ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\A\Aldiss_Brian_W -Helikonie 2 - leto.PDB

PDB Name: Aldiss BW-Helikonie leto
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 14.7.2003
Modification Date: 14.7.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Název originálu: HELLICONIA SUMMER
Obálka: Petr Bauer
Grafická úprava obálky: Petr Bauer
Překlad: Hana Březáková
Mapa: Luboš Makarský
Redakce: Helena Šebestová
Copyright (c) 1983 by Brian W. Aldiss
All Rights Reserved Copyright (c) 1997 for the Czech translation H.Březáková
Copyright (c) 1997 for Cover by P.Bauer
Copyright (c) 1997 for Maps by L.Makarský
Copyright (c) 1997 for the Czech edition by- books s. r. o.
ISBN 80-7193-033-4

OBSAH:
I - Na pobřeží Borlienu 9
II - Příjezdy do paláce 25
III - Předčasný rozvod 42
IV - Vynález v Kosgattu 52
V - Obyčeje Madisů 68
VI - Diplomaté přinášejí dary 86
VII - Královna navštěvuje živé i mrtvé 118
VIII - V přítomnosti mytologie 132
IX - Kancléřovy starosti 146
X - Billy v jiných rukou 166
XI - Putování na severní kontinent 187
XII - Plavba po proudu 207
XIII- Cesty k získání lepších zbraní 229
XIV - Tam, kde žijí flambregové 246
XV - Zajatci kamenolomu 264
XVI- Muž, který dobýval ledovec 281
XVII - Let smrti 296
XVIII - Návštěvníci z hlubin .. 317
XIX - Oldorando 347
XX - Jak byl dán průchod spravedlnosti 370
XXI- Poprava Akhanaby 387
Poslání ..409

Člověk jest samá symetrie, plný proporcí, jeden úd ke druhému
a všechno ke všemu na světě kolem;
každý z nich mohu zvát nejvzdálenějším, bratře; protože hlava s chodidlem tajně přátelí,
a obé s měsíci a přílivy.
Víc služebníků čeká na člověka, až si jich všimne: na každé stezce
zašlapává to, co jest jeho přítelem,
když nemoc činí jej bledým a znaveným. Ach, lásko mocná! Člověk je jeden svět
a má další, které ho navštěvují.
George Herbert - Člověk

I - Na pobřeží Borlienu

Vlny se vyšplhaly po svahu pláže, opadly a znovu se přivalily.

Nedaleko od břehu se příval tříštil o skalnatý, vegetací porostlý masiv, který tvořil hranici mezi hlubinami a mělčinou. Kdysi dávno byl součástí hory hluboko ve vnitrozemí, ale díky vulkanické činnosti se ocitl v zálivu.
Skalní masiv dostal jméno. Říkali mu Linien. Okolní záliv a místo celé bylo podle skály pojmenováno Gravabagalinien. Za ním se třpytila modravá hladina Moře orlů. Vlny dorážely na pobřeží, zahalené v oblaka písku, který sebraly těsně předtím, než se roztříštily v cáry bílé pěny. Ta pak stoupala po svahu, aby se nakonec rozmařile rozstříkla po pláži. Poté, co se vzdouvaly před baštami skály Linien, vlny se v jiném úhlu setkávaly na pobřeží, kde s dvojnásobnou prudkostí vybuchovaly a vířily kolem nohou zlatého trůnu, který do písku položili čtyři fagorové. Vodní tříšť smáčela deset růžových prstů královny Borlienu.
Rohů zbavení prvotní byli jako zkamenělí. Jen občas zastříhali ušima a mlčky stáli v mléčné změti, která jim vířila kolem nohou, navzdory tomu, že z vody měli strach. Třebaže své královské břímě nesli přes polovinu míle z gravabagalinienského paláce, nebyla na nich znát únava. Panovalo silné vedro, ale oni nedali najevo sebemenší známku nepohodlí. Ani neprojevili zájem, když královna nahá sestoupila z trůnu a vkročila do moře.
Na suchém písku za fagory mezitím majordomus paláce dohlížel na dva lidské otroky; stavěli stan, ve kterém pak rozprostřel pestrobarevné madiské rohože.
Jemné vlnky olizovaly královně MyrdemInggala kotníky. Lid Borlienu ji zval "královnou královen". Na pobřeží s ní přišla její dcera, princezna Tatro, a některé z královniných nerozlučných společnic.
Princezna křičela vzrušením a vesele poskakovala. Ve věku dvou let a tří tennerů pro ni moře bylo obrovským, nemyslícím přítelem.
"Ach. podívej se na tu vlnu, matko! Je to ta největší vlna, jakou jsem kdy viděla! A další... už se blíží... júúú! Obluda vysoká až do nebe! Jsou tak velké! Stále větší, matko, podívej se, matko! Jen se podívej na tuhle, podívej, jak se roztříští a - jé, tamhle je další, ještě větší! Podívej se, matko podívej!"
Královna zachmuřeně pohlédla na svou dceru, která dováděla ve vlnách, přikývla a upřela zrak do dáli. Na jižním obzoru se kupily břidlicově zbarvené mraky, předzvěst blížícího se období monzunů. Hlubiny před ní měly barvu, kterou nebylo možné popsat pouhým výrazem "modrá". Královna v nich viděla azurovou, akvamarínovou, tyrkysovou a viridia-novou. Na ruce měla prsten, který jí kdysi prodal kupec v Oldorandu, prsten s kamenem - unikátním a neznámého původu - který se přesně hodil k barvám ranního moře. Cítila, že její život a život jejího dítěte k sobě patří stejně nerozlučně jako tento kámen k moři.
Z moře, té zásobárny života, přicházely vlny, ze kterých Tatro měla takovou radost. Pro dítě byla každá vlna jedinečnou událostí, kterou prožívalo, aniž by ji spojovalo s něčím, co bylo nebo co přijde potom. Každá vlna byla pouze vlnou. Tatro stále ještě dlela ve věčné přítomnosti dětství.
Pro královnu vlny představovaly neustále probíhající činnost, nejenom oceánu, ale celého světového dění, jehož součástí bylo vyhnanství, do kterého ji uvrhl manžel, armády pochodující za obzorem, stále větší žár a plachta, kterou každý den s nadějí vyhlížela na horizontu. Před žádnou z těchto skutečností nebylo úniku. Minulost i budoucnost byly obsaženy v její nebezpečné přítomnosti.
Loučila se s Tatro a běžela, aby se ponořila do vln. Opustila malou postavu, která nerozhodně postávala na mělčině, a zvolila si moře. Pažemi rozrážela vodní hladinu a na prstu jí zářil prsten.
Cítila hebkost vln; ochlazovaly jí tělo. Vnímala energii oceánu. Val napěněných příbojových vln před ní značil dělicí čáru mezi vodami zálivu a mořem samotným. Bylo to moře, kde západní proud odděloval vyprahlý kontinent Kampannlat od chladného Hespagoratu a jako pás ovíjel celý svět. Pokud s ní nebyl žádný ze spřízněných, MyrdemInggala nikdy neplavala dál než k čáře.
Spříznění už přicházeli, uchváceni její ženskostí. Připluli až k ní. Potápěla se s nimi, zatímco oni hovořili svým orchestrálním jazykem, kterému královna stále ještě plně nerozuměla. Varovali ji, že se něco stane - něco nepříjemného. Vynoří se to z moře, jejího království.
Na toto opuštěné místo na nejzazším jihu Borlienu, do Gravabagali-nienu, pradávného Gravabagalinienu, obývaného duchy armády, jejíž příslušníci tu kdysi dávno zahynuli, přivedlo královnu vyhnanství. Teď bylo jejím malým královstvím. Objevila pro sebe ještě jednu říši, moře. Stalo se to náhodou, když vstoupila do moře v době své měsíční periody. Její pach k ní ve vodě přilákal spřízněné. Stali se jí každodenními společníky, náhradou za vše, co ztratila, a útěchou proti všemu, co ji děsilo.

Provázena těmito tvory, MyrdemInggala plavala na zádech a vystavovala hebké tělo žáru Batalixu, který panoval na obloze. Voda jí hučela v uších. Měla malá ňadra se skořicově zbarvenými bradavkami, široké boky, útlý pas. Pokožka se jí leskla v paprscích slunce. Její lidští společníci se bavili opodál. Někteří plavali až ke skále Linien, jiní dováděli na pláži; všichni ji podvědomě pozorovali a jejich výkřiky soupeřily s hukotem vln.
Nahoře za pláží, za vrakem lodi a za útesy stál zlatobílý gravabagali-nienský palác, útočiště, do kterého byla královna vykázána a kde čekala na rozvod - nebo na vraždu. Z moře vypadal jako malovaná hračka.
Fagorové bez hnutí stáli na pláži. Na moři nehybně kotvila plachetnice. Jižní mraky jako by také visely na obloze bez pohybu. Všechno vyčkávalo.
Čas ale plynul. Vládl šerosvit - nikdo ze zahálejících by se neodvážil do volné krajiny v těchto zeměpisných šířkách, když na obloze zářila obě slunce. Jakmile šerosvit pominul, mraky se staly hrozivějšími, plachetnice se nakláněla k východu a směřovala k přístavu Ottassol.
Zanedlouho vlny přinesly lidské tělo. Tohle byla ta nepříjemnost, před kterou ji varovali spříznění. Zavřeštěli odporem. Tělo se přihouplo ke skále Linien, jakoby stále plné života a vůle. Vlny je vyvrhly na mělčinu. Tam leželo bez hnutí, tváří k zemi. Na rameno mrtvoly usedl mořský pták.
MyrdemInggala zachytila záblesk čehosi bílého a plavala blíž, aby se na to podívala. Jedna z jejích dvorních dam se už

s hrůzou skláněla nad tou podivnou věcí. Husté černé vlasy mrtvoly byly slepené solí. Jedna paže byla zlomená a ohnutá kolem krku. Když na tělo dopadl královnin stín, slunce už začínalo vysušovat nabobtnalé maso.
Tělo bylo v rozkladu. Shlukli se kolem něj drobní korýši a začali hodovat na rozbitém koleně. Dvorní dáma do trupu strčila špičkou nohy a zapáchající tělo se převalilo naznak.
Z obličeje visela změť svíjejících se hnilobných ryb; hladově vyžíraly ústa a oční důlky. Jejich hltavost nezastavily dokonce ani paprsky Batalixu.
Královna se rychle otočila, protože zaslechla, jak se k ní blíží ťapot drobných chodidel. Popadla Tatro a zvedla dítě vysoko nad hlavu, pak je políbila, vřele se na ně usmála s novým pocitem jistoty a rozběhla se s ním po pláži. V běhu zavolala na majordoma.
"ScufBare! Odklid tu věc z pláže! Dej ji co nejrychleji pohřbít. Venku za starými hradbami."
Sluha se zvedl ze stínu svého stanu a oklepával si písek z čarfrulu.
"Hned, paní."
Později toho dne královna, hnána obavami, přišla na lepší způsob, jak se mrtvoly zbavit.
"Odvezeš ji k jednomu muži do Ottassolu," poručila svému drobnému majordomovi, hledíc mu upřeně do očí. "Je to člověk, který odkupuje mrtvoly. Dám ti s sebou také dopis, ale ten nebude pro anatoma. Nesmíš mu říct, kdo tě posílá, rozumíš?"
"Co je to za člověka, paní?" ScufBar se zatvářil neochotně.
"Jmenuje se CaraBansity. Nesmíš se mu o mně zmínit. Říká se, že je hrozně prohnaný."
Bojovala sama se sebou, aby před služebnictvem skryla strach a obavy a myslela přitom na to, že jednou přijde čas, kdy se i její tělo ocitne v CaraBansityho rukou.
Pod zchátralým dřevěným palácem se jako včelí plástev rozkládala řada chladných sklepení. Některé sklepy byly plné na sobě naskládaných bloků ledu, vysekaných z ledovce ve vzdáleném Hespagoratu. Když zapadla obě slunce, majordomus ScufBar s lampou s velrybím tukem nad hlavou sešel mezi ledové bloky. Za ním šel malý chlapec, otrok, který vystrašeně svíral lem čarfrulu, aby se uklidnil. Z pudu sebezáchovy a když mu hrozila nějaká dřina, vystavoval ScufBar na odiv propadlý hrudník, svěšená ramena a vystouplé břicho, jako by všem chtěl ukázat svou ne-důležitost a tím uniknout dalším možným povinnostem. Dnes to nefungovalo. Královna jej pověřila úkolem.
Vzal si kožené rukavice a zástěru. Odhrnul rohož z jedné hromady ledu, podal lampu chlapci a popadl sekeru na led. Dvěma údery oddělil jeden blok od ostatních.
S kusem ledu v náručí a s hekáním, kterým chlapci dával najevo, jak je jeho břímě těžké, pomalu začal stoupat do schodů. Dával pozor, aby chlapec za sebou zamkl dveře. Nahoře ho přivítali psi obludné velikosti, kteří se prohánělí temnými chodbami. ScufBara dobře znali a tak neštěkali.
S kusem ledu prošel zadními dveřmi ven. Poslouchal, jestli otrok za ním zavře zevnitř dveře pečlivě na závoru. Teprve pak se pustil přes dvůr.
Nad hlavou mu blikaly hvězdy, občas se fialově zableskla polární záře a svítila mu na cestu. Pod dřevěným klenutím zamířil ke stájím. Ucítil pach chlévské mrvy.
Stájník čekal v šeru, celý se chvěl. Všichni v Gravabagalinienu měli po setmění strach, protože se říkalo, že kolem pochodují vojáci mrtvé armády a marně hledají zemské pásy, které by je přijaly. Uvnitř se k sobě tiskla řada hnědých hoxnejů.
"Je můj hoxnej připravený, chlapče?"
"Ano, pane."
Zvíře, které stájník ScufBarovi na cestu připravil, mělo na hřbetě připevněný dlouhý proutěný koš, používaný pro přepravu zboží, které vyžadovalo uložení do ledu, aby vydrželo dlouho čerstvé. S posledním mocným heknutím ScufBar spustil blok do koše na podestýlku z pilin.
"Tak a teď mně pojď pomoci s tělem, chlapče, a nebuď cimprlich."
Tělo, které vlny vyvrhly v zálivu na mělčinu, leželo v koutě stáje v louži mořské vody. Muži je společně přivlekli, zvedli a položili do koše na led. S jistou úlevou připevnili čalouněné víko.
"Jaká hnusně studená věc," zabručel stájník, když si utíral ruce do čarfrulu.
"Někteří lidé mají o lidských mrtvolách lepší mínění," odvětil ScufBar a stáhl si rukavice a zástěru. "Dobře, že si to myslí alespoň ten mastičkář v Ottassolu."
Vyvedl hoxneje ze stáje a kolem palácových stráží, jejichž vousaté obličeje nervózně vykukovaly ze staré chatrče u hradeb. Král zavržené královně ponechal k obraně jen ty staré a nespolehlivé. ScufBar byl sám také nervózní a neustále se rozhlížel. I hukot moře ho znervózňoval. Jakmile se ocitl mimo území paláce, zastavil se, nadechl a ohlédl se.
Mohutnost paláce se odrážela v nejasném obrysu od hvězdné oblázkové pláže. Pouze na jednom místě proráželo temnotu světlo. Bylo možné rozpoznat ženskou postavu, která stála na balkonu a hleděla do krajiny. ScufBar si pokývl hlavou, otočil se k pobřeží a vedl hoxneje na východ, do Ottassolu.
Královna MyrdemInggala k sobě majordoma zavolala už během dne. Třebaže to byla zbožná žena, byla pověrčivá a nález těla ve vodě ji rozrušil. Brala jej jako zlé znamení, předzvěst vlastní smrti, která jí hrozila.
Políbila princeznu TatromanAdalu na dobrou noc a odebrala se k modlitbám. Toho večera jí Akhanaba nenabídl žádnou útěchu, třebaže vymyslela jednoduchý plán, pomocí něhož by mrtvola mohla poskytnout nějaký užitek.
Měla strach z toho, co by král mohl udělat - jí a její dceři. Neměla se proti jeho hněvu čím bránit a věděla přesně, že pokud bude naživu, její sláva pro něj bude představovat hrozbu. Znala člověka, který by ji před ním mohl ochránit, mladého generála, a poslala mu dopis; jenomže ten bojoval v Západních válkách a neodpověděl.

Dnes po ScufBarovi poslala další dopis. Do Ottassolu, sto mil vzdáleného, má spolu s jejím manželem v brzké době

přijet jeden z vyslanců Pannovalské svaté říše. Jmenuje se Alam Esomberr a přiveze s sebou rozvodovou listinu, aby ji královna podepsala. Ta myšlenka ji plnila bázní.
Její dopis putuje nyní k Esomberrovi, kterého žádá o ochranu před svým manželem. Zatímco posla by jistě zastavila jedna z králových hlídek, umouněný človíček s nákladním zvířetem projde bez povšimnutí. Nikoho, kdo bude prohlížet mrtvé tělo, nenapadne pátrat po nějakém psaní.
Dopis adresovala ne vyslanci Esomberrovi, ale svatému C'Sarrovi samotnému. C'Sarr má důvod krále nenávidět a jistě zbožné královně v tísni poskytne patřičnou ochranu.
Bosá stála na balkonu a hleděla do noci. Smála se sama sobě, víře, kterou vložila do svého dopisu, když celý svět je na pokraji sežehnutí. Očima zabloudila k severnímu horizontu. Plála nad ním YarapRombryova kometa: pro některé znamení zkázy, pro jiné symbol spásy. Odněkud se ozval noční pták. Zaposlouchala se do jeho volání a poslouchala ještě poté, co odeznělo, tak jako člověk pozoruje nůž, který průzračnou vodou klesá nenávratně ke dnu.
Když si byla jistá, že majordomus už je na cestě, vrátila se k loži a zatáhla kolem něj hedvábné závěsy. Ležela v poduškách s očima otevřenýma do noci.
Prachem pokrytá cesta se v šeru bíle leskla. ScufBar se trmácel vedle svého nákladu a nervózně se rozhlížel. S ohromením se zahleděl na postavu, která se vynořila ze tmy a zavolala na něj, aby zastavil.
Muž byl ozbrojený a vojenského vzezření. Byl to jeden z vojáků krále JandolAnganola, placený za to, aby prohlížel všechny, kteří přicházeli od královny nebo mířili k ní. Ohrnul nad mrtvolou nos. ScufBar mu vysvětlil, že jede tělo prodat.
"To je na tom královna tak bídně? " utrousil strážce a nechal ScufBara jít.
Majordomus vytrvale pokračoval dál a ostražitě naslouchal všem zvukům mimo praskání koše. Na pobřeží se zdržovali lupiči a sebranka ještě horší než oni. Borlien vedl Západní války proti Randonanu a Kace a venkov se často stával obětí plundrování band vojáků, nájezdníků a dezer-térů.
Po dvou hodinách chůze ScufBar odvedl hoxneje ke stromu. Prostíral větve nad cestou, která začínala prudce stoupat, aby se napojila na jižní silnici vedoucí z Ottassolu stále na západ až k hranici s Randonanem.

Pěšky po ní do Ottassolu dorazí za pětadvacet hodin, ale existují snadnější způsoby cestování než ploužit se vedle naloženého hoxneje.
Jakmile zvíře přivázal ke stromu, ScufBar vylezl na větev nízko nad zemí a vyčkával. Chvilku si zdříml.
Když ho vzbudil rachot přijíždějícího povozu, sklouzl na zem a přikrčen čekal vedle cesty. Ve světélkování polární záře cestujícího poznal. Zapískal, ozvalo se zapískání jako odpověď a vůz zvolna zastavil.
Majitel vozu pocházel ze stejné části Borlienu jako ScufBar a byl jeho dávným přítelem. Jmenoval se FloerCrow. Každý týden v létě malého roku jezdíval do města na trh s produkty místních farem. FloerCrow nebyl zrovna společenský člověk, ale byl připraven svézt ScufBara do Ottasolu, protože se majordomův hoxnej může střídat v tahu s jeho zvířetem.
Vůz stál na místě, dokud soumara nepřivázali dozadu k bočnici a dokud se ScufBar nevydrápal nahoru. FloerCrow zapráskal bičem a vůz se kolébavě rozjel. Táhl jej poslušný šedohnědý hoxnej.
Navzdory teplé noci měl FloerCrow na sobě klobouk se širokou krem-pou a silný plášť. Vedle sebe měl meč, zasunutý v kovovém pouzdře. Jeho náklad tvořila čtyři černá selata, bobule tomelu, gwing-gwingové plody a hromada zeleniny. Selata sebou bezmocně zmítala v sítích uvnitř vozu. ScufBar se opřel o prkennou opěrku a usnul, kápi přetaženou přes oči.
Probudilo ho hrkotání vozu ve vyprahlých kolejích. Hvězdy pozvolna v úsvitu bledly a Freyr se připravoval k východu. Vanul mírný větřík, který k nim přinášel pach lidských obydlí.
Třebaže zemi ještě halila temnota, rolníci už byli vzhůru a mířili do polí. Pohybovali se jako stíny, v naprosté tichosti, jen nářadí, které nesli, občas zařinčelo. V chůzi i k zemi skloněných hlavách se jim zračila únava, stejná únava, s níž předchozího večera mířili k domovům.
Muži i ženy, mladí i staří rolníci kráčeli na různých úrovních krajiny, někteří nahoře nad cestou, jiní hluboko pod ní. Ze tmy pomalu vystupovaly obrysy klínů, svahů a stěn v barvě nevýrazné hnědi, stejné barvě, jakou měla srst hoxnejů. Rolníci byli součástí velké sprašové planiny, která tvořila centrální jižní část tropického kontinentu Kampannlat. Táhla se na sever téměř k hranicím s Oldorandem a na východ až k řece Takisse, kde se nacházel Ottassol. Jílovitou půdu nesčetné roky překo-pávalo nezměrné množství lidských rukou. První postavili břehy, strmé stěny a valy, které pak následující generace neustále ničily a přestavovaly. Dokonce i v časech sucha, jako například nyní, jíl obdělávali ti, jejichž osudem bylo donutit půdu, aby rodila.
"Prr," zvolal FloerCrow, když vůz přikodrcal po cestě do vsi.

Tenké sprašové zdi chránily zemědělskou osadu před lupiči. Bránu vylomily a zničily monzuny, které zuřily v loňském roce, a doposud ji nikdo neopravil. Třebaže stále ještě panovalo šero, v žádném okně se nesvítilo. Pod zdmi slátanými blátem a pomalovanými náboženskými symboly proti zlým duchům se popelily slepice a husy.
Jedinou příjemnou věcí byla rozpálená pec u brány. Starý prodavač, který ji obsluhoval, nemusel vyvolávat ani své zboží nahlas vychvalovat. Z nádob stoupala vůně, která mluvila sama za sebe. Byl to prodavač vaflí. Jeho výrobky kupoval nevysychající proud zemědělců, kteří je snědli cestou do práce.
FloerCrow šťouchl ScufBara do žeber a ukázal bičem na prodavače. ScufBar pochopil. Ztuhle slezl z vozu a šel pro ně koupit snídani. Vafle putovaly ze žhnoucích čelistí oplatkové formy přímo do rukou zákazníků. FloerCrow hltavě snědl svou porci a vlezl si dozadu do vozu, kde si hodlal zdřímnout. ScufBar přepřáhl hoxneje, vzal do rukou otěže a vyrazil.
Den pomalu plynul. Cestou potkávali další povozy. Charakter krajiny se změnil. Po určitou dobu silnice vedla tak

hluboko pod úrovní země, že kolem sebe neviděli nic než hnědé stěny polí, jindy cesta ovíjela vrcholy náspů a tehdy se jim nabízel široký výhled na obdělanou krajinu.
Planina se prostírala všemi směry, plochá jako deska, oživená jen sehnutými postavami. Všude převažovaly přímé linie. Pole a terasy měly čtvercovitý tvar, stromy rostly v pravidelných řadách, řeky byly svedeny do kanálů; dokonce i plachty lodí, které pluly po kanálech, měly tvar obdélníků.
Ať byl výhled jakýkoliv, ať bylo jakékoliv horko - teplota se dnes blížila k osmatřiceti - rolníci pracovali, dokud bylo světlo. Museli obdělávat zeleninu, ovoce a rozrazil, hlavní výdělečné plodiny. Jejich hřbety zůstávaly ohnuté, ať na obloze panovalo jedno slunce či dvě.
Freyr byl v kontrastu s mdlým rudým obličejem Batalixu nemilosrdně jasný. Nebylo pochyb o tom, kdo teď vládne nebesům. Poutníci z Oldo-randa, které se nacházelo blízko rovníku, vyprávěli o lesích v plamenech, způsobených Freyrem. Mnozí věřili, že Freyr zanedlouho v žáru pohltí celý svět, a přesto půda musela být okopávána a křehká vegetace zavlažována.
Trhovcův vůz se blížil k Ottassolu. Cestu už nelemovaly žádné vesnice, jen pole, která se rozprostírala až k obzoru a tam se rozplývala v chvějivé přízraky.
Cesta teď vedla hlubokým úvozem a po obou stranách čněly do výše třiceti stop hliněné zdi. Vjeli do vesnice zvané Mordec. Muži vylezli z vozu

a vypráhli hoxneje, který vypadal povadle, dokud mu nedali vodu. Na obou malých šedohnědých zvířatech už byly patrné známky únavy.
Po obou stranách cesty vedly do země úzké tunely. Sluneční světlo dopadalo na pečlivě vysekané vchody ve tvaru obdélníků. Jedním z tunelů muži prošli na otevřené prostranství dost hluboko pod úrovní terénu.
Jednu stranu nádvoří tvořil hostinec U zralého džbánu, vydlabaný v hlíně. Jeho vnitřek, příjemně chladivý, osvětlovaly pouze odrazy světla dopadajícího na nádvoří. Proti hostinci byly malé příbytky, také vydlabané v jílu. Okrové fasády zdobily rostliny v květináčích.
Spletité podzemní chodby spojovaly celou vesnici a pravidelně ústily v otevřená nádvoří. Z mnohých vedla schodiště na povrch, kde pracovala většina obyvatel Mordeku. Střechy domů tvořila pole.
Když se v hostinci najedli a osvěžili vínem, FloerCrow zabručel:
"Trochu zapáchá."
"Je mrtvý už dost dlouho. Královna ho našla na pobřeží, vlny ho přinesly. Řekl bych, že ho zavraždili v Ottassolu, jako obvykle, a pak ho z mola hodili do moře. Proud jej přinesl až do Gravabagalinienu."
Když se odebrali zpět k vozu, FloerCrow řekl: "To je pro královnu královen nepochybně zlé znamení."
Dlouhý koš ležel vzadu ve voze vedle zeleniny. Prosakovala jím voda z tajícího bloku ledu a kapala na zem, kde tvořila kaluž prokvetlou pomalu rotujícími spirálkami prachu. Kolem vozu bzučely mouchy.
Nasedli a vydali se posledních pár mil do Ottassolu.
"Pokud si král JandolAnganol zamane někoho odstranit, udělá to..."
ScufBar naslouchal šokován. "Královnu přece mají všichni rádi. Všude má přátele." Nahmatal dopis ve vnitřní kapse oděvu a spokojeně přikývl. Vlivné přátele.
"A on se místo ní chce oženit s jedenáctiletým děvčetem."
"Je jí jedenáct let a pět tennerů."
"To je jedno. I tak je to nechutné."
"Ano, je to nechutné, to máš pravdu," přitakal ScufBar. "Jedenáct a půl, to je k nevíře!" FloerCrow mlaskl rty a hvízdl. Pohlédli jeden na druhého a dali se do smíchu.
Vůz pomalu pokračoval do Ottassolu, následován hejnem masařek.
Ottassol byl velkým, v zemi skrytým městem. V chladnějších dobách stály jeho budovy na planině; teď příbytky planinu podpíraly. Byl to podzemní labyrint, ve kterém společně žili lidé a fagoři. Na vyprahlém povrchu zůstaly pouze cesty a pole, přerušované obdélníkovými otvory

do země. Dole v otvorech byla nádvoří, obklopená fasádami domů, které jinak neměly žádné vnější uspořádání.
Ottassol byl zemí a jejím opakem, proděravělou zemí, negativem a pozitivem půdy, zemí, kterou jako by prožrali geometričtí červi.
Ve městě žilo 695 000 lidí. Toto ohromné množství nebylo vidět a většinou o něm nevěděli ani obyvatelé města samotní. Úrodná půda, podnebí a zeměpisná poloha způsobily, že přístav Ottassol byl větší než hlavní město Borlienu, Matrassyl. Bludiště chodeb a místností se na různých úrovních rozpínalo do dáli, dokud je nezastavila řeka Takissa.
Pod zemí vedly dlážděné ulice, některé tak široké, že po nich mohly jet dva vozy vedle sebe. Jednou takovou ulicí teď kráčel ScufBar, který za sebou vedl hoxneje s mrtvým břemenem. S FloerCrowem se rozloučil na předměstském tržišti. Jak šel, chodci se po něm otáčeli a ucpávali si nosy, aby necítili zápach, který se za ním táhl. Kus ledu na dně koše už úplně roztál.
"Jak se dostanu k anatomovi a deuteroskopovi?" vyptával se kolemjdoucích. "K Bardolovi CaraBansitymu?"
"Nádvoří stráží."
Před mnoha chrámy prosili žebráci všech tvarů a velikostí o almužnu, byli to bývalí vojáci, kteří utrpěli zranění ve válkách, mrzáci, muži i ženy s hrůzně vyhlížejícími kožními nádory. ScufBar si jich nevšímal. Na každém rohu zpívaly v klecích pekubey. Pekubea, jejíž jednotlivé druhy se od sebe lišily zpěvem, se v podzemním labyrintu stala vodítkem pro nevidomé.
ScufBar si razil cestu bludištěm, až nakonec přišel k několika širokým schodům, které vedly na Nádvoří stráží, a zastavil

se přede dveřmi, které nesly znak se jménem CaraBansityho. Zatáhl za zvonec.
Uvnitř někdo odsunul závoru a otevřel dveře. Objevil se fagor v hrubém konopném oděvu. Chvíli si příchozího tupě prohlížel, pak se otázal:
"Co ty chtít?"
"Jdu za anatomem."
Uvázal hoxneje ke sloupku u dveří, vstoupil a ocitl se v malé, chmurným dojmem působící místnosti. Byl v ní stůl, u něho stál další fagor.
První fagor zamířil chodbou dolů. Při chůzi se širokými rameny dotýkal obou stěn. Odhrnul závěs a vešel do obytné místnosti, kde v jednom rohu stálo lůžko. Anatom si na něm užíval se svou ženou. Přestal, vyslechl fagorův vzkaz a pak si povzdechl.
"Proklatě, hned tam budu "Vstal, opřel se o zeď a natáhl si kalhoty pod čarfrul, který si pak rozvážně upravil.

Manželka po něm hodila polštář. "Ty hlupáku, proč se nikdy nesoustředíš? Proč nedokončíš, co jsi začal? Řekni těm bláznům, ať jdou pryč."
Zavrtěl hlavou, až se mu zatřásly tučné tváře. "To jsou neúprosné hodiny času, má krásko. Zahřívej mi lože, než se vrátím. Nemám moc nad příchody a odchody lidí..."
Odešel chodbou a zastavil se až na prahu krámu, aby si prohlédl nově příchozího. Bardol CaraBansity byl statný muž, spíš široký než vysoký. Hovořil těžkopádně a mohutná lebka připomínala spíš hlavu fagora. Čarfrul měl přepásaný silným koženým řemenem, za kterým měl zasunutý nůž. Třebaže působil dojmem obyčejného řezníka, CaraBansity si ve svém oboru vysloužil pověst a uznání.
ScufBar se svým propadlým hrudníkem a vystouplým břichem vedle něho nepůsobil zrovna impozantním dojmem a CaraBansity mu to patřičně dával najevo.
"Mám tělo na prodej, pane. Lidské tělo."
CaraBansity mlčky pokynul fagorům. Vyšli ven, přinesli tělo dovnitř a položili je na stůl. Bylo obalené pilinami a střípky ledu.
Anatom přistoupil o krok blíž.
"Je dost odleželej. Kde jsi k němu přišel, člověče?"
"Přinesla ho řeka, pane. Když jsem lovil ryby."
Tělo bylo tak nadmuté vnitřními plyny, že se vydouvalo z šatů. CaraBansity je převrátil na záda a zpod košile mrtvoly vytáhl zdechlou rybu. Hodil ji ScufBarovi k nohám.
"Toto je takzvaná hnilobná ryba. My, kteří se pídíme po podstatě věcí, víme, že to vlastně vůbec není ryba, ale mořské mládě Wutrova červa. Mořské. To znamená slaná, ne sladká voda. Proč mi lžeš? Zavraždil jsi snad toho ubožáka? Vypadáš na zločince. Poznám to podle tvaru lebky."
"Dobrá, pane, jak chceš. Našel jsem ho v moři. Jsem služebníkem nešťastné královny a nechtěl jsem, aby o tom někdo věděl."
CaraBansity na něj zblízka pohlédl. "Ty lotře, ty že jsi služebníkem MyrdemInggaly, královny královen? Ta paní si zasluhuje lepší služebníky a lepší osud, je to dáma."
Ukázal na laciný obrázek s královninou podobiznou, který visel v rohu místnosti.
"Sloužím jí dost dobře. Pověz, kolik za tělo zaplatíš."
"Celou cestu ses pachtil kvůli ubohým deseti roonům, víc nedám. Jsou zlé časy a když budu chtít, mohu mít tělo každý den v týdnu. A také čerstvější než tohle."

"Říkali, že mně dáš padesát, pane. Padesát roonů," začal smlouvat ScufBar a třel si ruce.
"Jak je možné, že jsi sem se svým páchnoucím přítelem zavítal právě v době, kdy do Ottassolu má přijet samotný král a vyslanec od svatého C'Sarra? Pracuješ snad pro krále?"
ScufBar roztáhl ruce a mírně pokrčil rameny. "Já se přátelím jen s hoxnejem, co stojí venku, pane. Dej mi dvacet pět, pane, a já se okamžitě vrátím ke královně."
"Všichni jste stejně hrabiví. Nedivím se, že se světem to jde z kopce."
"V tom případě bude stačit dvacet, pane. Dvacet roonů."
CaraBansity se otočil k jednomu z fagorů, který si olizoval bledý sliz ze svých štěrbinovitých nozder, a přikázal:
"Zaplať tomu muži a vyprovoď ho odsud."
"Kolik dozztane?"
"Deset roonů."
ScufBar nesouhlasně zasténal.
"Dobrá, tak patnáct. A ty, chlape, vyřiď své královně pozdravení od CaraBansityho."
Fagor zašmátral v konopném oděvu a vyndal tenký váček na peníze. Natáhl zdeformovanou tříprstou dlaň, na které ležely tři zlaté mince. ScufBar je popadl a zamračeně zamířil ke dveřím.
CaraBansity svižně nařídil fagorovi, aby mrtvolu vzal - což fagor vykonal bez zjevného odporu - a následoval ho temnou chodbou, ve které lpěl podivný zápach. CaraBansity toho věděl o hvězdách tolik jako o útrobách a jeho dům - také tvarovaný jako lidské útroby - se táhl daleko v jílu, s řadou vchodů do místností, kde se anatom věnoval svým rozličným zálibám.
Vstoupili do dílny. Dvěma malými čtvercovými okénky vysekanými v hliněné zdi, jež si tloušťkou nezadala s pevností, pronikalo dovnitř mdlé světlo. Kam fagor šlápl, tam se pod jeho širokými chodidly něco zalesklo. Vypadalo to jako diamanty, ale byly to roztroušené úlomky skla, neboť zde deuteroskop vyráběl své čočky.

Místnost byla plná učených knih. Malba na zdi zobrazovala deset dómů zvěrokruhu. U další zdi visely tři trupy v různých stadiích rozpitvání - obrovitá ryba, hoxnej a fagor. Hoxnej byl rozevřený jako kniha, měkké části z žeber a páteře byly odhrnuté. Na stole poblíž leželo několik papírů, na které si CaraBansity načrtl detaily těla mrtvého zvířete, s částmi vyvedenými různými barevnými inkousty.

Fagor shodil gravabagalinienskou mrtvolu ze zad a pověsil ji na tyč hlavou dolů. Masem mezi patní kostí a Achillovou šlachou projely dva háky. Zlomené ruce se zhouply ve vzduchu, naběhlé dlaně spočinuly jako opancéřovaní krabi na podlaze. CaraBansity pomocníkovi pokynul, aby se vzdálil. Deuteroskop fagory nesnášel, ale přišli ho levněji než sluhové nebo dokonce lidští otroci.
Po zevrubné prohlídce těla CaraBansity vytáhl nůž a rozřízl muži oděv. Mrtvolného puchu si nevšímal.
Bylo to tělo mladého muže, ve věku dvanácti, možná dvanácti a půl roku, či snad dvanácti let a devíti tennerů, rozhodně ne starší. Látka jeho šatů byla poměrně silná a cizího původu, vlasy měl ostříhané nakrátko ve stylu oblíbeném mezi námořníky.
"Ty asi nebudeš z Borlienu, kamaráde," zabručel CaraBansity k mrtvole. "Tvoje šaty jsou hespagoratského stylu - možná z Dimariamu."
Břicho bylo tak nafouklé, že se vydulo a v záhybu skrylo kožený opasek. CaraBansity jej uvolnil. Když maso splasklo, objevila se rána. CaraBansity si natáhl rukavici a vnořil dlaň do rány. Prsty nahmatal něco tvrdého. Po chvíli pátrání v útrobách vytáhl zatočený šedivý roh prvotního, který pronikl slezinou a zabodl se hluboko do těla. Se zájmem si prohlížel předmět, ze kterého jeho dvě ostré hrany učinily vražednou zbraň. Kdysi měl i rukojeť, která teď chyběla, možná ztracena v moři.
Prohlížel si tělo s novým zájmem. Vždy ho lákala tajemství.
Odložil roh a zaměřil pozornost na opasek. Byla to mistrovská práce, třebaže druh, který se dal koupit kdekoliv - například v Osoilimě, kde takové věci na místním trhu prodávali poutníci. Na vnitřní straně byla kapsička na knoflík. Otevřel ji a vyndal z ní podivný předmět.
Vzal ho do dlaně a zamračeně s ním přešel k oknu, aby si ho prohlédl na světle. Nikdy předtím nic takového neviděl. Dokonce ani nedokázal určit kov, ze kterého byla věc vyrobena. Jeho pragmatické mysli se na okamžik zmocnil pověrčivý strach.
Když předmět omýval pod pumpou a odstraňoval z něj nánosy krve a písku, do dílny vstoupila jeho žena Bindla.
"Bardole? Co tady děláš? Myslela jsem, že se vrátíš do postele. Copak nevíš, že ji tam pro tebe zahřívám?"
"To je sice hezké, jenomže já teď mám na práci něco jiného." Obdařil ji jedním ze svých chmurných úsměvů. Byla to žena středního věku - ve stáří osmadvaceti let a jednoho tennerů byla o téměř dva roky mladší než on - a její bohaté rudohnědé vlasy už začínaly šedivět; avšak CaraBansity na ní obdivoval způsob, kterým dávala najevo, že si je stále vědomá

svých zralých půvabů. Momentálně mu ovšem dávala najevo jen přehnaný odpor nad zápachem v místnosti.
"Dokonce ani nesepisuješ své pojednání o církvi, což je tvoje obvyklá výmluva."
"Mám raději svůj smrad," zabručel.
"Ty jsi ale nechutný. Náboženství je věčné, ale zápach ne."
"Naopak, moje krásko, náboženství se neustále mění. To zápach zůstává stejný."
"A tebe to těší? "
CaraBansity otíral podivný předmět kusem hadru a neodpovídal.
"Podívej se na tohle."
Přišla blíž a položila mu ruku na rameno.
"U kamene!" zvolal pln bázně. Podal předmět Bindle, která zalapala po dechu.
Na pásce z umně spleteného kovu, připomínající náramek, byla průhledná destička, ve které zářily tři sady čísel. Četli je nahlas a CaraBansity na ně přitom ukazoval hrubým prstem.
06:16:55 12:37:76 19:20:14
Zatímco se na ně dívali, čísla se bez přestání hýbala a měnila. CaraBansity a jeho žena na sebe pohlédli, oněmělí údivem. Pak se na věc podívali znovu.
"Takový talisman jsem ještě nikdy neviděla," řekla Bindla vystrašeně.
Znovu se ohromeně dívali. Číslice byly černé, na žlutém pozadí. CaraBansity je přečetl nahlas.
06:20:25 13:00:00 19:23:44
Když věcičku zvedl k uchu, aby si poslechl, zda vydává nějaký zvuk, kyvadlové hodiny na stěně za ním začaly odbíjet třináct hodin. Byly to dokonale propracované hodiny, které CaraBansity sám vyrobil, když byl mladší. Za pomoci obrázků ukazovaly dobu východu dvou sluncí, Bata-lixu a Freyru, rozdělení roku, sto vteřin minuty, čtyřicet minut hodiny, dvacet pět hodin dne, osm dnů týdne, šest týdnů tenneru a deset tennerů roku, který má čtyři sta osmdesát dní. Měly také ručičku, která ukazovala 1825 malých let Velkého roku. Ted stála na čísle 381, současném letopočtu borliensko-oldorandského kalendáře.
Bindla si věcičku také přiložila k uchu, ale neslyšela nic. "Jsou to snad nějaké hodiny?"
"Musí to být hodiny. Číslice uprostřed ukazují třináct hodin borlien-ského času..."

Vždy poznala, když si nevěděl rady. Hryzal si klouby na rukou jako malé dítě.
Na horní straně náramku byla řada výstupků. Bindla jeden zmáčkla. Ve třech okénčích se objevila jiná série čísel.
6877 828 3269

(1177)
"To uprostřed je letopočet podle nějakého pradávného kalendáře. Jak to jenom funguje?"
CaraBansity také stiskl výčnělek a objevila se předchozí série čísel. Položil náramek na lavici a hleděl na něj, ale Bindla jej popadla a připnula si ho na ruku. Náramek se okamžitě přizpůsobil, dokonale jí přilnul k masitému zápěstí. Bindla vyjekla.
CaraBansity přešel místností k polici s ohmatanými příručkami. Zrakem minul pradávný RayniLayanův testament a vytáhl Kalendářní tabulky pozorovatele a deuteroskopa, vázané v teletině. Prolistoval několik stran, pak na jedné zastavil a jel po ní prstem.
Třebaže podle borliensko-oldorandského kalendáře byl rok 381, tento kalendář neměl všeobecnou platnost. Jiné národy měly vlastní kalendáře, jejichž seznam byl vypsaný v Tabulkách; byl v nich uveden i rok 828. Našel ho pod starým, zavrženým "Dennissovým kalendářem", nyní dávaným do souvislosti s čarodějnictvím a okultismem. Denniss bylo jméno legendárního krále, který podle pověstí kdysi vládl celému Kampannlatu.
"Prostřední okénko značí místní čas..." Znovu se hryzl do kotníku. A tahle věcička přežila pobyt v mořské vodě. Kde žijí řemeslníci, kteří takový klenot dokáží vyrobit? Určitě to musí pocházet z Dennissových časů..."
Chytil ženu za zápěstí a znovu se zájmem hleděl na měnící se číslice. Našli hodinky nepřekonatelně unikátní, s ničím nesrovnatelné hodnoty a zcela jistě nezměrného tajemství.
Ať jsou řemeslníci, kteří náramek vyrobili, odkudkoliv, určitě nežijí v takové bídě a zoufalství, do jakého král JandolAnganol uvrhl Borlien. V Ottassolu to stále ještě jakž takž šlo, protože to byl důležitý přístav a obchodoval s jinými zeměmi. Jinde byly podmínky mnohem horší, lidé znali jen nesmírnou dřinu, hladomor a bezpráví. Ze země vysávaly krev života války a potyčky. A přitom by stačil lepší panovník než král, vladař, který by spoléhal na méně zkorumpované rádce nebo na parlament, a který by uzavřel mír s nepřáteli Borlienu a postaral se o blaho jeho obyvatel.

Přesto bylo nemožné JandolAnganola nenávidět - třebaže CaraBansi-ty se o to soustavně snažil - jen proto, že král byl odhodlaný vzdát se své krásné ženy, královny královen, aby se oženil s hloupým dítětem, poloviční Madiskou. Proč by to Orel dělal, kdyby neměl v úmyslu pro spásu své země stvrdit spojenectví Borlienu a jeho starého nepřítele Oldoranda? Všichni se shodli v tom, že JandolAnganol je nebezpečný muž - ale za stávajících krutých okolností není nebezpečnější než ten poslední rolník.
To spíš by se dalo vinit zhoršující se počasí. Šílenství z horka, které se od generace ke generaci zvyšuje, až žárem chytnou stromy...
"Nestůj tam a nespi," zavolala na něj Bindla. "Pojď sem a sundej mně tu divnou vymyšlenost z ruky."

II - Příjezdy do paláce

Událost, které se královna tak obávala, se už dala do pohybu. Král JandolAnganol mířil do Gravabagalinienu, aby se s ní rozvedl.
Z hlavního města Borlienu Matrassylu připluje po řece Takisse do Ottassolu, odkud bude podél pobřeží plout na západ až do úzkého zálivu v Gravabagalinienu. JandolAnganol královně před svědky předloží rozvodovou listinu od svatého C'Sarra. Pak se rozejdou, možná navždy.
Takový byl králův plán, z něhož byl rozhodnutý ani o krok neustoupit.
Za vznešeného hlaholu trumpet, provázen vyrovnaným zástupem dvořanů, sjížděl král JandolAnganol ve svém kočáře z kopce, kde stál palác, křivolakými ulicemi Matrassylu až dolů na nábřeží. V královském kočáře s ním byl jeho samotářský společník: Yuli, fagoří mládě. Byl ještě malý a bílým kožichem mu prosvítala hnědá dětská srst. Byl bez rohů. Seděl před svým pánem, nervózní z nadcházející plavby po řece.
Když JandolAnganol vystoupil z kočáru, kapitán čekající lodi mu zasalutoval.
"Jakmile budete připraveni, vyplujeme," nařídil JandolAnganol. Jeho královna před pěti tennery odplula do exilu ze stejného přístavu. Břehy lemovaly skupiny obyvatel a zvědavě pozorovaly krále, který měl tak rozporuplnou pověst. Dostavil se také starosta města, aby se s králem rozloučil. Pozdravy od davů naprosto nepřipomínaly nadšené ovace, které tehdy provázely královnu MyrdemInggalu.
Král vystoupil na palubu. Ozval se zvuk dřevěné klapačky, připomínající dusot kopyt na dlažbě. Veslaři se chopili vesel, námořníci rozvinuli plachty.
Jakmile se loď dala do pohybu, JandolAnganol se prudce otočil a naposledy pohlédl na starostu města Matrassylu, který se svými pomocníky nehybně stál v přístavu. Když zachytil králův pohled, poslušně pokývl hlavou.
JandolAnganol ale věděl, že ten muž v nitru skrývá hněv. Starosta byl proti tomu, aby panovník opustil město, vystavené neustálým hrozbám. Divošské národy Mordriatu severovýchodně od Matrassylu využily Západních válek, které Borlien vedl proti Randonanu, a daly se na pochod.
Když starostův zachmuřený obličej zmizel daleko za lodí, král se otočil k jihu. Musel připustit, že starostův hněv je do jisté míry oprávněný. Z nepokojných travnatých vysočin Mordriatu přicházely zprávy, že válečník Unddreid Kladivo chce opět zaútočit. Aby pozvedla bojovou morálku, borlienská Severní armáda chtěla svým velitelem jmenovat králova syna, RobaydayAnganola. Ten však zmizel v den, kdy se doslechl o otcově úmyslu rozvést se s jeho matkou.
"Syn, kterému jsem tak věřil..." pronesl JandolAnganol do větru, s hořkým výrazem ve tváři. Dával synovi vinu za to, že se musel vydat na tuto cestu.
S obličejem obráceným k jihu hledal král něco, co by mu prokazovalo oddanost a na čem by mohl spočinout zrakem. Na prknech paluby se rýsovaly složité vzory stínů ráhnoví. Když v celé své nádheře vyšel Freyr, stíny se zdvojily a Orel

se odebral k odpočinku.
Na zadní palubě stál baldachýn z hedvábí. Tam král pobýval po většinu třídenní cesty, své společníky měl stále poblíž. Pár stop pod jeho vyvýšeným postavením seděli u vesel téměř nazí lidští otroci, většinou z Randonanu, připravení obsluhovat plachtoví, kdykoliv ustane vítr. Na palubu občas doletí jejich zápach, který se mísil s pachem dehtu, dřeva a vody.
"Uděláme zastávku v Osoilimě," oznámil král. V Osoilimě, poutním místě na řece, půjde do svatyně a nechá se zbičovat. Byl zbožný člověk a ve zkoušce, která má přijít, bude potřebovat přízeň Akhanaby Všemocného.
JandolAnganol byl vznešeného a vážného vzezření. Ve věku dvaceti pěti let a jednoho nebo dvou tennerů byl ještě mladý, ale ostře řezaný obličej mu už zbrázdily vrásky, které mu poskytovaly zdání moudrosti, o níž jeho nepřátelé tvrdili, že ji postrádá.
Stejně jako jeho jestřábi držel hlavu velitelsky zdviženou. Byla to právě hlava, která na něm poutala nejvíc pozornosti, jako by jeho lebka představovala hlavu celého národa. JandolAnganolovo orlí vzezření podtrhoval ostře čepelovitý nos, výrazné černé obočí a zastřižená bradka a knír, pod kterým se skrývala smyslná ústa. Oči měl černé a pohled pronikavý; a právě pichlavý pohled jeho očí, kterému nic neušlo, mu na tržištích vysloužil přezdívku Orel Borlienu.
Ti, kteří mu byli nablízku a oplývali nadáním chápat jeho povahu, tvrdili, že orel je stále v kleci a klíč od té klece má královna královen. JandolAnganol byl zasažen kletbou khmiru, který by se nejlépe dal popsat jako neovladatelný chtíč, v tomto horkém období zcela pochopitelný.
Nervózním zvykem tohoto muže, který doufal, že vždy bude vědět, kam se obrátit příště, byly rychlé pohyby hlavy, tak kontrastující se strnulostí těla.

Obřad pod vysokým kamenem v Osoilimě brzy skončil. Král, v tunice, jíž prosakovala krev, vystoupil na palubu a započala druhá poloviny cesty. Protože nesnášel zápach v podpalubí, spal král v noci nahoře na palubě, na matraci plněné labutím peřím. Fagoří mládě Yuli spalo u něho, choulilo se mu u nohou.
Za královou lodí plula v uctivé vzdálenosti další loď, původně určená k přepravě dobytka. Teď se na ní plavily královy nejvěrnější oddíly, První fagorská garda. Když odpoledne třetího dne plavby dopluli do ottassol-ského vnitřního přístavu, jejich plavidlo se přiblížilo ke králově lodi.
Ve špinavém ottassolském vedru zplihle visely z žerdí královské vlajky. V přístavu se shromáždil dav. Mezi prapory a jinými symboly vlastenectví se míhaly chmurnější nápisy jako PŘICHÁZÍ OHEŇ: OCEÁN SHOŘÍ a ŽIJ S AKHOU NEBO ZEMŘI S FREYREM. Církev využívala všeobecného zděšení a snažila se hříšníky svrhnout do pekel.
Uličkou mezi dvěma skladišti do přístavu důležitě vpochodovala kapela a začala hrát královskou hymnu. Když král sestupoval po lodním můstku, ozvaly se ovace, třebaže jen zdrženlivé.
Přivítali ho členové městské rady a vážení občané. Protože o Orlovi už věděli své, jejich zdravice byly co nejkratší, stejně jako byla stručná králova odpověď.
"Jsme vždy šťastní, když navštívíme Ottassol, náš hlavní přístav, a zjistíme, že vzkvétá. Nemohu se zde zdržet dlouho. Sami víte, jak rychle nyní události plynou.
Mým neochvějným úmyslem je rozvést se s královnou MyrdemIngga-lou. Za tím účelem jsem přivezl rozvodovou listinu od velkého C'Sarra Kilandara IX, hlavy Pannovalské svaté říše a nejvyššího otce církve boha Akhanaby, jehož služebníky jsme my všichni.
Jakmile listinu předložím nynější královně, v přítomnosti svědků ustanovených svatým C'Sarrem, což je mou povinností podle zákona, svatý C´Sarr dostane listinu zpět a já budu volný pojmout za svou zákonitou choť Simodu Tal, dceru krále Oldoranda. Pouty manželskými tak upevním pradávné pouto spojenectví mezi naší zemí a Oldorandem a stvrdím naše přátelské vztahy ve Svaté říši.
Sjednoceni porazíme společné nepřátele a povstaneme jako za časů našich pradědů."
Ozvalo se několik výkřiků a tlesknutí. Většina davu se odešla podívat na vylodění fagorského vojska.
Král byl bez obvyklého keedrantu. Měl na sobě žlutočernou tuniku bez rukávů, takže byly vidět jeho šlachovité paže, a kalhoty ze žlutého hedvábí, které mu těsně obepínaly nohy. Boty se špičkami obrácenými vzhůru byly vyrobeny ze silné kůže. U pasu měl krátký meč. Černé vlasy měl spletené kolem zlaté koruny Akhanaby, z jehož milosti vládl království. Stál a hleděl na uvítací výbor.
Možná od něho očekávali něco praktičtějšího. Pravdou bylo, že královnu MyrdemInggalu měli i tady v Ottassolu téměř stejně rádi jako v Matrassylu.
JandolAnganol stroze pokývl své družině, otočil se a důstojně se vydal na břeh.
Před ním se táhly špinavé, nízké útesy z jílu. K můstku byl položen pruh žluté látky, aby po něm král mohl kráčet. JandolAnganol se mu vyhnul, přešel k čekajícímu kočáru a nasedl. Sluha za ním zavřel dvířka a vůz se ihned dal do pohybu. Klenutou chodbou vjel do ottassolského labyrintu, následován fagorskou gardou.
JandolAnganol, který nenáviděl mnoho věcí, neměl rád ani ottassolský palác. Chmurnou náladu mu nezlepšilo ani přivítání jeho královského vikáře, chladného AbstrogAthenata, který měl obličej holky pro všechno.
"Velký Akhanaba ti žehnej, pane. Jsme šťastni, že vidíme tvář tvého majestátu, že jsi opět mezi námi, právě nyní, kdy dorazily zlé zprávy od Druhé armády v Randonanu."
"Vojenské zprávy mně sdělí povolanější," odpověděl král a vydal se k přijímací hale. Palác byl chladný a zůstával takovým i navzdory stále prudšímu žáru, ale jeho podzemní charakter krále deprimoval. Připomínal mu dva roky strávené v Pannovalu, kde se jako chlapec učil knězem.
Jeho otec, VarpalAnganol, nechal palác hodně rozšířit. Zeptal se syna, jak se mu palác líbí, a doufal, že uslyší lichotivou odpověď. Princ JandolAnganol tehdy řekl: "Chladný, bohatý, k ničemu."
Pro VarpalAnganola, který nikdy nevynikal ve válečném umění, bylo charakteristické, že si neuvědomil skutečnost, že

podzemní palác by nebylo možné dostatečně bránit.
JandolAnganol si vzpomněl na den, kdy byl palác napaden. Byly mu tehdy tři roky a jeden tenner. Hrál si s dřevěným mečem na podzemním nádvoří. Jedna z hladkých jílových zdí se najednou provalila a dovnitř se nahrnul tucet ozbrojených rebelů, kterým se nepozorovaně podařilo prokopat podzemní tunel. JandolAnganola stále ještě pálila vzpomínka nato, jak tehdy nejdřív vykřikl hrůzou a teprve potom se jim postavil se svým dětským mečem.
Naštěstí se na nádvoří zrovna střídaly stráže se zbraněmi v pohotovosti. Po lítém boji byli útočníci zabiti. Tajný tunel se později stal součástí paláce. Přihodilo se to během jedné z rebelií, které VarpalAnganol nedokázal potlačit dostatečně tvrdě.
Starý muž byl teď uvězněn v pevnosti v Matrassylu a nádvoří a průchody ottassolského paláce hlídaly lidské a fagorské stráže. Když je v točitých chodbách míjel, JandolAnganolovy oči mířily na tyto tiché muže; kdyby se jediný z nich pohnul, byl připraven zabít ho.
Zpráva o králově špatné náladě se rychle rozšířila palácem. Připravili hostinu, která jej měla vyvést z chmur. Ještě předtím měl ale vyslechnout zprávu ze západních bojišť.
Druhá armáda, která postupovala Chwartskou vysočinou a měla v úmyslu zaútočit na randonanský přístav Poorich, padla do léčky soustředěných sil nepřítele. Bojovali až do setmění a těm, kteří přežili, se z bojiště podařilo uprchnout a varovat hlavní část vojska. Poslali jednoho raněného, aby zprávu oznámil prostřednictvím signalizačního zařízení na jižní silnici do Ottassolu.
"A generál TolramKetinet?"
"Ten je na bojišti, pane," odpověděl posel.
JandolAnganol zprávu přijal téměř bez poznámek a pak odešel do své soukromé kaple k modlitbám a bičování. Od nenasytného AbstrogAthe-nata byl trest dokonalý.
U dvora se pramálo starali o to, co se děje s armádami téměř tři tisíce mil vzdálenými: důležitější pro ně bylo, aby králova mrzutost nezkazila večerní hostinu. Orlův trest prospěl všem.
Dolů do soukromé kaple vedlo točité schodiště. Toto ponuré místo, zařízené v pannovalském stylu, bylo vyhrabané v jílu, který se nacházel pod vrstvou spraše, a do výše pasu bylo obložené olovem, nad kterým byl kámen. Na stropě stály kapky vody nebo v miniaturních vodopádech stékaly po zdech. Za skvrnitými skleněnými stínítky hořela světla. Záře z těchto luceren promítala barevné čtyřúhelníky do zatuchlého vzduchu.
Za tónů melancholické hudby, která se rozléhala kaplí, vzal královský vikář z místa vedle oltáře desetiocasé důtky. Na oltáři stálo Kolo Akhana-bovo, dvě zvlněné příčle, spojující vnitřní a vnější kruh. Za oltářem visela tapiserie zlatorudé barvy, která znázorňovala Velkého Akhanabu ve slávě protikladů: dva v jednom, člověka a boha, dítě a bestii, pomíjivého a věčného, ducha a kámen.
Král mlčky stál a hleděl do zvířecí tváře boha. Svou zbožnost nepředstíral. Náboženstvím se řídil po celý život, už od dob dospívání v pannovalském klášteře. A prostřednictvím náboženství i vládl.

Náboženství udržovalo v poddanství většinu jeho dvora a lidu.
Bylo to právě společné uctívání Akhanaby, které Borlien, Oldorando a Pannoval sjednocovalo v nucené spojenectví. Bez Akhanaby by vládl jen chaos a zvítězili by nepřátelé civilizace.
AbstrogAthenat královskému kajícníkovi pokynul, aby padl na kolena, a přečetl nad ním krátkou modlitbu.
"Přicházíme před tebe, velký Akhanabo, abychom prosili o odpuštění za naše hříchy a abychom ti nabídli krev viny. Zranila tě lidská špatnost, velký léčiteli, a vysála z tebe sílu, ó Všemocný. Proto jsi umístil naše kroky mezi Oheň a Led, abychom tady, na Helikonii, v našich hmotných tělech prožili to, co ty jinde prožíváš v našem jménu, neustálá muka žáru a mrazu. Přijmi toto utrpení, ó velký Pane, tak jako my přijímáme tvoje."
Na královská ramena dopadla první rána. AbstrogAthenat byl zženštilý mladý muž, ale paže měl silné a vždy neúnavně plnil Akhanabovu vůli.
Po pokání následoval obřad koupele a poté král sestoupil do hodovní síně.
Rány bičem vystřídaly rychlé pohyby sukní ve víru tance. Melodie byla svižná, vypasení hudebníci se usmívali. Král také nasadil úsměv a nesl ho jako brnění, protože si vzpomněl, že tato místnost bývala ozářena přítomností královny MyrdemInggaly.
Zdi byly vyzdobeny květy šerosvitu, idrontem a voňavým vispardem. Na stolech se kupily hromady ovoce a orosené džbány černého vína. Rolníci možná hladoví, ale palác nikdy.
JandolAnganol milostivě přijal nabízené černé víno, aby se osvěžil, a přidal do něj šťávu z ovoce a lordryardryjský led. Seděl a hleděl do prázdna. Jeho dvořané se zdržovali v uctivé vzdálenosti. Poslali mu nádherné ženy, které ho měly potěšit, ale on je odmítl.
Ještě před vyplutím z Matrassylu propustil svého starého kancléře. Ted se před ním kroutil nový kancléř, kterého přijal na zkoušku. Příliš podlézavý a servilní v novém postavení, přišel za králem, aby společně probrali detaily ohledně nadcházející cesty do Gravabagalinienu. I jeho král vyhodil.
Hodlal v Ottassolu zůstat co nejkratší dobu. Setká se s C'Sarrovým vyslancem a spolu s ním bude pokračovat do Gravabagalinienu. Po vyřízení formalit s královnou se v čele armády vydá do Oldoranda. Tam se ožení s princeznou Simodou Tal a všechno nepříjemné bude mít za sebou. Pak s pomocí Oldoranda a Pannovalu porazí nepřátele a nastolí ve své zemi mír. To dítě, Simoda Tal, by zřejmě mělo žít v matrassylském paláci, to ovšem neznamená, že se s ním bude muset stýkat. Ano, tak to udělá. Myšlenky na příští události mu nedaly pokoj ani na chvíli.
Rozhlížel se kolem po C'Sarrově vyslanci, vznešeném Alamu Escom-berrovi. Poznal ho během svého dvouletého pobytu v pannovalském klášteře a od té doby z nich byli dobří přátelé. Bylo nutné, aby tento mocný hodnostář, vyslaný samotným Kilandarem IX, byl svědkem jeho a kralovnina podpisu na rozvodové listině, kterou pak

vlastnoručně vrátí C'Sar-rovi, a král na jejím základě dostane legální souhlas k sňatku. Tentokrát by Escomberr měl být na jeho straně.
Vyslanec Escomberr se však zpozdil, protože když se chystal opustit svou družinu, ještě přijal otrhaného malého chlapíka s odulým břichem a slepenými vlasy, oblečeného ve zmačkaných špinavých šatech.
"Vsadil bych se, že ty nepřicházíš od mého krejčího."
Jako by žádnou urážku neslyšel, ošuntělý človíček vytáhl z vnitřní kapsy oděvu dopis a podal jej vyslanci. Stál tam a kroutil se rozpaky, zatímco Escomberr dopis vznešeným pohybem otevřel.
"S prominutím, pane, ten dopis je - je nutné poslat ho dál. Je určen očím samotného C´Sarra."
-Já jsem C´Sarrovým zástupcem v Borlienu a tímto ti děkuji," odvětil Escomberr.
Přečetl si dopis, pokývl hlavou a odměnil doručitele stříbrnou mincí.
Ten se s mumláním vzdálil. Vyšel z podzemního paláce, zamířil k mís-tu, kde předtím uvázal hoxneje a vydal se na zpáteční cestu do Gravaba-galinienu. aby královně oznámil, jak úspěšně pochodil.
Vyslanec tam stál, sám pro sebe se usmíval a mnul si špičku nosu. Byl to štíhlý, pohledný muž ve věku dvaceti čtyř a půl roku, oděný v ho-nosném keedrantu s vlečkou. Obrátil dopis v rukou. Pak poslal sluhu pro podobiznu královny MyrdemInggaly a pozorně si ji prohlédl. Zdálo se, že z této nové situace získá nejenom politické, ale také osobní výho-dy. Esomberr totiž sám sobě slíbil, že v Gravabagalinienu nebude příliš zbožný a dá raději přednost potěšení.
Jakmile královská loď vplula do doku, na prostranství před palácem se shromáždili muži a ženy v naději, že se jim u krále dostane slyšení. Podle zákona měly všechny žádosti projít radou, ale stále přežívala pradávná tradice, podle které prosebníci mohli hovořit přímo s králem. Ten dával přednost práci před zahálkou.
Unavený čekáním a pozorováním dvořanů, kteří tančili, sotva dechu popadali, souhlasil s uspořádáním audience v jedné z přilehlých místností.

Fagoří mládě ostražitě sedělo vedle malého trůnu a král ho občas pohladil.
Přišli a odešli dva první prosebníci a před krále předstoupil Bardol CaraBansity. Přes čarfrul měl oblečenou vyšívanou vestu. JandolAnga-nol poznal jeho hrdou chůzi a zamračeně hleděl, jak mu příchozí vysekl přehnanou poklonu.
"Tento muž se jmenuje Bardol CaraBansity, pane," oznámil kancléř po jeho pravici, kterého král přijal na zkoušku.
"Některé z jeho anatomických kreseb máš ve své královské knihovně."
"Vzpomínám si na tebe," zvedl oči král. "Jsi přítelem mého bývalého kancléře SartoriIrvraše."
CaraBansity zamrkal krví podlitýma očima. "Doufám, že SartoriIrv-raš se má dobře, pane, navzdory tomu, že teď už je pouze bývalým kancléřem. "
"Uprchl do Sibornalu, a pokud se to dá tak říci, má se dobře. Co ode mne chceš? "
"Především židli, pane, protože mne od stání bolí nohy."
Nespouštěli jeden z druhého oči. Král pokynul pážeti, aby přineslo židli pod stupínek, kde stál jeho trůn.
CaraBansity si dal hezky dlouho na čas, než se pohodlně usadil, a pak řekl: "Přinesl jsem ti jednu věc - myslím, že je nesmírné hodnoty - protože vím, že tvoje královské Veličenstvo je vzdělaným mužem."
"Ne, jsem ignorant a hlupák, protože tu sedím a poslouchám lichotky. Krále Borlienu zajímá jen politika, způsob, jak svou zemi udržet nedotčenou."
"Cokoliv děláme, děláme lépe tehdy, jsme-li lépe informováni. Dokážu člověku zlomit ruku lépe, když vím, jak fungují jeho klouby."
Král se zasmál. Byl to drsný zvuk, z jeho úst slýchaný zřídkakdy. Naklonil se k anatomovi. "Co je vzdělání proti rostoucímu hněvu Freyru? Dokonce i Akhanaba Všemocný jako by proti němu neměl žádnou moc."
CaraBansity upřel pohled do země. "O Všemocném nevím nic, Výsosti. Ten se se mnou nebaví. Jakýsi veřejný dobrodinec mi minulý týden naškrábal na dveře nápis 'ateista', a to je teď má nálepka."
"Pak tedy střež svou duši." Král teď hovořil méně vyzývavě a ztišil hlas. "Co budeš jako deuteroskop dělat proti vládě žáru? Zhřešilo snad lidstvo tak těžce, že všichni musíme zahynout v plamenech Freyru? Je kometa na severní obloze znamením blížící se zkázy, jak se mezi lidem povídá? "
"Výsosti, ta kometa, YarapRombryova kometa, je znamením naděje. Mohl bych ti to vysvětlit podrobněji, ale nechci tě unavovat astronomiekými detaily. Kometa dostala jméno po jednom mudrci - kartografovi a astronomovi - YarapRombryovi z Kevassienu. To on vyrobil první mapu glóbu a umístil Ottaassaal, jak bylo toto město tehdy nazýváno, do jejího středu. On také pojmenoval kometu. Bylo to před 1825 lety - před jedním Velkým rokem. Návrat komety je důkazem, že i my putujeme kolem Freyru, stejně jako kometa, a oběhneme kolem něj pouze za cenu mírného sežehnutí!"
Král se zamyslel. "Odpověděl jsi mi vědecky, přesně jako to dělával SartoriIrvraš. Na moji otázku ale musí existovat také náboženské vysvětlení."
CaraBansity se hryzal do kloubu. "Co ohledně Freyru říká Pannoval-ská svatá říše? Pro spásu Akhy, vždyť oni mají strach z každého úkazu na obloze a kometa jim slouží jen k tomu, aby ještě zvýšili zděšení panující mezi lidem. A hlásají další svatý nesmysl, že totiž z našeho středu musí být odstraněni fagoři. Církev tvrdí, že jakmile počet těchto tvorů bez duše bude snížen, okamžitě dojde k ochlazení klimatu. Jenomže v Čase chladu církev zase tvrdila, že to jsou fagoři, kteří s sebou přinesli zimu. To přece postrádá logiku - stejně jako veškeré církevní myšlení."
"Neprovokuj mne. Já jsem církev Borlienu."
"Omlouvám se, Výsosti. Mluvím jen pravdu. Pokud tě uráží, pošli mne pryč, tak jako jsi vyhodil SartoriIrvraše."
"Muž, o kterém hovoříš, byl všemi deseti pro vybití prvotních."
"Stejného názoru jsem i já, pane, třebaže jsem na nich také závislý. Pokud opět mohu mluvit pravdu, děsí mne, že ty je máš v takové oblibě. Ale rozhodně bych je nezabíjel z nějakých hloupých náboženských pohnutek. Zabíjel bych je

jedině proto, že jsou odvěkými nepřáteli lidstva."
Orel Borlienu praštil dlaní do opěrky trůnu. Kancléř se lekl.
"Už to nebudu poslouchat. Vykazuji tě odsud, ty drzý hrattoku!"
CaraBansity se uklonil. "Jak si přeješ, pane. Moc lidi zbavuje sluchu, takže pak neslyší. Byl jsi to ty, pane, ne já, kdo sám sebe nazval ignorantem. Protože dokážeš člověka vyděsit pouhým pohledem, jen s obtížemi se dozvídáš něco nového. To je tvé neštěstí."
Král vstal. Kancléř se stáhl. CaraBansity stál před panovníkem bez hnutí, s obličejem křídově bílým. Věděl, že zašel příliš daleko.
JandolAnganol však ukázal na schouleného kancléře.
"Unavují mě lidé, kteří se přede mnou krčí jako tento člověk. Porad mi, jak můj poradce neumí, a staneš se mým kancléřem - bezpochyby stejně protivným jako tvůj přítel a předchůdce.
Když se znovu ožením a vezmu si za manželku dceru krále Sayrena Stunda z Oldoranda, toto království bude pevněji připojeno k Panno-valské svaté říši a stane se silnějším. Na druhé straně však budu vystaven většímu nátlaku ze strany C'Sarra, abych vyhlazoval rasu prvotních, stejně jako to dělají v Pannovalu. Borlien má nedostatek vojáků a proto fagory potřebujeme. Mohl bych s pomocí tvé vědy nějak obejít C'Sarrovo nařízení? "
"Hmm." CaraBansity si začal mnout masité tváře. "V Pannovalu a Ol-dorandu vždycky nenáviděli fagory tak, jako v Borlienu nikdy. Přes naše území nevedou migrační cesty prvotních, tak jako je tomu v Oldorandu. Kněži si našli novou záminku k obnovení staré války...
Existuje ale vědecký směr, kterého bys mohl využívat, pane. Je to věda, se kterou můžeš porazit nevědomost církve, ráčíš-li odpustit."
"Mluv tedy a moje hezoučké mládě a já budeme poslouchat."
"Ty porozumíš, pane, fagor ne. Určitě už jsi slyšel o historickém spisu zvaném RayniLayanův testament. V té knize se píše o svaté ženě VryDen, manželce mudrce RayniLayana. VryDen rozpletla některá z tajemství nebes, o kterých věřila, že v nich přebývá pravda, ne zlo. VryDen zahynula při velkém požáru, který zničil Oldorando v roce 26. To znamená před třemi sty padesáti pěti lety - před patnácti generacemi, třebaže my teď žijeme déle než oni v těch dobách. Jsem přesvědčen, že VryDen byla skutečnou osobou - ne pouze vymyšlenou postavou z příběhu Času chladu, jak nás o tom přesvědčuje církev."
"Co tím chceš říct?" zeptal se král. Začal ráznými kroky přecházet místností a Yuli poskakoval za ním. Vzpomněl si, že královna se zásobila knihami a čítávala z nich Tatro.
"Můj názor je dost jasný. VryDen byla nevěřící stejně jako já, a proto dokázala vidět svět kolem sebe takový, jaký je, nezahalený smyšlenými božstvy. Ještě před časy VryDen lidé věřili, že Freyr a Batalix jsou dva živí strážci, kteří náš svět chrání před válkou odehrávající se v nebesích. Za pomoci geometrie dokázala ta vynikající žena předpovědět sérii zatmění, která znamenala konec její doby.
Vědomost se dá stavět pouze na vědomosti a člověk nikdy neví, kam povede příští krok. Církev si raději vzala za své znamení svatý kruh."
"Kterému já dávám přednost před tvými klopýtavými kroky v temnotě. "
"Našel jsem způsob, jak tou temnotou proniknout ke světlu. S pomocí našeho společného přítele SartoriIrvraše se mně podařilo vybrousit ze skla čočky, stejné, jaké jsou v lidském oku." Začal králi popisovat, jak spolu postavili dalekohled. S tímto přístrojem pak studovali fáze Ipokrenu a dalších planet na obloze. Doposud si tuto vědomost nechávali pro sebe, protože nebesa nejsou mezi národy, kterým vládne náboženská metla Pannovalu, příliš v oblibě.
"Jeden po druhém před námi tito poutníci odkrývali své fáze. Brzy jsme byli schopni přesně určit jejich změny. To je ta pravá deuteroskopie! Pak jsme SartoriIrvraš a já podepřeli svá pozorování výpočty. Přišli jsme na základy nebeské geometrie, o které se domníváme, že ji musel znát i YarapRombry - jenomže ten zemřel jako mučedník v rukou církve. Podle těchto zákonů světy obíhají kolem Batalixu a Batalix obíhá kolem Freyru. A směrový vektor pohybů sluncí pokrývá ve stejných okamžicích stejné plochy vesmíru.
Také jsme zjistili, že rychlá planeta, kterou VryDen nazvala Kaidaw, neobíhá kolem Batalixu, ale kolem Helikonie, a proto je jejím satelitem neboli měsícem."
Král se zastavil a stroze se zeptal: "Mohli by na Kaidawovi žít lidé jako my?"
Otázka byla v takovém rozporu s jeho předchozím nezájmem, že Ca-raBansityho překvapila. "Je to pouze stříbrné oko, pane, ne skutečný svět jako Helikonie nebo Ipokren."
Král tleskl. "To stačí. Už mi nic nevysvětluj. Mohl bys skončit jako YarapRombry. Ničemu z toho nerozumím."
"Kdybychom tohle mohli vysvětlit v Pannovalu, pak bychom dokázali změnit naše zaostalé myšlení. Pokud by se nám podařilo C'Sarra přimět, aby se snažil pochopit nebeskou geometrii, pak by možná ocenil i geometrii lidskou natolik, aby dovolil lidem a fagorům žít vedle sebe, tak jako na obloze společně existují Batalix a Freyr, místo aby šířil ty svoje svaté nesmysly, které převracejí naruby náš každodenní život."
Už se chtěl pustit do dalšího vysvětlování, ale král ho přerušil jedním ze svých netrpělivých gest.
"Až jindy. Nedokážu poslouchat tolik kacířských řečí najednou, třebaže si cením chytrosti tvých myšlenek. Máš ve zvyku pátrat po okolnostech, stejně jako já. Proto jsi za mnou přišel?"
CaraBansity na okamžik upřel na krále pronikavý pohled. Pak odpověděl: "Ne, Výsosti, přišel jsem za tebou - tak jako mnoho tvých věrných poddaných - v naději, že ti něco prodám."
Vyňal z opasku náramek se třemi skupinami čísel, který objevil u mrtvého muže, a předal jej králi.
"Viděl jsi už někdy takový šperk, Výsosti?"
Jeho Výsost si věc překvapeně prohlížela a převracela ji v ruce.

"Ano," odpověděl. "Tento zvláštní náramek jsem viděl v Matrassylu. Je vskutku podivný a pochází od divného muže, který tvrdil, že přišel z jiného světa. Z tvého Kaidawa." Po těchto tajemných slovech ztichl, jako by ho mrzelo, že vůbec promluvil.
Chvíli hleděl na křivící a měnící se čísla: "Někdy v příhodnější dobu mně můžeš povědět, jak jsi k němu přišel. Pro dnešek slyšení skončilo. Mám na práci jiné věci."
Sevřel náramek v dlani.
CaraBansity začal dotčeně protestovat. Královo chování se změnilo, hněv mu sršel z očí, z každého rysu obličeje. Naklonil se jako dravý pták, připravený k útoku.
"Vy ateisté nikdy nepochopíte, že Borlien žije a umírá podle své církve. Neohrožují nás snad ze všech stran barbaři, nevěřící? Říše nemůže existovat bez náboženství. Tento náramek je pro ni hrozbou. Ty proměnlivé číslice pocházejí ze světa, který by nás mohl zničit..." O něco méně naléhavým hlasem dodal: "Takové je moje přesvědčení a podle svého přesvědčení musíme žít nebo zemřít."
Deuteroskop se kousal do kloubů a mlčel.
JandolAnganol ho chvíli pozoroval, pak promluvil znovu.
"Pokud se rozhodneš stát mým kancléřem, přijď sem zítra. Promluvíme si důkladněji. Tuhle bezbožnou tretku si zatím nechám. Co myslíš, jaká bude tvoje odpověď? Staneš se mým nejvyšším rádcem?"
CaraBansity zdrceně pozoroval, jak náramek mizí v králově oděvu.
"Děkuji ti, Výsosti. Co se týče tvé otázky, musím ji probrat se svým vlastním nejvyšším rádcem, svou ženou..."
Hluboce se uklonil.
Král prošel vedle něho a opustil místnost.
V jedné z blízkých palácových chodeb se C'Sarrův vyslanec chystal navštívit krále.
Podobizna královny MyrdemInggaly byla namalovaná na oválném podkladu ze slonoviny, vyříznutém z klu nějaké mořské bestie. Byl na něm obličej, jenž neměl sobě rovna, dokonalé krásy, s bohatými vlasy vyčesanými do složitého účesu. Královniny hluboké modré oči chránila mandlová víčka, zatímco jemná brada propůjčovala delikátní nádech jinak poměrně velitelskému vzezření. Alam Esomberr tyto rysy znal ze starších portrétů, které si prohlížel v Pannovalu - královnina krása byla vyhlášená široko daleko.
Oficiální vyslanec svatého C'Sarra si prohlížel portrét a v duchu se obíral chlípnými myšlenkami. Věděl, že zanedlouho stane tváří v tvář mistrovskému originálu.
Před Esomberrem se krčili dva špehové z Pannovalu, kteří pracovali pro C'Sarra. Zatímco si prohlížel obrázek, hlásili mu všechno, o čem se v Ottassolu mluvilo. Znovu a znovu si mezi sebou povídali o nebezpečí, které bude královna královen představovat, jakmile se s ní král rozvede. Raději by ji měl sprovodit ze světa. Nadobro.
Na druhé straně, všeobecné mínění bylo nakloněno spíš královně než králi. Neuvrhl snad král do vězení vlastního otce a nepřivedl zemi na okraj úpadku? Davy by mohly povstat, zabít krále a dosadit na trůn MyrdemInggalu. Po právu.
Esomberr se na ně shovívavě podíval.
"Vy červi. Vy hrattoci. Vy žvanilové. Všichni králové přece drancují své země! Kdo by neuvěznil vlastního otce, kdyby měl takovou moc? Nejsou snad královny vždy v nebezpečí? Cožpak davy stále nesní o tom, že povstanou a toho či onoho panovníka svrhnou z trůnu? Plácáte tady jen šplechty o tradičním představení, které se odehrává ve velkém, i když někdy trochu přeplněném divadle života. Neříkáte nic podstatného. V 01-dorandu by za takové zprávy dali zvědy zmrskat."
Muži sklonili hlavy. "Slyšeli jsme, že zvědové z Oldoranda tu také mají plné ruce práce."
"Doufejme, že netráví většinu času s děvkami v přístavu, tak jako zřejmě vy dva. Příště od vás chci slyšet zprávy, ne klepy."
Zvědové se uklonili ještě hlouběji a s širokými úsměvy, jako by byli přeplaceni, odešli z místnosti.
Alam Esomberr si povzdechl, zamračil se a znovu pohlédl na miniaturu s portrétem královny.
"Nepochybně je hloupá nebo má nějaký jiný nedostatek, který nutně musí vyvažovat takovou krásu," promluvil nahlas. Pak miniaturu bezpečně ukryl ve vnitřní kapse oděvu.
Vyslanec C'Sarra Kilandara IX byl urozený muž z hluboce nábožensky založené rodiny Přijímatelů, která měla styky v samotném hluboko pohřbeném Svatém městě. Jeho asketický otec, člen Velké justice, se postaral o to, aby se syn, který jím opovrhoval, brzy stal mocným člověkem. Esomberr bral tuto cestu, na které se měl stát svědkem rozvodu svého přítele, jako odpočinek. A během odpočinku má právo trochu si užít. Začínal věřit, že královna MyrdemInggala se o to postará.
Byl připravený na schůzku s JandolAnganolem. Zavolal sluhu, který ho odvedl ke králi, a oba muži se vzájemně objali.

Esomberr si všiml, že král se chová nervózněji než obvykle. Cestou do místností, kde se stále ještě hodovalo, tajně pozoroval jeho ostře řezaný vousatý profil. Fagoří mládě Yuli hopkalo za nimi. Esomberr na ně pohlédl s odporem, ale neřekl nic.
"Tak, Jene, oba jsme bezpečně dorazili do Ottassolu. Žádní nepřátelé tvého království neobtěžovali ani mne, ani tebe."
Byli takovými přáteli, jak to bylo běžné v jejich kruzích. Král si dobře pamatoval Esomberrovy cynické způsoby i jeho zvyk držet hlavu mírně skloněnou na stranu, jako by vyslýchal celý svět.
"Zatím se nám vyhnulo plenění Unndreida Kladiva. Později ti povím o svém střetnutí s Darvlišem Lebkou."
"Jsem si jistý, že ti hrdlořezové, o kterých mluvíš, jsou vskutku hroziví. Člověka napadá, zda by se chovali lépe, kdyby jim neříkali tak hromo-tluckými jmény?"
"Doufám, že tvoje družina je v bezpečí?"
"Abych pravdu řekl, Jene, tvůj podzemní palác mě děsí. Co kdyby se Takissa rozvodnila?"

"Rolníci ji přehradí vlastními těly. Pokud ti to bude časově vyhovovat, vyplujeme do Gravabagalinienu zítřejšího rána. Už jsme se dost zpozdili a blíží se monzunové období. Čím dřív se rozvedu, tím lépe."
"Těším se na cestu po moři, pokud ovšem nebude moc dlouhá a pobřeží zůstane v dohledu."
Přinesli jim víno s drceným ledem.
"Něco ti dělá starosti, můj královský bratranče."
"Mně dělá starosti spousta věcí, Alame. Na tom ale nesejde. V těchto dnech mně dělá starosti dokonce i moje víra."
Zaváhal a ohlédl se přes rameno. "Pokud jsem nejistý já, je v nebezpečí celý Borlien. Tvůj pán, C'Sarr, náš svatý vládce, by to jistě pochopil. Musíme žít podle své víry. A právě pro svou víru se zříkám MyrdemInggaly."
"Bratranče, tady v soukromí bychom si mohli přiznat, že víra je poněkud nehmotná, že ano? Zatímco tvá krásná královna..."
Král ohmatával v kapse náramek, který vzal CaraBansitymu. Ten hmotný byl. Byl dílem zákeřného nepřítele, který, jak mu intuice napovídala, by jeho zemi mohl přivést do záhuby. Sevřel kov pevně v dlani.
Esomberr mávl rukou. Jeho gesta, na rozdíl od královských, byla mdlá, jakoby nucená.
"Svět se řítí do záhuby, bratranče, pokud ne přímo do Freyru. Abych pravdu řekl, církev pro mne nikdy nebyla příčinou probdělých nocí. Spíš naopak, často díky ní usínám. Všechny národy mají své problémy. Tobě dělá starosti Randonan a obávaný Kladivo. Oldorando vede válku s Kace. Na nás v Pannovalu znovu zaútočili Sibornalané. Putují na jih přes úžinu Čals, protože už nemohou vydržet žít ve své strašlivé domovině. Silné spojenectví Pannovalu, Oldoranda a Borlienu prospěje stabilitě celého Kampannlatu. Ostatní národy jsou ubozí barbaři."
"Alame, doufal jsem, že mne v předvečer rozvodu s MyrdemInggalou povzbudíš, ne vyděsíš."
Vyslanec pozvedl číši. "Jedna žena jako druhá. Jsem si jistý, že se Simodou Tal budeš nevýslovně šťastný."
Zahlédl v králově obličeji náznak bolesti. S tváří obrácenou k tanečníkům JandolAnganol řekl: "Se Simodou Tal se měl oženit můj syn, ten však vůbec nemá porozumění pro královské zájmy. MyrdemInggala určitě pochopí, že tento krok musím učinit v zájmu Borlienu."
"U kamene, myslíš, že to skutečně pochopí?" Esomberr zašmátral v hedvábném kabátci a vyndal z něj dopis. "Raději si přečti to, co se mně dostalo do ruky."
Když král spatřil MyrdemInggalino úhledné písmo, třesoucí se rukou dopis vzal a začal číst.
Svatému vládci, C'Sarrovi Kilandaru IX, hlavě Pannovalské svaté říše ve městě Pannovalu, v zemi téhož jména.
Ctěný pane - jehož víru níže podepsaná oddaně zachovává -
shlédni příznivě na tuto prosbu své nejnešťastnější služebnice.
Já, královna MyrdemInggala, jsem trestána za zločin, který jsem nespáchala. Můj královský choť a jeho otec mne nespravedlivě nařkli ze zrady proti Sibornalu a já se nyní nalézám ve vážném nebezpečí.
Ctěný pane, můj choť, král JandolAnganol, mně vyhrožuje krutou nespravedlností a vyhnal mne od svého boku na toto bezútěšné místo na pobřeží. Zde musím zůstat do té doby, než se mne král zbaví, mne, oběti svého khmiru.
Po třináct let jsem mu byla věrnou manželkou a porodila mu syna a dceru. Moje dcera je ještě dítě a žije tu se mnou. Syn po mém vyhnání neuváženě uprchl a nic o něm nevím.
Protože můj pán, král, se násilím zmocnil trůnu svého otce, naše království postihly zlé věci. Máme nepřátele na všech stranách. Aby prolomil tento kruh odplaty, má král v plánu dynastický sňatek se Simodou Tal, dcerou krále Sayrena Stunda z Oldoranda. Jak jsem pochopila, ty jeho úmysl schvaluješ. Tvému úsudku se musím poklonit.
JandolAnganolovi ale nebude stačit, když se mne zbaví podle zákona, bude trvat na tom, abych z tohoto světa odešla navždy.
Proto svého ctěného vladaře úpěnlivě prosím, aby co nejrychleji poslal králi dopis, kterým mu pod trestem vyhoštění zakáže jakkoliv ublížit mně nebo mému dítěti. Král je hluboce věřící; taková hrozba by na něj měla účinek.
Tvoje žalem šílená dcera ve víře Coneg Undunory MyrdemInggala

Tento dopis se k tobě dostane prostřednictvím tvého vyslance v Ottassolu a já se modlím, aby ho co nejrychleji milostivé doručil do tvých laskavých rukou.
"Nu, pak se o to budeme muset postarat," řekl král s bolestným výrazem, svíraje dopis pevně v dlani.
"Já se o to postarám," opravil ho Esomberr a vzal si dopis zpět.
Následujícího dne vypluli na západ, podél pobřeží Borlienu. S králem se na cestu vydal jeho nový kancléř, Bardol CaraBansity.
Král si v té době vypěstoval zvyk ohlížet se přes rameno, jako by měl pocit, že ho pozoruje Akhanaba, velký bůh Pannovalské svaté říše.
Ano, existovali takoví, kteří ho pozorovali - nebo ho měli pozorovat - jenomže ti byli mnohem vzdálenější v prostoru i čase, než si JandolAnganol uměl představit. Byly jich miliony. V té době na planetě Helikonii žilo devadesát šest milionů lidských bytostí a přibližně třetinový počet fagorů. Vzdálených pozorovatelů bylo mnohem víc.
Obyvatelé planety Země kdysi sledovali události na Helikonii poněkud s odstupem. Přenosy z Helikonie, vysílané k Zemi prostřednictvím výzkumné stanice planety Země, Avernu, byly zpočátku pouhou zábavou. Během staletí, kdy Velké jaro na Helikonii přešlo v léto, došlo ke změně. Pozorování se měnila ze zábavy v naprostou oddanost. Měnili se i diváci - pod vlivem toho, co pozorovali; navzdory skutečnosti, že přítomnost a minulost na obou planetách se nikdy nemohly shodnout, existovalo mezi nimi silné pouto.
Blížily se události, které toto pouto měly ještě víc posílit.
Rostoucí vyspělost, stále hlubší pochopení toho, co to znamená být organickou entitou - to byl dluh, který měli lidé Země vůči Helikonii. Nyní pozorovali vyplutí krále z Ottassolu, avšak ne tak, jako Tatro hleděla na vlnu na pláži, jako na jedinečnou událost, ale spíš jako na vlákno v pavučině kosmologie, kultury a historie, ze které nebylo úniku. To, že král

je obdařen svobodnou vůlí, nikdy nebylo mezi diváky předmětem sporu; jenomže ať se JandolAnganol obrátí kterýmkoliv směrem, aby tuto krutou vůli prosadil, i on se stane pouhým článkem nepřetržitého sledu událostí a nezanechá po sobě větší stopu než kýl jeho lodi na hladině Moře orlů.
Třebaže pozemšťané sledovali rozvod se soucitem, neviděli v něm nic jiného než jen akt jedince, který symbolizoval krutý boj rozpol-cenosti lidské povahy mezi romantickou láskou a povinností. Dokázali to takto vidět, protože něco z dlouhého ukřižování Země už pominulo. K rozvodu JandolAnganola a MyrdemInggaly došlo v roce 381 podle místního borliensko-oldorandského kalendáře. Jak naznačovaly podivné hodinky, na Zemi tehdy byl rok 6877 po narození Krista; tato synchronizace vsak byla jen zdánlivá a události rozvodu budou lidem na Zemi přiblíženy teprve po uplynutí dalšího tisíciletí.
Místním dějům ale vládla data kosmická s mnohem větším významem. Astronomický čas na Helikonii se neúprosně řítil kupředu. Helikonie a její sesterské planety se blížily k periastronu, místu své oběžné dráhy, které se nacházelo nejblíž zářivé hvězdě, známé jako Freyr.
Helikonii trvalo 2592 pozemských let, než za dobu jednoho Velkého roku vykonala oběh kolem Freyru. Během této doby planeta prožívala extrémy žáru a chladu. Jaro skončilo. Přišlo léto, vyčerpávající léto Velkého roku.
Potrvá přes dvě stě třicet pozemských let. Pro ty, kteří v té době žili na Helikonii, byla zima a její bezútěšnost pouhými legendami, třebaže stále silně přežívajícími. A takovými ještě nějaký čas zůstanou. Budou vyčkávat v lidských myslích, aby se posléze znovu staly skutečností.
Nad Helikonii zářilo její vlastní místní slunce, Batalix. Na nebesích však panoval jeho obří binární společník Freyr. V současné době zářil s očividnou jasností o třicet procent větší, než měl Batalix, třebaže byl dvěstěšestatřicetkrát vzdálenější.
Navzdory tomu, že prožívali svou vlastní historii, diváci na Zemi pozorně sledovali vývoj událostí na Helikonii. Věděli, že vlákna pavučiny - nejenom ta náboženská - ve kterých nyní uvízl král Bor-lienu, byla utkána už před dávnou dobou.

III - Předčasný rozvod

Navzdory skutečnosti, že Borlien byl přímořskou zemí, nebyli Borlie-ňané národem mořeplavců. V důsledku toho neuměli stavět lodě tak jako Sibornalané či dokonce některé z národů Hespagoratu. Loď, na které se král plavil do Gravabagalinienu, aby se rozvedl s královnou, byla malá briga s oblými boky. Po většinu času plula na dohled od pobřeží a byla ovládána pomocí pohyblivého kormidelního vesla, kterým během každé obhlídky udržovali správný kurs. Ten určovali podle polohy dřevěných kolíků, které čněly z paluby.
Za první brigou plula další, podobná vlečné lodi, a na ní se plavila První fagorská garda.
Jakmile loď odrazila, král opustil své společníky. Osamoceně stál u zábradlí a strnule hleděl k cíli, jako by se nemohl dočkat, až první ze všech spatří královnu. Yuli, kterému se z houpání moře udělalo špatně, ležel na palubě u kotevního vratidla. Král tentokrát svému oblíbenci neprojevil ani špetku lítosti.
Se sténajícím ráhnovím loď brázdila klidnou hladinu mořských vod.
Z ničeho nic král upadl na palubu. Okamžitě se k němu seběhli dvořané a zvedli ho. Odnesli JandolAnganola do jeho kabiny a tam ho položili na lůžko. Byl smrtelně bledý, svíjel se jako v krutých bolestech a zakrýval si obličej.
Prohlédl ho lékař a všem kromě CaraBansityho nařídil, aby opustili kabinu.
"Zůstaň u jeho Výsosti. Je to pouze mořská nemoc, nic víc. Jakmile se dostaneme na břeh, bude zas v pořádku."
"Domníval jsem se, že příznakem mořské nemoci je zvracení."
"Ehmm, v některých případech ano. U obyčejných lidí. Urozené osoby reagují jiným způsobem," rozloučil se doktor.
Po chvíli uslyšel krále mumlat: "Ta hnusná věc, co musím provést. Modlete se k Akhanabovi, ať už je to za námi..."
"Výsosti, aby se uklidnila tvoje mysl, pohovořme si teď o jedné rozumné, důležité věci. O tom mém vzácném náramku, který sis -"
Král zvedl hlavu a s nehybným pohledem řekl: "Vypadni odsud, ty kreténe. Nechám tě hodit přes palubu rybám. Nic není důležitého, nic -nic na této zemi."

"Doufám, že tvoje Výsost se brzy uzdraví," popřál CaraBansity a svým objemným tělem vycouval z kabiny.
S příznivým větrem v plachtách loď pokračovala na západ a ráno druhého dne od začátku plavby vplula do malého zálivu v Gravabagalinienu. JandolAnganol, kterému už zas bylo dobře, sešel po můstku rovnou do vln příboje - v Gravabagalinienu nebyla žádná přístavní hráz - a Alam Esomberr, se zvednutými cípy pláště, jej následoval.
Vyslance doprovázelo deset vysokých církevních hodnostářů, které Esomberr nazýval smečkou vikářů. Králův doprovod tvořili kapitáni a ozbrojenci.
Půl míle od břehu na ně bez známky života čekal královnin palác. Okenice úzkých oken byly zavřené a na věži visel černý prapor na půl žerdi. Výraz králova obličeje, obráceného k praporu, byl stejně prázdný jako zavřená okna. Žádný z jeho mužů se na něj neodvážil pohledět déle, natož pak ještě zachytit pohled Orlových očí.
Do zálivu pomalu vplouvala druhá briga. Navzdory Esomberrově netrpělivosti trval JandolAnganol na tom, že počkají, dokud nebude vytažena co nejvíc na břeh a můstek z lodi nedopadne na suchou zemi, aby jeho nelidští válečníci mohli sejít na břeh, aniž by museli nohou stanout ve vodě.
Pak je dlouho řadil, nacvičoval s nimi chůzi a hovořil k nim v rodném'. Konečně byli připraveni k půlmílovému pochodu do paláce. Yuli běžel před nimi, dováděl v písku, vykopával ho do výše, rozradostněn, že je zas na suché zemi.
Přivítala je stará žena v černém keedrantu a bílé zástěře. Z bradavice na tváři jí vyrůstaly bílé chlupy. Belhala se o holi.
O kus dál za ní stáli dva neozbrojení strážní.

Na dosah ruky odhaloval zlatobílý palác svou zchátralost. Díry zely všude tam, odkud spadly a nebyly nahrazeny tašky ze střechy, prkna z verand a sloupky ze zábradlí. S výjimkou stáda jelení zvěře, pasoucí se na vzdáleném úbočí, se nikde nic nehýbalo, jen moře donekonečna znovu a znovu útočilo na břeh.
Král měl na sobě velmi strohý oděv. Měl oblečenu ozdob prostou tuniku a kalhoty temně modré, téměř černé barvy. Esomberr si na rozdíl od něho oblékl svůj nejelegantnější oděv barvy šmolkové modři doplněný krátkým růžovým pláštěm. Dnešního rána se dokonce navoněl, aby potlačil pach z lodi.
'rodný = jazyk fagorů

Kapitán pěšího pluku zatroubil na signální roh, aby oznámil jejich příchod.
Palácová brána však zůstala zavřená. Stařena si mnula ruce a mumlala něco do větru.
JandolAnganol se téměř násilím přinutil k pohybu. Šel k bráně a jílcem meče začal bušit do dřevěných výplní. Zvuk se rozléhal uvnitř a v od-pověď se ozval štěkot psů.
Do zámku vjel klíč. Brána se otevřela, postrkována další starou čarodějnicí. Neohrabaně se králi uklonila a znehybněla, mžourajíc do světla.
Uvnitř vládlo pochmurné šero. Psi, kteří se předtím tak rozštěkali, se stáhli do úkrytů.
"Možná, že Akhanaba se nad námi dočasně smiloval a seslal na ně nějakou chorobu," mínil Esomberr. "Tím obyvatele vysvobodil z jejich pozemského strádání a my jsme naši cestu vykonali zbytečně."
Král najednou vykřikl na pozdrav.
Na vrcholu temného schodiště se objevilo světlo. Když vzhlédli, spatřili ženu. Nesla dlouhou svíci. Držela ji nad hlavou, takže její obličej tonul ve tmě. Když sestupovala po schodišti, každý schod zavrzal. Blížila se k těm, kteří čekali dole, a světlo z pochodně jí začalo dopadat na tvář. Ještě předtím ji však poznali podle chůze. Plamen svíčky zjasněl a osvětlil obličej královny MyrdemInggaly. Zastavila se několik kroků před Jandol-Anganolem a Esomberrem, uklonila se nejdříve jednomu, pak druhému.
Byla nepřirozeně bledá, rty měla téměř bezkrevné a v popelavém obličeji se jí leskly černé oči. Z hlavy v temné záplavě spadaly vlasy. Na sobě měla světlešedý plášť; splýval až na podlahu. U krku jej sepjala, aby zakryla ňadra.
Řekla něco stařeně.
Ta šla ke dveřím a zavřela je za nimi. Esomberr, JandolAnganol a dotěrné fagoří mládě zůstali ve tmě, protkané vlákny světla. Palác byl postavený z dřevěných prken a když na něj zasvítilo slunce, jasně vynikl jeho skeletální charakter.
Královna je vedla do vedlejší místnosti a její postavu ozařovaly proužky světla.
Zastavila se a čekala na ně uprostřed místnosti. Stála proti jemné geometrii slunečních paprsků, které dovnitř pronikaly zchátralými okenicemi.
"V paláci teď nikdo není," promluvila MyrdemInggala, "kromě mne a princezny TatromanAdaly. Můžeš nás zabít a s výjimkou Všemocného nikdo nebude svědkem."
"Nechceme ti ublížit, paní," ujistil ji Esomberr. Přešel k jednomu z oken a pootevřel okenici. Když se otočil, ve světle plném částeček prachu spatřil muže a jeho ženu; stáli velmi blízko sebe v téměř prázdné místnosti.
MyrdemInggala sevřela rty a sfoukla svíčku.
"Už jsem ti říkal," začal JandolAnganol nezvykle mírně, "že tento rozvod je záležitostí státní politiky."
"Můžeš mne donutit, abych jej přijala. Nikdy mne však nepřinutíš, abych pochopila."
Esomberr otevřel okno a zavolal k sobě svou družinu a AbstrogAthe-nata.
"Obřad nebude trvat dlouho, paní," slíbil. Přešel do středu místnosti a uklonil se jí. "Jmenuji se Esomberr z Esomberrů. Jsem zde v Bor-lienu vyslancem a zástupcem velkého C'Sarra Kilandara IX, nejvyššího otce církve Akhanabovy a vladaře Pannovalské svaté říše. Jsem tu proto, abych byl v zájmu nejvyššího otce svědkem tohoto krátkého obřadu, což je má úřední povinnost. Mou soukromou povinností je oznámit ti, že jsi mnohem krásnější než jakákoliv tvoje podobizna."
Královna se otočila k JandolAnganolovi a tiše řekla: "Po všem, co jsme jeden druhému byli..."
Aniž by změnil tón hlasu, Esomberr pokračoval: "Tento obřad zbaví krále JandolAnganola jakýchkoliv dalších závazků plynoucích ze stavu manželského. Podle rozvodové listiny vystavené samotným nejvyšším Otcem přestáváte vy dva být mužem a ženou, vaše sliby budou prohlášeny za neplatné a ty se zřekneš titulu královny."
"Z jakého důvodu mám být rozvedena, pane? Pod jakou záminkou? Co jste C'Sarrovi namluvili? Co tak strašného jsem provedla, že se mnou můžete takto jednat?"
Král stál jako v transu a strnule hleděl do prázdna, zatímco Alam Esomberr vyndal z kapsy listinu, rozvinul ji a četl.
"Paní, máme svědky, kteří mohou dokázat, že za svého pobytu tady v Gravabagalinienu," - ukázal kolem sebe smyslným gestem - Jsi vstoupila do moře bez oděvu. Ze jsi tělesně obcovala s delfíny. Že tento nepřirozený, církví zakázaný akt jsi mnohokrát opakovala, často před očima svého dítěte."
"Sami víte, že to jsou pouhé výmysly," řekla vyhaslým hlasem. Otočila se k JandolAnganolovi a pokračovala: "To může království přežít jenom tehdy, zatratí-li moje jméno, uvrhne-li mne v nemilost a učiní-li ze mne bytost nižší než otrokyni?"
"Zde přichází královský vikář, paní, který provede obřad," pokračoval Esomberr. "Stačí, když budeš klidně stát. Nebudeme tě uvádět do dalších rozpaků."
Do místnosti vstoupil AbstrogAthenat, ze kterého vyzařoval obvyklý chlad. Zvedl hlavu a pronesl slova požehnání.
Za ním stáli dva chlapci, kteří hráli na píšťaly.
Královna stroze požádala: "Má-li proběhnout tato svatá fraška, trvám na tom, aby Yuli odešel z místnosti."
JandolAnganol se probral ze zadumání a nařídil fagořímu mláděti, aby se vzdálilo. Po chvilce nespokojeného mručení odešlo.

AbstrogAthenat přistoupil s listinou, na které byla napsána slova svatebního obřadu. Vzal ruku krále a královny, každému do ní vložil jeden konec listiny. Drželi ji, jako by byli zhypnotizovaní. Pak vysokým jasným hlasem přečetl dokument. Esomberr střídavě hleděl na jednoho a na druhého z královského páru. Oba upírali oči do země. Vikář zvedl do výše obřadní meč, nezřetelně pronesl modlitbu, rozmáchl se a ťal.
Listina byla rozseknuta vpůli. Královna nechala svou polovinu slétnout na dřevěnou podlahu.
Vikář jim předložil dokument, který podepsali nejdříve JandolAnganol a MyrdemInggala, pak Esomberr jako svědek. Podepsal se také vikář, který pak listinu předal Esomberrovi k dalšímu doručení. Uklonil se králi a odešel z místnosti, následován oběma chlapci s píšťalami.
"Dílo je vykonáno," uzavřel Esomberr. Nikdo se nepohnul.
Začal padat hustý déšť. Námořníci a vojáci z obou lodí se předtím natlačili k otevřenému oknu, aby zahlédli alespoň letmo část obřadu a aby se tím pak mohli vychloubat po zbytek života. Ted za křiku důstojníků spěchali do úkrytu. Liják zesílil. Na obloze se zablesklo a rozlehl se rachot hromu. Nastávalo období monzunových dešťů.
"Ehm, teď se musíme postarat o naše pohodlí," Esomberr se snažil, aby jeho hlas zněl co nejveseleji. "Možná tu královna - bývalá královna, promiň, paní - má nějaké dámy, které by nám mohly přinést občerstvení." Zavolal na jednoho ze svých mužů. "Rozhlédni se dole ve sklepení. Služky se určitě schovávají tam, a když je nenajdeš, zajisté tam bude alespoň víno."
Déšť padal otevřeným oknem dovnitř a nezajištěná okenice bušila do stěny.
"Tyto bouře se rodí z ničeho nic a brzy končí," pravil JandolAnganol nepřítomně.
"Ano, takhle se to také dá brát, Jene - jako metafora," přitakal Esomberr chytře. Poplácal krále po rameni.

Královna mlčky položila uhašenou svíci na polici, otočila se a vyšla z místnosti.
Esomberr vzal dvě židle s čalouněnými opěradly, postavil je k sobě a otevřel bližší okenici, aby mohli sledovat řádění živlů. Oba se posadili a král si položil hlavu do dlaní.
"Slibuji ti, Jene, že po sňatku se Simodou Tal se pro tebe vše obrátí k dobrému. My v Pannovalu se soustředíme především proti Siborna-lanům na naší severní hranici. Boje jsou obzvlášť kruté, hlavně kvůli tradičním náboženským sporům, jak jistě víš.
V Oldorandu je to jiné. Po sňatku bys měl zjistit, že Oldorando se přiklonilo na tvou stranu. Oni také mají problémy. Anebo - a to je docela pravděpodobné - Kace se po sňatku samo bude snažit uzavřít mír. Koneckonců, Kace je s Oldorandem v krvavém svazku. Uzemím Oldoranda a Kace probíhá východo-západní migrační trasa fagorů a polozvířecích ras, jako jsou Madisové.
Ehm, jak možná víš, drahá Simodina matka, sama královna, je polo - ehm, řekněme raději protognostička. Slovo 'polozvířecí' je předpojaté. A Kacané... nu, je to divoké místo. Takže pokud uzavřou mír s Borlienem, kdo ví, možná bychom je mohli přesvědčit, aby zaútočili na Randonan. A ty bys měl pak volné ruce a mohl vyřídit své záležitosti v Mordriatu a s těmi chlapíky s divnými jmény."
"Což by se Pannovalu jen hodilo," podotkl JandolAnganol.
Esomberr přikývl. "Všem by se to hodilo. Tobě, stejně jako mně, jde jen o to, aby ses měl dobře, nebo snad ne?"
Vrátil se sluha doprovázený hřměním a pěti vyděšenými ženami, postrkovanými fagory, které nesly džbány s vínem. Příchod žen dal událostem jiný směr; dokonce i král vstal a začal přecházet po místnosti, jako by se teprve učil používat nohy. Ženy, které zjistily, že jim nehrozí žádné bezprostřední nebezpečí, se začaly usmívat a pohotově se chopily svého obvyklého úkolu bavit mužské hosty a opít je co nejvíce tak rychle, jak jen to bude možné. Postupně přišli i královský zbrojmistr a námořní kapitáni a připojili se k pijákům.
Bouře pokračovala. Byly zapáleny lampy. Vojáci přivedli další hezké zajatkyně a rozezněla se hudba. Chráněni plátěnými baldachýny, přinesli z brigy jídlo.
Král pil tomelové víno a jedl stříbrného kapra se šafránovou rýží.
Střechou dovnitř zatékalo.
"Půjdu si promluvit s MyrdemInggalou a podívat se na svou dcerku Tatro," prohlásil o něco později.

"Ne, to bych ti neradil. Ženy dovedou muže pokořit. Ty jsi král, ona je nikdo. Dceru vezmeme s sebou, ale až se moře uklidní. Dal bych přednost noci strávené v tomhle pohodlném cedníku."
Po chvíli, aby přerušil královo mlčení, Esomberr dodal: "Mám pro tebe dárek. Rád bych ti ho dal teď, než se opijeme natolik, že na něj nedokážeš soustředit pohled." Otřel si ruce do sametového oděvu a vyňal z kapsy krásnou malou skříňku s vyšívaným víkem.
"Tento dar ti posílá Bathkaarnet-ona, královna Oldoranda, jejíž dceru pojmeš za manželku. Tu výšivku dělala královna sama."
JandolAnganol skříňku otevřel. Uvnitř ležel miniaturní portrét princezny Simody Tal, namalovaný v den jejích jedenáctých narozenin. Bohatě zvlněné vlasy poutala stuha a obličej měla napolo odvrácený, jako by se styděla nebo naopak koketovala. Malíř se nepokusil zamaskovat její papouščí vzhled. Vystupující nos a oči zřetelně naznačovaly Madisku.
JandolAnganol portrét držel na délku paže od očí a pokoušel se z něj vyčíst vše, co se vyčíst dalo. Simoda držela v dlani model paláce. Byl to palác na Valvoralu, který se měl stát součástí jejího věna.
"Je to hezká dívka, o tom není pochyb," horoval Esomberr nadšeně. "Jedenáct a půl je ten nejsmyslnější věk, ať už lidé říkají cokoliv. Upřímně, Jene, závidím ti. Třebaže její mladší sestra Milua Tal je ještě hezčí."
"Je vzdělaná?"
"Je snad někdo v Oldorandu vzdělaný? Následují-li příkladu svého krále, tak určitě ne."

Oba se dali do smíchu a pili a tomelovým vínem si připíjeli na budoucí štěstí.
Do západu Batalixu bouře skončila. Dřevěný palác vibroval hlukem a skřípal jako loď před spuštěním kotvy, která ji zklidní. Královští vojáci našli cestu do sklepení, mezi bloky ledu a soudky vína. Tam upadli do opiteckého spánku a fagoři s nimi.
Nepostavili žádnou hlídku. Palác byl příliš vzdálený od jakéhokoliv možného nebezpečí a případné vetřelce odrazovala už jen samotná chmurná pověst Gravabagalinienu. S nastalým večerem hluk pomalu ustával. Bylo slyšet zvuky zvracení, smích, kletby a pak už nic. JandolAnganol usnul s hlavou v klíně jedné ze služebných. Brzy od něj odešla a nechala ho ležet v koutě jako obyčejného vojáka.
Královna královen bděla nahoře ve svých komnatách. Bála se o malou dceru; místo jejího vyhnanství bylo však zvoleno velmi pečlivě. Nebylo kam odsud utéct. Konečně propustila dvorní dámy. Třebaže ticho dole ji upokojilo, i nadále zůstala ve střehu sedět v předpokoji místnosti, kde spala princezna Tatro.
Když uslyšela klepání na dveře, vstala a šla k nim.
"Kdo je tam?"
"Královský vikář, paní, pusť mne dál."
Zaváhala, pak s povzdechem odjistila petlici. S širokým úsměvem na tváři vstoupil Alam Esomberr.
"Ne tak docela vikář, paní, ale jeho blízký příbuzný, který ti chce nabídnout větší útěchu, než je v moci našeho ubohého vikáře."
"Odejdi, prosím. Nechci s tebou hovořit. Není mi dobře. Zavolám stráže." Byla bledá a když položila ruku na zeď, viditelně se jí chvěla. Nevěřila úsměvu na jeho obličeji.
"Všichni jsou opilí. Dokonce i já - já, který jsem vzorem dokonalosti a synem tak váženého otce, jsem mírně podnapilý."
Kopnutím za sebou zavřel dveře a popadl ji za paži. Tlačil ji před sebou, dokud nebyla nucena sednout si na pohovku.
"A teď - nebuď tak nelaskavá, paní. Měla bys mne vítat, protože jsem na tvé straně. Přišel jsem tě varovat, že tvůj bývalý manžel má v úmyslu připravit tě o život. Nemáš to jednoduché a ty a tvoje dcera potřebujete ochranu. Já ti ji mohu poskytnout, když se ke mně budeš chovat hezky."
"Nejsem k tobě nelaskavá. Jenom mám strach, pane, ale ani ve strachu neudělám nic, čeho bych později mohla litovat."
Navzdory protestům ji sevřel v náruči. "Později! Mezi našimi pohlavími je ten rozdíl, paní, že pro ženy vždy existuje později. Přicházejí do jiného stavu a neustále se vymlouvají na později. Pusť mne dnes do svého hebkého hnízdečka a já ti přísahám, že později rozhodně nebudeš litovat. Teď jsem ale tady a žádné později neplatí."
MyrdemInggala ho uhodila do obličeje. Olízl si rty.
"Poslouchej mě. Neposlala jsi snad po mně dopis C'Sarrovi, moje půvabná bývalá královno? V něm jsi napsala, že král Jan tě chce zabít. Tvůj poslíček tě zradil, prodal dopis tvému bývalému manželovi, a ten si přečetl každé hanebné slovo, které jsi napsala."
"ScufBar že mne zradil? Ne, ten byl vždy věrný."
Esomberr ji uchopil za ramena.
"Ve svém novém postavení nemáš nikoho, na koho bys mohla spoléhat. Nikoho kromě mne. Budu tvým ochráncem, když se podle toho budeš chovat."
Propukla v pláč. "Jan mne stále miluje, vím to. A chápu ho."
"Nenávidí tě a už se nemůže dočkat, až obejme Simodu Tal."

Začal si rozepínat oděv. V tom okamžiku se otevřely dveře; vstoupil Bardol CaraBansity a kráčel přímo do středu místnosti. Zastavil se s rukama v bok a prsty pravé dlaně svíral rukojeť svého nože.
Esomberr vyskočil, kalhoty v hrsti, a nařídil deuteroskopovi, aby odešel. CaraBansity se nepohnul. Obličej měl zachmuřený a brunátný. Působil dojmem člověka, který ví, jak s nožem zacházet.
"Musím tě požádat, pane, abys okamžitě přestal utěšovat tuto ubohou ženu. Přišel jsem tě obtěžovat proto, že v paláci nejsou žádné stráže a ze severu se blíží vojsko."
"Najdi si někoho jiného."
"Je to naléhavé. Všechny nás pobijí. Pojďme."
Vedl ho do chodby. Esomberr se otočil a pohlédl na MyrdemInggalu, která ztrnule stála a měřila si ho opovržlivým pohledem. Zaklel a pospíchal za CaraBansitym.
Na konci chodby byl balkon, ze kterého byl výhled na zadní část paláce. Následoval na něj CaraBansityho a zahleděl se do noci.
Vzduch byl horký, dusný a jako by pohlcoval hukot moře. V dáli se táhl obzor pod tíží nezměrné oblohy.
Téměř na dosah ruky se z temnoty vynořovaly a zase mizely pohyblivé plamínky světla. Esomberr na ně nechápavě hleděl, stále ještě napolo opilý.
"Jsou to muži, kteří postupují mezi stromy," zašeptal CaraBansity po jeho boku. "Podle mého odhadu jsou jenom dva. Ve zmatku jsem zřejmě přecenil jejich počet."
"Co asi chtějí?"
"Dobrá otázka, pane. Půjdu dolů a zjistím odpověď. Ty počkej tady a já se vrátím moudřejší." Úkosem si svého společníka změřil dlouhým, vědoucím pohledem.
Esomberr, který se opíral o zábradlí balkonu, pohlédl do tmy a zachvěl se. Pro jistotu se znovu opřel o zeď. Slyšel CaraBansityho křik a odpověď nově příchozích. Zavřel oči a naslouchal jejich hlasům. Ozývalo se jich mnoho, některé byly rozčilené, hněvivé, třebaže nedokázal rozluštit, co říkají. Svět se s ním houpal.
Vzpamatoval se v okamžiku, kdy uslyšel CaraBansityho, jak na něj zdola volá.
"Co jsi říkal?"

"Špatné zprávy, pane, nerad bych je křičel nahlas. Pojď dolů."
"Co se děje?"
CaraBansity ale neodpověděl a nadále tiše hovořil s nově příchozími.

Esomberr se přinutil pohnout, vešel do chodby a málem se skutálel ze schodů.
"Jsi opilejší, než sis myslel, ty blázne," vyčinil sám sobě.
Podařilo se mu projít otevřenými dveřmi a téměř se srazil s Cara-Bansitym a mužem divokého vzezření, který nesl pochodeň a byl pokrytý prachem. Za ním stál další muž, stejně špinavý. Rozhlížel se kolem sebe ve tmě, jako by měl strach, že je někdo pronásleduje.
"Kdo jsou ti lidé?"
Divoce vyhlížející muž na Esomberra pohlédl s nedůvěrou v očích:
"Přicházíme z Oldoranda, pane, od dvora Jeho Veličenstva krále Say-rena Stunda a máme za sebou namáhavou cestu bez odpočinku. Mám zprávu pro krále JandolAnganola a nikoho jiného."
"Král spí. Co od něj chcete?"
"Neseme mu špatnou zprávu, pane, ale máme ji povědět přímo jemu."
Esomberr jim s narůstajícím hněvem oznámil, kdo je. Posel ho chladně pozoroval. "Pokud jsi tím, kým říkáš, že jsi, pane, pak je v tvé moci uvést mne ke králi."
"Mohl bych s ním jít já, pane," navrhl CaraBansity.
Všichni pak šli do paláce; než vstoupili, uhasili pochodně o zem. CaraBansity je vedl do hlavní síně, kde na podlaze bez ladu ležely spící postavy. Sel k místu, kde spal král, a zcela neobřadně mu zatřásl ramenem.
JandolAnganol procitl a okamžitě vyskočil, ruku na jílci meče.
Divoký muž se uklonil. "Je mi líto, že jsem tě vzbudil, pane, a omlouvám se, že jsem přišel tak pozdě. Tvoji vojáci zabili dva muže z mého doprovodu a já sám stěží vyvázl životem." Předložil králi dokumenty, kterými prokázal svou totožnost.
Pak se začal prudce třást, protože znal osud poslů, kteří přinášejí špatné zprávy.
Král se na listiny stěží podíval.
"Sděl mi svou zprávu, muži."
"Byli to Madisové, Veličenstvo."
"Co je s nimi?"
Posel zašoupal nohama a rukou, která mu vylétla k ústům, se pokoušel zastavit cvakání čelistí. "Princezna Simoda Tal je mrtvá, pane. Zabili ji Madisové."
Rozhostilo se ticho. Pak Alam Esomberr propukl v smích.

IV - Vynález v Kosgattu

Alam Esomberrův trpký smích po dlouhé době dolehl až k uším těch, kteří žili na Zemi. Navzdory nezměrné propasti mezi Heliko-nií a Zemí vzbudila jeho reakce na spletité nitky osudu okamžité pochopení.
Spojení mezi Zemí a Helikonií zprostředkovávala výzkumná stanice planety Země, Avernus. Tak jako Helikonie obíhala kolem Ba-talixu a Batalix kolem Freyru, tak obíhal Avernus kolem Helikonie. Byl čočkami, díky kterým pozorovatelé na Zemi prožívali události na Helikonii.
Lidské bytosti, které pracovaly na Avernu, obětovaly život studiu veškerých aspektů planety Helikonie. Jejich obětavost nebyla dobrovolná. Jinou alternativu neměli.
V rámci té dominující nespravedlnosti převažovala všeobecná spravedlnost. Na Avernu neexistovala bída, nikdo tělesně nestrá-dal. Bylo to však omezené království. Stanice ve tvaru koule měla v průměru pouhých tisíc metrů. Většina jejích obyvatel žila uvnitř vnějšího obalu a v tomto omezeném rozměru převažovala letargie, která život zbavovala radosti. Pohled shora nebyl příliš povznášející.
Billy Xiao Pin byl typickým představitelem avernské společnosti. Navenek vyhovoval všem normám: pracoval bez nadšení, byl zasnoubený s atraktivní dívkou, dodržoval pravidelná předepsaná cvičení, měl Poradce, který mu kázal o prospěšnosti naprostého smíření se s údělem. V nitru ale Billy žil pro jediné. Toužil dostat se dolů, na povrch Helikonie 1500 kilometrů pod nimi, a na vlastní oči spatřit královnu MyrdemInggalu, dotknout se jí, promluvit s ní, milovat se s ní. V jeho snech ho královna zvala do své náruče.
Vzdálení diváci na Zemi měli jiné starosti. Sledovali souvislosti, kterých si Billy a jeho lidé nebyli vědomi. Když se soucitem prožívali rozvod v Gravabagalinienu, byli schopni vystopovat genezi tohoto rozdělení zpět do minulosti až k bitvě, která se odehrála východně od Matrassylu, v oblasti známé jako Kosgatt. JandolAnganolovy prožitky v Kosgattu ovlivnily jeho pozdější činy a nevyhnutelně vedly - jak se to jevilo ze zpětného pohledu - k rozvodu.
To, co vešlo do historie pod názvem Bitva u Kosgattu, se odehrálo pět tennerů -240 dnů neboli polovinu Malého roku - před dnem, kdy král a MyrdemInggala na mořském pobřeží zničili svá manželská pouta.
V oblasti Kosgattu byl král fyzicky raněn, což pak mělo vést k duchovnímu rozdělení.
V bitvě utrpěl jak králův život, tak jeho pověst. Ironií byla skutečnost, že ho porazila pouhá sběř, sebranka driatských kmenů.
Nebo - jak by řekli historicky vyspělejší pozemšťané - vynález. Vynález, který změnil nejenom život krále a královny, ale také všeho jejich lidu. Puška.
Nejvíc ze všeho krále pokořovala skutečnost, že Driaty pohrdal, stejně jako každý vyznavač Akhanaby v Borlienu a Oldorandu. Protože Driati

- jak bylo známo - sice byli lidmi, ale jen o vlásek.
Práh mezi ne-lidstvím a lidstvím je zahalen v šeru. Na jedné jeho straně se rozkládá svět plný zdánlivých svobod, na druhé svět klamného porobení. Jiní zůstávali zvířaty a žili v džunglích. Madisové - uzpůsobení migračnímu způsobu života - pronikli na samý práh moudrosti, ale přesto zůstali protognostiky. Driati se dostali těsně za ten pomyslný práh - a za ním se zastavili, jako pták zmrzlý v letu.
Nepříznivé životní podmínky na planetě a bezútěšnost jejich vlastního určení na ní, to vše se přičinilo o to, že zůstávali zaostalí. Driati obývali suché travnaté planiny Thribriatu, země na jihovýchod od Borlienu, za širokou řekou Takissou. Žili mezi stády yelků a biyelků, kteří se v těchto vysokých oblastech pásli během léta Velkého roku.
Přežití Driatů napomáhaly i zvyky, které okolní svět považoval za nechutné. Praktikovali jistý druh rituální vraždy a zabíjeli přebytečné členy rodiny, kteří nedokázali splnit určité zkoušky. V časech blízkých hladomoru vražda starochů často znamenala záchranu pro nevinné. Díky tomuto zvyku si Driati vysloužili špatnou pověst mezi těmi, kteří obývali oblasti bohatěji zatravněných pastvin. Ve skutečnosti to ale byli lidé mírumilovní
- nebo možná příliš hloupí, než aby představovali válečnou hrozbu.
Příliv různých národů na jih podél hřebenů Nktryhku - především válečnických národů, které dočasně sjednotil Unndreid Kladivo - vše změnil. Driati v tísni sbalili své tábory a vydali se plenit níže položená údolí Thribriatu, která se prostírala v dešťovém stínu masivního Nižšího Nktryhku.
Lstivý vojenský velitel, známý jako Darvliš Lebka, vnesl pořádek do jejich otrhaných řad. Když zjistil, že jednoduchá driatská mysl reaguje na disciplínu, zformoval je do tří regimentů a přivedl do oblasti zvané Kosgatt. Měl v úmyslu zaútočit na hlavní město krále JandolAnganola, Matrassyl.
Borlien v té době už vedl proklínané Západní války. Žádný vladař Borlienu, dokonce ani Orel, ve skutečnosti nedoufal, že se mu podaří porazit buď Randonan nebo Kace, protože ty hornaté země by nebylo možné okupovat. V případě, že by je přece jen dobyli, nebylo možné v nich vládnout.
Nyní z Kace povolali Pátou armádu, kterou poslali do Kosgattu. Tažení proti Darvlišovi nemělo punc války, přestože pohltilo tolik lidských sil jako válka, stálo přesně tolik a lidé v něm bojovali stejně oddaně jako ve válce. Thribriat a divočiny Kosgattu byly Matrassylu blíž než území, kde probíhaly Západní války, a tím větší pro něj představovaly hrozbu.
Darvliš vůči JandolAnganolovi a jeho rodu choval osobní zášť. Jeho otec kdysi býval borlienským baronem a Darvliš mu bojoval po boku. Když si JandolAnganolův otec, VarpalAnganol, přivlastnil jejich území, Darvliš byl svědkem toho, jak mladý JandolAnganol nechal otci štít hlavu.
Padl-li v bitvě velitel, znamenalo to konec boje. Žádný z mužů nepokračoval. Armáda Darvlišova otce se obrátila a rozutekla. Darvliš s hrstkou mužů uprchli na východ. VarpalAnganol a jeho syn je pronásledovali, honili je jako ještěrky v kamenném bludišti Kosgattu - dokud vojska Borlienu neodmítla pokračovat, protože už je nečekala žádná další kořist.
Po téměř jedenácti letech strávených v divočině se Darvlišovi naskytla nová příležitost, které se chopil. "Supové budou chválit moje jméno!" zněl jeho válečný pokřik.
Půl Malého roku předtím, než se panovník rozvedl s královnou - ba dokonce ještě předtím, než ho to napadlo - byl JandolAnganol nucen zformovat nové oddíly a v jejich čele se vydat na pochod. Mužů bylo málo a ti, co zbyli, požadovali plat nebo kořist - obojího by se jim v Kosgattu nedostalo. Použil tedy fagory. Fagorským otrokům přislíbili za službu v armádě svobodu a půdu. Zformovali je v první a druhý regiment královské Fagorské gardy Páté armády.
Fagorové byli ideální v jednom ohledu: bojovali jak muži, tak ženy a do bitvy s nimi šla i jejich mláďata.
JandolAnganolův otec ještě za své vlády také oddíly prvotních odměnil půdou. V důsledku této politiky - kterou byl král nucen přijmout kvůli nedostatku lidských sil - se fagorům žilo v Borlienu pohodlněji než v Oldorandu a nebyli vystaveni tak intenzivnímu pronásledování.

Pátá armáda pochodovala na východ, džunglemi z kamene. Útočníci před ní ustupovali. Většina bitev se odehrála za šerosvitu - žádná ze stran by nebojovala v noci ani za svitu obou sluncí. Pátá armáda pod vedením KolobEktofera však musela pochodovat za dne.
Postupovali oblastí, kde zuřila zemětřesení a cestu přetínaly klikaté průrvy a rokle. Lidí tam žilo pramálo. Rokle byly zarostlé změtí vegetace, avšak právě tam, pokud vůbec někde, nacházeli vodu - ale také hady, lvy a jiné tvory. Zbytek území byl porostlý deštníkovitě tvarovanými kaktusy a keři, které nesmírně brzdily jejich postup.
Život v této zemi byl nesnadný. Planinám vládly dva druhy živočichů - nesčetná množství mravenců a zemní lenochodi, kteří se mravenci živili. Vojáci lenochody chytali a pekli si je na ohni, ale maso mělo hořkou chuť.
Lstivý Darvliš se svými silami stále ustupoval a lákal krále dál a dál od jeho základny. Někdy za sebou nechával ještě doutnající táborové ohně nebo fingované pevnosti na vyvýšených svazích. Armáda obvykle ztratila celý den tím, že je zbytečně prohledávala.
Major oddílu pověřeného střežením královské zástavy, KolobEkto-fer, v mládí hodně cestoval a dobře znal divočiny Thribriatu i hory nad Thribriatem, kde končil vzduch.
"Zastaví se, už brzy se zastaví," předpověděl králi jednoho večera, když zdrcený Orel proklínal jejich nesnáze. "Lebka se co nevidět bude muset pustit do boje, jinak se proti němu kmeny postaví. On to dobře ví. Jakmile si bude jistý, že jsme dostatečně daleko od Matrassylu a odříznutí od našich vozů se zásobami, zastaví se. A my musíme být připraveni na jeho lsti."
"Jaké lsti?"
KolobEktofer zavrtěl hlavou. "Lebka je úskočný, ale ne chytrý. Použije jeden ze starých triků svého otce, které mu prokázaly už tolik dobra. Budeme na ně připraveni."

Následujícího dne Darvliš zaútočil.
Když se Pátá armáda přiblížila k hluboké rozsedlině, průzkumníci spatřili na vzdáleném břehu velké množství Driatů seřazených v bojovém šiku. Rozsedlina běžela od severovýchodu k jihozápadu a dusila se křo-vinatou džunglí. Vzdálenost z jednoho břehu na druhý byla větší než na čtyři hody oštěpem.
Pomocí gest král seřadil svou armádu čelem k nepříteli, vyčkávajícímu na druhé straně rozsedliny. Vpředu stály fagorské gardy, jejichž nehybné řady měly vzbudit strach v zaostalých myslích nepřítele.

Muži z kmenů vypadali jako přízraky. Bylo těsně po úsvitu: šest hodin dvacet minut. Zpoza mraku vyšel Freyr. Když se slunce vymanilo ze zajetí oblaku, bylo zřejmé, že nepřítel a část rokle zůstanou nejméně další dvě hodiny ve stínu, zatímco Pátá armáda bude vystavena žáru Freyru.
Za řadami Driatů se zvedaly zvětralé svahy útesů a nad nimi země přecházela ve vyšší terén. Královská armáda měla po levici ostrý výběžek, jehož cípy zasahovaly až do průrvy. Mezi výběžkem a útesy čněla oblá stolová hora, jako by ji tam umístily geologické síly schválně, aby Lebku chránila z boku. Na vrcholu stolové hory viděl král zdi hrubé pevnosti z bláta; za hradbami se občas mihl praporec.
Orel z Borlienu s majorem společně zvažovali situaci. Za majorem stál jeho věrný seržant, mlčenlivý muž, kterému říkali Býk.
"Musíme zjistit, kolik lidí je v té pevnosti," soudil JandolAnganol.
"To je jeden z triků, které se naučil od svého otce. Doufá, že budeme mařit čas jejím dobýváním. Vsadil bych se, že tam nahoře žádní Dria-ti nejsou. Praporce, které odsud vidíme, jsou přivázané ke kozám nebo asokinům."
Stáli tam v tichosti. Zpod útesů na nepřítelově straně rokle stoupal do sivého vzduchu kouř a přinášel k nim vůni pečeného masa, která jim připomínala, že i oni mají hlad.
Býk odvedl svého velitele stranou a něco mu pošeptal do ucha.
"Pověz nahlas, co máš na srdci, seržante," nařídil král.
"Nic, pane."
"Tak nám tedy pověz to nic," přikázal král už rozhněvaně.
Seržant na něj hleděl a jedno víčko mu cukalo. "Jen jsem říkal, pane, že naši vojáci budou zklamaní. Jediným způsobem, jak si obyčejný člověk -tím myslím sebe - může trochu pomoci, pane, je to, že vstoupí do armády a bude doufat, že urve, co se kde dá. Driati ale za nějaké drancování nestojí. Ba co víc, vypadá to, že s sebou ani nemají samice - chci říct ženy - takže naše pohnutky k útoku... ehm, pane, jsou velmi chabé."
Král stál bez hnutí a hleděl mu přímo do obličeje, dokud Býk o krok neustoupil.
"Na ženy budeme myslet, až se zbavíme Darvliše, Býku. Možná je schoval ve vedlejším údolí."
KolobEktofer si odkašlal. "Pokud nemáš žádný plán, pane, řekl bych, že před námi je téměř nesplnitelný úkol. Je jich dvakrát tolik co nás a třebaže naše zvířata jsou rychlejší než jejich, v boji zblízka budou naši hoxnejové vedle jejich yelků a biyelků velmi slabí."
"Nemůžeme přece ustoupit, když jsme je konečně dostihli."

"Mohli bychom vojáky odvolat z bitevní pozice, pane, a snažit se nalézt výhodnější polohu, odkud pak zaútočíme. Kdybychom se například dostali na útesy nad nimi -"
"Nebo kdybychom je mohli napadnout ze zálohy, pane, čímž mám na mysli -"
JandolAnganol začal zuřit. "Jste vojáci nebo zbabělé kozy? Jsme tady a proti nám stojí nepřítel naší země. Co víc byste chtěli? Proč bychom teď měli váhat, když do západu Freyru z nás všech mohou být hrdinové?"
KolobEktofer se napřímil. "Pane, je mou povinností poukázat na nevýhody našeho postavení. Pach nějaké ženy jako kořisti by možná pozvedl bojového ducha našich mužů."
JandolAnganol vybuchl: "Přece nemohou mít strach z té nelidské chátry - s našimi lukostřily s nimi budeme za hodinu hotoví."
"Dobrá, pane. Možná bys bojovou morálku našich vojáků mohl pozvednout tím, že Darvliše nazveš lumpem a špinavcem."
"Dobrá."
KolobEktofer a Býk si vyměnili zachmuřené pohledy, ale žádný už neřekl ani slovo. Major se odebral vydat rozkazy vojsku.
Hlavní těleso armády se rozestavilo podél nerovného okraje rozsedliny. Levé křídlo bylo posíleno Druhou fagorskou gardou. Hoxnejové, v celkovém počtu padesáti kusů, byli po dlouhé cestě v ubohém stavu. Většinou sloužili k nošení břemen. Ted jim náklad sundali a hoxnejové měli být použiti jako jízdní zvířata, aby zapůsobili na Darvlišovy muže. Náklad složili na hromadu v mělké jeskyni ve výběžku a postavili k nim stráže, lidské i fagorské. Pokud nebudou mít úspěch, zásoby poslouží jako návnada na Driaty.
Zatímco se vojsko připravovalo k boji, křídlo stínu vrhané rameny protilehlých útesů se zkracovalo jako obří sluneční hodiny nařízené tak, aby každému muži připomínaly pomíjivost života.
Ve světle se objevily Lebkový jednotky, o nic méně impozantní, než když byly skryté v modravém stínu. Podlidské kmeny na sobě měly orva-né nesourodé kůže a deky, oblečené se stejnou nedbalostí, s jakou oni sami seděli na svých yelcích. Někteří měli pestře pruhované pokrývky, srolované kolem ramen, aby vypadali obzvlášť mohutně. Jiní měli po kolena vysoké boty, ale mnozí byli bosí. Na hlavách měli objemné pokrývky z kožešin biyelků - často s připevněnými rohy nebo parožím na znamení své hodnosti. Společným znakem mnoha mužů byl vztyčený penis, namalovaný nebo vyšitý na kalhotách, čímž chtěli dát najevo své násilnické úmysly.

Zřetelně bylo vidět i Lebku. Jeho pokrývka hlavy z kůže a kožešin byla obarvená na oranžovo. Nad kníratým obličejem z ní čnělo paroží. Rána mečem, kterou utržil v dřívějších bitvách s JandolAnganolem, mu odsekla levou tvář a maso z dolní čelisti a zanechala na jeho tváři stálý škleb smrti, ve kterém podstatnou roli hrála holá kost a zuby. Vypadal stejné divoce jako jeho bojovníci, kterým oči planoucí zpod kožešin a těžké čelisti propůjčovaly přirozeně divošský vzhled. Seděl na mohutném biyelkovi.
Zvedl oštěp nad hlavu a vykřikl: "Supové budou chválit moje jméno!" Z hrdel kolem něho se ozval divoký jásot, který se ozvěnou odrážel od okolních útesů.
JandolAnganol nasedl na svého hoxneje a postavil se ve třmenech. Jeho křik se jasně nesl k nepřátelskému vojsku. Lámanou olonetštinou zvolal: "Darvliši, ty ses odvážil znovu se mně postavit, než ti uhnije celý obličej?"
V obou nepřátelských armádách to zahučelo. Lebka popohnal biyelka k okraji srázu a zařval na nepřítele:
"Slyšíš mě, JandolAnganole, ty zabedněnej hovnivále? Vyprdlo tě levý chodidlo tvýho otce, tak proč's sem přišel a jak se opovažuješ postavit vopravdovejm mužům? Všichni víme, jak se ti koule klepou strachy. Vod-lez pryč, ty hovno, vodlez pryč a ty svoje prašivý zmrdy vem s sebou."
Jeho hlas se znovu a znovu odrážel ozvěnou od útesů. Když se rozhostilo ticho, JandolAnganol odpověděl podobným způsobem.
"Ano, slyším to tvoje zženštilý mekotání, Darvliši z Hnojiště. Slyším, jak tvrdíš, že ti triplem nakažení třínozí Jiní vedle tebe jsou vopravdoví muži. Všichni víme, že vopravdoví muži by nikdy neměli nic společnýho s takovým jako ty. Kdo jiný než ty barbarský vopice, který maj za babičky fagoří hovna, by vydržel smrad tvýho rozkladu? "
Oranžová pokrývka hlavy se zuřivě zatřásla ve slunci.
"Fagoří hovno jsi ty, ty podělanej hrattoku! Víš, vo čem mluvíš, protože tác plnej fagořích hoven sežereš každej den, aby ses zavděčil těm svejm rohatejm batalixkejm smradům. Skopni je do rokle a bojuj poctivě, ty švábe s korunou z hovna!"
Driatská armáda propukla v divoký smích.
"Pokud máš jen trochu úcty k těm, který jsou vedle tvejch yelčích halamů vrcholem stvoření, pak ze svýho smradlavýho masa setřes pavouky a prašivinu a zaútoč na nás, ty zbabělej driatskej ptáku s polovinou ksichtu!"
Tyto urážky pokračovaly ještě hodnou chvíli. JandolAnganol se postupně ocital ve stále větší nevýhodě, protože neznal tolik odporných nadávek jako Darvliš. Zatímco verbální bitva pokračovala, KolobEktofer poslal Býka s malým oddílem mužů, aby uskutečnili svůj vlastní plán.
Horko zesílilo. Na obě armády se snesla mračna bodavého hmyzu. Fagoři ochable stáli v žáru Freyru a bylo zřejmé, že jejich řady se brzy naruší. Urážky byly stále troufalejší.
"Ty náhrobní nápise na fagorským hajzlu!"
"Ty buzerante, kterej vobcuješ s kosgattským lenochodem!"
Borlienská armáda se pohnula podél okraje rozsedliny. Muži vykřikovali a hrozivě mávali zbraněmi, zatímco driatská horda dělala to samé na druhé straně.
KolobEktofer se krále zeptal: "Co uděláme s pevností na stolové hoře, pane?"
"Jsem přesvědčený, že máš pravdu. Pevnost je pouhou léčkou. Zapomeň na ni. Ty povedeš jízdu, za tebou půjdou pěšáci a První fagorská. Já v čele Druhé fagorské horu obejdeme, takže Driatům na čas zmizíme z očí. Jakmile se s nimi pustíte do boje, vyběhneme z úkrytu a zaútočíme na jejich pravé křídlo, které od nich odřízneme. Pak se nám možná podaří sevřít Darvliše do kleští a zahnat ho do rokle."
"Předám tvoje rozkazy, pane."
"Akhanaba buď s tebou, majore."
Král popohnal hoxneje a odjel k fagorské gardě.
Prvotní měli spoustu stížností a než se dali do pohybu, král je musel napomenout. Nechápali, co je to smrt a tvrdili, že vzdušné pásy v údolí jim nejsou příznivě nakloněné; v případě porážky v nich nenajdou útočiště a nebudou moci klesnout do stadia ukončení.
Král k nim promluvil v jazyce hurdhu. Tato zadněhrdelní řeč nepatřila do lámané olonetštiny, kterou lidé používali ve styku mezi sebou, ale byla vynikajícím mostem mezi lidskými a nelidskými pojmy, a říkalo se o ní, že pochází - jako mnoho jiných vynálezů - ze vzdáleného Sibornalu. Se spoustou podstatných jmen a zahlcená slovesnými tvary byla hurd-huština přijatelná jak pro lidskou mysl, tak pro bledou mozkovou hmotu prvotních.
Rodný, mateřský jazyk prvotních, měl pouze jeden čas, průběhový přítomný. Nebyla to řeč uzpůsobená abstraktnímu myšlení; dokonce i počítání, omezené základní číslovkou tři, bylo primitivní. Nicméně, matematici prvotních se věnovali počítání sérií let a byli hrdí na zvláštní eotempo-rální styl, což byla posvátná forma řeči, která se zabývala záležitostmi věčnosti a snažila se stát jazykem stadia ukončení.
Fagoři neznali přirozenou smrt. Jejich smrt byla umweltem, který lidské bytosti nechápaly. Dokonce i fagorům činil přechod z rodného do eotemporálního potíže. Hurdhuština, vymyšlená tak, aby řešila tyto problémy, používala intraspecifický způsob komunikace. Přesto měla každá věta v hurdhuštině jistý stupeň obtížnosti přiměřený těm, kteří jí mluvili. Lidé ve své řeči potřebovali ustálený větný slovosled, tak jako tomu bylo například v olonetštině. Fagorové zase potřebovali pevný jazyk, ve kterém nemohly existovat novotvary ani abstraktní pojmy. Ekvivalentem pro "lidstvo" byl v jazyce hurdhu výraz "Synové Freyru" "Civilizace" byla "mnoho střech", "vojenská formace" byla "oštěpy v pohybu podle rozkazů" a tak dále. Proto JandolAnganolovi trvalo poměrně dlouho, než Druhé fagorské vysvětlil své rozkazy.
Když plné pochopili, že nepřátelé před nimi kálejí na jejich pastviny a opékají si jejich sotva narozená mláďata jako selata na rožni, staluni a giloty se dali do pohybu. Strach téměř necítili, třebaže díky žáru byli o poznání méně ostražití. S nimi šla i jejich mláďata, která naříkala po náručích matek.

Když se Druhá fagorská konečně hnula, KolobEktofer vydal rozkazy zbytku armády. Ta se také pohnula. K obloze stoupal prach. Jejich pohyb vzbudil přiměřenou reakci driatské sebranky. Otrhané řady se otočily vbok a vydaly se vstříc srážce. Obě armády se setkají v prostoru při úpatí útesů, mezi jícnem rozsedliny a stolovou horou.
Srážka byla nevyhnutelná a tempo, zpočátku rychlé, se začalo zpomalovat. Nebyla to záležitost rozkazu; vybrané bitevní pole bylo poseté rozeklanými balvany, pozůstatky sopečné činnosti, která stále ještě v této oblasti zuřila. Šlo o to, kudy se dostat k nepříteli.
Nepřátelské síly se k sobě přibližovaly a všeobecný pokřik se změnil v osobní urážky. Boty pochodovaly na místě. Stáli proti sobě, neochotni překročit vzdálenost několika stop, která je dělila. Driatští válečníci v zadním voji křičeli a tlačili se vpřed, ale marně. Darvliš cválal podél řad svých mužů, spílal jim do prašivců a zbabělců, ale příslušníci kmenů nebyli zvyklí na takový druh boje. Dávali přednost rychlým výpadům a stejně rychlým ústupům.
Vylétly první oštěpy. Konečně udeřil meč o meč a první ostří se zaťalo do těla. Urážky se změnily ve výkřiky bolesti. Na obloze nad nimi se začali slétat ptáci. Darvliš cválal kolem stále prudčeji. Zpoza oblé hory se vynořil JandolAnganolův oddíl a podle plánu zamířil středním tempem k pravému driatskému křídlu.
Nato se z úbočí nad bitevním polem ozval triumfální pokřik. Tam, ve stínu útesů, se krčily ženy driatských bojovníků - děvky, babizny, divoké ženštiny. Čekaly jen na to, až prvotní obejdou stolovou horu. Vyskočily, valíce před sebou dolů po svahu balvany, které se jako lavina řítily na Druhou fagorskou. Fagorové ztuhli v panice a kameny je převálcovaly jako kuželky. Mnohá mláďata zahynula s nimi.
Věrný seržant Býk měl jako první podezření, že kmenové ženy musí být nablízku. Ženy byly jeho prvořadým zájmem. V okamžiku, kdy se urážky stupňovaly a oba vojevůdci byli v nejlepším, vzdálil se s malou skupinou mužů. Pod příkrovem deštníkovitých kaktusů jeho skupina sešplhala do rozsedliny a trnitými nástrahami si proklestila cestu na protější břeh, kde se jim podařilo projít kolem driatské hordy a nepozorovaně se dostat na útesy.
Zdolat útesy bylo nesmírně obtížné, ale Býk nevěděl, co to znamená vzdát se. Vedl své muže vysoko nad vojsko nepřítele, kde nalezli stezku, potřísněnou čerstvými lidskými výkaly. Chmurně se zašklebili nad nálezem, neboť potvrdil jejich podezření. Šplhali stále výš. Když dosáhli další stezky, postup byl snadnější. Lezli po rukou a kolenou, aby je nespatřila žádná z armád pod nimi. Odměnou jim byl pohled na čtyřicet či víc kmenových žen, které se zachumlané v pokrývkách a páchnoucích sukních krčily na úbočí kousek pod nimi. Balvany nahromaděné před těmi čarodějnicemi mluvily samy za sebe.
Muži museli nechat oštěpy v táboře. Jejich jedinými zbraněmi byly krátké meče. Svah byl příliš prudký, než aby se na ně mohli vyřítit. Jedinou možností bylo bojovat proti ženštinám jejich vlastní zbraní a zasypat je kameny a balvany. Budou to muset provést v naprosté tichosti a žádné kameny se jim nesmí skutálet po svahu dříve, aby neprozradily jejich pozici. Býkova skupina stále ještě shromažďovala munici, když se zpoza hory vynořila Druhá fagorská a ženštiny na ni zaútočily.
"Na ně, kamarádi!" vykřikl seržant. Svalili na ně salvu kamení. Ženy se rozptýlily a ječely, ale až poté, co svrhly vlastní kamennou lavinu, která zavalila královy fagory.
Takto povzbuzena, driatská horda se pustila do boje s hlavní silou Borlieňanů s větším nadšením; v předních řadách se blýskaly dlouhé meče, zadní voj vrhal oštěpy. Doposud celistvé těleso zmatených mužů se roztříštilo na jednotlivé bojující skupiny. Nad bojištěm stoupal prach, bylo slyšet třeskot zbraní, výkřiky a nářek.
Býk pozoroval bitvu ze své výhodné pozice shora. Toužil být dole, v té nejprudší vřavě. Občas zahlédl obrovitou postavu svého majora, který pobíhal od skupiny ke skupině, dodával vojákům odvahu, bez ustání mával zakrvaveným mečem. Také viděl hliněnou pevnost na vrcholu stolové hory. Král se mýlil. Tam nahoře se mezi asokiny skrývali bojovníci.
Bitevní vřava obklopila základnu hory - s výjimkou místa, kde kamenná lavina pokrývala těla fagorů Druhé gardy. Býk zařval, aby Kolob-Ektofera upozornil na číhající nebezpečí, ale jeho výkřiky zanikly v bojové vřavě.
Nařídil svým mužům, aby se spustili ze severozápadního svahu a znovu se připojili k boji. Sám lezl po útesu, klouzal a padal, dokud na rukou a kolenou nepřistál na stezce, kde předtím vyčkávaly kmenové ženy. Poblíž ležela dívka, které kámen zranil koleno. Tasila dýku a vrhla se na Býka. Zkroutil jí ruku, až se zlomila, přitlačil ji obličejem k zemi a odkopl dýku za okraj útesu.
"S tebou si to vyřídím později, ty děvko," zabručel.
Ženy utekly a na stezce nechaly oštěpy. Zvedl jeden a obrácen k pevnosti, potěžkal ho v ruce. Z tohoto nižšího stanoviště stěží dohlédl na záda mužů, skrčených za zdmi. Avšak jeden z nich, který vyhlédl průzorem, ho spatřil. Vstal a zvedl k hrudi podivnou zbraň, jejíž druhý konec si o ramena opřel jiný muž.
Býk se napjal a vší silou mrštil oštěpem. Zpočátku letěl dobře, pak ale neškodně dopadl na zem ještě před zdí pevnosti. Býk oštěp zklamaně pozoroval, když vtom si všiml obláčku kouře vycházejícího ze zbraně, kterou na něj ti dva muži mířili. Kolem ucha mu zasvištělo něco jako sršeň.
Skrčen mezi hrnci a špinavými dekami, které zbyly po ženách, Býk našel další oštěpy. Jeden si vybral a opět vstal, připraven zaútočit.
Ti dva muži v pevnosti také měli plno práce, cpali něco do jednoho konce své zbraně. Zaujali stejnou pozici jako předtím, a Býk, který právě vrhl oštěp, opět spatřil obláček kouře a uslyšel ránu. V příštím okamžiku ho něco prudce zasáhlo do levého ramene a svět se s ním zatočil, jako by ho někdo vší silou uhodil. Padl na zem a natáhl se jak dlouhý tak široký.
Raněná žena se vyškrábala na nohy, popadla oštěp a namířila mu jej na nechráněné břicho. Kopl ji do nohou, pravou paží ji chytil pod krkem a spolu se kutáleli dolů po úbočí.
Mezitím mušketýři na vrcholu stolové hory vstali a ukázali se v celé své síle. Začali svými převratnými zbraněmi střílet na KolobEktoferovy muže. Darvliš řval blahem. Skočil s biyelkem do středu vřavy. Viděl, že vítězství bude jeho.

Zdrcen tím, co se stalo s královým oddílem, KolobEktofer bojoval dál, třebaže palba z mušket měla na jeho muže více než ničivý účinek. Někteří byli zasaženi. Nikomu se nelíbil zbabělý charakter této nové zbraně, která zabíjela na dálku. KolobEktofer si okamžitě uvědomil, že Driati zbraně museli koupit od Sibornalanů nebo jiných kmenů, které se Sibornalany obchodovaly. Muži Páté armády začínali v bojovém úsilí polevovat. Jediným způsobem, jak vyhrát bitvu, bylo co nejrychleji se zmocnit pevnosti.
Přivolal k sobě šest statečných válečníků a nedovolil jim ani na chvíli vydechnout; boj mezi Driaty a zbytky králova oddílu zuřil neztenčenou měrou. S taseným mečem major vedl svou skupinu vzhůru po štěrkovém svahu na vrchol hory.
Když se KolobEktoferova skupina dostala až k pevnosti, přivítala je exploze. Jedna ze sibornalských mušket vybuchla a zabila střelce. Ve stejném okamžiku všechny ostatní zbraně - celkem jich bylo jedenáct -právě vystřelily nebo se z nich vysypal prach. Driati nebyli odborníky v zacházení se zbraněmi. Demoralizovaná sebranka se nechala pozabíjet. Nečekali milost a od KolobEktofera se jim ani žádné nedostalo. Masakr pozorovali Driati na úpatí hory.
Když králův oddíl či alespoň to, co z něj zbylo, zjistil, že jeho nejlepší velitelé jsou pryč, rozhodl se ustoupit, dokud byl ještě jakž takž pohromadě. Někteří z KolobEktoferových mladších pobočníků se pokoušeli probojovat si cestu ke králi, ale když selhala hlavní králova podpora, byli zabiti. Zbytek vojáků se otočil a rozprchl se do bezpečí, pronásledován Driaty, kteří vykřikovali hrozby, při kterých krev tuhla v žilách.
Třebaže KolobEktofer a jeho muži bojovali statečně, byli poraženi. Driati je rozsekali na kusy a skopali do rozsedliny. Šílený vítězstvím a navzdory vysokým ztrátám Darvliš rozdělil své kohorty do skupin a jal se pronásledovat ty, kteří přežili. Než padla noc, na bojišti se pohybovali už jen supové a různí plíživí tvorové. Bylo to poprvé, co byly proti Borlienu použity střelné zbraně.
Ve vykřičeném domě na předměstí Matrassylu se právě probouzel jistý obchodník s ledem. Děvka, se kterou přes noc sdílel lože, už tiše přecházela ložnicí a zívala. Obchodník s ledem se zvedl na jednom lokti, poškrábal se na hrudi a kýchl. Bylo těsně před svítáním Freyru.
"Máš pellamantinový čaj, Metty?"
"Už se vaří," odpověděla šeptem. Co ji znal, Metty vždy časně zrána pila pellamantinový čaj.
Posadil se na kraj postele a v šeru na ni hleděl. Oblékl si kalhoty. Touha už pominula a on nebyl pyšný na své obtloustlé tělo.
Šel za ní do malé místnůstky vedle ložnice, která byla kuchyňkou i koupelnou zároveň. Rozdmýchala žhavé uhlíky na ohništi, kde zpíval kotlík. Žhavé uhlí bylo jediným světlem v místnosti; kromě proužků úsvitu, které se draly dovnitř rozbitou okenicí. V tomto špatném osvětlení pozoroval Metty, která připravovala čaj, jako by to byla jeho žena. Stárne, pomyslel si, když jí pohlédl do úzkého, vrásčitého obličeje - je jí takových devětadvacet, možná dokonce třicet. Je jen o pět let mladší než on. Už není hezká, ale v posteli je dobrá. Už to ani není děvka. Jen vysloužilá děvka. Povzdechl si. Už k sobě bere jen staré přátele, když má chuť.
Metty byla ustrojená, čistá a upjatá, měla v úmyslu jít do chrámu.
"Cos říkala?"
"Nechtěla jsem tě vzbudit, Krillio."
"To je v pořádku." S narůstající vlnou citu neochotně dodal: "Stejně bych tě nenechal odejít, aniž bych ti poděkoval a rozloučil se s tebou."
"Vrátíš se zpět k ženě a rodině."
Pokývla hlavou, aniž by se na něj podívala, a soustředěně vložila do dvou šálků po pár lístečcích byliny. Ústa se jí stáhla. Její pohyby teď byly čistě obchodní - tak jako všechny její pohyby, pomyslel si.
Člun ledařského obchodníka přistál večer předchozího dne. Se svým obvyklým nákladem připlul až z Lordryardry, cestou přes Moře orlů do Ottassolu a pak po nezkrotné Takisse do Matrassylu. Na tento výlet s sebou vzal kromě ledu i svého syna Diva, aby ho po cestě seznámil s obchodníky. A aby ho přivedl do Mettyina domu, do kterého on sám docházel od té doby, co začal dodávat led královskému paláci. Jeho chlapec byl ve všech směrech pozadu.
Na Diva čekala u staré Metty dívka, sirotek ze západních válek, štíhlá, blonďatá a s atraktivními ústy a čistými vlasy. Na první pohled byste řekli, že je stejně nezkušená jako Div. Krillio si ji prohlédl a vyzkoušel mincí, aby zjistil, jestli není nemocná. Měďák nezezelenal a tak byl spokojen. Tedy téměř spokojen. Chtěl pro syna jen to nejlepší, třebaže to byl blázen a potřeštěnec.
"Metty, myslel jsem, že máš dceru zhruba Divova věku."
Nebyla moc hovorná. "Tahle dívka nevyhovuje?"
Střelila po něm pohledem, jako by chtěla říct: ty se starej o své věci, já zase o své. Pak trochu změkla, neboť si uvědomila, že na ní nikdy nešetřil penězi a že už by nemusel přijít znovu, a řekla: "Moje dcera Abathy touží po něčem lepším, chce se odstěhovat do Ottassolu. Já jí říkám, že v Ottassolu ji nic nečeká. Prý chce vidět moře. Já jí povídám, nejde ti o moře, ale o námořníky."
"A kde je Abathy teď?"

"Ach, ta se stará sama o sebe. Má svůj pokoj, záclony, šaty... až si našetří nějaké peníze, vydá se na jih. Našla si bohatého chlebodárce, protože je tak mladá a hezká."
Obchodník si v Mettyiných očích všiml potlačované žárlivosti a pokývl hlavou. Protože byl odjakživa zvědavý, nevydržel nezeptat se, kdo je tím patronem.
Ostře se podívala na přihlouplého mladého Diva a děvče, kteří spolu stáli u postele, netrpěliví, až staří odejdou. Protáhla obličej - pochybujíc o tom, zda činí dobře - a pošeptala jméno do obchodníkova žilkovaného ucha.
"To snad ne!" vydechl obchodník dramaticky.

Ale jak on, tak Metty byli už staří a příliš zkušení, než aby je něco dokázalo šokovat.
"Jdeš už, tati?" zeptal se Div otce.
Odešli tedy a nechali Diva, ať se činí, jak nejlépe dovede. Jací jsou muži blázni, když jsou mladí, a jaké vysušené trosky ve stáří!
Teď, když se dovnitř vplížilo ráno, bude Div ještě spát, s hlavou vedle dívčina obličeje, v některém z nižších pokojíků.
Veškeré potěšení, které obchodník prožíval, když si večer plnil svou otcovskou povinnost, bylo pryč. Měl hlad, ale Metty o jídlo raději nežádal. Nohy měl celé ztuhlé -postele lehkých žen většinou neslouží ke spaní.
V přemýšlivé náladě si obchodník uvědomil, že předchozího večera bezděky provedl obřad. Tím, že svého syna předal do rukou mladé děvky, v podstatě oživoval vlastní staré vášně. Ale co potom, až vášně odumřou? Ženy ho kdysi málem přivedly k žebrácké holi; pak se mu podařilo zařídit si prosperující obchod - chuť na ženy však neztratil nikdy. Pokud ale hlavní zájem pomine... něco muší zaplnit prázdnotu.
Pomyslel na svůj vlastní bezbožný kontinent Hespagorat. Ano, Hes-pagorat potřebuje boha, třebaže ne takového, jakého má náboženstvím zamořený Kampannlat. Povzdechl si a napadlo ho, proč se mu to, co má Metty mezi pohublými stehny, zdá mnohem mocnější než jakýkoliv bůh.
"Tak do chrámu? To je ztráta času."
Metty přikývla. Se zákazníkem se nikdy nehádala.
Vzal od ní nabízený šálek, sevřel v dlani jeho teplo a zamířil na práh místnosti bez dveří. Tam se zastavil a otočil se k ní.
Metty nečekala, až její čaj vychladne. Zředila jej studenou vodou a hltavě ho vypila. Pak si natáhla černé rukavice, které jí sahaly až k loktům, a upravila si krajku kolem vráscité kůže krku.
Když zachytila jeho pohled, řekla:

"Můžeš jít zpátky do postele. V domě bude ještě chvíli klid."
"Metty, ty a já jsme spolu vždycky vycházeli dobře." V naději, že od ní uslyší alespoň jedno láskyplné slovo, dodal: "Je mně s tebou lépe než s mou vlastní ženou a dcerou."
Slýchávala taková vyznání každý den.
"Nu, doufám, že s sebou Diva vezmeš i na příští cestu, Krillio. Nashledanou, " rozloučila se spěšně a rychle vykročila, takže jí musel uhnout z cesty. Ustoupil o krok do jejího pokoje a ona proplula kolem, stále zápasíc s manžetou jedné rukavice. Myslela přitom na něco, co se ho vůbec netýkalo.
Odnesl si šálek k posteli a usrkával horký čaj. Otevřel okenici, aby mohl prožívat radost či bolest či cokoliv jiného, až ji uvidí jít tichou ulicí. Přeplněné domy byly bledé a zavřené; něco v jejich vzhledu ho znepokojovalo. Boční uličky stále ještě halila temnota. Spatřil jediného člověka - muže, který se pohyboval jako náměsíčný a přidržoval se rukou zdí. Za ním s kňouráním poskakovalo fagoří mládě.
Metty vyšla ze dveří pod oknem, ze kterého se díval, a vkročila do ulice. Když spatřila potácejícího se muže, zastavila se. Ta ví o opilcích všechno, pomyslel si. Ženské a chlast odjakživa patří k sobě, v každém světadíle. Ten muž však nebyl opilý. Krev mu crčela z obličeje a stékala na dlažbu.
"Jdu dolů, Metty," zavolal. V dalším okamžiku, stále bez košile, se k ní připojil v té strašidelné ulici. Nehýbala se.
"Nech ho být, je raněný. Nechci ho tady. Jen by způsobil potíže."
Zraněný muž zasténal a narazil do zdi. Zastavil se, zvedl obličej a pohlédl na obchodníka s ledem.
Ten v údivu zalapal po dechu. "Metty, u strážkyně! Vždyť je to král, nikdo jiný než... král JandolAnganol!"
Rozběhli se k němu, aby mu poskytli útočiště v nevěstinci.
Pár královych vojáků se vrátilo do Matrassylu. Bitva u Kosgattu, jak se jí začalo říkat, znamenala strašnou porážku.
Toho dne supové skutečně chválili Darvlišovo jméno.
Jakmile se uzdravil - v paláci se o něj starala jeho milující královna MyrdemInggala - král své radě tvrdil, že v bitvě padlo také velké množství nepřátel. Balady, které prodávali kramáři a podomní obchodníci, však tvrdily něco jiného.
Obzvlášť oplakávaná byla KolobEktofero-va smrt. V chudších čtvrtích Matrassylu s obdivem vzpomínali na Býka.
Žádný z nich se nevrátil.

Toho dne, kdy král JandolAnganol ležel ve své komnatě, oslabený ranami, které utržil, dospěl k rozhodnutí, že pokud má Borlien přežít, musí uzavřít těsnější spojenectví se svými sousedy v Pannovalské svaté říši, především s Oldorandem a Pannovalem. A za každou cenu se musí zmocnit střelné zbraně, kterou s tak ničivým účinkem použili bandité v pohraničí.
Všechno probral se svými rádci. Jejich přičiněním byla zasazena semínka plánu na královský rozvod a na uzavření dynastického sňatku, který o půl roku později JandolAnganola přivede do Gravabagalinienu. Odcizí ho jeho krásné královně i synovi a, dokonce ještě podivnějším dílem osudu, ho postaví tváří v tvář další smrti, tentokrát připisované protognostické rase, známé jako Madisové.

V - Obyčeje Madisů

Madisové byli na kontinentu Kampannlat rasou sami pro sebe. Zvyky se lišili od zvyků lidí i prvotních a jejich kmeny žily odloučeně jeden od druhého.
Jeden z kmenů pomalu postupoval západním směrem, oblastí Hazzi-zu, která se stala pouští, několik dnů cesty na sever od Matrassylu.
Jak dlouho už kmen putuje, nikdo nevěděl. Ani protognostikové samotní, ani žádný z národů, které cestou potkali,

nedokázal říct, kdy nebo kde Madisové vyrazili na svou pouť. Byli to nomádi. Na cestě se rodili, vyrůstali, uzavírali sňatky a na cestě i umírali.
Život sám nazývali slovem Ahd, což znamená Cesta.
Ti, kdo se o Madisy zajímali - a bylo jich poskrovnu - věřili, že to je právě Ahd, kvůli kterému jsou Madisové tak izolováni. Jiní měli zato, že příčinou je jejich jazyk. Ta řeč byla písní, písní, kde slovům jako by byla nadřazena melodie. Jazyk Madisů byl složitý a přece to byla právě jeho nedokonalost, která jako by držela kmen na cestách a jistě zmátla každého člověka, jež se ho pokoušel naučit.
Nyní se ho snažil naučit jistý mladý člověk.
Řečí hr'Madi'h se pokoušel mluvit už jako dítě. Ted, v období dospívání, byla jeho životní situace vážnější a on se proto snažil mnohem více.
Vyčkával vedle kamenného pilíře, na kterém byl vyrytý boží symbol. Značil hranici zemského pásu nebo čáry zdraví, třebaže tyto pradávné pověry mladíka vzrušovaly pramálo.
Madisové přicházeli v roztroušených skupinkách nebo v řadě za sebou. Provázel je tichý zpěv. Míjeli ho, aniž se na něj podívali, třebaže mnoho dospělých se za chůze dotklo kamene, u kterého stál. Muži i ženy na sobě měli pytlovité oděvy, v pase volně převázané. Tyto oděvy doplňovaly vysoké, tuhé kápě, které Madisy chránily před nepřízní počasí a propůjčovaly jim poněkud groteskní vzhled. Na nohou měli primitivní obuv, vyřezanou ze dřeva, jako by chodidla, která je nesla na pouti Ahdem, nestála za větší pozornost.
Mladík hleděl na řadu postav - klikatila se jako had polopouští. Byla bez konce. Stoupal nad ní prach a slabě ji zahaloval. Madisové postupovali a stále si ve svém protognostickém jazyce cosi mumlali. Nebylo chvíle, kdy by alespoň jeden z nich nemluvil k ostatním a zvěst v podobě melodie neputovala zástupem jako krev tepnou. Kdysi se mladík domníval, že jejich rozprava musí být nějakým komentářem cesty. Ted se spíš klonil k názoru, že jde o nějaký druh vyprávění; ale čeho se to vyprávění mohlo týkat, o tom neměl potuchy, protože pro Madisy neexistovala ani minulost, ani budoucnost.
Cekal na svůj okamžik.
Prohlížel si obličeje kolemjdoucích, jako by hledal někoho milovaného, koho ztratil, jako by čekal na znamení. Třebaže Madisové byli, co se fyzického vzhledu týkalo, naprosto lidští, výrazy jejich obličejů měly nádech jakési vábivosti, vyzařovaly zvláštní protognostickou nevinnost, která těm, jež se na ně dívali, připomínala obličeje zvířat nebo květiny. Typický madiský obličej měl vypoulené oči se světle hnědými duhovkami, obklopené hustými řasami. Výrazný orlí nos připomínal papoušci zobák. Celo ustupovalo dozadu, dolní čelist byla mírně předsunutá. Výsledek na mladíka působil omračující krásou. Vzpomněl si na nádherného psa, kříženec, kterého jako dítě zbožňoval, a na bílohnědé květy psího vína.
Mužský obličej se od ženského lišil jedním výrazným znakem. Muži měli vysoko na spáncích dva výrůstky a další dva na čelistích. Někdy z nich vyrůstaly chlupy. Jednou mladík viděl muže, kterému z výrůstků pučely krátké pahýly rohů.
S láskou hleděl na řadu procházejících obličejů. Jeho duše pozitivně reagovala na jednoduchost Madisů. V nitru mu ale planul hněv. Toužil zabít svého otce, borlienského krále JandolAnganola.
Kolem něj plynul pohyb a melodické mumlání. Najednou spatřil svoje znamení!
"Ach, děkuji ti!" zvolal a šel znamení vstříc.
Jedna z Madisek před sebou hnala aranga. Nyní zvedla oči z cesty, podívala se přímo na něj a obdarovala ho Pohledem přijetí. Byl to anonymní pohled a zmizel tak rychle, jak přišel, pouhý letmý záblesk inteligence. Zařadil se vedle ženy, ale ta mu už nevěnovala pozornost; Pohled pominul.
Stal se součástí Ahdu.
S poutníky šla i jejich zvířata: nákladní soumaři jako například yelko-vé, pochytaní na velkých letních pastvinách, stejně jako polozdomácnělá zvířata: několik druhů arangů, ovcí a fhlebihtů - všechno to byli kopytní-ci - spolu se psy a asokiny, kteří, jak se zdálo, byli migračnímu způsobu života oddaní stejně jako jejich páni.
Mladík, který zavrhl titul prince a říkal si jednoduše Roba, si s úšklebkem vzpomněl na unuděné, zívající dámy u otcova dvora, které si přály být "volné jako putující Madisové". Madisové, kteří neměli sebevědomí větší než chytrý pes a byli otroky svého vlastního životního stylu.
Každý den před úsvitem zrušili tábor. Při východu slunce budou opět na cestě, svým neuspořádaným způsobem půjdou dál. Během dne bylo vedle kráčejícího zástupu vidět skupinky, které odpočívaly, ale zastávky byly krátké a Madisům bylo zcela jedno, zda obloze vládnou dvě slunce či jedno. Roba brzy došel k přesvědčení, že takovými záležitostmi si vůbec nezatěžují mysl; byli na věčnost odkázáni na svou cestu.
Někdy narazili na překážky. Museli přebrodit řeku, překonat horské úbočí. Ať to bylo cokoliv, kmen si s tím svým pokorným způsobem poradil. Často utonulo dítě, zabili starce, ztratila se ovce. Ahd však pokračoval dál a harmonie jejich rozpravy neustávala.
Při západu Batalixu kmen zvolna zastavil.
Pak se znovu a znovu ozývala dvě slova, která v jejich jazyce měla význam "voda" a "vlna". Kdyby Madisové měli boha, určitě by ho tvořily voda a vlna.
Muži se postarali, aby ještě dříve, než začnou připravovat hlavní jídlo dne, dostala všechna zvířata vodu. Zeny a dívky sundaly ze hřbetů soumarů primitivní stavy a tkaly přikrývky a oděvy z obarvené vlny.
Voda pro ně byla nutností, vlna prostředkem.
"Voda je Ahd, vlna je Ahd." Byla to drsná píseň, ale vystihovala pravdu.
Muži zvířata stříhali a barvili vlnu, ženy od čtyř let šly a cestou česaly vlnu na přeslicích. Všechno, co vyráběli, bylo z vlny. Vlna dlouhonohých fhlebihtů byla nejjemnější, z ní tkaly příčně vroubkovaná roucha, vhodná pro samotné královny.

Látky a roucha ukládali na hřbety zvířat nebo je nosili muži i ženy pod svrchním pytlovitým oděvem. Prodávali je ve městech, kolem kterých procházeli - v Distacku, Yicchu, Oldorandu, Akaceu...
Po večerním jídle, které snědli, když padl soumrak, všichni usnuli. Spali přitisknutí k sobě, muži, ženy i zvířata.
Zeny málokdy projevily touhu. Když přišel čas ženy, se kterou putoval Roba, obrátila se k němu, aby ji uspokojil, a on v jejím rozechvělém objetí nalezl potěšení. Dosáhla orgasmu za zvuků písně.
Cesty Madisů byly předem určené, stejně jako celý způsob života. Různými trasami putovali na východ či na západ; někdy se jejich trasy křížily, jindy byly sto mil vzdálené. Cesta jedním směrem trvala celý Malý rok a tuto vědomost plynoucího času používali, když mluvili o vzdálenosti - a pochopení této časomíry bylo také Robovým vstupním bodem do
jazyka hr'Madi'h.
To, že Cesta trvá už staletí a možná ještě staletí před nimi, dokazovala flóra rostoucí podél tras. Tito lidé s obličeji, jež připomínaly květiny a kteří neměli na světě nic než svá zvířata, po sobě přesto na cestách něco zanechávali. Výkaly a semínka. Zeny měly ve zvyku trhat cestou rostliny - afram, hennu, purpurovou čemeřici a šafrán. Z nich získávaly barvivo na
vlněné látky. Semena trousily cestou spolu se semeny užitkových rostlin,
jako je například ječmen. Ostnaté obaly semínek a výtrusy se zachytávaly
v srsti zvířat.
Cesta dočasně ničila pastviny po celé trase. Přesto ale byla příčinou rozkvětu planety.
Dokonce i v polopouští Madisové procházeli alejemi stromů, keřů a bylin, které sami nevědomky zasadili. I na holých úbočích zářily květy, které jinak bylo možné spatřit jen v rovinách. Cesty na západ a na východ -kterým Madisové říkali ukty - běžely jako stuhy, někdy ovíjejíce jedna druhou, napříč rovníkovým kontinentem Helikonie a označovaly původní trasu.
Na nekonečné pouti Roba zapomněl na své styky s lidmi a na nenávist vůči otci. Pouť ukty se stala jeho životem, jeho Ahdem. Občas si dělal iluze a věřil, že rozumí mumlané řeči kmene, která plynula procesím jako krev svým řečištěm. Třebaže dával přednost kočovné existenci před svazujícím životem u dvora, vyžadovalo od něj nesmírné úsilí, aby přijal za své stravovací zvyky Madisů. Báli se ohně, takže vařili velmi primitivně, třebaže placatý nekvašený chléb, zvaný la'hrap, pekli tím způsobem, že rozestřeli těsto na horké kameny. La'hrap vyráběli do zásoby a jedli ho jak čerstvý, tak ztvrdlý a okoralý. Kromě chleba pili krev a mléko zvířat. Příležitostně, během slavností, jedli syrové drcené maso. Krev pro ně byla velmi důležitá. Roba se potýkal se spojitostí slov a frází, které měly cosi společného s putováním, krví, jídlem a pokrevním bohem. Často měl v úmyslu v noci, až bude všude klid, utřídit si myšlenky, zapsat si, co se dozvěděl; ale jakmile snědli skrovné jídlo, všichni usnuli. Spal i Roba.
Žádnou silou nedokázal udržet víčka otevřená. Spal beze snů, stejně, jak se domníval, jako jeho souputníci. Kdyby se někdy naučili snít, 'pomyslel si, možná by byli schopni odbočit za ten tajuplný roh, který odděluje jejich existenci od lidské.
Když se žena, která se k němu předtím přivinula, aby dosáhla rychlé extáze, odtáhla, napadlo ho, v kratičkém okamžiku před usnutím, zda je šťastná. Neexistoval způsob, jak by se jí na to mohl zeptat a získat odpověď. A on? S láskou ho vychovala jeho matka, královna královen, a on přesto věděl, že veškeré lidské štěstí je poznamenáno zármutkem, jemuž nelze uniknout. Madisové mu unikli možná jen proto, že se nikdy nestali lidmi.
Nad městem plála obě slunce, ale nad Takissou a Matrassylem se vlnila mlha. Protože v paláci bylo dusno, královna MyrdemInggala ležela ve visutém loži.
Ráno strávila tím, že naslouchala prosebníkům. Mnohé obyvatele města znala jménem. Teď snila ve stínu malého mramorového altánku. Myslela na krále, který se zotavil ze zranění a pak, bez slůvka vysvětlení, odjel na cesty - někteří říkají, že odplul proti proudu řeky do Oldoranda. Ji nepozval. Místo toho s sebou vzal osiřelé fagoří mládě, které, stejně jako král, přežilo Bitvu u Kosgattu.
Vedle pavilonku si MyrdemInggalina nejoblíbenější dvorní dáma, Mai TolramKetinet, hrála s princeznou Tatro. Bavila ji malovaným dřevěným ptákem, který mával křídly. Na dlažebních kostkách altánku ležely poházené další hračky a pohádkové knížky.
Stěží vnímajíc dceřino žvatlání, královna nechala mysl poletovat volně jako pták. Nechala ji vylétnout do větví gwing-gwingového stromu, kde v trsech visely zralé plody. Kouzlem jejích myšlenek se neškodným gwing-gwingem stal i Freyr. Hrozivé, přibližující se slunce se stalo pouhým zralým ovocem. Vlivem téhož kouzla, které dlelo královně pod víčky, ona sama byla i nebyla šťavnatou dužinou plodu gwing-gwingu.
Plod spadl a dotkl se země. Ojíněné zralé kuličky se rozkutálely pod keři, rozvalovaly se v sametovém mechu, tvářemi se něžně dotkly svěží zeleně. A pak přišel divoký kanec.
Byl to kanec, ale byl to i její muž, její pán, její král.
Vrhl se na ovoce, drtil je v zubech, hltal je, dokud mu šťáva nestéka-la po bradě. Královna plnila zahradu sladkými šťavnatými myšlenkami a modlila se k Akhanabovi, aby ji uchránil znásilnění - nebo spíš aby ji nechal radovat se z něho a netrestal ji za zhýralost. Po obloze létají komety, nad městem se drží mlha a žár Freyru je spálí, a to všechno jenom proto, že si dovolila snít o velkém kanci.
Ve svých představách teď viděla krále. Jeho široká, štětinatá záda se nad ní hrbila do oblouku. Bývaly noci, ano, bývaly letní noci, kdy ji vo-lával k sobě do ložnice. A ona za ním chodila, bosá, pomazaná vonným olejem. Mai kráčela vedle ní a nesla lampu s velrybím tukem, jejíž plamen hořel ve skleněné bublině jako žhnoucí víno. Předstoupila před něj s vědomím, že je královnou královen. Oči mívala rozšířené a tmavé bradavky už předem ztuhlé, stehna byla živým sadem gwing-gwingových stromů, připravených přijmout jeho kel.
Vrhli se jeden druhému do náruče s vášní, která byla vždy nová. Zval ji mazlivými jmény jako dítě volající ze sna. Jejich

těla i duše jako by stoupaly, podobny páře ze dvou stékajících se horkých pramenů.
Povinností Mai TolramKetinet bylo stát vedle lože a svítit na jejich extázi. Nesměli přijít ani o špetku potěšení z pohledu na svá nahá těla.
Někdy dívku, která jinak byla velmi mírné povahy, přemohlo vzrušení a zajela rukou k vlastnímu přirození. Tehdy se jí král JandolAnganol, ve svém khmiru bezohledný, zmocnil ještě před královnou a vzal si ji, jako by mezi oběma ženami nečinil žádný rozdíl.
Za dne o tom královna nikdy nemluvila. Intuice jí ale napověděla, že Mai svému bratrovi, nyní generálovi Druhé armády, pověděla, co se stalo; poznala to podle toho, jak se na ni mladý generál dívá. A někdy ve dne, když snila ve své síti, myslela na to, jaké by to bylo, kdyby se těch schůzek v králově ložnici účastnil také Hanra TolramKetinet.
Někdy se khmir nedostavil. Občas, když poletovaly můry šerosvitu a lampa opět voskově zářila, JandolAnganol sám přišel tajnou chodbou za ní. Nikdo jiný nechodil tak jako on. Byly to kroky rychlé i váhavé zároveň, které patřily jenom jemu. Vrhl se na ni. Čekal na něj gwing-gwingový sad, ale kel chyběl. Krále se zmocnil hněv nad takovým pokořením od vlastního těla. U dvora, kde důvěřoval jen málokterým, to byla ta nejvyšší zrada.
Zmocnil se ho intelektuální khmir. Začal sám sebe bičovat s nenávistí tak mocnou, jaká předtím byla jeho vášeň. Královna křičela a naříkala. Ráno po kolenou přilezly otrokyně se staženými ústy a vyhýbavými pohledy, aby setřely krev z dlaždic u její postele.
O tomto povahovém rysu svého pána královna královen nikdy nehovořila. Ani s Mai TolramKetinet, ani s jinými dvorními dámami. Stejně jako nikým nenapodobitelný krok i toto šílenství patřilo k němu. Byl netrpělivý ohledně vlastních tužeb; stejně netrpělivý jako ohledně přání svých dvořanů. Když se mu hojily rány, nechali ho ležet samotného, jen ve společnosti myšlenek, jeho, který nikdy předtím nevydržel ani chvíli v klidu, aby sám sobě pohlédl do duše.
Přitáhla k sobě další větve gwing-gwingu, aby si zklidnila myšlenky, a pomyslela si, že tento druh slabosti je součástí jeho síly. Bez ní by byl slabší. Ale nikdy mu nedokázala říct, že ho chápe. Místo toho křičela. A příští noci naježené zvíře opět rylo mezi živým plotem.
Někdy za dne, kdy se zdálo, že gwing-gwingy se předhánějí v červenání a samy se nabízejí k utržení, vrhla se nahá do bazénu, ponořila se do náruče vod - a když pohlédla vzhůru, uviděla skrze hladinu jasně rozptýlenou záři Freyru.
Jednoho dne - ach, ano, v hloubi duše věděla, že Freyr pronikne svým žárem až do hlubin bazénu a spálí ji za její nesmírně silné touhy. Dobrý Akhanabo, ušetři mne. Já jsem královna královen, já taky mám khmir.
Pozorovala ho i přes den.
Při rozhovoru s dvořany, s moudrými muži nebo hlupáky - či dokonce s tím velvyslancem ze Sibornalu, který na ni vrhal pohledy, z nichž šla hrůza - král natáhl ruku a vzal si z mísy jablko. Kterékoliv, aniž by si vybíral. Možná to byla cinnabrianská jablka, přivezená po řece z Ottassolu. Zakousl se do něj. Jedl ho - ne tak jako jí jablka dvořané, kteří opatrně okusují dužinu a ohryzek hodí na zem. Král Borlienu jedl celým srdcem, a přesto bez zřejmého potěšení. Zhltl celý plod; slupku, dužinu, stopku, oblá hnědá jádra. A to všechno při rozhovoru. Pak si utřel vous a zřejmě ani nevěděl, že před chvílí něco jedl. MyrdemInggala tajně myslela na divokého kance mezi keři.
Akhanaba ji za chlípné myšlenky potrestal. Seslal na ni trest a zároveň pochopení, že Jana nikdy nebude znát, bez ohledu na to, jak blízcí si jsou. Ze stejné příčiny - což bylo mnohem bolestnější - on nikdy nebude znát ji, tak jak si přála, aby ji znal. Tak jak ji tajně znal Hanra TolramKetinet, se kterým nikdy nepromluvila jediné slovo.
Kouzlo přemítání narušily kroky. Otevřela jedno oko a spatřila, že k ní přichází kancléř. SartoriIrvraš byl jediným mužem, který měl povolen vstup do její soukromé zahrady; to právo mu udělila v den smrti jeho ženy. Z jejího pohledu dvaceti čtyř a půl roku byl SartoriIrvraš starý, bylo mu sedmatřicet let a několik tennerů. Ten jejím ženám už není nebezpečný.
Přesto oko znovu zavřela. V tento denní čas se vrátil z blízkého kamenolomu. JandolAnganol jí s drsným smíchem pověděl o experimentech, které SartoriIrvraš provádí s ubohými zajatci v klecích. Jeho ženu ty pokusy zabily.
Sundal z hlavy klobouk, aby pozdravil Tatro a Mai, a holá lebka se mu zaleskla ve slunci. Dítě ho mělo rádo. Královna mlčela.
SartoriIrvraš se uklonil nejdříve ležící postavě královny, pak princezně. Mluvil s dítětem, jako by bylo dospělým člověkem, což byl možná důvod, proč ho Tatro měla ráda.

V Matrassylu existovalo jen pár lidí, kteří o sobě mohli tvrdit, že jsou jeho přáteli.
Tento stárnoucí muž střední výšky a ve zmuchlaném oděvu po dlouhý čas představoval moc Borlienu. Když král ležel vysílen zraněním, která utržil u Kosgattu, SartoriIrvraš vládl místo něho a od svého neuklizeného stolu rozhodoval o státních záležitostech. I kdyby neměl jediného přítele, všichni by si ho vážili. SartoriIrvraš byl totiž nestranný. Nikdo a nic u něj nemělo přednost.
Byl příliš samotářský, než aby měl nějaké oblíbence. Dokonce ani smrt manželky mu život nezměnila. Nejezdíval na lov ani nepil. Zřídkakdy se smál. Byl příliš opatrný, než aby se dal přistihnout při omylu.
Ani neměl obvyklý roj příbuzných, nad kterými by mohl držet ochrannou ruku. Bratři byli mrtví, sestra žila daleko.
SartoriIrvraš přesně zapadal do vzoru neskutečného tvora, člověka bez chyb, a sloužil králi, který jich byl plný.
V očích nábožensky založeného dvora měl pouze jednu slabinu. Byl intelektuál a ateista.
Jeho urážlivý ateismus musel být přehlížen. Kancléř se nepokoušel nikoho obrátit na svůj způsob myšlení. Když nebyl zaměstnaný státními záležitostmi, pracoval na knize a snažil se oddělit pravdu od lží a legend. To mu ale nebránilo, aby občas ukázal lidštější stránku své povahy; tehdy četl princezně pohádkové příběhy.
SartoriIrvrašovi nepřátelé v radě často přemýšleli, jak je možné, že on - s tak chladnou krví - a král JandolAnganol - tak horkokrevný - ještě neskočili jeden druhému po krku. Skutečností bylo, že SartoriIrvraš se vždy skromně držel v pozadí; uměl strávit urážky. A držel si příliš velký odstup od ostatních, než aby ho mohli urazit - pokud ovšem nezašli

příliš daleko. Ten čas přijde, ale zatím ne.
"Myslela jsem, že nepřijdeš, Rušvene," řekla Tatro.
"V tom případě se musíš naučit vkládat ve mne větší víru. Vždy se objevím tam, kde mne potřebují."
Brzy spolu Tatro a SartoriIrvraš seděli v altánku a princezna po něm hodila jednu ze svých knih a chtěla pohádku. Přečetl jí tu, ze které královna vždycky měla nepříjemný pocit, pohádkový příběh o stříbrném oku.
"Kdysi dávno žil král, který vládl království ponptpandumskému. To království leží na západě, kam chodí všechna slunce spát. Lidé i fagoři v Ponptpandumu se svého krále báli, protože se domnívali, že má kouzelnou moc.

Chtěli se ho zbavit a místo něj nastolit vladaře, který je nebude utlačovat. Nikdo ale nevěděl, jak to provést. Kdykoliv obyvatelé země vymysleli nějaký plán, král na to přišel. Byl tak mocným kouzelníkem, že vyčaroval velké stříbrné oko. To se celou noc vznášelo na obloze a slídilo po všem, co se děje v ubohém království. Oko se otvíralo a zavíralo. Všichni věděli, že naplno se otevírá desetkrát do roka. Tehdy vidělo nejvíc.
Jakmile oko zpozorovalo nějakou zradu, král se o ní dozvěděl. Všechny zrádce, ať to byli lidé nebo fagorové, nechal vždy popravit před branou paláce.
Když královna viděla tolik krutosti, byla z toho nešťastná, ale nemohla nic dělat. Král přísahal, že ať se dopustí jakékoliv špatnosti, své milované královně nikdy neublíží. Když ho prosila, aby byl milosrdný, nikdy ji neuhodil, jak to měl ve zvyku dokonce i u svých rádců.
V nejhlubším sklepení paláce byla místnost, kterou strážilo sedm slepých fagorů. Byli bezrozí, protože všichni fagorové, když vyrostli, šli na výroční trh do Ponptpandumu a tam si rohy nechali uříznout, aby se víc podobali lidem. Stráže nechaly krále vstoupit do cely.
V kobce žila gilota, stará fagoří samice. Jediná v celém království měla rohy a byla zdrojem králova čarodějného umění. Sám o sobě král neznamenal nic. Každý večer prosil gilotu, aby poslala stříbrné oko na oblohu. Každý večer jeho prosbám vyhověla.
A král opět viděl všechno, co se děje v království. Také gilotě kladl mnoho zvídavých otázek o povaze přírody a ona mu na všechny bezchybně odpovídala.
Jedné noci, kdy vládl mrazivý chlad, se ho zeptala: 'Ach, králi, proč toho chceš tolik vědět?'
'Protože vědění znamená moc,' odpověděl král. 'Vědění lidi osvobozuje.'
Gilota na to neřekla nic. Byla čarodějkou, a přesto ji král věznil. Nakonec strašlivým hlasem zařvala: 'Pak tedy nastal čas, abych byla svobodná.'
Král při jejích slovech ztratil vědomí. Gilota vyšla ze žaláře a začala vystupovat do schodů. Královna se už v té době divila, proč její manžel každý den mizí ve sklepení. Té noci ji přemohla zvědavost. Sestupovala pod zem, aby se podívala, co král dělá, a na schodišti potkala gilotu.
Vykřikla hrůzou. Aby nevykřikla znovu, fagorka jí zasadila mocný úder a zabila ji. Vyburcován hlasem milované královny, rozběhl se král nahoru. Když spatřil, co se přihodilo, tasil meč a fagorku zabil.

Gilota padala k zemi a stříbrné oko na obloze se spirálovitým pohybem začalo vzdalovat. Bylo dál a dál a stále menší a menší, dokud se neztratilo úplně. Lidé konečně věděli, že jsou svobodní a stříbrné oko se od té doby nikdy neukázalo."
Tatro chvíli mlčela, pak požádala:
"Není to příšerný kousek, tam, kde král zabije gilotu? Mohl bys mně to přečíst znovu?"
Královna se zvedla na lokti a škádlivým hlasem promluvila: "Rušvene, proč Tatro čteš ten hloupý příběh? Vždyť je to jen pohádka."
"Čtu jí ho, protože Tatro se líbí, paní," odvětil s úsměvem a začal si hladit vousy, což činíval v její přítomnosti často.
"Protože vím, jaký názor máš na rasu prvotních, pochybuji, že se ti líbí představa, že lidstvo kdysi pátralo po moudrosti u fagorů."
"Paní, mně se na příběhu líbí to, že králové kdysi hledali moudrost u jiných."
Potěšena jeho odpovědí, MyrdemInggala zatleskala. "Doufejme, že alespoň v tomto ohledu to není jen pohádkový příběh..."
Během Ahdu Madisové znovu přišli do kraje Oldoranda a do města téhož jména.
Část města zvaná Útočiště, za Jižní bránou, byla vyčleněna pro poutníky. Tam udělali jednu z mála zastávek v délce několika dní. Pořádali skromné oslavy. Jedli kořeněné maso arangů a prováděli složité taneční rituály, kterým říkali zyganky.
Voda a vlna. V Oldorandu byli jeden či dva lidští obchodníci, kteří si získali důvěru Madisů. S těmi protognostikové vyměnili oděvy a přikrývky, které utkali během cesty, za pár nejnutnějších věcí. Kmeny vždy potřebovaly nádobí a kozí zvonce; samy kov obrábět neuměly.
Také se stávalo, že někteří členové kmene zůstali v Oldorandu; buď do té doby, než se kmen opět vrátí, nebo nastálo. Opustit Ahd je přiměla zchromlost či nemoc.
Před lety Ahd opustila jedna zchromlá dívka a našla si zaměstnání jako metařka v paláci krále Sayrena Stunda. Jmenovala se Bathkaarnet-ona. Měla typický madiský obličej, částečně připomínala květinu, částečně ptáka a na rozdíl od líných Oldoranďanek bez únavy zametala tam, kde jí poručili. Když pracovala, beze strachu se k ní slétávali malí ptáci a naslouchali její písni.
Král se díval z balkonu a všiml si toho. V těch dnech se Sayren Stund ještě neobklopoval státními a církevními rádci. Nechal Bathkaarnet-ji přivést k sobě. Na rozdíl od většiny Madisů měla dívka živý pohled a oči, které se dokázaly soustředit jako lidské. Byla velmi pokorná, což nervóznímu Sayrenu Stundovi jen vyhovovalo.
Rozhodl se naučit ji olonetštině a dal zavolat dobrého učitele. Jeho úsilí bylo marné, dokud krále nenapadlo dívce

zpívat. Zpívala mu v odpověď. Znala řeč stále víc, ale nikdy se jí nenaučila mluvit, pouze zpívat.
Tento nedostatek by mnohé přivedl k šílenství. Král z něj měl radost. Zjistil, že její otec byl člověk, který se připojil k pouti jako mladík, když uprchl z otroctví.
Navzdory všeobecnému nesouhlasu se král s Bathkaarnet-ní oženil a převedl ji na svou víru. Zanedlouho mu porodila dvouhlavého syna, který zemřel. Pak se jí narodily dvě zdravé dcery, a ty zůstaly naživu. První byla Simoda Tal, druhá neposedná Milua Tal.
Princ RobaydayAnganol tento příběh slyšel ještě jako chlapec. Nyní jako Roba v madiském oděvu zamířil z Útočiště k jedné bráně v zadní části paláce. Napsal Bathkaarnet-jí vzkaz, který doručil sluha.
Trpělivě čekal v horku, u zdi, kde se šplhal do výše a prostíral do šíře v noci kvetoucí zaldal. Pro prince bylo Oldorando podivným městem. Neviděl v něm jediného fagora.
Než se znovu připojí k Cestě, měl v úmyslu zjistit toho od madiské královny o Madisech tolik, kolik jen bude moci. Rozhodl se, že bude prvním člověkem, který dokáže plynně zpívat madiskou řečí. Než odešel od otcova dvora, často rozmlouval s kancléřem SartoriIrvrašem, který v něm podnítil lásku ke vzdělávání - což byl další z důvodů, proč se nemohl shodnout se svým otcem králem.
Roba čekal u brány. Než odešel, políbil drsnou tvář své ženy, pokrytou prachem cesty. Věděl, že už ji nikdy nenajde, ani když se znovu připojí k Ahdu. Záblesk Pohledu přijetí může přijít od kohokoliv. I kdyby to znovu bylo od ní, jak ji s jistotou pozná? Měl pocit, že vlastnost individuality je velmi cennou věcí, kterou jsou obdařeni pouze lidé a, v menší míře, fagorové.
Po hodině spatřil sluhu. Pozoroval, jak se vrací sebejistou lidskou chůzí, tak odlišnou od madiského šourání, které protognostiky neslo bezpečně celým životem. Muž obešel dvě strany palácového nádvoří a raději pokračoval ve stínu arkád, než aby statečně vydržel dech Freyru na otevřeném prostranství.
"Dobrá, královna přislíbila pětiminutové slyšení. Nezapomeň se jí uklonit, vandráku."
Proklouzl boční branou a typickou madiskou chůzí, která udržovala páteř ohebnou, se pustil přes nádvoří. Proti němu šel muž, jehož zdrženlivá arogance nepotřebovala komentáre. Byl to jeho otec, král JandolAn-ganol.
Roba stáhl z hlavy starou kápi a hluboce se uklonil. Pomalými, ale rozhodnými pohyby zametl kápí zemi. Madiský zvyk.
JandolAnganol prošel kolem něj, zabrán v živý rozhovor s jiným mužem. Nevěnoval mu jediný pohled. Roba se napřímil a pokračoval v cestě ke královně.
Chromá královna seděla ve stříbrné houpačce. Prsty měla hnědé a plné prstenů. Houpal ji zeleně oděný lokaj. Místnost, v níž Robu přijala, byla přeplněná rostlinami, mezi kterými poletovaly a prozpěvovaly pekubey.
Když zjistila, o koho se jedná, což se stalo velmi rychle, odmítla zpívat o svém dřívějším životě a místo toho začala nevhodně pět chválu na JandolAnganola.
To Robovi nebylo po chuti. Jako by se ho zmocnil podivný druh šílenství. Královně řekl: "Chci slyšet píseň tvého rodného jazyka. Ty ale zpíváš o mém prokletí. Abys poznala muže, jemuž blahořečíš, musela by ses stát jeho synem. V jeho srdci není místo pro krev a maso, jen pro abstraktní pojmy. Pro církev a stát. Hlavou se mu honí církev a stát, ne Tatro a Roba."
"Králové v takové věci věří. Já to znám. Vím, že jsou vyvýšeni nad námi, aby snili o vznešených věcech, o kterých my snít neumíme," zpívala královna. "Tam, kde žijí králové, je prázdnota."
"Ta jeho vznešenost je jako kámen," namítl důrazně. "Pod ním vězní svého vlastního otce. A já, jeho syn - mě chtěl zavřít na dva roky do kláštera. Dva roky, aby mne naučil vznešenosti! Slib mlčenlivosti v mat-rassylském klášteře a pak mne chtěl představit tomu svému kamennému Akhanabovi...
Jak jsem to měl vydržet? Copak jsem stonožka nebo slimák, abych se plazil pod kamenem? Ach, můj otec má srdce z kamene, tak jsem utekl, utekl jako beznohý vítr, abych se připojil k Ahdu tvého lidu, laskavá královno."
Pak začala zpívat Bathkaarnet-ona. "Ale můj lid je špínou země. Nemáme žádnou moudrost, pouze ukty, a v důsledku toho neznáme ani pocit viny. Jak se tomu říká? Nevědomí. Umíme jenom jít, jít, celý život být na nohou - kromě mne, která jsem naštěstí chromá.
Můj drahý manžel Sayren mne naučil chápat hodnotu náboženství, které ubozí nevědomí Madisové neznají. Je podivné žít staletí a nevědět, že existujeme pouze z milosti Všemocného! Tvého otce si za jeho náboženskou víru vážím. Bičuje se každý den i za svého pobytu tady."

Když se zpěvavý hlas odmlčel, Roba se s trpkostí v hlase otázal:
"A co tady dělá? Hledá snad mne, toulavou část království? "
"Ach ne, to ne." Ozval se švitořivý smích. "Jedná tu se Sayrenem a církevními hodnostáři z Pannovalu. Ano, viděla jsem je, mluvili se mnou."
Postavil se před ni takovým způsobem, že lokaj musel začít houpat mírněji. "Kdo jedná a nikdy nemluví? Kdo má - a stále hledá?"
"Kdo ví, o čem spolu králové jednají?" zazpívala ona.
Jeden z ptáků mu v letu narazil do obličeje. Srazil ho k zemi.
"Určitě víš, co mají v úmyslu, Výsosti."
"Tvůj otec je raněn. Poznám mu to na očích," zpívala. "Potřebuje, aby jeho národ byl silný, aby své nepřátele mohl smést v prach. Kvůli tomu chce obětovat svou královnu, tvoji matku."
"Jak ji chce obětovat?"
"Obětuje ji historii. Neznamená snad život ženy méně než osud muže? Nejsme ničím jiným než chromými věcmi v rukou mužů..."
Jeho chování se změnilo, stalo se zlověstným. Měl neblahé předtuchy. Rozum se mu zatemnil. Pokoušel se vrátit k

Madisům a zapomenout na lidskou zrádnost. Ahd však vyžadoval klid duše nebo alespoň nepřítomnost mysli. Po několika dnech putování ukt opustil a samoten odešel do divočiny. Žil na stromech v lesích nebo v opuštěných lvích doupatech. Svým vlastním jazykem hovořil sám se sebou. Byl živ z ovoce, hub a věcí, které se plazily pod kameny.
Mezi živočichy, kteří pod kameny žili, byl i korýš zvaný hrbáček. Tento malý tvor s hrbolkem na zádech měl maličkou hlavičku, vykukující zpod chitinové skořápky, a dvacet droboučkých bílých končetin. Hrbáčko-vé se po tuctech, namačkaní jeden na druhém, shromažďovali pod kameny a padlými kmeny.
Ležel na zemi a pozoroval je, hrál si s nimi, rukou si podpíral hlavu a jemně je převracel prstem. Obdivoval jejich nebojácnost a lenost. Co je účelem jejich života? Jak mohou existovat, když vůbec nic nedělají?
Jenomže tito malí tvorečkové přežili už celé věky. SartoriIrvraš mu pověděl, že ať je Helikonie nesnesitelně rozpálená či naopak mrazivá, hr-báčkové vždy žili těsně při zemi a schovávali se, a pravděpodobně nedělají nic jiného od počátku věků.
Připadali mu nádherní, dokonce i když tam jen leželi a kopali slaboučkými končetinami v podivných pokusech nějak se mezi sebou vypořádat.
Jeho údiv vystřídal nepříjemný pocit.

Jak by tady mohli být, kdyby je neseslal sám Všemocný?
Ležel a ta myšlenka byla tak vtíravá, jako by někdo nahlas pronesl, že otec měl pravdu; možná skutečně existuje Všemocný, který řídí všechny lidské záležitosti. V tom případě mnohé z toho, co se mu zdálo být špatným, je ve skutečnosti dobré a on se hluboce mýlil.
Rozechvěle vstal. Na bezvýznamné tvory u svých nohou zapomněl.
Vzhlédl k hustým mrakům na obloze. Neslyšel snad něčí hlas?
Jestliže tam je Akhanaba, pak svou vůli musí podřídit Bohu. Musí splnit všechna rozhodnutí Všemocného. Dokonce i vražda je oprávněná, přeje-li si ji Akhanaba.
Přinejmenším věřil v prapůvodního pozorovatele, v obraz matky, která se starala o zemi a všechny její výtvory. Tato mlhavá postava, kterou ztotožňoval se světem samotným, měla v jeho očích přednost před Akha-nabou.
Dny plynuly, oblohou putovala žhavá slunce a spalovala ho. Byl ztracený v divočině, aniž vůbec věděl, že je ztracen, s nikým nemluvil, nikoho neviděl. Kolem byli Nondadi, nepolapitelní jako myšlenky, jenomže on se o ně nezajímal. Naslouchal hlasu Akhanaby, pozorovatele.
Během bloudění narazil na lesní požár. Celým tělem se vrhl do potoka a pozoroval řvoucí ohňostroj, který se přeléval po svazích a vyzařoval energii. V žáru plamenů spatřil obličej boha; kouř valící se za ohněm byl jeho vousem a vlasy, šedivými kosmickou moudrostí. Stejně jako v jeho otci v něm vidění zanechalo zkázu. Ležel s polovinou obličeje ve vodě a oběma očima upřenýma před sebe, jedním pod vodou, druhým nad hladinou, a viděl dva vesmíry osvětlené požárem. Když oheň pohasl, vstal a vydal se do kopce, jakoby ve stopách monstra, zakopávaje mezi dýmajícími balvany.
Ohňový bůh zanechal černou stopu. Viděl ji před sebou a stále se jí držel jako vzdušného víru pomsty.
Princ Robayday se rozběhl a začal se smát. Věděl, že jeho otec je příliš mocný, než aby se nechal zabít. Ale dali by se zabít lidé kolem něho, jejichž smrt ho oslabí.
Ta myšlenka mu vtrhla do mysli jako oheň a on v ní poznal hlas Všemocného. Už necítil bolest; stal se anonymním jako skutečný Madis.
Chycen v uktu svého života, RobaydayAnganol nad sebou každou noc viděl kroužit hvězdy. Když se uložil ke spánku, spatřil na severu zářit YarapRombryovu kometu. Nad hlavou mu prolétala hvězda jménem Kaidaw.

Robaydayovy bystré oči pozorovaly pohyb Kaidawa v zenitu. Pohyboval se rychle, přelétával oblohu z jihu na sever. Když jej pozoroval, jak se řítí k horizontu, už nedokázal rozlišit Kaidawův disk; viděl ho jenom jako jiskřičku světla, ale i ta po chvíli zmizela.
Obyvatelé Kaidawa znali svůj domov jako Avernus, výzkumnou stanici planety Země. V té době byla domovem zhruba šesti tisíc obyvatel, mužů, žen, dětí a androidů. Lidské bytosti se dělily do šesti učených rodin či klanů. Každý klan se zabýval studiem určitého aspektu hostitelské planety nebo jejích sesterských planet. Informace, které získávali, byly vysílány k Zemi.
Čtyři planety, které obíhaly kolem hvězdy spektrální třídy G, známé jako Batalix, byly velkým objevem mezihvězdného věku Země. Mezihvězdné bádání - "dobývání", jak je zvali lidé té arogantní doby - probíhalo za nesmírných výdajů, které lidstvo nakonec zruinovaly natolik, že od mezihvězdných letů upustilo.
Přesto se zasloužily o proměnu lidského ducha. Jednotnější přístup k životu znamenal, že lidé se už nesnažili získat víc než svůj spravedlivý podíl z celkového produkčního systému, který nyní lépe chápali a lépe ovládali. Jakmile si lidstvo uvědomilo, že na dosah Země se nachází milion planet, z nichž na žádné nemůže existovat život a žádná se nemůže rovnat zázračné rozmanitosti Země, vztahy mezi lidmi jako by se staly posvátnými.
Nekonečný prázdný vesmír jim připadal neuvěřitelně zbytečný. Skoupý na organický život. Byla to právě opuštěnost vesmíru, která se víc než cokoliv jiného přičinila o to, že lidstvo se od mezihvězdných letů s hrůzou odvrátilo. V té době však byly objeveny planety systému Freyr-Batalix.
"Bůh stvořil Zemi za sedm dní. Po zbytek života nedělal nic. Teprve ve stáří se rozhýbal a stvořil Helikonii. " Tak zněl jeden pozemský vtip.
Planety systému Freyr-Batalix se pro duchovní existenci Země staly nesmírně důležitými.
A nejdůležitější byla Helikonie.
Helikonie se v mnohém podobala Zemi. Žili na ní lidé, kteří dýchali vzduch, trpěli, radovali se a umírali. Ontologické

systémy obou planet byly paralelní.
Helikonie se nacházela ve vzdálenosti tisíce světelných let od Země. Cesta z jednoho světa na druhý v technologicky nejvyspělejších vesmírných lodích trvala přes patnáct set let. Lidská schránka byla příliš křehká, než aby takovou cestu vydržela.
Avšak hluboká potřeba lidského ducha, touha identifikovat sebe sama s něčím mimo sebe, neúnavně hledala způsob, jak navázat pouto mezi Zemí a Helikonií. Navzdory všem potížím, představovaným nezměrnou propastí prostoru a času, bylo na oběžné dráze kolem Helikonie vybudováno stálé pozorovací stanoviště, výzkumná stanice planety Země. Její povinností bylo studovat Helikonii a své poznatky vysílat k Zemi.
Tak začal dlouhý jednostranný kontakt, který posílil jeden z nejcennějších darů lidstva, schopnost empatie, vcítění. Obyčejní pozemšťané se den co den - a možná už navěky - snažili dozvědět co nejvíc o svých přátelích a hrdinech na povrchu té vzdálené planety. Měli strach z fagorů. Byli svědky událostí na dvoře krále JandolAn-ganola. Psali v olonetštině; mnoho lidí ovládalo tu či onu helikon-skou řeč. Helikonie do jisté míry nevědomky kolonizovala Zemi.
Toto pouto pokračovalo dlouho po skončení největšího mezihvězdného věku planety Země.
A Helikonie, zvláštní odměna toho věku, byla dalším z důvodů jeho úpadku. Tam byl ten svět krásy a hrůzy, nádherný jako sen - a vkročit na něj znamenalo pro kteréhokoliv člověka smrt. Ne okamžitou, ale jistou smrt.
V atmosféře Helikonie byly rozptýleny viry, které se v průběhu dlouhého procesu přizpůsobení staly pro domorodé obyvatelstvo neškodnými. Alespoň tomu tak bylo po většinu Velkého roku. Pro kohokoliv ze Země však tyto nefiltrovatelné viry představovaly bariéru podobnou meči anděla, který - podle pradávného pozemského mýtu - střežil vstup do rajské zahrady.
Mnoha lidem na palubě Avernu planeta pod nimi rajskou zahradu skutečně připomínala, alespoň tehdy, když pominula nekonečná krutá staletí zimy Velkého roku.
Avernus měl parky s potoky a jezery a tisíce geniálních elektronických napodobenin, které měly zabavit mladé muže a ženy. Přesto ale nadále zůstával pouze umělým světem. Mnozí na palubě měli pocit, že jejich životy jsou také umělé, bez radosti ze skutečnosti.
Tento pocit umělosti působil obzvlášť ničivě v případě klanu Pin, jehož povinnosti byly převážně sociologického rázu. Hlavním úkolem klanu Pin bylo zaznamenávat vše o životě mnoha generací jedné či dvou rodin na Helikonii v průběhu 2592 pozemských let Velkého roku a déle. Tato data, která nebylo možné získat ze Země, měla nesmírnou vědeckou hodnotu. Znamenalo to ovšem také skutečnost, že rodina Pin si vytvořila obzvlášť blízký vztah k objektům svého zájmu.
Tato blízkost byla ještě posílena vědomím, které viselo jako stín nad všemi jejich dny - vědomím, že Země je nesmírně daleko. Narodit se na stanici znamenalo narodit se do životního exilu. Prvním zákonem, který vládl životu na Avernu, byla skutečnost, že není návratu domů.
Ze Země občas přilétaly počítači řízené lodě. Tyto spojovací lodě, jak se jim říkalo, vždy byly vybaveny nouzovým zařízením, ve kterém mohli cestovat i lidé. Na Zemi možná přetrvávala chabá naděje, že některý obyvatel Avernu bude v důsledku nové technologie schopný vrátit se na Zemi; v měřítku propasti prostoru a času, která se vysmívala i jen pouhému pomyšlení na takovou cestu, však lodě modernizovány nebyly; dokonce i v kryogenickém spánku by se těla v průběhu jednoho a půl tisíce let rozpadla.
Helikonie byla neporovnatelně blíž než Země. Díky virům však
byla nedotknutelným územím.
Život na Avernu byl utopií - příjemnou, neměnnou a nudnou. Neexistovaly tam žádné hrůzy, kterým by museli čelit, žádná nespravedlnost, žádný nedostatek a pramálo náhlých šoků. Neznali tam žádné náboženství ani zjevení; náboženská víra se společnosti, jejíž povinností bylo pozorovat bouře světa pod nimi, nezamlouvala. Metafyzické agónie a extáze individuálních osobností byly nepatřičně potlačovány.
Přesto se v každé generaci obyvatel Avernu našlo pár jedinců, pro které jejich svět zůstával vězením a jeho dráha byla nikam nevedoucím uktem. Jisté členy klanu Pin, kteří shlíželi na ubohého pomateného Robu, bloudícího divočinou, ničila závist nad jeho svobodou.
Periodické přílety spojovacích lodí jen zdůrazňovaly skličující omezenost. Jednou byl přílet lodi příčinou vzpoury. Přiletěla, plná kazet se zprávami - prastarými zvěstmi o průmyslu, sportu, národech, výrobcích, jménech, vše pro ně bylo neznámé. Vůdce vzpoury chytili a, což se stalo vůbec poprvé, poslali za trest na povrch Helikonie.
Všichni obyvatelé výzkumné stanice se zájmem pozorovali jeho nevšední dobrodružství až do okamžiku, kdy podlehl viru. V zastoupení žili na planetě, na jejímž prahu stáli.
Od těch dob musela na Avernu existovat tato bezpečnostní pojistka, tradice ritualizované oběti a úniku. Tak se zrodila ironicky pojmenovaná hra Helikonské kolo štěstí. Pořádala se jednou za deset let v průběhu helikonského léta. Výherci kola štěstí dovolili sestoupit na povrch planety na jistou smrt a vybrat si jakékoliv místo k přistání. Někteří dali přednost pustině, jiní městům, horám či planinám. Žádný z výherců neodmítl jít a nikdo nezavrhl slávu a svobodu.
Čas Kola štěstí znovu nadešel kolem 1177 pozemských let po apastronu - nadiru Velkého roku.
V předchozích třech kolech vyhrály ženy. Tentokrát se výhercem stal Billy Xiao Pin. Vybral si bez dlouhého váhání. Půjde do Matrassylu, hlavního města Borlienu. Tam, dříve než ho zničí he-likovirus, pohlédne do tváře královně královen.
Billyho výhrou měla být jistá smrt: smrt, kterou splyne se staletí trvající instrumentací helikonského Velkého léta.

VI - Diplomaté přinášejí dary

Král JandolAnganol se konečně vrátil z Oldoranda ke své královně. Uplynuly čtyři týdny. Přestal kulhat. Na událost u Kosgattu ale nezapomněl. Byl den zimního slunovratu a v Matrassylu očekávali diplomaty z Pannovalu.
Nad borlienským hlavním městem ležel příkrov dusivého horka. Obklopovalo palác, který z kopce shlížel na Matrassyl. Vnější zdi paláce se chvěly žárem, jako by byly pouhým přízrakem, kterým se dá projít. Před staletími, uprostřed zimy Velkého roku, lidé den zimního slunovratu slavili s upřímností; dnes tomu bylo jinak. Bylo jim příliš horko, než aby na něco takového vůbec mysleli.
Dvořané se zdržovali v komnatách. Sibornalský velvyslanec si do vína přidal led a snil o chladných ženách své vlastní země. Diplomaté, přetížení zavazadly a úplatky, se potili pod úředními rouchy a s úlevou padli na pohovky ihned, jakmile skončil uvítací obřad.
Borlienský kancléř SartoriIrvraš šel do svého zatuchlého pokoje, kouřil rozrazilku a skrýval před králem hněv.
Tato událost povede ke špatným věcem. On ji nepřipravil. Král se s ním vůbec neporadil.
Jako samotářský muž měl SartoriIrvraš v oblibě samotářský druh diplomacie. V duchu byl přesvědčen, že Borlien by spojenectvím s Pan-novalem nebo Oldorandem neměl být ještě víc zatažen do okruhu mocné Pannovalské svaté říše. Tyto tři země už sjednocovala společná víra, kterou SartoriIrvraš jako učenec nesdílel.
Po celá staletí byl Borlien ovládán Oldorandem. SartoriIrvraš se nechtěl dožít návratu těchto časů. Víc než mnozí jiní chápal, jak pozadu Borlien je; když však padne do spárů moci Pannovalu, ze své zaostalosti se nikdy nevyléčí. Král byl jiného názoru a církevní rádcové ho v tomto rozhodnutí podporovali.
Kancléř v Matrassylu zavedl přísná nařízení, která se vztahovala na příchody a odchody cizinců. Jeho samotářský styl života v sobě možná nesl i náznak xenofobie; vykázal z města Madisy a všem cizím diplomatům pod hrozbou trestu smrti zakázal pohlavní styk s matrassylskými ženami. Zavedl by nejraději i zákony proti fagorům, ale s tím král zásadně nesouhlasil.

SartoriIrvraš si povzdechl.
Jeho jedinou touhou bylo dál se vzdělávat. Nenáviděl způsob, kterým na něj uvalili moc; v důsledku odpovědnosti se triviálním způsobem stal tyranem, který jen doufal, že jakmile půjde do tuhého, dokáže udržet situaci pevně v rukou. S nepříjemným pocitem vládl mocí, kterou mu svěřili, a paradoxně si přál moc neomezenou.
Tak by se nebyli ocitli v momentální nebezpečné situaci, kdy si padesát, ba možná víc cizinců dělá v královském paláci, co se jim zamane. S chladnou jistotou věděl, že král má v plánu významnou změnu a že není daleko drama, které ovlivní střízlivý běh jeho života. Jeho žena si o něm vždycky myslela, že je necitlivý. SartoriIrvraš věděl, že by bylo lépe říci, že jeho city se soustřeďují pouze na práci.
Charakteristickým způsobem vypínal ramena a tento zvyk ho činil ještě impozantnějším, než ve skutečnosti byl. Bylo na něm znát jeho třicet sedm let - či třicet sedm let a pět tennerů, což byl přesný způsob, kterým obyvatelé Kampannlatu určovali věk. Jeho obličej, kolem nosu vrasčitý a zdobený knírem, připomínal inteligentního hraboše.
"Miluješ krále a své druhy," připomněl sám sobě a opustil útočiště vlastních komnat.
Jako mnoho podobných pevností byl palác nakupeninou starého a nového. Během poslední Velké zimy byly vybudovány pevnosti v jeskyních hluboko pod Matrassylem. Rozrůstal se nebo zmenšoval, jednou byl mocným hradem, jindy domem rozkoší; podle toho, jak se v ten či onen čas vedlo Borlienu.
Na urozené návštěvníky z Pannovalu působil Matrassyl burcujícím dojmem. Fagorové svobodně chodili po ulicích - nikdo je neobtěžoval a oni si lidí také nevšímali. V důsledku toho cizincům JandolAnganolovo sídlo připadalo nedokonalé. Říkali mu provinční palác.
JandolAnganol v letech, kdy mu ještě štěstěna stála po boku a jeho svazek s MyrdemInggalou byl mladý, svolal nejlepší architekty, stavitele a umělce země, aby napravili škody, které napáchal čas. Zvláštní péči věnovali té části paláce, kterou obývala královna.
Třebaže všeobecná atmosféra v paláci tíhla k vojenské, nezahrnovala v sobě ztuhlou etiketu, typickou pro oldorandský či pannovalský dvůr. A na některých místech vzkvétala vyšší kultura. Komnaty SartoriIrvraše především byly semeništěm umění a vzdělanosti.
Nyní kancléř s nechutí mířil na setkání s králem. V duchu se obíral myšlenkami mnohem příjemnějšími, než byly státní záležitosti. Teprve předchozího dne se mu podařilo vyřešit problém, který ho dlouho trapil, antikvářský problém. Pravdu od lži šlo mnohem snadněji rozpoznat v minulosti než v přítomnosti.
Přicházela královna, oblečená v jednom ze svých ohnivě rudých oděvů a provázená bratrem a princeznou Tatro, která se rozběhla a chytila kancléře za nohu. Kancléř se uklonil. Navzdory zadumání z výrazu královnina obličeje poznal, že má z dnešního setkání diplomatů strach.
"Dnes budeš vyjednávat s Pannovalem," oslovila jej.
"Budu si muset poradit se smečkou namyšlených oslů a nemohu se kvůli tomu věnovat spisování." Odmlčel se a ostře se zasmál. "Promiň, paní, chtěl jsem jen říct, že prince Taynth Indredda, z Pannovalu za velkého přítele Borlienu nepokládám..."
Někdy měla ve zvyku začít se pomalu usmívat, jakoby s neochotou; ten úsměv začal očima, postoupil k nosu a pak čaroval s křivkou rtů.
"Určitě se mnou souhlasíš, paní. Borlienu v této době chybí skuteční přátelé."
"Řekni to veřejně, Rušvene, a svou historii nikdy nedopíšeš," poznamenal YeferalOboral, královnin bratr, který kancléře oslovil starou přezdívkou. "Jenom ti to poskytuje výmluvu, abys prospal celé odpoledne."
Kancléř si povzdechl; královnin bratr postrádal sestřinu inteligenci. Přísně mu řekl: "Kdyby ses přestal naparovat tady u dvora, mohl by ses vydat na expedici a obeplout celý svět. Jak by ti to rozšířilo obzory!"
"Moc bych si přála, aby něco takového vykonal Robayday," posteskla si MyrdemInggala. "Kdoví, kde je mu teď

konec?"
SartoriIrvraš neměl v úmyslu plýtvat soucitem na královnina syna.
"Včera jsem učinil nový objev," podotkl. "Chceš si mě poslechnout, nebo ne? Budu tě nudit? Přinutí tě pouhá slova o takových nudných záležitostech skočit z hradeb? "
Královna se zasmála svým stříbrným smíchem a chytila ho za ruku.
"No tak, Yef a já přece nejsme žádní tupci. Na co jsi přišel? Ochlazuje se snad svět? "
SartoriIrvraš její vtipkování ignoroval a zašklebil se, když se ptal:
"Jakou barvu má hoxnej?"
"Já to vím," vykřikla malá princezna. "Jsou hnědí. Všichni vědí, že hoxnejové jsou hnědí."
SartoriIrvraš ji s heknutím vzal do náruče. "A jakou barvu měli hoxnejové včera?"
"Samozřejmě hnědou!"
"A den předtím? "
"Hnědou, ty hloupý Rušvene."

"Správně, ty moje chytrá malá princezno. Proč jsou tedy v tom případě hoxnejové na ilustracích ve starých kronikách vyobrazení jako pruhovaní dvěma zářivými barvami? "
Musel sám odpovědět na svou otázku. "Ptal jsem se na to svého přítele Bardola CaraBansityho z Ottassolu. Rozpitval hoxneje a zkoumal jeho kůži. A na co přišel? Na to, že hoxnej není hnědým zvířetem, jak si všichni myslíme, ale hnědě pruhovaným, s hnědými pruhy na hnědém podkladu."
Tatro se dala do smíchu. "Ty si z nás děláš legraci. Pokud je to hnědá a hnědá, pak je hnědý celý, ne snad?"
"Ano a ne. Charakter kůže naznačuje, že hoxnej není rovnoměrně hnědým zvířetem. Na jeho kůži jsou hnědé pruhy. Jaké by k tomu mohlo existovat vysvětlení?
Nu, přišel jsem na odpověď a vy teď uslyšíte, jak jsem chytrý. Hoxnejové kdysi byli zářivě barevně pruhovanými zvířaty, přesně tak, jak to stojí v kronikách. Kdy to bylo? Na jaře Velkého roku, kdy se znovu objevily vhodné pastviny. Tehdy se hoxnejové museli rozmnožovat, jak nejrychleji to bylo možné. Takže použili to nejzářivější, nejbarevnější sexuální lákadlo. Ted, o staletí později, hoxnejové žijí pomalu všude. Nepotřebují se překotně rozmnožovat, takže vábivý vzhled je jim k ničemu. Pruhy postupně vybledly do neutrální hnědi - a bude tomu tak až do té doby, než je opět zavolá příští jaro Velkého roku."
Královna se ušklíbla. "Pokud ovšem bude příští jaro Velkého roku a my se nesrazíme s Freyrem."
SartoriIrvraš potěšen zatleskal. "Copak nevidíš, že právě toto - tato přizpůsobivá geometrie hoxnejů - je zárukou, že se s Freyrem nesrazíme, že se k nám každé Velké léto přibližuje a pak se opět vzdaluje?"
"Jenomže my nejsme hoxnejové," namítl YeferalOboral.
Kancléř se nedal odbýt a znovu nadšeně oslovil královnu: "Výsosti, můj objev také dokazuje, že starým rukopisům bychom měli věřit víc, než si myslíme. Ty víš, že král, tvůj manžel, a já se spolu nemůžeme shodnout. Přimluv se za mne, prosím. Ať král vyšle loď. Ať mne na dva roky uvolní ze svých služeb, abych se mohl plavit kolem světa a shromažďovat staré zápisy. Ať mi umožní učinit z Borlienu středisko vzdělávání, tak jako tomu bylo za časů YarapRombryho z Keevasienu. Teď, když je moje žena mrtva, je toho u dvora pramálo, co by mne tu drželo, kromě tvé Jasnosti."
Obličejem jí přelétl stín.
"Cítím, že král prožívá krizi. Zahojilo se mu zranění na těle, nikoliv na duši. Zatím své myšlenky ponech u mne, Rušvene, a počkáme s tím, dokud nebude u konce obávané setkání s Pannovalem. Mám strach z toho, co přijde."
Královna se na starého muže vřele usmála. Snadno snášela jeho ne-důtklivost, protože chápala její zdroj. Nebyl úplně dobrý - některé z jeho pokusů považovala za ohavné a nebezpečné, zvlášť ten, při kterém zahynula jeho žena. Ale kdo je úplně dobrý? Vztah SartoriIrvraše ke králi byl problematický a ona se ho často snažila, tak jako i nyní, chránit před JandolAnganolovým hněvem.
Ve snaze uchránit ho před jeho vlastní zaslepeností něžně dodala: "Od události u Kosgattu musím s Veličenstvem jednat nanejvýš opatrně."
Tatro tahala SartoriIrvraše za kníry. "Ve tvém věku přece nemůžeš nikam plout, Rušvene."
Položil ji na zem a rozloučil se. "Dokud neskončí dny našeho života, všichni se můžeme vydat na neočekávané cesty, moje drahá malá Tatro."
Jako obvykle každého rána se MyrdemInggala a její bratr procházeli po západních hradbách paláce a dívali se na město. Dnešního rána nebylo zahalené do obvyklé ranní mlhy. Leželo před nimi zřetelně jako na dlani.
Starobylá pevnost stála na útesu, vybíhajícím nad město, v prudkém ohybu Takissy. Mírně na sever se leskl její přítok Valvoral. Tatro nikdy neunavil pohled na lidi v ulicích nebo na lodě plující po řece.
Malá princezna ukázala prstem k přístavišti a vykřikla: "Podívej, matko, vezou led!"
K molu právě přivazovali šalupu s podélným oplachtěním. Před chvílí otevřeli na boku dvířka, ze kterých se vyvalila pára. Podél lodi se seřadily vozíky a ve slunci se na okamžik zaleskly bloky nejjemnějšího lord-ryardryjského ledu, které námořníci přehoupli z nákladního prostoru do čekajících povozů. Jako vždy dodávka dorazila včas, očekávaná palácem a jeho hosty.
Povozy s ledem s rachocením jezdívaly točitou cestou nahoru k paláci. Byly tažené čtyřmi voly; ti se namáhali v postrojích, než vyjeli k pevnosti, která nad nimi čněla z útesů jako kamenná loď.
Tatro chtěla zůstat a dívat se, jak vozy zdolají celou cestu do kopce, ale královně chyběla dnešního rána trpělivost. Stála pár kroků od dítěte a nepřítomně se rozhlížela.
JandolAnganol k ní přišel za svítání a objal ji. Vycítila, že mu není dobře. Pannoval ho tlačil jako můra. Aby to bylo

ještě horší, přišly zlé zprávy od Druhé armády v Randonanu. Z Randonanu vždy přicházely jen špatné zvěsti.

"Pokud tě to nebude nudit," řekl, "můžeš rozhovorům naslouchat ze soukromé galerie. Modli se za mne, Cune."
"Vždy se za tebe modlím. Všemocný bude s tebou."
Rozvážně zavrtěl hlavou. "Proč není život jednodušší? Proč ho nedělá jednodušším víra?" Ruka mu zajela k dlouhé jizvě na noze.
"Když jsme tady spolu, jsme v bezpečí, Jene."
Políbil ji. "Měl bych být se svou armádou. Pak bychom se dočkali vítězství. TolramKetinet je jako generál k ničemu."
Mezi generálem a mnou není vůbec nic, pomyslela si - a on přesto ví, že je...
Opustil ji. Jakmile odešel, zmocnily se jí chmury. Poslední dobou byl chladný. Její vlastní postavení je ohroženo. Bez přemýšlení sevřela bratrovu ruku, jak stáli vedle sebe na hradbách.
Princezna Tatro volala a ukazovala na sluhy, které poznala, jak se trmácejí cestou do paláce.
Před necelými dvaceti lety nepřátelé tajně prokopali v úbočí kopce tunel; vedl až ke zdem paláce. Jím pak k obležené pevnosti postupovali vojáci cizí armády. Pomocí náloží střelného prachu se jim podařilo proniknout na území paláce. Rozpoutala se krvavá bitva.
Obyvatelé paláce byli poraženi. Všichni byli povražděni, muži i ženy, fagoři i rolníci. Všichni, s výjimkou barona, kterému palác patřil.
Baron v přestrojení svázal svou ženu, děti a nejbližší služebnictvo a rozbořenými zdmi je vedl do bezpečí. Křičel na nepřátele, aby mu ustoupili z cesty, a tímto způsobem se mu pomocí lsti podařilo uniknout i s údajnými zajatci na svobodu. Tak jeho dcera unikla smrti.
Baron RantanOboral byl královnin otec. Svým činem se proslavil, ale nikdy už se mu nepodařilo získat dřívější moc.
Muž, který se zmocnil pevnosti - o níž se jako o všech pevnostech, než padly, povídalo, že je nedobytná - byl válečnický děd JandolAnganola. Ten obávaný starý nájezdník se tehdy snažil sjednotit východní Borlien a zabezpečit hranice. RantanOboral byl posledním bojovníkem v této oblasti, který podlehl jeho armádám.
Ty armády už patřily minulosti a MyrdemInggala, která se provdala za JandolAnganola a zajistila tak budoucnost své rodiny, přišla žít do otcovy staré citadely.
Některé části byly stále ještě v troskách, jiné byly přestavěny ještě za vlády JandolAnganolova otce. Další velkolepé projekty přestavby paláce, započaté s takovým nadšením, se pomalu drolily v žáru. Zcela obvyklým jevem byly v pevnosti hromady kamene. MyrdemInggala tuto extravagantní polozříceninu milovala, třebaže nad hradbami visela minulost jako tíživý přízrak.
S Tatro za ruku se vydala k zadní budově s malou kolonádou. Tam měla vlastní komnaty. Nevýraznou stěnu z červeného pískovce obklopovaly rozmarné pavilonky, vytesané z bílého mramoru. Za zdí se nacházely její zahrady a soukromý bazén, ve kterém tak ráda plavala. Uprostřed nádrže byl umělý ostrůvek, na němž stál elegantní malý chrám zasvěcený Akhanabovi. Tam se král a královna v časných dobách manželství často milovali.
Když se rozloučila s bratrem, vydala se královna nahoru po schodech a pak vzdušnou chodbou s výhledem na celou zahradu, kde se kdysi prohánělí psi a poletovali různobarevní ptáci JandolAnganolova otce Var-palAnganola. Někteří ptáci zůstali v klecích - než Roba utekl z paláce, měl ve zvyku každý den je krmit. Teď se o ně starala Mai TolramKetinet.
MyrdemInggala cítila dusivý strach. Pohled na ptáky ji jen popudil. Nechala dívku, aby si v chodbě hrála s Tatro, a zamířila ke dveřím na samém konci pasáže. Otevřela je klíčem, dosud schovaným v záhybech sukně. Když vešla, strážce u dveří zasalutoval. Lehoučkými kroky běžela po dlážděné podlaze. Došla k výklenku u okna, zataženému závěsem, a posadila se na pohovku. Před sebou měla ozdobnou mřížku, kterou mohla nepozorovaně sledovat, co se děje na druhé straně.
Z této vyvýšené pozice přelétla zrakem velkou audienční síň. Mřížovanými okny pronikalo dovnitř sluneční světlo. Žádný z hodnostářů se ještě nedostavil. Byl tam jenom král se svým fagořím mládětem, které se od Bitvy u Kosgattu stalo jeho nerozlučným společníkem.
Yuli králi nesahal výš než k hrudníku. Měl bílý kožich, kterým stále ještě prosvítala rudá mláděcí srst. Poskakoval, otáčel se ve vzduchu a když mu král nastrčil ruku, otvíral ošklivou tlamu. Král se smál a luskal prsty.
"Hodný chlapec, hodný."
"Ano, já jzzem hodný," opakoval Yuli.
Král ho se smíchem objal a zvedl ze země.
Královna se stáhla. Znovu se jí zmocnil strach. Když se pohnula, proutěná pohovka pod ní zapraskala. Zakryla si oči. Poznal-li král, že je tady, nezkusil ji zavolat.
"Můj divoký kanče, můj drahý divoký kanče!" zvolala potichu. "Co se to s tebou stalo?" Pomyslela na to, že její matka byla obdařena tajemnou mocí. "Něco zlého přemůže tento dvůr i naše životy..."
Když se znovu odvážila vzhlédnout, do místnosti již vstupovali cizí hodnostáři, hovořili spolu a dělali si pohodlí. Podlaha byla poseta polštáři a pokrývkami. Poskrovnu oděné otrokyně pilně roznášely barevné nápoje.
JandolAnganol se mezi nimi procházel svou vznešenou chůzí a pak si lehl na pohovku s baldachýnem. Vstoupil SartoriIrvraš, všem stroze pokývl, postavil se za královu pohovku a zapálil si rozrazilku, jak měl ve zvyku.
"Jste cizinci u našeho dvora," pronesla královna polohlasem, hledíc skrze mřížku. "Jste cizinci v našich životech."
Poblíž JandolAnganola seděla skupina místních hodnostářů včetně starosty Matrassylu, který také předsedal radě, dále JandolAnganolův vikář, královský zbrojíř a jeden či dva ozbrojenci. Jeden z vojáků byl podle insignií kapitánem fagorů, ale s ohledem na návštěvníky nebyl žádný fagor, s výjimkou králova mláděte, přítomen.
Ve skupině cizinců byli nejnápadnějšími Sibornalané. Sibornalský velvyslanec v Borlienu, Io Pašaratid, pocházel z

Uskutu. On a jeho žena byli vysocí, šedě odění a seděli daleko od sebe. Někteří tvrdili, že se pohádali, jiní byli toho názoru, že Sibornalané jsou prostě takoví. Skutečností bylo, že ti dva, kteří u dvora žili už déle než devět tennerů - za tři týdny měli ukončit první rok pobytu u borlienského dvora - se zřídkakdy usmívali nebo si vyměnili pohled.
"Tebe se bojím, Pašaratide, ty démone," zašeptala královna.
Pannoval vyslal prince. Vybrali ho velmi pečlivě. Pannoval byl nejmocnějším národem mezi sedmnácti zeměmi Kampannlatu a jeho ambice omezovala pouze válka, kterou neustále vedl proti Sibornalu na své severní hranici. Jeho víra ovládla celý kontinent. V současné době se Pannoval ucházel o přízeň Borlienu, který již odváděl daně v zrní a církevní poplatky. Připomínalo to něco jako námluvy mezi přestárlou vdovou a arogantním mladíkem. Coby mladíka vyslali jednoho ze svých méně důležitých princů.
Třebaže méně důležitý, princ Taynth Indredd byl svým zjevem impozantní, a objem u něj nahrazoval to, co postrádal na významu. Byl vzdáleným příbuzným oldorandské královské rodiny. Taynth Indredda neměl nikdo moc v oblibě, ale diplomaté z Pannovalu zároveň s ním jako hlavního rádce vyslali stárnoucího kněze Guaddla Ulbobega, o kterém věděli, že se s JandolAnganolem přátelí od dob, kdy král vykonával svou kněžskou službu v klášterech Pannovalu.
"Vy muži s obratnými jazyky," vzdychla si královna za mřížovím, celá netrpělivá.
JandolAnganol promluvil nyní mírným tónem.
Zůstal sedět a jeho slova rychle plynula; stejně rychle těkaly i jeho oči. Ve skutečnosti právě podával svým návštěvníkům zprávu o stavu království.
"Celý Borlien nyní žije uvnitř svého území v míru. Máme tu sice pár lupičů a lapků, ale ti nejsou důležití. Naše armády bojují v Západních válkách, které z nás vysávají život. Také na východní hranici nás ohrožují nebezpeční nájezdníci, Unddreid Kladivo a krutý Darvliš Lebka."
Vyzývavě se rozhlédl. Styděl se, že utržil zranění v bitvě s tak bezvýznamným protivníkem, jako je Darvliš.
"Freyr se k nám přibližuje a my trpíme suchem. Panuje hlad. Nemůžete od Borlienu očekávat, že bude bojovat jinde. Jsme zemí mocnou co do velikosti, ale chudobnou co se týče produkce."
"Ale jdi, královský bratranče," zasáhl Taynth Indredd, "jsi příliš skromný. Všichni už od dětství víme, že tvoje jižní sprašové planiny jsou nejúrodnější zemí celého kontinentu."
"Bohatství nespočívá v půdě, ale v půdě řádně obdělávané," odvětil JandolAnganol. "Nebezpečí na našich hranicích je tak velké, že musíme rolníky verbovat do armády a na farmách pracují pouze ženy a děti."
"Pak tedy určitě potřebuješ naši pomoc, bratranče," usoudil Taynth Indredd a rozhlížel se po potlesku, protože si myslel, že jeho názor ho zasluhuje.
"Jestliže má farmář chromého hoxneje, pomohl by mu divoký kai-daw?" poznamenal Io Pašaratid.
Jeho poznámku ignorovali. Byli mezi nimi i mnozí, kteří měli za to, že Sibornal se schůzky vůbec neměl zúčastnit.
Způsobem toho, kdo se rozhodl všechno ujasnit, Taynth Indredd prohlásil: "Bratranče, ty na nás chceš pomoc v době, kdy všechny naše národy jsou v tísni. Bohatství, ze kterého se těšili naši otcové, je pryč, naše pole hoří a úroda schne. A pokud mám být upřímný, musím říci, že mezi námi panuje nevyřešený spor, o kterém doufáme, že ho vyřešíme, a vlastně musíme vyřešit, jestliže má mezi námi být nastoleno přátelství."
Rozhostilo se ticho.
Taynth Indredd se zřejmě bál pokračovat.
JandolAnganol vyskočil, obličej zkřivený hněvem.
Malý fagor Yuli pohotově vstal, jako by byl připraven vykonat cokoliv, co si jeho pán usmyslí.
"Vydal jsem se za Sayrenem Stundem do Oldoranda, abych ho požádal o pomoc pouze proti společným nepřátelům. A vy jste se tu shromáždili jako supové! Vyhrožujete mně na mém vlastním dvoře. Jaký že spor jste si to vymysleli? Pověz mi to."

Taynth Indredd a jeho rádce, Guaddl Ulbobeg, se chvíli radili. Byl to Ulbobeg, králův přítel, kdo odpověděl. Vstal, uklonil se a ukázal na Yuliho.
"Nic jsme si nevymysleli, Veličenstvo. Naše obavy jsou stejně skutečné jako tvor, kterého jsi přivedl sem mezi nás. Od nejstarších časů vládne mezi lidmi a fagory nepřátelství. Mezi tvory tak odlišnými není příměří možné. Pannovalská svatá říše proti těmto ohavným tvorům vyhlásila svaté tažení s cílem odstranit je ze světa. Avšak tvoje Výsost jim ve své zemi poskytuje útočiště."
Mluvil způsobem, jako by se omlouval, s pohledem upřeným do země, jako by svými troufalými slovy páchal zločin.
Jeho pán ale hlasitě vykřikl: "Ty od nás očekáváš pomoc, bratranče, ty, který tu vydržuješ miliony téhle havěti? Kdysi vládli celému Kampannlatu a budou znovu, jakmile se chopí příležitosti, kterou jim nabízíš."
JandolAnganol se postavil čelem k hostům, ruce založené v bok.
"Nedovolím, aby se někdo, kdo patří mimo hranice mé země, pletl do jejích vnitřních záležitostí. Naslouchám své radě a ta si na nic takového nestěžuje. Ano, já prvotní v Borlienu vítám. Příměří s nimi možné je. Obhospodařují neúrodnou zemi, které se naši lidé ani nedotknou. Ne-couvnou před prací, kterou nechtějí vykonávat ani otroci. Za to, že bojují, nedostávají žádný plat. Moje pokladnice je prázdná - vy skrblíci z Pan-novalu to možná nechápete, ale pro mne to znamená, že si mohu dovolit pouze fagorskou armádu.
Za odměnu dostávají území v pohraničí. Navíc, když se ocitnou tváří v tvář nebezpečí, neodvracejí se a neutíkají! Mohli byste říct, že to je proto, že jsou příliš hloupí. Já vám na to odpovím, že bych kdykoliv dal přednost fagorovi před rolníkem. Pokud já budu králem Borlienu, fagorové budou pod mojí ochranou."
"Věříme, že jsi chtěl říct, že fagorové budou pod tvou ochranou tak dlouho, dokud MyrdemInggala bude královnou Borlienu." Tato slova pronesl jeden z Taynth Indreddových vikářů, hubený muž, jehož kosti halil černý vlněný čarfrul.
V místnosti se znovu rozhostilo napětí. Využívaje své výhody, vikář pokračoval: "Byla to královna, se svou

vyhlášenou laskavostí ke všem živým tvorům, a její otec, válečník RantanOboral -kterého děd tvé Výsosti zbavil tohoto paláce před necelými dvaceti lety - kdo započal toto ostudné spojenectví s prvotními, které ty nadále udržuješ."
Guaddl Ulbobeg vstal a uklonil se Taynth Indreddovi.
"Pane, protestuji proti směru, kterým se toto zasedání ubírá. Nejsme tu proto, abychom obviňovali královnu Borlienu, ale abychom nabídli pomoc králi."
Ale JandolAnganol, jako by byl unavený, se posadil. Vikář ho narážkou na to, že jeho nárok na trůn je nedávný a choť je dcerou bezvýznamného barona, zasáhl v citlivém místě.
S chápavým pohledem upřeným na svého panovníka SartoriIrvraš vstal a postavil se čelem k návštěvníkům z Pannovalu.
"Jako kancléř Jeho Veličenstva jsem ohromen - a přesto je to ohromení ze zvyku poněkud otupělé - že nalézám takové předsudky, ba dokonce se odvažuji říci nepřátelství, mezi členy velké Pannovalské svaté říše. Já, jak možná víte, jsem ateista, a proto frašky vaší církve sleduji s odstupem. Kde je ta dobročinnost, kterou hlásáte? Chcete snad Jeho Veličenstvu pomoci tím, že podrýváte postavení královny?
Pomalu spěji ke konci svého života, ale říkám ti, proslulý princi Taynth Indredde, že fagory nenávidím stejně jako ty. Jsou ale faktorem života, se kterým se musíme smířit, stejně jako vy v Pannovalu žijete v neustálém nepřátelství vůči Sibornalu. Nebo byste nejraději všechny Sibornalany pobili, tak jako vraždíte fagory? Není zabíjení samo o sobě špatné? Nekáže to snad váš Akhanaba?
Protože všichni mluvíme upřímně, řeknu vám tedy, že my v Borlienu se domníváme, že pokud by Pannoval nevedl války proti sibornalským kolonistům podél dlouhé severní hranice, obrátil by se na jih, stejně, jako se nás teď snažíte ovládnout svými ideologiemi. Z toho důvodu jsme Sibornalanům vděčni."
Když se kancléř odmlčel, aby se poradil s JandolAnganolem, vstal sibornalský velvyslanec a řekl: "Protože pokrokovým národům Sibornalu se od Říše zřídkakdy dostává něčeho jiného než jen pohrdání, chtěl bych vám za tuto řeč vyjádřit ohromenou vděčnost."
Taynth Indredd jeho sarkastickou poznámku ignoroval a obrátil se na SartoriIrvraše: "Tvůj život spěje ke konci tak rychle, že mylně chápeš skutečnou situaci. Pannoval slouží jako bašta mezi vámi a jižními výpady válečnických Sibornalanů. Jestliže se prohlašuješ za vzdělaného v historii, měl bys vědět, že Sibornalané jsou stále stejní a nikdy neustanou - generace po generaci - ve svém úsilí opustit svůj nehostinný severní kontinent a zmocnit se našeho."
Ať už byla pravda posledního tvrzení jakákoliv, Pannovalany přítomnost Sibornalanů ve sněmovní síni urážela, stejně jako přítomnost fagora. Ale dokonce i Taynth Indredd věděl, že skutečná bašta mezi Sibornalem a Borlienem je geografická: ostré štíty pohoří Quzintu a rozsáhlé území mezi Quzintem a Mordriatem zvané Hazziz, kde se v současné době rozkládala vyprahlá poušť.
JandolAnganol a SartoriIrvraš se spolu doposud radili. Pak kancléř promluvil znovu.
"Naši milí hosté nadnesli otázku bojechtivých Sibornalanů. Než se pustíme do dalších nadávek a urážek, měli bychom raději jít přímo k věci. Můj pán, král JandolAnganol, byl nedávno vážně zraněn při obraně své země, takže jeho život visel na vlásku. On děkuje Akhanabovi za to, že mu vrátil život, já děkuji bylinám, kterými královský chirurg ošetřoval jeho zranění. Mám zde to, co je způsobilo."
Zavolal k sobě královského zbrojíře, malého muže s obrovskými kníry, oděného v kůži, který těžkým krokem přešel do středu místnosti a zvedl olověnou kulku, kterou držel mezi palcem a ukazovákem ruky v rukavici. Formálním hlasem oznámil: "Toto je kulka. Chirurg ji nožem vyňal z nohy Jeho Veličenstva. Způsobila velké zranění. Byla vypálena z ruční zbraně zvané mušketa."
"Děkuji," kývl SartoriIrvraš a muže propustil. "Uznáváme, že Sibor-nal je velmi pokrokový. Důkazem jeho pokroku je právě mušketa. Chápeme, že muškety jsou teď v Sibornalu vyráběny ve velkém množství a že Sibornalané mají k dispozici i novější vynález, pušku s kolečkovým zámkem, která působí ještě větší zkázu. Radil bych Pannovalské svaté říši, aby se tváří v tvář tomuto novému vynálezu upřímně sjednotila. Dovolte mi ujistit vás, že bychom se ho měli obávat mnohem víc než Unddreida Kladiva samotného.
Dále bych vás chtěl upozornit na to, že kmeny, které bojovaly u Kos-gattu, získaly podle našich zvědů tyto zbraně ne od Sibornalu, jak by se dalo předpokládat, ale od sibornalského zdroje v Matrassylu."
Při této poznámce se oči všech přítomných obrátily k sibornalskému velvyslanci. Io Pašaratid se právě osvěžoval nápojem s ledem. Zastavil sklenici na půli cesty k ústům, v obličeji se mu zračil strach.
Jeho žena, Dienu Pašaratid, která doposud ležela na polštářích opodál, vstala. Byla to vysoká půvabná žena, štíhlá, šedě oděná, vznešeného vzhledu.
"Pokud se vy státníci divíte, proč vás v naší zemi nazýváme Divoš-ským kontinentem, pak nehleďte dál než k této nejposlednější hnusné lži. Koho chcete vinit z tohoto obchodu se zbraněmi? Proč to vždy musí být můj manžel, komu nedůvěřujete?"
SartoriIrvraš se začal popotahovat za kníry a jeho obličej se tím protáhl do nedobrovolného úsměvu. "Proč svého manžela dáváš do souvislosti s tímto incidentem, paní Dienu? Nikdo nic takového neřekl. Ani já ne."
JandolAnganol znovu vstal. "Dva z našich zvědů, přestrojení za driat-ské válečníky, šli na bazar ve městě a tam jeden z těch vynálezů koupili. Navrhuji, abychom vyzkoušeli, co tato zbraň dovede, takže nebudete na pochybách o tom, že jsme vstoupili do nové éry vedení války. Pak možná pochopíte, proč je nutné, abych v armádě a království trpěl fagory."
Otočil se přímo k pannovalskému princi a pokračoval: "Pokud ti tvůj jemnocit dovolí tolerovat přítomnost prvotních v této místnosti..."
Diplomaté se napřímili a s očekáváním pohlédli na krále.
Zatleskal. V kůži oděný kapitán jeho družiny zavolal do chodby nějaký příkaz. Do místnosti osobně vpochodovali dva

rohů zbavení fagorové, kteří doposud stáli bez pohnutí v příšeří chodby. Když procházeli kolem oken, jejich bílé kožichy se ve slunci zaleskly. Jeden z nich před sebou nesl dlouhou mušketu. Vyklidili střed místnosti a fagor mušketu položil na zem a sklonil se k ní, aby ji nabil.
Ruční zbraň tvořil kovový válec v délce šesti stop a kus leštěného dřeva. Jak válec, tak dřevo byly místy pospojovány stříbrným drátem. U ústí zbraně byla připevněna masivní skládací trojnožka, opatřená dvěma patkami. Fagor nasypal do mechanismu prach z rohu, který měl u pasu, a nabijákem do zbraně zatlačil ocelovou kulku. Zaujal pozici a zapálil doutnák. Kapitán fagorů stál nad ním a dohlížel na to, aby přítomným předvedl vše do detailu.
Mezitím druhý fagor přešel na vzdálený konec místnosti a postavil se zády ke zdi. Hleděl před sebe a stříhal uchem. Všichni lidé, dosud ležící na polštářích, rychle vyklidili široký prostor.
První fagor přimhouřil oči a zahleděl se podél hlavně, kterou podepřel trojnožkou. Doutnák zaprskal. Objevil se obláček kouře a ozvala se děsivá rána.
Druhý fagor zavrávoral. Vysoko na hrudi, kde měl umístěny vnitřnosti, se objevila žlutá skvrna. Fagor něco řekl a dotkl se místa, kde kulka vstoupila do těla. Pak s tupým nárazem padl mrtvý k zemi.
Sněmovní místnost naplnil zápach a kouř a diplomaté začali kašlat. Zmocnila se jich panika. Vyskočili, podkasali čarfruly a vyběhli ven. JandolAnganol a jeho kancléř zůstali v síni stát samotní.
Poté, co tajně přihlížela ranní ukázce toho, co dokáže střelná zbraň, královna se odebrala do soukromí svých komnat. Nesnášela úvahy o tom, co přináší moc. Věděla, že diplomaté z Pannovalu, v čele s protivným princem Taynth Indreddem, poznámkami neútočili proti Sibornalu, poněvadž skutečnost, že Sibornal je jejich stálým nepřítelem, všichni považovali za samozřejmost. Terčem jejich útoku byl JandolAnganol, protože si přáli, aby na nich byl víc závislý. A v důsledku toho ona - která nad ním má moc - byla jejich terčem také.
MyrdemInggala obědvala s dvorními dámami. JandolAnganol ze zdvořilosti jedl s hosty. Guaddl Ulbobeg si vysloužil zamračený pohled svého pána za to, že se zastavil u králova místa a tichým hlasem řekl:
"Tvoje ukázka byla dramatická, ale stěží působivá. Naše severní armády totiž musí v poslední době bojovat proti sibornalským silám vyzbrojeným stejnými puškami. Nicméně, umění jejich výroby lze zvládnout, jak sám zítra uvidíš. Měj se na pozoru, můj příteli, protože princ se bude ze všech sil snažit donutit tě, abys udělal to, co bude chtít."
Po obědě, stěží vychutnaném, se královna samotná odebrala do svých komnat a sedla si na vypolštářkované sedátko ve výklenku oblíbeného okna. Myslela na odporného prince Taynth Indredda, který jí připomínal žábu. Věděla, že je vzdáleným příbuzným stejně nechutného krále Oldoranda, Sayrena Stunda, jehož žena je Madiska. Raději by dala přednost fagorům před těmito urozenými intrikány!
Z okna viděla přes zahradu na vykachlíkovanou nádrž, ve které tak ráda plavala. Na vzdálené straně bazénu se tyčila vysoká zeď, která skrývala její krásu před slídivýma očima, a ve spodní části zdi, těsně nad úrovní hladiny, byla malá kovová mřížka. Bylo to okénko a vedlo do skle-pení. Tam byl uvězněn JandolAnganolův otec, VarpalAnganol, kterého král dal zavřít krátce po sňatku s ní. V nádrži žil zlatý kapr, viditelný z místa, kde seděla. Stejně jako ona, stejně jako VarpalAnganol, všichni tady byli vězni.
Ozvalo se klepání na dveře. Vešel sluha a oznámil, že její bratr by byl rád, kdyby ho královna potěšila svou přítomností. YeferalOboral se opíral o zábradlí na jejím balkoně. Věděla, že JandolAnganol by ho už dávno nejraději zabil, ale kvůli ní to neudělal.
Její bratr nebyl pohledný muž; všechnu krásu jejich rodu v přemíře zdědila MyrdemInggala. Byl vyzáblých rysů a v obličeji měl zatrpklý výraz. Byl statečný, poslušný, trpělivý; jiných předností měl pomalu. Nikdy se nenesl tak vznešeně jako král, jako by chtěl zdůraznit, že nemá v úmyslu být v životě důležitý. Přesto JandolAnganolovi sloužil bez reptání a byl velmi oddaný sestře, jejíž život mu byl dražší než vlastní. Ona ho měla ráda takového, jaký byl.
"Nebyl jsi na schůzce."

"Nic pro mě."
"Bylo to hrozné."
"Slyšel jsem. Io Pašaratid je z nějakého důvodu mrzutý. Obvykle je chladný jako kus lordryardryjského ledu. Stráže přesto tvrdí, že má ve městě ženu - představ si! Pokud je to pravda, hodně riskuje."
MyrdemInggala v půvabném úsměvu odkryla zuby. "Nelíbí se mi způsob, jakým si mne prohlíží. Pokud má milenku, tím lépe!"
Oba se dali do smíchu. Chvíli tam postávali a bezstarostně si povídali. Jejich otec, starý baron, přebýval nyní na svém panství, stěžoval si na vedro a byl příliš starý, než aby pro stát představoval hrozbu. Nedávno se začal věnovat rybaření.
Zazvonil zvon na nádvoří. Pohlédli dolů a spatřili, jak na dvůr vstupuje JandolAnganol, těsně následován stráží, která nad ním nesla červený hedvábný slunečník. Fagoří mládě ho jako vždy doprovázelo. Zavolal na královnu.
"Půjdeš ke mně dolů, Cune? Je třeba postarat se o zábavu našich hostí v přestávce mezi rozhovory. Potěšíš je mnohem víc, než bych to dokázal já."
Opustila bratra a sešla z balkonu, aby se k němu připojila ve stínu slunečníku. S formální zdvořilostí jí nabídl rámě. Pomyslela si, že vypadá velmi unaveně, třebaže pod červenou látkou slunečníku mu tváře hořely jako v horečce.
"Uzavřeš s Pannovalem a Oldorandem dohodu, která zmírní nebezpečí války? " zeptala se nesměle.
"Strážkyně ví, co se má stát," odpověděl stroze. "Musíme těm ďáblům vyjít vstříc a usmířit si je, jinak využijí naší současné slabosti a napadnou nás. Mají v sobě stejně tolik vychytralosti jako té své falešné svatosti." Povzdechl si. "Přijdou časy, kdy spolu zas budeme lovit a užívat si života jako za starých časů," stiskla mu paži. Nechtěla mu vytýkat, že sem pozval tyto hosty.
Král její zbožnou touhu ignoroval a hněvivě vybuchl: "SartoriIrvraš dnes ráno nemluvil moudře, když se přiznal ke

svému ateismu. Musím se ho zbavit. Taynth by mohl skutečnosti, že můj kancléř není členem církve, zneužít."
"Princ Taynth mluvil také proti mně. Zbavíš se mě jenom proto, že mu nejsem po chuti?" Při těch slovech se jí hněvivě zablesklo v očích, ale snažila se nedat to tónem hlasu najevo. Král jí zamračeně odpověděl: "Sama víš - a stejně dobře to ví rada - že naše truhlice zejí prázdnotou.

Mohli by nás vehnat do něčeho, co se nám nebude ani trochu zamlouvat."
Prudce odtáhla ruku z jeho paže.
Návštěvníci se společně s konkubínami a služebnictvem shromáždili na zeleném nádvoří pod kolonádami. Předvedli jim divoká zvířata; skupina žonglérů je pobavila mizernými triky. JandolAnganol vodil královnu od jednoho vyslance ke druhému. Když s nimi mluvila, všimla si, jak k ní muži obdivně zvedají obličeje. Stále ještě mám pro Jana nějakou cenu, pomyslela si.
Starý thribriatský domorodec s rafinovanou pokrývkou hlavy přivedl v řetězech dva goriloidní Jiné. Tvorové vzbudili zájem několika přihlížejících. Protože byli přivyklí životu na stromech, na zemi se pohybovali velmi neobratně. Ze všeho nejvíc připomínali - jak řekl jeden z přítomných - dva opilé dvořany.
Princ Taynth Indredd stál pod žlutým slunečníkem, nechal se ovívat, kouřil rozrazil a pozoroval, jak Jiní předvádějí své ubohé kousky. Připomínal žábu víc než kdy jindy. Vedle něho, hlasitě se smějíc zajatcům, stála namyšlená dívka ve stáří zhruba jedenácti let a šesti tennerů.
"Nejsou směšní, Unku?" obrátila se k princi. "Jsou jako lidé, až na tu srst."
Když to Thribriaťan slyšel, dotkl se své pokrývky hlavy a otázal se prince: "Chtěl bys vidět, jak spolu Jiní bojují?"
Princ se smíchem vytáhl stříbrnou minci.
"Bude tvoje, jestliže se ti podaří přimět je, aby si to spolu rozdali."
Všichni se dali do smíchu. Dívka nadšeně křičela: "Unku, ty jsi divo-čák! To bys opravdu udělal? "
Thribriaťan se zdvořilou lítostí odpověděl: "Ta zvířata neznají khmir jako lidé. Páří se pouze jedenkrát za tenner. Mnohem snadnější by bylo přinutit je bojovat."
Princ se smíchem zavrtěl hlavou a minci si ponechal. V okamžiku, kdy se odvrátil, oslovila ho MyrdemInggala. Jeho mladičká společnice znuděně odběhla. Byla oblečena jako dospělá žena a tváře měla načervenělé.
Jakmile to slušnost dovolila, královna JandolAnganola a Taynth In-dredda zdvořile opustila a přešla k fontáně, aby si promluvila s dívkou, která zadumaně hleděla do vody.
"Hledáš ryby?"
"Ne, díky. My v Oldorandu máme mnohem větší ryby než vy tady." Dětským způsobem oběma rukama naznačila velikost.
"Poslyš, právě jsem mluvila s tvým otcem, princem."
Tehdy dívka poprvé pohlédla na královnu, s výrazem opovržení ve tváři. Její obličej MyrdemInggalu ohromil. Byl tak zvláštní, s velkýma očima orámovanýma nepřirozeně dlouhými řasami a nosem, který připomínal zobák malého papouška. U strážkyně, pomyslela si královna, to je přece polomadiské dítě! Jak zvláštní věcička! Musím na to být hodná.
Jenomže ono to řeklo: "Zyganky! Taynth a můj otec? On není můj otec. Proč si to myslíš? Je to jen můj vzdálený příbuzný. Nechtěla bych ho za otce - je příliš tlustý." Jako by chtěla udeřit na příjemnější notu, dívka pokračovala: "Je to vlastně poprvé, co mně dovolili odjet z Oldoranda bez otce. Samozřejmě, jsou tu se mnou i mé ženy, ale tady je hrozná nuda, nezdá se ti? Ty tady žiješ?"
Přimhouřenýma očima vzhlédla na královnu. Rysy jejího obličeje jí jednou poskytovaly nesmírně půvabný, jindy přihlouplý výraz.
"Víš co? Na starou ženu vypadáš docela hezky."
Královna s vážným obličejem opáčila: "Mám tady krásný chladivý bazén, chráněný před dotěrnými pohledy. Nechtěla by sis zaplavat? Máš to dovoleno?"
Dívka se zamyslela: "Já si mohu dělat, co chci, ale zrovna teď se mně nechce plavat jako obyčejné ženštině. Koneckonců, jsem přece princezna. To musím mít neustále na paměti."
"Skutečně? Mohla bys mi prozradit své jméno?"
"Ach, jak je ten Borlien primitivní! Myslela jsem si, že všichni vědí, jak se jmenuji. Jsem princezna Simoda Tal a můj otec je králem Oldoranda. Předpokládám, že o Oldorandu jsi už slyšela?"
Královna se dala do smíchu. V duchu dítě litujíc, odpověděla: "Nu, pokud jsi přišla až z Oldoranda, myslím, že si zasloužíš zaplavat si."
"Děkuji, půjdu si zaplavat, až se mi bude chtít," odvětila mladá dáma.
Mladé dámě se chtělo už příštího rána za úsvitu. Našla si cestu do královniných komnat a probudila ji. MyrdemInggalu to spíš pobavilo než podráždilo. Vzbudila Tatro a spolu se Simodou Tal sešly k bazénu, provázeny jen služebnicemi, které nesly ručníky, a fagorskými strážemi. Dívka prohlásila, že fagoři jsou odporní a poslala je pryč.
Ve vzduchu byl ještě cítit ranní chlad, ale voda byla víc než vlažná. Kdysi, za časů JandolAnganolova otce, byly z hor přiváženy povozy plné sněhu a ledu k ochlazování bazénů, ale nedostatek pracovních sil a nepokoje mordriatských kmenů takovému přepychu učinily přítrž.
Třebaže k bazénu nevedla žádná jiná okna kromě jejích vlastních, královna se vždy koupala v jemném rouchu, do kterého halila své bledé tělo. Simoda Tal takové zábrany neměla. Shodila ze sebe šaty a odhalila malé podsadité tělo porostlé tmavými chlupy, které stály jako borové kmeny na sněhobílých úbočích.
"Ach, ty jsi krásná, já tě miluji!" zavolala na královnu, když se MyrdemInggala svlékla. Rozběhla se k ní a objala ji.
Královna se ocitla na rozpacích. Cítila v jejím objetí něco nepatřičného. Tatro začala křičet.

Mladá dívka plavala a potápěla se poblíž královny, a opakovaně ve vodě roztahovala nohy, jako by MyrdemInggalu chtěla ujistit, že tam, kde to je nejdůležitější, je už plně vyspělá.
Ve stejné době důstojník stráží budil SartoriIrvraše, který spal na pohovce ve svých komnatách. Oznámil mu, že sibornalský velvyslanec Io Pašaratid odjel na hoxnejovi, sám, asi hodinu před úsvitem Freyru.
"A jeho žena Dienu?"
"Je ve svých komnatách, pane. Prý je rozrušená."
"Rozrušená? Co to má znamenat? Ta žena je inteligentní. Nemohu říct, že ji mám rád, ale je chytrá. Hrom do toho! A všude je tolik bláznů. Pojď sem, pomoz mi z postele, ano?"
Přehodil si přes ramena plášť a vzbudil otrokyni, která u něj sloužila jako hospodyně od té doby, co mu zemřela žena.
SartoriIrvraš Sibornalany obdivoval. Odhadoval, že v tomto období Velkého roku žije v sedmnácti zemích Kampannlatu kolem padesáti milionů lidí; a tyto země se spolu nedokáží dohodnout. Války jsou nemocí. Impéria vzkvétají a padají. Nikdy tu nevládl mír.
V Sibornalu, chladném Sibornalu, je tomu jinak. V sedmi zemích Sibornalu podle odhadů žilo dvacet pět milionů lidí. Těchto sedm národů spolu utvořilo silnou jednotu. Kampannlat byl nesrovnatelně bohatší než severní kontinent, ale neustálé neshody mezi jeho národy byly příčinou, že pokrok byl pramalý - s výjimkou církve, které beznaděj lidu prospívala. Proto SartoriIrvraš nenáviděl své zaměstnání kancléře a pohrdal většinou lidí, pro které pracoval.
Pomocí úplatků se dozvěděl, že princ Taynth Indredd dal do paláce přinést truhlici plnou zbraní - těch samých zbraní, o kterých hovořili včera. Zřejmě měly posloužit jako vyjednávači síla, ale co má být dohodou, to ještě nikdo nevěděl.
Není zcela nepravděpodobné, že sibornalský velvyslanec se zprávu o truhle plné mušket dozvěděl také. To by mohlo vysvětlovat příčinu jeho náhlého odjezdu. Určitě míří na sever, k Hazzizu a nejbližším sibornal-ským sídlům. Měli by ho přivést zpět.
Usrkávaje ze šálku pellamantinového čaje, který mu přinesla otrokyně, SartoriIrvraš se obrátil k čekajícímu důstojníkovi.

"Včera jsem přišel k úžasnému objevu týkajícímu se hoxnejů, který má vliv na historii tohoto světa - skutečně pozoruhodný objev! Ale kdo si ho váží?" zeptal se a zavrtěl holou hlavou. "Vědomosti neznamenají nic, zato intriky všechno. A kvůli tomu musím ráno vstávat, abych zajal nějakého blázna, co ujíždí na sever... Hrom do toho! A vůbec, je tu po ruce někdo, kdo umí dobře ovládat hoxneje? Člověk, kterému můžeme důvěřovat, pokud někdo takový vůbec existuje? O jednom bych věděl. Je to královnin bratr, YeferalOboral. Přiveď ho, ano? Obutého."
Když YeferalOboral přišel, SartoriIrvraš mu vysvětlil situaci.
"Přiveď toho šílence Pašaratida zpět. Ujížděj co nejrychleji a chyť ho. Řekni mu - prostě mu něco řekni. Počkej, musím chvíli přemýšlet. Ano, pověz mu, že král se rozhodl neuzavírat s Oldorandem a Pannovalem žádnou smlouvu, ale namísto toho si přeje podepsat smlouvu o spojenectví se Sibornalem. Sibornal má flotilu lodí. Řekni mu, že jim nabídneme kotviště v Ottassolu."
"Co by sibornalské lodě dělaly tak daleko od domova?" zeptal se YeferalOboral.
"To ať si rozhodne sám. Ty ho jen přesvědči o tom, aby se vrátil."
"Proč ho chceš mít zpátky?"
SartoriIrvraš sepjal ruce.
"Je vinen. Proto ten červ tak spěšně odjel. Musím zjistit, co přesně provedl. V sibornalském rukávě je vždy víc než jen ruka. A teď už, prosím tě, jdi a víc se mne neptej."
YeferalOboral zamířil městem na sever. Projížděl ulicemi, které už nyní byly plné těch, kteří vstali časně zrána, a pak poli za městem. Jel rychlým tempem, chvílemi seděl hoxnejovi na hřbetě, chvílemi šel vedle něj.
Přijel k mostu přes Mar, kde se tato řeka vlévala do Takissy. Most strážila malá pevnost. Tam zastavil a vyměnil hoxneje.
Po další hodině jízdy, když horko zesílilo, zastavil u potoka a napil se. U vody byly čerstvé otisky kopyt hoxneje, o kterých doufal, že patří Pašaratidovu zvířeti.
Pokračoval dál na sever. Země byla stále méně úrodná a řídce obydlená. Vanul thordotter, který vysušoval hrdlo i kůži. Krajina byla poseta obřími balvany. Zhruba před sto lety měli toto území v oblibě poustevníci, kteří na vrcholech skal stavěli malé chrámy. Cestou zahlédl jednoho či dva staré muže, ale ostatní zahnal silný žár. Kousky půdy pod balvany obdělávali fagoři; kolem nohou jim poletovali zářiví motýli.

Za jedním z balvanů čekal na své pronásledovatele Io Pašaratid. Jeho zvíře bylo vyčerpané. Pašaratid očekával zajetí a byl překvapen, když spatřil, jak se k němu blíží osamělý jezdec. Pomyslel si, jak jsou ti Kam-pannlaťané hloupí.
Nabil mušketu, zaujal nejlepší pozici a čekal na správný okamžik. Pronásledovatel se blížil rychlým tempem, jel mezi balvany a nevěnoval žádnou zvláštní pozornost okolí.
Pašaratid zapálil doutnák, zapřel si pažbu o rameno, přivřel oči a zamířil. Nerad používal tyhle obludné zbraně. Byly určené pro barbary.
Ne každý výstřel se zdařil. Tentokrát byl úspěšný. Ozvala se hlasitá rána a kulka letěla k terči. YeferalOboral sletěl z hoxneje s dírou v hrudi. Doplazil se do stínu balvanu a zemřel.
Sibornalský velvyslanec chytil jeho hoxneje a pokračoval v cestě na sever.
Dlužno podotknout, že dvůr krále JandolAnganola neoplýval bohatstvím, které by se vyrovnalo přepychu spřátelených dvorů v Oldorandu a městě Pannovalu. V těchto oblíbených střediscích civilizace byly shromažďovány všechny možné druhy pokladů; držela ochrannou ruku nad učenci a církev samotná - třebaže toto platilo spíš pro Pannoval - do jisté míry podporovala vzdělávání a umění. Pannoval měl výhodu vládnoucí dynastie, která, podporujíc

misionářskou činnost církve, byla příčinou stability říše.
Téměř každý týden v matrassylském přístavu vykládali lodě plné koření, bylin, kůží, zvířecích klů, lazuritu, vonného dřeva a vzácných ptáků. Jen málo z těchto pokladů však bylo určeno pro palác. Král JandolAn-ganol byl totiž v očích světa a možná i ve svých vlastních neurozeným králem. Vychloubal se osvícenou vládou svého praděda, ten však ve skutečnosti nebyl ničím víc než jen úspěšným válečníkem - jedním z mnoha, kteří sváděli boj o borlienské území - a který měl tolik rozumu, že ze smečky fagorů vytvořil mocné armády pod lidským velením a s jejich pomocí porazil nepřátele.
Ne všichni nepřátelé byli zabiti. Jednou z nejpodivnějších "reforem" vlády JandolAnganolova otce bylo vytvoření parlamentu čili rady; rada zastupovala lid a radila králi. Vycházela z oldorandského modelu. Var-palAnganol vybral členy rady ze dvou kategorií mužů. Z mistrů cechů a sdružení, jako byl například cech kovolijců, který měl v zemi tradiční moc, a z poražených válečníků a jejich rodin. Jim tím poskytl příležitost vyslovit stížnosti a sobě pak způsob, jak odstranit jejich hněv. Většina nákladu vyloženého v Matrassylu byla určena pro tuto nespokojenou skupinu mužů.
Když mladý JandolAnganol otce svrhl a uvěznil, snažil se radu zrušit. Rada ale odmítala nechat se zrušit. Pravidelně se scházela, dál trápila krále a její členové bohatli. Její představený, BudadRembitim, byl zároveň starostou Matrassylu.
Rada svolala mimořádné zasedání. Určitě budou vyžadovat nový pokus o pokoření Randonanu a silnější obranu proti bojovným kmenům Mordriatu, který není dál než dva tři dny cvalu od jejich domovů. Král jim bude muset odpovědět a konečně začít něco dělat.
JandolAnganol předstoupil před radu odpoledne, kdy jeho urození hosté odpočívali. Opustil fagoří mládě a v chmurném mlčení se posadil na trůn.
Po nesnázích dnešního rána má další řadu problémů. Pohledem klouzal po strnulých obličejích členů rady, jako by je chtěl vyhnat z místnosti.
Několik členů starých rodů vstalo a promluvilo. Většina z nich se neustále vracela k novému tématu. Tím starým byla prázdná státní pokladna. Novým byla nevhod došlá zpráva ze Západních válek. Pohraniční město Keevasien bylo vydrancováno. Zmocnily se ho randonanské jednotky, které překročily řeku Kacol.
To vedlo ke stížnostem, že generál Hanra TolramKetinet je příliš mladý a nezkušený, než aby mohl velet armádě.
JandolAnganol poslouchal s narůstající netrpělivostí a prsty bubnoval do opěrky trůnu. Znovu si vzpomněl na zoufalé dny dětství, na dobu, kdy mu zemřela matka. Otec ho bil a zanedbával ho. Schovával se před otcovými sluhy ve sklepeních a přísahal si, že až vyroste, nikomu nedovolí, aby stál v cestě jeho štěstí.
Když utržil zranění u Kosgattu a podařilo se mu najít zpáteční cestu do hlavního města, nemohoucně ležel a podléhal slabosti, jež mu na mysl přivolávala minulost, kterou chtěl navždy zapomenout. Znovu byl bezmocný. Právě tehdy si všiml pohledného mladého kapitána Tolram-Ketineta, jak se usmívá na MyrdemInggalu a ona mu úsměv vrací.
Jakmile byl schopen vstát z postele, povýšil TolramKetineta na generála a poslal ho do Západních válek. V radě byli muži, kteří se domnívali - a měli pro to dobré důvody - že jejich synové si povýšení zasluhují mnohem víc. Každá porážka v neprůchodných západních džunglích utvrzovala tuto jejich víru a hněv na krále. Potřebuje brzké vítězství. Proto byl nucen obrátit se na Pannoval.
Příštího dne časně zrána, ještě než se znovu formálně setkal s diplomaty, šel král JandolAnganol navštívit prince Taynth Indredda v jeho pokojích. Yuliho nechal venku, kde se fagor pohodlně natáhl jako pes u dveří. To byl králův ústupek muži, kterého neměl rád.
Princ Taynth Indredd s chutí snídal ovesnou kaši s tropickým ovocem. Poslouchal a nepřítomně přikyvoval na všechno, co JandolAnganol řekl.
Zdánlivě nezaujatě poznamenal: "Slyšel jsem, že tvůj syn zmizel."
"Robay miluje poušť. To podnebí mu vyhovuje. Často odsud odjíždí a bývá pryč celé týdny."
"To není správná výchova pro budoucího krále. Král musí být vzdělaný. RobaydayAnganol by měl jít do kláštera, tak jako jsme tam byli ty a já. Místo toho se připojil k protognostikům, jak jsem slyšel."
"O svého syna se dokážu postarat. Nepotřebuju ničí rady."
"Klášter člověku prospěje. Naučí ho, že často musí dělat i to, co se mu příčí. V budoucnu nás čekají nesnáze. Pannoval přežil dlouhé zimy. Dlouhá léta jsou mnohem horší... Moji deuteroskopové a astronomové hlásají o budoucnosti zlé věci. Samozřejmě, mohl bys říct, že to je jejich povolání."
Odmlčel se, obřadně si zapálil rozrazilku, potáhl, rozkošnicky vyfoukl kouř a mdlými gesty ho rozehnal.
"Ano, staré církve Pannovalu měly pravdu, když nás varovaly před zlými věcmi, které přijdou z oblohy. Akhanabovy počátky byly jako kámen. Víš to?"
Vstal a kolébavou chůzí přešel pomalu k oknu, kde vylezl na parapet a vyhlédl ven. Své velké pozadí vystrkoval na JandolAnganola.
Ten neřekl nic a čekal na Taynth Indreddova slova.
"Deuteroskopové říkají, že Helikonie a naše doprovodné slunce, Ba-talix, jsou každým Malým rokem přitahovány blíž k Freyru. Po dalších pár generací - po osmdesát tři let, abych byl přesný - mu budeme stále blíž. Pak, pokud se ukáže, že nebeské zákony mají pravdu, se zas budeme pomalu vzdalovat. Takže příští generace projdou zkouškou. Výhodu budou mít polární kontinenty Hespagorat a Sibornal. Životní podmínky v tropech se nesmírně zhorší."
"Borlien může přežít. Tady podél jižního pobřeží je chladněji. Ottassol je chladným městem - je vybudován pod zemí, podobně jako Pannoval."
Taynth Indredd otočil svůj žabí obličej a přes rameno zkoumavě pohlédl na JandolAnganola.
"Víš, bratranče, mám takový plán... Vím, že mě nemáš rád, ale budu raději, když to uslyšíš ode mne než od tvého přítele, mého svatého rádce Guaddla Ulbobega. Borlien to přežije, jak říkáš. Také Pannoval, bezpečně ukrytý v horách. Nejvíc bude trpět Oldorando. A jak tvoje země, tak moje potřebují, aby Oldorando zůstalo nedotčené, jinak padne za oběť

barbarům. Myslíš, že bys mohl ubytovat oldorandský dvůr, Sayrena Stunda a jeho lidi - řekněme v Ottassolu?"
Otázka byla tak ohromující, že JandolAnganol nevěděl, co na ni odpovědět.
"To by snad přicházelo v úvahu u mého nástupce..."
Princ z Pannovalu změnil tón hlasu i téma rozhovoru.
"Pojď sem k oknu, bratranče, nadýchat se čerstvého vzduchu. Podívej se, tam dole je moje svěřenkyně, Simoda Tal. Je jí jedenáct let a šest tennerů a je to dcera z oldorandského rodu, jehož rodokmen se táhne až do časů vladařského rodu Denů, který v Čase chladu vládl Embruddoku."
Dívka, která neměla ani zdání, že ji někdo pozoruje, poskakovala na dvoře, chvílemi si sušila vlasy a znovu a znovu si kolem hlavy omotávala ručník.
"Proč přijela s tebou, Taynthe?"
"Protože jsem chtěl, abys ji poznal. Je to půvabná dívka, viď?"
"Ano, příjemná."
"Je ještě mladá, to je sice pravda, ale podle jistých znaků jsem poznal, že je docela smyslné povahy."
Král JandolAnganol měl pocit, jako by se kolem něj měla sevřít past. Ustoupil od okna a začal přecházet po místnosti.
Taynth Indredd se také otočil, pohodlně se posadil na parapet a vyfoukl obláček kouře.
"Bratranče, byli bychom rádi, kdyby k sobě členské státy Pannovalské svaté říše měly ještě blíž. Musíme se chránit proti zlým časům - nejenom teď, ale také v budoucnu. My v Pannovalu jsme vždy byli obdařeni Akha-nabovým darem prozřetelnosti. Proto si přejeme, aby ses oženil s touto půvabnou mladou princeznou Simodou Tal."
V králi by se v tom okamžiku krve nedořezal. Napřímil se a řekl: "Víš přece, že už ženatý jsem - a víš, kdo je mou ženou."
"Uvědom si některé nepříznivé skutečnosti, bratranče. Nynější královna je dcerou povstalce. Není pro tebe vhodnou partií. Ten sňatek ponižuje tebe i tvou zemi, která si zasluhuje lepší postavení. Nicméně, až si vezmeš Simodu Tal, tvoje jméno bude představovat sílu."
"To nelze učinit. Matka toho děvčete je přece Madiska. Není tomu tak?"
Taynth Indredd pokrčil rameny. "Jsou snad Madisové horší než fago-ři, které tak bezmezně miluješ? Poslouchej, bratranče, je v zájmu všech, aby tento nový sňatek byl uzavřen co možná nejdřív. Už nechceme žádné nepřátelství, pouze vzájemnou pomoc. Za osmdesát tři let bude Oldorando v jednom plameni, od jednoho konce na druhý. Podle výpočtů se teplota bude pohybovat kolem padesáti sedmi stupňů. Oldoranďané se budou muset vystěhovat na jih. Uzavři teď dynastický sňatek a oni pak budou ve tvé moci. Budou to chudobní příbuzní a budou žebrat u tvých dveří. Bude ti patřit celý Borlien a Oldorando - nebo alespoň tvému vnukovi. Je to příležitost, kterou by sis neměl nechat ujít. A teď si dáme další ovoce. Tahle squaanej je výborná."
"To nelze učinit."
"Lze. Svatý C'Sarr je připraven zrušit tvoje nynější manželství zvláštním výnosem."
JandolAnganol zvedl ruku, jako by prince chtěl uhodit. S dlaní v úrovni očí prohlásil: "Moje nynější manželství je mým manželstvím minulým i budoucím. Pokud je zapotřebí uzavřít dynastický sňatek, pak tvou Si-modu provdáme za Robaydaye. Výsledek bude stejný."
Princ se naklonil a namířil na JandolAnganola prstem. "To tedy nebude. Na takový návrh zapomeň. Ten chlapec je blázen. Jeho babičkou byla divoká Šannana."
Orlovi se zablesklo v očích. "Není blázen. Je jen trochu prudký."
"Měl by jít do kláštera, stejně jako jsme byli ty i já. Víra ti musí napovídat, že tvůj syn jako následník trůnu nevyhovuje. Ber to jako oběť, jestli chceš. Za jakýkoliv pocit ztráty tě bohatě odškodníme. Jakmile získáme tvůj souhlas, dostaneš od nás darem plnou truhlici nových zbraní, spolu s nezbytným střelivem. A budou následovat další bedny. Můžeš vytrénovat střelce, které pak použiješ proti Darvliši Lebkovi stejně jako proti kmenům z Randonanu. Budeš mít všechny výhody na své straně."
"A co tím získá Pannoval?" zeptal se JandolAnganol trpce.
"Stabilitu, bratranče, stabilitu. Během nadcházejícího nejistého období. S tím, jak se Freyr přibližuje, Sibornalané rozhodně nebudou méně silní."
Pojídal purpurový plod squaaneje.
JandolAnganol stál jako přimrazený, s pohledem odvráceným od prince.
"Už jsem ženatý se ženou, kterou miluji. Nemohu MyrdemInggalu zavrhnout."
Princ se dal do smíchu. "Láska! Zyganky, jak by řekla Simoda Tal! Králové si nemohou dovolit myslet v takových pojmech. Na prvním místě pro tebe musí být tvá země. Pro spásu Borlienu, ožeň se se Simodou Tal, sjednocuj, upevňuj..."
"A když to neudělám? "

Taynth Indredd si dával načas, vybíral si v míse další squaanej.
"V tom případě tě vyškrtneme ze hry, že ano? "
JandolAnganol mu vykopl plod z ruky. Kutálel se po podlaze a zastavil se až u zdi.
"Mám své náboženské přesvědčení. Kdybych královnu zavrhl, bylo by to s ním v rozporu. Kromě toho, i ve tvé církvi jsou takoví, kteří by mne podpořili."
"Snad nemyslíš ubohého starého Ulbobega?"
Třebaže se mu chvěla ruka, naklonil se a vybral si další plod.
"Tak za prvé, najdi si nějakou záminku a pošli ji pryč. Odstraň ji ze dvora. Pošli ji na pobřeží. Pak popřemýšlej o všech výhodách, které získáš, když splníš to, co si přejeme. Koncem týdne se musím vrátit do Pannovalu - se zprávou, že uzavřeš dynastický sňatek, kterému požehná sám svatý C'Sarr."

Zbytek dne byl pro JandolAnganola nesmírně obtížný. Během ranního setkání, zatímco Taynth Indredd mlčky seděl na svém žabím trůně, se Guaddl Ulbobeg rozhovořil o plánovaném novém sňatku. Tentokrát se o něm bavili v čistě diplomatických termínech. Když bude učiněno toto a toto, pak budou následovat tyto a tyto výhody. Velký C'Sarr Kilandar IX, nejvyšší otec církve Akhanabovy, schválí jak rozvodovou listinu, tak nové manželství.
Moudře se nikdo nebavil o tom, co se může a nemusí stát během příštích třiaosmdesáti let. Většina diplomatických rozhovorů se týkala období následujících pěti let.
Královský palác uspořádal pro hosty oběd, kde v čele stolu seděla královna MyrdemInggala. Král jí seděl po boku a nejedl a jeho malý fagor stál za ním. Byli přítomni i vysoce postavení členové borlienské rady.
Snědli množství pečených jeřábů, ryb, prasat a labutí.
Po obědě vystoupil princ Taynth Indredd. Pod záminkou, že se chce odměnit za hostinu, nechal své osobní strážce předvést, co dovedou nové muškety. Na jedno z vnitřních nádvoří přivedli v řetězech tři horské lvy a usmrtili je.
Než se stačil kouř rozplynout, nové zbraně byly předány darem Jan-dolAnganolovi. Dali mu je téměř s pohrdáním, jako by jeho souhlas s požadavky Pannovalu už považovali za samozřejmý.
Důvod předvedení pušek byl zřejmý. Rada bude chtít, aby král od Pannovalu získal víc zbraní, které by mohl použít ve vlastních válkách.

A Pannoval jim je dá - za jistou cenu.
Hostina skončila teprve tehdy, když do paláce přijeli dva obchodníci, kteří přivezli tělo zašité v pytli a přivázané na hřbetě stařičkého kaidawa. Otevřeli pytel. Vypadlo z něj tělo YeferalOborala; měl ustřelenou část hrudníku a rameno.
Zmučený král toho večera zamířil do SartoriIrvra-šových komnat. Batalix zapadal za nakupené řady mraků, přerušovaně osvětlované paprsky Freyru. Teplá západní záře dopadala do tmavých koutů místnosti.
SartoriIrvraš vstal od dlouhého, neuklizeného stolu, u kterého dosud seděl, a uklonil se králi. Potýkal se se svou "Abecedou historie a přírody". Všude kolem ležely starobylé kroniky i novodobé spisy, které král rychle a bez zájmu přelétl pohledem.
"Jak mám Taynth Indreddovi odpovědět?" zeptal se.
"Mohu mluvit upřímně, Veličenstvo?"
"Mluv."
Král se nedbale posadil do křesla a fagor si stoupl za něj, jako by se chtěl vyhnout SartoriIrvrašovu pohledu.
SartoriIrvraš sklonil hlavu, takže král viděl pouze jeho bezvýraznou holou lebku. "Veličenstvo, máš prvořadou povinnost ne vůči sobě, ale vůči své zemi. Tak praví starobylý Zákon králů. Plán Pannovalu zpevnit naše současné dobré vztahy s Oldorandem prostřednictvím dynastického sňatku je životaschopný. Zabezpečí ti trůn, zbaví tě otázek o trvání tvé vlády. Zaručí ti, že v budoucnu se budeme k Pannovalu moci obrátit s žádostí o pomoc.
Myslím především na pomoc ve formě obilí a zbraní. Na mírnějším severu, směrem k Pannovalskému moři, jsou rozsáhlá pole. Naše úroda je tento rok ubohá a s tím, jak se žár zvyšuje, bude ještě horší. Náš královský zbrojíř by se mezitím mohl pokusit vyrobit kopie sibornalských mušket.
To znamená, že vše mluví ve prospěch tvého sňatku se Simodou Tal z Oldoranda, navzdory jejímu mládí. Vše, až na jednu věc. Královnu MyrdemInggalu. Naše nynější královna je dobrá a svatá žena a mezi vámi dvěma panuje láska. Pokud ji zničíš, hodně ztratíš."
"Možná bych se mohl zamilovat do Simody Tal."
"Mohl bys, Veličenstvo." SartoriIrvraš se otočil k malému oknu a zahleděl se ven na západ sluncí. "Spolu s láskou ale půjde i hořké vlákno nenávisti. Nikdy nenalezneš stejnou ženu, jako je královna; anebo, pokud ji i najdeš, určitě se nebude jmenovat Simoda Tal."
"Na lásce nezáleží," namítl JandolAnganol. Vstal a začal chodit po místnosti. "Důležitější je přežití. Tak alespoň praví princ. Možná má pravdu. Každopádně, co bys mně poradil ty? Říkáš ano nebo ne?"
Kancléř se začal popotahovat za kníry. "Dalším problémem je otázka fagorů. Nadnesl ji princ dnešního rána?"
"Ne, o tomto tématu dnes nehovořil."
"Ale určitě bude. Lidé, které zastupuje, budou. Hned, jakmile se spolu dohodnete."
"Co mi tedy radíš, kancléři? Mám Pannovalu říct ano nebo ne?"
Kancléř spočinul pohledem na hromadě papírů na stole a posadil se na lavici. Sevřel v ruce pergamen, který zachrastil jako suché listí.
"Vyptáváš se mne, pane, na velmi důležitou záležitost, záležitost, ve které se potřeby srdce střetávají s požadavky státu. Nejsem ten pravý, kdo ti poradí, zda souhlasit či odmítnout... Není to spíš záležitost náboženského charakteru, se kterou by ses měl obrátit na svého vikáře? "
JandolAnganol uhodil pěstí do stolu. "Všechny záležitosti jsou náboženského rázu, ale v tomto výjimečném případě se musím obrátit na svého kancléře. To, že máš v úctě nynější královnu, je vlastnost, za kterou si tě vážím, Rušvene. Nicméně, odlož tento cit a nezaujatě mi řekni, co o tom soudíš. Mám ji zavrhnout a uzavřít dynastický sňatek, abych zachránil budoucnost této země? Odpověz."
Někde hluboko v kancléřově mysli dlela vědomost, že nesmí být zodpovědný za králova rozhodnutí. Jinak z něj později udělají obětního beránka; znal královu výbušnou povahu a bál se jeho hněvu. Viděl mnoho argumentů pro koalici mezi Borlienem a Oldorandem; uzavření míru mezi dvěma tradičně nepřátelskými sousedy by bylo prospěšné všem; spojenectví by bylo, pokud by bylo uzavřeno chytře - a on by si s tím dokázal poradit - záštitou jak proti Pannovalu, tak proti neustálé hrozbě ze severu, Sibornalu.
Na druhé straně cítil k osobě královny tolik věrnosti jako ke králi samotnému. Svým egocentrickým způsobem měl MyrdemInggalu rád jako dceru, zvlášť od té doby, co za tak hrozných okolností zahynula jeho žena. Každý den měl

před očima její krásu, která hřála jeho staré srdce vědce. Měl zvednout prst a odhodlaně říct: "Musíš stát po boku ženy, kterou miluješ - to je to nejsilnější spojenectví, které kdy můžeš mít..." Když ale pohlédl do králova temného obličeje, odvaha ho opustila. Musí myslet na svoje velké celoživotní dílo, na knihu, kterou musí obhajovat.
Otázka byla příliš obtížná, než aby na ni dokázal odpovědět někdo jiný než jen král.
"Veličenstvo, když se příliš rozčilíš, mohl bys začít krvácet z nosu. Napij se trochu vína..."

"U strážkyně, všichni jste to nejhorší, co může v člověku být, prachbídná pomoc!"
Starý muž ještě víc shrbil ramena ve vzorovaném čarfrulu a zavrtěl hlavou.
"Jsem tvůj rádce a jako takový mám v tak obtížné osobní záležitosti povinnost objasnit ti celou problematiku. Ty sám pak musíš rozhodnout, které řešení je nejlepší. Protože jsi to ty ze všech lidí, Výsosti, kdo s tímto rozhodnutím bude žít. Na problém, kterému čelíš, se dá dívat dvěma způsoby."
JandolAnganol zamířil ke dveřím, pak se zastavil. Přes celou místnost pohlédl na starého muže.
"Proč bych já měl trpět? Proč by králové neměli být vyňati ze všeobecného údělu? Pokud udělám to, co po mně chtějí, budu svatý nebo ďábel?"
"To budeš vědět jenom ty, pane."
"Tobě nezáleží na ničem, viď - ani na mně, ani na mém království, jenom na té bídné, mrtvé minulosti, nad kterou tu vysedáváš celé dny."
Kancléř sevřel roztřesené ruce mezi koleny.
"Může nám záležet, Veličenstvo, a přesto není v naší moci něco udělat. Chtěl bych ti vysvětlit, že tento problém, před kterým stojíme, je výsledkem zhoršujícího se klimatu. Náhodou zrovna studuji starou kroniku z časů jiného krále, který se jmenoval AozroOnden, a před téměř čtyřmi sty lety byl vladařem zcela odlišného Oldoranda. Kronika vypráví o tom, jak AozroOnden zabil dva bratry, kteří předtím společně vládli."
"Znám tu legendu. Co s ní? Vyhrožuji já snad někomu, že ho zabiju? "
"Tento půvabný příběh, obsažený v historických zápisech, je typický pro myšlení tehdejších primitivních národů. Možná bychom ho neměli brát doslovně. Je spíš alegorií o lidské zodpovědnosti za smrt dvou dobrých období, představovaných dvěma muži, a o tom, že člověk způsobil mrazivé zimy a spalující léta, co nás teď souží. Všichni trpíme za tento prvotní hřích. Nemůžeš jednat, aniž bys neměl pocit viny. To je vše, co ti k tomu mohu říct."
Král zasténal.
"Ty starý knihomole, to láska mne sžírá, ne pocit viny!"
Vyběhl ven a práskl za sebou dveřmi. Neměl v úmyslu přiznat svému kancléři, že má pocit viny. Miloval královnu; ale zároveň pociťoval jakousi perverzní touhu být svobodný, a to vědomí ho nesmírně trápilo.
Je královnou královen. Miluje ji celý Borlien, tak jak jeho nemilují. A další otáčka toho podivného šroubu: věděl, že královna si lásku Borlienu zasluhuje. Možná to považuje za příliš samozřejmé, že ji král miluje... Možná ho má příliš ve své moci...
A ta nádherná bašta jejího těla, zralého jako snop pšenice, hebká moře jejích vlasů, balzám jejího klína, záře jejího pohledu, upřímnost, se kterou se usmívá... Ale jaké by to bylo vniknout do nezralého těla té namyšlené polomadiské princezny? Bylo by to něco docela jiného...
Mučivé myšlenky se mu obracely hned tím, hned zas oním směrem, obklíčeny spletitostí paláce. Jednotlivé části stavby byly k sobě přilepeny jakoby dílem pouhé náhody. Nádvoří přeplňovaly přístavby a místnosti služebnictva postavené z ruin. Bok po boku vedle sebe stálo vznešené a nízké. Privilegovaní, kteří žili nad městem, trpěli téměř stejným nepohodlím jako ti dole v něm.
Jeden ze symbolů nepohodlí spočíval v groteskním tvaru siluety, která se na nebi nyní viditelně rýsovala proti tmavnoucímu mraku. Vzduch v údolí dusivě ležel nad městem jako kočka, která se lhostejně válí po umírající myši. Vysoko do oblohy čněly plachty na žerdích, dřevěné korouhvičky a malé větrné mlýnky z mědi, které měly těm, co trpěli v místnostech, přinášet alespoň trochu čerstvého vzduchu. Tato změť, vyjadřující prosby o úlevu, teď praskala a skřípala nad hlavou krále, který pod ní procházel ponořen ve svém vlastním utrpení. Pohlédl vzhůru, jakoby přitahován tím zkázu věštícím chórem.
V dohledu nebylo ani človíčka, kromě strážných. Stáli na každém rohu a většinou to byli fagoři. V plné zbroji, pochodovali nebo strnule stáli na místě, a jako by v tom okamžiku byli jedinými vlastníky hradu a všech jeho tajemství. JandolAnganol kolem nich s přibývajícími stíny procházel a nepřítomně je zdravil. Existuje jen jeden člověk, kterého může požádat o radu. Možná to bude rada ničemná, ale dostane ji. Člověk, který mu ji poskytne, je sám jedním z tajemství paláce. Otec.
Cestou do srdce paláce, kde byl otec uvězněn, míjel stále víc stráží. Na jeho příchod reagovaly naprostou strnulostí, jako by bylo v jeho královské moci zmrazit je svou pouhou přítomností. Ze štěrbin v kamenech vylétali netopýři, pod nohama se mu popelily slepice; jinak byl palác podivně tichý, jako by i on přemýšlel o králově dilematu.
Zamířil k zadnímu schodišti, chráněnému pevnými dveřmi. Stál u nich fagor a jeho vysoké vojenské postavení naznačovala skutečnost, že mu byly ponechány rohy.
"Chci jít dovnitř."
Fagor mlčky vyndal klíč, odemkl dveře a nohou je otevřel doširoka.

S rukou na kovovém zábradlí král pomalu sestupoval. Šero bylo stále hustší. Po točitém schodišti sešel do sklepení, kde u druhých zamčených dveří stál další strážný. I ten králi otevřel.
Došel k řadě vlhkých místností, které otci vyhradil.
Třebaže byl ponořený do myšlenek, cítil pronikavý chlad a vlhko. Probudily se v něm výčitky svědomí.

VarpalAnganol seděl v poslední ze tří místností, zabalený do pokrývky, a hleděl na hořící poleno, které čadilo na ohništi. Mřížkou vysoko ve zdi pronikaly poslední zbytky denního světla. Starý muž vzhlédl, zamrkal a mlaskl rty, jako by si zvlhčoval ústa a chtěl promluvit. Neřekl však nic.
"To jsem já, otče. Ty tu nemáš lampu?"
"Právě jsem se pokoušel vypočítat, který je teď rok."
"381, zima." Uplynulo několik týdnů od doby, kdy otce viděl naposled. Starý muž povážlivě zestárl a brzy sestoupí do světa gossiů.
Namáhavě vstal, opíraje se o křeslo.
"Chceš se posadit, můj chlapče? Mám tu jen tohle jediné křeslo. Není to tu moc dobře vybavené. Udělá mi dobře, když chvíli postojím."
"Posad se, otče. Chci si s tebou promluvit."
"Našel jsi svého syna - jak se jmenuje? Robay? Našel jsi Roba?"
"Je to blázen, vědí to o něm dokonce i cizinci."
"Víš, on měl poušť rád už jako dítě. Brával jsem ho tam a jeho matku také. Ta rozlehlá obloha..."
"Otče, přemýšlím o tom, že se rozvedu s Cune. Ze státních příčin."
"Ach ano, mohl bys ji zavřít sem ke mně. Mám Cune rád, je to milá žena. Samozřejmě, museli by sem dát ještě jedno křeslo..."
"Otče, potřebuju, abys mně poradil. Musím s tebou mluvit." Starý muž klesl do křesla. JandolAnganol přešel až k němu a sedl si na bobek zády ke skomírajícímu ohni. "Chci se tě zeptat na lásku, ať už je to cokoliv. Posloucháš mě? Každý by měl milovat. Ti nejvyšší i ti nejnižší. Miluji všemocného Akhanabu a denně se k němu modlím; jsem jedním z jeho představitelů tady na zemi. Miluji také MyrdemInggalu, nade všechny ženy, které kdy žily na tomto světě. Sám víš, že jsem zabil všechny muže, o kterých jsem se domníval, že na ni lačně hledí."
Následovalo ticho, dokud si otec neutřídil myšlenky.
"V zacházení s mečem jsi dobrý, to jsem nikdy nepopíral." Starý muž se zachechtal.
"Neříká snad básník, že láska je jako smrt? Miluji Akhanabu a miluji svoji Cune. A přesto - často se ptám sám sebe - není pod láskou žíla nenávisti? Měla by tam být? Cítí každý člověk stejně jako já?"

Starý muž mlčel.
"Když jsem byl malý, jak jsi mne bil! Trestal jsi mne tím, že jsi mne zamykal. Jednou jsi mě dokonce zamkl tady dole, přesně v této místnosti, pamatuješ? A přesto jsem tě miloval. Miloval jsem tě bez otázek. Osudová nevinná láska chlapce k jeho otci. Jak je možné, že nikoho jiného nedokážu milovat bez toho prosakujícího jedu nenávisti?"
Syn hovořil a starý muž se kroutil v křesle, jako by ho trápilo nevyléčitelné svědění.
"Nemá to konec," řekl. "Vůbec žádný konec... Nemůžeme říct, kde jeden cit končí a druhý začíná. Tvým problémem není nenávist, ale vina. Ano, to je přesně to, co cítíš - vina, Jene. Cítím ji i já, cítí ji všichni lidé. Je to děděné zlo, které má člověk v krvi a za které nás Akhanaba trestá mrazem a žárem. Zdá se, že ženy ji necítí tak jako muži. Muži vládnou ženám, ale kdo vládne mužům? Nenávist není zas tak špatná. Mám ji rád, odjakživa jsem ji měl rád. Hřeje mě za nocí... Víš, když jsem byl mladý, nenáviděl jsem skoro všechny. Nenáviděl jsem tebe, protože jsi nedělal to, co jsem chtěl. Ale vina - vina, to je něco jiného, s vinou se cítíš mizerně. Nenávist tě povzbuzuje, nutí tě na vinu zapomenout."
"A láska?"
Starý muž vzdychl a vydechl zkažený dech do zatuchlého vzduchu. Byla tam taková tma, že král mu neviděl do obličeje, pouze otvor úst.
"Psi milují své pány, pokud vím. Jednou jsem měl psa, nádherné zvíře s hnědou hlavou a očima jako Madis. Lehával vedle mě na posteli. Miloval jsem toho psa. Jak se jenom jmenoval?"
JandolAnganol vstal. "To je jediná láska, kterou jsi v životě cítil? K nějakému prašivému psovi?"
"Nevzpomínám si, že bych miloval někoho jiného... Nicméně, ty se rozvedeš s MyrdemInggalou a potřebuješ nějakou výmluvu, abys kvůli tomu neměl takový pocit viny, že ano? "
"Takto jsem to řekl?"
"Kdy? Nevzpomínám si. Jaký je teď čas, spočítal jsi to? Musíš oznámit, že královna společně s YeferalOboralem, svým bratrem, měla v úmyslu zavraždit sibornalského velvyslance, a proto byl její bratr zabit. To je dokonalá záminka - spiknutí. A pak ji odstraníš a tím se zavděčíš jak Sibornalu, tak Pannovalu i Oldorandu."
JandolAnganol se chytil za hlavu. "Otče - jak to, že víš o YeferalO-boralově smrti? Jeho tělo přivezli teprve před hodinou."
"Víš, synu, když sedíš velmi klidně, tak jako já musím se svými ztuhlými klouby, všechno ti dojde samo. Mám víc času... Je tu ještě jedna možnost..."
"Jaká?"
"Mohl bys ji nechat zmizet v temnotě noci. Už by ji nikdo nikdy nespatřil. Teď, když je její bratr mrtvý, nikdo by kolem toho nedělal žádný rozruch. Žije ještě její starý otec?"
"Ne, to nemohu udělat. Ani ve snu by mě něco takového nenapadlo."
"Ale napadlo..." Trochu se zadýchal, jak se smál. "Ale ten můj nápad se spiknutím je docela dobrý, viď?"
Král přešel ke zdi a zastavil se pod oknem. Na kopulovitém cihlovém stropě vězení pluly vlny světla, odrazy hladiny královnina bazénu. Smutek se v něm nahromadil jako voda. Jak zrádný tenhle starý muž stále ještě je...
"Dobrý? Podlý a využívá okolností, to ano. Teď jasně vidím, po kom jsem zdědil povahu."
Zabušil na dveře, aby ho pustili.
Když vyšel ze sklepení, zdálo se mu, že večerní svět jako by se koupal ve světle. Bočními dveřmi vyšel u bazénu, kde

do vody vedla řada schůdků. Kdysi tu kotvil člun, pamatoval si, jak si v něm jako chlapec hrával; pak se rozpadl a klesl na dno.
Obloha měla barvu uleželého sýra, poskvrněného chuchvalci šedivého mraku. Na vzdálené straně nádrže se jako útes zvedaly královniny komnaty a jejich vznešené obrysy se černě rýsovaly proti obloze. V jednom okně hořelo slabé světlo. Možná je tam jeho krásná žena a připravuje se na lože. Mohl by jít za ní a poprosit ji o odpuštění. Mohl by utonout v její kráse.
Místo toho bez rozmyslu skočil do bazénu.
Ruce držel sepjaté nad hlavou, jako by padal z vysoké budovy. Z šatů mu v bublinách unikal vzduch. Klesal a voda kolem byla stále temnější.
"Nenech mne nikdy vyplavat," zaprosil.
Voda byla hluboká, chladná a černá. Vítal hrůzu, snažil se obejmout bahno na dně. Z nosu mu unikaly bubliny.
Avšak pochody života řízené Všemocným mu nedovolily prchnout do uliček smrti. Navzdory svému úsilí zjistil, že jej voda nechce přijmout. Když se s lapáním po dechu vynořil nad hladinu, světlo v královniných komnatách zhaslo.

VII - Královna navštěvuje živé i mrtvé

Svítání příštího dne bylo horké a dusné. Královna královen se nechala vykoupat svými ženami, chvíli si hrála s Tatro a pak vzkázala SartoriIrvrašovi, aby za ní přišel do rodinné hrobky.
Tam vzdávala poslední poctu bratrovi. Brzy bude řádně pohřben ve správném zemském pásu. Tělo, zabalené do žlutého plátna, leželo na bloku lordryardryjského ledu. S žalem si všimla, že dokonce ani smrt mu nezměnila prosté rysy. Naříkala pro všechny ty prozaické a exotické věci, pro všechno, co se jejímu bratrovi v životě stalo i nesplnilo. Takto ji tam našel kancléř.
Na sobě měl inkoustem potřísněnou kytlici. Inkoust měl i na prstech a když se hluboce uklonil, bylo vidět, že ho má také na holé lebce.
"Rušvene, musím se s tělem rozloučit tady, ale chtěla bych bratra pozdravit i tam ve světě dole, kam klesla jeho duše. Chci, abys byl u mne, až půjdu do pauku, a dohlédl na to, aby mne nikdo nevyrušoval."
SartoriIrvraš vypadal ustaraně. "Paní. Chtěl bych tvé utrápené mysli připomenout dvě věci. Za prvé, tvoje náboženství od klidu předků - pauku, dáváš-li přednost zastaralému názvu - odrazuje. A za druhé, s gossii nelze komunikovat, dokud jejich smrtelná těla nebyla pohřbena do příslušných zemských pásů."
"A za třetí, ty si stejně myslíš, že pauk je povídačka pro děti." Vyčerpaně se na něho usmála, jako by tím chtěla stvrdit dávný spor, který spolu ohledně tohoto problému vedli.
Zavrtěl hlavou. "Dobře vím, co jsem kdysi tvrdil. Nicméně, časy se mění. Ted přiznávám, že i já jsem se naučil sestupovat do klidu předků, abych se utěšil rozhovorem s duchem mé zesnulé ženy."
Kousl se do rtů. Když si všiml jejího výrazu, dodal: "Ano, odpustila mi."
"To jsem ráda," lehce se ho dotkla.
Opět se v něm ozval učenec, když pokračoval: "Víš, Veličenstvo, je poněkud filozoficky obtížné věřit tomu, že rituál sestoupení do klidu předků je něčím víc než jen subjektivním pocitem. Pod zemí nemohou být gossiové a fessupové, se kterými by živí mohli rozmlouvat."
"Všichni víme, že tam jsou. Ty a já a miliony rolníků mluví se svými předky, kdykoliv si usmyslí. V čem je potíž?"

"Všechny historické zápisy, a mám jich spoustu, tvrdí, že gossiové kdysi byli tvory plnými nenávisti, kteří naříkali nad svým zkaženým životem a zahrnovali živé pohrdáním. V průběhu generací došlo ke změně; teď se nám od gossiů dostává jen slov dobra a útěchy. To naznačuje, že celý zážitek je pouze splněné přání, druh sebehypnózy. Kromě toho, hvězdné zákony vymítily starověký názor, že svět spočívá na prapůvodním kameni, ke kterému fessupové klesají."
MyrdemInggala dupla. "Mám zavolat vikáře? Nejsem snad vystavena i tak dost velkému zármutku a vypětí, abych v tuto hodinu ještě musela poslouchat tvoje nesmyslné historické přednášky?"
V příštím okamžiku výbuchu litovala a když vstupovali do její komnaty, zavěsila se do něj.
"Ať je to cokoliv, poskytuje to útěchu," podotkla. "Chvála Bohu, že existuje království ducha mimo lidské chápání."
"Moje drahá královno, třebaže náboženství nesnáším, poznám svatost, když jsem v její přítomnosti." Stiskla mu paži a tím mu dodala odvahu, aby pokračoval: "Avšak svatá církev nikdy docela nepřijala klid předků jako součást svého rituálu, že ano? Nevědí, co s gossii a fessupy dělat. A proto by je nejraději zakázali, ovšem kdyby to udělali, z církve by rázem vystoupil milion rolníků. Takže celou záležitost raději ignorují."
Pohlédla si na hebké ruce. Už se připravovala na onen akt. "Jak je to od církve rozumné," zamumlala.
SartoriIrvraš byl zas natolik rozumný, že raději neodpověděl.
MyrdemInggala zamířila do své vnitřní komnaty. Klesla na lůžko, zklidnila se, začala dýchat pomaleji a uvolnila svaly.
SartoriIrvraš seděl tiše vedle lůžka, udělal si na čele znamení svatého kruhu a započal svou stráž. Viděl, že už začala vstupovat do stavu pauku.
Pevně zavřel oči, protože se neodvažoval hledět na její bezbrannou krásu, a zaposlouchal se do jejího nepravidelného dechu.
Duše nemá oči, a přesto ve světě dole vidí.
Duše královny upřeně hleděla dolů, započínajíc dlouhý sestup. Pod ní byl prostor rozsáhlejší než noční obloha, bohatší, impozantnější. Vlastně to vůbec nebyl prostor: byl to opak prostoru, dokonce opak vědomí -podivná stínová hustota bez jakýchkoliv rysů.

Přesně tak jako ti na pevnině považují po oceánu plující loď za symbol svobody, zatímco námořníci na palubě té lodi naprosto stejně smýšlejí o suché zemi, tak bylo království zapomnění prostorem i neprostorem zároveň.

Lidskému vnímání připadalo bez konce.
Směrem dolů končilo pouze tam, kde začínaly rasy lidem podobného druhu, v zeleném, neznámém a nepoznatelném lůně prapůvodního stvořitele. Prapůvodní stvořitel, nazývaný také Strážkyně - ten netečný mateřský princip - přijímal duše mrtvých, které do něj klesaly. Třebaže mohla být jen pouhým zkamenělým tušením uvězněným v kameni, nebylo radno klást jí odpor.
Nad prapůvodním kamenem se tisíce po tisících vznášeli gossiové a fessupové, jako by všechny hvězdy noci byly natěsnané v řadách a uspořádané ve shodě se starobylým pojetím zemských pásů.
Královnina zvídavá duše klesala, jako pírko se snášela k fessupům. Zblízka nepřipomínali hvězdy, ale mumifikovaná kuřata, s dírami místo očí a útrob a s neobratně mávajícíma nohama. Věk je rozežral. Byli průhlední. Vnitřnosti v nich kroužily jako světélkující ryba v kouli. Ryby připomínala i jejich otevřená ústa, jako by se pokoušeli vyfouknout bublinu vzduchu vzhůru k povrchu, který už nikdy nespatří. V horních vrstvách, kde gossiové ještě nebyli tak staří, z přízračných hrtanů stále ještě unikaly částečky prachu, ty nejposlednější zbytečky personifikace, které zůstaly v jejich majetnické schránce života.
Některým duším, které sem zabloudily, řady zesnulých připadaly strašlivé. Pro královnu představovaly útěchu. Shlížela na ně, na jejich ústa uvězněná v obsidiánu, a byla si jistá ve víře, že z lidské existence zůstane alespoň nějaká troska, která bude existovat navždy, až do té doby, než planetu stráví oheň. A kdoví jestli potom...
Pro putující duši tam neexistovaly žádné směry. Přesto znala cestu. Kámen byl přirozeným magnetem, všechno bylo uspořádané přesně podle plánu, tak jako se balvany na mořském břehu řadí podle velikosti. Řady fessupů se táhly pod celou zemí, vedly pod Borlienem a Oldorandem do dalekého Sibornalu a dokonce do vzdálených částí Hespagoratu, do pololegendárního Pegovinu za Klimentské moře, dokonce až k pólům.
Koráb duše se pohyboval ve vánku, který tam nefoukal, až konečně připlul ke gossimu, který kdysi byl její matkou, divokou Šannanou, ženou RantanOborala, vladaře Matrassylu. Mateřský gossi připomínal zkřivenou ptačí klec. Žebra a kyčelní kosti vytvářely proti temnotě trhavé zlatavé vzory, jako dávno zmačkaný list v dětské knize. Promluvil.
Gossiové a fessupové byli věcmi, které vše překrucovaly. Na rozdíl od živých bytostí si ze svého života pamatovali jen to, co bylo příjemné. Přebývalo v nich dobro; všechno špatné a zlé ztratili zároveň se svobodou činnosti.

"Drahá matko, poslušně jsem přišla k tobě, abych se přesvědčila, jak se ti daří," pozdravila obřadně.
"Moje drahá dcero, tady nemáme žádné starosti. Všechno je klidné, nic nelze zkazit, a když sem přijdeš, mám vše. Moje radostná a nádherná, jak jsem jen mohla vytlačit takovou ratolest ze svého bezcenného klína? Je tu i tvoje prámáti, také potěšena, že je opět ve tvé přítomnosti."
"Pro mne je také útěchou být u tebe, matko." Její slova však byla jen zaříkadlem proti entropii.
"Ach ne, to neříkej, protože potěšeni jsme my a já často vzpomínám na to, jak jsem se ti v těch uspěchaných dnech života pramálo věnovala, rozhodně ne tolik, kolik sis zasluhovala. Stále jsem měla tolik práce, a bylo třeba jít do další bitvy a já se teď jen divím, proč jsme plýtvali takovým množstvím energie na tak bezvýznamné věci, zatímco skutečnou radostí života bylo být ti nablízku a vidět tě vyrůstat v -"
"Matko, byla jsi laskavým rodičem a já nebyla dost poslušným dítětem. Vždy jsem byla tvrdohlavá -"
"Tvrdohlavá!" zvolal starý gossi. "Ne, nikdy jsi neudělala nic, čím bys ublížila. My v tomto stadiu existence vidíme věci jinak, chápeme jejich pravou podstatu, to, co je důležité. Pár malých prohřešků nic neznamená a já teď jen lituji, že jsem kvůli nim tenkrát tolik vyváděla. Byla to ode mě hloupost - po celou dobu jsem věděla, že ty jsi mým největším pokladem. Promarnit život je strašná chyba - jak dobře vědí ti bez dětí tady dole v nekonečném žalu."
Plná radosti ve stejném duchu pokračovala. Královna ji nechala mluvit, protože její slova uklidňovala. Dokud matka žila, skutečně se věnovala jen sama sobě a nebyla nijak zvlášť laskavá. Těšilo ji zjištění, že ta zmačkaná ptačí klec si pamatuje zážitky z jejího dětství, na které ona sama zapomněla. Tělo zemřelo; paměť zůstala.
Nakonec ji přerušila. "Matko, přišla jsem sem dolů napolo připravena setkat se s YeferalOboralem, v naději, že jeho duše se už připojila k tobě a prámáti."
"Ach... tak můj drahý syn již dospěl ke konci svého pozemského žití? Chvála Bohu, to je skutečně dobrá zvěst, jak rády budeme, až bude tady s námi, protože on nikdy nesestupoval do klidu předků tak jako ty, ty moje hodné děvče. Jakou jsi nám udělala radost!"
"Zastřelili ho sibornalskou zbraní, drahá matko."
"To je nádherné! Nádherné! Co mne se týče, čím dříve sem přijde, tím lépe. To je potěšení... A kdy ho můžeme očekávat?"
"Jeho tělesné ostatky budou pohřbeny za několik hodin."

"Budeme ho vyhlížet a patřičně ho uvítáme. Neboj se, ty sem za námi také jednoho dne přijdeš..."
"Těším se na to, matko. Mám k tobě prosbu, kterou musíš předat svým druhům fessupům. Je to těžká otázka. Tam nahoře je člověk, který mne miluje, třebaže mi svou lásku nikdy nevyjevil; já však cítila, že z něho vyzařuje. Vím, že mu mohu věřit, tak jako mohu věřit málokomu. Byl vyslán z Matrassylu bojovat do daleké země."
"My tady dole nevedeme žádné války, moje sladké dítě."
"Tento můj důvěryhodný přítel často vstupuje do pauku. Jeho otec je tady ve světě dole. Jméno mého přítele je Hanra TolramKetinet. Chtěla bych, abys jeho otci předala vzkaz. Ať se Hanry zeptá, kde se teď nachází, protože mu naléhavě potřebuju poslat zprávu."

Rozlehlo se syčivé ticho a po chvíli opět promluvil Šannanin stín.
"Moje drahé dítě, ve tvém světě nikdo plně nekomunikuje s ostatními. Tolik toho nevíte. Tady dole víme všechno. Tím, že jsme zbaveni masa, nic pro nás není tajemstvím."
"Já vím, matko," přitakala duše. Bála se takového druhu vědění. Toto tvrzení už slyšela mnohokrát. Znovu gossimu vysvětlila svůj požadavek. Po mnoha nesrovnalostech bylo konečně dosaženo pochopení a žádost duše byla předávána řadami, jako když vánek chrastí mrtvými listy lesa.
Pro duši bylo nesmírně obtížné vydržet to. Dovnitř pronikaly přeludy světa shora a zvuky, které připomínaly škvaření masa. Zavanula záclona, zakvílela umrlčí hudba. Duše začala stoupat vzhůru, navzdory přemlouvání matčina gossiho. Konečně se k ní obsidiánem vrátil vzkaz. Její přítel je stále mezi živými. Gossiové z jeho rodiny tvrdí, že s nimi nedávno rozmlouval a v té době jeho tělesná schránka dlela poblíž vesnice zvané Ut Pho, v džunglích Chwartské vysočiny na východních hranicích země zvané Randonan.
"Mé díky za to, co jsem potřebovala vědět," zvolala duše. Jako by předával dál její vděčnost, mateřský gossi vyfoukl prach z hrdla a znovu promluvil.
"My tady dole litujeme vaše ubohé, rozervané životy, kdy vás fyzický zrak oslepuje. My dokážeme komunikovat mocnějším hlasem mimo vaše chápání, kdy mnoho hlasů tvoří jeden. Přijď brzy a sama uslyšíš. Připoj se k nám!"
Křehká duše znala tato stará tvrzení. Mrtví a živí však byli nepřátelskými armádami; pauk byl jen dočasným příměřím. S výkřiky díků opustila jiskřičku, která kdysi bývala Šannanou, a vydala se vzhůru ke spektrům pohybu a dechu.
* * *
Když MyrdemInggala znovu nabrala síly, s patřičnou zdvořilostí propustila SartoriIrvraše ze svých komnat, aniž by se před ním zmínila o tom, co se v pauku dozvěděla.
Zavolala k sobě Mai TolramKetinet, sestru přítele, na kterého se v dolním světě vyptávala. Mai jí pomohla provést obřad koupele, která musela následovat po pauku. Královna si omyla celé tělo se zvláštní péčí, jako by cestou dolů k mrtvým bylo poskvrněno.
"Chtěla bych jít do města, Mai - v přestrojení. Půjdeš se mnou. Princezna zůstane tady. Připrav dva kusy rolnického oděvu."
Když se ocitla opět o samotě, MyrdemInggala napsala generálovi TolramKetinetovi dopis, ve kterém mu vylíčila vše o hrozivých událostech u dvora. Podepsala dopis, otiskla na něj svou pečeť, vsunula jej do koženého pouzdra a to pak zapečetila znovu, tentokrát silnější pečetí.
Ignorujíc pocity slabosti, oblékla se do rolnických šatů, které přinesla Mai, a schovala v nich pouzdro s dopisem.
"Vyjdeme boční branou."
Boční brána přitahovala méně pozornosti. U hlavní brány vždy postávali žebráci a další prosebníci. Také tam byly hlavy zločinců, nabodané na kůly, a silně zapáchaly.
Stráž je bez zájmu provedla branou a ženy se klikatou cestou pustily dolů do města. JandolAnganol v tuto hodinu pravděpodobně ještě spí. Po otci zdědil zvyk vstávat za úsvitu a s korunou na hlavě vyjít na balkon, aby ho všichni viděli. Toto gesto lidu nejenom poskytovalo pocit jistoty; na každého učinil dojem tím, jak brzy vstává - "jako jednonohý rolník," říkalo se. Po této přehlídce král však obvykle šel znovu do postele.
Nad hlavami se jim valily těžké mraky. Z jihovýchodu vanul žhavý vítr, thordotter, který jim nadzvedával sukně, vanul jim horkým dechem do tváří, až měly oči úplně vyschlé. Navzdory prachu, který se jim svíjel u nohou, pocítily úlevu, když vstoupily do úzkých uliček při úpatí kopce.
"Vyhledáme požehnání v chrámu," pravila MyrdemInggala. Chrám stál na konci ulice a vcházelo se do něj po točitém schodišti podél zaoblené zdi, což byl tradiční styl staroborlienské chrámové architektury. Nad zemí z chrámu čnělo s výjimkou kopule pramálo. Tímto způsobem otcové církve imitovali touhu žít v podzemí, touhu vlastní Přijímatelům, svatým mužům z Pannovalu, kteří před staletími přinesli víru i do Borlienu.
Dvě ženy nesestupovaly do chrámu samy. Před nimi se belhal starý rolník, vedený chlapcem. Natáhl k nim ruku. Pověděl jim, že přišel o všechen majetek, protože žár mu zničil úrodu, a proto přišel žebrat do města. Královna mu dala stříbrnou minci.
V kostele vládlo šero. Shromáždění klečelo v temnotě, která jim měla připomínat pomíjivost života. Shora pronikalo jen slabé světlo. Malovaný portrét Akhanaby za kruhovým oltářem osvětlovaly svíce. Dlouhý tupý volský obličej modré barvy, laskavé, ale nelidské oči - to vše se mihotalo v nejistých stínech.
Tyto tradiční prvky doplňovala výzdoba modernějšího rázu. Poblíž
dveří, osvětlen jedinou svící, byl stylizovaný portrét matky se smutnýma, k zemi upřenýma očima a vztaženýma rukama. Mnohé z žen, šourajících se kolem prapůvodní Strážkyně, obraz políbily.
V chrámu neprobíhaly žádné formální bohoslužby, ale protože byl
i tak zpola naplněný, kněz se modlil nahlas vysokým nosovým zpěvavým hlasem.
"Mnozí přicházejí klepat na tvé dveře, ó Akhanabo, a mnozí se odvrátí, aniž by zaklepali.
A těm, kdož se odvrátili, jakož i těm, kteří tu stojí a zbožně klepou,
Ty pravíš: 'Přestaňte naříkat - kdy se mně otevřeš, ó Všemocný?
Protože já pravím, že všechny dveře jsou po celou dobu otevřené a nikdy nebyly zavřené. Tyto věci byste měli vidět, ale vy je nevidíte.'"
MyrdemInggala myslela na to, co jí pověděl gossi její matky. Tam dole spolu komunikují mocnějším hlasem. O Akhanabovi se však Šan-nana nezmínila. Hledíc vzhůru do obličeje Všemocného, MyrdemInggala si pomyslela, jakými jsou smrtelníci obklopeni tajemstvími. Dokonce ani Rušven je nechápe.
"Vše o vás znamená vše, co potřebujete, pokud přijmete a neodejmete násilím. Pokud sami sebe ponížíte, naleznete to, co je vyšší než vy.

Všechny věci na tomto světě jsou si rovny, ale také jsou úžasnější.
Proto se mne neptejte, zda jsem kámen nebo zvíře:
Jsem vším a ještě mnohým, co se musíte naučit vnímat.'"
Chvalozpěv pokračoval, doprovázen chórem. Královna si všimla, jak nádherně se vysoké hlasy odrážejí od kamenné klenby nad jejich hlavami; tam se vskutku snoubil duch s kamenem.
Zajela dlaní pod oděv a spočinula jí na ňadrech, pokoušejíc se zklidnit tlukot srdce.
Ani krása zpěvu nedokázala zmírnit její obavy. Pod tlakem nečistých událostí nebyl čas přemýšlet o věčnosti.
Když jim kněz požehnal, byla připravena jít. Dvě ženy s kusy látek omotanými kolem hlavy znovu vyšly do větru na denní světlo.

Královna zamířila k přístavišti, kde řeka Takissa byla temná a zčeřená jako úzký pruh moře. Právě připlul člun z Oldoranda, který s nemalými potížemi spouštěl kotvu u mola. Nakládali tam zboží do malých člunů, ale jinak bylo v přístavu kvůli thordotteru méně živo než obvykle. Kolem stály prázdné vozíky, sudy, stavební dříví, navijáky ke zvedání břemen a další zařízení důležitá pro život na řece. Plachty sebou plácaly ve větru sem a tam. Královna rozhodným krokem pokračovala, dokud nepřišly ke skladišti, na kterém byl nápis: LORDRYARDRYJSKÁ LEDOVÁ OBCHOD NÍ SPOLEČNOST.
Byla to matrassylská úřadovna slavného ledařského kapitána Krillio Muntrase z Lordryardry.
Skladiště mělo spoustu dveří na všech podlažích, malých i velkých. MyrdemInggala si vybrala ty nejmenší v přízemí a vešla. Mai ji následovala.
Uvnitř bylo dlážděné nádvoří, po kterém mohutní muži kutáleli sudy na valník.
"Chtěla bych mluvit s Krillio Muntrasem," řekla nejbližšímu z nich.
"Má práci. Nechce s nikým mluvit," muž si ji podezřívavě prohlížel. Spustila si přes obličej závoj, aby ji nikdo nepoznal.
"Se mnou mluvit bude." Z prstu na levé ruce stáhla prsten s kamenem v barvách moře. "Odnes mu tohle."
Muž s bručením odešel. Podle jeho vzezření a přízvuku poznala, že je z Dimariamu, jedné ze zemí jižního kontinentu Hespagorat. Netrpělivě čekala, ťukajíc nohou do dláždění, ale muž se za okamžik vrátil a jeho chování se výrazně změnilo. "Dovol mi doprovodit tě ke kapitánu Mun-trasovi."
MyrdemInggala se otočila k Mai. "Ty počkáš tady."
"Ale, paní-"
"A nevyrušuj muže od práce."
Doprovodil ji do dílny. Voněla klihem a čerstvě ohoblovaným dřevem, a staří muži a učňové tam opracovávali stavební dříví a vyráběli z něj truhly a bedny na led. Pracovní lavice pokrývaly dlouhé prstence hoblin. Muži si zvědavě prohlíželi ženu se spuštěným závojem, která procházela mezi nimi.
Průvodce otevřel dveře skryté za zástěnou. Po zaprášeném schodišti vyšli do dlouhé místnosti s nízkým stropem, ze které byl výhled na řeku. Na jednom konci pracovali úředníci, ramena shrbená nad účetními knihami. Na opačném konci byl stůl se židlí masivní jako trůn, ze kterého vstal vypasený snědý muž a s rozzářeným obličejem jim šel vstříc.
Zhluboka se uklonil, propustil průvodce a zavedl královnu do soukromé místnosti za stolem.
Třebaže z jeho místnosti byl výhled na nádvoří se stájemi, byla zařízená dobře a vkusně, naprosto se lišila od funkčního vzhledu zbytku budovy. Na zdech visely obrazy a jeden znázorňoval královnu MyrdemInggalu.
"Paní královno, jsem hrdý, že tě zde mohu přijmout." Ledařský kapitán ji obdařil dalším zářivým úsměvem a sklonil hlavu na stranu, jak nejvíc to šlo, aby si MyrdemInggalu, která si sundala závoj a pokrývku hlavy, mohl prohlédnout. Sám byl oblečený v jednoduchém čarfrulu, dlouhém až k zemi a s kapsami, jaký nosili příslušníci mnoha národů v oblasti rovníku.
Když ji pohodlně usadil a nabídl jí sklenici vína s čerstvým lordryar-dryjským ledem, natáhl k ní ruku. Otevřel pěst a odkryl prsten. Obřadně jí ho vrátil a trval na tom, aby si ho ihned navlékla na štíhlý prst.
"Byl to ten nejlepší prsten, který jsem kdy prodal."
"Tehdy jsi ještě byl chudobným pouličním prodavačem."
"Ba co hůř, byl jsem žebrákem, třebaže odhodlaným žebrákem." Udeřil se do hrudi.
"Teď jsi velmi bohatý."
"Co je to bohatství, paní? Koupíš za něj štěstí? Nu, alespoň nám v téhle mizérii umožňuje žít pohodlněji. Musím přiznat, že se mně žije lépe než většině obyčejného lidu."
Srdečně se zasmál. Zcela neobřadně přehodil svou tlustou nohu přes okraj stolu a s obdivným pohledem upřeným na MyrdemInggalu zvedl sklenici k přípitku. Královna královen mu pohlédla do očí. Ledařský kapitán sklopil zrak a snažil se zabránit chvění z pocitu nedalekého bázni. Ženy měl v rukou téměř tak často jako led; před královninou krásou si však připadal zcela bezmocný.
MyrdemInggala s ním hovořila o jeho rodině. Věděla, že má chytrou dceru a hloupého syna, a že ten hloupý syn má po otci, až půjde na odpočinek, převzít obchod s ledem. Odpočinek byl odsunut. Muntras se na svou poslední cestu vydal před jedním a půl tennerem, v době Bitvy u Kosgattu - jen aby se ukázalo, že to nebyla poslední cesta, protože Div potřeboval další vedení.
Věděla, že ledařský kapitán se ke svému hloupému synovi chová laskavě. Byl úplně jiný než jeho vlastní otec, který na něj byl příliš tvrdý, jako chlapce ho posílal žebrat a prodávat po domech, aby se přesvědčil, zda je schopný převzít po něm ledařskou živnost. Jeho příběh slyšela nejednou, ale nikdy ji nenudil.

"Prožil jsi rušný život," podotkla.
Možná v jejím hlase zaslechl náznak kritiky, protože najednou vypadal, jako by se cítil nesvůj. Aby ten pocit zakryl,

plácl se do nohy a řekl: "Nestydím se říct, že prosperuji v časech, kdy se většině lidu vede přesně naopak."
Hleděla na jeho vážnou tvář, jako by se v duchu divila, zda si vůbec uvědomuje, že ona sama také patří k té většině, ale svým klidným způsobem jen prohodila: "Kdysi jsi říkal, žes začínal obchodovat s jednou lodí. Kolik jich máš teď, kapitáne? "
"Ano, paní královno, můj starý otec neměl nic než jednu kocábku, kterou jsem zdědil. Dnes synovi předávám flotilu pětadvaceti lodí. Jsou to rychlé šalupy, keče, hukery a dogry, které se dobře ovládají na řekách a při pobřeží. Každá je přizpůsobená potřebám obchodu. Sama vidíš, jak výhodný je obchod s ledem. Čím větší je vedro, tím víc bloků dobrého lordryardryjského ledu se na trhu prodá. Co je stále horší pro jiné, to je pro mne stále lepší."
"Jenomže tvůj led taje, kapitáne."
"To ano, a lidé si z toho často tropí žerty. Ale lordryardryjský led z čistého ledovce taje pomaleji než jiný led, prodávaný jinými obchodníky." Měl z její návštěvy radost, třebaže mu neušla její podivná zasmušilost. Byla jiná než obvykle.
"Řeknu ti ještě něco. Jsi oddaná náboženství své země, paní královno, takže ti nemusím připomínat, co je to spása. Nu, můj led je jako tvoje spása. Čím je ho méně, tím je vzácnější a čím je vzácnější, tím je dražší. Moje lodě nyní plují až z Dimariamu přes Moře orlů, nahoru po Takisse a Valvoralu až do Matrassylu a města Oldoranda, stejně jako podél pobřeží do Keevasienu a do přístavů smrtících assatassi."
Usmála se, možná ne zcela potěšena tím, že její náboženství srovnává s ledařským obchodem. "Nu, jsem ráda, že alespoň někomu se ve špatných časech daří dobře." Nezapomněla na dobu, kdy jako mladé děvče při své první návštěvě Oldoranda potkala na trhu tohoto Dimariamce. Byl otrhaný, ale usmíval se a z vnitřní kapsy oděvu vyndal ten nejkrásnější prsten, jaký kdy viděla. Šannana, její matka, jí na něj dala peníze. Příštího dne se pro něj vrátila, koupila ho a od té doby jej neustále nosila.
"Za ten prsten jsi mně tenkrát zaplatila příliš," usmál se Krillio Mun-tras, "a já se s těmi penězi vrátil domů a koupil si ledovec. Od té doby jsem tvým dlužníkem." Dal se do smíchu a ona se k němu připojila. "A teď, paní královno, určitě sis sem nepřišla povídat o ledu, protože ten má na starosti palácový majordomus. Čím ti mohu být nápomocen? "

"Kapitáne Muntrasi, jsem ve svízelné situaci a potřebuji pomoc."
Najednou vypadal opatrně.
"Nechtěl bych ztratit královskou přízeň, díky které tady smím, jako cizinec, obchodovat. Jinak..."
"To oceňuji. Jediné, co po tobě chci, je spolehlivost a tou mi určitě pomůžeš. Chtěla bych, abys pro mě tajně doručil dopis. Zmínil ses o Kee-vasienu na hranicích s Randonanem. Mohl bys spolehlivě doručit dopis jistému muži, který bojuje v Randonanu v naší Druhé armádě?"
Muntrasův výmluvný obličej se zachmuřil tak, až se mu líce stáhly kolem úst. "Ve válce je všechno nejisté. Slyšel jsem, že borlienská armáda si vede špatně a keevasienská taky. Ale - ale - pro tebe, paní královno... Moje lodě plují po řece Kacol nad Keevasienem až do Ordelay. Ano, odtamtud bych mohl vyslat posla. Za předpokladu, že to není příliš riskantní. Samozřejmě bych mu musel zaplatit."
"Kolik?"
Zamyslel se. "Mám chlapce, který by to udělal. Když je člověk mladý, smrti se nebojí." Řekl jí, kolik by to stálo.
Ochotně mu zaplatila a předala mu pouzdro s dopisem pro generála TolramKetineta.
Muntras se znovu uklonil. "Jsem hrdý, že pro tebe mohu vykonat tuto službu. Nejdříve však musím s nákladem do Oldoranda. To znamená čtyři dny cesty po řece, dva dny tam a dva dny zpátky. Dohromady týden. Pak odsud zamířím na jih do Ottassolu."
"Taková prodleva! Musíš nejdříve plout do Oldoranda?"
"Musím, paní. Obchod je obchod."
"Dobrá, nechám to na tobě, kapitáne Muntrasi. Doufám ale, že chápeš, že je to pro mě životně důležité a musí to zůstat v naprosté tajnosti mezi námi dvěma. Splň věrně své poslání a já se postarám o to, aby se ti za to dostalo náležité odměny."
"Jsem vděčný za příležitost pomoci ti, paní královno."
Když královna vypila další sklenici osvěžujícího vína a rozloučila se s kapitánem, měla radostnější náladu a na zpáteční cestě do paláce se svou dvorní dámou, generálovou sestrou, téměř zářila. Ať král udělá cokoliv, má alespoň naději.
V paláci bouchaly dveře a vítr povíval závěsy. Král JandolAnganol, pobledlý, hovořil se svými církevními rádci. Jeden z nich nakonec řekl:
"Veličenstvo, tento stát je svatý a my věříme, že ty jsi již ve svém srdci učinil rozhodnutí. Stvrdíš nové spojenectví pro svatý důvod a my ti za to požehnáme."

Král prudce odpověděl: "Jestliže uzavřu toto spojenectví, bude to proto, že jsem podlý a vítám každou špatnost."
"Ne, to ne, můj pane! Královna a její bratr plánovali spiknutí proti Sibornalu a musí za to být potrestáni," Už zpola věřili lži, která začala obíhat; byla to lež jeho starého otce, teď se však stala obecným vlastnictvím a dostávala je jednoho po druhém.
Cizí státníci, kteří ve svých komnatách vyčkávali, jak se král rozhodne, si stěžovali na nepohodlí ubohého malého paláce a na bídnou pohostinnost. Rádci se hádali mezi sebou, jedni žárlili na výsady druhých, ale v jedné věci byli zajedno. Shodli se v tom, že pokud se král rozvede s královnou a ožení se s princeznou Simodou Tal, bude znovu otevřena otázka značné fagorské populace v Borlienu.
Ve starých kronikách je psáno, že hordy prvotních kdysi vtrhly do Oldoranda, vypálily je a srovnaly se zemí. To nepřátelství nikdy nezemřelo. Rok po roce fagorů v Oldorandu ubývalo. Bylo zapotřebí, aby Borlien sledoval stejnou

politiku. Se Simodou Tal a jejími ministry v JandolAn-ganolově vládě by bylo možné prosazovat tento záměr tvrději. A až bude MyrdemInggala se svým měkkým srdcem pryč, začnou pořádat pogromy.
Ale kde je král a jak se rozhodl?
Bylo několik minut po čtrnácté hodině a král stál nahý v horní komnatě. Na stěně se těžce houpalo cínové kyvadlo a odtikávalo vteřiny. Na druhé stěně viselo obrovské stříbrné zrcadlo. Ve stínu čekaly služky s rouchy v rukou, připravené obléknout JandolAnganola, než se objeví před diplomaty.
JandolAnganol chvílemi stál, chvílemi chodil mezi kyvadlem a zrcadlem. Ve své nerozhodnosti si prstem přejížděl po jizvě na stehně, potahoval se za bledý úd nebo si v zrcadle prohlížel krvavé pruhy pokory táhnoucí se od ramen až k hubeným hýždím. Vztekle vycenil zuby na tu vyzáblou zbičovanou věc v zrcadle.
Mohl by diplomatům snadno přikázat, aby se sbalili; jeho hněv, jeho khmir byly plně připravené takovou věc udělat. Klidně by mohl popadnout to, co je mu na světě nejdražší - královnu - zasypat jí ústa žhavými polibky a zapřísahat se, že jí nikdy nedovolí, aby mu zmizela z očí. Nebo by mohl udělat pravý opak - být zloduchem v soukromí a stát se svatým v očích mnoha, svatým, připraveným vzdát se kvůli své zemi čehokoliv.
Někteří z těch, kdo ho pozorovali z dálky, jako například rodina Pin na Avernu, která studovala všechny souvislosti života královské rodiny, tvrdili, že rozhodnutí bylo za krále učiněno už dávno v minulosti. Jejich zápisy obsahovaly historii JandolAnganolova rodu v průběhu šestnácti generací, kdy většina Kampannlatu ležela pod sněhem, až k jeho vzdálenému předkovi AozroOnovi, který vládl vesnici zvané Oldorando. Podél celé této linie, neviděné těmi, kdo byli její součástí, se jako nit táhl příběh o rozdělení otce a syna, v některých generacích oslabený, ale nikdy ne zcela nepřítomný.
Tento systém rozdělení spočíval hluboko v JandolAnganolově psychice, tak hluboko, že ani on sám si toho nebyl vědom. Hluboko pod jeho arogancí spočívalo ještě starší sebepohrdání. Právě pohrdání sebou samým ho štvalo proti nejbližším přátelům a do spojenectví s fagory; bylo to spojenectví, které v něm vypěstovala dřívější léta. Bylo pohřbené, ale ne bez hlasu, a ten chtěl promluvit.
Prudce se otočil od zrcadla, od té stínové postavy, která tam dlela ve stříbře, a zavolal služky. Zvedl ruce a nechal se obléknout.
"Moji korunu," nařídil, když mu kartáčovaly dlouhé vlasy. Potrestá čekající diplomaty tím, že si od nich bude udržovat chladný odstup.
O několik minut později se hodnostáři konečně přestali nudit. Když zvenčí uslyšeli kroky, nahrnuli se k oknům. Dole uviděli velké, neohrabané hlavy, korunované lesklými rohy, svalnatá ramena a obrovská těla, slyšeli dusot nohou, odrážející se ozvěnou, a hlahol války, který se rozléhal všude. Královská První fagorská garda měla přehlídku - byl to pohled, který vzbuzoval pocit strachu ve většině lidských diváků, protože klouby prvotních byly v kolenou a loktech spojené tak, že mohli lýtka a předloktí ohýbat všemi směry. Při každém kroku svého zlověstného pochodu pohybovali nohama v úhlech pro lidi nemožných.
Seržant zavolal rozkaz. Čety zastavily, pohyb vystřídala okamžitá nehybnost, pro fagory typická.
Žhavý vítr jim čechral zvlněnou srst. Uprostřed mezi četami se vynořil král a pochodoval do paláce. Státníci se na sebe podívali s nepříjemným pocitem a hlavami se jim honily myšlenky na úkladnou vraždu.
JandolAnganol vstoupil do místnosti. Zastavil se a zkoumavě na ně pohlédl. Jeden po druhém hosté vstali, jako by nebyli schopni slova. Král ticho záměrně prodlužoval. Nakonec promluvil: "Dali jste mi na vybranou. Nebylo to snadné rozhodování. Proč bych ale měl váhat? Mojí prvořadou povinností je slavnostní slib mé zemi.
Jsem rozhodnut nenechat do celé záležitosti zasahovat osobní city. Pošlu královnu MyrdemInggalu pryč. Odjede z Matrassylu ještě dnes a uchýlí se do paláce na pobřeží. Pokud mně pannovalská svatá církev, jíž jsem služebníkem, poskytne rozvodovou listinu, rozvedu se s královnou.

A ožením se se Simodou Tal z rodu oldorandského."
Místností se rozlehlo tleskání, mumlání a gratulace. Králův obličej
zůstal bez výrazu. Ještě předtím, než se k němu nahrnuli, otočil se na
patě a odešel z místnosti.
Thordotter za ním bouchl dveřmi.

VIII - V přítomnosti mytologie

Billy Xiao Pin měl kulatý obličej a stejně tak oči a nos. Dokonce i ústa připomínala růžové poupě. Pleť měl hladkou a bledou. Avernus doposud opustil pouze jednou, když ho blízcí členové rodiny Pin vzali s sebou k obletu Ipokrenu. Billy byl skromný, ale odhodlaný mladík, způsobný, stejně jako ostatní členové rodiny. Všichni věřili, že smrti bude čelit s duševní vyrovnaností. Bylo mu dvacet pozemských let, podle helikonského počítání tedy něco přes čtrnáct let. Třebaže Helikonské kolo štěstí řídila pouze náhoda, všichni se shodli - přinejmenším zhruba tisíc členů čítající rodina Pin - že Billy je jako vítěz vynikající volbou.
Když mu oznámili, jaké měl štěstí, jeho bezmezně milující rodina ho poslala na cestu Avernem. Spolu s ním šla jeho současná přítelkyně, Rose Yi Pin. O pohyblivých chodbách satelitu se v žádném případě nedalo říct, že by byly jednotvárné, a ti, kteří jimi cestovali, se často ocitli polapeni v technologických tajfunech nebo obklopeni pohyblivými počítačovými grafikami, někdy zlověstného charakteru. Avernus byl na oběžné dráze již 3269 let; všechna dostupná zařízení byla použita v boji proti zákeřné nemoci, která ohrožovala její obyvatele: letargii.
Společně se skupinou přátel odjel Billy na dovolenou do horského střediska. Spali tam ve srubu vysoko nad

lyžařskými svahy. Tato umělá zábavná střediska se kdysi podobala skutečným odpočinkovým letoviskům na Zemi; teď byla přestavována, aby připomínala spíš helikonské prostředí. Billy a jeho přátelé si připadali, jako by lyžovali ve Vysokém Nktryhku.
Později se plavili Žhoucím mořem východně od Kampannlatu. Vydali se z jediného přístavu na pobřeží o délce tisíce mil a jako pozadí za nimi čněly věčné útesy Mordriatu. Vystupovaly z mořské pěny do závratné výše téměř šesti tisíc stop, vrcholy zahalené v oblacích. Z vrcholů padal a odpočíval a opět padal dolů k moři přes míli dlouhý Handžárový vodopád.
Třebaže jej taková vzrušení těšila, mysl vždy věděla, že všechna nebezpečí, každá vzdálená scenérie, vše je uvězněno v zrcadlové místnosti, která neměla víc než osmnáct stop na délku a dvanáct stop na šířku.

Na závěr dovolené šel Billy sám ke svému Poradci, aby se před ním schoulil v Pozici pokory.
"Ticho, to je rekapitulace dlouhého rozhovoru," promluvil Poradce. "V hledání života nalezneš smrt. Obé je iluzorní."
Billy věděl, že Poradce si nepřeje, aby z Avernu odešel, a to z toho moudrého důvodu, že starý muž měl strach z jakékoliv dynamičnosti. Podlehl smrtícímu iluzionismu, který se na Avernu stal převažující filozofií. V mládí napsal poetické pojednání o sto slabikách s názvem: "O délce jednoho helikonského ročního období mimo rozsah lidského života".
Toto pojednání bylo výsledkem a přetrvávajícím faktorem iluzionismu, který uchvátil celý Avernus. Billy proti této filozofii nevedl žádný intelektuální boj, ale teď, když se chystal opustit loď, cítil k ní nenávist, kterou se neodvážil projevit nahlas.
"Musím stanout na opravdovém světě a prožít skutečnou radost, skutečnou bolest. Třebaže to bude jenom na chvíli, musím zdolat skutečné hory a kráčet těmi kamennými ulicemi. Musím se setkat s lidmi, jejichž osudy jsou skutečné."
"Tvá řeč hýří tím zrádným slovem 'skutečný'. Svědectví našich smyslů je svědectvím pouze pro naše smysly. Moudrost je jinde."
"Ano. Dobrá. Já teď jdu jinam."
Morbidní posedlost však nevěděla, kdy přestat. Stařec ho nadále poučoval a Billy dál pokorně poslouchal.
Starý muž věděl, že na samém dně toho všeho je sex. Byl si vědom toho, že Billy má smyslnou povahu, která potřebuje zkrotit. Dobrovolně se vzdával Rose, aby vyhledal královnu MyrdemInggalu - ano, znal Billyho touhy. Věděl, že si přeje stanout tváří v tvář královně královen.
Byla to neplodná myšlenka. Zatímco Rose neplodná myšlenka nebyla. Skutečno - aby použil to zrádné slovo - se dalo nalézt ne zvenčí, ale v tajemství osobnosti: v Billyho případě možná v osobnosti Rose. A existovaly další možnosti.
"Musíme zde plnit svou povinnost, povinnost vůči Zemi, našemu Závazku. Naše nejhlubší uspokojení pochází ze splnění této povinnosti. Půjdeš-li na Helikonii, opustíš jak tuto povinnost, tak svou společnost."
Billy Xiao Pin se odvážil zvednout oči a pohlédnout do tváře starého Poradce. Schoulená postava jako by byla vrostlá do země, každý Poradcův výdech tlačil jeho tělo ještě víc k podlaze, každý vdech mu zvedal hlavu ke stropu. Nic ho nedokázalo vyvést z míry, dokonce ani ztráta oblíbeného žáka.
Celou scénu nahrávaly neustále pozorné kamery a vysílaly ji do monitorů pro kohokoliv z těch šesti tisíc, kdo by se mohl zajímat o dění v této místnosti. Na Avernu neexistovalo soukromí. Soukromí podporovalo nespokojenost.
Když hleděl do těch moudrých opicích očí, Billy v nich spatřil, že Poradce už v Zemi nevěří. V Zemi! - téma, o kterém Billy a jeho současníci hovořili donekonečna, to nejzajímavější ze všech zajímavých témat. Země nebyla přístupná tak jako Helikonie. Pro Poradce a stovky jemu podobných se Země stala určitým ideálem - projekcí vnitřního života lidí na palubě.
Zatímco jeho hlas formuloval svá rozpadává nic, Billy začínal chápat, že starý muž nevěří ani v objektivní existenci Helikonie samotné. Pro Poradce, uvelebeného v klamném uspokojení argumentů, které tvořily podstatnou součást intelektuálního života stanice, byla Helikonie pouhou představou, hypotézou.
Velká cena v kole štěstí vznikla jako prostředek boje proti tomuto chřadnutí smyslů. Mladá naděje lodi - která se magickými způsoby soustředila na velký cíl studia, jenž pod nimi vystavoval svá roční období - umírala, generace po generaci, dokud se nucené uvěznění nestalo dobrovolným uvězněním. Billy musel jít a zemřít proto, aby ostatní mohli žít.
Musel jít tam, kde královna s očima jako trnky stoupala k hradu, vystavujíc své tělo dechu thordotteru.
Konečně řeč ustala. Billy využil příležitosti.
"Tisíceré díky za všechnu tvou péči, mistře." Uklonil se. Odešel. Zhluboka se nadechl.
Jeho rozloučení s Avernem bylo naaranžováno jako velká událost. Nikdo nebyl k jeho odchodu lhostejný. Měl se stát živým důkazem toho, že Helikonie skutečně existuje. Zbývajících šest tisíc bylo stále méně schopno imaginativně žít mimo území stanice, navzdory všem zařízením, navrženým, aby právě tento život umožňovala. Výhra byla gestem nejvyšší pocty, dokonce i pro ty, kteří nevyhráli.
Rose Yi Pin k Billymu obrátila svůj půvabný malý obličej a naposledy ho objala. "Věřím, že tam dole budeš žít navždy, Billy. Budu tě stále sledovat, jak budu stárnout a ošklivět. Jen se měj na pozoru před těmi jejich pošetilými církvemi. Život tady je střízlivý. Dole jsou blázni zaslepení náboženstvím - i ta tvoje královna je taková."
Políbil ji na rty. "Žij zde řádným životem. Netrap se."
Ona najednou hněvivě vybuchla: "Proč ničíš můj život? Kde bude řád, když ty odejdeš?"

Zavrtěl hlavou.
"Na to musíš přijít sama."
Automatická sonda už čekala, aby ho odnesla z očistce. Billy úzkým průchodem vlezl do malé skořápky a dveře se za

ním se sykotem zavřely. Zmocnila se ho hrůza; připoutal se do sedadla a vychutnával ten neznámý pocit.
Sám si mohl vybrat, jestli sestup vykoná se zastřenými okny. Stiskl tlačítko. Příklopy vylétly vzhůru a odměnou mu byl pohled na magickou velrybu, z jejíchž slabin byl vyhoštěn navždy. Do dálky se jako záhyb ocasu komety táhl pás nepravidelných hvězd. S ústy otevřenými si uvědomil, že to nejsou hvězdy, ale nezpracovatelný odpad z Avernu, přitažlivými silami poutaný na oběžné dráze kolem stanice.
V jednom okamžiku byl Avernus obrovitý, jeho osmnáct milionů tun vyplňovalo celé zorné pole; v dalším se začal měnit v malou hvězdičku a Billy se zapomněl dívat. Pod sebou viděl Helikonii, kterou znal stejně dobře jako svůj obličej v zrcadle, ale teď ji viděl jasněji, s mraky plujícími přes osvícený srpek s poloostrovem Pegovin, který jako kyj vyčníval do centrálního moře. Rozsáhlá jižní polární ledová čepička oslnivě svítila.
Když se průzory zatemnily proti záření, rozhlížel se po dvou sluncích binárního systému.
Bližší slunce, Batalix, bylo ztracené za planetou, ve vzdálenosti pouhých 1.26 astronomických jednotek.
Freyr, viditelný za nepropustným sklem jako šedá koule, jasně zářil ve vzdálenosti 240 astronomických jednotek.
Jakmile od něj bude Helikonie vzdálená 236 jednotek, dosáhne perihelia, místa Freyru nejbližšího; ten čas je vzdálen pouhých sto osmnáct pozemských let. Pak budou Batalix a jeho planety opět unášeny po svých oběžných drahách pryč a k dominantnímu členu systému se přiblíží za dalších 2592 pozemských let.
Pro Billyho Xiao Pina tato řada astronomických údajů, které se spolu s abecedou naučil ve věku tří let, tvořila úhledný diagram. Přistát měl tam, kde se diagram měnil v neuspořádanou změť historie, krizí a nebezpečí.
Kulatý obličej se mu při tom pomyšlení protáhl. Třebaže Helikonie byla už po takovou dobu předmětem podrobného zkoumání, v mnoha ohledech nadále zůstávala zahalena tajemstvím.
Billy věděl, že planeta perihelium přežije, že teploty na rovníku se vyšplhají na padesát sedm stupňů, ale nic horšího; Helikonie má jedinečný systém homeostáze, přinejmenším tak vlivný, jako má Země, systém, který dokáže zachovat tak pevný stav rovnováhy, jak jen to bude možné.

Nesdílel pověrčivý strach rolníků, kteří věřili, že Freyr je pohltí - třebaže chápal, jak snadno takový strach může vzniknout.
Nevěděl pouze to, zda zkoušku ohněm přežijí jednotlivé národy. Nejvíc ohrožené byly tropické země jako Borlien a Oldorando.
Počátky existence a pozorovací činnosti Avernu spadaly do doby před počátkem jara minulého Velkého roku. Jednou byla stanice svědkem zdlouhavé Velké zimy, svědkem četných smrtí a pádů národů. Jak přesně se ten vzorec bude opakovat v zimě, která je dosud příliš vzdálená, než aby ji někdo zahlédl? Výzkumná stanice planety Země bude muset fungovat a šest rodů bude muset existovat po dalších čtrnáct pozemských století. Teprve pak budou odhalena všechna tajemství planety, kolem níž obíhají.
Tomuto bázeň vzbuzujícímu světu Billy nyní poroučel duši.
Chvěl se po celém těle. Má tento svět přijmout za svůj, má se v něm narodit.
Člun planetu dvakrát obletěl, přitom pomalu brzdil a nakonec přistál na plošině východně od Matrassylu.
Billy vstal ze sedadla, stál a naslouchal zvukům krajiny. Konečně si uvědomil, že musí také dýchat. Spolu s ním poslali dolů androida, jeho druhé já, které ho mělo chránit. Averňané si byli vědomi své zranitelnosti. Uznali, že jako potomek generací zhýčkaných lidí Billy potřebuje ochranu. Android byl naprogramovaný tak, aby byl agresivní. Byl ozbrojen.
Měl lidskou podobu a jeho obličej byl vymodelovaný tak, aby připomínal Billyho. Skutečně vypadal jako on, s jedinou výjimkou: jeho výraz nebyl lidsky pohyblivý, měnil se velmi pomalu, takže neustále vyhlížel zachmuřeně. Billymu se nelíbil. Pohlédl na androida, který čekal ve výklenku vytvarovaném podle jeho těla.
"Zůstaň tam, kde jsi," nařídil mu Billy. "Vrať se zpět na Avernus."
"Potřebuješ mou ochranu," namítl android.
"Poradím si sám. Od této chvíle už je to jenom můj život."
Zmáčkl tlačítko, které za hodinu zajistí automatický start. Aktivoval dveře a vystoupil ze člunu.
Stál na vytoužené planetě, dýchal její vůni, uši slyšely tisíce podivných zvuků. Plíce mu zaplnil nefiltrovaný vzduch. Zmocnila se ho závrať.
Vzhlédl. Nad ním se prostírala obloha té nejhlubší a nejnádhernější modři, bez poskvrnky. Billy byl zvyklý hledět do nekonečných prostor vesmíru, ale klenba oblohy mu paradoxně připadala mnohem rozsáhlejší. Nemohl z ní spustit oči. Pokrývala živý svět a byla jeho nejkrásnějším vyjádřením.

Na západě se ve svatozáři zlata a hnědi chystal zapadnout Batalix. Freyr, jehož disk dosahoval pouze třetinové velikosti Batalixu, sálal s nádhernou intenzitou téměř v zenitu. Všude plaval a vše halil obrovský modrý obal, který byl tím prvním z Helikonie, co bylo možné zahlédnout z vesmíru, a neomylným znamením, že na planetě existuje život. Cizí životní forma sklonila hlavu a dala si ruku před oči.
Nedaleko od něj rostla skupina pěti stromů, obalených masitými liánami. Billy k nim zamířil. Sel tak, jako by zemská přitažlivost teprve byla vynalezena. Padl k nejbližšímu kmeni, objal jej, nechal si ruce rozdrásat trny. Přesto se k němu pevně přitiskl a zavřel oči. Trhl sebou při každém nevysvětlitelném zvuku. Nebyl schopen pohybu. Když člun odstartoval k návratu na mateřskou stanici, rozplakal se.
Tady je skutečno smíšené s trestem. Zaútočilo mu na všechny smysly.
Vyšplhal na strom, lehl si na zem, schoval se za padlý kmen a tím vším se přizpůsoboval zkušenosti bytí na rozměrné planetě. Vzdálené objekty, mraky, obrysy kopců a hor, ty především, to vše ho děsilo svou rozměrností a - ano - skutečností. Stejně burcující byly i všechny malé věci s chováním jim vlastním. Něco takového na Avernu neexistovalo. S hrůzou hleděl, jak mu na levou dlaň slétl malý okřídlený tvor a lezl po ní jako po silnici k rukávu.

Nejděsivější na tom bylo vědomí, že všechny ty věci jsou mimo jeho kontrolu; nevymaže je žádný stisk tlačítka. Nesmírným problémem byla také existence sluncí, kterou předtím nebral v úvahu. Na Avernu byly světlo a tma především záležitostí změny teploty; tady člověk neměl na vybranou. Když se šerosvit změnil v noc, Billy poprvé pocítil pradávné zoufalství svého druhu. Před dávnými věky si lidstvo vybudovalo proti temnotě brlohy. Vznikla města, změnila se v metropole a vznesla se do vesmíru; on si nyní připadal jako na samém počátku historie.
Přežil noc.
Navzdory strachu usnul a probudil se bez úhony. Pravidelná ranní rozcvička mu alespoň částečně vrátila ztracené sebevědomí. Už se vzpamatoval natolik, že byl schopen vyjít z úkrytu ve stínu stromů a připojit se k ránu. Najedl se a napil ze zásob a vydal se do Matrassylu.
Když kráčel sám stezkou v džungli, zmaten výkřiky ptáků, uslyšel za sebou kroky. Otočil se. Jen několik kroků od něho ztuhl v okamžitou nehybnost fagor.
Fagorové byli součástí mytologie Avernu. Jejich podobizny a modely byly všude volně přístupné. Tento však byl skutečný, živý. Hleděl na Billy-ho, přežvykoval a po širokém dolním rtu mu stékaly sliny. Jeho mohutné tělo bylo oblečené v oděvu z jednoho kusu, tu a tam obarveného šafránem. Podobně zbarvené měl i chumáče dlouhých bílých chlupů, což mu dodávalo poněkud nezdravý vzhled. Přes rameno měl uvázaného mrtvého hada - očividně čerstvý úlovek. V ruce nesl zakřivený nůž. Nebyla to ani idealizovaná napodobenina z muzea, ani dětská hračka. Když přistoupil blíž, Billy ucítil žluklý zápach, ze kterého se mu zvedl žaludek.
Pohlédl mu přímo do tváře a pomalu promluvil v jazyce hurdhu.
"Můžeš mi ukázat cestu do Matrassylu?"
Tvor slinil. Vypadalo to, že přežvykuje nějaký druh šarlatově zbarveného ořechu; šťávy mu tekly z úst. Jedna kapka stříkla i na Billyho Xiao Pina. Natáhl ruku a otřel si ji z krku.
"Matrassyl," fagor jméno vyslovil těžkopádně jako "Matrazzyl".
"Ano. Jak se dostanu do Matrassylu? "
"Ano."
Pohlédl do třešňově červených očí - neschopen říct, zda v nich vidí pokoru nebo vražedný úmysl. Když odvrátil pohled, zjistil, že opodál ve stínu pod listovím stojí další fagoři. Vypadali spíš jako keře.
"Rozumíš, co říkám?" Byly to věty, které se naučil z konverzační příručky. Nereálnost situace ho mátla.
"Odvedení do toho místa je možné."
Od tvora, který má přirozenou sílu balvanu, se stěží dal očekávat rozum, ale Billy nebyl na pochybách ohledně jeho úmyslů. Tvor se pomalu vydal na cestu a strkal Billyho po stezce před sebou. Ostatní fagorové s nimi drželi krok, prodírali se porostem.
Přišli ke zvětralému svahu. Džungle zde byla vymýcena - některé stromy byly poraženy a rozsekány a do úkrytů prchající prasata se starala o to, aby nový porost nikdy nedosáhl plné výšky. Mezi pár roztroušenými políčky stály chatrče či spíš jen střechy podpírané kůly.
V příšeří těchto chatrčí ležely jako dobytek těžkopádné postavy. Některé vstaly a běžely příchozím vstříc, a jedna dokonce zatroubila na malý roh, aby oznámila jejich příchod. Billyho obklopili prvotní mužského i ženského pohlaví, kreati, giloty i mláďata, a zvědavě si ho prohlíželi. Některá mláďata ještě běhala po čtyřech.
Billy se schoulil do Pozice pokory.
"Pokouším se dostat do Matrassylu," vysvětlil. Pak se nad absurditou té věty dal do smíchu; musel se uklidnit, než se ho zmocní hysterie. Při zvuku smíchu od něho všichni fagorové couvli.
"Nižší kzahhn být v blízkosti pro slyšení," řekla jedna gilota, dotkla se jeho ramene a pokynula hlavou. Následoval ji přes kameny poseté úzké údolí a všichni šli za nimi. Vše, co míjeli - od jemných zelených výhonků až po oblé balvany - bylo hrubší, než si kdy uměl představit.
Pod baldachýnem připevněným k nízkému výběžku na konci údolí ležel natažený starší fagor s rukama ohnutýma v nemožných úhlech. Když se plynulým pohybem posadil, ukázalo se, že je to prastará gilota s mohutnými vytahanými vemeny. Mezi srstí jí vyrážely černé chlupy. Kolem krku měla náhrdelník z leštěných gwing-gwingových pecek a na tváři měla na znamení své hodnosti ozdobu provlečenou štěrbinou nozder. Bylo zřejmé, že ona je "nižším kzahhnem".
Zůstala sedět a pohlédla na Billyho.
Tázavě k němu promluvila.
Ve velkém sociologickém klanu Pin byl Billy pouhým služebně mladším pracovníkem a navíc v práci vůbec nebyl svědomitý. Pracoval v odvětví, které se zabývalo studiem rodiny Anganolů, generace po generaci. Mezi jeho nadřízenými byli mnozí dobře obeznámení s historií předků nynějšího krále až k předešlému jaru, zhruba šestnáct generací do minulosti. Billy Xiao Pin mluvil olonetštinou, hlavním jazykem Kampannlatu a Hespagoratu a několika jejími variantami, včetně staré olonetštiny. Ale nikdy se nepokoušel zvládnout jazyk prvotních, rodný; ani řádně neovládal řeč, jíž hovořila nižší kzahhn, hurdhuštinu, spojovací jazyk, který byl v těch dobách používán k dorozumění mezi člověkem a fagorem.
"Nerozumím," řekl hurdhusky a když mu porozuměla, prožíval zvláštní pocit, jako by vstoupil ze skutečného světa do nějakého podivného pohádkového příběhu.
"Pochopení je pro mne ty přicházející z dalekého místa," přeložila ze svého jazyka do hurdštiny. "Jaká situace je v onom dalekém místě?"
Možná zahlédli vesmírný člun.
Udělal neurčité gesto a začal odříkávat připravenou řeč. "Přišel jsem ze vzdáleného města v Morstrualu, kde jsem kzahhnem." Morstrual byl ještě vzdálenější než Mordriat, takže Billy ho mohl zcela bezpečně jmenovat. "Odměním se tvým lidem, když mne doprovodí ke králi JandolAngano-lovi do Matrassylu."

"Král JandolAnganol."
"Ano."
Znehybněla, pohled upřený před sebe. Stalun, sedící na bobku opodál, jí podal koženou láhev, ze které se bryndavě napila. Tekutina jí kapala z úst a vydávala čpavý, alkoholický zápach. Aha, pomyslel si, to je raffel -zhoubný nápoj, který prvotní pálí. Narazil na chudobnou smečku fagorů. Je tady, docela obstojně jedná s těmito záhadnými zvířaty a všichni na Avernu ho optickým systémem pozorují. Dokonce i jeho starý Poradce. Dokonce i Rose.
Horko a krátká procházka drsným terénem ho vyčerpaly. To však nebyl pravý důvod, proč se posadil na plochý kámen a roztáhl nohy. opřel se lokty o kolena a nenuceně pohlédl na tvora před sebou. Pokud není zbytí, ty nejnepravděpodobnější okolnosti se mění ve zcela všední.
"Rasa prvotních nese mnoho oštěpů pro výpravu krále JandolAnga-nola." Odmlčela se. Za ní spatřil ústí jeskyně. V příšeří zasvítily kalné červené oči. Billy tušil, že tam schovávají své kmenové předky, kteří se sestupem skrze stadium ukončení mění v čistý keratin. Předek a idol zároveň, každý nemrtvý fagor pomáhal svým přímým potomkům přežít staletí plná utrpení za vlády Freyru.
"Synové Freyru každé období bojují proti jiným Synům Freyru a my dáváme oštěpy."
Poznal tradiční fagorský název pro lidskou rasu. Prvotní, neschopní vynalézt nová názvosloví, pouze přejímali stará.
"Přikaž dvěma z tvého kmene, ať mne doprovodí ke králi JandolAn-ganolovi."
Opět ztuhla - a když se Billy rozhlédl, viděl, že stejně nehybní jsou i ostatní. Pouze psi a prasata se motali kolem a neúnavně hledali pochoutky ve špíně.
Stará gilota pak začala dlouhou řeč, která byla nad Billyho chápání. Musel ji uprostřed řeči přerušit a požádat ji, aby začala znovu. Hurdhuš-tina mu na jazyku chutnala jako štiplavý ovčí sýr. Přišli další fagorové, semkli se kolem něho, dusili ho těžkým zápachem - třebaže ne tak nepříjemným, jak očekával - a všichni své velitelce pomáhali s vysvětlováním. Výsledkem bylo, že mu nevysvětlili vůbec nic.
S klidnou naléhavostí mu nevzrušeně ukázali svá stará zranění, záda zbavená kůže a srsti, zlámané nohy, roztříštěné ruce. Cítil odpor a zároveň byl fascinován. Šli do jeskyně a přinesli vlajky a meč.
Pomalu jim začínal rozumět. Většina z nich sloužila jako vojáci v Páté armádě krále JandolAnganola. Před několika týdny vyrazili proti driat-ským kmenům. U Kosgattu utrpěli porážku. Kmeny použily novou zbraň, která štěkala jako obří pes.
Tito ubožáci přežili. Neměli ale odvahu vrátit se do královských služeb, protože se báli, že ten velký pes bude štěkat znovu. Tady živoří, jak to jde. Sní o tom, že se vrátí do chladných oblastí Nktryhku.
Byl to dlouhý příběh. Billyho začal dráždit, stejně jako mouchy. Napil se raffelu. Měl zhoubné účinky, přesně tak, jak to stálo v knihách.

Zmocnila se ho ospalost a přestal poslouchat právě v okamžiku, kdy se mu pokoušeli vylíčit Bitvu u Kosgattu. Pro ně jako by se to stalo teprve včera.
"Doprovodí mne dva z vás ke králi nebo ne? "
Ztichli, pak se spolu začali dohadovat v rodném.
Po dlouhé době k němu konečně v hurdhuštině promluvila gilota.
"Co z tvé ruky bude za takový doprovod?"
Na zápěstí nosil ploché šedé hodinky, kde trojitá sada blikajících čísel ukazovala čas na Zemi, ve středním Kampannlatu a na Avernu. Bylo to běžné vybavení. Fagory nebudou časové údaje zajímat, protože jejich eotemporální myšlení setrvává v časové podmíněnosti, která zaznamenává pouze sporadické pohyby; hodinky se jim ale budou líbit jako ozdoba.
Natáhl ruku s hodinkami k nižší kzahhn, jejíž skvrnitý obličej se k němu naklonil. Jeden z rohů měla napolo ulomený a špička byla nahrazena dřevěným kolíkem.
Ve skrčeném postoji se od něho odtáhla a zavolala k sobě dva mladší staluny.
"Udělejte, co ta věc žádá."
Doprovod se zastavil, jakmile se v dohledu objevila skupina domů. Dál nepůjdou. Billy Xiao Pin si sundal náramek ze zápěstí a nabídl jim ho. Po chvíli váhání ho odmítli.
Jejich vysvětlení nepochopil. Zdálo se, že přešli z hurdhuštiny do rodného. Pochopil jen, že s tím mají něco společného čísla. Možná z těch neustále se měnících tvarů měli strach. Odmítli bez jakýchkoliv emocí, jednoduše si jej nevezmou, nechtějí nic. "JandolAnganol," řekli. Očividně si stále vážili králova jména.
Ještě než Billy vykročil, naposledy se za nimi ohlédl. Stáli částečně skrytí za změtí kvetoucích lián, které visely ze stromu. Nehýbali se. Bál se jich; také se divil, že bez úhony na duchu přežil pobyt v jejich společnosti.
Brzy zjistil, že vstupuje z jednoho snu do druhého, stejně nádherného. Kráčel úzkými ulicemi Matrassylu. Klikatou cestou přišel až k vysoké skále, na které stál palác. Začínal poznávat, kde je. Toto všechno viděl optickým zařízením na Avernu. Mohl obejmout první Helikoňany, které spatřil.
Ve skále byly vytesány chrámy; přísnější náboženské řády napodobovaly zálibu svých pannovalských mistrů a uzavíraly se před světlem. Ke skále se tlačily kláštery, tři poschodí vysoké, ty bohatší postavené z kamene, chudobnější ze dřeva. Proti své vůli se Billy zastavoval, přejížděl konečky prstů po letokruzích dřeva, nehty vnikal do spár. Přišel ze světa, kde všechno bylo obnoveno - nebo zničeno a znovu postaveno - ihned, jakmile to zestárlo. Toto starobylé dřevo s léty je jedinečné. Jak nádherné je jeho uspořádání!
Svět byl přeplněn detaily, které doposud neviděl ani v těch nejdivočejších fantaziích.
Kláštery byly vesele pomalovány červeně a žlutě nebo červeně a purpurově a v těchto barvách na nich byl zpodobněn Akhanabův kruh. Na dveřích byl namalován bůh, sestupující v ohni. Z uzlu na temeni hlavy mu spadaly černé kadeře.

Obočí se mu stáčelo vzhůru. Úsměv na polo-lidském obličeji odhaloval ostré bílé zuby. V každé ruce držel pochodeň. Modré tělo mu jako had ovíjel plátěný oděv.
Na zástavách byli vypodobněni svatí, známé postavy historie, přízraky: Yuli kněz, král Denniss, Withram a Wutra, bohové Jiných, velcí a černí, malí a zelení s klepety místo nehtů na nohou a s prsteny na prstech. Mezi těmito nadpřirozenými bytostmi - vypasenými a holohlavými nebo zarostlými - byly lidské postavy, většinou v prosebném postoji.
Lidé byli znázorněni malí. Tam, odkud přicházím já, pomyslel si Bil-ly, by lidé byli znázorněni velcí. Ale tady jsou ve zkrouženém postoji a bohové si s nimi mohou dělat, co chtějí. Plameny, ledem, mečem.
Billy si vzpomněl na školní přednášky, nyní oživené skutečností. V nich se dozvěděl, jak důležité jsou na Helikonii zaostalé církve. Někdy byly národy obráceny na jinou víru v průběhu jediného dne - to se stalo například v Oldorandu, jak si vzpomínal. Jiné národy, které právě tak rychle svou církev ztratily, se dostaly na scestí a zmizely beze stopy. A on je teď v samotné baště borlienské církve. Jako ateistu Billyho křiklavé osudy znázorněné na všech stranách přitahovaly i odpuzovaly zároveň.
Mnichové jako by strašlivým stavem světa nebyli nijak zvlášť sklíčeni; zkáza byla pouze částí velkolepějšího cyklu, pozadím pro jejich bezvýznamnou existenci.
"Barvy!" řekl Billy nahlas. Barvy zničení byly jako ráj. Ohromeně si uvědomil, že v nich není žádné zlo. Zlo je negativní. Tady je všechno barevné, robustní, nádherné. Zlo je tam, odkud jsem přišel, v negativitě.
Robustní. Ano, je to robustní. Zasmál se.
S ústy otevřenými a rukama rozpřaženýma stál uprostřed ulice. Obklopovaly ho vůně, vznášely se kolem jako barvy vzduchu. Na každém kroku cítil pachy nejrůznějšího druhu - životní rozměr, který na Avernu chyběl. Opodál, ve stínu pod útesem, byla studna a kolem ní natěsnané stánky. Z budov se vyrojili mnichové a šli si koupit jídlo.

Billymu nedávala pokoj myšlenka, že se takto předvádějí jen kvůli němu. Smrt může přijít každou chvíli. Stála by za to, i kdyby tu měl jenom stát a cítit ty lákavé vůně a vidět mnichy, jak si zvedají mastné bochánky k ústům. Nad nimi, z balkonu kláštera, vlála červenožlutá zástava, na které si přečetl nápis: VŠECHNA MOUDROST SVĚTA VŽDY EXISTOVALA. V duchu se nad tímto pavědeckým tvrzením zasmál: moudrost je přece něco, co se musí pracně vydolovat - jinak by tu vůbec nebyla,
Uprostřed pouličního ruchu rostlo Billyho pochopení, jak je helikon-ské obyvatelstvo řízené kněžími a jak veškeré jeho činy ovlivňuje víra v Akhanabu. Jeho antipatie vůči náboženství měla hluboké kořeny; teď se ocitl uprostřed civilizace, jejíž existence byla na náboženství založená.
Když přišel ke stánkům, zavolala na něj majitelka, nuzně oděná žena s velkým, zarudlým obličejem. Udržovala v ohništi jasně planoucí oheň. Pekla a prodávala vafle. Billy s sebou měl padělané peníze, stejně jako další nezbytné maličkosti. Vytáhl z kapsy pár drobných, zaplatil ženě a odměnou mu byla lahodně voňavá vafle. Železná forma do ní vytiskla Akhanabův náboženský symbol, jeden kruh ve druhém, spojené zvlněnými čarami. Když se do vafle zakousl, poprvé ho napadlo, že ten symbol možná znázorňuje přibližnou oběžnou dráhu menšího slunce, Batalixu, kolem většího.
"Ono tě to nekousne," volala na něj prodavačka vaflí se smíchem.
Odešel, pyšný sám na sebe, že se mu podařilo uskutečnit koupi. Jedl způsobněji než mnichové, vědom si skutečnosti, že na Avernu ho pozorují. Okusoval vafli a hrdou chůzí pokračoval ulicí. Brzy stoupal po úbočí, vedoucím k matrassylskému paláci. Bylo to báječné. Skutečné jídlo bylo vynikající. Helikonie byla nádherná.
Cesta byla stále povědomější. Protože studoval rodinu, která se teď zvala královskou, v průběhu tří generací, Billy do detailů znal palác i jeho okolí. Nejednou si prohlížel archivní pásky, které ukazovaly, jak se této pevnosti násilím zmocnil děd nynějšího krále.
U hlavní brány oznámil, že chce mluvit s JandolAnganolem a předložil falešné dokumenty, podle kterých byl vyslancem ze vzdálené země v Mor-strualu. Po výslechu na strážnici ho odvedli do jiné budovy a po dlouhém čekání ho vzali do části paláce, ve které poznal kancléřovy komnaty.
Tam měl opět spoustu času a jako v horečce si prohlížel každý detail - rohože, vyřezávaný nábytek, krb, závěsy na okně, skvrny na stropě. Po vafli začal skytat. Svět byl změtí fascinujících detailů a každé vlákno koberce, na kterém stál - hádal, že je to madiská práce - mělo svůj význam, který vedl do historie planety.

V této místnosti stála MyrdemInggala, královna královen, kráčela v sandálu obutou nohou po tomto tkaném koberci a zvířata a ptáci v něm zpodobnění s vděčností přijímali její tíhu.
Jak tam tak Billy stál a hleděl na koberec, zmocnila se ho náhlá nevolnost. Ne, to ještě nemůže být smrt. Popadl se za břicho. Ne smrt, ale co ta vafle? Klesl do židle.
Venku se prostírá svět, ve kterém všechno má dva stíny. Cítil jeho žár a sílu. Byl to skutečný svět královny, ne umělý svět Billyho a Rose. Ale nemusí být pro něj...
Hlasitě škytl. Teď už chápal, co měl Poradce na mysli, když řekl, že Billy by mohl najít naplnění s Rose. Jenomže k tomu nikdy nemohlo dojít, pokud mu v cestě stála královna jeho snů. Skutečná královna, kterou teď měl na dosah ruky.
Dveře se otevřely - dokonce i to byl zázrak, obyčejné dřevěné dveře. Objevil se hubený starý tajemník, který ho doprovodil do kancléřovy přijímací komnaty. Tam se posadil do křesla v předpokoji a čekal. Skytání ho k velké úlevě přešlo a už mu ani nebylo tak špatně.
Unaveně vešel kancléř SartoriIrvraš. Ramena měl shrbená a navzdory zdvořilosti se choval roztržitě. Bez zájmu Billyho vyslechl a uvedl ho do velké místnosti, kde většinu místa zabíraly knihy a dokumenty. Billy na kancléře hleděl s bázní. Byla to postava z historie. Kdysi to byl jestřábí mladý rádce, který JandolAnganolovu dědovi a otci pomáhal založit borlienský stát.

Oba muži se posadili.
Kancléř se nervózně popotahoval za kníry a mumlal si cosi pod fousy. Zdálo se, že vůbec neposlouchá, jak mu Billy líčí, že přišel z Morstrualu, který leží v Čalském zálivu. Objal si rukama hubené tělo, jako by chtěl utěšit sám sebe.
Když Billymu došla slova, ohromeně zůstal sedět v tichu, které následovalo. Nerozuměl snad kancléř jeho olonetštině?
Konečně SartoriIrvraš promluvil: "Uděláme, co bude v našich silách, abychom ti byli nápomocní, pane, třebaže právě teď nevládnou nejlepší časy."
"Pokud to bude možné, rád bych si pohovořil s tebou a také s Jeho Veličenstvem i s královnou. Mám vědomosti, které jí mohu nabídnout a otázky, které jí chci položit."
Znovu škytl.
"Omlouvám se."
"Ano, ano. Ty omluv mne. Jsem něčím, čemu kdysi říkali studnice vědomostí, jenomže zrovna dnes je den těch největších - nejhlubších starostí."
Vstal, zmačkal v ruce záhyb čarfrulu plného skvrn a zavrtěl hlavou, jako by Billyho spatřil vůbec poprvé.
"Co je na dnešním dnu tak špatného?" zeptal se Billy vyplašeně.
"Královna, pane, královna MyrdemInggala..." Kancléř na důraz udeřil kotníky do stolu. "Naši královnu poslali pryč, pane. Vyhostili ji. Dnešního dne vyplouvá do vyhnanství. Do starověkého Gravabagalinienu."
Skryl obličej do dlaní a rozplakal se.

IX - Kancléřovy starosti

Mezi rolníky země stále ještě místně známé jako Embruddok kolovalo staré přísloví, týkající se kontinentu, na kterém žili: "Jediný akr není řádně obyvatelný, jediný akr není neobydlený."
Když už ničím jiným, toto pořekadlo bylo alespoň přístupem k pravdě. Dokonce i v době, kdy miliony věřily, že svět zahyne v plamenech, kontinent Kampannlat všemi směry znovu a znovu křižovali cestovatelé a poutníci všeho druhu. Od celých kmenů, jako byli migrující Madisové a nomádské národy Mordriatu, až k poutníkům, kteří svou pouť počítali ne podle mil, ale podle hrobů svatých; dále loupežné bandy, které cestu počítaly podle hrdel a váčků na peníze; a samotářští obchodníci, kteří putovali desítky mil, aby prodali píseň nebo kámen za cenu vyšší, než by utržili doma - ti všichni shledávali naplnění života v pohybu.
Dokonce ani požáry, které stravovaly vnitrozemí kontinentu a na krátký čas je dokázaly zastavit pouze řeky, poutníky neodradily. Ba spíš znásobovaly jejich počet a přispívaly k nim běženci, hledajícími nový domov.
Jedna taková skupina dorazila po Valvoralu do Matrassylu právě včas, aby viděli královnu MyrdemInggalu vyplouvat do vyhnanství. Královská mašinérie jim poskytla pramálo času k vydechnutí. Její úředníci už na nově příchozí v jejich děravé kocábce čekali a okamžitě je hnali bojovat do Západních válek.
Toho odpoledne obyvatelé Matrassylu na války dočasně zapomněli - či spíš myšlenky na ně zaplašili ve prospěch novějšího dramatu. Pro mnohé z nich to byl nejdramatičtější okamžik jejich nelehkého života. Bída, která je odsoudila k holé existenci, je nutila žít v zastoupení prostřednictvím mocných. Proto hledali a posléze tolerovali neřesti svých králů a královen, díky kterým jim do života alespoň občas vstupovalo zděšení nebo naopak potěšení.
Nad městem se táhl dým a zahaloval němé davy podél přístavního mola. V kočáře přijížděla královna. Projížděla mezi zástupy lidí. Mávaly prapory a bylo vidět zástavy s nápisy KAJ SE! a NA OBLOZE JSOU ZNAMENÍ. Královna se nedívala ani napravo, ani nalevo.
Kočár zastavil u řeky. Seskočil lokaj a Jejímu Veličenstvu otevřel dveře. Vystrčila útlou nohu a sestoupila na dláždění, následována Tatro a dvorní dámou.

MyrdemInggala zaváhala a rozhlédla se. Třebaže na obličeji měla závoj, kouzlo její krásy z ní vyzařovalo jako parfém. Čekal na ni lugr, který ji společně s doprovodem odveze do Ottassolu a odtud do Gravabaga-linienu. Na palubě stál kněz v mešním rouchu, který ji měl přivítat. Vystoupila na můstek. Když opustila matrassylskou půdu, z hrdel davů unikl vzdech.
Hlavu měla skloněnou. Jakmile vstoupila na palubu a přijala knězovo přivítání, sundala si závoj z obličeje a s hlavou hrdě vztyčenou zvedla ruku na rozloučenou.
Při pohledu na její obličej, který neměl sobě rovna, se z přístaviště, z ochozů a ze střech poblíž ozvalo mumlání, které přerostlo v jásot. Bylo to nevyslovené matrassylské rozloučení s královnou královen.
Bez jediného dalšího znamení opět závoj spustila, otočila se na patě a zmizela jim z očí.
Když loď zvedala kotvu, na okraj mola vyběhl mladý švihák ode dvora a začal recitovat oblíbenou báseň "Ona je léto samo". Neozvala se žádná hudba, žádné další pozdravy.
Nikdo z těch, kdo tam stáli v tichém rozloučení, nevěděl, co se toho odpoledne přihodilo v paláci, třebaže už brzy mezi ně proniknou zprávy o hrůzných činech.
Rozvinuli plachty. Loď pomalu vyplula z přístavu a pustila se po proudu. Královnin vikář stál na palubě a modlil se.
Nikdo z přihlížejících v davu, na ulicích, na útesech, ani z těch, co skrčeni dřepěli na střechách, se nepohnul. Dřevěný trup lodi se začal v dálce zmenšovat, jeho detaily mizely.
Lidé se v tichosti začali rozcházet do domovů, odnášejíce i svoje zástavy.
Matrassylský dvůr se jen hemžil nejrůznějšími klikami. Některé byly spíš dvorní raritou, jiné měly celonárodní podporu. Nejvýznamnější z těch druhých byli nepochybně myrdolátoři. Tato ironicky pojmenovaná skupina ve většině případů vystupovala proti králi a ve všem podporovala královnu.

Uvnitř větších skupin existovaly menší. Sobectví a egoismus se postaraly o to, že každý člověk byl tím či oním způsobem štván proti bratru. V nikdy neutuchajícím boji o výhodnou pozici u dvora by se dalo vymyslet mnoho důvodů pro podporu či naopak opozici proti bližšímu svazku s Oldorandem.
Byli tam i takoví - možná nenáviděli ženy - kteří by rádi viděli královím MyrdemInggalu poníženou, a žili tam i ti - snad snili o tom, že jim bude patřit - kteří si přáli, aby zůstala. Mezi nimi byli i nejzanícenější myrdolátoři, kteří měli zato, že královna by měla zůstat a král odejít. Koneckonců, argumentovali - oni přece na celou věc pohlížejí z čistě právního hlediska a ignorují její fyzickou přitažlivost - královnin nárok na borlienský trůn je stejně platný jako Orlův.
Závist se postarala o to, že nepřátelé jak krále tak královny byli stále aktivní. V den královnina odjezdu byli mnozí připraveni chopit se zbraně.
Ráno toho dne král JandolAnganol proti nespokojencům zakročil.
Se SartoriIrvrašovou pomocí se mu lstí podařilo dosáhnout toho, že se myrdolátoři shromáždili v jedné z palácových komnat. Bylo jich jedna-šedesát, někteří už měli šedivé vousy a věrně sloužili MyrdemInggaliným rodičům, RantanOboralovi a divoké Šannaně. Plni rozhořčení se bouřili. Palácová stráž za nimi zabouchla dveře a místnost hlídala. Zatímco myrdolátoři křičeli a omdlévali horkem, Orel, se zlomyslným úšklebkem v obličeji, šel na poslední setkání se svou půvabnou královnou.
MyrdemInggala byla stále ještě přemožena náhlým obratem osudu. Tváře měla bledé, v očích horečnatý lesk. Nebyla schopná jíst, pozřela jen pár soust. Když za ní král přišel, procházela se s Mai TolramKetinet a hovořila s ní o vyhlídkách svých dětí. Pokud je v nebezpečí ona, to samé se týká jich. Tatro je malá a navíc děvče. To spíš Robayday by mohl pocítit nápor královy msty. Chlapec zmizel na jedné ze svých divokých výprav. Uvědomila si, že se s ním nebude moci rozloučit. Ani její bratr tu nezůstane, aby svým vlivem krotil vzdorovitého synovce.
Ženy se procházely v královnině zahradě ve stínu stromů. Tatro si hrála s princeznou Simodou Tal - což byla ironie, která by se dala snést, jen když by o ní člověk moc nepřemýšlel.
Zahradníci vytvořili královninu zahradu přesně podle jejích pokynů. Košaté stromy a umělé útesy zastiňovaly cestičky před očima Freyru. V jejich stínu se dařilo nejrůznějším genetickým hříčkám a melanickým formám vegetace.
Vedle denních rostlin kvetly rostliny šerosvitu.
Zatřepka, celodenní liána se světle růžovými a oranžovými květy, přecházela v zakrslý albik, objímající zemi. Z albiku tu a tam vyrážela groteskní šarlatověoranžová poupata na masitých stoncích, která lákala můry šerosvitu. Opodál rostl ve stínu olvyl, yarpell, idront a trnitý brut. Při zemi se táhl vispard s květy ukrytými v čepičkách. Byla to odrůda noční rostliny, zadalového keře, přizpůsobená spíš životu ve světle než v naprosté tmě.

Tyto rostliny jí přinášeli poddaní z nejrůznějších částí království. Nedokázala astronomii, kterou se ji pokoušel učit SartoriIrvraš, ani dlouhé, pomalé manévry Freyru na obloze pochopit jinak než právě skrze tyto rostliny, které představovaly instinktivní odpověď vegetace na matoucí abstraktní elipsy, o kterých kancléř tak rád hovořil.
Toto své milované místo už nikdy nenavštíví. Elipsy jejího vlastního života se pohybují proti ní.
V bráně se objevili král a kancléř. Dokonce i na dálku vycítila, že si přejí co největší formálnost. Všimla si napětí v králově postoji. Vyplašeně položila ruku na zápěstí své dvorní dámy.
SartoriIrvraš přišel až k ní a formálně se uklonil. Pak dvorní dámu odvedl, aby si královský pár mohl promluvit o samotě. Mai okamžitě začala rozčileně protestovat.
"Král Cune zavraždí. Myslí si, že královna miluje mého bratra Hanru, jenomže se mýlí. Klidně to odpřisáhnu. Královna neudělala nic špatného, je nevinná."
"Jeho myšlenky se ubírají jiným směrem. Nezavraždí ji," snažil se ji uklidnit SartoriIrvraš. Téměř se na ni nepodíval, aby jí to ulehčil. Choulil se v čarfrulu, obličej měl nepřirozeně zsinalý. "Musí se královny zbavit z politických důvodů. Bylo o tom rozhodnuto už dávno."
Netrpělivě si z rukávu smetl motýla.
"Proč tedy dal zavraždit Yeferala?"
"Takové starosti nepřísluší králi, ale spíš mně. Zavři ústa, ženo. Jdi s Cune do exilu a postarej se o ni. Doufám, že se s vámi občas dostanu do styku, zůstanu-li ve svém nynějším postavení. Gravabagalinien není zas tak špatné místo."
Vstoupili pod klenbu a v okamžiku je pohltila dusivá složitost budov.
Mai TolramKetinet se už klidnějším hlasem zeptala: "Co králi přelétlo přes mysl? "
"Já znám pouze jeho ego, ne jeho mysl. Je ostré jako diamant a rozřízne ego všech ostatních. Král prostě nedokáže tolerovat královninu laskavost."
Když mladá žena odešla, zůstal stát pod schody a snažil se uklidnit. Někde nahoře nad sebou slyšel hlasy cizích diplomatů. Lhostejně čekali na zprávy, až si vyslechnou, jak všechno proběhlo a brzy odjedou, ať se stane cokoliv.
"Všechno jde, když člověk chce..." řekl sám sobě. V tom okamžiku zatoužil po své mrtvé ženě.
Královna mezitím stála v zahradě a naslouchala, jak se jí král tichým, netrpělivým hlasem pokouší vysvětlit své emoce. Couvla před ním jako před velkou vlnou.
"Cune, náš rozchod je nevyhnutelný pro spásu království. Znáš moje city, ale víš také, že mám povinnosti, kterým musím dostát..."
"Ne, nevím. Posloucháš jen rozmar. To nemluví povinnost, ale tvůj khmir."
Zavrtěl hlavou, jako by se pokoušel setřást bolest, která se mu zračila v obličeji.
"Musím to udělat, třebaže mě to ničí. Nepřeji si po svém boku nikoho, jenom tebe. Než se spolu rozloučíme, řekni mi, že to chápeš."
Linie jejího obličeje byly jako z kamene. "Pošpinil jsi pověst mého mrtvého bratra i moji. Kdo ti dal právo šířit o nás takovou lež?"

"Snažně tě prosím, pochop, že to musím udělat pro království. Já sám nechci, abychom se rozešli."
"Kdo dal rozkaz, abychom se rozešli, když ne ty? Kdo ti vládne, když ne ty sám? Pokud nevládneš ty, pak je tu anarchie a království za žádnou spásu nestojí."
Úkosem na ni pohlédl. Orlovi bylo zle. "Je to politická záležitost a já ji musím provést. Nemám v úmyslu zavřít tě do žaláře, ale posílám té do krásného paláce v Gravabagalinienu, kde Freyr nevládne obloze tak mocně. Žij tam spokojeně a nevymýšlej proti mně intriky, nebo na to doplatí tvůj otec. Pokud přijdou z bojišť lepší zprávy, kdo ví, možná se opět shledáme."
Otočila se k němu s prudkostí, která jej přinutila pohlédnout jí do zrudlého obličeje.
"Máš snad v úmyslu oženit se letos s tím chlípným dítětem z Oldoranda a příští rok se s ním rozvést, tak jako teď se mnou? Chceš snad kvůli Borlienu projít nekonečnou řadou manželství a rozvodů? Chceš mě poslat pryč. Uvědom si, že pokud to uděláš, už nikdy se k tobě nevrátím."
JandolAnganol natáhl ruku, ale neodvážil se jí dotknout.
"Říkám to z celého srdce - pokud věříš, že nějaké mám - nechci tě poslat pryč. Dokážeš to pochopit? Žiješ jen podle církve a svých zásad. Snaž se pochopit, co to znamená být králem."
Utrhla větvičku idrontu; vzápětí ji zahodila.
"Ach ano, naučil jsi mě, co to znamená být králem. Uvěznit otce, odehnat syna, zavraždit švagra a mě poslat na samý konec království -to znamená být králem! Dobře jsem se to od tebe naučila!
Takže ti odpovím, Jene, tvým způsobem. Nemohu zabránit tomu, abys mne poslal do vyhnanství, to ne. Jenomže když mne pošleš pryč, sám poneseš všechny následky toho činu. Budeš s nimi muset žít i zemřít. To mluví náboženství, ne já. Neočekávej ode mne, že změním to, co se změnit nedá."
"Očekávám to." Polkl. Sevřel jí paži a navzdory jejím protestům ji nepustil. Vedl si ji po pěšině, kde před nimi vzlétali motýli. "Očekávám to. Očekávám od tebe, že mne stále budeš milovat a nepřestaneš jen kvůli pohodlnosti. Především od tebe očekávám lidskost a to, že za svým utrpením dokážeš vidět utrpení jiných.
Tvoje krása tě v tomto nemilosrdném světě doposud před utrpením chránila. Držel jsem nad tebou ochrannou ruku. Přiznej to, Cune, strážil jsem tě během těch strašných let. Z Kosgattu jsem se vrátil jenom kvůli tobě. Vypětím vůle jsem se vrátil... nestane se ti tvá krása prokletím, když nebudu přítomen jako štít, abych tě chránil? Nebude z tebe něco jako zvěř štvaná v lesích muži, jejichž choutky jsi nikdy nepoznala? Jak beze mne skončíš?
Přísahám, že tě budu stále milovat, navzdory tisíci Simodám Tal, když mně teď řekneš - jen mi to pověz, při polibku na rozloučenou - že jsem ti stále drahý, navzdory tomu, co musím udělat."
Ucouvla před ním a opřela se k skálu. Obličej měla ve stínu. Oba byli bledí a zpocení.
"Máš v úmyslu zastrašit mne a taky tak činíš. Pravda je taková, že mne od sebe odháníš proto, že nerozumíš sám sobě. V nitru víš, že já tebe a tvoje slabosti chápu tak jako nikdo na světě - možná s výjimkou tvého otce. A to nedokážeš snést. Trápíš se, protože k tobě cítím soucit. Dobrá, proklatče, protože to ode mne vymáháš, řeknu ti to. Miluji tě a budu tě milovat do té doby, dokud nesplynu s prapůvodní Strážkyní. Jenomže ty tohle nechceš slyšet, viď? To není to, po čem toužíš."
Král vzplanul. "Aha! Takže ty mě ve skutečnosti nenávidíš! Tvoje slova jsou lží!"
"Ach, ach, ach!" vykřikla divoce a rozběhla se pryč. "Jdi ode mě! Jdi pryč! Jsi blázen. Já ti řeknu, co chceš slyšet a ty z toho šílíš! Chceš mou nenávist. Nenávist je to jediné, co znáš. Jdi pryč - nenávidím tě, pokud to uspokojí tvou duši."
JandolAnganol se nepokusil pronásledovat ji.
"Dobrá, tak tedy přijde bouře," zašeptal.
Z paláce se táhl kouř a zaplnil celé míse podobné údolí Matrassylu. Král se po rozloučení s MyrdemInggalou choval jako smyslů zbavený. Nařídil, aby ze stájí přinesli slámu a nakupili ji ke dveřím komnaty, kde byli stále ještě zavřeni myrdolátoři. Přinesli džbány čistého velrybího oleje. JandolAnganol vyrval otrokovi hořící pochodeň a hodil ji do slámy.
S hukotem vyšlehly plameny.
Toho odpoledne, kdy královna vyplula, zuřil oheň. Nikdo ho nesměl jít hasit, nikdo nesměl potlačit jeho zuřivost. Teprve v noci, když se král posadil s fagořím mládětem a opíjel se do němoty, přišli otroci s pumpami a oheň uhasili.
Když příštího rána vyšel bledý Batalix, král, jak měl ve zvyku, vstal a ukázal se lidu ve světle úsvitu.
Očekával ho větší dav než obvykle. Když se objevil, ozvalo se tiché, neartikulované mručení, zvuk, který narůstal, zvuk připomínající vytí raněného psa. Ve strachu z té mnohohlavé saně se král uchýlil zpět do komnaty a vrhl se na lůžko. Tam zůstal celý den, nejedl, nemluvil.
Následujícího dne se zdálo, že se již vzpamatoval. Svolal k sobě ministry, vydal jim příkazy, rozloučil se s Taynth Indreddem a Simodou Tal. Dokonce se krátce objevil před radou.
Měl ke svému vystoupení důvod. Jeho zvědové přinesli zprávy, že Und-dreid Kladivo, metla Mordriatu, opět postupuje jihozápadním směrem a že uzavřel spojenectví s Darvlišem.
Král radě vysvětlil, že královna MyrdemInggala a její bratr Yeferal-Oboral plánovali vraždu velvyslance ze Sibornalu, který kvůli tomu chtěl uprchnout. Proto královnu poslal do vyhnanství; její vměšování do záležitostí státu nelze tolerovat. Její bratr byl zabit.
Tato zrada se v těchto nebezpečných časech musí stát ponaučením pro celý národ. On, král, vymyslel plán, pomocí kterého se Borlien těsněji přimkne ke svým tradičním přátelům, Oldoranďanům a Pannovala-nům. Svůj plán jim včas oznámí. Vyzývavým pohledem přelétl všechny přítomné.
Pak vstal SartoriIrvraš s požadavkem, aby rada pohlédla na nové vynálezy ve světle historie.
"Protože máme stále v živé paměti Bitvu u Kosgattu, víme, že se objevily nové střelné zbraně. Dokonce i barbarské kmeny Driatů mají tyto nové - pušky, jak se jim říká. S puškou může člověk zastřelit nepřítele v okamžiku, kdy ho uvidí.

O těchto věcech se zmiňují staré kroniky, třebaže my ne vždy věříme tomu, co se v nich dočteme.
Nicméně, máme nové zbraně. Viděli jste, jak fungují. Vyrábějí je si-bornalské národy velkého severního kontinentu, které vynikají v mnoha řemeslech. Mají k dispozici naleziště lignitu a železných rud, která nám chybí. Je pro nás nezbytně nutné udržovat s tak mocnými národy dobré styky, takže jsme museli přísně potrestat pokus o vraždu jejich velvyslance. "
Jeden z baronů vzadu hněvivě vykřikl: "Pověz nám pravdu. Nebyl snad Pašaratid zkažený? Neměl pletky s jedním borlienským děvčetem dole ve městě a neporušoval tím zákony naše i svoje?"
"Naši zvědové po tom pátrají," odvětil SartoriIrvraš a spěšně pokračoval: "Vyšleme delegaci do Askitoše, hlavního města země Uskutošk, abychom otevřeli obchodní trasu, v naději, že Sibornalané k nám budou přátelštější než doposud.
Mezitím úspěšně proběhlo naše jednání s váženými diplomaty z Oldoranda a Pannovalu. Jak víte, dostali jsme od nich několik zbraní. Pokud budeme moci poslat dostatečné množství těchto zbraní našemu urozenému generálovi Hanrovi TolramKetinetovi, pak válka s Randonanem skončí rychle."
Jak královu řeč, tak vystoupení SartoriIrvraše přijali chladně. V radě byli přítomni i ti, kteří podporovali barona RantanOborala, MyrdemIng-galina otce. Jeden z nich vstal a zeptal se: "Máme to chápat tak, že tyto nové zbraně jsou zodpovědné za smrt jednašedesáti myrdolátorů? Pokud je tomu tak, pak jsou to opravdu mocné zbraně."
Kancléřova odpověď byla nejistá.
"V paláci bohužel vypukl požár, který založili stoupenci bývalé královny. Mnozí z nich zahynuli v plamenech, jež sami rozpoutali."
Když SartoriIrvraš a král opustili místnost, vypukla v ní bouře hluku.
"Dej jim sňatek," radil SartoriIrvraš. "Až se budou rozplývat nad krásou dětské nevěsty, zapomenou na svůj hněv. Dej jim ten sňatek co možná nejdřív, Veličenstvo. Ať ti blázni zapomenou na jednu špatnost díky druhé."
Odvrátil pohled, aby zakryl opovržení nad vlastní úlohou v celé té záležitosti.
Napětí viselo nad všemi, kdo žili v matrassylském paláci, s výjimkou fagorů, jejichž nervový systém byl vůči čekání imunní. Ale dokonce i fagorové měli nepříjemný pocit, protože na všem stále ještě lpěl zápach spáleniny.
Král se zachmuřeně stáhl do svých komnat. Před dveřmi drželi stráž příslušníci První fagorské gardy a Yuli zůstal s nimi, zatímco JandolAnganol se v soukromé kapli modlil se svým královským vikářem. Nejdříve klesl tváří k zemi v modlitbách, poté se sám zbičoval.
Když ho pak otrokyně myly, znovu k sobě zavolal kancléře. SartoriIrvraš se objevil až po třetím zavolání, oděný v inkoustem potřísněném květovaném čarfrulu a narychlo oblečených kalhotech. Starý muž vypadal zkormouceně. Mlčky se postavil před krále a uhlazoval si vous.
"Zlobíš se?" oslovil ho JandolAnganol z bazénu. Fagoří mládě sedělo opodál, s otevřenou tlamou.
"Jsem starý muž, Veličenstvo, a dnes toho na mě bylo trochu moc. Odpočíval jsem."
"Spíš jsi sepisoval tu svoji zatracenou historii."
"Abych pravdu řekl, odpočíval jsem a truchlil pro jednašedesát mrtvých."
Král udeřil do vody plochou dlaně.
"Jsi ateista. Nemáš svědomí, které bys musel chlácholit. Nemusíš se bičovat. To přenech mně."
SartoriIrvraš se opatrně usmál.
"Čím ti mohu posloužit, Veličenstvo?"
JandolAnganol vstal a ženy ho zahalily do ručníků. Vystoupil z bazénu.
"Co se služeb týče, vykonal jsi pro mě dost." Střelil po SartoriIrvrašovi jedním ze svých temně lesklých pohledů. "Je načase odložit tě na pastvinu jako staré hoxneje, které máš tak rád. Najdu si někoho, kdo bude lépe vyhovovat mému způsobu myšlení, aby mně radil."
Ženy se choulily u hliněných nádob, které přinesl královský lazebník, a potměšile naslouchaly dramatu.
"Je mnoho takových, kteří rádi budou předstírat, že myslí tak, jak ty si přeješ, Výsosti. Chceš-li je svou důvěrou obdařit, to záleží jen na tobě. Možná jim pro obveselení budeš vyprávět, jak já selhal. Copak jsem za tebou nestál ve všech tvých plánech? "
Král mrštil zmuchlané ručníky na podlahu a nahý zlověstně rázoval po místnosti. Pohled měl stejně divoký jako chůzi. Yuli začal plačtivě naříkat.
"Jen si poslechni, co pořád slyším. Neschopný. Bez královny. Neoblíbený. Důvěry nehodný. Odmítaný radou. Neříkej mi, že když se ožením s tím děckem z Oldoranda, stanu se miláčkem davů. To ty jsi mně poradil udělat to a já už mám dost tvých rad."
SartoriIrvraš ustoupil ke zdi, kde byl před králem poměrně v bezpečí. V zoufalství si mačkal ruce.
"Pokud mohu promluvit... věrně jsem sloužil tobě a před tebou tvému otci. Lhal jsem kvůli tobě. Lhal jsem i dnes. Pro tvou záchranu jsem překroutil pravdu o tom strašném zločinu na myrdolátorech. Na rozdíl od jiných kancléřů, které by sis mohl vybrat, nemám žádné politické ambice - nemůžeš mě jen tak pošpinit, Výsosti!"
"Zločin! Takže tvůj král je zločinec, ano? Jak jinak jsem měl potlačit jejich povstání?"
"Vždy, když jsem ti radil, pane, měl jsem na mysli spíš tvoje dobro než moje. Stejně tak v této politováníhodné záležitosti s rozvodem. Vzpomeň si na to, jak jsem ti říkal, že nikdy nenalezneš ženu, jako je královna, a -"
Král popadl ručník a omotal si ho kolem útlého pasu. U nohou se mu vytvořila kaluž. "Řekl jsi mi, že mojí prvořadou povinností je povinnost vůči zemi. Takže jsem učinil oběť, učinil jsem ji na tvou radu -"
"Ne, Veličenstvo, ne, já jsem jasně -"V rozrušení mávl rukama.
"Já jzzem jazzně," řekl Yuli, který pochytil nové slovo.
"Ty prostě potřebuješ obětního beránka, na kterém bys mohl zchladit svůj hněv, pane. Takto mě nesmíš propustit. To

je zločin."
Jeho slova se rozléhala lázeňskou místností. Ženy nejdříve chtěly utéct, pak vystrašeně znehybněly, aby se králův hněv neobrátil proti nim.
Otočil se ke kancléři.
Obličej měl rudý hněvem, barva se rozlévala z čelistí k hrdlu. "Opět zločin! Jsem tedy zločinec? Ty stará kryso, ty se opovažuješ rozkazovat mně a urážet mě! Já si to s tebou vyřídím."
Rázoval k místu, kde ležely přichystané jeho šaty.
SartoriIrvraš ve strachu, že zašel příliš daleko, roztřeseným hlasem řekl: "Odpusť mi, Veličenstvo, už chápu, jaký máš plán. Když mě propustíš, budeš mne před radou moci obvinit z toho, co se stalo a tím se očistit v jejich očích. Pokud lze pravdu takto překrucovat... je to vyzkoušená taktika, vyzkoušená, taky průhledná - ale my se jistě shodneme v tom, nakolik -"
Zaváhal a zmlkl. Místnost plnil slabý podvečerní svit. Masou mraků venku probleskovaly stopy polární bouře. Král vytáhl meč z pochvy, která ležela na stole, a zamával jím.
SartoriIrvraš začal ustupovat. Převrhl nádobku s vonnou vodou; rozlila se na dlaždičkovou podlahu.
JandolAnganol si začal s mečem hrát: bojoval s neviditelným nepřítelem, předstíral útok prudkým výpadem, střídavě ustupoval a útočil. Rychle se pohyboval celou místností. Zeny přitisknuté ke zdi se stadiem chichotaly.
"Hej! Hou! Hej!"
Změnil směr a obnažené ostří zamířilo na kancléře.
Když se zastavilo jen na palec od jeho klíční kosti, král řekl: "Tak. Kde je můj syn, kde je Robayday, ty starý lotře? Chce mě snad připravit o život? "
"Jak tak znám historii tvého rodu, nebylo by to nic neobvyklého, pane," odvětil SartoriIrvraš, marně si zakrývaje hruď rukama.
"Musím se synem mluvit. Ukryl jsi ho v nepořádku svých komnat."
"Ne, pane, to jsem neudělal."
"Řekli mně, že jsi to udělal, pane, řekl mi to fagorský strážce. A taky mně pošeptal, pane, že v těle máš stále ještě nějakou krev."
"Pane, jsi příliš vyčerpaný všemi zkouškami, které jsi musel prožít. Nech mě -"
"Nedostaneš, nic, pane, jenom ocel do hrdla. Tím bych se tě spolehlivě zbavil navždy! Prý máš ve svých komnatách hosta."
"Z Morstrualu, pane, je to jen chlapec, nic víc."
"Takže ty jsi teď na chlapce..." Téma však začínalo ztrácet přitažlivost. Král s výkřikem mrštil meč vzhůru. Hrot se zabodl do trámů na stropě. Když se po něm natáhl a uchopil jilec, ručník se mu sesmekl z boků.
SartoriIrvraš přestal před králem couvat a zajíkavě řekl: "Chápu, co je příčinou tvého šílenství a dovolil bych si -"
Místo aby popadl ručník, král chňapl po čarfrulu starého muže a smýkl jím. Ručník odlétl. Kancléř vyděšeně vykřikl. Nohy mu uklouzly a oba společně ztěžka upadli do kaluže vody.
Král pružně jako kočka v okamžiku vyskočil a pokynul ženám, aby SartoriIrvrašovi pomohly na nohy. Když mu dvě pomáhaly vstát, kancléř sténal a držel si záda.
"Teď jdi, pane," přikázal král. "Jdi si sbalit věci - než ti ukážu, jak šílený opravdu jsem. Pamatuj si, mám tě za ateistu a myrdolátora!"
Ve svých komnatách kancléř SartoriIrvraš zavolal otrokyni a za spousty hekání a sténání si od ní nechal natřít záda mastmi. Jeho osobní fagorský strážce Lex nezúčastněně přihlížel.
Po chvíli si dal přinést squaanejovou šťávu s lordryardryjským ledem a pak pracně napsal dopis králi; mezi jednotlivými větami se popadal za záda.
Ctěný pane,
věrně jsem sloužil rodu Anganolů a zasluhuji za to jen dobré. Stále jsem připraven sloužit Ti, navzdory útoku na mou osobu, protože vím, jak Tvoje Veličenstvo v současné době duševně trpí.
Co se týče mého ateismu a vzdělávání, proti kterému máš tak často námitky, chtěl bych podotknout, že tyto dvě věci jsou jedno a že moje oči jsou otevřené skutečné povaze našeho světa. Nechci Tě odvádět od Tvé víry, pouze Ti chci vysvětlit, že to je právě víra, které zavinila Tvoje současné nelehké postavení.
Vidím náš svět jako jednotu. Pověděl jsem Ti o svém objevu, že hoxnej je pruhované zvíře, třebaže pravdou se zdá pravý opak. Tento objev je životné důležitý, protože naznačuje spojitost mezi obdobími Velkého roku a umožňuje nám jejich nové pochopení. Mnoho rostlin a zvířat podobným způsobem chrání své druhy před vymřením během rozporuplných období Velkého roku.
Je možné, že lidstvo by v náboženství mohlo mít podobný způsob záchrany? Odlišný od ostatních forem pouze tak, jako se lidé liší od krutých zvířat? Náboženství je sociálním poutem, které dokáže jednotit v časech krutého chladu, nebo, jako nyní, v časech extrémního horka. Toto pouto, tato soudržnost, má značnou hodnotu, protože zajišťuje naše přežití v národních či kmenových entitách.
Co ovšem nesmí, je ovládnout naše životy a myšlení. Pokud náboženství obětujeme příliš, staneme se jeho vězni, tak jako jsou Madisové vězni uktu. Musíš mi, pane, odpustit, že se Ti opovažuji toto říct, a bojím se, že to shledáš nepřijatelným, ale Ty sám ses projevil jako otrok Akhanabův -
Přestal psát. Ne, jako obvykle zachází příliš daleko. Jakmile by si král přečetl tuto větu, v divokém hněvu by ho zničil.
Namáhavě vzal další list pergamenu a napsal upravenou verzi původního dopisu. Pověřil Lexe, aby ji doručil.
Pak si sedl a rozplakal se.
Usnul. Když se později probudil, zjistil, že Lex stojí nad ním a ze štěrbin nozder mu vytéká bílý sliz. Už dávno si zvykl na

mlčenlivost fagorů; třebaže tyto tvory nenáviděl, byli méně protivní než lidští otroci.
Pohled na stolní hodiny mu řekl, že už je téměř dvacet pět hodin. Zívl, protáhl se a oblékl si teplejší oblečení. Nad prázdným nádvořím venku blikala polární záře. Palác spal - možná s výjimkou krále...
"Lexi, půjdeme a promluvíme si s naším vězněm. Nakrmil jsi ho?"
Aniž by se pohnul, fagor řekl: "Vězeň má své jídlo, sire." Mluvil hlubokým hlasem, bzučivě, takže oslovení vyznělo spíš jako "zzorre". Jeho olonetština byla omezená, ale SartoriIrvraš se ve svém odporu k fagorům odmítl naučit hurdhuštině.
Mezi policemi pokrývajícími většinu dlouhé zdi stál příborník.
Lex ho odsunul od zdi a odhalil kovové dveře. Neohrabaně strčil klíč do zámku a otočil jím. Tahem otevřel dveře; člověk a fagor vstoupili do tajné cely. Kdysi to bývala samostatná místnost. Za vlády VarpalAnga-nola nechal kancléř její vnější dveře zazdít. Teď byla jedinou přístupovou cestou jeho pracovna. V okně byly zasazeny pevné mříže. Zvenčí okno ukrývala změť ozdob palácové fasády.
V místnosti bzučely mouchy, visely v ní, jako by spaly v hustém vzduchu. Lezly po stole a po rukou Billyho Xiao Pina.

Billy seděl na židli. Řetězem byl připoután k silnému kruhu uchycenému v podlaze. Šaty měl plné skvrn od potu. V místnosti byl nesnesitelný zápach.
SartoriIrvraš vyndal z oděvu váček s šalvějí, pellamantinem a dalšími bylinami, přitiskl si ho k nosu a pokynul fagorovi k vědru s výkaly, které stálo v rohu místnosti.
"Vyprázdni to." Lex se pohnul, aby splnil příkaz.
Kancléř si vzal židli a postavil ji mimo dosah vězně. Opatrně se posadil. S hekáním si držel bolavá záda. Než promluvil, zapálil si rozrazilku.
"Nu, BillišOupine, jsi tu dva dny. Opět si spolu promluvíme. Jsem kancléřem Borlienu a pokud mně budeš lhát, je v mé moci mučit tě. Představil ses jako starosta jistého města v Čalském zálivu. Pak, když jsem tě zavřel, tvrdil jsi, že jsi mnohem vznešenější osoba, a že jsi přišel ze světa, který je nad naším světem. Kým jsi dnes? Řekni pravdu!"
Billy si otřel obličej rukávem a řekl: "Věř mi, pane, o této tajné místnosti jsem věděl ještě předtím, než jsem sem přišel. Přesto nevím o mnoha aspektech vašeho chování. Mojí první chybou bylo to, že jsem se představil jako někdo, kým nejsem - což jsem udělal proto, že jsem pochyboval o tom, zda mi uvěříš pravdu."
"Bez vychloubání si troufám říct, že jsem jedním z nejosvícenějších hledačů pravdy mé generace."
"Já to vím, pane. Proto mne pusť. Nech mne jít za královnou. Proč jsi mne zavřel, když nemám v úmyslu nikomu ublížit?"
"Zavřel jsem tě proto, že bys mi mohl být užitečný. Vstaň."
Kancléř si prohlížel vězně. Na tom chlapíkovi bylo něco divného. Neměl typickou vyhublou postavu Kampannlaťanů ani sudovitý tvar groteskních lidí, někdy popisovaných v legendách, jejichž předkové (podle názorů lékařů) kdysi dávno unikli řádění kostní horečky.
Jeho přítel CaraBansity z Ottassolu by řekl, že podivné oblé charakteristice zajatcových rysů odpovídá jemu vlastní struktura kostí. Pokožka byla hladká, pozoruhodně bledá, třebaže špičku nosu měl sežehnutou sluncem. Vlasy měl jemné.
A bylo na něm víc stěží postřehnutelných rozdílů, jako například charakter zajatcova pohledu a jeho délka. Odvracel oči, když poslouchal, a hleděl na SartoriIrvraše jenom tehdy, když sám mluvil - ačkoliv to by se dalo vysvětlit strachem. Často obracel oči vzhůru, místo aby je upíral k zemi. A především, olonetštinou mluvil s podivným cizím přízvukem.
Toho všeho si kancléř všiml předtím, než promluvil: "Popiš mně ten svět nahoře, z něhož tvrdíš, že pocházíš. Jsem rozumný člověk a budu ti naslouchat bez předsudků, ať řekneš cokoliv." Potáhl z rozrazilky a zakašlal.
Lex se vrátil s prázdným vědrem a pak stál bez pohybu u zdi a upíral rudý pohled na neurčitý bod někde uprostřed místnosti.
Když se Billy posadil, řetězy zařinčely. Položil okovaná zápěstí na stůl před sebe a začal: "Milostivý pane, přišel jsem, jak už jsem ti řekl, z mnohem menšího světa, než je tvůj. Ze světa o velikosti zhruba tohoto velkého kopce, na kterém stojí matrassylský palác. Ten svět se nazývá Avernus, třebaže vaši astronomové ho už dlouho znají pod jménem Kaidaw. Leží přibližně patnáct set kilometrů nad Helikonií, s orbitální periodou 7770 vteřin a je -"
"Počkej. Na čem ten tvůj kopec leží? Na vzduchu?"
"Kolem Avernu není žádný vzduch. Avernus je v podstatě kovový měsíc. Ne, pane, vy takové slovo v olonetštině neznáte, protože Helikonie svůj přirozený měsíc nemá. Avernus nepřetržitě obíhá kolem Helikonie, tak jako Helikonie obíhá kolem Batalixu. Jinak by pod tíhou gravitace spadl. Myslím, že ten princip chápeš, pane. Víš přece o skutečné podstatě vztahů mezi Helikonií a Batalixem na jedné straně a Batalixem a Freyrem na straně druhé."
"Velmi dobře chápu, co říkáš." Plácl dlaní po mouše, která mu lezla po holé lebce. "Hovoříš s autorem 'Abecedy historie a přírody', ve které se tuto vědomost snažím shrnout. Jen pár lidí chápe - a já jsem jedním z nich - že Batalix a Freyr obíhají kolem společného ohniska, zatímco Ko-pais, Aganip a Ipokren spolu s Helikonií obíhají kolem Batalixu. Rychlost našich sesterských světů v jejich drahách odpovídá jejich poloze a vzdálenosti od mateřského tělesa, Batalixu. A co víc, kosmologie nás učí, že tyto naše sesterské světy vznikly z Batalixu, tak jako se lidé rodí ze svých matek, a Batalix se zrodil z Freyru, který je jeho matkou. Dovolím sám sobě zalichotit, že co se týče říše nebes, jsem informovaný dostatečně."
Vzhlédl ke stropu a vyfoukl mezi mouchy obláček kouře.
Billy si odkašlal. "Nu, nemáš docela pravdu. Batalix a jeho planety tvoří poměrně starý sluneční systém, který byl uchvácen mnohem větším sluncem, jemuž vy říkáte Freyr. Bylo to před zhruba osmi miliony lety, podle našeho času."
Kancléř sebou nepokojně zavrtěl a s podrážděným výrazem v obličeji si přehodil nohu přes nohu a zas naopak. "Mezi překážky na cestě k vědění patří pronásledování těch, kteří hledají moudrost, potíže při výzkumu a - toto především -

nesprávné pochopení zkoumaného. Všechno toto rozvádím v první kapitole.

Je zřejmé, že máš nějaké vědomosti, nicméně zrazuješ je tím, že je ze svých vlastních důvodů mísíš s nepravdou. Pamatuj si, že mučení je přítelem pravdy, BillišOupine. Jsem trpělivý člověk, ale ty tvoje divoké řeči o milionech mne rozčilují. Pouhými čísly na mne dojem neuděláš. Taková čísla si každý může vymyslet jen tak z hlavy."
"Já si nic nevymýšlím, pane. Kolik lidí obývá Kampannlat?"
Kancléř vypadal zmateně. "Nu, podle nejnovějších odhadů takových padesát milionů."
"Špatně, pane. Šedesát čtyři miliony lidí a třicet pět milionů fagorů. Za časů VryDen, kterou tak rád cituješ, to bylo osm milionů lidí a dvacet tři milionů fagorů. Biomasa úměrně odpovídá množství energie dodávané na povrch planety. V Sibornalu žije -"
SartoriIrvraš zamával rukama. "Dost - pokoušíš se mne rozčilit... Vrať se ke geometrii sluncí. Ty se opovažuješ tvrdit, že mezi Freyrem a Bata-lixem neexistuje pokrevní vztah? "
Billy zvedl pohled od svých rukou a úkosem pohlédl na starého muže, který seděl mimo jeho dosah. "Když ti povím, co se skutečně stalo, ctěný kancléři, uvěříš mi?"
"To záleží na tom, zda tvůj příběh bude v mezích věrohodnosti." Vyfoukl obláček kouře.
Billy Xiao Pin řekl: "Tvou krásnou královnu jsem stěží zahlédl. Proč bych tu tedy měl být a zemřít tady, kdybych ti neřekl tuto velkou pravdu?" Pomyslel na MyrdemInggalu, nádhernou ve vlajícím mušelínu, když prošla kolem něj. Pak začal.
Fagor stál u špinavé zdi a starý muž seděl na rozvrzané židli. Mouchy bzučely. Zvenčí nepronikal jediný zvuk.
"Při cestě sem jsem viděl zástavu hlásající v olonetštině 'Všechna moudrost světa vždy existovala'. Není to pravda. Možná je to pravda pro náboženství, ale pro vědu je to lež. Pravda spočívá ve skutečnosti, kterou musíme pracně odhalit, a v hypotézách, které musíme znovu a znovu ověřovat - třebaže tam, odkud jsem přišel, fakta smazala pravdu. Jak jsi sám řekl, existuje mnoho překážek na cestě k vědění a k metastruktuře vědění, které říkáme věda. Avernus je umělým světem. Je to výtvor védy a uplatnění vědy, kterému říkáme - vy takové slovo nemáte - technologie. Možná budeš překvapený, když ti povím, že rasa, z níž přicházím a která se vyvinula na vzdálené planetě zvané Země, je mladší než vy, Helikoňané. Museli jsme však čelit méně přírodním pohromám než vy."

Odmlčel se, téměř šokován tím, že slyší slovo Země vyslovené v takovém prostředí.
"Takže ti nebudu lhát - třebaže tě varuji, že se možná dozvíš něco, co nebude zapadat do tvého obrazu světa, kancléři. Možná budeš šokován, třebaže jsi tím nejosvícenějším z tvé rasy."
Kancléř zamáčkl rozrazilku o desku stolu a položil si ruku na hlavu. Bolela ho. V místnosti bylo dusno. Nedokázal řeč mladého cizince sledovat pozorně a v myšlenkách se neustále vracel ke králi, nahému, s mečem nebezpečně zabodnutým do stropu nad jejich hlavami. Vězeň mluvil dál.
Tam, odkud Billy přišel, vesmír znali tak dobře jako zahradu za domem. Věcně mluvil o žluté hvězdě typu G4, která je přibližně pět tisíc milionů let stará. Má nízkou zářivost a teplotu pouhých 5600 Kelvinů. Je to slunce nyní zvané Batalix. Pokračoval dál a popisoval jeho jedinou obydlenou planetu, Helikonii, planetu podobnou vzdálené Zemi, ale chladnější, šedivější, starší, s pomalejšími životními pochody. Na jejím povrchu se v průběhu věků vyvinuly druhy od zvířecích až k dominantním formám.
Před osmi miliony lety podle počítání Země se Batalix a jeho systém ocitly v přeplněné části vesmírného prostoru. Tam se nacházely i dvě hvězdy, kterým říkal A a C. Ty obíhaly jedna kolem druhé. Batalix byl vtažen do silného gravitačního pole hvězdy A. V sérii perturbací, které následovaly, se hvězda C ztratila a hvězda A získala nového společníka, Batalix. Hvězda A se od Batalixu, čili slunce B, velmi lišila. Třebaže její stáří bylo pouze něco mezi deseti a jedenácti miliony lety, vyvinula se stranou od hlavní sekvence hvězd a vstupovala do stadia hvězdného stáří. Měla poloměr zhruba sedmdesátkrát větší než Batalix a dvakrát tak vysokou teplotu. Byl to bílý veleobr spektrální třídy A.
Třebaže se snažil ze všech sil, kancléř nedokázal vnímavě naslouchat. Obklopoval ho pocit zkázy. Viděl rozmazaně a srdce mu bilo nepravidelným rytmem, který jakoby plnil celou místnost. Přitiskl si k nosu váček s bylinami, aby se mu lépe dýchalo.
"To stačí," přerušil Billyho vyprávění. "Tví lidé se vyznají v historii, mluví v podivných termínech, vysmívají se chápání moudrých mužů. Možná je to sebeklam, kterým trpíme... Malý zázrak, pokud je tomu tak. Před pouhými dvěma dny - jenom před padesáti hodinami - královna královen opustila Matrassyl, obviněna ze zrady, a jednašedesát myrdo-látorů bylo krutě zavražděno... A ty mi tu vyprávíš o sluncích, která si poskakují sem a tam, jak je napadne..."

Billy bubnoval prsty jedné ruky do stolu a druhou odháněl mouchy. Lex stál poblíž, nehybný jako kus nábytku, s očima zavřenýma.
"Já sám jsem myrdolátor. Mám velký podíl na všech těch zločinech. Příliš jsem si zvykl sloužit králi... a ten si příliš zvykl sloužit náboženství. Život byl tak jednoduchý... A teď, kdoví, jaké nové trápení přijde zítra?"
"Příliš se utápíš ve svých malých problémech," řekl Billy. "Jsi stejně špatný jako můj poradce na Avernu. Ten cele nevěří ve skutečnost Helikonie. Ty zas cele nevěříš ve skutečnost vesmíru. Tvůj umwelt není větší než tento palác."
"Co je to umwelt?"
"Oblast vymezená tvým vnímáním."
"Předstíráš, že toho tolik víš. Dobrá tedy, je správné moje tvrzení, že hoxnej je hnědě pruhovaným zvířetem, jehož pruhy jsou barevnější na jaře Velkého roku?"
"Ano, to je pravda. Zvířata a rostliny se v průběhu Velkého roku přizpůsobují a volí různé strategie na přežití rozsáhlých změn. Vedle binárních biologií a botanik tu existují takové, které se tak jako dřív řídí jednou hvězdou nebo

druhou."
"Ted se vrať ke svým procházejícím se sluncím. Podle mé víry, budované po sedmatřicet let, jsou naše dvě slunce umístěna na obloze jako stálá připomínka naší dvojí podstaty, ducha a těla, života a smrti a jednoho z nejvšeobecnějších rozporů, které vládnou lidskému životu - horka a chladu, světla a tmy, dobra a zla."
"Říkáš, že mí lidé jsou zběhlí v historii, kancléři. Možná tu byli jiní návštěvníci z Avernu, kteří se vám také pokoušeli odhalit pravdu a které jste ignorovali."
"Odhalení pravdy za pomoci nějakých uměle vykonstruovaných geometrií? V tom případě zahynuli jako kacíři!"
SartoriIrvraš vstal a zamračeně se opřel prsty o stůl.
Billy také namáhavě vstal a řetězy zařinčely. "Pravda by tě osvobodila, kancléři. Ať si myslíš cokoliv, ty 'bláznivé geometrie' vládnou vesmíru a ty to napolo víš. Važ si svého intelektu. Proč nejít dál, proč nerozbít svůj umwelt? Život, kterým oplývá Helikonie, je výsledkem právě těch bláznivých geometrií, kterým se tu vysmíváš.
To slunce třídy A, které ty znáš jako Freyr, je gigantickým termonukleárním reaktorem, produkujícím vysokoenergetické emise. Když se před osmi miliony lety Batalix a jeho planety ustálily na oběžné dráze kolem Freyru, byly vystaveny záření rentgenových paprsků a ultrafialové radiaci. Mělo to nesmírné důsledky na tehdy zdlouhavý vývoj helikonské biosféry. Začaly probíhat rychlé genetické změny, vyskytovaly se dramatické mutace a některé z nových forem přežily. Obzvlášť jeden zvířecí druh se stal hrozbou pro výsadní postavení, kterému se předtím těšily mnohem starší druhy -"
"Už dost," vykřikl SartoriIrvraš a nesouhlasně zamával rukou. "Co mi to tu povídáš o přeměně jedněch druhů v jiné? Copak se pes může stát arangem nebo hoxnej kaidawem? Všichni vědí, že každé zvíře má na světě své místo, tak jako mají své místo lidé. Tak to nařídil Všemocný."
"Ale vždyť ty jsi přece ateista! Ty ve Všemocného nevěříš!"
Kancléř zmateně zavrtěl hlavou. "Raději bych se nechal ovládat Všemocným než těmi tvými potřeštěnými geometriemi... Doufal jsem, že tě dám jako dar králi JandolAnganolovi, jenomže ty bys z něho učinil většího šílence, než je teď."
SartoriIrvraš si unaveně uvědomil, že krále teď nikdo žádným rozumným způsobem neuklidní. On sám se cítil dalek rozumnému uvažování. Když poslouchal Billyho, vzpomněl si na dalšího blázna - králova syna Robaydaye. Kdysi byl okouzlujícím dítětem, pak ho posedly bláznivé choutky, zvolil si poušť za svou vyprahlou matku, stal se zkušeným lovcem, občas se choval jako bez rozumu... pro jeho královské rodiče to byla hrozná rána.
Pomyslel na svůj vlastní dlouhý boj s cílem přijít na smysl existence světa. Jak je možné, že tak všudypřítomný problém trápí tak málo lidí?
Billy je možná pouze výplodem jeho přesycené představivosti, temnější stranou racionálnosti, a přišel, aby ho umořil.
Otočil se k fagorovi. "Hlídej ho, Lexi. Ráno si promyslím, jak se zbavit jeho i těch jeho umweltů. "
V ložnici SartoriIrvraše přemohla osamocenost. Král ho popadl a mrštil jím o zem! Cítil boule na pohmožděných zádech plných modřin a uvědomoval si, jak příšerně mu tělo zestárlo a zošklivělo a jak ho léta vyždímala dosucha. Dny byly plné hanby.
Zavolal k sobě otrokyni, která neochotně přišla, stejně neochotně, jako se on předtím dostavil před krále.
"Namasíruj mi záda," poručil jí.
Položila se za něj a drsnou, ale jemnou rukou mu přejížděla od hlavy až k pánvi. Páchl rozrazilem, fagory a močí. Byla to Randonanka, na tvářích měla vyřezané kmenové znaky. Voněla ovocem. Po chvíli se k ní otočil obličejem a jeho úd se pohnul. Pro ateisty i věřící bez rozdílu existovala jedna útěcha, jeden útěk od abstrakce. Kancléř zabořil ruku mezi snědá stehna otrokyně, druhou jí zajel do oděvu a uchopil ženina ňadra.

X - Billy v jiných rukou

Bez ohledu na to, zda za událostí v Matrassylu odpovídal Akhanaba nebo "bláznivé geometrie" - zda tyto události byly předem určeny nebo byly pouze výsledkem shody okolností - zda rozhodovala svobodná vůle nebo odhodlaný determinismus - důsledkem byla skutečnost, že příštích pětadvacet hodin bylo pro Billyho Xiao Pina strašných. V prvních okamžicích pobytu na Helikonii všechno viděl v zářivých barvách. Pak se mu život změnil v noční můru.
Toho zimního dne v období Velkého léta, kdy kancléř SartoriIrvraš Billyho vyslýchal a nedokázal ho pozorně sledovat, nastalo v noci pěti-hodinové období, kdy na obloze nesvítil ani Freyr, ani Batalix.
Nízko nad severním obzorem plála YarapRombryova kometa. Pak ji pohltil zcela neočekávaný hustý opar. Thordotter nevál, jak všichni čekali, ale poslal místo sebe mlhu.
Mlha připlula tou cestou, kterou odplula královna, po řece. Nejdříve ji jako zimomření na nahých zádech ucítili přístavní dělníci, převozníci a další, kteří nacházeli živobytí na soutoku Valvoralu a Takissy.
Někteří z dělníků pak cestou domů vzali tento zákeřný živel do svých příbytků, které lemovaly nuzné ulice za doky - a učinili je tím ještě chudobnějšími. Jejich manželky, které vyhlížely ven, zatímco zavíraly okenice, viděly skladiště rozplývat se v přízračné sépiovité skvrně.
Skvrna se zvedala výš, šplhala přes útesy, zákeřně jako zlá nemoc, až pronikla zdmi paláce.
Vojáci v tenkých uniformách a do hrubých kabátců odění fagorové táhli nakažlivou mlhu za sebou na hlídkách, kašlali do ní, nechali se jí pohltit. Palác sám dlouho nevydržel odolávat jejímu náporu a změnil se v pouhý přízrak paláce. Truchlivé a mlčky mlha procházela komnatami bývalé královny MyrdemInggaly.
Vetřelec si našel cestu také do světa pod kopcem. Čenichal ve změti zvuků gongu a výkřiků a modliteb a padání na tvář a procesí a zákazů, tam, kde se vyráběla svatost; jeho zlověstný dech se mísil s výpary vigilií a shromáždění a vytvářel purpurovou záři kolem obětních svící, jako by tam a jenom tam našel spřízněné místo, kde je vítán. Vlnil se po

podlahách mezi bosýma nohama a vnikal do tajných míst hory.
Do těch tajných míst odvedli Billyho Xiao Pina.

Jakmile SartoriIrvraš odešel, unaveně spočinul hlavou na stole. Honily se mu v ní divoké, neuspořádané myšlenky. Když se na ně vědomě snažil soustředit, utekly jako zločinci přes zeď. Že kdysi Helikonii popsal jako "formu sporu"? Nu, tady nešlo o spor s realitou. Vzpomněl si na všechny ty plané debaty o podstatě skutečnosti, které vedl se svým Poradcem na Avernu. Ted má skutečnosti co hrdlo ráčí a skutečnost ho i zabije.
Zločinecké myšlenky znovu ožily a zastavily se teprve tehdy, když před něj Lex, připomínající psa, postavil misku s jídlem.
"Ty udělat jezení," nařídil mu prvotní, když na něj Billy zničeně pohlédl.
Byla to ovesná kaše s nakrájenými kousky výrazně barevného ovoce. Vzal stříbrnou lžíci a začal jíst. Jídlo bylo bez chuti. Snědl několik lžic a přemohla ho únava. Se sténáním odstrčil misku a znovu položil hlavu na stůl. Na jídlo a na nechráněný krk se slétly mouchy.
Lex přešel ke zdi naproti té, kterou on a kancléř pravidelně vcházeli, a zaťukal na jeden z dřevěných panelů. Ozvalo se ťukání z druhé strany; Lex na ně odpověděl dvěma zaťukáními oddělenými pauzou. Část obložení se otevřela do místnosti, rozvířila prach.
Do cely vstoupila prvotní samice. Pohybovala se neslyšným způsobem svého druhu. Spolu s Lexem Billyho bez váhání omráčili a odnesli do úzké chodby. Gilota panel zavřela a zastrčila petlici.
V paláci byla spousta zapomenutých chodeb; tato byla nedokončená a podle všech známek nepoužívaná celá staletí. Nyní ji vyplnili tito dva velcí nelidé.
Fagorští otroci byli v matrassylském paláci stejně častým zjevem jako fagorští vojáci. Když pracovali jako zedníci a stavěli silné zdi z kamenů, což byla práce, pro kterou měli hrubé vlohy, snažili se v nich ponechat průchody, které pak zastřešili a využívali pro vlastní účely.
Billy, omráčený, ale stále při vědomí, zjistil, že ho nesou dolů po schodech, které vedly hned jedním směrem, hned zas druhým, jako by měly případného vetřelce dokonale zmást. Hlava mu visela přes rameno giloty a při každém kroku ji uhodila do lopatky.
Konečně přišli na úroveň země a tam se zastavili. Ve vzduchu byla cítit vlhkost. Někde mimo dosah Billyho pohledu doutnala pochodeň. Zaskřípaly panty. Padacími dveřmi ho shodili do tmy. V hrůze se nezmohl na nic jiného než jen na slabé zasténání.
Když se mu hlava zvrátila, objevila se pochodeň, kterou zastínila chlupatá hlava. Byl kdesi v podzemí a ohmatávaly ho tříprsté ruce. V šeru zazářily nafialovělé a rudé zřítelnice. Obklopil ho odporný zápach a šouravé zvuky. Dvířka nad ním se zabouchla a ozvěna úderu odumřela v dálce.
Neviděl nic než jen obludná záda. Další dveře, další čekání, další schody a zlověstné šeptání. Omdlel - a přesto si byl vědom otřesů sestupu, které pokračovaly celou věčnost.
Nakonec ho donutili, aby šel sám, jako opilec. Nohy necítil. Ano, samozřejmě - dali mu do jídla omamný prostředek.
Neudržel hlavu zpříma; uvědomil si, že jsou ve velké podzemní místnosti a kráčejí po dřevěném ochozu blízko stropu. Z ochozu visely praporce. Pod nimi byli shromážděni lidé v dlouhých róbách, bosí. Na okamžik si uvědomil, jak se jim říká: mniši. Seděli za dlouhými stoly, kde je obsluhovali fagorové v podobném oblečení. Billymu Xiao Pinovi se vrátily vzpomínky; upamatoval se na kláštery pod kopcem, kde si koupil vafli. Vedli ho změtí svatých cest vytesaných ve skále pod JandolAnganolovým palácem.
Chůze ho přivedla k vědomí. Provázeli ho dva fagoři, giloty. Lex se zřejmě vrátil sloužit kancléři, který teď určitě spí. Vysíleně zavolal na mnichy, ale nikdo ho ve změti hlasů neslyšel. Opustili osvětlený prostor.
Další chodby. Pokoušel se protestovat, ale giloty ho popohánděly. Kamennou zeď po jeho boku zdobil vytesaný pás. Chtěl se ho dotknout, ale giloty ho odehnaly.
Opět dolů.
Naprostá tma, pach řeky a nenarozených věcí.
"Pusťte mne, prosím." Jeho první slova. Otevřela se brána.
Přivedli ho do jiného světa, do podzemního království prvotních. Samotný vzduch byl jiný, zvuky a pachy byly cizí. Slyšel šplouchání vody. I rozměry byly odlišné: klenutí bylo široké a nízké, připomínalo jeskyni. Šli vzhůru po nerovné cestě. Bylo to jako šplhání do mrtvých úst.
Nic na Avernu Billyho na takové dobrodružství nepřipravilo. Kolem se shromáždily davy fagorů, aby si ho prohlédly, strkaly mu do obličeje své kravské tlamy. Dovedly ho před sněm prvotních, samců a samic. Ve výklencích ve zdech byly naskládané jejich totemy, prastaří fagorové klesající hlouběji a hlouběji do stadia ukončení; nejstarší z nich vypadal jako malá černá panenka, téměř celá z keratinu. Sněmu předsedal mladý kzahhn, Ghht-Yronz Tharl.
Ghht-Yronz Tharl nebyl starší než kreat. Hustou bílou srst na rame-nou měl stále ještě poskvrněnou červení. Dlouhé točité rohy měl pomalované spirálovitými vzory a hlavu držel skloněnou k zemi, v útočném gestu, aby si špičky rohů nepoškrábal o strop.
Co se týkalo místnosti: třebaže střecha byla hrubá a nedokončená, byla přibližně kruhová. Bylo to auditorium - pokud se tento termín dá použít pro tak nelidské publikum - postavené ve tvaru kola. Ghht-Yronz Tharl strnule a vzpřímeně nadýmal hrud v jeho středu.
Většinu podlahy pokrývaly nízké lavice pro diváky, vybíhaly jako vidlice ze středu kola. Tam stáli členové sněmu, bez hnutí, jen občas trhli ramenem nebo střihli uchem. V každé lavici byl žlab a kus řetězu upevněného do kamene. V podlaze vytesaná korýtka na vodu nebo moč vedla do příkopů, které tvořily obvod kola.
Jako by mlha pronikla i sem, protože odporný pach dechu prvotních propůjčil pochodním modravou auru. Billyho

prozkoumávaly neohrabané ruce. Ve snaze pochytit co nejvíc z té scény, všiml si cest: jedny vedly vzhůru a další, s ponuře vyhlížejícími vchody, vedly ještě hlouběji do země.
Najednou pochopil: v těchto jeskyních teď přebývají fagorové, aby unikli žáru; přijde čas, kdy se tu budou tísnit lidé, aby unikli chladu. Fagorové se pak ujmou vlády nad světem.
Ozval se nějaký povel a výslech začal. Bylo zřejmé, že Lex informoval Ghht-Yronz Tharla o obsahu Billyho rozhovoru se SartoriIrvrašem.
Vedle kzahhna seděla lidská žena středního věku, beztvará bytost v konopném oděvu, která překládala sled kzahhnových otázek do olonetštiny. Týkaly se Billyho příchodu z Freyru - o Avernu fagoři nevěděli. Pokud Syn Freyru není z Helikonie, je zřejmé, že přišel z Freyru, protože v očích prvotních od Freyru pochází všechno zlo.
Stěží jejich otázkám rozuměl. Oni zas nechápali jeho odpovědi. Měl potíže s borlienským kancléřem; tady byla rozdílnost kultur mnohem rozsáhlejší - řekl by nepřekonatelná, s výjimkou příležitostí, kdy se doslova přinutil rozumět jim. Tito tvorové z nočních můr například pochopili skutečnost, že období zvyšujícího se žáru pomine během tří či čtyř lidských generací a bude vystřídáno pozvolným a neustálým sestupem teplot k zimě.
V tomto bodě otázky ustaly a kzahhn upadl do transu, aby pohovořil s předky své nelehké přítomnosti. Lidský otrok Billymu přinesl k pití ochucenou vodu. Prosil je, aby ho odvedli zpět do paláce, ale výslech po chvíli začal znovu.
Bylo zvláštní, že fagorové pochopili to, co nedokázal pochopit SartoriIrvraš, totiž to, že Billy cestoval vesmírem, třebaže výraz pro "vesmír" byl v rodném téměř nepřeložitelným shlukem, značícím něco jako "nezměřitelná cesta obratů vzduchu a procedur Velkého roku". Stručněji o něm někdy hovořili jako o "Aganipově cestě".
Aniž by se jich dotkli, prohlíželi si hodinky. Strkali si ho od jednoho ke druhému, podél vidlic sněmovního kola, aby si ho všichni mohli dobře prohlédnout. Jeho vysvětlení, že tři skupiny číslic ukazují čas na Zemi, na Helikonii a na Avernu, pro ně nic neznamenalo. Stejně jako fagorové, se kterými se setkal před Matrassylem, se nepokusili hodinky mu vzít a brzy přešli k jinému tématu.
Oči ho pálily, z nosu mu teklo - trpěl alergií na jejich husté kožichy, kterých byl nucen se dotýkat.
Mezi kýcháním jim Billy řekl všechno, co věděl o situaci na Helikonii. Strach ho hnal, aby jim řekl skutečně vše. Když uslyšeli něco, co byli schopni pochopit nebo co je obzvlášť zajímalo, kzahhn informaci předal svému keratinovému předkovi, buď k zachování nebo jen pro zajímavost, tím si Billy nebyl jistý - na Avernu fagorové nespadali do jeho oboru.
Když se jim pracně a zbytečně pokoušel vysvětlit, jak přicházejí a míjejí jednotlivá roční období, řekli mu, že klášterní jeskyně v kopcích jsou v některých dobách obývány fagory, v jiných Syny Freyru. Kdysi, v jiné existenci, si stěžoval, že Avernus je příliš jednotvárný; teď se ocitl ve změti různorodosti, kdy se podivná linie jazyka vlnila mezi hurdhuštinou, rodným a eotemporálním, mezi vědeckým a metaforickým.
Jako dítě, které zjišťuje, že zvířata umějí mluvit, Billy naslouchal, když k němu fagorové hovořili. "Možnost odplacení se Synům Freyru v neharmonickém období-Velkého-roku nemá bytí. Přežití samotné musí být naše povinnost. Opatrnost plní naše mysli. Všechen čas je náš, až do smrti Freyru. Kzahhn JandolAnganol drží ochranná ruka nad přežitím prvotních ve svých zemích. Proto, přikázáním pro naše jednotky je zformování se na podporu kzahhna JandolAnganola. Takový je náš nynější zákon neharmonického období. Opatrnost je to, co ty Billy musíš přijmout, aby neudělat další trápení tomuto kzahhnovi slabosti zvanému JandolAnganol. Pochopil to?"
Hlavou mu vířily jmény přetížené věty a Billy se pokoušel prohlásit, že je nevinen. Avšak otázky viny či neviny byly mimo jejich umwelt. Když mluvil, jejich zmatek posiloval ovzduší zjevného nepřátelství.
Za tím nepřátelstvím se skrýval strach z krále, neosobní strach. Věděli, že JandolAnganol je slabý a měli strach z toho, že pokud bude dynastickým sňatkem zpečetěno spojenectví s Oldorandem, mohli by být v Borlienu stejně pronásledováni jako fagoři v Oldorandu. Jejich nenávist vůči Oldorandu byla zřejmá a nadevše nenáviděli jeho hlavní město, které nazývali eotemporálním jménem Hrrm-Bhhrd Ydohk.
Zatímco události světa prvotních byly pro lidstvo záhadou - prázdnotou - prvotní dobře chápali dění ve světě lidí. Arogantní lidské pohrdání fagory bylo tak hluboké, že prvotní byli často přítomni, třebaže ignorováni, při těch nejdelikátnějších státních rozhovorech. Tak mohl i ten nejpokornější otrok být obratným zvědem.
S pohledem upřeným na jejich netečná těla Billyho napadlo, že si usmysleli držet jej v zajetí, aby krále ovlivnili ve věci nového sňatku; marně se pokoušel přesvědčit je, že král o jeho existenci vůbec neví.
Jakmile mu došla slova, napadlo ho, že se vystavil dalšímu nebezpečí. Pokud si fagoři uvědomí, že jeho přítomnost v paláci je tajemstvím, mohou ho držet tady, ve vězení horším, než bylo to předchozí. Avšak chlupatý sněm sledoval jiný cíl. Znovu se vrátil k otázce uchvácení Batalixu Freyrem, k události, která, jak se zdálo, pro ně byla nesmírně důležitá.
Pokud není z Freyru, přišel z T'Sehn-Hrru? Nerozuměl jejich otázce. Myslí snad T'Sehn-Hrrem Avernus, Kaidawa? Očividně ne. Pokoušeli se mu to vysvětlit, on sám se snažil. T'Sehn-Hrr však zůstal tajemstvím. Billy si připadal jako jedna z jejich keratinových postav opřených o zeď, odsouzených mnohokrát po sobě stále slabším hlasem opakovat stejné věci. Hovořit s fagory bylo jako pokoušet se zápasit s věčností.
členové sněmu si ho posílali od jednoho ke druhému, tu ho zmáčkli, tam si ho točili. Znovu projevili zájem a chtěli se podívat na tříciferníkový náramek na jeho zápěstí. Ta měňavá čísla je fascinovala. Neučinili ale jediný pokus sundat mu ho nebo se ho jen dotknout, jako by v něm vycítili ničivou sílu.
Billy stále hledal slova, když vtom si uvědomil, že kzahhn a sněm odcházejí. V hlavě se mu opět zatemnilo. Zjistil, že klesl do známé židle, čelem dopadl na povědomý stůl. Giloty ho vrátily do jeho cely. Nebylo daleko k bledému, rubáš připomínajícímu úsvitu.
Stál u něj Lex, rohů zbavený, vykastrovaný, téměř věrný.
"Tvoje kroky nutné do postele ke spaní," poradil mu.
Billy začal plakat. S pláčem usnul.

Mlha se prostírala daleko a široko a stáčela se nad řeku Valvoral, aby si prohlédla džungli objímající všechny břehy. Nedbajíc na národnostní hranice, pronikla daleko do Oldoranda. Tam, uprostřed říční dopravy, dostihla Lordryardryjskou paní, která mířila na jihovýchod do Matrassylu a ke vzdálenému moři.
V Oldorandu úspěšně prodala poslední náklad ledu a nyní loď s plochým dnem vezla nový náklad do hlavního města Borlienu nebo do Ottassolu: sůl, hedvábí, koberce všech vzorů, tapiserie, modravé ryby od jezera Dorzin, rozdělené do beden s drceným ledem, vyřezávané předměty, hodiny, kly, rohy a nejrůznější kožešiny. Malé kabiny na palubě obývali obchodníci, kteří cestovali se svým zbožím. Jeden kupec měl papouška, další novou milenku.
Nejlepší kabina na palubě patřila majiteli lodi, Krillio Muntrasovi, slavnému ledařskému kapitánovi z Dimariamu, a jeho synu Divovi. Div, drzý žvanil, navzdory otcovu povzbuzování nikdy v životě nedosáhne takového úspěchu jako on.
Nyní seděl na palubě a zíral na scenérii, jemně narýsovanou v mlze. Občas si odplivl do proudící vody. Jeho otec majestátně seděl v plátěném křesle a brnkal na loutnu - možná úmyslně sentimentálně, protože toto byla jeho poslední cesta, než se odebere na odpočinek. Úplně poslední cesta. Muntras začal melodii doprovázet svým příjemným tenorem. Řeka plyne, neustane, ach ne, ani pro lásku, ani pro život sám...
Mezi cestujícími se po palubě motal i arang, který měl posloužit jako večeře pro námořníky. S výjimkou aranga se k ledařskému kapitánovi všichni chovali s pozoruhodnou úctou.
Nad hladinou Valvoralu se jako pára vlnila mlha. Když se blížili k Cah-chazzerhu, jehož příkré útesy shlížely na řeku, voda ještě víc potemněla. Útesy, zkrabatělé jako staré plátno, se zvedaly do výše několika stovek stop a korunovalo je husté listoví; ve své bujnosti šplhalo šlahouny a liánami po skále. Většinu útesů zabydleli vlaštovky a ptáčci smutečníci, kteří vzlétli a přiletěli se podívat na Lordryardryjskou paní. Zatímco muži se chystali vyhodit kotvu, kroužili nad ní s melancholickým křikem.
Cahchazzerh nebyl pozoruhodný ničím jiným než právě svou polohou mezi útesy a řekou a zdánlivou lhostejností vůči vodopádům, padajícím z jedné strany, a stoupání hladiny na straně druhé. Město na okraji vody tvořilo pouze přístaviště a pár doků, kde na jednom visel oprýskaný nápis LORDRYARDRYJSKÁ SPOLEČNOST OBCHODUJÍCÍ S LEDEM. Cesta vedla k pár nahodile uspořádaným domkům a políčkům na vrcholech útesů. Městečko bylo při plavbě po proudu poslední zastávkou před Matrassylem.
Když loď zakotvila, objevilo se několik přístavních dělníků a přiběhli polonazí chlapci - nepostradatelný doplněk takových míst. Muntras odložil hudební nástroj a majestátně se postavil na příď, aby přijal pozdravy od mužů na břehu. Všechny znal jménem.
Spustili můstek. Cestující na palubě se vyhrnuli ven, aby se protáhli a nakoupili ovoce. Dva obchodníci, jejichž cesta tady končila, pečlivě dohlíželi, aby námořníci bezpečně vyložili jejich zboží. Chlapci se potápěli pro mince v řece.
Poněkud nepatřičně se v této scenérii vyjímal stůl s křiklavým ubrusem, který stál před skladištěm společnosti, a bíle oděný sluha. O kus dál za stolem stáli čtyři muzikanti, kteří v okamžiku, kdy se bok lodi dotkl mola, začali živě vyhrávat "Jaký člověk je ten náš pán!" Tato hostina byla darem na rozloučenou od místních dělníků ledařské společnosti dlouholetému zaměstnavateli. Tříčlenné osazenstvo s úsměvem přišlo, aby kapitána Krillia a Diva odvedlo do jejich křesel.
Jedním ze tří zaměstnanců byl vytáhlý mladík, jehož celá záležitost uváděla do rozpaků; druzí dva měli bílé vlasy a byli starší než muž, kterému tak dlouho sloužili. Starochům se podařilo uronit nějakou tu slzu, zatímco tajně odhadovali mladého pána Diva, aby zjistili, do jaké míry je jejich zaměstnání ohroženo výměnou vedení společnosti.
Muntras si s každým z trojice potřásl rukou a posadil se do připraveného křesla. Přijal sklenici vína, v níž se leskly kousky jeho vlastního ledu. Protější břeh řeky byl v mlze stěží viditelný. Když jim sluha nabízel malé zákusky, vedli nenucený rozhovor a jejich věty začínaly: "Vzpomínáte si na to, jak -" a končily smíchem.
Ptáci jim kroužili nad hlavami a štěbetáním přehlušovali výkřiky a štěkot psů. Když hluk zesílil a stal se nepříjemnějším, ledařský kapitán se zeptal, co se děje.
Mladý muž se dal do smíchu a oba starci se tvářili rozpačité.
"To je pogrom nahoře ve městečku, kapitáne." Ukázal palcem k útesům. "Zabíjejí bestie."
"V Oldorandu jsou na pogromy skvělí," kývl Muntras. "A kněží je až příliš často používají jako záminku k vraždění takzvaných kacířů a fagorů. Náboženství! Pche!"
Muži nadále vzpomínali na staré časy, kdy se všichni podíleli na zřízení vnitrozemského ledařského obchodu, a na pánovitého otce nynějšího ledařského kapitána.
"Bud rád, že nemáš takového otce, jako měl on, mistře Dive," poznamenal jeden ze starců.
Div přikývl, jako by si tím nebyl příliš jistý, a vstal z křesla. Loudavou chůzí přešel na břeh řeky a vzhlédl k vrcholu útesu, odkud se ozýval vzdálený křik.
Za okamžik zavolal na otce: "Je to pogrom."
Muži neodpověděli a dále hovořili spolu, dokud mladík nezavolal znovu: "Pogrom, tati. Právě se chystají svrhnout bestie z útesu."

Ukázal nahoru. Někteří námořníci už také ukazovali a vyvraceli krky, aby viděli na útes.
Ozvalo se troubení rohu a štěkot psů zesílil. "Ano, na pogromy jsou v Oldorandu skvělí," opakoval kapitán. Namáhavě vstal a došel k synovi, který stál na břehu řeky s otevřenými ústy.
"Víš, pane, je to nařízení vlády," vysvětlil jeden ze starých mužů, který šel za ním, a pohlédl ledařskému kapitánovi do obličeje. "Zabíjejí fagory a berou jim zemi."
"A pak ji řádně neobdělávají," dodal ledařský kapitán. "Měli by ty ubohé zatracené věci nechat na pokoji. Fagoři jsou užiteční."
Ozval se chraplavý výkřik fagora, ale stále nebylo téměř nic vidět. Za okamžik se však rozlehl vítězoslavný lidský křik a

hustý porost na vrcholu útesů se začal hýbat. Nejdřív letěly ulomené větve, padaly kameny a najednou se vynořila postava a řítila se dolů, střídavě letěla a narážela do skály mezi hejny ptáčků smutečníků. Dopadla na úzký břeh pod útesem, pokoušela se posadit a nakonec se zvrátila do vody. Zvedla se tříprstá ruka; pomalu klesala pod hladinu, zatímco jejího majitele unášela voda.
Div propukl v prázdný smích.
"Viděli jste to?" vykřikl.
Další fagor ve snaze uniknout lidským trýznitelům se sám chystal skočit z útesu. Uklouzl však a řítil se bezmocně dolů, až narazil na skalní výběžek a po hlavě sletěl do vody. Následovali další, někteří malí, jiní velcí. Chvíli z útesů pršeli jako kapky deště. Zpoza hřebene nejpříkřejšího svahu vyskočili dva fagoři, kteří se drželi za ruce. Propadli nejhořejšími větvemi převislého stromu, odrazili se od skály a spadli do řeky. Jeden odvážný pes je následoval a roztříštil se na břehu.
"Pojďme odsud," řekl Muntras. "Tohle mě nezajímá. Jdeme, chlapi, zvedněte můstek. Kdo jede s námi, rychle na palubu. Trochu života do toho!"
Formálně si potřásl rukama s věrnými pomocníky a zamířil k Lord-ryardryjské paní, aby dohlédl, zda posádka splnila jeho příkazy.
Jeden z oldorandských kupců se na něj obrátil: "Jsem rád, že dokonce i v těchto neosvícených částech země se snaží zbavit nás té chlupaté havěti."
"Nikomu neškodí," namítl Muntras příkře, aniž by zpomalil krok.
"Naopak, pane, jsou nejstarším nepřítelem lidstva a během Času chladu zredukovali náš počet téměř na nulu."
"To se stalo v mrtvé minulosti. My žijeme v přítomnosti. Na palubu, všichni. Ať jsme co nejrychleji pryč z tohoto barbarského místa."

Posádka, stejně jako kapitán, byli muži z Hespagoratu. Bez námitek zvedli můstek a odrazili od břehu.
Když Paní vplula do středu řeky, pasažéři spatřili těla prvotních. Plula na hladině, obklopená skvrnami žluté krve. Jeden člen posádky něco zavolal. U přídě bojoval s proudem živý fagor, který se zoufale snažil plavat.
Rychle přinesli kládu a hodili ji přes bok lodi. Protože nefoukal vítr, loď plula se svinutými plachtami, ale proud ji unášel stále větší rychlostí. Nicméně fagor pochopil, co se děje. Po zuřivém plácání ve vodě se mu podařilo chytit se kládu oběma rukama. Proud jej donesl až k lodnímu roubení, kde ho vytáhli do bezpečí.
"Měl jsi ho nechat utopit. Tyhle bestie vodu nesnášejí," řekl jeden z kupců.
"Toto je moje loď a moje slovo je tu zákonem," odvětil Muntras zlověstně. "Pokud máš nějaké námitky proti tomu, co se tady děje, mohu tě okamžitě vysadit."
Stalun ležel na palubě v kaluži vody a namáhavě oddychoval. Z rány na hlavě mu crčela krev.
"Dejte mu hlt životabudiče. Přežije to," přikázal kapitán. Když přinesli ohnivý dimariamský likér, odvrátil se a odešel do své kabiny.
Přemýšlel o tom, jak se během jeho života lidé změnili: jsou horší, plní zášti, neumějí odpouštět. Možná za to může počasí. Možná, že svět opravdu shoří. Nu, alespoň se konečně uchýlí k odpočinku v rodném městě Lordryardry, do svého bytelného domu, ze kterého má výhled na moře. Dimariam byl odjakživa chladnější než proklatý Kampannlat. I lidé jsou tam slušnější.
Až dorazí do Matrassylu, navštíví krále JandolAnganol, podle zásady, že je vždy moudré navštěvovat své mocné známé. Královna je pryč, spolu s ní i prsten, který jí kdysi prodal; až připlují do Ottassolu, musí zařídit, aby byl doručen její dopis. Mezitím se o nešťastné královně královen dozví nejčerstvější zprávy. Možná by měl navštívit také Metty; jinak ji už nikdy v životě nespatří. S láskou si vzpomněl na její řádně vedený nevěstinec, lepší než všechny ty špinavé bordely v Ottassolu; třebaže Metty samotná se od té doby, co ji král odměnil za pomoc po Bitvě u Kosgattu, dělala důležitou a denně chodila do chrámu.
Ale co bude dělat v Dimariamu, až bude na odpočinku? Musí si to promyslet; rodina pro něj není zrovna moc velkým zdrojem spokojenosti. Možná by si mohl najít nějaký menší výnosný obchod, který by ho udržel šťastným. Usnul s rukou opřenou o svůj hudební nástroj.
* * *
Podsaditý ledařský kapitán připlul do města oněmělého událostmi, které se v něm nedávno seběhly.
Královy problémy se hromadily. Zprávy z Randonanu hovořily o vojácích dezertujících po celých skupinách. Navzdory neustálým modlitbám v chrámech se armádám nedařilo. Královský zbrojíř měl ve výrobě kopií sibornalských mušket pramalý úspěch. A vrátil se Robayday.
JandolAnganol byl v kopcích se svým hoxnejem Chocholatou. Kráčel nízkým porostem vedle zvířete a Yuli poskakoval za pánem, potěšen, že je venku v divočině. Za nimi, s patřičným odstupem, jeli dva muži krále doprovodu. Vtom seskočil ze stromu Robayday a stanul před otcem.
Hluboce se uklonil. "No ne, sám král, můj pán, se prochází po lese se svou novou nevěstou." Z vlasů mu padalo listí.
"Robo, potřebuju tě v Matrassylu. Proč stále utíkáš?" Král nevěděl, zda z toho nenadálého setkání má mít radost, nebo se má hněvat.
"Pořád utíkat znamená nikdy neuniknout. Nevyznám se v myšlenkách, které ze mne dělají vězně. Mezi čerstvým vzduchem a dědovým žalářem je přece jen rozdíl... Kdybych neměl rodiče, pak bych možná byl volný." Mluvil a oči mu nesoustředěně těkaly kolem. Vlasy, řeč, všechno měl bez ladu a skladu. Až na kožešinovou sukénku kolem beder byl nahý. Vystupovala mu žebra a tělo měl poseté jizvami a škrábanci. V ruce držel oštěp.
Zabodl zbraň hrotem do země, rozběhl se k Yulimu, popadl ho za ruce a potěšeně vykřikl:
"Moje drahá královno, jak nádherně vypadáš. Tak krásně oblečená v bílé kožešině s červenými střapci! To proto, aby

ses uchránila před sluncem, abys své rozkošné tělo zakryla před chlípným Jiným, který se na tobě houpe, vskutku jako bys byla větev. Nebo svině. Nebo porušený slib."
"Ty mně ubližovat," naříkal malý fagor a snažil se osvobodit.
JandolAnganol natáhl ruku, aby syna uchopil za paži, ale Robayday uskočil. Popadl kvetoucí šlahoun, který visel z kaspiarnu, a rychlým pohybem jej Yulimu omotal kolem hrdla. Yuli se zmítal, přidušeně křičel a vyděšeně ohrnoval rty.
JandolAnganol syna pevně uchopil za ruku.
"Nechci ti ublížit, ale přestaň s tímhle bláznovstvím a mluv se mnou s úctou, kterou jsi mně povinován."
"Ach, tobě, tobě! Ty se mnou mluv s úctou k mé ubohé matce. Připevnil jsi jí na hlavu rohy, ty slone v porcelánu!"

Když jej otec uhodil přes ústa, vykřikl a upadl na záda.
"Okamžitě přestaň s těmi nesmysly. Bud zticha. Kdybys byl zůstal při zdravém rozumu a byl pro Pannoval přijatelný, mohl ses se Simodou Tal oženit místo mne. Ušetřilo by nám to hodně bolesti. Nemyslíš náhodou jen na sebe, chlapče?"
"Ano, myslím, když dělám svoje výkaly!" Přímo ta slova vyplivl.
"Dlužíš mi něco, mně, který tě učinil princem," hořce vyčetl synovi král. "Nebo jsi už zapomněl, že jsi princ? Zavřeme tě doma, dokud nepřijdeš k rozumu."
S volnou rukou u krvácejících úst Robayday zamumlal: "Větší útěchu poskytuje nerozum. Na svá práva raději zapomenu."
Mezitím je dostihli dva muži stráže s tasenými meči. Král se k nim otočil, nařídil jim zastrčit zbraně, sesednout a zajmout jeho syna. Zatímco k nim hovořil, Robayday se vykroutil otci ze sevření a pár velkými skoky a zhoupnutími zmizel mezi stromy.
Jeden z pobočníků vložil šíp do luku, ale král ho zarazil. Ani on sám se nepokusil syna pronásledovat.
"Robayday mně nelíbit," křičel Yuli.
JandolAnganol ho ignoroval, vyskočil na Chocholatou a rychle se vracel do paláce. Se svraštěným obočím připomínal orla víc než kdy jindy. Nenosil svoji přezdívku nadarmo.
Když byl opět ve svých komnatách, sestoupil do pauku, což dělával velmi zřídka. Jeho duše klesla dolů k prapůvodnímu kameni a tam hovořil s gossim své matky. Nabídla mu plnou útěchu, připomněla mu, že druhou babičkou Robaydaye byla divoká Šannana a řekla mu, aby si nedělal starosti a neobviňoval se za smrt myrdolátorů. Měli přece v úmyslu zradit království.
Křehký košík prachu JandolAnganolovi poskytl hodně slov útěchy. Přesto se duše vrátila do těla trápena starostmi. Prohnaný starý otec, stále ještě živý v tíživém sklepení, byl praktičtější. VarpalAnganol vždycky uměl poradit.
"Rozviř skandál s Pašaratidem. Pošli naše zvědy, ať šíří pomluvy. Musíš obvinit Pašaratidovu ženu, která tu stále nestoudně zůstává a zastává úřad po manželovi. Všichni rádi uvěří jakékoliv povídačce proti Sibornalu."
"A co mám dělat ohledně Robaydaye? "
Starý muž se mírně natočil v křesle a zavřel oko. "Protože ohledně něho nemůžeš dělat nic, nedělej nic. Ale bylo by užitečné udělat cokoliv, co je v tvých silách, abys urychlil rozvod a měl za sebou sňatek."

JandolAnganol rázoval po žaláři.
"V této záležitosti jsem nyní v C'Sarrových rukou."
Starý muž se rozkašlal. Chvíli namáhavě oddychoval, pak promluvil znovu. "Je venku horko? Proč lidé stále říkají, jaké tam panuje vedro? Poslyš, naši přátelé v Pannovalu chtějí, abys byl v C'Sarrových rukou. To by se jim hodilo, ale nehodí se to tobě. Snaž se vše uspíšit, pokud můžeš. Máš nějaké zprávy o MyrdemInggale? "
Král si otcovu radu vzal k srdci. Do vzdáleného města Pannovalu vyjeli za Quzint poslové s ozbrojeným doprovodem a s dlouhým proslovem, snažně prosícím C'Sarra z Pannovalské svaté říše o urychlené vyřízení rozvodové listiny. S proslovem mu poslali ikony a další dary, včetně posvěcených látek utkaných zvlášť pro tuto příležitost.
Masakr s myrdolátory, jak se té události teď říkalo, nadále zaměstnával mysli lidu i rady. Zvědové hlásili vzpoury v Matrassylu, Ottassolu a jiných městech. Bylo zapotřebí obětního beránka. Měl se jím stát kancléř SartoriIrvraš. SartoriIrvraš, který býval v královské rodině oblíbený, se stane obětí lidu. Svět nedůvěřuje intelektuálům a rada má obzvláštní důvod ho nenávidět pro jeho panovačné vystupování i dlouhé proslovy.
Prohlídka kancléřových komnat by jistě odhalila něco, čím by se dal usvědčit. Budou tam poznámky o jeho pokusech s Jinými, Madisy a lidmi, které drží v zajetí ve vzdáleném lomu. A bude tam také množství papírů vztahujících se k jeho "Abecedě historie a přírody", papírů plných kacířství, výmyslů a lží o Všemocném. Jak by si na něčem takovém rada i církev smlsly! JandolAnganol poslal do kancléřových komnat stráže, vedené samotným arcikněžem BranzaBaginutem z matrassylské katedrály.
Prohlídka byla nad očekávání úspěšná. Objevili tajnou místnost (třebaže ne její tajný vchod do podzemí). V té místnosti našli tajemného vězně podivného vzhledu. Když ho vytáhli ven, vězeň olonetsky s cizím přízvukem křičel, že přišel z jiného světa.
Velké hromady inkriminovaných dokumentů vynesli na nádvoří. Vězně přivedli před krále.
Třebaže bylo třináct hodin dvacet minut odpoledne, mlha se doposud nezvedla; ba naopak, jako by zhoustla a nabrala žlutavý nádech. Palác se vznášel ve svém vlastním světě a větrací zařízení na komínech čněla do vzduchu jako stěžně potápějící se lodi. Možná to byla klaustrofobie, možná ona mohla za rozporuplnost královy nálady, zmítané mezi mírností a hněvem, mezi klidem a divokým vzrušením. Rozcuchané vlasy mu nad čelem stály. Chvílemi krvácel z nosu. Kráčel chodbami, následován

doprovodem nešťastných dvořanů, kteří se ho snažili uklidnit, ale svými úsměvy ho jen přiváděli k ještě větší zuřivosti. Když přivedli SartoriIrvraše a postavili ho před třesoucího se Billyho, JandolAnganol starého muže udeřil. Pak kancléře popadl jako starou hadrovou panenku, plakal, prosil o odpuštění a znovu začal krvácet z nosu.
Právě tehdy, když král propadl této kajícné náladě, dorazil do paláce ledařský kapitán Muntras, aby mu vzdal poctu.
"Přijmu kapitána později," rozhodl král. "Jako cestovatel možná přináší zprávy o královně. Vyřiď mu, aby na mne počkal. Ať počká celý svět."
Střídavě plakal a zuřil. Za okamžik sluhu zavolal zpět.
"Přived ledařského kapitána. Ať se stane svědkem této podivnosti lidské povahy." To řekl, když v kruhu obcházel kolem Billyho Xiao Pina.
Billy, který neměl daleko k pláči, přešlápl z nohy na nohu, znepokojený královým zakrváceným chřípím. Na Avernu se takové projevy citů, pokud k nim vůbec docházelo, odehrávaly v soukromí. Pojednání "O délce jednoho helikonského ročního období mimo rozsah lidského života" se ve stručnosti zabývalo i city. "Cit: zbytečný," stálo tam. Snadno vzrušiví Borlieňané zřejmě byli jiného názoru. Jejich král city rozhodně nepotla-čoval.
"Ehm - ahoj," podařilo se Billymu pronést se sklíčeným úsměvem. Prudce kýchl.
Do místnosti s poklonou vstoupil Muntras. Nacházeli se ve stísněné, prastaré části paláce, která páchla maltou, třebaže to byla malta čtyři stovky let stará. Ledařský kapitán stál na svých plochých nohou, zvědavě se rozhlížel a pronášel pozdravy.
Král Muntrasovy zdvořilosti sotva vnímal. Ukázal na hromadu polštářů: "Posad se a nemluv. Podívej se, co jsme našli hnít ve zbytcích této stavby. Ovoce zrady!"
Prudce se otočil k Billymu a zeptal se: "Kolik let jsi živořil v Sar-torilrvrašových spárech, tvore? "
Zmaten královým vznešeným druhem olonetštiny, Billy zajíkavě odpověděl: "Týden - možná osm dní... zapomněl jsem, Veličenstvo."
"Osm dnů je týden, ty slanže! Jsi ubohým výsledkem nějakého experimentu? "
Král se dal do smíchu a všichni přítomní - ne z pobavení, spíš aby si zachovali život - ho následovali jako ozvěna. Nikdo nechtěl vypadat jako myrdolátor.

"Smrdí jako nějaký experiment."
Další smích.
Zavolal k sobě dva otroky a nařídil jim, aby Billyho umyli a dali mu jiné šaty. Když to vykonali, přinesli jídlo a víno. Přiběhli muži s pojízdnými mísami, ve kterých bylo teplé kůzlečí maso s pomerančovou rýží.
Zatímco Billy jedl, král přecházel po místnosti. Sám se jídla nedotkl. Občas si přitiskl hedvábný šátek k nosu nebo zíral na levé zápěstí, kde ho poškrábal syn, když se mu snažil vykroutit ze sevření. Králi po boku, poněkud zvláštní chůzí, nakloněn na stranu, kráčel arcikněz BranzaBa-ginut. Ohromný muž, jehož tělo, oděné v mešním rouchu fialovočervené barvy, připomínalo sibornalskou válečnou loď pod rozvinutými plachtami. Odulý obličej by mohl patřit vesnickému zápasníkovi, nebýt jiskřičky humoru ve výrazu očí. Byl uznávaným vzdělancem a jedním z těch, kteří podporovali krále jako dobrodince církve.
Tyčil se nad králem, který na rozdíl od něho měl na sobě jenom kalhoty, byl bosý a na kostnaté hrudi se mu rozevíral špinavý bílý kabátec.
O místnosti samotné se nedalo říct, čím vlastně je, snad něčím mezi přijímací síní a skladištěm. Byla v ní spousta napůl rozpadlých rohoží a polštářů a v jednom rohu bylo uskladněno staré stavební dříví. Okna vedla do úzké chodby; občas jí prošel jeden ze služebníků, kteří vynášeli na nádvoří hromady SartoriIrvrašových papírů.
"Pane, dovol mně položit tomu člověku pár otázek týkajících se náboženských záležitostí," požádal BranzaBaginut krále. Když se mu nedostalo žádné zamítavé odpovědi, hodnostář připlul k Billymu a zeptal se: "Přicházíš ze světa, kde vládne Akhanaba Všemocný?"
Billy si utřel ústa, nešťastný, že musí přestat jíst.
"Dobře víš, že bych ti mohl odpovědět tak, abych tě potěšil. Protože nechci rozčilit ani tebe, ani jeho královské Veličenstvo, mohu vám to nabídnout, přestože budu vědět, že to je lež?"
"Vstaň, když se mnou mluvíš, tvore. Odpověz na mou otázku a já ti hned povím, jestli mne potěšila nebo ne."
Billy se postavil před rozměrného duchovního, stále si nervózně utíraje ústa.
"Pane, bohové jsou pro lidi nezbytní v určitém stadiu vývoje... chci říct, že jako děti všichni potřebujeme milujícího, silného otce, aby nám pomohl vyrůst v muže. Zdá se, že lidstvo potřebuje podobnou zveličenou představu otce, aby na ně dohlížel. Ta představa se jmenuje bůh. Teprve tehdy, když část lidské rasy dospěje do duchovní dospělosti, když dovede sama usměrňovat své chování, potřeba boha mizí - stejně jako my už nepotřebujeme otce, aby na nás dohlížel, když jsme dospělí a dovedeme se o sebe postarat sami."
Arcikněz si rukou mnul dlouhou tvář, zřejmě zaražený tímto vysvětlením. "A ty jsi ze světa, kde se o sebe dovedete postarat sami, bez potřeby boha? To chceš říct?"
"Ano, tak je to správně, pane." Billy se bojácně rozhlédl. Ledařský kapitán se uvelebil poblíž a cpal si do úst královskou krmi, ale zároveň pozorně naslouchal.
"Ten svět, z něhož jsi přišel - Avernus, slyšel jsem dobře? - je to šťastný svět?"
Knězova zdánlivě nevinná otázka uvrhla Billyho do silných rozpaků. Kdyby mu ji ještě před pár týdny položil na Avernu jeho Poradce, neměl by s odpovědí problémy. Odpověděl by, že štěstí spočívá ve vědomostech, ne v pověrách, v jistotě, ne v nejistotě, ve vládě nad věcmi, ne v náhodě. Věřil by, že vědění, jistota a moc jsou jedinečnými přínosy vyplývajícími ze života obyvatel výzkumné stanice - a zároveň tomuto životu vládnou. Jistě by se dal do smíchu - a dokonce i jeho Poradce by mu uštědřil chladný úsměv - při představě Akhanaby jako strůjce štěstí.

Na Helikonii to bylo jiné. Nadále se těm modlářským pověrám a Akha-nabově církvi mohl vysmívat. A přece. A přece. Ted už znal hloubku významu slova "bezbožný". Unikl z bezbožného stavu do barbarského. A viděl, navzdory vlastním problémům, ve kterém světě spočívá větší naděje na život a štěstí.
Zatímco přemýšlel nad odpovědí, promluvil král. JandolAnganol uvažoval nad Billyho předchozí odpovědí. Vyzývavě řekl: "Co když nemáme žádného rozumného otce, který by nás přivedl do dospělosti. Co pak?"
"Pak, pane, pro nás Akhanaba může být skutečnou oporou v našich potížích. Nebo ho můžeme zcela zavrhnout, tak jako jsme zavrhli našeho přirozeného otce."
Králi se po této odpovědi opět spustila krev z nosu.
Billy využil příležitosti, aby se vymluvil z odpovědi na BranzaBagi-nutovu otázku a s větší jistotou, než cítil, pokračoval: "Můj pane, jsem významným člověkem a na tomto dvoře se mnou zacházeli špatně. Pusť mne. Mohu s tebou spolupracovat. Mohu ti o tomto světě říct detaily, které potřebujete vědět. Já sám tím nic nezískám -"
Arcikněz tleskl velkými dlaněmi a mírným hlasem řekl: "Neklam sám sebe. Ted už nejsi důležitý, snad jen k tomu, že nám pomůžeš usvědčit kancléře SartoriIrvraše, že kul spiknutí proti královské Výsosti."
"Neučinili jste jediný pokus přesvědčit se o mé důležitosti. Předpokládejme, že bych vám teď řekl, že v tomto okamžiku nás pozorují tisíce lidí: čekají na to, jak se ke mně zachováte, zkoušejí vás. Jejich úsudek ovlivní, jak se zapíšete do historie."
Do hodnostářových tváří se vlila barva. "Všemocný nás pozoruje, nikdo jiný. Tvoje nebezpečné lži o neznabožském světě jsou pro náš stát hrozbou. Drž jazyk za zuby, nebo se ocitneš na hranici."
Billy v zoufalství přišel ke králi a ukázal mu svoje tříciferníkové hodinky. "Veličenstvo, prosím, osvoboď mne. Podívej se na tento předmět, který nosím. Každý člověk na Avernu má podobný. Ukazuje čas na Helikonii, na Avernu a na vzdáleném světě, který nám vládne, Zemi. Je to symbol nesmírného pokroku, kterého jsme dosáhli v dobývání světa kolem nás. Mohl bych vám předvést divy, které jsou daleko před čímkoliv, co dokáží zvládnout v Borlienu."
Královy oči ožily zájmem. Naklonil se k Billymu a zeptal se: "Mohl bys pro mě vyrobit fungující mušketu, stejnou, jako je sibornalská? "
"Proč? Muškety jsou k ničemu. Já -"
"Pak tedy pušku s kolečkovým zámkem? Dovedl bys takovou vyrobit?"
"Nu, ne, pane, já - to je otázka pevnosti kovu. Odvažuji se říct, že bych mohl poradit - takové věci jsou ve světě, odkud přicházím, už hodně zastaralé."
"Jakou zbraň tedy dovedeš vyrobit?"
"Pane, nejdříve se podívej na tyto hodinky, které ode mne, prosím, přijmi jako dar, jako symbol mé víry." Zamával králi hodinkami před obličejem, ten však neprojevil zájem přijmout je. "Pak mne tedy propusť. Nech mne pracovat od samého začátku s některými z tvých vzdělaných mužů, jako je tady arcikněz. Velmi brzy bychom mohli přijít na dobrou, přesnou pušku, a rozhlasový přijímač a spalovací motor..."
Když si všiml výrazů na tvářích jak krále, tak arcikněze, rozmyslel si, co chtěl říct, a místo toho znovu prosebným gestem zvedl hodinky.
Král se díval, jak se malé číslice svíjejí a mění. Jeho Veličenstvo podivnou časovou věc uchopilo a spolu s BranzaBaginutem si je s šeptáním prohlíželi. Proroci mluvili o dobách, kdy se objeví kouzelné stroje a stát bude svržen a Říše zničena.
"Poradí mně tento šperk, jak dlouho ještě budu vládnout? Dokáže mně povědět, jak stará je moje dcera?"
"Pane, to je věda, holá věda, ne kouzla. Skříňka toho šperku je vyrobená z platiny, která samotná pochází z vesmíru..."
Král prudkým mávnutím hodinky odmítl.

"Ten šperk je zlo. Vím to. Králové stejně jako deuteroskopové jsou vynalézaví, co se budoucnosti týče. Proč jsi sem přišel? " Hodil náramek Billymu.
"Přišel jsem, abych uviděl královnu, Veličenstvo."
JandolAnganol byl jeho odpovědí rozrušen. Ustoupil o krok dozadu, jako by před ním stál duch. "Takže ty nejsi pouze ateista, ale také myrdo-látor?" vpadl BranzaBaginut. "A to si myslíš, že zde budeš vítán? Proč by Jeho Výsost měla tolerovat další z tvých hádanek? Nejsi ani blázen, ani šašek. Odkud jsi přišel? Vylíhl ses SartoriIrvrašovi v podpaždí?"
Hrozivě vykročil k Billymu, který před ním ustupoval ke zdi. Přibližovat se začali i ostatní dvořané, dychtiví ukázat Jeho Veličenstvu, jak pohlížejí na neuškvařené myrdolátory.
Krillio Muntras vstal z polštářů a zamířil ke králi. Těkavě se rozhlížel v podivné nerozhodnosti.
"Můj pane, proč se vězně nezeptáš, jakou lodí sem z jeho světa připlul?"
Král také vypadal nerozhodně, jako by nevěděl, zda propuknout v hněv. Místo toho, s nosem stále přikrytým, promluvil: "Nu, tvore, abychom potěšili našeho ledařského kapitána - jakým způsobem jsi k nám přibyl?"
Když se protáhl kolem mohutného BranzaBaginutova těla, Billy odpověděl: "Moje loď byla z kovu, loď zcela uzavřená, a nesla si uvnitř svůj vlastní vzduch. Mohl bych vám to nakreslit. Naše věda je vyspělá a mohla by Borlienu pomoci... Loď mne bezpečně přinesla na Helikonii a pak se sama vrátila do mého světa."
"Znamená to, že ta loď má rozum? "
"Na to je těžká odpověď: ano, má rozum. Dokáže počítat - udávat směr ve vesmíru, sama provádět tisíce úkonů."
JandolAnganol se bezstarostně naklonil a uchopil džbán s vínem, který pak pomalu zvedal až nad hlavu. "Kdo z nás dvou je blázen, tvore, ty nebo já? Ta loď má rozum - ano, ano, také dokáže řídit sama sebe. Podívej se!" Mrštil džbánem. Proletěl vzduchem, narazil do zdi a rozbil se. Obsah se rozstříkl po celé místnosti. Po tomto malém aktu násilí všichni znehybněli jako fagorové.
"Veličenstvo, snažil jsem se ti jen odpovědět -" Prudce kýchl.

"To jenom vina a hněv mne nutí pokoušet se dostat z tebe něco rozumného. Proč bych se ale měl starat? Jsem bez lásky, nemám nic, tohle místo je prázdná spíž s krysami místo dvořanů. Všechno mně vzali, a přesto ode mě chtějí stále víc. I ty ode mne něco chceš... Stále se musím potýkat s démony... Musím se jít opět kát, arcikněže, a tvoje ruka nesmí být milosrdná. Věřím, že tohle je SartoriIrvrašův démon. Zítra se vynasnažím oslovit radu a vše se změní. Dnes jsem jenom otcem, který hodně krvácí..."
Sám sobě tichým hlasem řekl: "Ano, tak je to, musím změnit sebe sama."
Unavený sklopil oči. Na zem dopadla kapka krve.
Ledařský kapitán zakašlal. Králův výbuch ho jako praktického muže přivedl do rozpaků.
"Pane, vidím, že jsem za tebou přišel v nevhodný čas. Jsem jenom obchodník, takže raději půjdu. Po mnoho let jsem ti přivážel nejjemnější lordryardryjský led, rovnou z nejlepších kusů našich ledovců a za tu nejlepší cenu. Chtěl bych, pane, s vděčností poděkovat za tvoji přízeň a pohostinnost v paláci a rozloučit se s tebou navždy. Navzdory mlze bude nejlépe, když ihned vyrazíme k domovu."
Zdálo se, že král se jeho slovy do jisté míry uklidnil. Položil ledařskému kapitánovi ruku na rameno. Muntrasovy oči byly rozšířené nevinností.
"Kéž bych měl kolem sebe tak rozumné muže, jako jsi po celou dobu ty, kapitáne. Tvoje služby byly vždy vítány. Nikdy nezapomenu na to, jakou jsi mně poskytl pomoc, když jsem byl raněn při té strašlivé události u Kosgattu - stejně jako jsem raněný teď. Jsi skutečný vlastenec."
"Pane, jsem vlastencem své vlastní země, Dimariamu. Tam, kam nyní odejdu na odpočinek. Toto je moje poslední cesta. Ledařskou živnost po mně se vší oddaností, kterou jsem prokazoval tobě a ehm - bývalé královně, převezme můj syn. Protože počasí je stále teplejší, nebude snad Veličenstvo potřebovat další dodávky ledu? "
"Kapitáne, ty dobrý obchodníku z lepšího podnebí, měl bych tě za tvoje služby odměnit. Navzdory strašlivé bídě a ničemnosti mé rady, ptám se tě - je zde něco, co bych ti mohl darovat na znamení úcty?"
Muntras zašoupal nohama. "Nezasloužím si odměnu, pane, ale co kdybych ti navrhl, abychom spolu udělali výměnný obchod? Cestou z Oldoranda - protože jsem soucitný člověk - jsem zachránil fagora před pogromem. Už se zotavil ze zkoušky vodou, která je pro jeho druh často smrtelná, a musí si najít živobytí někde mimo Cahchazzerh, kde ho pronásledovali. Daruji ti toho staluna jako otroka, pokud ty mně dáš svého vězně, ať je to démon či ne. Je to čestný obchod?"
"Vem si toho tvora. Odved si ho pryč i s tím jeho mechanickým šperkem. Nemusíš mi za něj dávat nic, kapitáne. Odvezeš-li ho z mého království, budu tvým dlužníkem."

"Vezmu si ho tedy. A tobě nechám fagora, aby ti i můj syn mohl prokazovat stejné zdvořilostní návštěvy, tak jako jsem to vždy dělal já. Div je dobrý chlapec, pane, třebaže ne vytříbenějšího chování než jeho otec."
Tak se Billy Xiao Pin stal majetkem ledařského kapitána. Následujícího dne, když se mlha začala pod náporem mírného větru rozplývat, zmizela také králova zachmuřenost. Dodržel slib a promluvil v radě.
Jejím členům, kteří seděli v lavicích a pokašlávali, se představil jako jiný člověk. Když jim pověděl o špatnosti kancléře SartoriIrvraše a o jeho hlavní roli ve změnách, které nedávno utrpěl stát, JandolAnganol se pustil do přiznání.
"Pánové rady, když jsem usedl na borlienský trůn, přísahali jste mně věrnost. V našem draze milovaném království došlo ke zvratům, které nepopírám. Uvědomuji si, že žádný král, jakkoliv mocný a benevolentní, nemůže znatelně změnit podmínky, ve kterých žije jeho lid. Nedokážu poručit suchu nebo sluncím, které naší zemi působí takovou pohromu. Ve svém zoufalství jsem spáchal zločiny. Pobízen kancléřem, zavinil jsem smrt myrdolátorů. Přiznávám se a prosím vás o odpuštění. Stalo se tak kvůli tomu, aby byl v království nastolen pořádek, abych zabránil dalšímu rozkladu. Musel jsem se vzdát královny a s ní veškeré vášně. Můj sňatek s princeznou Simodou Tal z Oldoranda bude dynastický - cudný, neposkvrněný, to přísahám. Nedotknu se jí jinak, než za účelem plození. Budu mít na zřeteli její věk. Od nynějška se budu celým srdcem věnovat pouze své zemi. Osvědčete mně svoji poslušnost, pánové, a budete mít moji."
Za řeči se ovládal, ale měl slzy v očích. Seděl na zlatém trůnu a jeho posluchači ho mlčky pozorovali. Jen málo jich s ním soucítilo; většina viděla pouze příležitost, jak z tohoto nového okamžiku jeho slabosti těžit.
Navzdory nepřítomnosti měsíce byl na Helikonii příliv. S přibližováním Freyru vodní obal planety prožíval vzestup v přílivové síle o zhruba šedesát procent nad normální poměry v apastronu, kdy Freyr byl přes sedm set astronomických jednotek vzdálený.
MyrdemInggala se v novém domově ráda procházela samotná po mořském břehu. Byl to úzký pruh mezi říší moře a královstvím země. Připomínal jí její stínovou zahradu, kterou musela opustit, zahradu na pomezí dne a noci. Jen stěží si uvědomovala neustálý boj, který se jí odehrával u nohou, možná aby nikdy nebyl vyhrán ani prohrán. Upírala zrak k obzoru a každý den myslela na to, zda ledařský kapitán doručil její dopis generálovi v dalekých válkách.
Královnin plášť měl bledě žlutou barvu. Ladil se samotou. Její oblíbenou barvou byla červená, ale tu už nenosila. Nehodila se ke starému Gravabagalinienu a jeho strašidelné minulosti. Šum moře si podle jejího mínění žádal žlutou.
Když zrovna neplavala, nechala Tatro na pláži a procházela se podél linie přílivu. Její dvorní dáma ji neochotně následovala. Z písku vyrůstaly tuhé trávy a některé vytvářely nahodilé trsy. Krok či dva do vnitrozemí se odvážily růst další rostliny. Malá bílá chudobka s tuhým stonkem byla mezi prvními. Uchytila se zde i drobná rostlinka se sukulentními listy, vypadala téměř jako chaluha. MyrdemInggala neznala její jméno, ale ráda ji trhala. Další rostlina měla tmavé listy. V neuspořádaných shlucích se dusila mezi pískem a trávou, ale v místech, kde byly dobré podmínky, se rozrůstala v ohromující keře s bujnými listy.
Za těmito prvními neohroženými vetřelci leželo smetí přílivu. Pak začínala divočina, oživená jen tuhými, velkokvětými sedmikráskami. Vládu přebíraly méně odvážné rostliny a pláž končila, třebaže pískové jazyky se táhly ještě o kus dál do vnitrozemí.

"Mai, nebuč nešťastná. Mně se tu líbí."
Dvorní dáma, která se loudala za ní, se zamračila. "Jsi ta nejkrásnější a přitom nejnešťastnější žena v Borlienu." Nikdy předtím se svou paní nemluvila takovým tónem. "Proč zrovna ty by sis neměla udržet svého manžela? "
Královna neodpověděla. Obě ženy pokračovaly v chůzi po pobřeží, udržujíce mezi sebou odstup. MyrdemInggala se procházela mezi bujnými keři, laskala rukou větévky. Občas pod keřem něco zasyčelo a rychle jí uhnulo z cesty. Věděla, že Mai TolramKetinet, která se zarmouceně ploužila za ní, vyhnanství nenávidí. "Hlavu vzhůru, Mai!" zavolala na ni povzbudivě. Mai nereagovala.

XI - Putování na severní kontinent

Starý muž byl oblečený v po kotníky dlouhém keedrantu, který pamatoval lepší časy. Na hlavě měl lopatovitě tvarovaný klobouk, který chránil před sluncem jeho hubený krk i holou hlavu. Každou chvíli zvedl k ústům roztřesenou ruku a vyfoukl obláček rozrazilového kouře. Stál, osamocený, připravený opustit palác navždy.
Za zády měl lehký povoz, naložený pár osobními věcmi; v postrojích frkali dva hoxnejové. SartoriIrvraš čekal jen na kočího, pak může jít.
Čekání mu poskytlo příležitost hledět přes nádvoří do kouta, kde starý shrbený otrok bidlem prohrabával horu papírů, aby lépe hořely. Na té hranici byly všechny listiny objevené v komnatách bývalého kancléře, včetně rukopisů, které tvořily "Abecedu historie a přírody".
Kouř stoupal do sivé oblohy, ze které občas spadl lehoučký popel. Bylo horko jako obvykle, třebaže bylo šedě zataženo. Popel, který přinášel východní vítr, pocházel z nedávno probuzeného vulkánu nedaleko Matrassylu. SartoriIrvraše to nezajímalo; jeho pozornost poutal černý popel, který do vzduchu vyletoval z hranice.
Ruka se mu začala chvět silněji a špička rozrazilky zazářila jako malý vulkán.
"Tady máš ještě nějaké šaty, pane," ozval se hlas za ním.
Stála tam otrokyně a podávala mu úhledně sbalený ranec. Smířlivě se na něj usmála. "Škoda, že musíš jít, mistře."
Otočil k ní unavený obličej a přistoupil o krok blíž, aby jí pohlédl do tváře.
"Tobě je líto, že musím odejít, ženo?"
Přikývla a sklopila oči. Nu což, pomyslel si, líbilo se jí, když jsme si spolu občas zašpásovali - a když o tom tak přemýšlím, vlastně jsem se jí na to nikdy nezeptal. Nikdy jsem nemyslel na její uspokojení. Jak jsem byl sám ve svých vlastních pocitech. Docela dobrý člověk, vzdělaný, ale nestojím za nic, protože jsem neměl žádné pochopení pro jiné. S výjimkou malé Tatro.
Nevěděl, co otrokyni říct. Odkašlal si.
"Dnes je špatný den, ženo. Jdi dovnitř. Děkuji ti."
Než se otočila, naposledy se na něj výmluvně podívala. Kdoví, co takové otrokyně cítí, pomyslel si SartoriIrvraš. Shrbil ramena, podrážděn jí i sebou samým, že nedokázali projevit, co k sobě vzájemně cítí.
Stěží si uvědomil, že přišel kočí. Všiml si jenom mladé postavy s hlavou zahalenou v madiské kápi proti žáru, takže do obličeje jí stěží viděl.
"Jsi připraven?" zavolal na něj kočí, když se vyhoupl na kozlík. Postroje se napjaly a zvířata zahrabala kopyty.
SartoriIrvraš otálel. Doutníkem ukázal ke vzdálené hranici. "Tam je moje celoživotní učení." Hovořil především sám k sobě. "To nemohu odpustit. A nikdy to neodpustím. Všechno, co jsem..."
S těžkým povzdechem vylezl do vozu. Okamžitě vyjeli k palácové bráně. V paláci byli ti, kteří ho měli rádi; protože se však obávali králova hněvu, neodvážili se přijít a zamávat mu na rozloučenou. Nedíval se napravo ani nalevo, jen rychle mrkal.
Věděl, že vyhlídky má mlhavé. Bylo mu sedmatřicet let a osm tennerů - hodně za středním věkem. Snad by se mu podařilo získat místo rádce na dvore krále Sayrena Stunda, jenomže neměl rád ani krále, ani Oldorando, kde panovalo ještě větší horko. Vždy se držel stranou od vlastních příbuzných i od rodiny své ženy v Matrassylu. Jeho bratři byli mrtví. Nezbývalo mu nic jiného než jít žít k dceři, která s manželem přebývala v nudném jižním městě poblíž thribriatské hranice.
Tam se stáhne do ústraní a pokusí se znovu sepsat svou celoživotní práci. Ale kdo ji teď vytiskne, když už nemá žádnou moc? Kdo by ji četl nevytištěnou? V zoufalství napsal dceři a nyní měl v úmyslu chytit člun, který ho vezme na jih. Vůz rychle ujížděl dolů ze svahu. Na úpatí kopce, místo aby se pustil k přístavu, odbočil doprava a vydal se úzkou ulicí. Hlavice kol po levé straně se skřípotem dřely o zdi domů.
"Dej pozor, ty blázne, jedeš špatně!" řekl SartoriIrvraš, ale vlastně spíš sám sobě. Komu záleží na tom, co s ním bude?
Povoz s rachocením ujížděl pod převisem útesu, až nakonec vjel do malého zanedbaného dvora. Kočí energicky seskočil z kozlíku a zavřel vrata, aby dovnitř neviděl nikdo z ulice. Pohlédl na bývalého kancléře.
"Mohl bys slézt? Čeká na tebe někdo, kdo by tě rád viděl." V urážlivé pokloně sundal svou podivnou pokrývku hlavy.
"Kdo jsi? Proč jsi mě sem přivezl? "
Chlapec přátelsky otevřel dveře kočáru.
"Ty mě nepoznáváš, Rušvene? "
"Kdo jsi? Počkej - Robo, to jsi ty!" vydechl si úlevou, protože už se začínal obávat, že JandolAnganol ho možná dal unést a chce ho nechat zavraždit.
"Já nebo hoxnej? Oba jsme rychlí jako vítr. Proto je všechno tajemstvím. Jsem záhadou dokonce pro sebe sama. Znovu jsem si přísahal, že se pomstím svému proklatému otci, protože zavrhl mou matku. A pomstím se i matce, protože odjela, aniž se se mnou rozloučila."

Když chlapci dovolil, aby mu pomohl ven z vozu, SartoriIrvraš si ho prohlížel, zvědavý, zda vypadá stejně divoce, jako jsou divoká jeho slova. RobaydayAnganol právě dovršil dvanáct let a byl hubenějším a menším vydáním svého otce. Slunce ho opálilo dohněda, tělo měl poseté rudými šrámy. Na obličeji se mu objevovaly a mizely úsměvy rychlé jako tiky, jako by se nemohl rozhodnout, zda si dělat legraci či ne.
"Kde jsi byl, Robo? Chyběl jsi nám. Chyběl jsi otci."
"To myslíš Orla? Málem mě dostal. Život u dvora mě nikdy nelákal. A teď mě zajímá ještě méně. Otcův zločin mně dal svobodu. Ted jsem bratr hoxnejů. Madiský poskok. Nikdy se nestanu králem a on nikdy nebude šťastný. Nové životy, nové životy a jeden pro tebe, Rušvene! Ty jsi mně jako první ukázal poušť a já tě za to nenechám na holičkách. Představím tě někomu významnému, ani otci, ani hoxnejovi."
"Komu? O kom to mluvíš? Počkej!"
Ale Roba už kráčel dlouhými kroky pryč. SartoriIrvraš váhavě pohlédl na kočár, naložený vším jeho světským majetkem, a pak se rozhodl, že raději půjde za ním. Rychlým krokem došel do šeré haly, jen krok či dva za královým synem.
Dům byl postavený ve stínu, ale vypínal se ke světlu jako rostlina zasazená mezi balvany. Než Roba SartoriIrvraše vyvedl po rozvrzaných dřevěných schodech do jediné místnosti na třetím podlaží, starý muž namáhavě oddychoval. Přepadl ho dlouhý záchvat kašle. Zhroutil se na stoličku, kterou mu kdosi nabídl.
V místnosti na ně čekali tři lidé, kteří využili příležitosti a taky se rozkašlali. Jistá nenucená elegance pohybů a kostnatost postav mu napověděly, že jsou to Sibornalané. Jedním z nich byla žena, oděná v honosném hedvábném šagiraku, severském ekvivalentu čarfrulu, jehož jemná látka nesla vzor velkých symetrických černobílých květů. Za ní ve stínu stáli dva muži. SartoriIrvraš v ní okamžité poznal paní Dienu Pašaratid, ženu velvyslance, který zmizel toho dne, kdy Taynth Indredd přivezl do paláce muškety.
Uklonil se jí a omluvil se za kašel.
"Všichni kašleme, kancléři. To vulkán může za naše vyschlá hrdla."
"Domnívám se, že moje hrdlo je vyschlé spíš zármutkem. Nemusíš mne zvát mým starým titulem." Nezeptal se jí, který vulkán měla na mysli, ale ona v jeho obličeji viděla nejistotu.

"Vulkanické erupce v Rustyjonnických horách. Vítr unáší popel k nám."
Hleděla na něj se soucitem. Dávala mu čas, aby se vzpamatoval z výstupu do schodů. Měla velký, nevýrazný obličej. Třebaže věděl, že je to inteligentní žena, ústa se mu zdála podivně drsná a on často trpěl pocitem viny, že se jí vyhýbá.
Rozhlédl se. Stěny byly polepené papírem, který se místy odlupoval. Visel tam jediný obraz, perem a barvou vyvedená kresba, v níž rozeznal Kharnabhar, svatou horu Sibornalanů. Jediné okno, které bylo v boční stěně, osvětlovalo obličej Dieny Pašaratid z profilu a byl z něho výhled na skalnatý útes, ze kterého visely zelené šlahouny; vegetaci pokrýval šedý popel. Roba seděl s nohama zkříženýma na podlaze, v ústech měl stéblo a usmíval se; hleděl z jednoho na druhého.
"Co ode mne chceš, paní? Musím jít a chytit loď, než mě postihne další pohroma," promluvil SartoriIrvraš.
Stála před ním s rukama založenýma za zády a mírně přešlapovala z nohy na nohu.
"Prosíme tě o odpuštění, že jsme tě sem přivedli tak neobvyklým způsobem, ale chtěli bychom získat tvoji pomoc - za kterou ti štědře zaplatíme."
Vylíčila mu svůj návrh. Když mluvila, občas se obracela k mužům, kteří mlčky přikyvovali. Věděl, že všichni Sibornalané oddaně věří v boha zvaného Azoiaxický, který existoval před životem a kolem kterého veškerý život obíhá. Členové velvyslancovy družiny si Akhanabova náboženství příliš nevážili, nepovažovali je za víc než za pouhou pověru. Proto byli šokováni, třebaže ne překvapeni, když se JandolAnganol rozhodl zrušit svoje manželství a uzavřít nové.
Sibornalané - a skrze ně Azoiaxický - považovali svazek mezi mužem a ženou za rovnocenné rozhodnutí, které musí být dodržováno po celý život. Láska byla záležitostí vůle, ne chvilkového rozmaru.
SartoriIrvraš po tuto část řeči seděl a automaticky přikyvoval, protože v jejím rádoby duchaplném tónu rozeznal charakteristický rys obyvatel severního kontinentu. Přál si být na cestě.
Roba, který neposlouchal vůbec, na bývalého kancléře mrkl a důvěrně řekl: "Toto je dům, kde se velvyslanec Pašaratid stýkal s tou holkou z města. Historicky je to bordel - ale pro tebe bude zde přítomná dáma jen mluvit."
SartoriIrvraš ho vyzval, aby zmlkl.
Paní Dienu vyrušení ignorovala a řekla, že její lidé se domnívají, že on, kancléř SartoriIrvraš, měl u borlienského dvora nárok na vědění. Cítí, že král se k němu zachoval stejně špatně, ba možná dokonce ještě hůř než ke královně. Taková nespravedlnost je pobouřila, stejně jako by vyvolala rozhořčení u všech vyznavačů Církve hrozivého míru. Ona se teď vrací domů. Pozvali SartoriIrvraše, aby se k nim připojil a ujistili ho, že v Askitoši získá dobré ubytování i místo rádce ve vládě, jakož i svobodu, aby mohl dokončit svou životní práci.
Zmocnil se ho třes, který poslední dobou přicházel tak často. Ve snaze získat čas se zeptal: "Jaký druh rádcovského místa?"
Ach, budou potřebovat rady ohledně záležitostí Borlienu, ve kterých je kancléř tak zběhlý. Matrassyl chtějí opustit za hodinu.
SartoriIrvraš byl jejich nabídkou tak ohromen, že se ani neptal, proč ten spěch. Vděčně nabídku přijal.
"Výborně!" zvolala paní Dienu.
Dva muži za ní prokázali téměř schopnost prvotních přejít z nehybnosti v intenzivní činnost bez přechodných stadií. Vmžiku odešli z místnosti, poté následovaly výkřiky na všech podlažích, pobíhání po schodech, jak lidé se zavazadly pospíchali na nádvoří. Z úkrytů vyjely povozy, ze stájí byli vyvedeni hoxnejové, ze sedlovny se vynořili stájníci s postroji v rukou. Shromáždili se v kratší době, než by Borlieňan potřeboval, aby si obul boty. Stojíce v kruhu na

nádvoří, všichni spěšně odříkali modlitby a za chvíli už byli pryč a zůstal po nich jen prázdný dům.
Změtí ulic starého města mířili na sever. Objeli velký, napolo v podzemí skrytý Dóm úsilí a brzy se ocitli na silnici vedoucí na sever. Po levici se leskla řeka Takissa. Roba při jízdě výskal a zpíval.
Následovaly týdny cesty.
Rysem první části jejich putování byla všudypřítomná šeď, způsobená vulkanickým spadem. Hora Rustyjonnik, neustálý zdroj dunění a občasných výlevů lávy, byla v plné činnosti. Země, která ležela v dosahu spadu popela, se stala mrtvou zemí. Popel zabíjel stromy, pokrýval pole, dusil vodní toky. Po dešti se měnil v těstovité bláto. Ptáci a zvířata umírali nebo oblast opouštěli. Lidské rodiny a fagorové se plahočili pryč ze svých zamořených domovů.
Jakmile Sibornalané překročili řeku Mar, popela stále ubývalo. Pak zmizel docela. Vjeli do Mordriatu - oblasti, jejíž jméno v Matrassylu nahánělo hrůzu. Skutečnost byla jiná. Příslušníci bojovných kmenů se na ně většinou mírumilovně usmívali zpod vrstev turbanů, jejich hlavního kusu oblečení.
Kvůli bezpečnosti si najali průvodce, hubené, zlověstně vyhlížející muže, kteří padali k zemi při každém východu a západu. Večer u táborového ohně hlavní Ukazovač cesty, jak si sám říkal, poutníkům hrdě vysvětlil, že ornamenty na turbanu označují jeho hodnost a že existuje mnoho hodností jemu podřízených.
Nikdo neposlouchal nadšeněji než SartoriIrvraš. "Jak zvláštní je tahle tendence lidí dělit společnost podle hodností," poznamenal ke zbytku skupiny.
"Sklon, kterého si člověk všímá tím víc, čím níž klesne na dno té hromady," podotkla paní Dienu. "V naší zemi se takovému nesmyslnému ponižování vyhýbáme. Uvidíš, jak se ti Askitoš bude líbit. Mohl by se stát modelem pro všechny."
SartoriIrvraš měl ohledně tohoto tématu pár výhrad. Po letech dohadů s temperamentním králem však nacházel v přesvědčivé přísnosti paní Dienu určité uklidnění. S tím, jak se divočina zelenala stále víc, nálada se mu zlepšovala a uklidňovalo se i Robovo šílenství. Když však ostatní spali, SartoriIrvraš nemohl. Jeho kosti, přivyklé na matrace z husího peří, se nedokázaly přizpůsobit obyčejné dece a tvrdé zemi. Ležel a hleděl na hvězdy, na světla blikající mezi nimi, plný vzrušení, které nepoznal od té doby, co on a jeho bratři byli dětmi. Dokonce i hořkost, již cítil vůči JandolAnganolovi, byla stále menší.
Počasí bylo nadále suché. Povozy rychle pokračovaly přes nízké kopce. Dorazili do malého obchodního města zvaného Oyša - "je docela možné, že to je zkomolenina místního olonetského slova 'oš', což znamená jednoduše 'město'," vysvětlil SartoriIrvraš skupině. Díky jeho vysvětlením nejrůznějších věcí byla cesta zábavnější. Ať už slovo pocházelo z čehokoliv, v Oyše se Takissa, řítící se z východu, setkávala s mocným přítokem, Madurou. Obě řeky pramenily v ničím nespoutaném Nktryhku. Za Oyšou se směrem na sever prostírala poušť Madura.
V Oyše povozy vyměnili za vykleštěné kaidawy. Obchod za nesčetného plácání do čela hbitě zvládl Ukazovač cesty. Kaidaw byl pro cestu pouští jako stvořený. Rezavě zbarvená zvířata stála na prašném tržním náměstí Oyši, lhostejná ke smlouvání, které probíhalo vedle nich.
Bývalý kancléř se během vyjednávání posadil na truhlici. Otřel si čelo a rozkašlal se. Spad z hory Rustyjonnik mu vysušoval hrdlo a přivodil horečku, které se nemohl zbavit. Hleděl na protáhlé, vznešené hlavy kai-dawů - legendárních ořu bojovných fagorů z Velké zimy. Bylo obtížné představit si v těch pomalých zvířatech bouřliváky, na kterých fagorové v Čase chladu přinesli zkázu Oldorandu a dalším kampannlatským městům.

V období Velkého léta tato zvířata v hrbu uchovávala vodu. Proto byla ideální pro pouštní podmínky. Vypadala mírně, ale v SartoriIrvrašovi probouzela myšlenky na minulost.
"Mohl bych si koupit meč," obrátil se k RobaydayAnganolovi. "Zamlada jsem to s ním docela uměl."
Roba udělal přemet. "Od té doby, co ses osvobodil od Orla, otočil jsi rok vzhůru nohama. Samozřejmě, máš právo bránit sám sebe. V tamtěch kopcích žije proklínaný Unddreid - naši pastevci tam každou noc spí s jeho početnými dcerami. Vraždy jsou tady stejně časté jako škorpioni."
"Ti lidé vypadají přátelsky."
Roba seděl před SartoriIrvrašem v tureckém sedu a prohnaně se zašklebil. "Proč jsou navenek tak přátelští? Proč je Unddreid po zuby ozbrojený sibornalskými bouchačkami? Už jsi přišel na to, proč ten velký černý Io Pašaratid tak najednou opustil dvůr?"
Vzal SartoriIrvraše za rameno a odvedl ho stranou za jeden z povozů, kde je viděly pouze bezelstné oči kaidawů.
"Dokonce ani můj otec si nemůže koupit lásku či přátelství. Ale Sibor-nalané si přátelství kupují. Mají to ve zvyku. Pro mír by prodali vlastní matky. Podmazávají si bezpečný průjezd do Borlienu tím, že náčelníky při cestě obdarovávají mušketami. Nikdo se jim nevyrovná. Dokonce ani Akhanabův oblíbený král, JandolAnganol, syn VarpalAnganola, otec milovníka Madisů - ale ne tak šíleného, jako je on sám - dokonce ani ten monarcha z Matrassylu se nevyrovná jejich mušketám. Porazili ho v bitvě u Kosgattu. Viděl jsi někdy tu ránu na jeho stehně?"
"Upoutala ho na lůžko. Viděl jsem pouze následky, ne zranění samotné."
"Nekulhá. A má štěstí, že se mu vůbec ještě postaví! Ta rána byla polibkem od Sibornalu."
SartoriIrvraš ztišil hlas: "Sám dobře víš, že Sibornalanům jsem nikdy nedůvěřoval. Když byly muškety předváděny u dvora, radil jsem, aby žádní Sibornalané nebyli přítomni. Moje slova prošla bez povšimnutí. Krátce nato Io Pašaratid zmizel."
Roba varovně zvedl prst a pomalu jím kýval ze strany na stranu.
"Zmizel proto, že vyšly najevo jeho podvody - vyšly najevo před jeho ženou, naší krásnou společnicí, a před jeho vlastní velvyslaneckou družinou. Byla do toho zapletená jistá místní žena, která fungovala jako spojka... a se kterou se občas spojuji i já... proto vím všechno o Io Pašaratidovi."
Zasmál se. "Ty muškety, které patřily Taynth Indreddovi - a které tak povýšeně daroval mému orlímu otci - a můj orlí

otec si je zbaběle vzal, protože ten by si vzal i morový svrab od žebráka, kdyby mu ho nabídl - ty muškety Taynth Indreddovi levně prodal Pašaratid. Proč levně? Protože nebyly jeho a neměl právo prodat je, jenomže v tom případě by nic nevydělal. Ty zbraně byly majetkem jeho vlády, která měla v úmyslu koupit si za ně přátelství takových ničemů, jaké vidíš kolem sebe, a takových, jako je Darvliš Lebka, který jim své přátelství prokázal už tisíckrát po sobě."
"Neobvyklé chování pro Sibornalana. Zejména pro člověka vysokého postavení."
"Vysoké postavení, nízký charakter. Bylo to kvůli té mladé ženě. Nevšiml sis nikdy, jak se díval na moji krásnou matku - chci říci, na tu, která byla mou matkou, předtím než bez rozloučení odešla? "
"Kdyby tvůj otec na ten zločin přišel, odsoudil by Pašaratida k smrti. Předpokládám, že teď už je zpátky v Sibornalu."
Robayday výmluvně pokrčil rameny. "Jdeme za ním. Paní Dienu lační po jeho krvi. Abys pochopil jeho zálusk na jiné ženy, představ si obcování s ní. Pářil by ses s mušketou? ... Dá mu hodně práce, než si vymyslí nějakou povídačku, kterou omluví svoje hříchy. A pak přijede ona a bude se jeho lži snažit zničit. Ach, Rušvene, není nad rodinná dramata! Dej na má slova, starého Io určitě zavřou ve Velkém kole Kharnabharu. Kdysi to bylo náboženské místo, teď tam zavírají zločince. Nu, mniši jsou také vězni... Jaké to bude drama! Určitě znáš staré rčení: 'V sibornalském rukávě je vždy víc než jen ruka.' Téměř si přeju, abych tam mohl jít s tebou a viděl, jak to dopadne."
"Ale vždyť přece jdeš se mnou, můj drahý chlapče!"
"Ach, strýčku, jen žádné city! Ne pro Anganoly! A neprotestuj. Já tě teď tady opustím. Ty jeď s paní Dienu na sever. Já odjedu s tímto povozem na jih. Musím dávat pozor na své rodiče... své bývalé rodiče..."
Na SartoriIrvrašově obličeji se objevil výraz rozhořčení. "Neopouštěj mne, chlapče, nenechávej mne s těmito zlosyny. Vždyť mě v momentě zabijí."
Princ poodběhl stranou, udělal pár směšných gest, kterými se jakoby loučil a řekl: "Nu, vždyť to je jen útěk od bytí člověkem, ne snad? Já zas co nevidět budu Madisem. Další útěk, další husarský kousek. Pro mne je to Ahd."
Přiskočil a políbil SartoriIrvraše na holou lebku.
"Hodně štěstí v nové kariéře, starý strýčku. Zelené cosi poroste na nás obou!"

Skočil do vozu, zapráskal bičem nad hoxneji a tryskem ujížděl pryč. Členové kmene v údivu odpadli, proklínali ho ve jménu svatých řek. Vzdalující se vůz pohltil oblak prachu.
Poušť Madura: Matrassyl se zdál tak strašně vzdálený. Hvězdy byly blíž a za jasných nocí jim na cestu jako návěští svítil srp YarapRombryovy komety.
Bylo už po půlnoci a SartoriIrvraš dosud stál a chvěl se zimou. Oheň vyhasl a ostatní poutníci spali. Ještě se docela nezbavil horečky. Myslel na BilišOupina. Příběh o jeho příchodu z jiného světa tady v poušti vypadal pravděpodobněji než v paláci.
Kráčel mezi uvázanými kaidawy, až narazil na Ukazovače cesty, který tam postával a mlčky kouřil. Muži si spolu začali tichými hlasy povídat. Kaidawové občas huhňavě zabručeli ze spánku.
"Jak jsou ta zvířata klidná," poznamenal SartoriIrvraš. "Historie je popisuje jako téměř nezvládnutelné oře, na kterých dokázali jezdit jen fagorové. Nikdy jsem neviděl fagora, že by na nějakém jel a také jsem s fagorem nikdy neviděl jeho ptáka. Možná se historie v tomto ohledu mýlí. Celý život jsem se pokoušel oddělit historii od legend."
"Možná nejsou zas tak rozdílní," přemítal Ukazovač. "Nepřečtu jediné písmeno, takže na to nemám vzdělaný názor. My kaidawům ještě jako telatům foukáme do nozder rozrazil. Zdá se, že jsou po něm mírnější.
Protože nemůžeš usnout, stejně jako já, povím ti příběh." Ztěžka si povzdechl. "Před mnoha lety jsem se svým pánem putoval na západ, provincií ovládanou Unddreidem, vzhůru do divočin Nktryhku. Tam nahoře je jiný svět, velmi krutý a s nedostatkem vzduchu k dýchání. Přesto tam lidé zůstávají zdraví."
"Ve větších výškách je méně infekcí," skočil mu do řeči SartoriIrvraš.
"Ti z Nktryhku jsou jiného názoru. Říkají, že Smrt je příliš líná a nechce se jí slézat hory. Něco ti povím. Oblíbeným jídlem je tam ryba. Často je chytají v řekách sto či více mil vzdálených. Ryby tam nehnijí. Když tady za svítání chytíš rybu, při západu Freyru už je zkažená. Nahoře v Nktryhku zůstane dobrá po celý Malý rok."
Opřel se o hřbet jednoho z trpělivých kaidawů a usmál se: "Tam nahoře je docela dobře, když si na to člověk zvykne. Chladné noci, samozřejmě. Žádný déšť, nikdy. A tam v hlubokých údolích jsou území, kterým vládnou jen fagorové. Tam nejsou tak pokorní jako tady. Říkám ti, je to jiný svět. Bestie jezdí na kaidawech, jezdí na nich jako vítr -ej, a mají své ptáky, kteří jim sedí na ramenou. Myslím si, že až znovu napadne sníh, ať to bude kdykoliv, sestoupí z hor a napadnou nížiny. Až Freyr padne."
SartoriIrvraš se zájmem a jistou dávkou nevíry přikyvoval. "Ale v těch výškách jistě žije jen málo fagorů, že ano? Co tam jedí, kromě čerstvých ryb? Vždyť tam není žádné jídlo."
"Mýlíš se. V údolích těsně až k sněhovým břehům pěstují ječmen. Jediné, co potřebují, je zavlažování. Vzácná je každá kapka vody i moče. Ten řídký vzduch má zvláštní moc - úroda ječmene tam dozraje za tři týdny."
"Půl tennerů od zasetí? Neuvěřitelné."
"Přesto tomu tak je," trval na svém Ukazovač. "A fagorové se pak o obilí rozdělí a nikdy se nehádají ani nepoužívají peníze. Jejich bílí ptáci zahánějí všechny ostatní okřídlené tvory, s výjimkou orlů. Viděl jsem to na vlastní oči, když jsem nebyl větší než po ramena tohoto čtyrnožce. Jednoho dne se tam chci vrátit - nejsou tam žádni králové ani zákony."
"Poznamenal bych si to, pokud ti to nebude vadit," požádal SartoriIrvraš.
Zatímco psal, myslel na krále JandolAnganola v jeho opuštěném paláci.
Po Madure přišla rozsáhlá pustina Hazzizu. Dvakrát museli projet pruhy porostu, táhnoucími se jako živé boží ploty od jednoho bezútěšného horizontu ke druhému. Stromy, keře, záplava květin, to vše se pásem prostíralo přes travnatou plochu.
"Toto je/bude ukt," vysvětlila Dienu Pašaratid, používajíc překlad sibornalského průběhového přítomného času.

"Vede přes kontinent z východu na západ a sleduje linii migrace Madisů."
V uktu uviděli Jiné. Madisové nebyli jedinými bytostmi, které kráčely svěže zelenou cestou. Ukazovač cesty sestřelil ze stromu jednoho Jiného. Spadl na zem, téměř k jejich nohám, a obočí se mu ještě v šoku cukalo. Později si ho upekli nad táborovým ohněm.
Jednoho dne přišel déšť, kradl se travinami jako hadí tlama. Freyr se vyšplhal na oblohu ještě výš, než dokázal v Matrassylu. SartoriIrvraš by nejraději cestoval jen za soumraku, což byl zvyk urozených z Borlienu, ale ostatní poutníci takové zvyky neměli.
Noci strávené spánkem pod širou oblohou skončily. Bývalý kancléř ke svému údivu zjistil, že je mu to líto. Stále častěji naráželi na sibornalské osady, ve kterých jejich skupina přenocovala. Všechna sídliště byla postavena podle stejného plánu. Uprostřed se v kruhu prostíraly pozemky malých rolníků, se strážnicemi postavenými každých pár kroků po obvodu kruhu. Mezi poli vedly cesty, které se rozbíhaly jako paprsky do jednoho nebo více prstenců příbytků tvořících hlavici kola. Vesměs stodoly, skladiště, obchody a úřady obvykle obklopovaly chrám zasvěcený Hrozivému míru, který stál přesně v geometrickém středu kruhového uspořádání.
Těmto sídlištím vládli šedě odění kněží-válečníci, kteří vždy dohlédli na příjezd a odjezd jejich skupiny, jíž zadarmo poskytli jídlo a nocleh. Tito mužové, kteří pěli chvalozpěvy na boha Azoiaxického, měli na oděvech vyšit symbol kola a nosili s sebou pušky s kolečkovým zámkem. Měli na paměti, že se nacházejí na území, na které si dělá tradiční nárok Pannoval.
V poslední chvíli si SartoriIrvraš všiml, že Ukazovači cesty a jeho lidem nebylo dovoleno vstoupit do jednoho sibornalského sídliště. Vůdce skupiny se dotkl turbanu, vzal od jednoho ze členů velvyslanecké družiny plat a pak vyrazil k jihu.
"Musím se s ním rozloučit," řekl SartoriIrvraš. Dienu Pašaratid jej zadržela. "To není nutné. Dostal zaplaceno a odchází. Naše další cesta je jasná."
"Mně se ten člověk líbil."
"Už nám není k ničemu. Cesta je nyní bezpečná, putujeme od sídliště k sídlišti. Ti barbaři věří pověrám. Ukazovač mi řekl, že nás mohl vést tak daleko jen proto, že tímto směrem vedl zemský pás jeho kmene."
SartoriIrvraš se popotáhl za vousy a s nepříjemným pocitem řekl: "Paní Dienu, ve starých zvycích je někdy ukryta pravda. Zvyk dávat přednost vlastnímu zemskému pásu ještě zcela nevymřel. Mužům a ženám se daří lépe, žijí-li v zemském pásu, ve kterém se narodili. Za touto vírou leží praktické vysvětlení. Zemské pásy obvykle sledují geologické vrstvy a naleziště minerálů, které mají vliv na zdraví."
Jejím kostnatým obličejem přelétl úsměv. "Samozřejmě, od primitivních lidí se dá očekávat, že budou lpět na primitivních pověrách. Právě ty je drží na jejich primitivní úrovni. Věci jsou stále lepší a lepší tam, kam my jsme jdoucí."
Poslední věta byla evidentně přímým překladem jednoho z mnoha časů sibiš do olonetštiny.
Jako žena vysokého postavení Dienu Pašaratid oslovovala SartoriIrv-raše v čisté olonetštině. V Kampannlatu čistou olonetštinou, na rozdíl od místní olonetštiny, hovořili pouze příslušníci vysokých kast a náboženští vůdci, především v Pannovalské svaté říši; stále víc se stávala výsadou církve. Hlavním jazykem severního kontinentu byl sibiš, hutný jazyk s vlastním písmem. Olonetština neměla na severním kontinentu v porovnání se sibiš šanci, s výjimkou jižních břehů, kde vzkvétal tradiční obchod s kampannlatským pobřežím.
Pro sibiš bylo typické množství časů a podmiňovacích způsobů. Neměl písmeno y. Místo toho Sibornalané používali pouze tvrdě vyslovené i, zatímco písmena ch a š téměř pískali. Jedním z důsledků této skutečnosti bylo to, že když rodilý Askitošan mluvil s cizincem jeho vlastním jazykem, znělo to poněkud zlověstně. Možná, že celá historie nekonečných severních válek byla založena na posměchu, jak Sibornalané vyslovují slova jako "Matrassyl". Příčinou krátkého špulení rtů však byla slepá hnací síla klimatu Helikonie, která omezovala délku nezbytného otevírání úst zhruba polovinu Velkého roku.
Poutníci zanechali kaidawy v nejsevernější osadě, kde je opustil Uka-zovač, a pustili se na sever, od sídliště k sídlišti, opět na hoxnejích.
Jakmile opustili dvanácté sídliště, začali vystupovat do svahu, který byl stále strmější. Na vrcholu rostla řada mladých radžabaralů, vysokých a tenkých. Jejich kůra měla průsvitnost celerových bulev. Když vyjeli až ke stromům, SartoriIrvraš položil dlaň na nejbližší kmen. Byl měkký a teplý jako slabiny jeho hoxneje. Zvrátil hlavu a pohlédl vysoko do větví, komíhajících se ve větru.
"Nedívej se vzhůru - pohlédni před sebe!" přikázal jeden z jeho společníků.
Na druhé straně hřebene se rozkládalo údolí, v modravých stínech pochmurné. Za ním ležela modř ještě temnější: moře. Horečka pominula a SartoriIrvraš na ni zapomněl. Ve vzduchu cítil novou vůni.
Když dosáhli přístavu, dokonce i severané projevovali vzrušení. Přístav měl nepopiratelně sibišské jméno, Rungobandryaskoš. Byl postaven podle obecného vzoru sibornalských sídlišť, kterými prošli; jedinou výjimkou bylo, že sestával pouze z polokruhu, s velkým chrámem posazeným uprostřed na útesu, kde jeho věž sloužila jako maják. Druhá polovina kruhu symbolicky ležela za Pannovalským morem v Sibornalu.
V blízkých docích odpočívaly lodě. Všechno bylo čisté a úhledné. Na rozdíl od většiny ras Kampannlatu byli Sibornalané rozenými mořeplavci.
Po noci strávené v útulku vstali za svítání Freyru a spolu s dalšími cestujícími nastoupili na čekající loď. SartoriIrvraš, který se nikdy předtím neplavil na ničem jiném než na malém člunu, odešel do své kabiny a usnul tam. Když se probudil, připravovali se již k vyplutí.
Vyhlédl ze čtvercového okénka.
Batalix stál nízko nad vodou a vrhal přes ni pruh stříbra. Lodě u mola byly vidět jako pouhé modré obrysy bez detailů a jejich stěžně vytvářely bezlistý les. Poblíž vesloval ve člunu podsaditý chlapík. Světlo bylo tak přízračné, že detaily

zcela zmizely; muž a člun se staly jediným malým černým tvarem, kde tělo se pohnulo kupředu, když vesla šla dozadu. Pomalu, úder za úderem, se člun plahočil oslepující září. Ponoření vesel, zakloň těla a nakonec rozplynutí obrazu v jasu (a jeho brzké znovuobjevení), zatímco veslař mířil k pilířům přístavní hráze.
SartoriIrvraš si vzpomněl na doby, kdy on sám jako chlapec vesloval s dvěma malými bratry přes jezero. Viděl jejich úsměvy, ruce čeřící vodu. Od té doby tolik ztratil. Nic nebylo zadarmo. Kvůli své cenné "Abecedě" se vzdal tolika věcí.
Z paluby zaslechl pleskot bosých nohou, ozvaly se povely, praskání táhlice, když napínali plachty. Dokonce i uvnitř v kabině ucítil chvění, když se do plachet opřel vítr. Výkřiky z přístavu, lano odvíjené jako had z boku lodi.
Byli na cestě na severní kontinent.
Cesta trvala sedm dní. Když se plavili na severo-severozápad, doba denního svitu Freyru se prodlužovala. Každý večer zářivé slunce zapadlo kdesi daleko před přídí a trávilo stále méně času za obzorem, než znovu vyšlo někde mezi severovýchodo-východem.
Zatímco Dienu Pašaratid a její přátelé SartoriIrvraše poučovali o krásných vyhlídkách, které ho čekají, viditelnost se zhoršila. Brzy je obklopilo něco, co podle jednoho z námořníků, jak to zaslechl bývalý kancléř, byl "pravidelný uskutský stoupač-klesač". Snesla se na ně hustá hnědá tma, připomínající něco mezi deštěm a písečnou bouří. Ztlumila lodní zvuky a všechno nad i pod palubou přikryla mastnou vlhkostí.
SartoriIrvraš byl jediným člověkem, který z toho byl vyděšený. Kapitán lodi mu vysvětlil, že se nemá čeho obávat. "Mám přístroje, se kterými bych se bez úhony mohl plavit podzemní jeskyní," řekl. "Třebaže naše nejnovější průzkumné lodě jsou vybavené ještě lépe."
Odvedl SartoriIrvraše do své kabiny. Na stole ležela tištěná tabulka denních slunečních výšek k určení zeměpisné šířky, pohyblivý kompas, kvadrant a další přístroj, kterému kapitán říkal noční. Zjišťoval jím naměř jistých hvězd první velikosti a určoval počet hodin před a po půlnoci obou sluncí. Loď byla přizpůsobená také k plavbě podle hrubého odhadu bez navigačních přístrojů, kdy se vzdálenost a směr systematicky měřily podle mapy.

Zatímco SartoriIrvraš si se zájmem prohlížel všechny tyto věci, zvenčí se ozval mocný výkřik a kapitán pospíchal na palubu a klel přitom tak hrozně, že Azoiaxickému by se to stěží zamlouvalo.
V mžení se nejasně rýsovaly hnědé mraky a někde mezi nimi křičeli lidé. Mraky se změnily v lanoví a plachty. Ve vzdálenosti necelé stopy od trupu kolem proplula loď tak velká jako jejich vlastní a vyhnula se jim v poslední minutě. Byly vidět lampy, obličeje - většinou divoké a provázené zdviženými pěstmi - a pak byli všichni pryč, zmizeli v silném hnědém příkrovu. Sibornalská loď byla opět ve své sépiovité izolaci sama.
Námořníci SartoriIrvrašovi vysvětlili, že právě minuli jeden z uskut-ských "sleďařských korábů", který loví ryby do sítí na volném moři. Sle-ďařský koráb byl malou továrnou, protože mezi členy jeho posádky byli nasolovači a bednáři, kteří přímo na moři úlovek kuchali, balili a skladovali v sudech.
Otřesen tím, že se málem srazili, SartoriIrvraš neměl náladu poslouchat chvalořeči na sibornalské sleďařské řemeslo. Odešel si odpočinout na své vlhké lůžko, a stále zabalen v kabátci se chvěl zimou. Myslel na to, že až dorazí do Askitoše, budou se nacházet na třicátém stupni severní šířky, jenom pět stupňů jižně od obratníku Karkampanu.
Ráno v sedmý sen plavby se hradby mlhy odvalily, ovšem viditelnost byla i nadále špatná. Moře kolem bylo plné sleďařských korábů.
Rozmazaná skvrna na obzoru se zanedlouho změnila v pobřeží severního kontinentu. Nebylo to nic jiného než čistá linie pískovce; oddělovala moře téměř bez vln od zvlněné země.
Hnána zřejmě nadšením z pohledu na rodnou zemi, paní Dienu Paša-ratid uštědřila SartoriIrvrašovi stručnou zeměpisnou přednášku. Všude v dohledu byla spousta malých lodí. Uskutošk byl nucen stát se národem námořníků a rybářů, a sice kvůli postupu ledu směrem na jih z obtočno-vých oblastí - o těchto oblastech hovořila šeptem. Mezi mořem a ledem zbývalo k obdělávání pramálo země. Museli tedy těžit úrodu z moří a mořské cesty vedly až ke dvěma velkým, bohatým obilním prériím kontinentu - mávnutím paže naznačila, že jsou velmi daleko.
"Jak daleko?" zeptal se.
Ukázala na západ a ještě dál a jmenovala národy Sibornalu, vyslovujíc jejich jména různými modulacemi hlasu, jako by je všechny znala osobně, jako by to byli lidé, kteří stojí na úzkém pruhu země a hledí k jihu, s chladnými větry z polárních oblastí v zádech - a všichni odhodlaní vydat se přes moře do Kampannlatu, pomyslel si SartoriIrvraš v duchu.

Uskutošk, Loraj, Šivenink, kde se nachází Velké kolo, Bribhar, Kar-kampan.
Obilná území jsou v Bribharu a Karkampanu.
Okružní návštěvu Sibornalu skončila s prstem namířeným k východu.
"A tak jsme objeli svět. Jak vidíš, většina Sibornalu je extrémně izolovaná, polapená mezi oceánem a ledem. Proto jsme nezávislí. Za Karkam-panem se rozkládá hornatý Kuj-Juvek - jen zřídka osídlený lidmi - a pak krutá oblast Horního Hazzizu, zasahujícího až na poloostrov Čals; pak už jsme bezpečně zpět v Uskutošku, domově nejcivilizovanějšího národa Sibornalu. Přijdeš tam v ročním období, kdy na obloze září jak Freyr, tak Batalix. Ale po více než polovinu Velkého roku je Freyr věčně za obzorem a tehdy se podnebí stává velmi krutým. Nastává pak legendární Zima Weyru... Led postupuje na jih a s ním i Uskuti, jak nazýváme sami sebe, pokud je to možné. Mnoho nás ale umírá. Mnoho bude umírat." Použila budoucí průběhový čas.
Třebaže bylo teplo, při této myšlence se zachvěla. "Jsou to osudy jiných lidí," zamumlala. "Ty kruté časy jsou naštěstí velmi vzdálené, ale nelze na ně zapomenout. Myslím, že to je rasová paměť... Všichni víme, že Zima Weyru zase přijde."
Z přístavu je doprovodili k velkému čtyřkolovému otevřenému kočáru s baldachýnem. Lidští otroci do něj naskládali jejich zavazadla, pak nastoupili cestující. Čtyři žloutkově zbarvení yelkové je pevným krokem táhli poměrně rychle

jednou z paprskovitých cest pryč z přístavu.
Když jeli ve stínu rozměrného chrámu, SartoriIrvraš se pokoušel utřídit si dojmy, které na něho útočily ze všech stran. Ohromila ho skutečnost, že většina částí povozu, kterým jeli, není ze dřeva, ale z kovu: nápravy, postranice, dokonce i sedátka, na kterých seděli, vše bylo z kovu.
Kovové věci viděl na všech stranách. Davy lidí na ulicích - nestrkali do sebe ani nepokřikovali jako v Matrassylu - nosili kovové džbery, žebříky, rozmanitá lodní zařízení; občas spatřil muže oděného v blýskavém kovovém brnění. Některé ze vznosnějších budov, jež míjeli, měly kovové dveře, často podivně zdobené, se jmény a nápisy, jako by jejich obyvatelé měli v úmyslu žít v nich navěky, bez ohledu na to, co se děje v polárních oblastech.
Lehký opar na obloze tlumil žár Freyru, který pro cizincovo oko stál v poledne na obloze nepřirozeně vysoko. Město bylo zahalené v kouři. Třebaže sibornalské lesy byly ve srovnání s dravými džunglemi tropů řídké, kontinent měl bohatá naleziště lignitu, rašeliny a kovových rud. Rudy se tavily v malých fabrikách v různých částech města. Každá oblast světadílu měla svůj typický kov. V tavírnách se soustřeďovali čističi rudy, dělníci a přidružení řemeslníci a kolem těch se zase shromažďovali otroci. Za časů poslední generace se kov stal levnějším než dřevo.
"Je to krásné město," naklonil se k němu jeden z mužů, aby mu prokázal touto informací přízeň.
SartoriIrvraš se cítil bezvýznamný. Opatrně popotáhl nosem a neodpověděl.
Z povozu viděl, jak v Askitoši funguje systém poloviny kola. Velký chrám u přístavu byl nápravou. Po polokruhu budov následoval polokruh zemědělských usedlostí s poli, pak další polokruh stavení a tak dále, třebaže na některých místech pro oko Borlieňana nepřirozenou symetrii narušily různé živé síly.
Byli dopraveni k velké holé budově připomínající krabici, do které byla vyříznuta štěrbinovitá okénka. Dvojité vstupní dveře byly z kovu a reliéfní nápis na nich hlásal: První obecný, Sektor šest. Ukázalo se, že 'obecný' je něco mezi hotelem, klášterem, školou a vězením. Alespoň tak se jevil SartoriIrvrašovi, když si prohlížel pokoj připomínající celu, který mu přidělili, a četl si řád.
V řádu stálo, že se podávají dvě jídla denně, dvacet minut po čtvrté a v devatenáct hodin, že modlitby se pořádají každou hodinu (dobrovolně) v chrámu na horním podlaží, že během dne je kvůli odpočinku, procházkám a meditacím otevřená zahrada, že instrukce (ať jsou jakékoliv) se musí vždy dodržovat a než návštěvník zařízení opustí, musí mít povolení.
SartoriIrvraš se s povzdechem umyl a posadil se na lůžko; přepadla ho chmurná nálada. Ale uskutošská pohostinnost, stejně jako většina věcí v Uskutošku, byla pohotová a za chvíli se už ozvalo energické ťukání na dveře a bývalého kancléře odvedli chodbou na hostinu.
Hodovní síň byla dlouhá a nízká. Světlo dovnitř pronikalo štěrbinovi-tými svislými okénky, kterými se dal zahlédnout ruch na ulici. Podlaha byla bez koberců, ale místnost přesto nesla nádech přepychu, ba dokonce vznešenosti, který jí dodávala obrovská tapiserie na zadní zdi. Znázorňovala velké kolo na rudém pozadí, které veslaři v blankytně modrých oděvech a se zářivými úsměvy valí oblohou k úžas vzbuzující a mateřsky vyhlížející postavě, jejíž ústa, chřípí a prsa vysílají hvězdy do šarlatové oblohy.
SartoriIrvraš byl detaily tapiserie tak ohromen, že měl chuť poznamenat si je nebo si je dokonce načrtnout, ale byl dostrkán k tabuli a představen dvanácti lidem, kteří tam stáli a čekali na něho. Paní Pašaratid mu je jednoho po druhém představila. Nikdo neuchopil jeho nabízenou ruku: v této zemi nebylo zvykem dotýkat se rukou lidí, kteří nepatřili do vlastní rodiny nebo klanu.
Snažil se zapamatovat jejich složitá jména, ale jediné, které mu utkvělo v paměti, bylo Odi Jeseratabhar, a to jen proto, že patřilo knězi-válečníkovi v hodnosti admirála. Byla to žena, oděná v modrošedě pruhované uniformě. A co víc, vynikala prostou krásou. Kolem hlavy měla obtočeny dva světlé copy, upravené do podoby dvou blonďatých rohů. Trčely jí nad čelem v působivém a přesto komickém duchu.
Všichni přítomní se na hosta z Kampannlatu vlídně usmívali a za velkého hluku kovových židlí, které drhly po holé podlaze, se rozesadili kolem stolu. Jakmile tak učinili, rozhostilo se ticho a nejšedivější z dvanácti vstal, aby vzdal díky. Ostatní si v prosebném gestu položili ukazováky na čelo. SartoriIrvraš udělal totéž. Začalo díkůvzdání, odříkávané bohatým sibiš, s nadměrným použitím přítomného průběhového, věčného podmi-ňovacího, souminulého, převodového a jiných časů, jimiž vzdávali díky, které se měly dostat až k samotnému Azoiaxickému Jedinému. Délka modlitby pravděpodobně odpovídala vzdálenosti, kterou měla urazit.
Konečně bylo po všem a otrokyně začaly roznášet jídlo. Sestávalo z mnoha drobných chodů, s výjimkou ryb převážně vegetariánských, a hojně obsahovalo upravené syrové a v páře vařené mořské řasy. Dívky nalévaly ovocné šťávy a alkoholický nápoj vyrobený z mořských řas, kterému říkali yoodhl.
Jediným výjimečným chodem, o kterém SartoriIrvraš mohl říct, že mu chutnal, byl obřadně přinesený, na rožni pečený tvor, kterého odhadoval na vepře. Servírovali ho nabodnutého na rožni a politého smetanovou omáčkou. Dostal z něho malou porci hrudi. Řekli mu, že to je "stro-movec". Teprve o pár dní později se dozvěděl, že stromovec byl pečený Nondad. Byla to vzácná lahůdka, podávaná velmi zřídka a pouze váženým hostům.
Zatímco hostina pokračovala, Dienu Pašaratid obešla SartoriIrvrašo-vu židli se zřejmým úmyslem pohovořit si s ním.
"Brzy k nám promluví kněz-válečník admirál. To, co řekne, tě možná vyleká. Neplaš se. Vím, že jen tak nepodléháš strachu. Stejně tak vím, že nepodléháš zlobě, proto o mně nesmýšlej špatně, že se toho účastním."
Bývalý kancléř se okamžitě vyděsil a upustil nůž. "Co řekne? "
"Důležité oznámení, které ovlivní osud tvé i mé země. Odi Jeseratabhar vysvětlí detaily. Jen pamatuj na to, že jsem tě sem musela přivést, abych svoje jméno očistila od jakékoliv poskvrny způsobené činy mého manžela. Mysli na to, že nenávidíš JandolAnganola všechno bude v pořádku."
Otočila se a vrátila se na své místo. Zjistil, že není schopen pozřít další sousto.
Jakmile dojedli poslední chod a otrokyně rozlévaly nápoje, přišly na pořad proslovy.

Nejprve to byla uvítací řeč, kterou pronesl, z většiny srozumitelně, jeden místní hodnostář.
Pak vstala paní Dienu.
Po krátkém úvodu přešla rovnou k věcí. Po nezbytné zmínce o manželovi řekla, že cítila povinnost odčinit to, co on napáchal útěkem z diplomatické služby. Proto zachránila kancléře SartoriIrvraše z nelehké situace, ve které se nacházel, a přivedla ho mezi ně.
Jejich vážený návštěvník je schopen prokázat jim a Uskutošku a vlastně celému severnímu kontinentu službu, která se zapíše do historie a zajistí jeho jménu místo v kronikách. O jakou službu se jedná, to nyní oznámí jejich kněz-válečník admirál, všemi milovaná a vážená Odi Jeseratabhar.
Z tušení zlých věcí se SartoriIrvrašovi udělalo ještě hůř než z yood-hlu, který vypil. Zatoužil po rozrazilce, ale když viděl, že nikdo u stolu nekouří, nekouřil, nechystá se kouřit ba dokonce o kouření ani nemluví v podmiňovacím věcném způsobu, odolal a namísto toho, když admirál vstala, pevně uchopil hranu stolu.
Mluvila druhem pompézního sibiš, typickým pro kněží-válečníky.
"Kněží-válečníci, členové válečných komisí, přátelé a náš nový spojenče, " začala žena působivě, potřásajíc blonďatými rohy, "času je vždy málo, takže v souladu s tím zkrátím/zkracuji svou řeč. Za pouhých osmdesát tři let Freyr bude/je v největší síle a v důsledku toho Divošský kontinent a barbarské národy budou/měly by být ve strašlivém postavení, které věští jejich zkázu. Jsou/byli neschopní postavit se budoucnosti tak zdatně jako my zde v Uskutošku, kteří se - podle mého mínění po právu - můžeme chlubit značnými úspěchy.
Z hlavních národů toho ubohého světadílu je/bude v potížích především Borlien. Náš tradiční nepřítel Pannoval bohužel sílí/stává se silnějším. Nedávno/nyní se objevil náhodný faktor, s nímž jsme nepočítali; s našimi zbraněmi se díky zločineckým velvyslancům obchodovalo bez kontroly. Tento incident nebudeme dál rozvádět.
Bojovné národy Divošského kontinentu brzy dokáží vyrobit napodobeniny našich mušket. Musíme/můžeme jednat dříve, než se to bude dít v nějaké větší míře, dokud máme převahu.

Jak ti z mých přátel, kteří jsou členy válečných komisí, již vědí, nemáme v plánu nic menšího než zmocnit se Borlienu."
Po jejích slovech hodovníci oněměli. Pak se ozvalo hlasité mumlání a výkřiky. Mnohé oči pohlédly k místu, kde s bledým obličejem seděl SartoriIrvraš.
"Nemáme/nebudeme mít dost oddílů, abychom se celého Borlienu zmocnili silou. Naším plánem je připojit a podřídit si tuto zemi pomocí prostředku nevědomky poskytnutému borlienským králem JandolAnga-nolem. Jakmile si podřídíme Borlien, můžeme z jihu i ze severu zaútočit na Pannoval."
Než admirál skončila, hodovníci začali tleskat. Nejdříve se usmívali jeden na druhého, pak na SartoriIrvraše, který pevně upíral pohled na pěkně vykrojené rty kněze-admirála.
"Naše loďstvo je připraveno k vyplutí," řekly ty rty. "Očekáváme, že kancléř SartoriIrvraš se bude plavit s námi, aby mohl sehrát životní roli. Ceká ho velká odměna."
Opět potlesk, postupně skomírající až do ojedinělých tlesknutí.
"Loďstvo bude plout na západ. Já budu velet Zlatému přátelství. Zamýšlíme/budeme se plavit podél pobřeží Kampannlatu, až nakonec ze západu doplujeme do zálivu v Gravabagalinienu, kde je/bude v exilu královna MyrdemInggala. Kancléř a já tam zastavíme, abychom královnu osvobodili z vyhnanství, zatímco zbytek loďstva plánuje/bude plout dál a bude ostřelovat Ottassol, borlienský největší přístav, dokud se nevzdá/nevzdal.
Královna je/bude svým lidem velmi milovaná. SartoriIrvraš vyhlásí v Ottassolu novou vládu královny, a jmenuje sám sebe ministerským předsedou. Nebude zapotřebí žádné bitvy.
Určitě oceníte proveditelnost tohoto plánu. Našeho vznešeného spojence a barbarskou královnu, potomka thribriatské Šannany, k sobě pojí nenávist ke králi JandolAnganolovi. Královna bude šťastná, že opět dosedne na trůn. Samozřejmě bude pod naším dozorem.
Jakmile Ottassol je/bude zajištěn, naše čluny a vojsko poplují po řece a zmocní se hlavního města Matrassylu. Podle zpráv našich zvědů se domnívám, že tam nalezneme/můžeme nalézt spojence, zejména králova starého otce a jeho kliku. S nejistou vládou JandolAnganola snadno skoncujeme. Stejně tak s jeho životem. Svět se obejde bez takových milovníků fagorů. S Borlienem v rukou provedeme radikální vojenský výpad na sever přes celý Divošský kontinent, z Ottassolu na jihu až do Rungo-bandryaskoše na severu.

Teď, když jste tady, můžeme naše záležitosti urychlit. Odpočiňte si, přátelé, protože před námi jsou činy hodné největší slávy. Podle plánu velká část našeho loďstva vypluje/může vyplout/měla by vyplout při svítání Freyru, za dva dny ode dneška, bude-li si to Bůh prát.
Před námi je/bude velká budoucnost."
Tentokrát byl potlesk nekonečný.

XII - Plavba po proudu

"Krutá, neměnná nevědomost lidí... Pracují, a jejich úděl se přesto nelepší. Nebo nepracují. Na tom vlastně nesejde. Nezajímá je nic, co se děje mimo jejich vlastní vesnici - ne, mimo jejich pupky. Podívej se na ně, sebranku línou! Kdybych byl tak hloupý jako oni, stále ještě bych byl pouličním prodavačem v oldorandském městském parku..."
Filozof, který pronášel tyto poznámky, se rozvaloval mezi polštáři, měl polštáře pod hlavou i pod bosýma nohama. Po pravé ruce mu stála sklenice oblíbeného životabudiče, do níž přidal drcený led a citron, zatímco druhou rukou objímal mladou ženu, s jejímž levým ňadrem si z dlouhé chvíle hrál.

Obecenstvo, k němuž tyto poznámky pronášel - kromě ženy, která měla zavřené oči - tvořili dva lidé. O zábradlí lodě, na níž cestovali, se opíral jeho syn, s očima přimhouřenýma a ústy pootevřenými. Mladík měl po boku trs žlutomodrých gwing-gwingových plodů; pojídal je a občas vyplivl pecku na lodě, které je míjely.
Opřen o příďovou nástavbu, kde se skrýval před sluncem, ležel bledý mladík. Hodně se potil a bez ustání si něco mumlal. Pod pruhovanou pokrývkou nepokojně kopal nohama a vrtěl se; od té doby, co loď vyplula z Matrassylu na cestu na jih, ho sužovala horečka. Zdálo se, že v těchto těžkých chvílích není z moudrostí starého muže schopen pochytit o nic víc než ten, co jedl gwing-gwingy.
Starého muže to neodradilo.
"Na té poslední zastávce, kterou jsme udělali, jsem se jednoho starého blázna, co se tam opíral o strom, zeptal, zda si myslí, že je rok od roku stále větší horko. Odpověděl jenom: 'Vždycky bylo horko, kapitáne, ode dne, co svět vznikl.' 'A co to bylo za den?' zeptal jsem se ho. 'Někdy v Čase chladu, jak jsem slyšel.' Tak mně odpověděl. V Čase chladu! Nemají rozum. Nic nechápou. Vezměte si náboženství. Žiju v nábožensky založené zemi, ale v Akhanabu nevěřím. Nevěřím v něho, protože jsem na všechno přišel sám, vlastním rozumem. Ti vesničané v Akhanabu také nevěří - ne proto, že by na věci přišli rozumem tak jako já, ale proto, že žádný rozum nemají..."
Odmlčel se, aby pevněji uchopil levý prs mladé ženy a zhluboka se napil životabudiče.

"...Nevěří v Akhanabu proto, že jsou příliš hloupí, aby mohli věřit. Uctívají všechny možné démony, Jiné, Nondady, draky. Stále ještě věří na draky... Uctívají MyrdemInggalu. Požádal jsem svého správce, aby mne provedl vesnicí. V téměř každé chatrči visela tištěná podobizna Myrdem-Inggaly. Nikdo ji nemá rád víc než já, ale uctívat ji... Jak jsem řekl, nezajímá je nic jiného než jejich břicha."
"Nemačkej mě tak, bolí to," postěžovala si dívka.
Zívl, přikryl si ústa pravou dlaní a nepřítomně si pomyslel, proč je mu ve společnosti cizích lidí nesrovnatelně lépe než v přítomnosti vlastní rodiny: nejenom kvůli svému přihlouplému synovi, ale také díky nezajímavé ženě a panovačné dceři. Vyhovovalo by mu plout po zbytek života s tímto děvčetem a s mladíkem, který tvrdí, že přišel z jiného světa.
"Je tak uklidňující, ten zvuk řeky. Mám ho rád. Bude mi chybět, až budu na odpočinku. Existuje důkaz, že Akhanaba není. Abyste stvořili svět tak složitý, jako je náš, s neutuchajícím přílivem živých lidí, kteří přicházejí a odcházejí - jako nevyčerpatelná zásoba drahých kamenů vykopaných ze země, vyleštěných a prodávaných zákazníkům - k tomu byste museli mít hodně rozumu, bůh nebůh. Je to tak?"
Štípl dívku levým ukazovákem a palcem, až vyjekla a kývla: "Ano, když to říkáš."
"Říkám to. Nu, a kdybyste byli tak chytří, jaké potěšení by vám poskytovalo sedět nahoře nad světem a shlížet dolů na lidskou hloupost? Zbláznili byste se z toho, z té monotónnosti, z toho, že od generace ke generaci se ani trochu nezdokonalujeme. Prý 'v Čase chladu...' U prapůvodního..."
Zívl a zavřel oči.
Šťouchla ho do žeber. "Dobrá tedy. Když jsi tak chytrý, řekni mi, kdo stvořil svět. Když to nebyl Akhanaba, kdo to byl?"
"Příliš se ptáš," odpověděl.
Ledařský kapitán Muntras usnul. Probudil se až tehdy, když se Lor-dryardryjská paní chystala zakotvit na noc v Osoilimě, kde ho čekala pohostinnost místní pobočky Lordryardryjské společnosti obchodující s ledem. Těšil se vlastně pohostinnosti jedné pobočky po druhé, takže cesta po proudu z Matrassylu trvala déle než obvykle - téměř tak dlouho jako plavba po řece vzhůru, kdy lodě jeho flotily musely proti proudu táhnout skupiny hoxnejů.
Mazaného ledařského kapitána přinutil před mnoha lety zřídit pobočku v Osoilimě jeden důvod. Ten se nyní tyčil nad nimi, když Paní zakotvila. Čněl do výše tří set stop nad koruny brassimů, kterým se dařilo v okolí. Vládl okolní džungli, panoval široké řece a hloubal o svých odrazech na vodní hladině. Také přitahoval poutníky ze čtrnácti cípů Kampannlatu, lačnících po úctě a vážnosti - a po ledu. Byl to Osoilim-ský kámen.
Na palubu přišel místní správce, šedovlasý muž s širokým dimariam-ským přízvukem jménem Grengo Pallos, a vřele si se svým zaměstnavatelem potřásl rukou. Ten pomáhal Divovi dohlížet na vylodění cestujících. Zatímco fagoři vykládali balíky zboží označené OSOILIMA, Pallos se obrátil k ledařskému kapitánovi.
"Jenom tři cestující?"
"Poutníci. Jak jde obchod? "
"Není to dobré. Víc pro mě nemáš?"
"Ne, nic. Z těch v Matrassylu se stali pěkní lenoši. Povstání u dvora. Takové věci obchodu neprospívají."
"Slyšel jsem. Oštěpy a peníze nikdy necinkají stejně. To s královnou je špatné. Když se ale sjednotíme s Oldorandem, možná sem začne přicházet víc poutníků. Těžké časy, Krillio, když dokonce i zbožní říkají, že je příliš horko na cestování. Kde to všechno skončí, ptám se sám sebe. Odcházíš na odpočinek v pravý čas."
Ledařský kapitán si Pallose odvedl stranou. "Mám tu zvláštní případ a nevím, co s ním. Je nemocný, jmenuje se BilišOupin. Tvrdí, že přišel z jiného světa. Možná je to blázen, ale to, co říká, je velmi zajímavé, pokud to člověk dokáže pochopit. Myslí si, že umírá. Já ale říkám, že tomu tak není. Mohla by se o něho tvoje stará žena postarat?"
"Dohodnuto. Detaily o nákladech za ubytování probereme ráno."
Billymu Xiao Pinovi pomohli na břeh. Vystoupila také mladá dáma jménem AbathVasidol, která do Ottassolu plula zadarmo. Její matka, stará kapitánova přítelkyně MettyVasidol, vlastnila veřejný dům na předměstí Matrassylu.
Když se obchodníci spolu napili, šli se podívat na Billyho, nyní ubytovaného ve skromném příbytku, který spravovala Pallosova žena.
Cítil se lépe. Masírovali mu páteř kusem lordryardryjského ledu, což byl spolehlivý lék na všechny nemoci. Horečka polevila, už nekašlal ani nekýchal - když vypluli z Matrassylu, alergie ho přešla. Kapitán mu řekl, že neumírá.

"Zemřu brzy, kapitáne, ale přesto jsem ti vděčný za tvou laskavost," odvětil Billy. Po hrůzách Matrassylu bylo požehnáním ocitnout se v péči ledařského kapitána.

"Nezemřeš. To byl jen ten špinavý vulkán, hora Rustyjonnik, který chrlí do ovzduší jedy. Všichni v Matrassylu onemocněli. Stejné příznaky jako ty - slzící oči, vyschlé hrdlo, horečka, Už jsi v pořádku, můžeš vstát. Nikdy se nevzdávej."
Billy slabě zakašlal. "Zřejmě máš pravdu. Nemoc mi život možná prodloužila. Určitě zemřu na helikovirus, protože vůči němu nejsem imunní, ale vulkán možná můj konec odložil o týden či dva. Takže si musím co nejvíc užívat života a svobody. Pomoz mně vstát."
Za chvíli se už procházel po místnosti, smál se, protahoval ruce.
Muntras a správcova žena. stáli poblíž a usmívali se na něho. "Jaká úleva, jaká úleva!" radoval se Billy. "Začínal jsem tvůj svět nenávidět, kapitáne. Myslel jsem, že Matrassyl mne zničí."
"Není to tak špatné místo, když ho člověk lépe pozná."
"Ale tak prolezlé náboženstvím!"
"Když vedle sebe žijí lidé a fagoři, musíš mít náboženství," vysvětloval Muntras. "Produkuje ho střet dvou cizích kultur."
Moudrost této poznámky Billyho ohromila, ale Pallosova žena ji ignorovala a pevně mu stiskla paži.
"Nu, jsi zdráv. Umyju tě a zas budeš v nejlepším pořádku. Pak do tebe dostaneme nějaký žvanec. To je přesně to, co teď potřebuješ."
"Ano, a já pro tebe mám ještě jednu medicínu," dodal Muntras. "Pošlu ti sem tu příjemnou mladou dámu, Abath, dceru mé staré přítelkyně. Je to velmi hezká, ochotná dívka. Půl hodiny v její společnosti ti dá hodně dobrého."
Billy se na něho zmateně podíval a do tváří se mu vlila červeň.
"Říkal jsem ti přece, že jsem úplně jiný než ty, protože jsem se nenarodil na Helikonii... Bude to fungovat? Nu, fyzicky jsme stejní. Kdyby to té mladé dámě nevadilo...?"
Muntras se srdečně zasmál. "Pravděpodobně dá přednost tobě přede mnou. Vím, že jsi vysazený na královnu, Biliši, ale nenech se tím odradit. Stačí trocha fantazie a Abath se vyrovná královně v každém ohledu."
Billyho obličej byl studií v šarlatovém. "Pro Zemi, něco takového... Co na to mám říct? Ano, pošli ji sem, prosím, ať se přesvědčím, jestli to funguje..."
Když obchodníci vyšli ven, Pallos si se smíchem mnul ruce. Muntra-sovi řekl: "Rozhodně má experimentálního ducha. Budeš chtít, aby ti za to děvče zaplatil? "
Muntras, který znal Pallosovu ziskuchtivou povahu, otázku ignoroval. Pallos si narážku pravděpodobně uvědomil a spěšně se zeptal: "Ty jeho řeči o umírání - myslíš, že přišel z jiného světa? Je to možné?"
"Pojď se napít a já ti ukážu něco, co mně dal." Zavolal k sobě Abath,
políbil ji na tvář a poslal ji podívat se na Biliše.
Večerní stíny potemněly, vzaly na sebe hloubku sametu. Batalix stál
na západní obloze. Oba muži se přátelsky posadili na Pallosově verandě,
s lahví a lucernou mezi sebou. Muntras zdvihl silnou pěst. Položil ji na
stůl a otevřel ji.
Na dlani mu ležely Billyho tříciferníkové hodinky, kde živě blikaly
malé číslice:
11:49:2 19:06:52 23:15:43
"To je krása. Jakou to má cenu? On ti to prodal?" Pallos se hodinek dotkl.
"Je to vzácnost," odpověděl Muntras. "Podle Biliše ukazují čas tady v Borlienu - to prostřední číslo - čas na světě, odkud přišel, a čas na dalším světě, ze kterého nepřišel. Jinými slovy, tento šperk je důkazem jeho neuvěřitelného vyprávění. K tomu, abys vyrobil hodinky tak složité, jako jsou tyto, musel bys být zatraceně chytrý. Rozhodně ne blázen. Téměř jako bůh... ne že bych svou mysl dokázal zbavit dojmu, že je blázen. Biliš říká, že svět, který vyrobil tyto hodinky, ten svět, ze kterého přišel, pluje nad naším a dívá se dolů na stupiditu národů. Je to svět, který vyrobili lidé jako my, žádní bohové."
Pallos se napil životabudiče a potřásl hlavou. "Doufám, že odtamtud nedokáží přečíst moje obchodní záznamy."
Od řeky se kradla mlha. Matka volala domů malého syna, varovala ho, že z vody vylezou hltavci a sežerou ho na jedno polknutí.
"Tyto vznešené hodinky měl v ruce král JandolAnganol. Očividně je považoval za zlé znamení. Pannoval, Oldorando a Borlien se musí sjednotit a bude to jenom ta jejich hrattocká církev, která je spojí. Král je jí zaslepený do takové míry, že si nedovolí ani jedinkrát o náboženství zapochybovat..."
Zaťukal na hodinky tlustým prstem. "Jen tento ohromující šperk je důvodem k pochybnostem. Poselstvím naděje nebo strachu, podle toho, kdo jsi." Poklepal si na náprsní kapsu. "Jako jiné zprávy, které jsem svěřil do úschovy jen sobě. Svět se mění, Grengo, to ti povídám, už dlouho se mění."
Pallos si povzdechl a napil se.
"Chtěl bys vidět moje účetní knihy, Krillio? Varuju tě, příjmy za poslední rok poklesly."

Ledařský kapitán na něho pohlédl přes hořejšek lampy. Pallosův obličej byl v jejím světle mrtvolně bledý.
"Chtěl bych se tě zeptat na něco osobního, Grengo. Jsi ty vůbec zvědavý? Já ti ukážu tyto hodinky, řeknu ti, že pocházejí z jiného světa. Je tu ten divný chlapík Biliš, který se poprvé miluje na této zemi - co se mu asi honí hlavou? Neprobouzí to v tobě smysl pro tajemno? Ty nechceš vědět víc? Nebo snad za těmi tvými účetními knihami už není

vůbec nic? "
Pallos se poškrábal na tváři, pak na bradě, a přitom sklonil hlavu na stranu.
"Takové povídačky jsme poslouchali jako děti... Slyšel jsi tu ženu, jak volala na syna, že ho sežere hltavec? Hltavce v Osoilimě neviděli, co jsem sem přišel a to už bude osm let. Všechny zabili kvůli kůži. Taky bych jednoho rád ulovil. Jejich kůže jsou velmi cenné. Ne, Biliš ti vypráví pohádku, pane. Jak by lidé mohli postavit svět? I kdyby to byla pravda, co z toho? Mým počtům to nepomůže, nebo snad ano? "
Muntras povzdechl, natočil si židli tak, aby viděl dolů do mlhy, možná v naději, že z ní vyleze hltavec a přesvědčí Pallose, že se mýlí.
"Až mladý Biliš opustí její kundičku, myslím, že ho vezmu na vrchol kamene, bude-li mít dost sil. Řekni své staré ženě, ať nám připraví něco k večeři, ano?"
Když správce odešel, Muntras dál zůstal sedět. Zapálil si rozrazilku, spokojeně pokuřoval a nepřítomně pozoroval kouř stoupající ke stropním trámům. Ani se nesháněl po synovi, protože věděl, kde Div je: na místním tržišti. Muntrasovy myšlenky bloudily mnohem dál.
Konečně se objevili Billy s Abath; drželi se za ruce. Billyho obličej byl jen tak tak dost široký, aby stačil pojmout jeho úsměv. Beze slov se posadili ke stolu. Muntras jim mlčky nabídl láhev s životabudičem. Billy zavrtěl hlavou.
Snadno se dalo rozpoznat, že prožil silný citový zážitek. Abath vypadala tak klidně, jako by se právě byla vrátila se svou matkou z chrámu. Její rysy připomínaly Metty zamlada, ale vyzařovalo z ní něco, co Metty už dlouho postrádala. Tam, kde byl Mettyin pohled mírně kradmý, byl její troufalý. Muntras, který se považoval za znalce lidské povahy, v ní však rozpoznal stejný druh rezervovanosti, jaký měla její matka. V Matrassylu unikla jistým potížím, které by se snad daly připisovat jejímu kontrolovanému chování. Muntrasovi stačilo, když ji mohl obdivovat -byla oblečena v lehkém oděvu, který zdůrazňoval bujná mladá ňadra a ladil jí s kaštanové hnědými vlasy.

Možná, že Bůh existuje. Možná udržuje svět v chodu, navzdory jeho hlouposti, jen kvůli kráse, jako je Abathyina...
Po dlouhé chvíli Muntras vyfoukl kouř a promluvil: "Tak co, Biliši, nebylo to stejné jako přilehnutí muže k ženě ve tvém vlastním světě?"
"Učíme se přiléhat, jak tomu říkáš, od osmi let věku. Ale tady dole - myslím s Abath - je to... opak disciplíny... je to skutečné... Ach, Abathy..." Vydechl její jméno tak, jako Muntras vyfukoval kouř, a začal ji vášnivě líbat. Nadechoval se jen kvůli tomu, aby občas utrousil nějakou něžnůstku. Ona mu ve stejném duchu odpovídala.
Billy potřásl Muntrasovi rukou. "Měl jsi pravdu, můj příteli, vyrovná se královně v každém ohledu. Je ještě lepší."
"Možná jsou všechny ženy stejné," poznamenal kapitán, "a je to jen mužská fantazie, v čem spočívají rozdíly. Pamatuj na staré rčení: 'Ve tmě je každá díra černá...' Máš živou představivost, takže si myslím, že jsi v ní v důsledku toho shledal velmi dobrou přiléhačku... Jsou kundičky v našem světě stejně hluboké jako ve tvém?"
"Hlubší, měkčí, bohatší..." Znovu začal dívku líbat.
Kapitán si povzdechl. "Dost už. Vášeň druhých je zrovna tak nudná jako jejich opilost. Jdi pryč, Abath. Chci z toho mladíka dostat nějaké rozumy, bude-li to možné... Biliši, pokud se ti od té doby, co jsme přistáli, podařilo dohlédnout dál než na špičku tvého údu, možná sis všiml Osoilimského kamene. Ty a já na něj teď vystoupíme. Jestliže je ti tak dobře, že jsi dokázal zdolat Abath, dokážeš vylézt i na kámen."
"Dobrá, jestli Abath může jít taky."
Muntras se na něj podíval s výrazem, který byl úšklebkem i úsměvem zároveň. "Ty, poslyš, Biliši - ty jsi určitě z Pegovinu v Hespagoratu, viď? Tam žijí velcí vtipálci."
"Věř mi," Billy se posadil obličejem proti kapitánovi, "jsem tím, co říkám - přišel jsem z jiného světa. Narodil jsem se tam a vyrostl, nedávno jsem přiletěl ve vesmírném plavidle, které jsem ti mezi záchvaty horečky popsal. Nelhal bych ti, Krillio, protože ti hodně dlužím. Cítím, že ti dlužím víc než život."
Velkodušné gesto. "Nedlužíš mi nic. Lidé by si navzájem neměli nic dlužit. Pamatuj na to, že kdysi jsem byl žebrákem. Nemysli si o mně zas tolik."
"Hodně jsi pracoval a vybudovals velký podnik. Nyní jsi královým přítelem..."
Muntras vyfoukl kouř mezi přivřenými rty a chladně řekl: "Takže tohle si myslíš? "

"Král JandolAnganol? Jsi přece jeho přítelem, ne snad?"
"Řekněme, že jsem s Jeho Veličenstvem měl jednání."
Billy se na něj podíval s mírným úsměvem. "Ale moc rád ho nemáš, viď?"
Ledařský kapitán zavrtěl hlavou a řekl: "Biliši, vím, že tě náboženství moc nezajímá, rozhodně ne víc než mě. Musím tě ale varovat. Náboženství v Kampannlatu je příliš silné. Vezmi si například to, jak po tobě Veličenstvo hodilo tvými hodinkami. Je velmi pověrčivý - a to je králem. Kdybys tu věc ukázal rolníkům v Osoilimě, vzbouřili by se a buď by z tebe udělali svatého nebo by tě ubodali vidlemi."
"Ale proč?"
"Může za to nerozum. Lidé nenávidí věci, které nechápou. Jediný šílenec dokáže změnit celý svět. Říkám ti to jen pro tvé dobro. A teď pojďme." Vstal, mávl nad svou přednáškou rukou a položil Billymu dlaň na rameno. "Tak a teď rychle. Děvče, jídlo, můj správce, kámen. Samé praktické věci."
To, co žádal, bylo vykonáno a brzy byli připraveni na výstup. Muntras ohromeně zjistil, že Pallos nikdy nebyl na vrcholu, navzdory skutečnosti, že při úpatí kamene žije už osm let. Se smíchem ho přesvědčil, aby šel s nimi jako doprovod. Pallos nabručeně rázoval vedle nich, sibornalskou mušketu přes rameno.
"Tvoje příjmy nemohou být zas tak špatné, když si můžeš dovolit takovou zbraň," poznamenal Muntras podezřívavě.
Nevěřil svým správcům o nic víc, než věřil králi.

"Koupil jsem si ji na ochranu tvého majetku, Krillio, a každý roon, který jsem za ni dal, byl těžce vydřený. Prostě se snažím, i když obchody nejsou zrovna nejlepší."
Cesta, kterou se ubírali, vedla z přístaviště k městečku Osoilima. Mlha zde nebyla tak hustá a několik lamp kolem obvodu hlavního náměstí působilo povzbudivým dojem. V městečku bylo mnoho lidí, přilákaných chladnějším vánkem, který se dostavil se západem slunce. Prodavači ve stáncích se suvenýry, sladkostmi a voňavými vaflemi se měli co ohánět. Pallos ukázal na jeden či dva domy, kde byli ubytováni poutníci a které si pravidelně objednávaly lordryardryjský led. Vysvětlil jim, že většina lidí, kteří bloumali kolem a utráceli peníze, jsou poutníci. Někteří sem přišli, přilákáni místní tradicí, aby dali svobodu svým otrokům, lidským nebo fagorským, protože dospěli k poznání, že vlastnit život druhého je špatné. "Jak se mohou vzdávat tak cenného majetku!" zvolal, znechucen pošetilostí svých druhů.

Úpatí Osoilimského kamene končilo těsně vedle náměstí - či spíš město s náměstím bylo postaveno těsně vedle kamene. Nejblíž mu byl hostinec U osvobozeného otroka, kde ledařský kapitán koupil pro skupinu čtyři svíce. Prošli zahradou a vydali se vzhůru. Při úpatí kamene rostly talipo-ty; museli odhrnovat tuhé listy, aby mohli pokračovat v cestě. Na obloze občas spatřili zablýsknutí vzdálené letní bouře.
Před nimi už vystupovali další poutníci. Shora zaznívalo jejich šepotání. Schody, kdysi dávno vytesané do kamene, obtáčely skálu kolem dokola jako spirála bez jediného kousku zábradlí. Poutníkům se před obličeji mihotala světýlka svíček.
"Já už jsem na takové věci příliš starý," zavrčel Muntras.
Pomalým tempem se však přece jen nakonec dostali na rovnou plošinu a pod klenbou prošli na samý vrchol skály, kde stál dóm. Mohli se lokty opřít o nízkou zídku a v bezpečí se dívat na široký, v mlhu zahalený les, rozprostřený všude kolem.
Doléhaly k nim zvuky města a nepřetržitý hukot Takissy. Někde poblíž hrála hudba - loutna, binnaduria a bubny. Všude po lese, kde se na okamžik zvedly chuchvalce mlhy, viděli mdlá světýlka.
"Je to tak, jak říkají," zašvitořila Abath. "Ani jeden akr řádně obyvatelný, ani jeden akr neobydlený."
"Skuteční poutníci tu zůstávají přes noc, aby ráno viděli svítání," vysvětlil Muntras Billymu. "V těchto zeměpisných šířkách není jediný den v roce, kdy by na obloze nebyla vidět obě slunce. Je to jiné než tam, odkud pocházím já."
"Lidé na Avernu jsou velmi vědecky vyspělí, Krillio," řekl Billy, objímaje Abath. "Dokážeme napodobit skutečnost pomocí videa, zařízení vyvolávajících trojrozměrný hmatový dojem a dalších, stejně jako portrét napodobuje skutečný obličej. Výsledkem je, že naše generace o skutečnosti pochybuje, není si jista její existencí. Dokonce pochybujeme o tom, zda je skutečná Helikonie. Nepředpokládám, že bys pochopil, co tím myslím..."
"Biliši, jako obchodník jsem procestoval většinu Kampannlatu a předtím jsem byl žebrákem a pouličním prodavačem. Byl jsem na samém západním konci, v zemi zvané Ponipot za Randonanem a Radadem, tam, kde končí světadíl. Ponipot je skutečný, třebaže v Osoilimě v jeho existenci nikdo nevěří."
"Kde je pak ten tvůj svět Avernus, Biliši?" zeptala se Abath, podrážděná tím, o čem si muži povídali. "Je někde nad námi?"

"Hmmm..." Obloha byla nádherně jasná, bez mraků. "Tamta jasná hvězda, to je Ipokren. Je to plynový obr. Ne, Avernus ještě nevyšel. Teď je někde pod námi."
"Pod námi!" Dívka se dusila smíchy. "Jsi blázen, Biliši. Měl by ses držet své historky. Pod námi! Je to snad fessup? "
"Kde je ten druhý svět, Země? Vidíš odsud i ten, Biliši?"
"Je příliš daleko, než aby byl vidět. Kromě toho, Země nesvítí tak jako slunce."
"A Avernus ano? "
"Avernus vidíme díky odraženému světlu Batalixu a Freyru."
Muntras se zamyslel.
"Tak proč tedy nemůžeme v odraženém světle vidět i Zemi? "
"Protože je příliš daleko. Těžko se to vysvětluje. Kdyby Helikonie měla měsíc, dalo by se to objasnit snadněji - ale v tom případě by současná helikonská astrologie byla mnohem vyspělejší. Měsíce přitahují pohledy lidí na oblohu víc než slunce. Země odráží světlo své vlastní materské hvězdy, které říkáme jednoduše Slunce."
"Předpokládám, že Slunce je také příliš daleko, než abychom ho odsud viděli. Moje oči i tak už nejsou tím, čím bývaly."
Billy zavrtěl hlavou a pátral na severovýchodní obloze. "Je někde tam - Slunce a Země a další planety sluneční soustavy. Jak říkáte té dlouhé rozptýlené hvězdné konstelaci s množstvím sotva patrných hvězd na vrcholu? "
"V Dimariamu tomu říkáme Noční červ," odpověděl Muntras. "Ať se propadnu, nevidím ho moc jasně. V této oblasti tomu říkají Wutrův červ. Je to tak, Grengo? "
"Není dobré ptát se mne na jména hvězd," odpověděl Pallos a zachechtal se, jako by chtěl říct: "Ale ukažte mně zlatý desetiroon a poznám pro vás cokoliv."
"Slunce je jednou z těch slabých hvězd ve Wutrově červu, zhruba tam, kde má žábry."
Billy mluvil žertovným tónem, protože se necítil ve své kůži v roli přednášejícího, po tolika letech, kdy jiní přednášeli jemu. Zatímco mluvil, oblohu znovu prosvětlilo blýskání. Všichni opět vyhlédli z okna, aby se podívali. Hezká Abath, s ústy pootevřenými, nepřítomně hleděla, kam jí ukazoval. Místní správce, který se zjevně nudil, hleděl do temnoty, palec pohodlně zavěšený v ústí muškety. Statný starý ledařský kapitán si dlaní uhladil postupující pleš a s výrazem odhodlání ve tváři se zahleděl kamsi do nekonečna.

Všichni ti lidé byli skuteční - Billy si od té doby, co byl s Muntrasem a Abathy, začínal zvykat na myšlenku skutečné

reality, třebaže jeho Poradci na Avernu, polapenému v neskutečné realitě, by se tato myšlenka příčila. Jeho nervový systém prudce oživily nové zkušenosti, hmatové prožitky, vůně, barvy, zvuky. Poprvé v životě žil skutečně naplno. Ti, kteří na něj shlíželi z Avernu, by si mohli myslet, že se nachází v pekle; jemu ale svoboda pohybu napovídala, že je v ráji.
Blýskání přešlo, rozplynulo se v nic, a po chvíli temnoty se zas objevil mírný noční svět.
Je v mé moci přesvědčit je o existenci Avernu a Země? přemítal Billy v duchu. Oni mne nikdy nepřesvědčí o svých bozích. Obýváme dva rozdílné myšlenkové umwelty.
Pak přišly otázky temnějšího rázu. Co když je Země pouze výplodem avernské představivosti, bohem, kterého Avernus postrádá? Ničivé účinky Akhanaby a jeho bitev proti hříchu jsou patrné všude kolem. Jaký ale existuje důkaz o skutečnosti Země - kromě té rozmazané šmouhy na severovýchodě, kde se Slunce třpytí v Nočním červovi?
Odložil tu nepříjemnou otázku na jindy a soustředil se na Muntrasovu otázku.
"Pokud je Země tak daleko, Biliši, jak nás její lidé mohou pozorovat?"
"To je jeden ze zázraků vědy. Komunikace na velmi dlouhou vzdálenost."
"Až se dostaneme do Lordryardry, mohl bys pro mě napsat, jak to děláte?
"Chceš říct, že lidé tam - skuteční lidé jako my -" podivila se Abath, "by nás mohli pozorovat dokonce i v tomto okamžiku? Vidí nás normálně velké, ne jako my je ve chřtánu Červa?"
"Je to víc než možné, moje drahá Abath. Tvůj obličej a tvoje jméno možná už znají miliony lidí na Zemi - nebo spíš, budou je znát, až uplyne tisíc let, protože tak dlouho to prostřednictvím vesmírné komunikace trvá, než se záznam dostane z Avernu na Zemi."
Čísla na ni neučinila žádný dojem, dokázala myslet jen na jednu věc. Zvedla si ruku k ústům a naklonila se blíž k Billymu. "Chceš snad říct, že nás budou pozorovat, jak jsme spolu byli v posteli?"
Pallos, který její poznámku zaslechl, se dal do smíchu a štípl ji do zadku. "Ty si účtuješ peníze navíc, holka, když se někdo dívá, viď?"
"Starej se o svoje obchody," odbyl ho Billy.
Muntras našpulil rty. "Jaké mohou mít potěšení z pozorování našeho stupidního národa? "

"To, co Helikonii odlišuje od jiných světů," řekl Billy opět strohým tónem přednášejícího, "je přítomnost živých organismů."
Zatímco přemýšleli o jeho poznámce, z mlhy a džungle k nim dolehl zvuk, táhlý jekot, vzdálený, ale zřetelný.
"Bylo to nějaké zvíře?" zeptala se dívka.
"Myslím, že to byl dlouhý roh, na který troubili fagorové," soudil Muntras, "často signál v nebezpečí. Vyskytuje se tady v okolí hodně fagorů, Grengo?"
"Mohlo by. Slyšel jsem, že propuštění fagorští otroci se naučili lidským způsobům a teď žijí ve vlastních osadách v džungli," odpověděl Pallos. "Těm se v hlavách nikdy nevyjasní, třebaže - člověk jim může naúčtovat pěkně vysokou cenu za lámaný led."
"Fagoři si od tebe kupují led?" zeptala se Abathy překvapeně. "Myslela jsem, že jenom První fagorská krále JandolAnganola má přístup k ledu!"
"Nu, přinášejí sem do Osoilimy věci, se kterými obchodují - náhrdelníky z gwing-gwingových pecek, kůže a podobné věci, takže pak mají peníze, aby si u mě mohli koupit led. Křoupají ho okamžitě, přímo v mém krámu. Nechutné! Jako chlap, co hltá kořalku."
Rozhostilo se ticho. Stáli mlčky a hleděli do noci pod neomezenou klenbou hvězd. V jejich představách byla okolní divočina téměř nekonečná a právě z ní se občas ozývaly zvuky - jednou dokonce pláč, jako by někdo, kdo se těší z nově nabyté svobody, trpěl. Z hvězd přicházely pouze nevtíravé signály světla a z velkého kamene pod nimi jen temnota.
"Nu, fagorů se bát nemusíme," přerušil Muntras stroze jejich úvahy. "Biliši, tam, kde je Slunce, tím směrem leží Východní masiv, kterému lidé říkají Vysoký Nktryhk. Tu oblast navštívilo jen velmi málo lidí. Je téměř nepřístupná a podle legend ji obývají jen fagorové. Když jsi plul na Avernu, viděl jsi někdy Vysoký Nktryhk?"
"Ano, Krillio, často. Jeho napodobeniny jsou v našich odpočinkových střediscích. Vrcholy Nktryhku jsou většinou zahalené mraky, takže jsme je pozorovali v infračerveném záření. Jeho nejvyšší plošina - která pokrývá vrchol masivu jako střecha - je přes devět mil vysoko a ční do stratosféry. Je to ten nejpůsobivější pohled - a abych pravdu řekl - probouzí bázeň. Na nejvyšších svazích nežije vůbec nic, dokonce ani fagorové. Škoda, že jsem s sebou nevzal fotografii, abych ti ji ukázal, ale takové věci jsou přísně zakázané."
"Mohl bys mně vysvětlit, jak je děláte - ty fotožirafie? "
"Fotografie. Pokusím se o to, až dorazíme do Lordryardry."

"Dobrá, pojďme tedy dolů a nepřemýšlejme o tom, jestli se nám tu zjeví Akhanaba. Najíme se, vyspíme a zítra před polednem vyrazíme."
"Avernus vyjde za hodinu. Proletí oblohou za zhruba dvacet minut."
"Biliši, byl jsi nemocný. Musíš být do hodiny v posteli. Jídlo, pak postel - a sám. Musím být tvým otcem tady na zemi - chci říct na Helikonii. Jestli se na nás pak budou dívat tvoji rodiče, potěší je to."
"Nemáme skutečné rodiče, jenom klany," vysvětlil mu Billy, když vešli zpět pod klenbu a připravovali se k sestupu.
"Praktikuje se porod mimo dělohu."
"Budu moc rád, když mně nakreslíš obrázek, jak to děláte," podotkl ledařský kapitán.
Ve spirále scházeli dolů k zemi a Billy tiskl Abathyinu ruku.

Cestou po řece se scenérie měnila. Nejprve na jednom břehu, pak na druhém se začala objevovat pečlivě obdělaná pole. Džungli nechali za sebou. Vstoupili do země spraše. Dřív, než si to pasažéři stačili uvědomit, Lordryardryjská paní vplula, do Ottassolu. Nebyli zvyklí na města, která se uchýlila k existenci v podzemí.
Zatímco Div dohlížel na vykládání zboží na molo, kapitán Muntras vzal Billyho do vyprázdněné kajuty v podpalubí.
"Je ti dobře?"
"Výborně. Určitě to nebude mít dlouhé trvání. Kde je Abathy?"
"Poslouchej mě, Biliši. Chci, abys zůstal hezky v klidu tady, dokud si tu v Ottassolu nevyřídím nějakou maličkost. Musím navštívit přítele či dva. Mám dopis, pro adresáta velmi důležitý. Tady jsou chlapíci všemi mastmi mazaní, žádní venkovští balíci. Nechci, aby někdo věděl o tvé existenci, rozumíš?"
"Proč to děláš?"
Muntras mu pohlédl do očí. "Protože já sám jsem starý venkovský balík a věřím té tvojí povídačce."
Billy se potěšeně usmál. "Díky. Máš víc rozumu než SartoriIrvraš nebo král."
Potřásli si rukama.
Statné tělo ledařského kapitána jako by vyplňovalo téměř celou kabinu. Důvěrně se naklonil k Billymu. "Vzpomeň si, jak se ti dva k tobě chovali a udělej, co ti říkám. Zůstaneš v této kajutě. Nikdo o tobě nesmí vědět."
"Zatímco ty půjdeš na břeh a znovu se opiješ. Kde je Abathy?"
Muntras zvedl velkou ruku ve varovném gestu. "Stárnu a nechci tu žádný povyk. Vrátím se co možná nejdřív. Chci tě v bezpečí dostat do Lordryardry, kde se o tebe i o ty tvoje kouzelné hodinky dobře postarám. Tam mně můžeš povědět o tom člunu, kterým jsi sem přiletěl a o dalších vynálezech. Ale nejdřív si musím něco vyřídit a zanést dopis adresátovi."
Billymu docházela trpělivost. "Kde je Abathy, Krillio?"
"Nedělej, že jsi zase nemocný. Abathy je pryč. Věděl jsi přece, že cestovala jen do Ottassolu."
"To odešla, aniž se se mnou rozloučila? Bez políbení? "
"Div žárlil, proto jsem ji co nejrychleji poslal pryč. Je mi to líto. Pozdravuje tě. Musí si vydělávat na živobytí jako každý jiný."
"Vydělávat na živobytí..." Nevěděl, co na to říct.
Muntras využil příležitosti, hbitě vyklouzl z kajuty a zamkl dveře zvenčí. S úsměvem strčil klíč do kapsy.
"Brzy se vrátím," slíbil znovu, aby Billyho ujistil, protože Billy začal do dveří bušit. Po kajutních schůdcích vystoupil na palubu, přešel ji a vydal se po můstku. Za přístavištěm byl tunel; vedl do jílu. Na nápisu nad ním stálo LORDRYARDRYJSKÁ LEDAŘSKÁ SPOLEČNOST, VCHOD JEN PRO ZBOŽÍ.
Byl to skromný přístav. Hlavní lordryardryjské přístaviště bylo o půl míle dál po proudu, kde kotvily mnohem honosnější mořské lodi. Tady ale bylo jen málo zvědavých očí a poměrně bezpečno. Muntras vešel do tunelu a vstoupil do kanceláře správce.
Dva úředníci, vyplašení příchodem majitele společnosti, vstali a schovali pod účetními knihami hrací karty. Další dvě osoby v kanceláři byli Div a Abath.
"Díky, Dive. Odvedeš někam ty úředníky a necháš mě tu s Abathy chvíli o samotě? "
Div podrážděně vykonal, co mu otec přikázal. Když se za třemi muži zavřely dveře, Muntras je zamkl a otočil se k děvčeti.
"Můžeš se posadit, drahá."
"Co po mně chceš? Cesta skončila - konečně - a já bych si měla jít po svém." Vypadala nevrle, ale zároveň neklidné. Pohled na zamčené dveře ji znepokojoval. Ve způsobu, jakým nespokojeně stáhla rty, Muntras rozpoznal typické gesto její matky.
"Nebuď drzá, mladá dámo. Až doposud ses chovala slušně a já jsem s tebou spokojený. Pokud si to neuvědomuješ, kapitán Krillio Muntras může být pro takovou hezkou mladou věcičku, jako jsi ty, cenným spojencem, třebaže už jsem starý. Jsem s tebou spokojený a chci se ti odměnit za to, jak přátelsky ses chovala ke mně a k Bilišovi."

Ulehčeně si vydechla.
"Omlouvám se. To jenom proto, že jsi byl trochu tajemný. Chci říct, byla bych se ráda s Bilišem rozloučila. Co se děje s jeho rozumem?"
Zatímco mluvila, vytahoval z břišního pasu jakési stříbrné kousky. S úsměvem je před ní držel na dlani. Abath přišla blíž a když natáhla ruku, aby si peníze vzala, druhou rukou ji pevně uchopil za zápěstí. Vykřikla bolestí.
"A teď, děvče, dostaneš ty peníze, ale nejdřív po tobě něco chci, důvěrnou službu. Víš, že Ottassol je velkým přístavem?"
Stiskl jí zápěstí tak silně, že zasyčela:
"Ano."
"Víš, že proto se v tomto velkém přístavu zdržuje mnoho cizinců?"
Stisk. Zasyčení.
"Víš, že mezi cizinci jsou lidé z jiných světadílů?"
Další stisk. Další zasyčení.
"Jako například z Hespagoratu?"
Stisk a zasyčení.
"A dokonce ze Sibornalu? "
Stisk, zasyčení.
"Včetně lidí uskutské rasy? "
Stisk - pauza - zasyčení.

Třebaže podle nakrčeného Muntrasova čela se zdálo, že jeho kázání ještě neskončilo, pustil jí zápěstí, na němž zůstaly po výslechu červené skvrny od jeho prstů. Abath si vzala stříbrné mince a strčila je do kapsy zavazadla, postaveného na zemi. Neřekla nic, jen se mračila.
"Rozumné děvče. Vem si od života všechno, co můžeš. A mám pravdu, když si myslím, že máš pletky s jistým člověkem uskutské rasy v Matrassylu, se kterým obchoduješ s obvyklým zbožím? Není tomu tak?"
Opět se zatvářila vzdorovitě. Stála napjatá, jako by přemýšlela, zda se na něho má vrhnout.
"Jaké obvyklé zboží máš na mysli?"
"To, se kterým obchoduješ ty a tvoje matka, drahoušku - peníze a kundičky. Podívej se, pro mne to není žádné tajemství, protože tvoje matka mně to sama řekla a já to od té doby nikomu neprozradil. Je to už tak dlouho, že potřebuju, abys mně připomněla jméno toho muže uskutské rasy, se kterým tak vesele obchoduješ."
Abath zavrtěla hlavou a v očích se jí zaleskly slzy. "Poslyš, myslela jsem, že jsme přátelé. Zapomeň na to. Ten chlapík už z Matrassylu stejně odešel a je zpátky ve své zemi. Měl nějaké problémy... proto jsem musela odejít na jih, když to chceš vědět. Moje matka měla ten svůj slanže jazyk držet za zuby."
"Ach tak. Zásoba peněz ti došla - nebo se spíš rozkutálela... Ted po tobě chci jen to, abys mně řekla jeho jméno a pak můžeš jít."
Zvedla si ruce k obličeji a do dlaní řekla:
"Io Pašaratid."
Na okamžik se rozhostilo ticho.
"Mířila jsi vysoko, ty moje malá filoko. Ani jsem tomu nechtěl uvěřit. Nikdo jiný než sibornalský velvyslanec! A nebyla v tom jenom kundička, ale taky zbraně. Věděla o tom jeho žena?"
"Co si myslíš?" řekla opět vzdorovitě. Kapitán si pomyslel, že matku dávno přerostla.
"Dobrá tedy," spustil Muntras. "Děkuju ti, Abathy. Teď je ti doufám jasné, že tě mám v hrsti. Ty zas máš v hrsti mě. Víš o Bilišovi. Nikdo jiný se o něm nesmí dozvědět. Musíš mlčet a nikdy nesmíš vyslovit jeho jméno, dokonce ani ve spánku. Byl to pro tebe jen další zákazník. Teď je pryč a ty jsi dostala zaplaceno.
Pokud se o Bilišovi před někým zmíníš, napíšu pár řádek místnímu sibornalskému zástupci a budeš mít problémy. V této náboženské zemi je pohlavní obcování mezi borlienskou ženou a cizími vyslanci přísně zakázáno. Vede vždy buď k vydírání nebo vraždě. Jestliže se přeslechne jediné slůvko o tobě a Pašaratidovi, už tě nikdy nikdo neuvidí. Rozumíme si?"
"Ach ano, ty hrattoku! Ano."
"Dobrá. Jsi rozumná. Radím ti, drž jazyk za zuby a nohy u sebe. Vezmu tě k příteli, kterého musím navštívit. Je to učenec. Potřebuje službu. Bude ti platit pravidelně a dobře. Nerad někomu vyhrožuju, Abathy, třebaže si rád stojím na svém. Takže ti prokážu službu - kvůli tvé matce i kvůli tobě. Jinak bys tu sama v Ottassolu brzy skončila špatně."
Odmlčel se, aby si poslechl její odpověď, ale ona na něj jen hleděla nedůvěřivýma očima.
"Zůstaň u mého učeného přítele v jeho pohodlném domě a nebudeš mít zapotřebí živit se jako děvka. Možná si najdeš dobrého manžela - jsi hezká a rozhodně ne hloupá. Je to nezištná nabídka."
"A tvůj přítel mě za tebe bude hlídat, co?"
Podíval se na ni a našpulil rty. "Nedávno se oženil a nebude tě obtěžovat. Pojď. Půjdeme ho navštívit. A utři si nos."
Ledařský kapitán Muntras si zavolal jednokolový vozík. Spolu s AbathVasidol nasedli a vozík, tažený dvěma veterány ze Západních válek, kteří se dělili o dvě a půl ruky, tři nohy a zhruba stejný počet očí, se dal do pohybu.
Tímto způsobem se skřípotem projeli podzemními uličkami Ottassolu, až nakonec dorazili na Nádvoří stráží, kam ze čtverce oblohy nad hlavou dopadalo jasné denní světlo. Na konci jednoho ze schodišť byly pevné dveře s nápisem. Vystoupili z těsného dopravního prostředku, veteráni dostali minci a Muntras zazvonil na zvonec u dveří.
Od muže takové profese, jakou měl CaraBansity, od deuteroskopa, by se stěží dalo očekávat, že ho něco překvapí, ať už ho navštíví kdokoliv; přesto při pohledu na dívku udiveně zvedl obočí. Pak si radostně potřásl rukou se starým známým.
Nad vínem, které jim přinesla jeho milující žena, CaraBansity prohlásil, že dívku s potěšením zaměstná v domácnosti.
"Nepředpokládám, že bys chtěla přenášet mrtvoly hoxnejů, ale je tu dost i snadnější práce. Dobrá. Vítej."
Jeho žena, jak se zdálo, byla změnou v domě potěšena o něco méně, ale neřekla nic.
"Tak tedy, pane, půjdu, s uctivým poručením vám oběma," vstal Muntras ze židle.
CaraBansity také vstal a tentokrát se jeho překvapení nedalo přehlédnout. Ledařský kapitán v posledních letech pěkně zpohodlněl. Když doručil čerstvý led - CaraBansityho domácnost a jeho mrtvoly ho spotřebovaly víc než dost - obchodník obvykle poseděl na kus řeči. Ten spěch musí něco znamenat, pomyslel si CaraBansity.
"Z vděčnosti, že jsi ke mně přivedl tuto mladou dámu, tě alespoň doprovodím k lodi. Ne, ne, trvám na tom."
A trval na tom tak neústupně, že zmatený Muntras ani nevěděl, jak se ocitl ve vozíku s koleny natlačenými na kolena deuteroskopa; nosy se jim téměř dotýkaly a nemohl upřít pohled jinam než do přítelových očí. To už mířili ke skladišti s nápisem VCHOD JEN PRO ZBOŽÍ.
"Tvůj přítel SartoriIrvraš," začal ledařský kapitán.
"Má se dobře, doufám?"
"Ne. Král ho propustil a on zmizel."
"SartoriIrvraš zmizel? Kam?"
"Kdyby lidé věděli kam, nebylo by to zmizení," odpověděl Muntras žertovným tónem a vystrčil koleno z vozu.
"Co se stalo, u strážkyně? "
"Určitě jsi slyšel o královně královen."
"Projížděla tudy cestou do Gravabagalinienu. Podle místního plátku se ztratilo pět tisíc klobouků, které lidé vyhodili do

vzduchu, když přijela do královského doku."
"JandolAnganol a tvůj přítel se pohádali po masakru s myrdolátory."
"A on pak zmizel? "
Muntras co nejopatrněji pokývl hlavou, ale jejich nosy se přece jen málem dotkly.
"V žalářích pod palácem, tam kde zmizeli i jiní?"
"Dost možná. Nebo měl tolik rozumu, že z města uprchl."
"Musím zjistit, co se stalo s jeho rukopisy."
Rozhostilo se ticho.
Když dorazili ke skladišti, Muntras položil dlaň na přítelův rukáv a usmál se:
"Jsi laskavý, ale nemusíš vystupovat."
Zmaten na nejvyšší možnou míru, CaraBansity z vozíku přece jen vylezl.
"Jen se nedělej, Krillio. Moje žena se lépe seznámí s pěknou AbathVa-sidol, zatímco já si s tebou na palubě tvé lodi hezky připiju na rozloučenou, co? Nemysli, že jsem tě neprohlédl."
"Ne, ale -" Zatímco Muntras netrpělivě vyplácel muže od vozíku, deu-teroskop těžkopádnou chůzí zamířil k doku, kde kotvila Lordryardryjská paní.
"Doufám, že máš na palubě láhev životabudiče," požadoval CaraBansity vesele, když ho Muntras dohonil. "A kde jsi přišel k té mladé dámě, kterou jsi mně s takovou ochotou přenechal?"
"Je to známá starého přítele. Pro nevinné mladé dívky jako Abathy je Ottassol nebezpečným místem."
Spolu došli k Lordryardryjské paní. Opodál postávali dva fagorští strážci, kteří měli na rukou pásky se jménem společnosti.
"Je mi to líto, ale nemohu tě vzít na palubu, příteli," Muntras Cara-Bansitymu zastoupil cestu, takže jejich obličeje se znovu téměř dotkly.
"Proč, co se děje? Myslel jsem, že tohle je tvoje poslední cesta?"
"Ach, já se vrátím... Vždyť žiju jen za mořem..."
"Ale vždycky jsi měl hrůzu z pirátů."
Muntras se zhluboka nadechl. "Řeknu ti pravdu a ty si ji nech pro sebe. Mám na palubě nemocného morem. Měl jsem to nahlásit přístavním úředníkům, ale neudělal jsem to, protože se chci co nejrychleji dostat domů. Nemohu tě pustit na palubu. V žádném případě. Uvedl bych v nebezpečí tvůj život."
"Hmm." CaraBansity si masitou pěstí začal mnout bradu a pohlédl na Muntrase zpod obočí. "Díky své profesi jsem s nemocemi obeznámen a pravděpodobně jsem vůči nim imunní. Pro spásu Velkého životabudiče, risknu to."
"Ne, je mi líto. Jsi příliš dobrý přítel, než abych tě ztratil. Brzy tě zas navštívím, nebudu tolik spěchat a pak se opijeme tak, že až spadneme pod stůl..." vyhrkl Muntras rozrušeně, potřásl CaraBansitymu rukou a téměř od něho utekl.
Namáhavě vyběhl po můstku, zavolal na syna a na všechny ostatní, aby přišli na palubu, že okamžitě vyplouvají.
CaraBansity stál na molu a díval se, dokud ledařský kapitán nezmizel v podpalubí. Pak se pomalu otočil na patě a odcházel.
Na místě, kudy se odbočovalo do uliček, se najednou zastavil, luskl prsty a dal se do smíchu. Pomyslel si, že vyřešil malé tajemství. Aby oslavil další úspěch deuteroskopie, zahnul za nejbližší roh a vešel do hostince, kde ho neznali.
"Poloviční životabudič," poručil si. Pohoštění pro sebe sama, odměna. Lidé se prozrazují mluvením, aniž o tom vědí, a to z toho důvodu, že nesnášejí pocit viny. Proto sami sebe zrazují. S tímto vědomím si vzpomněl, co Muntras říkal ve vozíku.
'V žalářích pod palácem... Možná.'
'Možná' znamená buď ano nebo ne. Samozřejmě. Ledařský kapitán zachránil SartoriIrvraše před králem a teď ho v bezpečí tajně veze do Dimariamu. Byla to příliš riskantní záležitost, než aby to pověděl dokonce SartoriIrvrašovu příteli v Ottassolu...
Usrkával pěnivý nápoj a přemýšlel o možnostech, které před ním tato tajná vědomost otvírala.
Během své dlouhé, pestré kariéry musel ledařský kapitán Muntras klamat jak přátele, tak nepřátele. Mnozí mu nedůvěřovali; ovšem k Billymu cítil silnou otcovskou náklonnost, možná posílenou problémy, které prožíval s vlastním synem, slaboduchým Divem. Muntrasovi se líbila Billyho bezmocnost a cenil si pokladnice ohromujících vědomostí, které k němu nerozlučně patřily. Billy skutečně byl zvěstovatelem z jiného světa; Muntras o tom nepochyboval. Byl odhodlaný chránit cizího tvora před všemi.
Než se ale vydá do své domoviny v Dimariamu, musí vyřídit ještě jednu věc. Během pomalé cesty po proudu Takissy nezapomněl na slib, který dal královně. V hlavním skladišti v Ottassolu k sobě do kanceláře zavolal jednoho ze svých kapitánů, muže, který velel pobřežní obchodní lodi Lordryardryjský medvěd, a položil před něj MyrdemInggalin dopis.

"Ty máš namířeno do Randonanu, že ano? "
"Až do Ordelay."
"Pak tedy doručíš tento dopis borlienskému generálovi Hanrovi Tol-ramKetinetovi z Druhé armády. Osobně ručíš za to, že se dostane přímo do generálových rukou. Jasné? "
V hlavním přístavu ledařský kapitán přestěhoval Billyho do krásné zaoceánské lodi Lordryardryjská královna, pýchy své flotily. Loď byla schopná unést dvě stovky tun nejjemnějšího ledu v kvádrech. Teď, cestou domů, vezla náklad stavebního dříví a obilí. Spolu s nimi vzrušeného Billyho a otupělého Diva.
Do plachet se opřel příznivý vítr a napnul lana tak, že až zpívala. Příď mířila k jihu jako jehla magnetu, ukazující ke vzdálenému Hespagoratu.
Břehy Hespagoratu se smutnými zvířaty, která jej obývala, dobře znali všichni na palubě výzkumné stanice planety

Země. Když se k nim blížila křehká dřevěná loď s Billym Xiao Pinem na palubě, shlíželi na ně s výjimečnou pozorností. Drama nepatřilo do života na Avernu. Vyhýbali se mu. "City: zbytečné," stálo v pojednáni " O délce jednoho helikonského ročního období mimo rozsah lidského života". Přesto bylo na palubě patrné dramatické napětí, především mezi mládeží šesti velkých rodin. Každý byl nucen rozhodnout se bud' souhlasit nebo nesouhlasit s Billyho činy. Mnozí soudili, že Billy si nevede úspěšně. Bylo to snadnější než přiznat, že prokazuje odvahu a pozoruhodnou schopnost přizpůsobit se odlišným životním podmínkám. Pod rozohněnými diskusemi doutnala toužebná naděje, že Billy obyvatele Helikonie nějakým způsobem přesvědčí, že oni, Averňané, skutečně existují.
Ano, zdálo se, že Billy přesvědčil ledařského kapitána. Muntrase však považovali za bezvýznamného. A bylo zřejmé, že Billy, když už přesvědčil Muntrase, v této záležitosti nepodnikne žádné další kroky, ale bude si jen sobecky užívat zbývající dny života, než podlehne helikoviru.
Velké zklamání panovalo ohledně Billyho selhání u JandolAnganola a SartoriIrvraše. Museli však připustit, že ti zrovna měli na starosti záležitosti mnohem neodkladnějšího charakteru.
Pár lidí šlo v úvahách dál a kladlo si otázku: " Co by vlastně král a jeho kancléř udělali, kdyby si dali tu námahu, aby Billyho pochopili a nakonec uvěřili v existenci jeho 'jiného světa' ?" Tato otázka vedla k názoru, že Avernus je pro Helikonii mnohem méně důležitý, než je Helikonie pro Avernus.
Billyho úspěchy a porážky porovnávali s tím, jak se vedlo předchozím vítězům Helikonského kola štěstí. Pravda byla taková, že pár výhercům se dařilo mnohem lépe než Billymu. Některé ovšem zavraždili v okamžiku, kdy na planetě přistáli. Ženám se vedlo hůř než mužům: nesoupeřivá atmosféra na Avernu znamenala rovnocennost pohlaví; na Helikonii byly záležitosti uspořádány jinak a většina žen skončila v otroctví. Jedné či dvěma silným osobnostem jejich příběh uvěřili a v jednom případě kolem tohoto Spasitele z nebes (jeden z jeho titulů) dokonce vznikl náboženský kult, který zahynul až tehdy, když Přijímatelé vyhladili vesnice, kde tito věřící žili.
Nejsilnější osobnosti, které sestoupily na Helikonii, naprosto zatajily svůj původ a žily podle vlastního rozumu.
Jedna věc charakterizovala všechny výherce bez rozdílu. Navzdory krutým varováním Poradců všichni prožili nebo se alespoň pokoušeli o pohlavní styk s Helikoňany. Můry vždy míří k nejjasnějšímu plameni.
To, jak obyvatelé planety zacházeli s Billym, mezi rodinami jen posílilo všeobecný odpor k helikonským náboženstvím. Shodli se v tom, že právě náboženství jsou překážkou na cestě k rozumnému, racionálnímu životu. Na obyvatele - jak věřící, tak nevěřící - shlíželi jako na polapené v osidlech lži. Nikdo se nepokoušel pohlížet na lidský život s vyrovnaností, jako na umělecké dílo.
Na vzdálené Zemi dojdou k jiným závěrům. Kapitolu historie, která zahrnovala osudy JandolAnganola, SartoriIrvraše a Billyho Xiao Pina, budou pozorovat se zármutkem nadřazeným pocitům obyvatel Avernu. Se zármutkem, ve kterém budou dokonale vyváženy odstup a schopnost vcítění. Většina obyvatel Země už pronikla do stadia, kdy náboženská víra byla potlačena nebo nahrazena ideologií, převedena do módních kultů či zakrněla v pouhý zdroj zmínek v umění a literatuře. Lidé Země dokázali do značné míry pochopit, že náboženství umožňuje dokonce i obyčejným pracujícím rolníkům Helikonie spatřit záblesk věčnosti. Věděli, že ti s nejmenší mocí mají největší potřebu bohů. Pochopili, že dokonce i Akhanaba dláždí cestu duchovnímu uvědomění smyslu života, který už žádného boha nepotřebuje.
Nejvíc ze všeho však chápali důvod nepřítomnosti náboženského zmatku u rasy prvotních. Věděli, že jejich eotemporální rozum nikdy nedosáhne takového neklidu jako myšlení lidí. Fagorové nikdy nedokázali usilovat, aby se dostali do takového morálního stadia, ve kterém by sami sebe ponižovali před falešnými bohy.
Materialisté na Avernu, tisíc světelných let vzdálení od takového způsobu uvažování, fagory obdivovali. Viděli, jak fagoři přijali Billyho lépe, než byl přijat v matrassylském paláci. Někteří dokonce nahlas uvažovali, zda by příští výherce Helikonského kola štěstí neměl svůj úděl spojit s fagory a doufat, že je přivede tak daleko, aby svrhli lidské idoly.
K závěrům dospěli až po dlouhých hodinách dobře vedených diskusí. Podstatou všeho byla žárlivost na svobodu lidstva na Helikonii, dokonce i v jeho zaostalém stavu - žárlivost příliš ničivá, než aby se jí dalo v omezených možnostech výzkumné stanice planety Země úspěšně čelit.

XIII - Cesty k získání lepších zbraní

Malý rok pokračoval, třebaže charakteristické rysy jednotlivých ročních období zcela zastíral mocný nápor Freyrova léta. Církev byla na vrcholu slávy. Vulkány soptily. Slunce vycházela a zapadala nad ohnutými hřbety rolníků.
Král JandolAnganol zhubl z dlouhého čekání na rozvodovou listinu, která stále nepřicházela. Plánoval další bitvu v Kosgattu, ve které chtěl porazit Darvliše a do jisté míry získat zpět ztracenou oblibu. Svá vnitřní muka zastíral neustálou nervózní činností. Kamkoliv šel, fagoří mládě Yuli běželo za ním - spolu s jinými stíny, které mizely v okamžiku, kdy na ně král upřel svůj orlí zrak.
JandolAnganol se pomodlil, nechal se vikářovou rukou zbičovat, vykoupal se, oblékl a zamířil na palácové nádvoří, kde byly stáje hoxnejů. Na sobě měl honosný keedrant s vyšitými zvířecími postavami, hedvábné kalhoty a vysoké kožené boty. Přes keedrant si připnul kožené brnění se stříbrnými ozdobami.
Dal osedlat své oblíbené zvíře, Chocholatou. Nasedl na ni. Yuli vyběhl ven, křičel a volal na něho otče; JandolAnganol tvora zvedl a posadil ho za sebe. Klusem vyjeli do kopcovitého parku za palácem. V uctivé vzdálenosti krále provázela hlídka První fagorské gardy - které král v této nebezpečné době důvěřoval víc než kdykoliv předtím.
Do tváří mu vanul horký vítr. Zhluboka se nadechl. Krajinu pokrýval šedý prach na počest vzdáleného Rustyjonniku.
"Dnezz zttřílejí," zvolal Yuli.
"Ano, střílejí."
V úzkém údolí, kde brassimy zvedaly kožnaté větve k obloze, byl připevněn terč. Několik tmavě oděných mužů mělo

plné ruce práce s přípravami. Když přijel král, znehybněli. Tak opět potvrdili jeho moc zmrazit lidem krev svou pouhou přítomností. V tichosti přijela fagorská garda a rozestavěla se v řadu, kterou zablokovali vstup do údolíčka.
Yuli seskočil z Chocholaté a začal dovádět, lhostejný k uctivé nehybnosti ostatních. Zlověstně zamračený král zůstal nehybně sedět na hoxnejovi, jako by měl moc zmrazit i sebe sama.
Jedna ze strnulých postav se rozhýbala, vykročila a pronesla pozdrav.

Byl to hubený malý muž podivné fyziognomie, který měl na sobě hrubý pytlovitý oděv, pro jeho řemeslo typický. Jmenoval se SlanživalIptrekira. Jeho jméno považovali za sprosté i směšné zároveň. Možná právě tento nedostatek byl příčinou, že SlanživalIptrekira si ve středním věku nechal narůst nazrzlé licousy a k nim bradku, která připomínala fagorské ucho. To jeho jinak mírnému vzezření propůjčilo poněkud divoký prvek a vzhledu přidalo víc než jen zdání větší výšky.
Pod jestřábím pohledem panovníka si nervózně olízl rty. Cítil se nepříjemně, ale za to nemohla narážka na směšné jméno, ale skutečnost, že byl královským zbrojířem a vrchním mistrem cechu kovolijců. A také skutečnost, že teď mělo dojít k vyzkoušení šesti mušket, které kovolijci vyrobili podle jeho pokynů a podle sibornalských zbraní.
Měla to být už druhá zkouška. Ani jeden z prvních šesti výrobků, zkoušených před půl tennerem, nefungoval. Proto si nervózně olizoval rty. Proto se mu chvěla kolena.
Král zůstal vzpřímeně sedět v sedle. Zvedl ruku k povelu. Postavy ožily.
Jednoho po druhém poslali šest fagorských seržantů vyzkoušet zbraně. Napochodovali a v jejich kravských obličejích nebylo vidět nic než lhostejnost. Mohutná ramena a velká chlupatá těla kontrastovala s hubenými postavami zbrojířů.
SlanživalIptrekirova nová zbraň se navenek podobala originálům. Kovová hlaveň byla čtyři stopy dlouhá a uchycená v dřevěném podloží, které přecházelo ohnutím v pažbu další dvě stopy dlouhou. Hlaveň byla k pažbě připevněná měděnými svorkami. Útočný mechanismus byl vyroben z kovu té nejlepší kvality, jakou byl místní cech kovolijců ve svých slévárnách schopný vyrobit. Pažbu zdobily pláty stříbra s vyrytými náboženskými motivy. Stejně jako originál se zbraň nabíjela ústím hlavně pomocí nabi-jáku.
Předstoupil první fagorský seržant s první zbraní. Chvíli ji držel, zatímco zbrojíř ji nabíjel. Seržant poklekl, dolní končetinu ohnul dopředu namísto dozadu v pozici, kterou by člověk nikdy nedokázal zaujmout. Poblíž ústí hlavně těžkou zbraň podpírala trojnožka. Seržant zamířil na cíl.
"Připraven, pane," SlanživalIptrekira nervózně hleděl střídavě na zbraň a na Jeho Výsost. Král sotva znatelně přikývl.
Fagor stiskl spoušť. Prach zasyčel. Puška se s ohromujícím výbuchem roztrhla na kusy.

Seržant se s hrdelním výkřikem zvrátil na záda. Yuli se rozplakal a utekl mezi keře a Chocholatá se vyplašila. Ze stromů s křikem vzlétli ptáci.
JandolAnganol uklidnil klisnu.
"Zkuste číslo dvě."
Seržantovi, kterému z obličeje a hrudi tekla žlutá krev, pomohli na nohy. Slabě zabučel. Jeho místo zaujal jiný fagor.
Druhá zbraň explodovala ještě prudčeji než první. Štěpiny dřeva zasáhly krále do brnění na hrudi. Seržantovi výbuch ustřelil kus čelisti.
Třetí puška nevypálila vůbec. Po několika pokusech se kulka vykutálela z ústí hlavně na zem. Královský zbrojíř se nervózně usmíval. Obličej měl popelavě bledý. "Příště určitě budeme mít štěstí," zadoufal.
Se čtvrtou mušketou skutečně měli víc štěstí. Vystřelila podle plánu a kulka se zaryla nedaleko okraje terče. Byl to velký terč, určený k lu-kostřelbě, a stál jen dva tucty kroků od střelce, ale to, že zbraň vůbec vystřelila, považovali za úspěch.
Pátá praskla po celé délce hlavně. Ze šesté vypálili kulku, ale střelec minul cíl.
Zbrojíři stáli, tlačili se k sobě a hleděli do země u svých nohou.
SlanživalIptrekira popošel ke královu hoxnejovi. Znovu panovníka pozdravil a bradka se mu přitom třásla.
"Dosáhli jsme určitého pokroku. Možná jsou naše nálože příliš silné, pane."
"Naopak, váš kov je příliš slabý. Přijď sem znovu za týden s šesti dokonalými zbraněmi, jinak všechny členy tvého cechu, počínaje tebou, stáhnu z kůže a pošlu vás do Kosgattu."
Vzal jednu ze zničených mušket, písknul na Yuliho a přes šedivý trávník se tryskem hnal do paláce.
V nejvnitřnější části paláce - v jeho srdci, pokud palácové pevnosti mají srdce - bylo dusno. Obloha byla šedě zatažená a šeď vládla i na zemi - v každém rohu, na každém výstupku, liště, římse, v každé škvíře a puklině, odkud se nedaly vymést exhalace vzdáleného Rustyjonniku. Teprve tehdy, když král prošel tlustými dřevěnými dveřmi a pak dalšími, stejně mohutnými, unikl popílku.
Jeho kroky směřovaly dolů chladem a temnotou, která stále houstla, jako by ho chtěla sevřít jako vlhký hadr. Vstoupil do podzemní řady komnat, vyhrazených pro zvláštní královské hosty.
JandolAnganol rázně prošel třemi spojenými místnostmi. První působila nejstrašlivějším dojmem; sloužívala jako strážnice, kuchyň, márnice a mučírna a dosud v ní byly nástroje používané k předchozímu určení. Druhá místnost byla ložnicí, třebaže také sloužila jako márnice; tu připomínala mnohem víc než ložnici. Nebylo v ní nic než jen kavalec. V poslední místnosti seděl VarpalAnganol.
Starý král byl zachumlaný v pokrývce a nohy si ohříval u krbu, ve kterém čadila na ohni polena. Okénkem vysoko ve zdi za ním pronikalo světlo, ale vězeň byl vidět jen jako tmavý obrys, na jehož vrcholu spočívala rozcuchaná hlava.
JandolAnganol tyto věci viděl už mnohokrát. Obrys, pokrývku, židli, ohniště, podlahu, dokonce i poleno, které ve vlhkém prostředí nikdy nehořelo pořádně - nic se za ta léta nezměnilo. Jako by jenom tady, z celého svého království, mohl spatřit věci, které zůstávaly stále stejné.

"To jsem já - Jan."
"Myslel jsem, že to byla ta samá stezka... tam, kde skákaly ryby... Ty..." Násilím se donutil vytrhnout ze vzpomínek. "To jsi ty, Jene? Kde je otec? Kolik je hodin?"
"Téměř čtrnáct, pokud tě to zajímá."
"Čas mě zajímá vždycky." VarpalAnganol se děsivě zachechtal. "Ještě nenastal čas srážky Borlienu s Freyrem? "
"To je jen povídačka starých bab. Přinesl jsem ti něco ukázat."
"Jaká stará bába? Tvoje matka už je mrtvá, chlapče. Zapomněl jsem. Neviděl jsem ji už... Nebo je tady? Mohla by to tu v paláci trochu ohřát... Zdálo se mně, že cítím zápach spáleniny."
"To je sopka."
"Aha. Sopka. Já myslel, že to je Freyr. Myšlenky mi občas bloudí... Chceš se posadit, chlapče?" S námahou začal vstávat, ale JandolAnganol ho vtlačil zpět do křesla.
"Už jsi našel Robu? Narodil se už, že ano?"
"Nevím, kde je - určitě se zbláznil."
Starý král se kdákavě zasmál. "Velmi chytré. Z rozumu se člověk dokáže zbláznit, víš... Vzpomínáš na to, jak ty ryby skákaly do jezera? Nu, v Robovi vždycky bylo cosi divokého. Předpokládám, že teď už je z něho téměř muž. Když není tady, alespoň tě nemůže uvěznit, vid? Ani ho nemůžeš oženit. Jak se jmenuje? Cune. Ta je taky pryč."
"Je v Gravabagalinienu."
"Dobře. Doufám, že ji nezabije. Její matka byla krásná žena. Co můj starý přítel Rušven? Rušven už je taky mrtvý? Polovinu času nevím, co vlastně děláš. Jestli se čas vůbec dá půlit."

"Rušven je pryč. Už jsem ti to říkal. Moji zvědové přinesli zprávy, že uprchl do Sibornalu. Snad mu to prospěje."
Rozhostilo se ticho. JandolAnganol stál s mušketou v ruce, váhal, zda má vtrhnout do otcových roztěkaných myšlenek. Bylo to s ním stále horší.
"Možná uvidí Velké kolo Kharnabharu. To je posvátný symbol, víš." Namáhavě se mu podařilo otočit ztuhlý krk a pohlédnout na syna. Pokrývka z něho přitom spadla. "Řekl jsem, že to je posvátný symbol."
"Já vím."
"Pak mně tedy odpovídej, když s tebou mluvím... A co ten druhý chlapík, ten Uskut, ano, Pašaratid? Chytili ho?"
"Ne. Jeho žena odešla taky, před jedním tennerem."
Starý muž se s povzdechem ponořil do křesla. Rukou nervózně svíral pokrývku. "Vypadá to, že Matrassyl zůstal téměř prázdný."
JandolAnganol odvrátil obličej a zadíval se k šedému čtverci světla.
"Zůstal jsem jenom já a fagorové."
"Říkal jsem ti, co Pašaratid dělával, Jene? Když mu dovolili, aby mne šel navštívit? Podivné chování pro muže ze severního kontinentu. Ti se většinou umí ovládat - nejsou tak vášniví jako Borlieňané."
"Plánovali jste spolu, že mne svrhnete?"
"Ne, já tu prostě seděl a on sem přitáhl stůl, velice těžký stůl. Vždycky ho postavil pod to malé okno. Slyšel jsi někdy něco takového?"
JandolAnganol začal přecházet sem a tam po cele, hleděl do koutů, jako by hledal únikovou cestu.
"Chtěl se kochat výhledem z tvého přepychového obydlí? "
Postava v křesle se mekotavě zasmála. "Přesně tak. Obdivovat výhled. Hezky řečeno. Dobrá věta. A ten výhled byl na... nu, když si vezmeš stůl, chlapče, sám uvidíš. Spatříš okna MyrdemInggalinych komnat a její verandu..." Odmlčel se a roztřásl se suchým kašlem, který mu rachotil v hrdle. Král zrychlil krok. "Z okénka je vidět bazén, ve kterém Cune tak ráda plavala nahá se svými dvorními dámami. To samozřejmě bylo předtím, než jsi ji poslal pryč..."
"Co se stalo, otče? "
"Nu, to se stalo. Vždyť ti to říkám, ale ty neposloucháš. Velvyslanec vždycky vylezl na stůl a pozoroval královnu, která na sobě neměla nic nebo jen kousek mušelínu... Velmi... velmi neortodoxní chování pro Sibornalana. Pro Uskuta. Vlastně pro kohokoliv."
"Proč jsi mně to neřekl dřív?" Zastavil se před stařičkou otcovou postavou.
"He he. Ty bys ho dal zabít."

"Zabil bych ho sám. Ano. Nikdo by mne z toho nemohl vinit."
"Sibornalané by tě obvinili. Borlien by se dostal do ještě větších potíží, než je teď Ty se nikdy nenaučíš smyslu pro diplomacii. Proto jsem ti to neřekl."
JandolAnganol znovu začal přecházet. "Jak jsi vypočítavý, ty starý slanže! To, co Pašaratid dělal, se ti určitě muselo hnusit!"
"Ne... k čemu jsou ženy? Proti nenávisti nemám námitky. Udržuje člověka naživu, hřeje tě za nocí. Tebe přivádí sem dolů. Jednou jsi sem přišel, nevím, který rok to bylo, aby sis popovídal o lásce, ale já znal jenom -"
"Dost!" vykřikl JandolAnganol a dupl botou na podlahu z kamenných dlaždic. "Už nikdy nebudu mluvit o lásce, s tebou ani s nikým jiným. Proč mně nikdy nepomůžeš? Proč jsi mně nepověděl, co Pašaratid dělával? Setkal se někdy tajně s Cune?"
"To si zjisti sám." V otcově hlase zněla zášť. "Předpokládám, že se do jejího teplého hnízdečka kradl každou noc..."
Skrčil se v očekávání úderu synovy zvednuté pěsti, ale JandolAnganol se místo toho sesul vedle křesla.
"Chci, aby ses na něco podíval. Pověz mi, co bys dělal."
Zvedl v Borlienu vyrobenou mušketu s prasklou hlavní a položil ji otci do klína.

"Je těžká. Nechci ji. Její zahrada je teď tak zanedbaná..." Bývalý král do zbraně strčil, takže spadla na zem. JandolAnganol ji nechal ležet.
"Tu zbraň vyrobili řemeslníci SlanživalIptrekirova cechu. Hlaveň praskla při výstřelu. Ze šesti zbraní, které jsem ho donutil vyrobit, pouze jedna fungovala tak, jak měla. Z předchozí várky byly všechny k ničemu. Co děláme špatně? Jak je možné, že náš cech kovolijců, který tvrdí, že jeho tradice se dají vystopovat staletí zpět do minulosti, není schopný vyrobit obyčejnou pušku?"
Stará hromádka v křesle zůstala chvíli zticha, marně se zachumlávajíc do pokrývky. Pak promluvila.
"Není pravda, že čím je co starší, tím je to lepší. Podívej se na mě. Podívej se na postavu za sebou... možná je to tím, že hodně institucí je příliš starých... Co jsem to chtěl říct? Rušven mně pověděl, že prý se zjistilo, že různé řemeslnické cechy existovaly i v období Velké Zimy, že od generace ke generaci střežily v tajnosti své znalosti, takže jejich dovednost přežila temná staletí až do jara."
"Taky mně to říkal... Co s tím?"
Dýchavičný hlas VarpalAnganola zesílil. "Nu, po jaru přece následuje léto. Cechy přežívají od jedné generace ke druhé, možná sem tam nějakou tu vědomost ztratí, ale žádné nové znalosti nezískávají. Stávají se úzko-prsými... Zkus si představit, jaká byla ta staletí tmy a mrazu - myslím, že to bylo stejné, jako být na věčnost zavřený v této díře. Stromy umíraly. Nebylo dřevo ani uhlí. Žádný oheň, na kterém by mohli pořádně tavit... podle vzhledu hlavně to pravděpodobně bude chyba v tavícím procesu. Pece... možná potřebují přestavět. Lepší metody, jako mají Sibornala-né..."
"Dám je za tu jejich lenost zmrskat. Pak se možná dočkám nějakých výsledků."
"To není lenost, ale tradice. Zkus Slanžimu stít hlavu a nabídni odměnu. Pak uvidíš."
"Ano. Snad ano." Sebral zbraň a zamířil ke dveřím.
Starý muž na něj slabým hlasem zavolal. "Na co ty zbraně chceš?"
"Kosgatt. Západní války. Na co jiného?"
"Nejdříve postřílej nepřátele, které máš na prahu. Dej lekci Unddrei-dovi/Darvlišovi. Pak můžeš bezpečně bojovat o kus dál."
"Nepotřebuju tvoje rady, jak si vést ve válce."
"Darvliše se bojíš."
"Nikoho se nebojím. Možná sebe, někdy."
"Jene?"
"Ano?"
"Řekni jim, ať mně sem pošlou polena, co budou pořádně hořet, ano?" Znovu ho roztřásl nápor kašle.
JandolAnganol věděl, že to jenom hraje.
Aby dal najevo pokoru, král navštívil velký dóm na hlavním náměstí Matrassylu. U severních dveří ho přivítal sám arcikněz BranzaBaginut.
JandolAnganol se veřejně pomodlil uprostřed svého lidu. Bez přemýšlení s sebou vzal oblíbené fagoří mládě, které trpělivě stálo vedle pána, zatímco ten celou hodinu ležel tváří k zemi. Místo aby lid potěšil, JandolAnganol ho rozhněval, neboť přivedl fagora do přítomnosti Akhanaby.
Nicméně, Všemocný jeho modlitbu vyslyšel a přesvědčil ho, že by si měl vzít k srdci VarpalAnganolovu radu ohledně cechu kovolijců.
JandolAnganol přesto váhal. Už měl dost nepřátel a nechtěl si dělat další z cechů, které v zemi měly tradiční moc a jejichž mistři byli členy jeho rady. Po soukromé modlitbě a bičování pozvolna upadl do pauku, aby se nechal utěšit fessupem svého děda. Zmačkaná šedá klícka, která se vznášela v obsidiánu, mu útěchu poskytla. Povzbudila ho k činu.

"Být svatý znamená být tvrdý," přesvědčoval sám sebe v duchu. Musel slíbit radě, že se celým srdcem bude věnovat své zemi. Tak tomu i bude. Muškety potřebují. Vynahradí nedostatek vojáků. Muškety přinesou zpět zlatý věk.
Provázen jízdním oddílem královské První fagorské gardy, vypravil se JandolAnganol k příbytkům starobylého cechu kovolijců a mečířů a dožadoval se vstupu. Otevřely se před ním obrovské tmavé prostory ve skále. JandolAnganol vstoupil. Všechno tam svědčilo o dávno mrtvých generacích, začerněno kouřem stáří.
Přivítali ho strážci se starověkými halapartnami, odění v jakémsi druhu uniformy, a snažili se mu zastoupit cestu. Přiběhl mistr cechu kovolijců SlanživalIptrekira. Nazrzlé vousy se mu ježily - omlouval se, ano, ukláněl se, ano, ale pevně si stál na svém, že do těchto míst ještě nikdy nevstoupil nikdo kromě členů cechu (možná tímto nařízením chtěli zamezit ženským návštěvám) a že mají staletí staré charty, ve kterých jsou sepsána jejich práva.
"Uhni! Já jsem král. Prohlédnu si to tady!" vykřikl JandolAnganol. Dal příkaz fagorské gardě a ta se pohnula. Na obrněných hoxnejích se vhrnuli na vnitřní nádvoří, kde vzduch páchl sírou a hřbitovem. Král sesedl a v doprovodu početné hlídky vyrazil, zatímco vojáci čekali u hoxnejů. Řemeslníci se rozběhli do všech stran, nerozhodně se zastavovali, pobíhali sem a tam, zmatení nenadálým vpádem.
Rudý v obličeji, SlanživalIptrekira stále couval před králem a protestoval. JandolAnganol vycenil zuby ve svatém úšklebku a tasil meč.
"Probodni mě, jestli chceš," vykřikl zbrojíř. "Budeš navždy proklet za to, že jsi sem vtrhl!"
"Grrr! Skrýváte se v podzemí jako mizerní fessupové! Uhni mi z cesty, ty slanže!"
Hrnul se dál. Skupina vetřelců prošla pod šedou skalou, vrazila do vchodů dílen.
Došli k pecím.
Bylo jich šest, bachratých, postavených z cihel a kamene, plátovaných a znovu záplatovaných. Zvedaly se k temnému stropu, kde se jako černé jeskyně rýsovaly začazené otvory větracích komínů. Jedna z pecí byla v činnosti. Chlapci

strkali a kopali palivo do žhnoucího oka žáru a oheň řval a zuřil. Muži v kožených zástěrách vytáhli ze dveří pece tác dočervena rozžhavených prutů, položili je na kovem obitý stůl a couvli, rty sevřené zvědavostí, co vzbudilo rozruch. Dál v místnosti klečeli muži u kovadlin. Bušili kladivy do kovových prutů. Hlomoz ustal, jakmile vstali, aby se podívali, co se děje. Při pohledu na JandolAnganola jim obličeje pokryl prázdný údiv.
Král se na okamžik taky zastavil. Hrůzu nahánějící jeskyně ho ohromila. Korytem se řinul zajatý vodní proud, který rozhýbával obrovské měchy umístěné vedle pece. Jinde se kupilo stavební dříví a nářadí tak strašlivé, jako by je používali k mučení. Z vedlejší jeskyně nosili v dřevěných kádích železnou rudu. Všichni, kováři, taviči, pomocníci - polonazí - na něj hleděli růžově olemovanýma očima.
SlanživalIptrekira přiběhl před krále. Zvedl ruce nad hlavu, mával jimi, zatínal je v pěst.
"Výsosti, ruda se taví pomocí dřevěného uhlí. Je to posvátný proces. Cizím lidem - dokonce ani královským osobám - není dovoleno tyto rituály vidět."
"Nic v mém království pro mne není tajemstvím."
"Jděte na něj, zabte ho!" vykřikl královský zbrojíř.
Muži, kteří nesli rozžhavené kovové pruty, je zvedli silnýma rukama v kožených rukavicích. Pohlédli na sebe, pak je opět sklonili. Osoba krále byla posvátná. Nikdo jiný se nepohnul.
JandolAnganol naprosto klidně řekl: "Slanži, vydal jsi zrádcovský rozkaz proti svému vladaři, jak všichni zde mohou dosvědčit. Všechny členy cechu bez výjimky dám popravit, jestliže se někdo odváží učinit jediný pohyb proti mé královské osobě."
Prošel kolem zbrojíře a otočil se ke dvěma mužům u stolu.
"Vy, muži, jak staré jsou tyto pece? Kolik generací řemeslníků kovo-lijeckého řemesla už pracuje tímto způsobem?"
Strachy nedokázali odpovědět. Utřeli si jen začerněné obličeje stejně začerněnými rukavicemi; to ovšem jejich zjevu nepřidalo ani v nejmenším.
Byl to SlanživalIptrekira, kdo pokorným hlasem odpověděl. "Cechy byly založeny proto, aby zachovávaly posvátné procesy, Veličenstvo. Konáme tak, jak jsme zavázáni svým předkům."
"Zodpovídáš se mně, ne předkům. Já jsem ti poručil vyrobit zbraně a tys zklamal." Otočil se k členům cechu, kteří se mlčky shromáždili v začouzené místnosti.
"Vy všichni, muži, učňové. Zachováváte staré postupy. Jenomže ty postupy jsou zastaralé. Copak nemáte rozum, abyste to pochopili? Existují nové zbraně, lepší, než jsme my v Borlienu zatím schopni vyrobit. Potřebujeme nové metody, lepší kovy, lepší pece."
Hleděli na něho s temnými obličeji a červenýma očima, neschopní pochopit, že jejich svět končí.

"Ty prohnilé pece zbouráte. Postavíte výkonnější. V Sibornalu, v zemi Uskutů, takové určitě mají. Potřebujeme pece, jaké mají Sibornalané. Pak dokážeme vyrobit zbraně, jaké mají oni."
Zavolal tucet svých zvířecích vojáků a poručil jim zbourat pece. Fagorové popadli sochory a beze slova se jali plnit rozkaz. Když rozbourali pec, která byla v provozu, vytryskl z ní rozžhavený kov a rozlil se po podlaze. Jeden mladý učeň s křikem padl do vroucí záplavy. Kov zapálil dřevěné hobliny a stavební dříví. Členové cechu vyděšeně couvali. Fagorové zbourali všechny pece a brzy byli připraveni vyplnit další královy rozkazy.
"Nechte postavit nové, podle instrukcí, které vám pošlu. Už nechci žádné zbraně, co jsou k ničemu!" S těmito slovy vypochodoval z budovy. Řemeslníci se vzpamatovali a začali svůj hořící majetek polévat džbery vody.
SlanživalIptrekiru zatkli a odvedli do žaláře.
Příštího dne byl královský zbrojíř a mistr cechu kovolijců vyslýchán před radou a usvědčen z velezrady. Dokonce ani mistři jiných cechů nedokázali SlanživalIptrekiru zachránit. Nařídil svým mužům, aby zaútočili na osobu krále. Byl veřejně popraven a jeho hlava byla vystavena před davy.
Nicméně královi nepřátelé v radě - a nejenom jeho nepřátelé, celá rada - byli pobouřeni, že panovník vtrhl do míst, posvěcených dlouhou tradicí. Byl to další skutek šílence, který by nikdy nebyl spáchal, kdyby královna MyrdemInggala byla nablízku, aby jeho šílenství krotila.
JandolAnganol přesto vyslal posla k Sayrenu Stundovi, králi Oldoranda, svému budoucímu tchánovi. Věděl, že zničení Oldoranda, které bylo kdysi vyhlazeno invazí fagorů, mělo za následek reformu řemeslnických cechů a obnovení jejich zařízení. Oldorandské tavírny by tedy měly být modernější než borlienské. V posledním okamžiku si vzpomněl, že by měl sousedovi poslat dar pro Simodu Tal.
Sayren Stund poslal sousedovi snědého hrbáče jménem Fard Fantil. Dostavil se s pověřovacími listinami, podle nichž měl být odborníkem na tavící pece, který ovládá nové metody. JandolAnganol ho neprodleně poslal pracovat.
Bezprostředně nato se před krále dostavila delegace kovolijeckého cechu, s obličeji popelavými, a stěžovala si na Fard Fantilovu tvrdost a nepřátelství vůči nim.
"Mám rád zatvrzelé muže," zahřměl JandolAnganol.
Fard Fantil nechal dílny cechu přestěhovat na úbočí kopce mimo Matrassyl. Tam byl dostatek dříví na dřevěné uhlí a stálá zásoba proudící vody, která byla nezbytná k pohonu stoupoven.
Nikdo v Borlienu předtím o stoupovnách neslyšel. Fard Fantil jim pohrdavě vysvětlil, že to je jediný způsob, jak rudu dostatečně rozdrtit. Řemeslníci se poškrábali na hlavách a začali nespokojeně bručet. Fard Fantil je proklel.
Rozhněvaní, že museli odejít z vlastní městské čtvrti, dělali všechno možné, aby nové zařízení sabotovali a uvrhli cizince v ne-milost. Král stále neměl žádné zbraně.
Když Dienu Pašaratid tak nečekaně zmizela ode dvora a odešla za manželem do Uskutošku, nechala u dvora některé členy sibornalské družiny. JandolAnganol je dal uvěznit. Nařídil, aby předvedli jednoho z Uskutů a nabídl mu svobodu, když pro něho navrhne výkonnou tavící pec.

Chladný mladý muž měl dokonalé způsoby, tak dokonalé, že vždy, když krále oslovil, uklonil se.
"Jak Tvoje Výsost ví, nejlepší taviči pece pocházejí ze Sibornalu, kde je toto řemeslo velmi vyspělé. Místo dřevěného uhlí používáme jako palivo lignit a vyrábíme tu nejlepší ocel."
"Pak tedy chci, abys pro mne navrhl pec, která se dá použít tady, a já se ti za to odměním."
"Tvoje Veličenstvo ví, že kolo, ten základní velký vynález, se zrodilo v Sibornalu, a v Kampannlatu ho před několika staletími ještě neznali. Také mnohé ze zemědělských plodin pocházejí ze severu. Ty pece, které jsi zničil - dokonce i ty pocházejí ze Sibornalu, třebaže z období minulého Velkého roku."
"Nyní si přejeme něco současnějšího." JandolAnganol se snažil krotit hněv.
"Dokonce i když se kolo dostalo do Borlienu, Veličenstvo, nikdy nebylo plně využito. Dá se použít nejenom v dopravě, ale také na mletí, v hrnčíř-ství, v zavlažování. Tady v Borlienu nemáte žádné větrné mlýny jako my v Sibornalu. Domníváme se, Veličenstvo, že národy Kampannlatu jsou příliš pomalé, než aby se dokázaly přizpůsobit pokroku civilizace."
Kolem královy čelisti se rozrůstala pozoruhodná růžová skvrna, vycházející slunce jeho hněvu.
"Nežádám po tobě větrné mlýny. Chci pec schopnou vyrobit ocel na moje zbraně."
"Tvoje Veličenstvo možná chtělo říct na zbraně, napodobující sibor-nalský model."
"Bez ohledu na to, co jsem chtěl říct, tobě říkám, že po tobě chci, abys pro mne vyrobil dobrou pec. Rozumíš tomu nebo mluvíš jenom v sibiš?"

"Odpusť, Veličenstvo, myslel jsem, že je ti jasné moje postavení. Dovol mi vysvětlit ti, že nejsem řemeslník, ale úředník velvyslance, zručný v práci s čísly, ne s cihlami a podobně. Nejsem schopný postavit pec o nic víc než Tvoje Veličenstvo."
Král stále neměl pušky.
JandolAnganol trávil stále více času se svými fagorskými vojáky. Protože věděl, že je nutné všechno jim neustále opakovat, každý den jim vnucoval myšlenku, že ho budou v celé síle provázet do Oldoranda, aby v tom cizím městě vykonali velkolepou přehlídku u příležitosti jeho sňatku.
Na území paláce byla vyhrazená místa, kde se král a fagorská stráž setkávali jako rovný s rovným. Žádný člověk nevstoupil do příbytků fagorů. Tuto zásadu musel respektovat i král, stejně jako před ním VarpalAnga-nol. Bylo nemyslitelné, aby v této záležitosti překročil stanovenou hranici takovým způsobem, jako to udělal v tradičních čtvrtích kovolijeckého cechu.
Jeho hlavním fagorským majorem byla gilota jménem Ghht-Mlark Chzarn, kterou JandolAnganol oslovoval Chzarn. Hovořili spolu v hurd-huštině.
Protože král věděl o odporu prvotních k Oldorandu, znovu jim vysvětlil, proč vyžaduje přítomnost První fagorské na své svatbě.
Chzarn odpověděla.
"Byla uskutečněna promluva s našimi mocnými předky. Mnoho řeči se vytvořilo v našich myslích. Bylo nám oznámeno, abychom učinili pochodování s tvou urozenou osobou do Hrl-Drra Nhda v zemi Hrrm-Bhhrd Ydohk. Toto pochodování vykonáme na tvůj rozkaz."
"V pořádku. Je dobré, že spolu učiníme pochodování. Jsem potěšen, že ti ve stadiu ukončení jsou v souhlasu. Máš říct ještě něco?"
Ghht-Mlark Chzarn před ním stála netečná a její hluboké růžové oči byly téměř ve stejné úrovni s jeho. Cítil její pach a vnímal sotva slyšitelný zvuk jejího dechu. Protože fagory znal už dlouho, věděl, že mu řekne ještě víc. Členové gardy za ní byli stejně neteční, tiskli se k sobě, kožich ke kožichu. Z jejich řad se ozvalo občasné pšouknutí.
Třebaže JandolAnganol byl netrpělivý člověk, něco v rozvážnosti fagorů - v tom silném dojmu, že to, co říkají, nepochází od nich, ale spíš odněkud z velké dálky, vysíláno z jakéhosi pradávného zdroje vědění, ke kterému on nikdy nebude mít přístup - ho uklidňovalo. Stál před majorem téměř tak nehybně, jako ona stála před ním.
"Další říkání." Ghht-Mlark Chzarn použila větu, kterou král dobře znal. Než mohou začít hovořit o novém tématu, je třeba navázat spojení s těmi ve stadiu ukončení, aby nebyl narušen sled aneotických myšlenek.
Hovořili spolu tak, jak to vyžadovala tradice, ve vojenské místnosti zvané Klarigát; lidé vstupovali na jednom konci, fagorové na druhém. Zdi pomalovali fagorové propletenými vzory v zelené a šedé. Strop byl tak nízký, že trámy byly poseté stopami po špičkách rohů prvotních -možná úmyslně, ke zdůraznění skutečnosti, že příslušníci fagorské gardy nikdy nebyli zbavováni rohů.
Pouze jeden bůh chránil krále, Akhanaba, Všemocný; mučilo ho mnoho démonů. Fagorové mezi ně nepatřili; byl zvyklý na odměřenou promyšlenost jejich řeči a nikdy je nepovažoval - tak jako ostatní lidé - buď za příliš mdlého rozumu nebo pomatení v myšlenkách.
A v těchto dnech vnitřních muk objevil další skutečnost, kterou na svých gardách mohl obdivovat. Nebyli posedlí pohlavní žádostivostí. Přemýšlel o tom, že proudy chlípných myšlenek, které okupují mysl mužů a žen u dvora - včetně jeho vlastní mysli, navzdory spojení boha a důtek - jsou myslím prvotních neznámé.
Fagorská sexualita měla přesnou periodicitu. Giloty přicházely do období pohlavní roztouženosti pravidelně jednou za čtyřicet osm dní, zatímco staluni vykonávali pohlavní akt každé tři týdny. Ke koitu docházelo bez dlouhých ceremonií a ne vždy v soukromí. Právě kvůli nedostatku studu v tom, co bylo pro lidi aktem tajnějším než modlitba, se rasa prvotních stala symbolem chlípnosti. Kozonoh, vztyčené rohy, to byla pro lidstvo znamení nevázaného páření. Docela běžné byly povídačky o stalunech znásilňujících ženy - a příležitostně i muže - a ty často vedly k pogromům a čistkám, v nichž bylo tolik fagorů zabito.
Když major dospěla ke své myšlence, byla stručná: "Při našem pochodování do Hrl-Drra Nhda v zemi Hrrm-Bhhrd

Ydohk se žádá tvoji prvotní udělat skvělé vystoupení. Tak aby tvoje moc jasně zazářit před lidem Hrl-Drra Nhda. Přicházejí doporučení, že vojsko na přehlídce musí mít nesení..." Následovala dlouhá odmlka, zatímco koncept byl usilovně tvarován v myšlenku, "...nové zbraně."
JandolAnganol se značnou bolestí řekl: "Museli bychom je koupit od Sibornalu. My v Borlienu je zatím vyrobit neumíme."
Na zdech místnosti stály kapičky sražené páry. Horko bylo úmorné. Chzarn učinila králi dobře známé gesto značící "počkat".
Opakoval větu. Ona opakovala gesto "počkat".
Po konzultaci jak s živými, tak s těmi ve stadiu ukončení major oznámila, že potřebné zbraně budou získány. Třebaže král chápal boj, kterým fagor prošel, než verbalizoval aneotický, neodolal, aby se nezeptal, jakým způsobem budou nové zbraně získány.
"Mnoho řeči se vytvořilo v našich myslích," pravila Chzarn po další pauze.
Pak následovala odpověď. Přešla do eotemporálního, aby byly jasné časy. Odpověď bude doručena, dokonce má být doručena nyní, ale král přesto musí vyčkat na jiný čas, na další tenner. Jeho moc bude velká v Hrl-Drra Nhdu. Držte rohy vzpřímené.
Musel se spokojit s touto odpovědí.
Na rozloučenou se JandolAnganol naklonil, s rukama svěšenýma podél těla a krkem nataženým. Gilota učinila totéž a vystrčila hlavu nad vemena a velké sudovité tělo. Nerohatá hlava se přiblížila k rohaté, čela se dotkla, mysli se spojily. Pak se obě strany rychle odvrátily.
Král dveřmi "Pouze pro lidi" opustil Klarigát.
V nitru mu vřelo vzrušení. Jeho fagorská garda vyrobí své vlastní zbraně. Jak jsou mu věrní! Jak oddaní, víc než lidské bytosti! Neuvažoval o jiném možném výkladu Chzarniných slov.
Krátce si vzpomněl na šťastné dny, kdy jeho tělo dobývalo rozkošné ženské obliny Cune; ty časy pohody a sexuálních radovánek jsou pryč. Teď musí myslet především na tyto tvory, kteří mu pomohou zbavit Borlien nepřátel.
Chzarn a fagorští vojáci opustili Klarigát v jiném rozpoložení než král. Stěží se o nich dalo říct, že mají nějaké změny nálad. Jejich krevní tok se zrychloval nebo zpomaloval v závislosti na dýchání; tak tomu bylo odjakživa.
To, o čem spolu hovořili v Klarigátu, Ghht-Mlark Chzarn oznámila samotnému matrassylskému kzahhnovi Ghht-Yronz Tharlovi. Kzahhn panoval pod svou horou a nevěděl o něm dokonce ani král. V těchto zlých dobách, kdy Freyr se spalujícím dechem klesal vzdušnými pásy stále níž, fagorové většinou žili v beznaději. Krev v tepnách jim zlenivěla. Jednotky žijící v nížinách se nechaly zotročit lidmi. Nyní však dostali znamení a v jejich nitru se pohnula naděje.
Před kzahhna Ghht-Yronz Tharla byl předveden pozoruhodný Syn Freyru, zajatec kancléře upadlého v nemilost, jménem Bhrl-Hzzh Rou-pin. Přišel z jiného světa a věděl toho o Katastrofě téměř tolik, kolik věděli prvotní. Těm pod horou přinesl Bhrl-Hzzh Roupin starobylou pravdu, kterou ostatní Synové Freyru zavrhli. Kancléř ani král věcem, o kterých mluvil, nevěnovali pozornost; jednotka Ghht-Yronz Tharla si je však vyslechla velmi pečlivě a v jejich myslích vzklíčilo rozhodnutí.

Řeč neznámého Syna Freyru totiž potvrdila hlasy ze stadia ukončení, o kterých se už začínali domnívat, že slábnou. Synové Freyru byli stvořeni špatně, s ubohým smyslem pro jednotu. Stejný byl podle hlášení věrného zvěda Yuliho i král. Ten slabý král jim totiž nabídl šanci opět zaútočit na tradičního nepřítele. Tím, že ho zdánlivě poslechnou, budou moci potlačit svou bolest a pocit křivdy, způsobené Hrla-Drra Nhdem, starobylým Hrrm-Bhhrd Ydohkem. Je to nenáviděné místo, kdysi dávno prokleté jedním z Velkých, nyní jen keratinovou postavou, dobyvačným kzahhnem Hrrl-Brahl Yprtem. Znovu tam poteče rudá krev.
Je zapotřebí odvahy. Bděte. Držte rohy vzpřímené.
Aby získali ruční palné zbraně, bude pouze zapotřebí sledovat příznivé vzdušné pásy. Fagorové byli příležitostnými spojenci Nondadů a pomáhali jim proti Synům Freyru. Nondadi bojují proti Synům Freyru, kteří se nazývají Uskuti. Uskuti - hanba vyslovovat to jméno - požírají mrtvá těla Nondadů a tím jim znemožňují útěchu Osmi temnot... Nondadi svými hbitými prsty dokáží sebrat ruční zbraně uskutské rase. A ty ruční zbraně přinesou zkázu Synům Freyru.
Tak se i stalo. Než uplynul další tenner, král JandolAnganol byl vyzbrojen sibornalskými mušketami - zbraněmi dodanými ne jeho spojenci z Pannovalu či Oldoranda, ne vyrobenými jeho vlastními Zbrojíři, ale získané křivolakými cestami jako dar od těch, kdo byli jeho nepřáteli.
Takto se nový způsob zabíjení pomalu šířil po Helikonii.
O něco později a po mnoha sporech hrbatý Fard Fantil zřídil dílnu na zbraně vně Matrassylu. Nově získané zbraně posloužily jako modely. Po spoustě proklínání svých pracovních sil hrbáč vyrobil pušky, které neexplodovaly a střílely dost přesně.
Do té doby sibornalští řemeslníci zlepšili své modely a zdokonalili pušku s kolečkovým zámkem, která odpálila pánvičku s prachem pomocí otáčivého pazourkového kolečka, nikoliv starým nespolehlivým doutná-kem.
Plný sebedůvěry založené na nových zbraních král oblékl brnění, vysedl na Chocholatou a jel do války. Ještě jednou vedl nelidskou armádu proti svým nepřátelům, otrhané chátře driatských kmenů, které pod vedením Darvliše Lebky terorizovaly Kosgatt.
Obě síly se střetly jen pár mil od místa, kde JandolAnganol utržil své zranění. Tentokrát byl Orel Borlienu zkušenější. Po celodenním boji patřilo vítězství jemu. První fagorská ho slepě následovala. Zabíjeli Driaty, hnali je na bezhlavý útěk, shazovali je do strží. Ti, kteří přežili, se rozutekli po žlutohnědých kopcích, mezi kterými se předtím vynořili. Supové měli naposledy příležitost chválit Darvlišovo jméno.
Ověnčen triumfem, vrátil se král do hlavního města, s Darvlišovou hlavou naraženou na kůlu.

Hlavu umístili nad bránu matrassylského paláce, aby tam shnila, dokud z Darvliše skutečně nezůstane nic než lebka.
Billy Xiao Pin v žádném případě nebyl mezi obyvateli Avernu jediným, kdo snil o královně MyrdemInggale. K tak intimním věcem se muži přiznávali zřídkakdy, dokonce i před přáteli. V jejich vyhýbavé společnosti emoce vyplouvaly na povrch jen nepřímo - například při všeobecném zatracování nedávného chování krále JandolAnganola.
Pouhý pohled na hlavu thribriatského válečníka na kůlu u brány JandolAnganola paláce stačil vyprovokovat hlasité protesty této skupiny.
Jeden z jejích mluvčích řekl: " To monstrum okusilo krev smrtí myrdolátorů. Teď shromažďuje zbraně, za které prodal královnu královen. Kde přestane? Měli bychom ho jasně usměrnit, dokud nezatáhne do války celý Kampannlat. "
Tak, jak JandolAnganol v Borlienu užíval opět určité obliby, ve kterou doufal, na Avernu naopak vzbudil neobvyklé pohoršení.
Stížnosti, které na něj vznášeli, se ozývaly i předtím, o jiných tyranech. Bylo výhodnější vinit vůdce než ty, co se nechávali slepě vést; o nelogičnosti jejich postavení se zmiňovali málokdy. Měnící se podmínky, nedostatek potravin a materiálu zaručovaly, že heli-konská historie byla neustálou sérií bojů o moc, historií diktátorů, kteří si získávali širokou podporu.
Návrh, aby Avernus podnikl něco, čím by učinil přítrž tomu či onomu útlaku, také nebyl zdaleka nový. Ani hrozba intervence nebyla zcela planou.
Když pozemská kolonizační loď v roce 3600 n.l. vstoupila do systému Freyr-Batalix, zřídila základnu na Aganipu, vnitřní planetě, nejbližší Helikonii. Na Aganipu bylo vysazeno 512 kolonistů. Narodili se ze zkumavky na palubě lodi během závěrečných let její pouti. Informace zakódované v DNA oplodněných lidských vajíček byly přeneseny do 512 umělých děloh. Výsledné děti - první lidské bytosti, které se procházely po palubě lodi během jejího letu v trvání jednoho a půl tisíciletí - byly vychovávány náhradními matkami v několika velkých rodinách.
Když přistály na Aganipu, bylo mladým lidským bytostem od patnácti do jednadvaceti pozemských let. V té době už za pomoci automatizovaných procesů a místních přírodních zdrojů probíhala stavba Avernu.
Díky nejedné téměř katastrofě trval ambiciózní konstrukční program osm let. Během tohoto nebezpečného období byl Aganip používán jako základna. Když bylo dílo hotovo, mladí kolonisté byli přepraveni do nového domova.
Mateřská loď pak systém opustila. Obyvatelé Avernu zůstali samotni - víc samotni, než kdykoli předtím jakékoli lidské bytosti.
Nyní, o 3269 pozemských let později, byla stará základna pohřebištěm, které jen příležitostně navštěvovali osvícení. Stala se součástí avernuské mytologie.
Na Aganipu se nacházely mnohé minerály. Nebylo by nemožné přistát na planetě a tam postavit flotilu lodí, které by zaútočily na Helikonii. Dalo by se to uskutečnit. Bylo to však nepravděpodobné, protože na Avernu nebyli žádní technici školení pro takový projekt.
Horké hlavy, které si šeptaly o možnosti invaze, by musely pracovat proti étosu výzkumné stanice planety Země, který byl zásadně proti jakékoliv intervenci.
Ba co víc, horké hlavy měli jen muži. Ti však museli bojovat s ženskou částí populace, která utrápeného krále obdivovala. Ženy pozorovaly krále JandolAnganola, jak porazil Darvliše. Bylo to velké vítězství. JandolAnganol byl hrdinou, který hodně trpěl pro svou zemi, třebaže jeho cíl byl krátkozraký. Byl tragickou postavou.
Ženská část obyvatelstva snila nanejvýš o takovém druhu intervence, ve kterém by sestoupily do Borlienu a stály by JandolAnganolovi po boku, ve dne i v noci.
A když tyto poslední události dorazily na Zemi?
Mnozí souhlasně přikyvovali a schvalovali JandolAnganola rozhodnutí vystavit právě tuto část Darvlišova těla. Ne Lebkovu nohu, která toho muže nesla z bitvy do bitvy. Ne jeho genitálie, které zplodily tolik bastardů, kteří se zasloužili o budoucí problémy. Ani jeho ruce, které umlčely tolik nepřátel. Ale jeho hlavu, která o všech těchto zlech rozhodovala.

XIV - Tam, kde žijí flambregové

Město Askitoš plnily bílé stíny. Vplétaly se mezi šedé budovy. Když člověk kráčel bledými ulicemi, i on přebíral jejich bledost. Byla to slavná uskutská "prašná mlha", jemná, ale oslepující clona chladného suchého vzduchu, který sestupoval z náhorních rovin, jež se zvedaly za městem.
Freyr na nebesích zářil jako gigantická jiskra v prázdnotě. Panoval sibornalský šerosvit. Batalix znovu vyjde za hodinu či dvě. Teď na obloze plála jenom větší hvězda. Batalix vyjde a zapadne ještě před západem Freyru a - v tomto časném jarním období - nikdy nedosáhne zenitu.
Zahalený v nepromokavém plášti, SartoriIrvraš hleděl na přízračné město, které mu mizelo z dohledu. Utonulo v prašné mlze, stalo se holými obrysy, pak zmizelo docela. Zlaté přátelství však nezůstalo v mlze samo. Dobře zachumlaný pozorovatel rozpoznal před přídí jolu s prvotními veslaři. Mocně napínali svaly, když táhli válečnou loď z přístavu.
Poblíž se občas mihly další přízraky lodí, jejichž plachty ochable visely nebo sebou plácaly jako mrtvé kůže.
Uskutská loď vyrážela za svým dobyvačným posláním.
Když rozmazaná záře na východním horizontu zvěstovala východ Batalixu, byli z ponurého kanálu venku. Zvedl se vítr. Pruhované plachty se jim nad hlavami pohnuly a napjaly. Nebylo jediného námořníka na palubě, který by v duchu nepocítil úlevu; považovali to za šťastné znamení pro dlouhou cestu.
SartoriIrvraše sibornalská znamení nezajímala. Pokrčil vyhublými rameny pod vatovaným keedrantem a zamířil do podpalubí. Na palubních schůdcích se ho ujal Io Pašaratid, bývalý velvyslanec v Borlienu.

"Povedeme si dobře," kýval moudře hlavou. "Vypluli jsme ve správný čas a znamení se vyplnila tak, jak bylo požadováno."
"Výborně," SartoriIrvraš zívl. Kněží-válečníci z Askitoše, kteří chystali zámořskou výpravu, nechali nastoupit každého deuteroskopa, ast-romancera, uranometrika, hieromancera, meteorologika, metempiciristu a kněze, kteří byli po ruce, aby určil tenner, týden, den, hodinu a minutu, kdy má Zlaté přátelství vyplout, aby cesta byla co nejzdařilejší. V úvahu vzali i znamení zvěrokruhu, ve kterých se narodili členové posádky, a dřevo, z něhož byl vyroben kýl.
Nejpřesvědčivější znamení však leželo na nebesích, kde YarapRombryova kometa, planoucí vysoko na severní noční obloze, měla vstoupit do konstelace zvěrokruhu Zlaté lodi v šest hodin, jedenáct minut a devadesát vteřin dnešního rána. Přesně v tom okamžiku byla uvolněna vlečná lana a veslaři se chopili vesel.
Na SartoriIrvraše to bylo příliš brzy. Nevítal dlouhou a nebezpečnou cestu s nadšením. Zvedal se mu žaludek. Nelíbila se mu role, kterou na něj hodili. A jako korunu všeho zla potká Io Pašaratida, který si tu chodí po lodi a je až podezřele přátelský, jako by se nikdy nebyl ocitl v nemilosti Borlienu. Jak se má člověk k takovému muži chovat?
Zdálo se, že Dienu Pašaratid dokáže zařídit všechno, snad díky tomu, že vychytrale vtáhla bývalého JandolAnganola kancléře do svých plánů a díky návrhům její válečné komise. Zachránila manžela před vězením. Dovolili mu plavit se s vojskem na Zlatém přátelství v hodnosti kapitána střelců - ti nahoře možná pochopili, že dlouhá plavba po moři na karace o výtlaku 910 tun je srovnatelná s vězením, ba dokonce s trestem ve Velkém kole Kharnabharu.
Navzdory tomu, že jen o vlásek unikl spravedlnosti, se Pašaratid choval ještě arogantněji než obvykle. Vychloubal se SartoriIrvrašovi, že než doplují do Ottassolu, bude velet vojsku; takže má velkou šanci stát se pak velitelem ottassolské pevnosti.
SartoriIrvraš si lehl na kavalec a zapálil si rozrazilku. Vzápětí se ho zmocnila mořská nemoc. Na cestě do Askitoše s ní problémy neměl. Ted si to vynahrazovala.
Po tři dny bývalý kancléř odmítal veškerou potravu. Když se čtvrtého dne probudil, bylo mu skvěle. Vydal se na palubu.
Viditelnost byla dobrá. Freyr je pozoroval přes hladinu vod nízko na severo-severovýchodě, ze směru, odkud Zlaté přátelství vyplulo. Stín lodi tančil po kobaltové modři svěžího moře. Vzduch se koupal ve světle a chutnal nádherně. SartoriIrvraš se protáhl a zhluboka se nadechl.
Nikde nebylo vidět zemi. Batalix byl za obzorem. Z lodí, které je provázely z přístavu jako čestná stráž, zbyla pouze jedna. S plachtami ve větru napjatými jim plula dvě námořní míle na závětrné straně. V modré dálce se ztrácela skupina sleďařských korábů.
Tak byl potěšen tím, že je schopný stát, aniž by se cítil jako troska, tak hlasitá byla píseň plachet a ráhnoví, že málem přeslechl pozdrav, který se za ním ozval. Když ho oslovili znovu, otočil se a pohlédl do tváří Dienu a Io Pašaratidovým.
"Bylo ti zle," oslovila ho Dienu. "Je mně to moc líto. Borlieňané bohužel nejsou dobrými námořníky, nemam pravdu?"
"Alespoň už je ti lépe," zamlouval to Io rychle. "Nic zdraví neprospěje víc než dlouhá cesta. Plavba bude zhruba třináct tisíc mil dlouhá, takže s příznivým větrem bychom tam měli být za dva tennery a tři týdny -chci říct před Ottassolem."
Příštích pár dní se věnoval tomu, že SartoriIrvraše vzal na prohlídku lodi a do posledního detailu mu vysvětlil, jak co funguje. SartoriIrvraš si dělal poznámky o tom málu, co ho zajímalo, a ve svém borlienském srdci si přál, aby jeho vlastní země byla tak zběhlá v záležitostech mo-řeplavby. Uskutové a jiné národy Sibornalu měli sdružení a cechy, které se obecně podobaly cechům civilizovaných kampannlatských národů; ale jejich námořní a vojenské cechy vynikaly nad ostatní počtem a schopnostmi a triumfálně přežily/přežívaly by (protože čas byl kondicionál věčný-konjuktivní) Zimu Weyru. Zimy, jak mu Pašaratid vysvětlil, bývají tady na severu obzvlášť kruté. V nejchladnějších staletích Freyr zůstává neustále za obzorem. Zima navždy zůstává v jejich srdcích.
"O tom nepochybuji," přikývl SartoriIrvraš vážně.
V Zimě Weyru byli lidé severu uvězněného v ledu ještě více závislí na mořích než v období Velkého léta. Proto měl Sibornal jen pár soukromých lodí. Většina lodí byla majetkem cechu kněží-mořeplavců. Emblémy cechu zdobily plachty a činily tak z věci čistě funkční předmět jisté krásy.
Na hlavní plachtě se rýsovalo znamení Sibornalu, dva soustředné kruhy spojené dvěma zvlněnými čarami.
Zlaté přátelství měla přední, hlavní a zadní stěžeň. Blindu, plachtu nad čeleném, zvedali jen za příznivého větru, aby zvýšili rychlost. Io Pašaratid mu vysvětlil, kolik přesně čtverečních stop plachet by mělo být napnuto v tu či onu dobu.
SartoriIrvrašovi nebylo zcela proti mysli nechat se nudit proudem údajů. Většinu života věnoval snaze oddělit povídačky od skutečnosti a naslouchat nyní neutuchajícímu proudu faktů bylo docela lákavé. Nicméně uvažoval o tom, proč Io Pašaratid zachází tak daleko, aby mu dal najevo přátelství; nepatřilo to mezi charakteristické povahové rysy Sibornalanů. Nebylo to obvyklé ani v Matrassylu.
"Obávám se, že SartoriIrvraše svým vysvětlováním unavuješ, drahý," poznamenala Dienu šestého dne plavby.
Opustila je a odešla na nejvyšší místo na zádi, za kotec, ve kterém drželi samici aranga. Každá stopa paluby byla k něčemu využitá - musela se na ni vejít lana, skladiště, dobytek, děla. Potloukaly se tam také dvě kompanie vojska, které se plavily s nimi a byly nuceny trávit většinu dne, ať bylo vlhko nebo hezky, venku na palubě. Vojáci jen postávali a překáželi námořníkům v práci.

"Určitě se ti stýská po Matrassylu," promluvil Io Pašaratid hlasitě do větru.
"Ano, postrádám klid svých studií."
"A jiné věci určitě také, jak si umím představit. Na rozdíl od mnoha mých uskutských společníků mně se v Matrassylu líbilo. Byl velmi exotický. Také příliš horký, samozřejmě, ale to mi nevadilo. Seznámil jsem se tam s milými lidmi."
SartoriIrvraš pozoroval aranga, který se urputně snažil v ohradě otočit. Poskytoval mléko pro důstojníky. Věděl, že Pašaratid nakonec dojde k tomu, co má v úmyslu říct.

"Královna MyrdemInggala je krásná žena. Je to ostuda, že ji král vypověděl, nemyslíš?"
A je to. Než odpověděl, chvíli počkal.
"Král je přesvědčen, že jeho povinnost spočívá ve službě zemi..."
"Jistě jsi pln hořkosti z toho, jak se k tobě zachoval. Určitě ho nenávidíš."
Když SartoriIrvraš neodpověděl, Pašaratid řekl, nebo spíš mu tiše křikl do ucha: "Jak se ten medvěd mohl vzdát ženy tak půvabné, jako je královna? "
Žádná odpověď.
"Tvoji krajané jí říkají 'královna královen', nemám pravdu?"
"Tak je to správně."
"Nikdy v životě jsem neviděl nikoho tak krásného."
"Její bratr, YeferalOboral, byl mým blízkým přítelem."
Tato poznámka Pašaratida umlčela. Vypadal, jako by jejich rozhovor už chtěl ukončit, když tu najednou přemožen city vzdychl: "Být tak v přítomnosti královny MyrdemInggaly - jenom ji vidět - milovala muže - ovlivnila muže jako..."
Větu nedokončil.
Počasí bylo proměnlivé. Složitý systém oblastí vysokého a nízkého tlaku přinášel mlhy, horké nahnědlé deště, stejné, jaký je potkal na cestě do Sibornalu - "pravidelný uskutský stoupač-klesač"' - a období jasu, kdy na pravoboku občas letmo zahlédli bezútěšné pobřeží Loraje. Navzdory potížím pokračovali rychle a do plachet jim vanuly buď teplé větry z jihovýchodu nebo mrazivé ze západu nebo severozápadu.
Nuda způsobila, že se SartoriIrvraš obeznámil s každou částí lodi. Viděl, jak se muži na lodi mačkají, že musejí spát i na svinutých lanech nebo truhlicích v podpalubí, s patami podloženými lodním pažením. Nikde nebyla ani píď volného prostoru.
Den po dni byl zápach na lodi silnější. Když chtěli vykonat velkou potřebu, muži se staženými kalhotami obcházeli ráhna na boku lodi, kde museli balancovat a držet se lana, které viselo z ráhna. Močili přes zábradlí na pravoboku - a na tuctech dalších míst, soudě podle pachového důkazu. Důstojníci na tom byli téměř stejně. Ženy se těšily většímu soukromí.
Po téměř třech týdnech plavby na moři byla provedena změna kurzu ze západního na severozápadozápadní a Zlaté přátelství a jeho doprovod vpluly do Zálivu pronásledování.
Záliv pronásledování byl velkým, melancholickým vrubem na pobřeží Loraje. Byl široký přes tisíc mil a zakusoval se pět set mil hluboko do vnitrozemí. Už v jeho ústí se moře zklidňovalo, vítr den za dnem ustával a teplota klesala. Brzy se pohybovali skrze perleťový závoj, narušený jenom výkřiky muže, který měl hlídku a oznamoval hloubku. Pluli podle přibližného odhadu.
SartoriIrvraše se zmocnila netrpělivost. Uchýlil se do své kabiny, kde kouřil a četl si. Dokonce ani tyto činnosti ho nedokázaly uspokojit, protože žaludek mu vyl jako ztracený pes. I jeho, v časech blahobytu hubeného muže, lodní příděly už nutily utahovat si opasek. Příděly pro muže sestávaly z nasolených ryb, cibulek, olivového nebo rybího oleje a chleba každé ráno, polévky uprostřed dne a opakování snídaně jako večerního jídla, kdy rybí maso vystřídal tvrdý sýr. Dvakrát za týden dostal každý muž džbánek fíkového vína nebo yoodhlu.
Muži si tuto dietu doplňovali čerstvě ulovenými rybami, které chytali na udice přes bok lodi. Důstojníci na tom nebyli o moc lépe, s výjimkou občasného přídělů páchnoucího mléka arangů, do kterého přidávali pálenku pro ty, kteří měli hlídku. Sibornalané si na tuto stravu nijak zvlášť nestěžovali, byli na ni zvyklí.
Rychlostí pěti uzlů překročili linii pětatřiceti stupňů severní šířky; tím opustili tropy a vpluli do úzké zóny severních teplot. Stejného dne uslyšeli v mlze strašidelný praskot, pak následovala série obřích vln, která rozhoupala loď. Nato se opět rozhostilo ticho. SartoriIrvraš vystrčil hlavu z kabiny a zeptal se prvního námořníka, který šel kolem, co to bylo.
"Pobřeží," odpověděl muž. V záchvěvu hovornosti dodal ještě: "Ledovce. "
SartoriIrvraš spokojeně přikývl. Vrátil se zpět k poznámkovému bloku, který se mu z nedostatku jiné lepší činnosti stával deníkem.

"Dokonce i přesto, že Uskuti nejsou civilizovaní, prohlubují moje znalosti o světě. Jak dobře vědí učenci, naše planeta je tísněna dvěma velkými pásy ledu. Na nejzazším severu a nejzazším jihu jsou země složené pouze z ledu a sněhu. Ubohý kontinent Sibornal především je plný této nudné hmoty, což může vysvětlovat mrtvá srdce jeho lidu. Zdá se, že Sibornala-né nyní opět míří ke sněhu a ledu, jako by přitahováni magnetem, místo aby se plavili k teplejším mořím. Nebudu pátrat, co by mohlo být účelem této odchylky z kurzu -protože si nepřeji riskovat další přednášky od mého osobního démona, Pašaratida. Alespoň budu moci zahlédnout tu hrůznou rozměrnost, která tvoří alfu a omegu světa."
V noci přišla bez varování prudká bouře. Zlatému přátelství nezbývalo nic jiného než vplout do ní a vzdorovat jí. Na trup lodi útočily obrovské vlny a rozstřikovaly se až vysoko v ráhnoví. Celou lodí se rozléhalo zlověstné klepání, jako by se nějaký obr z hlubin dožadoval vstupu na palubu - takový alespoň měl dojem bývalý kancléř Borlienu, když se vyděšeně choulil na svém lůžku.
Jak vyžadovaly předpisy, zhasl jednoduchou lampu napájenou velrybím tukem, kterou měl v kabině. Pak tam ležel v hlučné temnotě, střídavě proklínal JandolAnganola a modlil se k Všemocnému. Obr z hlubin nyní loď pevně držel oběma rukama a kolébal ji tak, jako by nějaký šílenec houpal kolébku s úmyslem vyklopit z ní dítě na hlavu. Ke svému pozdějšímu údivu SartoriIrvraš usnul právě tehdy, když byl tento proces houpání na vrcholu.
Když se probudil, hladina byla opět klidná a pohyby lodi stěží znatelné. Okénkem v boku lodi spatřil mlhu, prosvětlenou skrovným slunečním svitem.
Vyšel po palubních schůdcích, prošel kolem spících vojáků a zahleděl se na oblohu. Mezi ráhnovím byla zapletena bledá stříbrná mince Freyru. Na mysl mu přišel pohádkový příběh, který tak rád čítával v přítomnosti královny královen

TatromanAdale, příběh o stříbrném oku, které nakonec zmizelo.
Muž, který měl hlídku, nahlas zavolal hloubku. Po moři pluly ledové kry, mnohé absurdních tvarů. Některé připomínaly zakrslé stromy nebo monstrózní houby, jako by si bůh ledu usmyslel vytvořit groteskní protějšky skutečné přírody. Právě ony způsobovaly to příšerné klepání, když bouře byla na vrcholu. Všichni mohli děkovat osudu, že jen pár ledovců mělo poloviční velikost lodi. Jejich tajuplné tvary se vynořovaly z mlhy a pak se znovu rozplývaly v dálce, měnily se v pouhou abstrakci.

Po chvíli cosi přinutilo SartoriIrvraše přesunout pozornost a vzhlédnout. Za úzkým pruhem vody viděl dvě fagoří hlavy. Oči těch hlav nehleděly na proplouvající loď, ale jedna na druhou... Každá hlava měla protáhlý obličej s mizantropickou čelistí, oči chráněné kostnatými výběžky a dva vzhůru zatočené rohy.
A přece. Ještě než SartoriIrvraš zvířata poznal, věděl, že se mýlí. Nebyli to fagorové. Viděl dvě divoká zvířata, která měla v úmyslu utkat se v boji.
Pohyb lodi způsobil, že mlha se odvalila a odkryla malý ostrov, nic víc než jen chomáč skal v moři, třebaže s příkrým malým útesem na bližší straně. Na vrcholu pusté koruny ostrova stála dvě čtyřnohá zvířata s hnědou srstí. S výjimkou barvy a postoje pozoruhodně připomínala prvotní.
Při bližším pohledu podobnost nebyla tak nápadná. Tato zvířata, která se zjevně postavila jedno proti druhému, postrádala odhodlanost a nezávislý pohled, tak typický pro fagory. Byly to především rohy, které SartoriIrvraše přivedly k mylnému závěru.
Jedno ze zvířat zvedlo hlavu a pohlédlo na loď. Druhé využilo okamžiku jeho nepozornosti a mocným pohybem ramene vyrazilo vpřed. Zvuk úderu se donesl až k lodi. Třebaže zvíře se nepohnulo dál než o tři stopy, vložilo do úderu celou váhu těla; od zadních nohou až k hlavě.
Druhé zvíře zavrávoralo. Pokoušelo se vzpamatovat. Než stačilo sklonit hlavu, přišel druhý náraz. Zvířeti uklouzly zadní nohy. Vzepjalo se, upadlo na záda a s velkým žbluňknutím rozrazilo vodní hladinu. Zlaté přátelství plulo dál. Scéna se ztratila v mlze.
"Asi jsi je poznal," ozval se hlas u SartoriIrvrašova lokte. "Jsou to flambregové z podřádu přežvýkavců."
Kněz-válečník admirál Odi Jeseratabhar k SartoriIrvrašovi během cesty promluvila zřídkakdy. Bývalý kancléř si přesto nenechal ujít jedinou příležitost, kdy ji mohl pozorovat při plnění povinností. Měla vznešené držení hlavy a hrdou chůzi. Navzdory ostrým vráskám v obličeji bylo její chování energické a muži její rozkazy plnili ochotně. Způsob rozmluvy a uniforma byly důkazem toho, že je vznešenou osobou; přesto měla k lidem neformální přístup, ba dokonce projevovala něco jako náznak nadšení. Líbila se mu.
"To pobřeží je hrozně opuštěné, paní."
"Jsou i horší. V primitivních časech měl Uskutošk ve zvyku vysazovat zde své odsouzence a nechat je tu, aby přežili, jak umí." Usmála se a pokrčila rameny, jako by zaháněla bláznivé vrtochy minulosti. Zpod ploché námořnické čapky, kterou měla na hlavě, vyklouzly dva světlé copy.
"Přežili ti odsouzenci?"
"Vskutku. Pár se jich přiženilo do místní populace Lorajů. Za hodinu půjdou někteří z nás na břeh. Abych tě odškodnila za svou nezdvořilost, s níž jsem tě doposud přehlížela, zvu tě, abys šel se mnou jako můj host. Můžeš se podívat, jak to vypadá v Zálivu pronásledování."
"Půjdu s tebou rád," odpověděl, potěšen, že bude moci alespoň na chvíli opustit loď.
Zlaté přátelství a Spojenectví pomalu pluly tichými vodami. Když se mlha rozplynula, objevilo se před nimi ponuré, bezbarvé pobřeží tvořené útesy. V místě, kde byly útesy vydrolené, se země svažovala k oceánu. K tomu místu loď nyní pomalu mířila. Snažila se udržet kurs mezi značným počtem malých ostrůvků, které nebyly ničím víc než jen naku-peninami kamenů. Lodím překážely také dlouhé, úzké štěrkové mělčiny. Z jedné mělčiny trčela k obloze žebra starého vraku. Nakonec přece jen Zlaté přátelství vyhodilo kotvu a posléze tak učinilo i Spojenectví. Výkřiky námořníků se prázdně rozléhaly pustinou.
Odi Jeseratabhar kavalírsky pomohla SartoriIrvrašovi slézt dolů z boku lodi. Za nimi šli Pašaratidovi, pak šest mužů ozbrojených těžkými puškami s kolečkovým zámkem. Fagorští veslaři se opřeli do vesel a člun vyplul mezi zrádnými mělčinami k rozbořené přístavní hrázi. Pobřežní scenérii dominovali fagory připomínající flambregové. Na kamenité pláži proti sobě bojovali dva obrovití samci s rohy zaklíněnými do sebe. Kopyta duněla po rozbitých škeblích. Samci měli hřívy; jinak se pohlaví dala těžko rozlišit. Stejně jako u jiných helikonských druhů si byla obě pohlaví velmi podobná; zřejmě kvůli výraznější rozdílnosti způsobené jednotlivými ročními obdobími. Jak samci, tak samice flambregů měnili barvu, od černé k odstínům červenohnědé, s bílou dolní polovinou těla. Měřili zhruba čtyři stopy v kohoutku, možná o něco víc. Všichni měli hladké, vzhůru zatočené rohy. Znaky na hlavách se různily.
"Mají období páření," poznamenala kněz-válečník admirál. "Jen divokost říje žene zvířata do potyček v ledové vodě."
Člun přistál u mola a skupina vystoupila. Pod nohama jim zakřupaly ostré kamínky. V dálce slyšeli prudké rány, jak led pukal a odpadával z ledovce do moře. Obloha měla barvu kovové šedi. Fagorští veslaři zůstali schoulení v člunu, kde nehybně svírali vesla.
K příchozím se vyhrnula armáda krabů a obklopila je, výhružně zvedajíc asymetrická klepeta. Ale krabi nezaútočili. Když jich mušketýři pár zabili pažbami pušek, korýši se na mrtvé druhy vrhli a roztrhali je na kusy. Ještě před touto hostinou se z mělké vody vymrštila zubatá ryba, popadla jednoho kraba a zmizela pod hladinou.
Střelci se na tom idylickém místě seřadili do úhledného šiku. Pracovali se zbraněmi v párech - jeden mířil, zatímco druhý podpíral hlaveň. Terčem bylo několik samic flambregů, které se procházely po břehu jen pár yardů od nich, zcela lhostejné ke skupině ze Zlatého přátelství. Zbraně vypálily. Dvě samice s kopáním padly k zemi.
Střelci si vyměnili pozice a zbraně. Další tři výstřely. Tentokrát padly k zemi tři krávy. Zbytek stáda se rozutekl.

Muži a fagorové se pak brodili mělkou vodou a přes štěrkové jazyky a křičeli, povzbuzováni nadšenými výkřiky z lodí, jejichž brlení byla obležena muži, kteří celou zábavu pozorovali.
Dva flambregové ještě nebyli mrtví. Jeden ze střelců měl nůž s krátkou čepelí. Zatímco se pokoušeli postavit na nohy a utéct, přeťal jim nožem páteř.
Nad místem začali kroužit velcí bílí ptáci, poletovali a komíhali hlavami sem a tam, protože cítili pach smrti. Střemhlav se vrhali dolů a ovívali muže křídly; jednoho poškrábali dlouhými paráty.
Zatímco muž s nožem pracoval, námořníci odháněli jak kraby, tak ptáky. Jedním dlouhým řezem otevíral břicha mrtvých zvířat. Sáhl dovnitř, vyndal vnitřnosti a játra a teplá je hodil stranou na břeh. Rychlými obratnými řezy oddělil zadní nohy od trupů. Paži měl potřísněnou zlatavou krví. Nad hlavou mu křičeli ptáci.
Fagorové nohy a trupy odnášeli do člunu.
Další kolo zabíjení.
Mezitím Pašaratid nechal z člunu vyložit sáně. Čtyři statní fagorové uchopili postraňky a vytáhli je na břeh.
SartoriIrvraše pozvali, aby šel s nimi.
"Uspořádáme pro tebe krátký výlet, aby sis mohl prohlédnout zemi, " pousmála se Jeseratabhar upjatě. Pomyslel si, že to je jejich omluva a způsob, jak využít přestávku v plavbě. Připojil se k ní a přizpůsobil se jejímu kroku.
Donesl se k nim silný zápach z farmy. Flambregové dováděli, jako by se nic nestalo, zatímco bílí ptáci se rvali o vnitřnosti. Lidé vystupovali za sáněmi vzhůru do svahu. Uviděli jiná zvířata, která připomínala flambregy, ale měla chundelatější, šedivější srst a zatočené rohy. Byli to yelkové. Dienu Pašaratid pohrdavě řekla, že měli zastřelit yelky místo flambregů. Červené maso je lepší než žluté.
Nikdo na její poznámku nereagoval. SartoriIrvraš pohlédl na Io. Muž měl nepřístupný pohled. Jako by byl duchem nepřítomný. Že by myslel na královnu?
Pokračovali dál mezi obrovskými balvany, které tam po sobě zanechal dávno zmizelý ledovec. Na některých kamenech byla vyryta prastará jména a data, památky po odsouzencích.
Skupina dosáhla náhorní plošiny. S namáhavým oddychováním přehlíželi panoráma. Na okraji černé pokrývky vod, orámované temnou oblohou, spočívaly dvě lodě. Tu a tam čněly malé ledovce; některé zachytil proud a rychle je unášel do chmurných dálav. Snadno by se daly považovat za plachty. Nikde nebylo známky po lidském životě.
Na druhé straně ležela země Loraj, která se táhla až k obtočnovým oblastem. Mlha se chvílemi zvedala a odhalovala před nimi planinu téměř beztvarou. V její prázdnotě přesto byla určitá vznešenost. Země pod jejich nohama byla holá, bez trávy, a byly v ní vytlačeny otisky tisíců a tisíců kopyt.
"Tyto planiny patří flambregům, yelkům a obřím biyelkům,'" vysvětlovala Dienu Pašaratid. "A nejenom planiny, celá země."
"Není to místo pro muže a ženy," dodal Io Pašaratid.
"Flambregové a yelkové jsou si podobní," vysvětlovala Odi Jesera-tabhar, "ale liší se anatomicky. Yelkové jsou nekrogeni. Mláďata se rodí z jejich mrtvol a místo mléka se živí mršinami. Flambregové jsou živoro-dí,"
SartoriIrvraš mlčel. Stále ještě byl otřesen jatkami na břehu. Zbraně pořád střílely. Cílem zajížďky lodí do Zálivu pronásledování očividně bylo získání čerstvého masa.
Čtyři fagorové nyní táhli v saních čtyři lidské bytosti. Ukázalo se, že planina porostlá drny je plná jezírek a louží. Postupovali pomalu. Na sever se táhly nízké hořčicově zbarvené kopce, úbočí měly porostlá zakrslými smrky a jinými odolnými stromy. Na planině se stromům dařilo hůř, protože tam byly vystaveny větru a měly větve obtížené ptačími hnízdy, postavenými z klacíků a naplaveného dříví. Listí bylo potřísněno bílým trusem. Lodě a pobřeží jim zmizely z očí.
Vzduch byl chladný, méně prosycený slanou chutí moře. Nad zemí lpěl pach zvířat v říji. Zvuk výstřelů v dálce odumřel. Cestovali téměř hodinu bez jediného slova a vychutnávali prostor kolem sebe.
Kněz-válečník admirál zavelela zastavit u žilkovaného balvanu v barvě okrové žluti. Vylezli ze saní, pohupovali pažemi a chvíli se procházeli kolem kamene, který se tyčil nad nimi. Jediným zvukem byl ptačí křik a kvílení větru. Pak uslyšeli vzdálené dunění.

SartoriIrvrašovi rachot připomínal pukáni ledovce. Potěšen tím, že má zas pevnou půdu pod nohama, ho ignoroval. Avšak ženy vážně pohlédly jedna na druhou a mlčky vyšplhaly na vrchol balvanu, kde zůstaly stát. Rozhlédly se po krajině a začaly křičet na poplach.
"Vy, zvířata, odtáhněte sáně blíž pod skálu," zavelela Odi Jeseratab-har v hurdhuštině k fagorům.
Dunění se změnilo ve hřmění, které přicházelo ze země, odevšad. Něco se dělo s nízkými úbočími na západě. Hýbala se. Se zděšením člověka čelícího přírodnímu dění, které je mimo rozsah jeho představivosti, rozběhl se SartoriIrvraš ke skále a začal šplhat nahoru. Io Pašaratid mu pomohl vyškrábat se na vrchol, kde bylo dost místa pro všechny čtyři.
Fagorové stáli přitisknutí k balvanu a ze štěrbin nozder jim vytékal bílý sliz.
"Tady budeme v bezpečí, dokud to nepřejde," zadoufala Odi Jesera-tabhar rozechvělým hlasem.
"Co je to?" vyhrkl SartoriIrvraš.
Skrze jemný opar se dálka vlnila jako živý koberec a valila se k nim. Nezbývalo jim nic jiného než se v tichosti dívat. Koberec se změnil v širokou lavinu flambregů, která se divoce řítila kupředu.
SartoriIrvraš se je pokoušel počítat. Deset, dvacet, padesát, sto - bylo to nemožné. Čelo stáda bylo míli široké - dvě, pět mil široké a tvořilo je mnoho skupin. Nekonečné řady yelků a flambregů se přibližovaly k planině, na které se osaměle tyčil balvan.
Země, balvan, těžký vzduch, všechno se chvělo.
S krky nataženými, očima žhnoucíma a slinami kanoucími z otevřených tlam se stádo valilo kolem. Živoucí proud se před balvanem dělil, na vzdáleném konci se znovu sléval a valil se dál. Nad zvířaty poletovali bílí ptáci, kteří s nimi

udržovali tempo pouhým občasným mávnutím křídel.
Čtyři lidé vzrušeně natáhli ruce, křičeli, mávali, plní radosti.
Pod nimi vřelo moře života na kopytech, rozprostíralo se od k obzoru k obzoru. Ani jedno zvíře nepohlédlo vzhůru na gestikulující lidské tvory; každé vědělo, že zakolísat v tempu znamená smrt.
Lidské nadšení brzy vyprchalo. Všichni čtyři se posadili na kámen a přitiskli se těsně k sobě. Rozhlíželi se s narůstajícím nepokojem. Stádo se valilo dál. Batalix vyšel a zapadl v soustředných aureolách světla. Stále ještě se neobjevila jediná známka toho, že by stádo končilo. Zvířata po tisících proudila kolem.
Někteří flambregové se oddělili od stáda, aby si zadováděli v zálivu. Jiní se vrhli přímo do moře. Ostatní cválali jako v transu přes útesy, vstříc smrti. Hlavní těleso stáda odhrmělo do prolákliny a pak vzhůru na druhou stranu. Mířilo na severovýchod. Hodiny míjely. Zvířata se řítila dál za monotónního, víření bubnů připomínajícího dunění.
Nad hlavami se jim rozvinuly úchvatné opony světla, zableskly se a stoupaly vzhůru k zenitu. Lidé však pozvolna upadali do malomyslnosti: život, který je předtím tak vzrušoval, je teď uváděl do deprese. Tiskli se na skalní římse těsně k sobě. čtyři fagorové stáli přimáčknutí ke skále a před sebou na ochranu drželi sáně.
Freyr pomalu klesal k obzoru. Začal padat déšť, nejdřív jen drobný. Světla nad hlavami pohasla, zatímco déšť sílil, promáčel zemi a změnil zvuk dusotu kopyt.
Ledový déšť padal celé hodiny. Jakmile jednou začal, setrvával podobně jako stádo, bez jediné změny své monotónnosti.
Tma a hluk mírně izolovaly SartoriIrvraše a Odi Jeseratabhar od ostatních. Tiskli se k sobě, hledali ochranu jeden u druhého.
Dusot stáda a zvuk živlů připomínal bušení kladiv. Pronikl mu tělem i myslí. Tiskl se čelem k hrudi admirála, očekával smrt a rekapituloval svůj život.
To všechno způsobila osamocenost, pomyslel si. Úmyslná celoživotní osamocenost. Dovolil jsem sám sobě odcizit se svým bratřím. Zanedbával jsem manželku. Protože jsem byl tak sám. Celé moje učení vzešlo z toho příšerného smyslu pro odloučenost: ještě víc mne oddálilo od mých druhů. Proč? Čím jsem byl tak posedlý?
A proč jsem tak dlouho toleroval JandolAnganolovo chování? Rozpoznal jsem v něm muka podobná vlastním?
Obdivuji JandolAnganola - nechává bolest vyvěrat na povrch. Ale to, co mi provedl, bylo jako znásilnění. Nemohu mu to odpustit, ani tu úmyslnou zlovolnost, s níž dal spálit moje knihy. Zničil můj způsob obrany. Sežehl by celý svět, kdyby mohl...
Teď jsem jiný. Odtržený od své osamocenosti. Pokud to přežijeme, změním se. Líbí se mně tato žena, Odi. Dám jí to najevo.
A někde v této strašlivé divočině života najdu prostředek, jak JandolAnganola pokořit. Po celá léta jsem musel polykat jeho urážky, jíst hořkost. Ted - nejsem zas tak starý - se postarám o to, aby byl pro spásu všech pokořen on.
JandolAnganol pokořil mne, já pokořím jeho. Není to vznešené, ale já už dávno žádnou vznešenost nemám. Vznešenost je k ničemu.
Zasmál se, až ho chlad zamrazil do předních zubů.
Zjistil, že Odi Jeseratabhar pláče, možná už hezky dlouho. Troufale ji chytil a pomalu se k ní blížil po skále, dokud se drsnou tváří netiskl k její. Každý kousíček jeho postupu provázelo nekonečné dunění kopyt v temné prázdnotě. Šeptal jí nahodilá slova útěchy.
Otočila se k němu, takže se jejich ústa téměř dotýkala. "To všechno je moje vina. Měla jsem předpokládat, co se může stát..."
Řekla ještě něco, ale to odnesla bouře. Políbil ji. Měl pocit, jako by ho opustila poslední špetka svobodné vůle. Prožíval nádherně hřejivý pocit.
Útěk před JandolAnganolem ho změnil. Znovu ji políbil. Reagovala. Ochutnávali vzájemný déšť svých rtů.
Navzdory nepohodlí lidé upadli do stavu jakéhosi komatu. Když se probrali, déšť se změnil v pouhé mrholení. Stádo nadále proudilo kolem balvanu, stále se na obou stranách prostíralo až k obzorům. Přikrčeni na okraji balvanu, byli nuceni ulevit močovým měchýřům. Fagorové a sáně byli ve spánku smeteni. Nic nezůstalo.
Vstát je přinutila invaze much, která se přihnala se stádem. Stejně jako v obrovském stádu byl víc než jediný druh zvířat, tak i uprostřed letící invaze byl víc než jen jeden druh živočichů; všechny mohly pít krev. Po tisícovkách sedali trapiči na lidské tvory, kteří byli nuceni schoulit se k sobě na malou hromádku a přikrýt se plášti a keedranty. Jakýkoliv nahý kus pokožky okamžitě pokryl hmyz, a bodal a sál, dokud z masa neprýštila krev.
Krčili se, ztuhlí, v této mizérii, zatímco velký balvan pod nimi se chvěl jakoby tlačen ledovcem, který ho kdysi dávno na planině nechal. Uplynul další den. Další šerosvit, další noc.
Znovu vyšel Batalix a osvětlil scénu plnou deště a mlhy. Konečně začala síla stáda polevovat. Hlavní těleso se převalilo. Teď je míjeli opozdilci, často matky s mláďaty. Muka, která způsobovaly mouchy, také slábla. Ze severovýchodu stále duněl hrom vzdalujícího se stáda. Mnozí flambregové se dál nevzrušeně povalovali na pobřeží.
Rozechvělí a ztuhlí lidé slezli z kamene a sklouzli na zem. Nezbývalo jim nic jiného než se k pobřeží vydat pěšky. Se zápachem zvířat v chřípí se potáceli k moři, každý palec cesty napadáni mouchami. Neprohodili mezi sebou ani slovo.
Loď plula dál. Opustili Záliv pronásledování. Čtyři lidé, kteří byli uvězněni uprostřed šílejícího stáda, leželi v podpalubí v horečkách, které vyvolal útok much a jejich kousance.
SartoriIrvrašovou blouznící myslí se nadále hrnulo nekonečné stádo; pokrývalo celý svět. Skutečnost strašlivého zážitku nepominula, ať se snažil jakkoliv. Zůstala, dokonce i když se uzdravil.

Jakmile byl dostatečně silný, bez jakékoliv obřadnosti si šel promluvit s Odi Jeseratabhar. Kněz-válečník admirál byla potěšena, že ho vidí. Přátelsky ho uvítala a dokonce mu podala ruku. Vděčně ji stiskl.

Seděla na lůžku, přikrytá jen červenou dekou, a vlasy se jí divoce vlnily kolem ramen. Bez uniformy vypadala hubenější než jindy, zato však přístupnější.
"V Zálivu pronásledování staví všechny lodi, které se plaví na dlouhou vzdálenost. Shromažďují čerstvé potraviny, především maso. Mezi kněžími-mořeplavci je vegetariánů poskrovnu. Ryby. Tuleně. Kraby. Taková stáda flambregů jsem už viděla. Měla jsem být opatrnější. Ta zvířata mě fascinují. Co si nich myslíš ty?"
Všiml si tohoto jejího zvyku už předtím. Dlouho se ovíjela kouzlem sibišských časů a pak zničehonic vyhrkla otázku, která měla posluchače vytrhnout ze zadumání.
"Nikdy jsem netušil, že na světě existuje tolik zvířat..."
"Je jich víc, než si dokážeš představit. Víc než si kdokoliv dovede/dovedl by představit. Žijí na okrajích velké ledové pokrývky, v pustých obtočnových zemích. Jsou jich miliony. Miliony a miliony."
Ve svém vzrušení se na něho usmála. Líbilo se mu to a zároveň si uvědomil, jak je osamělý.
"Předpokládám, že migrovali."
"Ne, to ne, podle toho, co vím já. Přicházejí k vodě, ale nezůstávají tu. Jsou v pohybu neustále, nejenom na jaře. Možná je žene čisté zoufalství. Mají pouze jediného nepřítele."
"Vlky?"
"Ne." Vítězoslavně se usmála, ráda, že ho nachytala. "Mouchy. Především jeden druh. Je velká jako horní článek mého palce. Má žluté pruhy - nemůžeš si ji splést. Klade vajíčka do kůže slabých zvířat. Když se larvy vylíhnou, prokoušou se kůží, vniknou do krevního oběhu a nakonec leží v kapsách pod kůží na hřbetě. Tam rostou do velikosti velkého plodu, až nakonec kůže praskne a larvy vypadnou na zem, aby znovu začaly životní cyklus. Téměř každý flambreg, kterého jsme kdy zabili, měl takového parazita - často i několik.
Viděla jsem osamělá zvířata, jak se mučena bolestí šíleně řítila krajinou, dokud nepadla k zemi, nebo se raději vrhla z vysokých útesů, než by snášela muka způsobená žlutě pruhovanou mouchou."
Benevolentně na něj pohlédla, jako by jí ten výklad poskytoval jakési vnitřní uspokojení.
"Paní, když jsem viděl, jak tvoji muži na břehu zastřelili pár krav, byl jsem zděšený. Teď ale vím, že to neznamenalo nic. Vůbec nic."
Přikývla.
"Flambregové jsou přírodní silou. Nekonečnou. Nekonečnou. Lidstvo je ve srovnání s nimi ničím. Odhadovaný počet obyvatel Sibornalu je v současné době dvacet pět milionů. Na kontinentu žije mnohokrát - snad tisíckrát - víc flambregů. Je tu tolik flambregů jako stromů. Domnívám se, že kdysi na celé Helikonii žil jenom tento dobytek a mouchy, a že se tyto druhy spolu řítily napříč světadíly. Zvířata bez přestání trpěla v mukách a neustále se snažila uniknout."
Před touto vidinou oba zmlkli. SartoriIrvraš se vrátil do své kajuty.
O několik hodin později ho Odi Jeseratabhar vyhledala. S rozpaky ji přijal ve svém malém páchnoucím příbytku.
"Přivedly tě moje řeči o nekonečném počtu flambregů do chmurné nálady? " V otázce se nedala přeslechnout koketerie.
"Naopak. Jsem potěšen, že jsem se setkal s člověkem, který se také zajímá o dění v tomto světě. Přál bych si, aby všichni lidé světu kolem sebe rozuměli lépe."
"V Sibornalu mu rozumějí lépe než kde jinde." Pak se rozhodla zmírnit své vychloubání a dodala: "Možná je to proto, že prožíváme víc změn způsobených ročními obdobími než vy v Kampannlatu. Vy Borlieňané v létě na Velkou zimu zapomínáte. Když je člověk o samotě, občas se bojí/bojívá se, že bude-li příští Zima Weyru jen o pár stupňů chladnější, pak tu nezůstanou žádní lidé. Jenom fagorové a myriády nemyslících flambregů. Možná je lidstvo jen - dočasnou náhodou."
SartoriIrvraš ji pozoroval. Shrnula si rozpuštěné vlasy na záda. "To samé jsem si myslel já. Nenávidím fagory, jenomže oni jsou odolnější než my. Nu, alespoň je osud lidstva přijatelnější než úděl donekonečna hnaných flambregů. Třebaže i my máme ekvivalenty těch žlutě pruhovaných much..." Zaváhal, chtěl od ní slyšet ještě něco, aby vyzkoušel její inteligenci a citlivost. "Když jsem flambregy viděl poprvé, zdálo se mně, že velmi blízce připomínají prvotní."
"Opravdu, v mnoha ohledech. Nu, můj příteli, patříš mezi učené. Co si vyvodíš z této podobnosti?" Zkoušela ho, jak naznačoval její příjemně škádlivý tón. Po vzájemné dohodě se posadili bok po boku na lůžko.
"Nás připomínají Madisové. Stejně tak i Nondadi a Jiní, třebaže ti méně. Zdá se, že mezi lidmi a Madisy neexistuje žádná rodová spojitost,
i když svazky Madisů a lidí jsou často velmi plodné. Princezna Simoda
Tal pochází z právě takového povyražení. Nikdy jsem neslyšel o tom, že
by se fagorové pářili s flambregy." Nejistě se zasmál.

"Dejme tomu, že genetická božstva, která nás stvořila, založila rodovou spojitost, jak tomu říkáš, mezi lidským a madiským druhem. Dokázal bys tedy přijmout i to, že existuje spojitost mezi flambregy a fagory?"
"To by se muselo dokázat pokusem." Už jí chtěl začít vypravovat o svých chovných experimentech, které prováděl v Matrassylu, ale pak se rozhodl nechat si to téma na jindy. "Genetickou příbuznost naznačuje vnější podobnost. Fagorové a flambregové mají zlatou krev; je to zřejmě jistý způsob ochrany proti chladu..."
"Existuje důkaz i bez provádění nějakých pokusů. Nevěřím tomu, v co věří většina lidí, že každý jednotlivý druh stvořil bůh Azoiaxický," ztišila hlas. "Věřím, že rozdíly se s časem stírají, tak jako se setře hranice mezi lidmi a Madisy, když se tvůj JandolAnganol ožení se Simodou Tal. Chápeš, kam mířím? "
Je snad tajnou ateistkou tak jako on? Ta myšlenka SartoriIrvrašovi k jeho údivu přivodila erekci.
"Pokračuj."
"Je sice pravda, že jsem nikdy neslyšela o tom, že by se fagorové a flambregové pářili, mám však důvod domnívat se,

že kdysi na tomto světě nebylo nic než flambregové a mouchy - obojí v nekonečných a šílených milionech. Prostřednictvím genetických změn se prvotní vyvinuli z flambregů. Jsou jejich vylepšenou verzí. Co si o tom myslíš? Je to možné?"
Pokoušel se přizpůsobit její argumentaci.
"Podobností může být několik, ale většinou jsou povrchové, s výjimkou barvy krve. Stejně tak bys mohla říct, že lidé a fagoři jsou stejní, protože oba druhy mluví. Fagorové chodí vzpřímeně jako my. Oplývají vlastním druhem inteligence. Flambregové nic takového nemají - pokud ovšem nepovažuješ za výraz inteligence bláznivý cval tam a zpět přes celý kontinent."
"Schopnost fagorů chodit vzpřímeně a používat jazyk přišla až potom, co se od sebe oddělily tyto dvě krevní linie. Představ si, že fagorové se vyvinuli ze skupiny flambregů, kteří... kteří našli alternativu nekonečného úprku jako prostředku boje proti mouchám."
Vzrušeně hleděli jeden na druhého. Zatoužil Odi povědět o svém objevu týkajícím se hoxnejů.
"Jakou alternativu?"
"Například skrýt se v jeskyních. Odejít do podzemí. Osvobodit se od muk způsobovaných mouchami a rozvíjet svou inteligenci. Stát vzpřímeně, aby viděli dál, uvolnit přední končetiny, aby mohli používat nástroje.

V temnotě se jako náhražka za zrak vyvinula řeč. Jednoho dne ti ukážu moji esej na toto téma. Nikdo jiný ji ještě neviděl."
Když si představil flambregy, jak provádějí takové věci, dal se do smíchu.
"Nestalo se to během jedné generace, drahý příteli. V průběhu mnoha generací. Nekonečného počtu generací. Ti chytřejší vítězili. Nesměj se." Poklepala mu na ruku. "Jestliže se to v minulosti nestalo, dovol mi zeptat se tě na tohle. Jak je možné, že období těhotenství u gilot trvá jeden rok Batalixu - a období březosti u krávy flambrega je přesně tak dlouhé? Nedokazuje to snad genetickou spřízněnost?"
Obě lodi pluly dál. Minuly nuzné přístavy na nejjižnějším pobřeží Loraje, které ležely v oblasti tropů. Z přístavu Ijivibir vyplula karavela o výtlaku 600 tun jménem Dobrá naděje, aby se připojila k Zlatému přátelství a Spojenectví. Vypadala nádherně, plachty měla pomalované svislými pruhy. Vlajková loď na přivítanou vypálila salvu z děl a námořníci je pozdravili. Tři lodi byly na prázdném oceánu víc než jen dvě.
Další pozoruhodná událost se stala tehdy, když dosáhli nejzápadnějšího bodu plavby na devětadvacátém stupni východní šířky. Zbývalo deset minut do dvaceti pěti hodin. Freyr byl za obzorem, kutálel se po obloze zbarvené meruňkovou září. Světlo rozplývající se na obzoru jakoby vycházelo ze zamlžených vod. Někde, skrytá v té záři, ležela posvátná země Šivenink; a někde v Šiveninku, vysoko v horách, které se táhly přes celý světadíl od moří až k severnímu pólu, bylo Velké kolo Kharnabharu.
Polnice zatroubily povel "všichni na palubu". Tři plavidla se přimkla k sobě. Hrála hudba a všichni povstali, aby se s palcem přiloženým na čelo pomodlili.
V meruňkovém oparu se zjevila plachta. Hrou světla se objevila a zase zmizela jako přízrak. Nad stěžni lodi, která před chvílí opustila přístav, křičeli ptáci.
Loď byla celá bílá, s bílými plachtami a trupem čerstvě natřeným vápenným mlékem. Když se přiblížila, vypálila salvu na pozdrav a lidé na palubách uviděli, že to je další karavela, ne větší než Dobrá naděje. Na hlavní plachtě měla namalován velký posvátný symbol. Představoval Kolo samotné, vnitřní a vnější kruh spojeny zvlněnými čarami. Byl to Vajabharský prosebník, pojmenovaný po hlavním přístavu Šiveninku, Vajabharu.
Čtyři lodě se přimkly k sobě jako čtyři holubi uhnízdění na větvi vedle sebe. Ozval se proud povelů od samotného kněze-válečníka admirála.

Čeleny se otočily, lanoví zavrzala, plachty se napjaly. Malá flotila vyrazila na jih.
Barva vody se změnila v temnější modř. Lodi opouštěly Pannovalské moře a vplouvaly do severních oblastí rozlehlého Klimentského oceánu. Okamžitě je postihla nepřízeň počasí. Prožívali krušné chvíle, kdy bojovali s vlnami jako hory a nebezpečnými bouřemi, kdy je zasypávaly obří kroupy. Celé dny neviděli slunce.
Když konečně vpluli do klidnějších vod, zenit Freyru ležel níže než předtím a zenit Batalixu naopak o něco výše. Na levoboku se zvedaly útesy nejvýchodnější citadely Kampannlatu, útesu Findowel. Jakmile Findowel obepluli, zamířili do nejbližšího přístaviště na pobřeží tropického kontinentu a tam dva dny odpočívali. Tesaři opravili škody napáchané bouří, členové cechu kněží-mořeplavců sešívali plachty nebo plavali v teplé laguně. Pohled na nahé muže a ženy dovádějící ve vodě byl tak příjemný - puritánští Sibornalané byli v tomto ohledu podivně neprudérní - že dokonce i SartoriIrvraš vlezl do vody; ovšem v hedvábných spodcích.
Když odpočíval na pláži, chráněn před silou obou sluncí, pozoroval plavce, jak jeden po druhém vylézají z vody. Mnozí z členů posádky Dobré naděje byly dobře stavěné ženy. Povzdechl si nad mladými lety. Io Pašaratid vylezl na břeh vedle něho a tiše prohodil: "Kéž by tady tak byla krásná královna královen, co? "
"Co pak?" Nespouštěl zrak z vody v naději, že se z ní vynoří nahá Odi.
Pašaratid ho zcela nesibornalským způsobem dloubl do žeber. "Co pak, pravíš? Nu, zdánlivý ráj by se stal rájem skutečným."
"Předpokládáš, že tato výprava dobude Borlien?"
"Bude-li při nás stát válečné štěstí, jsem si tím jistý. Jsme dobře organizovaní a vyzbrojení tak, jak síly krále JandolAnganola nikdy nebudou."
"Nu, pak královna královen padne do tvých rukou."
"To mě taky napadlo. Proč myslíš, že bych byl tak najednou nadšený pro válku? Netoužím po Ottassolu, ty starý kozle.

Chci královnu MyrdemInggalu. A já ji dostanu."

XV - Zajatci kamenolomu

Muž s vakem přehozeným přes rameno. Na sobě měl otrhané zbytky uniformy. Pražila do něj obě slunce. Pod tunikou mu stékaly potůčky potu. Šel naslepo, jen zřídkakdy vzhlédl.
Postupoval zničenou oblastí džungle Chwartské vysočiny ve východním Randonanu. Všude kolem trčely zčernalé a dolámané pahýly stromů, mnohé ještě doutnaly. Muž se občas rozhlédl, ale kam oko dohlédlo, neviděl nic než jen poničenou a zčernalou zemi. V dálce stoupaly k obloze mraky šedého kouře. Možná, že požár začalo tropické vedro. Nebo smrt milionu stromů způsobila jiskra z muškety. V této oblasti zuřily bitvy po mnoho tennerů. Teď byli vojáci a děla pryč a stejně tak vegetace.
Všechno v mužově postoji vyjadřovalo únavu a porážku. Navzdory tomu pokračoval stále dál. Když jeden z jeho stínů vybledl a zmizel, muž zavrávoral. Černý mrak se přivalil na oblohu, zatemnil Freyr a o několik minut později pohltil také Batalix. Pak se spustil déšť. Muž sklonil hlavu a pokračoval v chůzi. Neměl se kam skrýt, nezbývalo mu nic jiného než podřídit se přírodě.
Liják pokračoval, v náhlých náporech mnohem zuřivější. Popel syčel. Na zemi dopadalo stále víc vody z nebeských zdrojů, jako by si krajina do bitvy přivedla posily.
Další taktikou bylo bombardování kroupami. Krupobití unaveného muže přinutilo dát se na útěk. Vzal zavděk úkrytem v dutině vykotlaného stromu. Když se opřel o ztrouchnivělé dřevo, odhalil pevnost hrbáčků. Zbaveni své malé citadely, korýši šplhali přes Takissy tekutého popele, hledali nové útočiště a droboučká tykadla se jim komíhala sem a tam.
Nevěda o katastrofě, kterou způsobil, muž tupě hleděl před sebe zpod okraje klobouku a těžce oddychoval. Ponurým šerem se plahočilo několik sehnutých postav. Byly to zbytky jeho armády, kdysi oslavované borlien-ské Druhé armády. Jeden z mužů lhostejně prošel jen několik palců od jeho stromu. Na těle měl hroznou ránu, která pod náporem krupobití začala čerstvě krvácet. Muž v úkrytu se rozplakal. Sám raněn nebyl, kromě odřeniny na spánku. Neměl právo být naživu.
Jako u vystrašeného dítěte přešel jeho pláč ve vyčerpání; navzdory krupobití usnul.
Sny, kterými končil spánek, byly plné krup. Ucítil jejich dotek na tváři, probudil se a uviděl, že obloha je znovu jasná. Vstal, ale kroupy mu stále bušily do obličeje, do krku. Podrážděně zalapal po dechu a kroupa mu vlétla do úst. Vyplivl ji a ohromeně se otočil.
Opodál rostly sukovité, košťata připomínající rostliny, sežehnuté požárem. Oheň jim zpevnil oplodí a v plameni dal uzrát semenům. V teple nového dne oplodí pukala. Vydávala tichý zvuk, který připomínal rozevření vlhkých rtů. Semena létala všemi směry. Popelem pokrytá půda jim poskytne dobré podmínky pro růst.
Zasmál se, najednou potěšen. Ať hloupé lidstvo páchá jakékoliv zločiny, příroda jde dál svým neovladatelným tempem. On také půjde svou cestou. Poklepal na meč, upravil si klobouk, zvedl vak a vydal se na jihovýchod.
K poledni přišel ke konci zdevastované oblasti. Stezka se klikatila mezi houštinami šoatapraxi. V průběhu staletí byla cesta, jíž teď voják šel, střídavě řekou, vyschlým korytem, stopou ledovce, dobytčí stezkou a silnicí. Nikdo z lidí by nedokázal vystopovat všechny možnosti jejího použití. Okraje lemovaly skromné květiny, některé vyrostlé ze semínek rodičovských rostlin, kvetoucích opodál. Náspy po obou stranách byly stále vyšší. Ploužil se pod nimi, potýkal se s pohyblivými oblázky, které mu uhýbaly pod nohama. Když řečiště skončilo a on se ocitl pod vrcholem kopce, spatřil v polích stavení. Ta vyhlídka ho pramálo uklidnila.
Pole byla dlouho neobdělávaná, domy zpustlé. Mnoho střech se zbortilo, jen zdi trčely jako vyschlé pěsti k obloze. Ploty na vrcholech náspů cesty se zhroutily pod náporem prachu, který na ně klesl. Prach pokrýval okolní pole, domky, hospodářská stavení i opuštěné kusy zavazadel, která ležela rozházená všude kolem. Všechno bylo zbarvené dosedá, jakoby vytvořené z jednoho druhu materiálu.
Jen průchod obrovské armády mohl zvednout takové množství prachu, pomyslel si muž s vakem. Byla to jeho armáda. Druhá armáda tudy kráčela do války. On se teď tiše vrací, poražen.
Generál Hanra TolramKetinet scházel klikatou ulicí. Prach tlumil jeho kroky. Z ruin na něj civěli jeden či dva nenápadní fagoři s prázdným výrazem na maskách svých dlouhých obličejů. Nevzpomínal si na tuto vesnici; byla to jen jedna z dalších vesnic, kterou pochodovali jednoho z mnoha horkých dnů. Když přišel na konec ulice k posvátnému pilíři, který určoval místní zemský pás, všiml si klínovitě tvarovaného porostu, na který si vzpomínal, mlází, které jeho průzkumníci prohlíželi, zda se v něm neskrývá nepřítel. Pokud se nemýlí, za ním je poměrně velká zemědělská usedlost, ve které tehdy pár hodin spal.

Usedlost zůstala netknutá. Obklopovala ji hospodářská stavení, zničená ohněm.
TolramKetinet stál u brány a nahlížel dovnitř. Jak dvůr, tak dům byly tiché, jen mouchy bzučely. S mečem v ruce vstoupil. V otevřeném stání leželi dva zabití hoxnejové, jejichž těla se černala mouchami. Ucítil zápach rozkladu.
Freyr stál vysoko na obloze, Batalix se už klonil k západu. Soupeřící stíny propůjčovaly domu, ke kterému mířil, šedohnědé zbarvení. Okna byla slepá prachem. Vzpomněl si, že tehdy tu žila žena, farmářova manželka se čtyřmi malými dětmi, bez muže. Zůstal jen bzukot ticha.
Položil vak na zem u předních dveří a kopnutím je otevřel doširoka.
"Je tady někdo? " Doufal, že v místnostech by mohli odpočívat někteří z jeho mužů.
Žádná odpověď. Přesto ho ostražité smysly varovaly, že ve stavení je kdosi živý. Zastavil se v kamenné hale. U jedné zdi stály vysoké kyvadlové hodiny, nyní ztichlé, s dvaceti pěti svítícími číslicemi. Jinak dům působil dojmem chudoby,

typické pro oblast, která se po dlouhou dobu nacházela ve válečné zóně. Vše za halou bylo ponořeno v šeru. Odhodlaně pokračoval dál, chodbou a do kuchyně s nízkým stropem.
V kuchyni bylo šest fagorů. Stáli tam bez hnutí, jako by čekali na jeho příchod. Oči jim v šeru hořely tmavěrůžovou barvou. Za nimi, venku před oknem, rostl záhon jasně žlutých květin; zachytávaly sluneční paprsky a rozmazávaly obrysy zvířat. Žluté odrazy dopadaly na ramena a dlouhé čelistní kosti. Jedno ze zvířat mělo rohy.
Vyrazili k němu, ale TolramKetinet byl připraven. Ucítil jejich pach už v hale. Měli v rukou oštěpy, on však byl zkušený a znamenitě ovládal meč. Byli rychlí, ale pletli se jeden druhému pod nohy. Vrážel jim ostří pod hrudní koše, protože věděl, že tam mají plíce. Pouze jeden prudce zaútočil oštěpem. Jediným úderem mu napolo usekl předloktí. Vytryskla zlatá krev. Místnost naplnil jejich těžký nemocný dech. Všichni bez hlesu zemřeli.
Když leželi na zemi, prohlédl si je a podle značek poznal, že všichni kdysi byli věrnými členy jeho gardy. Nahodile chytajíce Syny Freyru, využili příležitosti a vrátili se k původnímu způsobu života. Méně opatrný voják by jim padl do léčky. Vskutku, jednomu se to nedávno stalo. Vzadu v kuchyni, natažen na stole, ležel borlienský voják s čistě vykousnutým hrdlem.
TolramKetinet vyšel ven na dvůr a opřel se o vyhřátou venkovní zeď. Nucení ke zvracení po chvíli přešlo. Stál a dýchal teplý vzduch, dokud ho vtíravý hnilobný pach ze dvora nevyhnal. Nedokázal tam odpočívat. Když se mu vrátily sily, popadl svůj vak a znovu se vydal na tichý pochod po silnici vedoucí k pobřeží. K moři a jeho volání.
Kolem něj se semkl les. Cesta na jih vedla mezi sloupy spiraxových stromů s dvojitými propletenými kmeny. TolramKetinet procházel jejich ulicemi. Nebyla to hustá, spletitá džungle. Rostlin bylo pod stromy poskrovnu, protože dolů pronikalo jen velmi málo slunečního světla. Jako by procházel honosnou budovou, obklopen pilíři ohromujícího tvaru.
Nad tím se táhla další podlaží lesů, které oddělovaly Borlien od Randonanu. Nejdříve pás keřů, kterými se tu a tam s praskotem prodírali velcí tvorové. Dále podrost, kde se houpali a volali na sebe Jiní. Občas seskočili, aby sebrali houbu, kterou si pak odnesli do bezpečí větví. Dále baldachýny, skutečná střecha džungle, pokrytá květinami, které TolramKetinet nikdy nemohl spatřit, a ptáky, které jenom slyšel. A nakonec se vynořila nad nižšími stromy vrstva, tvořená těmi nejvyššími stromy, které se tyčily nad klenbou. Domov dravých ptáků, kteří trpělivě lovili a tiše číhali na kořist.
Tak obřadná byla vznešenost deštného pralesa, že těm, kteří do něj vstoupili, připadal mnohem starší než savana nebo dokonce poušť. Ale nebylo tomu tak. V průběhu 1825 Malých helikonských let, ze kterých sestával jeden Velký rok, byl bohatý a dokonalý organismus džungle schopný přežít méně než polovinu této doby. Při pohledu zblízka odhaloval každý strom v kořeni, kmeni, větvi i semenu strategie, které uplatňoval, aby přežil, když bylo počasí méně vlídné, když trpěl samotou ve vyjící pustině nebo zapouzdřený, zkamenělý čekal pod sněhem.
Fauna považovala různorodé vrstvy svého domova za neměnné. Pravda byla taková, že celá ta složitá konstrukce, velkolepější než jakákoliv práce lidských rukou, začala existovat před pouhými pár generacemi, v odpověď na působení živlů. Jako panáček z krabičky vyskočila z pukajících ořechů.
Této hierarchii rostlin vládl dokonalý řád, který se jevil nahodilý jen oku nezasvěcence. Všechno, ať to bylo zvíře, hmyz nebo rostlina, mělo určené místo ve vodorovné zóně, kterou považovalo za svou vlastní. Ojedinělou výjimkou z tohoto pravidla byli Jiní. V lese našli útočiště i fagorové. Často žili v chatrčích různě vpletených mezi nadzemní kořeny stromů. Do jejich společnosti se občas spouštěli Jiní, aby tam hráli roli něčeho mezi domácím mazlíčkem a otrokem. Často se kolem úpatí velkého stromu nacházelo sídliště tuctu či více fagorů a jejich mláďat. TolramKetinet se takovým místům obloukem vyhýbal. Fagorům hluboce nedůvěřoval a měl strach z výpadů, které podnikali jejich Jiní. Vyřítili se na cizince jako honící psi a hrozivě mávali holemi.
V těchto sídlištích se někdy skrývali i lidé. Vedle příbytku prvotních - či spíš o kousek dál, aby se dala snadno rozlišit - se krčila malá lidská chatrč. Fagorové tyto lidi, téměř nahé, přijali mezi sebe jako velkou verzi Jiných. Jako by Jiní s hnědou kůží svým spojenectvím s fagory dali lidem povolení žít s nimi v uctivé harmonii.
Většinou to byli muži, kteří dezertovali z jednotek Druhé armády. TolramKetinet s nimi mluvil, snažil se je přesvědčit, aby se k němu připojili. Někteří tak učinili. Ostatní po něm házeli klacky. Mnozí vojáci přiznali, že válku nenávidí a že se připojili k bývalému veliteli jen proto, že se jim dělalo zle z džungle s jejími tajemnými zvuky a ubohou stravou.
Po dnu stráveném pochodováním podél ostrůvků dešťového lesa vklouzli zpět do vojenských rolí a jakoby s úlevou přijali starou disciplínu velení. TolramKetinet se také změnil. Předtím byl jeho postoj postojem poraženého. TecT opět narovnal ramena a v jisté míře se přizpůsobil starému způsobu chůze. Linie obličeje mu ztvrdly; opět se z něho stal odhodlaný mladý muž. Čím víc přibývalo těch, kterým mohl velet, tím snadněji vydával rozkazy, které byly stále rozumnější. S přizpůsobivostí lidské rasy se znovu stal tím, za co ho ti kolem považovali.
Tak se jeho malá jednotka dostala až k řece Kacol.
Plni nového nadšení podnikli překvapivý útok a zmocnili se nuzného městečka Ordelay. Toto vítězství zcela obnovilo bojového ducha Tolram-Ketinetovy skupiny.
Mezi loděmi na Kacolu byla i ledařská loď. Nesla vlajku Lordryardryj-ské společnosti obchodující s ledem. Když vojáci zaútočili na město, toto plavidlo, Lordryardryjský medvěd, se pokusilo uniknout po proudu, ale TolramKetinetovi se skupinou mužů se je podařilo zastavit.
Vyděšený kapitán protestoval, že je neutrální, a vyžadoval diplomatickou imunitu. Jeho posláním v Ordelay je nejenom obchodovat s ledem, ale také doručit dopis generálovi TolramKetinetovi.
"Víš, kde ten generál je?" zeptal se TolramKetinet.
"Někde v džungli, prohrává pro krále válku."
S mečem přiloženým ke krku kapitán řekl, že zaplatil poslovi, aby dopis doručil; tím jeho povinnost skončila. Doručil dopis podle instrukcí kapitána Krillio Muntrase.

"Co stálo v tom dopise?" vyptával se TolramKetinet.
Muž přisahal, že neví. Kožené pouzdro, ve kterém dopis byl, neslo pečeť královny královen MyrdemInggala. Jak by se mohl opovážit zahrávat si s královským dopisem?
"Nikdy bys neměl pokoj, kdybys nezjistil, co v něm stojí. Mluv, bí-dáku!"
Potřeboval povzbudit. Když domlácený ležel pod převráceným stolem, kapitán přiznal, že pečeť se z dopisu odlepila sama. On si náhodou všiml, aniž by to měl v úmyslu, že král JandolAnganol poslal královnu královen do vyhnanství, do místa na severním pobřeží Moře orlů, zvaného Gravabagalinien; že královna se obává o život a doufá, že jednoho dne uvidí svého dobrého přítele generála, který se dostane z nebezpečí války do její přítomnosti. Modlí se k Akhanabovi, aby ho ochránil ode všeho zlého.
Když to uslyšel, TolramKetinet zbledl. Vyšel ven a přes bok lodi pohlédl na temnou řeku, tak, aby mu jeho vojáci neviděli do obličeje. Probudily se v něm naděje, obavy, touhy. Zamumlal si modlitbu, aby byl v lásce úspěšnější než ve válce.
TolramKetinetova skupina vysadila zmláceného kapitána Medvěda na břeh a sama převzala velení na lodi. Jeden den prohýřili ve městě, pak doplnili lodní zásoby a zamířili ke vzdálenému oceánu.
Vysoko nad džunglí plul Avernus po své oběžné dráze. Ve výzkumném satelitu byli někteří neobeznámení s rozmanitostí bojů vedených na planetě pod nimi, a ti se ptali, jaká to síla zničila borlienskou Druhou armádu. Marně pátrali po armádě opilých randonanských vlastenců, kteří odvrátili borlienskou invazi.
Žádná taková síla neexistovala. Randonaňané byli polodivošskými kmeny, které žily v harmonii s přírodou. Některé kmeny obdělávaly políčka s obilninami. Všichni žili obklopeni psy a prasaty, která, jako selátka, měla dovoleno sát z prsů kojících žen, pokud si to přála. Zabíjeli kvůli potravě, ne pro zábavu. Mnohé kmeny uctívaly Jiné jako bohy, což jim ovšem nebránilo v tom, aby tyto bohy zabíjely, když na ně narazily, jak se houpou mezi větvemi velkého lesního domova. Způsobem myšlení byli natolik zaostalí, že mnozí z nich uctívali ryby či stromy, menstruaci, duchy nebo záblesky dvojitého denního světla, které prosvítalo do jejich vrstev.
Randonanské kmeny ve své pokoře tolerovaly fagory, kteří byli otupělí a pohybovali se džunglí většinou jako toulavé tlupy dřevorubců a sběračů hub. Na druhé straně fagoři zřídkakdy zaútočili na lidské kmeny, třebaže staré povídačky vyprávěly o stalunech unášejících ženy.

Fagorové si vařili vlastní nápoj, raffel. Při jistých příležitostech připravovali jiný nápoj, který Randonaňané nazývali vulumunwun a věřili, že je vyroben z mízy stromu vulu a jistých hub. Protože vulumunwun neuměli namíchat sami, získávali jej od fagorů směnným obchodem. Pak mohli hodovat dlouho do noci.
Při takových příležitostech k jejich kmenům často promlouval velký duch. Pověděl jim, aby vyšli z pralesa a šli se bavit do Pustiny.
Kmeny přivázaly své bohy, Jiné, do bambusových křesel a na rame-nou je nesly džunglí. Šel celý kmen, děti, prasata, papoušci, příti, kočky, všichni. Překročili řeku Kacol a vstoupili na území, které oficiálně patřilo Borlienu. Tam podnikali výpady na bohaté, obdělávané země Středobor-lienské planiny.
Randonaňané toto území nazývali Pustinou. Byla otevřená nebesům; svítila na ni obě slunce. Nerostly tam žádné velké stromy ani husté křovi-ny, nebyla tam žádná krytá místa, divocí kanci ani Jiní. V tomto bezbožném místě - po dalším povzbuzení vulumunwunem na kuráž - se začali bavit, zakládat ohně nebo ničit úrodu.
Lidé z borlienských planin byli snědí a pevně stavění. Nenáviděli ty bledé ještěrky, které se jako duchové zhmotňovaly z ničeho. Vyřítili se ze své malé vesnice s nejrůznějšími zbraněmi, jaké zrovna měli po ruce. Často přitom přišli o život, protože domorodci měli foukačky a uměli vyfukovat opeřené trny napuštěné jedem. Posedlí šílenstvím, farmáři opouštěli domovy a podpalovali lesy. Tak nakonec došlo k válce mezi Borlienem a Randonanem.
Agrese, obrana, útok a protiútok. To byly zmatené manévry způsobené enantiodromií, která v myslích lidí neustále přetvářela věci v jejich opak. V době, kdy Druhá armáda rozmístila čety v džunglí porostlých horách Randonanu, se malí domorodci v očích svých nepřátel sami stali mocnou vojenskou silou.
A přesto to, co porazilo TolramKetinetovu armádu, nebyla ozbrojená opozice. Kmeny měly vlastní obranu. Stáhly se do džungle a za nocí křičely na vetřelce barbarské urážky, přesné jako to slýchaly u Jiných. Stejně jako Jiní vyšplhali na stromy a smáčeli generálovy muže proudem moči. Neuměli vést řádnou válku. Džungle to dělala za ně.
Byla plná chorob, vůči nimž borlienská armáda nebyla imunní. Plody přinášely prudké úplavice, jezírka malárii, dny horečky a hmyz odporné parazity, kteří se na mužích živili zvenčí i zevnitř. Proti ničemu takovému neuměli řádně bojovat; museli jednoduše přežít. Jeden po druhém, nebo po celých skupinách, borlienští vojáci džungli podléhali. S nimi hynuly i ambice krále JandolAnganola na vítězství v Západních válkách.
Co se týkalo krále, tak vzdáleného od své armády roztroušené v Randonanu, toho trápily potíže téměř tak důmyslné, jako byly mechanismy džungle. Byrokracie Pannovalu byla mnohem odolnější než džungle a svoje pletky spřádala hodně dlouho. Královna královen byla pryč z Jandol-Anganolova hlavního města už po řadu týdnů a z hlavního města Svaté říše stále ještě nedorazila rozvodová listina.
Žár sílil a Pannoval stupňoval pogromy na prvotní, kteří žili na jeho území. Prchající fagorské kmeny hledaly útočiště v Borlienu, a nacházely je navzdory všeobecnému přání obyvatel, kteří bestie jak nenáviděli, tak z nich měli strach.
Král smýšlel jinak. V řeči, kterou přednesl v radě, uprchlíky uvítal a přislíbil jim zemi v Kosgattu, na které se budou moci usadit, vstoupili do armády a budou-li bojovat za Borlien. Tímto způsobem může být Kosgatt, nyní bezpečný před Darvlišovými útoky, obděláván za nízkou cenu a nově příchozí půjdou Borlieňanům z očí.
Pomoc nabídnutá fagorům nepotěšila nikoho v Pannovalu ani v Oldorandu a rozvodová listina byla opět pozdržena.
JandolAnganol však byl sám se sebou spokojený. Hodně trpěl, aby si uchlácholil svědomí.
Oblékl si pestrý kabátec a šel navštívit otce. Opět prošel točitými chodbami paláce a sestoupil do střežených místností

ve sklepních prostorách, kde stále starého muže držel. Byly zatuchlejší než kdy předtím. Zastavil se v první místnosti, která kdysi sloužila jako umrlčí komora a mučírna. Obklopila ho tma. Zvuky z vnějšího světa utichly.
"Otče!" vykřikl. Vlastní hlas zněl jeho uším cize.
Prošel druhou místností a vešel do třetí, odkud pronikalo slabé světlo. Polena čadila jako obvykle. Stařec, jako vždy zachumlaný do přikrývky, seděl před krbem, jak byl zvyklý, s bradou opřenou o hrud. Nic se tady neměnilo po celá léta. Jedinou věcí, která se změnila, bylo to, že Varpal-Anganol byl mrtvý.
Král chvíli stál s rukou na otcově rameni. Třebaže bylo vyhublé, svaly byly tuhé a nepoddajné. JandolAnganol přešlapoval pod vysokým zamřížovaným oknem. Zavolal na otce, ale lebka porostlá chumáči vlasů se nepohnula. Zavolal znovu, hlasitěji. Žádný pohyb.
"Jsi mrtvý, viď? " řekl JandolAnganol nesmyslně. "Další zrada... u prapůvodní, netrpím dost tím, že je pryč ona?"
Žádná odpověď.

"Ty sis zemřel, viď? Naschvál jsi mne opustil, ty starý hrattoku..."
Přešel ke krbu a rozkopal polena po celé místnosti, naplnil ji kouřem. V hněvu kopl do křesla a křehké otcovo tělo spadlo na kameny, kde zůstalo schoulené ležet.
Král se sklonil nad maličkou postavou, jako by si prohlížel hada, a pak, v náhlém dojetí, padl na kolena - ne aby se pomodlil, ale aby tělo popadl za vyschlý krk a vychrlil na ně záplavu slov. V mnoha podobách opakoval obvinění, že ta mrtvá věc proti němu kdysi dávno poštvala jeho matku a okradla ho o její lásku. Syčel na něj pohrdavé věty, až nakonec slova odumřela a král zůstal skloněný nad tělem, ovinut těžkými clonami kouře. Pěstí bušil do dlažebních kamenů a nakonec zůstal nehybně skrčený.
Polena rozkopaná po podlaze sama jedno po druhém ve vlhku uhasínala. Nakonec, s očima zrudlýma, král temné místo opustil a spěšně, jako by ho někdo pronásledoval, se vydal nahoru do teplejších částí paláce.
Mezi mnoha starousedlíky byla i stará chůva. Žila v místnostech pro služebnictvo a po většinu dne ležela upoutaná na lůžko. JandolAnganol nevstoupil do příbytků služebnictva od dob dětství. Bez váhání teď našel cestu spletitými chodbami a stanul před starou ženou; vyskočila z postele a v hrůze se přitiskla k jednomu z jejích sloupků. Vyděšeně na něho hleděla, vlasy si zakrývala obličej.
"Je mrtvý, tvůj pán a milenec," prohlásil JandolAnganol nepřítomně. "Dohlédni na to, aby ho připravili k pohřbu."
Příštího dne byl vyhlášen týden smutku a královská První fagorská garda procházela městem v černém.
Obyčejní lidé, ve své chudobě lační po vzrušení, nelenili a vyzvídali, třeba i z druhé či třetí ruky, jakou má král náladu. Jejich spojení s palácem bylo velmi těsné, třebaže tajné. Každý znal někoho, kdo zase znal někoho zaměstnaného u dvora; brzy vycítili JandolAnganolovy nálady, které kolísaly mezi hněvem a zoufalstvím. S hlavami holými se pod oběma slunci shromáždili u posvěcené země, kde měl být VarpalAnganol s veškerou slávou náležející králi pohřben do svého zemského pásu. Obřad konal arcikněz z Dómu úsilí, BranzaBaginut. Přítomni byli i členové rady. Při této příležitosti setrvávali ve vzpřímeném postoji a nesli praporce domu Anganolů. Na obličejích těchto mocných se zračily spíš chmury nesouhlasu s živým králem než zármutek za mrtvého; přesto přišli, protože se obávali následků, kdyby tak neučinili; jejich ženy se k nim ze stejného důvodu připojily.
Osamocená postava JandolAnganola stála u otevřeného hrobu. Občas se odvážil rozhlédnout, jako by doufal, že spatří Robaydaye. Když tělo jeho otce, zahalené zlatou látkou, položili do místa, které pro něho vykopali, znervózněl ještě víc. Do hrobu spolu s králem nic neukládali. Všichni přítomní věděli, co ho čeká dole, ve světě gossiů, kde už nebylo zapotřebí žádných hmotných statků. Jediným ústupkem hodnosti zemřelého bylo dvanáct dvorních dam, které ztuhlé tělo zasypaly květinami.
Arcikněz BranzaBaginut zavřel oči a začal monotónně prozpěvovat: "Roční období nás ve svém procesu unášejí k našim konečným pásům. Tak jako jsou na obloze dvě slunce, menší a větší, tak existují dvě fáze bytí, život a smrt, menší a větší. Náš velký král od nás nyní odešel do své větší fáze. Teď už ví, jak světlo sestupuje do temnoty..."
Zatímco jeho vysoký hlas umlčoval šepot davu, dychtivě natlačeného kolem hrobu, stejně jako psi, kteří byli také obřadu přítomni a větřili čenichy směrem k hrobu, někdo do jámy hodil první hrst hlíny.
V tom okamžiku zahřměl králův hlas: "Ten bídák zničil moji matku i mě. Proč se modlíš za takového zlosyna? "
Velkým skokem jámu přeskočil, odstrčil arcikněze a s křikem se rozběhl do paláce, jehož křídla čněla nad kopcem. Před zraky davu stále utíkal a zastavil se až nahoře u stájí, kde vyskočil na nejmilejšího hoxneje a šíleným tempem ujížděl ven do lesů. Yuliho nechal naříkat daleko za sebou.
Tato ostudná událost, urážka církve pobožným člověkem, prostý lid Matrassylu potěšila. I v té nejorvanější chatrči o ní mluvili, znovu a znovu se smáli, schvalovali ji, odsuzovali ji.
"Je to šprýmař, ten Jandol," usnesli se často v hospodách po dlouhém večerním pití, kdy už se o smrti nemluví s takovou úctou. A k nelibosti královských nepřátel v radě jeho pověst šprýmaře rostla.
Rozhořčila nejenom šprýmařovy nepřátele, ale také štíhlého mladého muže, do bronzova opáleného a oblečeného v cárech, který se zúčastnil pohřbu a byl svědkem králova útěku. Robayday nebyl daleko, žil na rybářském ostrově v rákosím zarostlých vodách jezera. Tam k němu dorazila zpráva o dědově smrti. Vrátil se do hlavního města s ostražitostí divoké zvěře, která se pokouší zblízka si prohlédnout lva.
Když viděl, jak šprýmař uprchl, odvážil se následovat ho. Vyskočil na hoxneje a vydal se cestou, kterou znal od dětství. Nechtěl se střetnout s otcem a vlastně si ani nebyl jistý, co má v úmyslu.
Šprýmař, který nemyslel na nic jiného než na to, jak je směšný, se vydal cestou, po které nejel od té doby, co vyhnal SartoriIrvraše. Vedla ke kamenolomu, skrytá mezi měkkými voskovitými kmeny mladých rad-žabaralů; v těchto semenáčcích se stěží daly rozeznat úctyhodné dřevěné pevnosti, kterými se stanou za stovky let, až se léto Velkého roku opět začne měnit v zimu. Horkost ho přešla a král uvázal Chocholatou k mladému stromu. Dlaní spočinul na

hladkém dřevu a hlavu si opřel o ruku. Na mysl mu opět přišla vzpomínka na královnino tělo a na světlo jejich lásky. Tolik dobrých věcí zemřelo, aniž si toho všiml.
Po chvíli ticha provedl Chocholatou podél pahýlu otcovského radža-baralu, černého jako vyhaslý vulkán. Před ním stála dřevěná palisáda, která zahrazovala vstup do lomu. Nikdo mu nebránil. Strčil do palisády a protlačil se dovnitř. Na vnitřním nádvoří bylo všechno zpustlé, zarostlé plevelem. Domek byl nenapravitelně zchátralý; krátké zanedbání vede k dlouhému úpadku. Přišel mu vstříc stařec s rozcuchaným bílým vousem a hluboce se Výsosti uklonil.
"Kde jsou stráže? Proč není brána zamčená?"
Ale v otázce, kterou král ironicky prohodil, zatímco mířil ke klecím, byla slyšet lhostejnost.
Stařec, zvyklý na královy nálady, byl příliš moudrý, než aby si dovolil být stejně lhostejný. Následoval tedy krále se sáhodlouhým vysvětlováním, že poté co kancléř upadl v nemilost, všechny kromě něj z lomu vyhnali. Zůstal sám a dál se stará o zajatce, čímž doufá, že se králi zavděčil.
Dalek dát najevo nějaký vděk, král sepjal ruce za zády a nasadil melancholický výraz. K útesům kamenolomu přiléhaly čtyři velké klece. Každá byla kvůli většímu pohodlí vězňů rozdělená na různě velké části. Do těchto klecí zabloudil JandolAnganolův temný pohled.
V první kleci byli Jiní. Pro ukrácení chvíle se houpali zavěšení za ruce, chodidla nebo ocasy; když král došel až k jejich vězení, seskočili na zem a rozběhli se k mřížím. Vystrkovali pracky, které velmi připomínaly lidské ruce, zcela lhostejní k vznešenému postavení návštěvníka.
Obyvatelé druhé klece se odtáhli, aby na ně cizinec nedosáhl. Většina jich zalezla do zadní části klece, pryč z dohledu. Jejich vězení bylo postavené na skále, aby se nemohli podhrabat. Dva z nich popošli, postavili se u mříží a hleděli JandolAnganolovi do obličeje. Byli to protognostici, zvaní Nondadi, malí plaší tvorové, často zaměňovaní s Jinými, kterým se podobali. Člověku sahali po pás a obličejem s vyšpulenými ústy připomínali Jiné. Genitálie měli přikryté skrovnými bederními zástěrkami a těla jim pokrývala jemná, pískově zbarvená srst.
Dva odvážnější Nondadi, ti u mříží, krále oslovili. Nervózně přitom poskakovali na místě. Hovořili podivnou směsicí pískání, mlaskání a chrochtání. Král je pozoroval s výrazem, ve kterém se odráželo pohrdání i soucit zároveň. Pak přešel ke třetí kleci.
Ta byla vězením pro vyspělejší formu protognostiků, Madisy. Na rozdíl od obyvatel prvních dvou klecí se Madisové ani nepohnuli, když se k nim král přiblížil. Oloupeni o svůj migrační způsob existence, neměli kam jít; západy sluncí ani příchody či odchody králů pro ně neměly smysl. Když je JandolAnganol pozoroval, pokoušeli se skrýt obličeje v podpaždí.
Čtvrtá klec byla postavená z kamene, hrubě vysekaného v lomu, jako pocta větší pevnosti vůle jejích obyvatel. Byli jimi lidé - převážně muži a ženy mordriatských nebo thribriatských kmenů. Ženy se choulily ve stínu, zatímco většina mužů se natlačila dopředu a výmluvně začali krále přemlouvat, aby je pustil, nebo aby na nich alespoň už nedovolil žádné nové pokusy.
"Nic takového už nebude," zamumlal král, spíš jen pro sebe. Pohyboval se stejně nepokojně jako ti v kleci.
"Pane, to nedůstojné zacházení, které jsme museli vytrpět..."
V několika rozích ležel popílek a z něj vyrůstal plevel. Byly to exhalace z Rustyjonniku, jehož erupce skončily stejně náhle, jako začaly. Král popel rozkopával, vířil svou obuví malou prachovou bouři.
Třebaže nejvíc ho zajímali Madisové a pozoroval je ze všech úhlů -někdy se přitom dokonce skrčil na bobek - byl příliš nepokojný, než aby dokázal v klidu zůstat na místě. Madištímuži k němu přivlekli jednu z žen, nahou, a nabídli mu ji za to, že je propustí.
JandolAnganol se znechuceně odvrátil, obličej zkřivený odporem.
Když vyrazil zpoza kamenné klece do slunečního světla, stanul tváří v tvář RobaydayAnganolovi. Oba ztuhli jako dvě kočky, ale Roba začal gestikulovat, ruce a prsty natažené. Za ním se s mumláním šoural bělovlasý hlídač.
"Věznění prospívá jejich rozumu, mocný králi," ušklíbl se Roba posměšně.
Ale JandolAnganol se k němu rychle vrhl, objal syna paží kolem krku a políbil ho na rty, jako by se k takovému uvítání rozhodl už hodně dávno.
"Kde jsi byl, můj synu? Proč jsi tak divoký?"
"To nemůže chlapec naříkat mezi listy, ale musí přijít lkát ke dvoru? " Slova byla téměř nesrozumitelná. Couval před otcem a utíral si ústa hřbetem ruky. Když narazil do třetí klece, strčil si dlaň za záda, aby se podepřel.
Madisové okamžitě natáhli ruce a popadli ho za předloktí. Nahá žena, kterou předtím nabídli králi, se mu zuřivě zakousla do bříška palce. Roba vykřikl bolestí. Král vzápětí stál u klece s taseným mečem. Madisové couvli a Robu pustili.
"Lační po královské krvi stejně jako Simoda Tal," utrousil Roba, když poskakoval kolem s rukou stisknutou mezi stehny. "Viděl jsi, jak mě kousla! Jaký macešský čin!"
Král se zasmál a zasunul meč zpět do pochvy.
"Vidíš, jak to dopadá, když strkáš prsty do záležitostí jiných."
"Jsou velmi nebezpeční, pane, a hodně jim ublížili," poznamenal starý strážce z bezpečné vzdálenosti.
"Tvoje povaha tíhne k zajetí stejně jako žába tíhne k rybníku," obrátil se Roba k otci; stále ještě poskakoval. "Pusť ty ubohé bytosti! Bylo to Rušvenovo bláznovství, ne tvoje - ty jsi napáchal mnohem větší."
"Můj synu, mám fagoří mládě, na kterém mi záleží, a možná i jemu záleží na mně. Chodí za mnou proto, že mě má rádo. Proč za mnou chodíš ty, když mne jen urážíš? Nech toho a žij se mnou normálním životem. Neublížím ti. Jestli jsem tě ranil, lituji toho. Už dávno jsi mi poskytl důvod k lítosti. Smiř se s tím, co říkám."
"Chlapce je obzvlášť těžké vychovávat, pane," poznamenal hlídač.
Otec a syn stáli kus od sebe a hleděli jeden na druhého. JandolAnganol zmírnil orlí pohled, uklidnil se. Na Robově hladkém obličeji se zračil potlačovaný hněv.

"Potřebuješ, aby za tebou běhalo ještě jedno mládě? Nemáš snad dost zajatců v tomto neblaze proslulém lomu? Proč jsi sem přišel? Aby ses na nich škodolibě pásl očima?"
"Ne, to ne. Abych se něco dozvěděl. Měl jsem se zeptat přímo Ruš-vena. Potřebuji vědět - co Madisové dělají... Chápu, chlapče, že se mé lásky obáváš. Bojíš se odpovědnosti. Vždy ses jí bál. Být králem je velká odpovědnost..."
"Být motýlem je motýlí odpovědností."
Popuzen touto poznámkou, král začal přecházet před klecemi. "Tohle všechno bylo SartoriIrvrašovo dílo. Možná byl krutý. Nutil obyvatele těchto čtyř klecí, aby se spolu pářili podle předepsaných kombinací, aby zjistil, co bude výsledkem. Všechno si zapisoval, jak to měl ve zvyku. Já všechno spálil - jak já mám ve zvyku, mohl bys dodat. Tak je to.
Pomocí těchto experimentů Rušven odhalil pravidlo, které nazval klinování. Dokázal, že Jiným v první kleci se někdy po spáření s Nondady rodí mláďata. Ta byla neplodná. Ne, mláďata Nondadů s Madisy byla neplodná. Detaily už jsem zapomněl. Madisové plodili potomky, když kopulovali s lidmi ve čtvrté kleci. Některá z mláďat jsou plodná.

Prováděl tyto pokusy po mnoho let. Když přinutil kopulovat Jiné a Madisy, výsledkem nebylo nic. Lidé s Nondady také neprodukovali nic. Je v tom odstupňování, klin. Na tyto skutečnosti přišel. Rušven byl útlocitným člověkem. Vše, co dělal, dělal jen kvůli vědění.
Ty ho možná obviňuješ, tak jako viníš každého kromě sebe. Ale Rušven za svoje vědomosti zaplatil. Jednoho dne před dvěma lety - ty jsi tehdy byl někde v divočině, jako obvykle - přišla do lomu jeho žena, aby zajatce nakrmila. Jiní se dostali z klece ven a roztrhali ji na kusy. Starý hlídač by to mohl dosvědčit..."
"Nejdřív jsem našel její paži, pane," hlídač byl potěšený, že se o něm zmínili. "Levou paži, abych byl přesný, pane."
"Rušven za své vědomosti zaplatil. Já zaplatil za svoje, Robo. Přijde čas, kdy i ty budeš muset platit. Nebude věčně jen léto."
Roba trhal z keře listy, jako by ho chtěl celý zničit, a přikládal si je na zraněnou ruku. Hlídač mu šel na pomoc, ale Roba ho odkopl bosou nohou.
"Tohle smradlavé místo... tyhle páchnoucí klece... zapáchající palác... Psát si poznámky o těch špinavých malých bastardech. Kdysi, víš, než se začali rodit králové, byl svět velkou bílou koulí v černém poháru. Šel kolem velký kzahhn prvotních a spářil se s královnou všeho lidstva, rozevřel ji svým obrovským údem a naplnil ji zlatým spermatem. To páření otřáslo celým světem, který se osvobodil ze své zimní strnulosti, a vznikla roční období-"
Dostal takový záchvat smíchu, že nedokázal dokončit větu. Starý hlídač se znechuceně otočil ke králi.
"Mohu tě ujistit, pane, že pokud vím, kancléř tady nikdy žádný takový experiment neprováděl."
Král zůstal jako z kamene, oči plné pohrdání, dokud záchvat synova smíchu nepominul. Než promluvil, otočil se k němu zády.
"Něco takového nemáme zapotřebí. Nemáme zapotřebí hádat se spolu, ne v čase zármutku. Vraťme se společně do paláce. Můžeš jet se mnou na Chocholaté, jestli chceš."
Roba padl na kolena a přikryl si obličej rukama. Vydával zvuky, které nebyly pláčem.
"Možná má hlad," poznamenal hlídač.
"Vypadni odsud, chlape, nebo ti useknu hlavu."
Strážce padl k zemi. "Stále je poctivě krmím, každý den, Veličenstvo. Nosím sem jídlo až z paláce, a to už mně nohy neslouží tak jako kdysi."
JandolAnganol se otočil k synovi.

"Víš, že tvůj děd už je jedno s gossii?"
"Byl vyčerpaný. Viděl jsem chřtán jeho hrobu."
"Dělám co mohu, pane, ale opravdu bych potřeboval otroka, který by mně pomáhal..."
"Zemřel ve spánku - lehká smrt za všechny jeho hříchy."
"Říkal jsem, že byl vyčerpaný. Sám zbaven rozumu, matku utýral, děda uvěznil... to jsou tři údery, které jsi zasadil. Co bude příštím?"
Král si založil ruce na hrudi a dlaně schoval do podpaždí. "Tři údery! Dítě - to všechno dohromady je mou jedinou ranou. Proč mě týráš takovými nesmysly? Zůstaň se mnou a utěš mne. Protože se nehodíš ani k tomu, aby ses oženil s Madiskou, zůstaň alespoň se mnou."
Roba položil dlaně na zem před sebe a pomalu začal vstávat. Hlídač využil příležitosti a řekl: "Už se spolu nepáří, pane. Jen mezi sebou, v každé kleci zvlášť, k ukrácení dlouhé chvíle."
"Zůstat s tebou, otče? Zůstat s tebou jako s tebou zůstával děd, v útrobách paláce? Ne, vracím se do -"
Zatímco mluvil, hlídač se prosebně přišoural blíž a postavil se mezi JandolAnganola a jeho syna. Král mu zasadil úder a stařec se svalil do keřů. Zajatci spustili kravál a začali bušit do mříží.
Král se usmál - nebo alespoň ukázal zuby. Když se pokoušel přiblížit k synovi, Roba couvl. "Nikdy nepochopíš, co mně tvůj děd provedl. Protože já nemám moc nad tebou, nikdy nepochopíš, jakou nade mnou měl moc on - tehdy - nyní - možná navždy. Mohl jsem dosáhnout úspěchu jedině tím, že jsem ho odstranil."
"Žaláře ti proplouvají krví jako ledovce. Raději budu Madisem nebo žábou. Odmítám být člověkem, pokud ty si děláš nárok na tento titul."
"Robo, nebuď tak krutý. Uvažuj rozumně. Brzy se ožením - musím se oženit - s madiskou dívkou. Proto jsem se přišel podívat na Madisy. Zůstaň se mnou, prosím."
"Kopuluj si se svou madiskou otrokyní! Počítej mláďata! Měř je, važ je, piš si poznámky! Zapiš si to, trp, zavři ty plodné a nikdy nezapomeň, že po Helikonii volně pobíhá jeden, který je připravený uvrhnout tě do věčného žaláře..."

Zatímco mluvil, mladík couval, prsty jel po zemi. Pak se otočil a vyrazil mezi keře. O chvilku později král spatřil jeho postavu; přelézal útes kamenolomu. Pak zmizel.
Král se opřel o kmen stromu a zavřel oči.
Vyburcoval ho hlídačův nářek. Šel k místu, kde stařec ležel na zemi, a pomohl mu na nohy.

"Omlouvám se, pane, ale snad jen nějakého malého otroka, sám to nestíhám..."
Král si unaveně mnul čelo. Pak řekl: "Odpovíš mně na pár otázek, slanže. Řekni mi, prosím, jak madiské ženy nejraději kopulují? Zezadu jako zvířata nebo obličejem k sobě jako lidé? Rušven by mně to pověděl."
Hlídač si pod tunikou zamnul ruce a dal se do smíchu. "Oběma způsoby, pane, podle toho, co jsem viděl - a já to viděl mnohokrát, když tu pracuju bez pomocníka. Ale především zezadu, stejně jako Jiní. Někteří tvoří páry na celý život, jiní jsou promiskuitní, v každé kleci jinak."
"Líbají se mezi sebou Madisové na ústa jako lidé?"
"Ne, to jsem neviděl, pane. Jenom lidé."
"Olizují si před spojením genitálie?"
"To dělají ve všech klecích, pane. Hodně si je olizují. Lízají a sají, řekl bych, že velmi neslušně."
"Děkuji ti. Teď můžeš vězně propustit. Posloužili svému účelu. Pusť je."
Pomalým krokem vyšel z kamenolomu, jednu ruku na meči, druhou na čele.
Když mířil do paláce, míhalo se po něm jemné mřížoví stínů vrhaných radžabaraly. Freyr na žluté obloze se chystal zapadnout. Obklopovaly ho soustředné mlžné aureoly hnědé a oranžové barvy, tvořené částečkami vulkanického prachu. Slunce leželo blízko obzoru jako perla v rozevřené ústřici. Král řekl Chocholaté: "Nemohu mu důvěřovat. Je divoký, stejně jako jsem byl já. Miluji ho, ale lépe bych udělal, kdybych ho zabil. Kdyby byl dost chytrý, mohl by proti mně společně se svou matkou poštvat radu a to by znamenalo můj konec... miluji ji, ale lépe bych udělal, kdybych ji také zabil..."
Hoxnej neodpověděl. Mířil tam, kde zapadalo slunce, a neměl jiný cíl než dostat se domů.
Král si uvědomil zločinnost svých myšlenek.
Vzhlédl k planoucí obloze a spatřil tam zlo, které ho učilo vidět jeho náboženství. "Pomoz mi, ó, Všemocný!"
Zabodl ostruhy Chocholaté do slabin.
Půjde navštívit První fagorskou gardu. Ti nevyvolávají žádné obtížné morální situace, s nimi se cítí klidný.
Hnědé aureoly zvítězily nad žlutí. Když Freyr zmizel, ústřice zpope-lavěla; od nejzazších okrajů ke středu. Od minuty k minutě se měnila, jak zachytávala světlo Batalixu. Ztratila svou krásu, stala se pouhou na-kupeninou mraků mezi změtí dalších mraků, zatímco Batalix se klonil k západu. Akhanaba by řekl - a rozhodně ne v jinotajích - že celé složité schéma věcí se chýlí ke konci.
JandolAnganol se vrátil do tichého paláce a našel v něm vyslance z Pannovalské svaté říše. Alam Esomberr, samý úsměv, očekával radostné přijetí.
Konečně dorazila rozvodová listina. Nezbývá mu nic jiného než předložit ji královně královen a pak bude volný, aby se mohl oženit s madiskou princeznou.

XVI - Muž, který dobýval ledovec

Léto malého roku se na jižní polokouli pozvolna podrobovalo podzimu. Podél pobřeží Hespagoratu se sbíraly monzuny. Zatímco na příjemném severním pobřeží Moře orlů královna MyrdemInggala plavala se svými delfíny v modrých vodách, na chmurných jižních březích téhož moře, které se tam setkávalo s vodami Handžárového moře, umíral výherce z Avernu, Billy Xiao Pin.
Přístav Lordryardry chránily před otevřeným mořem dva tucty Lor-dryjských ostrovů. Některé byly používány jako velrybářské stanice. Na těchto ostrovech a podél nízko položených břehů Hespagoratu žili v početných koloniích mořští leguáni. Tato neškodná zvířata s laloky, bradavicemi a krunýřem dorůstala dvaceti stop délky a lidé je občas vídávali plavat v moři. Billy je pozoroval, když ho Lordryardryjská paní ledařského kapitána unášela k Dimariamu.
Na pobřeží se tato zvířata hemžila po skalách a mokřinách i po sobě navzájem. Něco v jejich pomalých pohybech a náhlém cupitání jako by z nich dělalo spiklence urousaného počasí, které v tomto období Malého roku věznilo břehy Dimariamu; tam, kde se chladný vzduch, vanoucí k severu z jižního pólu, setkával s teplým vzduchem nad oceány, tvořily se valy vlhké, všudypřítomné a vše zahalující mlhy.
Lordryardry byl malý přístav s jedenácti tisíci obyvateli. Za svou existenci vděčil výlučně podniku rodiny Muntrasů. Jedním z jeho pozoruhodných rysů byla skutečnost, že ležel na šestatřiceti a půl stupně jižní šířky, jen o stupeň a půl mimo širokou zónu tropů. O pouhých osmnáct a půl stupně jižněji probíhal polární kruh. Za ním, v říši věčného ledu, Freyr neviděli po celá dlouhá staletí Velkého léta. Během Velké zimy se objeví znovu, aby po mnoho lidských generací vládl pustému světu pólu.
To všechno se Billy dozvěděl, když ho v tradičních saních táhli od lodi ke kapitánovu domu. Krillio Muntras mu tyto skutečnosti popisoval s hrdostí, třebaže jak se blížili k domu, byl stále zamlklejší.
Místnost, do které Billyho přinesli, byla celá bílá. I okna rámovaly bílé závěsy. Když ležel svírán nemocí, Billy se díval skrze stromy přes střechy domů na bílou mlhu, v níž se občas mihl lodní stěžeň.
Věděl, že brzy se vydá na další tajemnou cestu. Než jeho loď vyplula, starala se o něj pokorná Muntrasova žena Eivi a jeho impozantní vdaná dcera Immya. Immya, jak se dověděl, byla ve společnosti vysoce váženou léčitelkou.
Po dni odpočinku Eivina a Immyina péče zabrala, nebo se Billy zotavil nějak jinak. Postupující ochrnutí částečně

polevilo. Immya jej zabalila do pokrývek a pomohla mu do saní. Do postroje zapřáhli čtyři obrovské rohaté psy, asokiny, a rodina Billyho odvezla do vnitrozemí, aby se podíval na slavný lordryardryjský ledovec.
Lordryardryjský ledovec si sám našel místo mezi dvěma kopci. Hlavní čelo ledovce se svažovalo do jezera, které vtékalo do moře.
Billy pozoroval, jak se Muntrasovo chování v přítomnosti dcery nepatrně změnilo. Chovali se k sobě laskavě, ale úcta, kterou Muntras vykazoval Immye, nenacházela odezvu v jejím chování k němu - alespoň tak Billy soudil; spíš podle způsobu, kterým spolu hovořili, než podle toho, jak Muntras hrbil záda a skláněl se ke svému velkému břichu, jako by cítil, že když na něj Immya upře pronikavý pohled, musí potlačit vlastní osobnost.
Muntras mu začal popisovat práce na čele ledovce. Když ho Immya skromně opravila ohledně počtu mužů, kteří tam pracují, beze zloby se jí otázal, zda sama může odhadnout jejich počet. Udělala to. Div stál za otcem a sestrou a mračil se; třebaže on, syn, měl zdědit ledařskou společnost, neměl, čím by přispěl k rozhovoru a brzy se odplížil pryč.
Immya nebyla jen hlavní léčitelkou Lordryardry; byla také provdaná za nejvýznamnějšího právníka města, které kdysi založil klan Muntrasů. Její manžel, o kterém v Billyho přítomnosti hovořili pouze jako o Právníkovi, jako by se tak jmenoval, byl mluvčím a soudcem města ve sporu proti hlavnímu městu země, Oiišatu. Oiišat se rozkládal západně od Lordryardry, na hranici mezi Dimariamem a Iskahandi. Hlavní město vrhalo žárlivé pohledy na prosperující nové Lordryardry a vynalézalo mnoho způsobů, jak prostřednictvím daní získat alespoň něco z jeho bohatství -což byly uskoky, které se Právník neustále snažil mařit.
Právník také vystupoval proti Muntrasovým místním zákonům, které byly vymyšleny spíš ku prospěchu Muntrasovy vlastní rodiny než jeho dělníků. Takže Krilliův názor na zetě byl poněkud rozpolcený.
Krilliova žena měla očividně jiný názor. Nechtěla na dceru ani na Právníka slyšet žádné stížnosti. I přes pokoru byla netrpělivá ve vztahu k Divovi, jehož chování - vyprovokované matčinou nelibostí - se doma stalo klackovitým. "Měl bys to znovu uvážit," řekla Muntrasovi jednoho dne, když spolu stáli nad Billyho lůžkem, po dalším příkladu Divova ošklivého chování. "Předej vedení společnosti Immye a Právníkovi a pak bude všechno prosperovat. Pod Divovým vedením podnik do tří let zkrachuje. To děvče si ví rady se vším."
Immya si zajisté věděla rady se všemi věcmi týkajícími se Hespagoratu. Nikdy nepřekročila hranice kontinentu, na kterém se narodila, navzdory častým příležitostem, které k tomu měla. Jako by dávala přednost tomu, aby její práh hlídala myriáda šupinatých hlídacích psů, kteří strážili břehy Dimariamu. V její široké hrudi však byly metaforicky uzamčené mapy, historie a všechna místa a cesty jižního kontinentu.
Immya Muntras měla stejně jako její otec příjemný, čtvercovitě tvarovaný obličej, se kterým se směle mohla postavit ledovcům. Pevně stála tváří proti ledové stěně a vysvětlovala Billymu detaily o rodinném podniku, na který byla velmi hrdá.
Na tomto místě byli dost daleko ve vnitrozemí, mimo dosah pobřežních mlh. Velká stěna ledu, kterému Muntras vděčil za své bohatství, se leskla ve slunci. O kousek dál Batalix vytvářel v děrách ledovce dutiny plné safírové modři. Dokonce i jeho odrazy v jezeře při úpatí ledovce se blýskaly jako diamanty.
Vzduch byl ostrý, svěží a plný života. Nad hladinou jezera poletovali ptáci. Tam, kde se průzračná voda setkávala se břehy plnými modrých květin, měly práci tisícovky hmyzu.
Na tříciferníkové hodinky na Billyho zápěstí usedl motýl s hlavou tvarovanou jako lidský palec. Nejistě si ho prohlížel a pokoušel se přijít na úmysly drobného tvora.
Nad hlavou slyšel hřmění. Nevěděl, co to je. Stěží dokázal vzhlédnout. Virus sídlil v hypotalamu, v míše. Bude se neúnavně rozmnožovat; nezničí ho žádný lék. Billy bude brzy sevřen v nehybnosti jako fagorský předek ve stadiu ukončení.
Necítil lítost, snad jen tehdy, když ho motýl opustil a odletěl. K tomu, aby mohl žít skutečným životem, takovým, se kterým by jeho Poradce nikdy nesouhlasil, bylo zapotřebí oběti. Zahlédl královnu královen. Miloval se s krásnou Abathy. Dokonce i teď, nemohoucí, viděl vzdálené zálivy ledovce, kde světlo vytvářelo šmolkovou a oslnivě lesklou modř a dělalo z ledu spíš jen barvu než hmotu. Okusil jedinečnost přírody. Musel však za to zaplatit.
Immya mu vysvětlovala práci s velkými kvádry ledu, které mu rachotily nad hlavou. Na čele ledovce pracovali muži na lešeních, pilami a sekerami oddělovali bloky ledu. Byli to dolovači lordryardryjského ledu. Když byly bloky volné, spadly do otevřeného trychtýře a jím vjely do skluzného žlabu, postaveného ze dřeva v takovém úhlu, aby bloky ledu udržel v pohybu. Velké kvádry ledu pomalu projížděly žlabem a zarachotily pokaždé, když klouzaly po namáhaných dřevěných nohách. Takto putovaly celé dvě míle až do doků v Lordryardry.
V docích byly rozřezány na menší bloky a naloženy do rákosím obalených trupů lodí, které patřily k flotile společnosti. V polárních oblastech jižně od pětapadesátého stupně jižní šířky kdysi napadl sníh, byl pomalu stlačován a mačkán dolů do pásma mírných teplot, kde jej donutili, aby chladivým užitečným způsobem sloužil těm, kteří žili v dalekých tropech. Nyní se nacházel na místě, kde příroda ztrácela moc a přebíral ji kapitán Krillio Muntras.
"Vezměte mě domů, prosím," zasténal Billy.
Immyin pohotový proud čísel se zastavil. Povídání o nosnostech, délce různých cest, ceně nákladů, na kterých stála tato malá říše, to všechno ustalo. Povzdechla si a něco prohodila k otci, ale zvuk dalšího bloku ledu, který jim zarachotil nad hlavami, její slova přehlušil. Pak se jí uvolnily linie obličeje a ona se usmála.
"Raději Billyho vezmeme domů."
"Viděl jsem to," zašeptal nezřetelně. "Viděl."
A když uplynula téměř polovina Velkého roku, když se Helikonie a její sesterské planety vzdalovaly od Freyru, aby znovu čelily pomalé zuřivosti další zimy, Billyho schoulené tělo ve starých dřevěných saních spatřily miliony lidí na vzdálené Zemi.
Billyho přítomnost na Helikonii představovala porušení pozemských zákonů. Podle nich žádná lidská bytost neměla

stanout na Helikonii a narušit pavučinu jejích kultur.
Tyto zákony byly přijaty před třemi tisíci lety. V rámci kulturní historie znamenají tři tisíce let dlouhé období. Od té doby se pochopení prohloubilo - převážně díky intenzivnímu studiu Helikonie, kterému se oddala většina obyvatelstva. Všichni mnohem lépe chápali jednotu - a tedy i sílu - planetárních biosfér.
Billy vnikl do planetární biosféry a stal se její součástí. Pozemšťané v tom neviděli žádný konflikt. Prvky tvořící Billyho tělo, které se skládaly z atomů mrtvé hvězdné hmoty, se v ničem nelišily od prvků tvořících Muntrase nebo MyrdemInggalu. Jeho smrt bude představovat konečné sjednocení s planetou, splynutí bez rozkladu. Billy byl smrtelník. Atomy, ze kterých se skládalo jeho tělo, byly Ti na Zemi projeví umírněný zármutek nad vyhasnutím dalšího lidského vědomí, nad ztrátou další identity, jedinečné, nenahraditelné; stěží to však pro ně bude důvod k slzám.
Slzy prolili dlouho předtím ti na Avernu. Billy byl jejich dramatem, jejich důkazem existence skutečnosti, důkazem toho, že i oni mají pradávnou moc biologických organismů, které žijí a přežívají či umírají v závislosti na prostředí. Slzy a radost byly na pořádku dne.
Především rodina Pin opustila obvyklou pasivitu a spustila malou rodinnou bouři. Rose Yi Pin, střídavě se smějíc a naříkajíc, byla ve středu účastné pozornosti. Vyžívala se v tom.
Poradce byl zahanben.
Do Billyho těla vstupoval čerstvý vzduch a obléval mu plíce. Umožňoval mu vidět každý detail tohoto blýskavého světa. Ale jeho živost, zvuky, to vše na něho bylo příliš. Zavřel oči. Když se mu je znovu podařilo otevřít, asokinové běželi, co jim nohy stačily, sáně tloukly o zem a výhled začínala clonit pobřežní mlha.
Aby sám sebe odškodnil za předchozí pokoření, Div Muntras trval na tom, že bude řídit. Přehodil si otěže saní přes pravé rameno, sevřel je pod levou paží, levou rukou popadl rám saní a v pravé třímal bič, kterým práskal nad asokiny.
"Nezrychluj, Dive," zabručel Muntras.
Sotva to dořekl, sáně narazily na trs tuhé trávy a převrátily se. Jeli zrovna pod skluzným žlabem, kde byla půda rozbahněná. Muntras přistál na rukou a kolenou. Popadl otěže, hrozivě pohlédl na syna, ale neřekl nic. Immya se nehezky zašklebila, narovnala sáně a znovu do nich posadila Billyho. Její mlčení bylo výmluvnější než slova.
"To nebyla moje chyba," omlouval se Div, který předstíral, že si zranil zápěstí. Otec převzal otěže a tiše syna usměrnil do zadní části saní. Pak klidným tempem pokračovali dál.
Rozlehlý Muntrasův dům měl jediné podlaží, to však díky skalnatému podkladu mělo mnoho úrovní spojených krátkými schodišti. Za místností, do které Muntras a Immya odnesli Billyho, byl dvůr, a tam Muntras každý tenner vyplácel své dělníky.
Dvůr zdobily hladké balvany, vylámané z polárních hor, které doposud nespatřil žádný z lidí, a přinesené na pobřeží ledovci. Do rýh v každém kameni byla vyryta historie dávné minulosti. Všichni v Lordryardry však měli příliš mnoho práce, než aby se jí zabývali - třebaže elektronické oči na palubě Avernu tak činily. Vedle kamenů rostly vysoké stromy, vidlicovitě rozvětvené nízko nad zemí. Billy je viděl z lůžka.
Muntrasova žena Eivi je přivítala a začala obskakovat manžela, stejně jako teď obskakovala Billyho. Byl rád, když ho ve strohé dřevěné místnosti konečně nechala samotného, aby mohl vyhlížet ven na holé obrysy stromů. Jeho pohled ale najednou ustrnul. Přikradlo se k němu pomalé šílenství, rozhýbalo mu končetiny, zkroutilo ruce vzhůru, až se mu napjaly nad hlavou, ztuhlé jako větve na stromech venku.
Do místnosti přišel Div. Mladík vstoupil opatrně, zavřel za sebou dveře a rychle přešel k Billyho lůžku. S očima rozšířenýma hleděl na křečí zkrouceného Billyho. Dlaň Billyho levé ruky se ohnula ven, takže klouby se téměř dotýkaly předloktí a hodinky se mu zařezávaly do kůže.
"Sundám ti ty hodinky," prohlásil Div. Neobratně je odepjal a položil je na stůl, mimo Billyho zorné pole.
"Stromy," procedil Billy zaťatými zuby.
"Chci si s tebou promluvit," Div výhružně zaťal ruce v pěst. "Vzpomínáš si na tu dívku na Lordryardryjské paní, AbathVasidol? Na tu matrassylskou dívku?" zeptal se. Seděl blízko Billyho, mluvil tiše a pozoroval dveře. "Na tu skutečně půvabnou dívku s krásnými kaštanovými vlasy a velkými ňadry? "
"Stromy."
"Ano, stromy - jsou to meruňky. Otec z plodů těch stromů pálí svůj životabudič. Biliši, ta dívka, Abathy, vzpomínáš si na ni, na Abathy?"
"Umírají."
"Ty umíráš, Biliši. Proto si s tebou chci promluvit. Vzpomínáš si, jak mne otec před tou dívkou pokořil? Dal ji tobě, zpropadeně. Tím mne pokořil, tak jako se mne vždy snažil jen pokořit. Chápeš to? Kam můj otec Abathy odvedl, Biliši? Jestli to víš, pověz mi to. Řekni mi to, Biliši. Nikdy jsem ti neublížil."
Billyho loketní klouby zapraskaly. "Abathy. Letní zralost."
"Nic ti neudělám, protože jsi cizácké smetí. Teď poslouchej. Chci vědět, kde je Abathy. Miluji ji. Neměl jsem se sem vracet, vid? Jen mne ponižují, otec i sestra. Ta nikdy nedovolí, abych se ujal vedení společnosti. Poslouchej, Biliši. Odcházím. Dokážu se o sebe postarat sám - nejsem blázen. Najdu Abathy, začnu s vlastním obchodem. Ptám se tě, Biliši -kam ji otec odvedl? Rychle, člověče, než přijdou."
"Ano." Ztuhlé stromy v okně se pokoušely vyslovit jméno. "Deute-roskop."
Div se naklonil, popadl Billyho za zkroucená ramena.

"CaraBansity? On vzal Abathy ke CaraBansitymu? "
Umírající zašeptal slůvko souhlasu. Div ho nechal dopadnout na lůžko, jako by byl kusem dřeva. Stál, mával rukama, prolamoval si prsty, něco si pro sebe mumlal. Když zaslechl zvuk v chodbě, skočil k oknu. Okamžik balancoval na římse, pak vyskočil a byl pryč.

Znovu přišla Eivi Muntras. Nakrmila Billyho kousky jemného bílého masa z misky. Nutila ho a laskavě přemlouvala; jedl dravě. Ve světě nemocných měla Eivi vše dokonale po kontrolou. Umyla mu obličej a čelo houbou. Zatáhla přes okno závěs, aby ztlumila světlo. Přes síťoví tkaniny byly stromy vidět jen jako pouhé přízraky.
"Mám hlad," řekl, když bylo všechno jídlo snědené.
"Brzy ti přinesu další leguáni maso, drahý. Chutnalo ti, viď? Uvařila jsem je pro tebe v mléce."
"Mám hlad," zařval.
Zkroušeně odešla. Slyšel, jak venku s někým mluví. Krk měl zkroucený, žíly na něm vystupovaly jako provazce a ucho se napínalo jako harpuna, aby zachytilo, o čem ti lidé hovoří. Slova však nedávala smysl. Ležel obličejem dolů, takže věty mu do ucha vstupovaly nesprávným směrem. Když se mu podařilo převrátit se, všechno zas bylo dokonale slyšitelné.
Immyin hlas nezaujatým tónem říkal: "Jsi hloupá, matko. Podomácku vyrobené všeléky Billyho neuzdraví. Má vzácnou nemoc, kterou dnes stěží známe, snad jenom z historických knih. Je to buď kostní horečka nebo tučná smrt. Příznaky jsou nejasné, možná proto, že pochází z jiného světa, jak tvrdí, a proto se jeho buněčná stavba v jistých ohledech liší od naší."
"V takových věcech se já nevyznám, drahá. Jen jsem si myslela, že trošku masa by mu mohlo pomoct. Možná by mu chutnal gwing-gwing..."
"Mohl by dostat bulimii spojenou s náchylností k nadměrné aktivitě. To by byly symptomy tučné smrti a v tom případě bychom ho měli přivázat k lůžku."
"To určitě nebude nutné, viď, drahá? Je tak milý."
"To není vlastnost jeho, matko, ale příznak té nemoci," vmísil se mužský hlas, plný poloskrytého pohrdání, jako by dítěti vysvětloval nějakou samozřejmou věc. Patřil Immyinu muži, Právníkovi.
"Nu, já o tom nic nevím. Doufám jen, že to není nakažlivé."
"Nemyslíme si, že by tučná smrt nebo kostní horečka byly nakažlivé; tedy v tomto období Velkého roku," ozval se opět Immyin hlas. "Domníváme se, že Biliš musel být s fagory, se kterými jsou tyto nemoci obvykle spojovány."

Ještě chvíli hovořili a pak Immya a Právník vešli do místnosti a pohlédli na Billyho.
"Možná se uzdravíš," řekla. Sklonila se k němu, aby ji dobře slyšel, a říkala slova pomalu jedno po druhém. "Postaráme se o tebe. Možná tě uvážeme, když se začneš chovat příliš divoce."
"Umírám. Nevyhnutelně." S velkým úsilím se snažil předstírat, že není stromem a řekl: "Kostní horečka a tučná smrt - mohu to vysvětlit. Jediný virus. Zárodek. Rozdílné účinky. Podle období Velkého roku. Tak to je."
Víc toho říct nedokázal. Zmocnila se ho zimnice. Přesto měl na okamžik všechno v mysli jasné. Třebaže nebyl předmětem studia, helikovirus byl na Avernu legendou, i když umírající, odkázanou na videozáznamy, protože k poslednímu vypuknutí virové pandemie došlo několik generací před těmi, kteří nyní obývali stanici. Ti, co na něj teď bezmocně shlíželi, byli svědky staré historie přenesené do současnosti pouze ve formě závěru každé výhry v Helikonském kole štěstí.
Návštěvy viru způsobovaly nesmírné utrpení, ale naštěstí k nim docházelo pouze dvakrát v průběhu Velkého roku: šest místních století za nejchladnějším obdobím roku, kdy se podmínky na planetě zlepšovaly, a na sklonku podzimu, po dlouhém období horka, do kterého Helikonie právě vstupovala. V prvním období se virus projevoval jako kostní horečka, ve druhém jako tučná smrt. Téměř nikdo těmto pohromám neunikl. Úmrtnost během každé epidemie byla padesátiprocentní. Ti, kteří přežili, se během kostní horečky stali o padesát procent lehčími anebo naopak během tučné smrti o padesát procent těžšími co do tělesné váhy, a tak byli lépe vybaveni, aby čelili teplejším nebo chladnějším obdobím.
Virus byl mechanismem, jímž se lidský metabolismus přizpůsoboval nesmírným klimatickým změnám. Teď měnil Billyho.
Immya tiše stála vedle Billyho lůžka. Založila si ruce na své velké hrudi.
"Nechápu to. Jak to, že víš takové věci? Bůh nejsi, to bys nebyl nemocný..."
Dokonce i jen zvuk jejího hlasu ho táhl hlouběji do nitra stromu. Zkusil to znovu. "Jedna nemoc. Dva... protikladné systémy. Jako lékař to pochopíš."
Chápala to. Znovu se posadila.
"Kdyby tomu tak bylo... a přece - proč ne? Existují dvě botaniky. Stromy, které kvetou a plodí jednou za 1825 Malých let, další stromy, které kvetou a plodí každý Malý rok. Věci jsou rozdělené, a přesto sjednocené..."
Pevně sevřela ústa, jako by se bála, že prozradí tajemství, se strachem, že stojí na pokraji něčeho, co je mimo její chápání. Případ helikoviru nebyl zcela stejný jako helikonská binární botanika. Přesto měla Immya pravdu ve svém chápání rozdílného chování života rostlin. V čase uchvácení Batalixu Freyrem, zhruba před osmi miliony lety, byly rostliny na planetách Batalixu vystaveny záření, které u velkého množství biologických kmenů vedlo ke genetickým odlišnostem. Zatímco některé stromy kvetly a přinášely plody stejně jako dřív - takže se pokoušely produkovat semena 1825 krát během Velkého roku, bez ohledu na klimatické podmínky - jiné se přizpůsobily metabolismu, který lépe vyhovoval novému režimu, a rozmnožovaly se pouze jednou za 1825 Malých let. Takové byly radžabaraly. Meruňkové stromy za Billyho oknem se nepřizpůsobily, a proto, jak tomu bylo právě teď, hynuly žárem.
Něco ve vráskách, které se formovaly Immye kolem úst, naznačovalo, že se pokouší strávit tyto závažné skutečnosti; místo toho však začala přemýšlet o Billyho poznámkách. Rozum jí napovídal, že pokud je to tvrzení pravdivé, je nesmírně důležité - když ne teď, tak za pár století, kdy, podle skrovných zápisů, má přijít epidemie tučné smrti.
Myslet tak daleko do budoucnosti nebylo místním zvykem. Přikývla:
"Budu o tom přemýšlet, Biliši, a až se setká naše lékařská společnost, přednesu tvůj názor. Pokud pochopíme skutečnou podstatu nemoci, možná budeme schopni nalézt lék."

"Ne. Nemoc je důležitá k přežití..." Věděl, že Immya to nepochopí a že jí tuto problematiku nikdy nebude schopen vysvětlit. Přistoupil na kompromis tím, že řekl: "Pověděl jsem to tvému otci."
Tato poznámka odvrátila její zájem o lékařské otázky. Zahalená do ticha se zahleděla někam mimo něj, jako by se schoulila do sebe. Když znovu promluvila, hlas měla hlubší a drsnější, jako by hovořila odněkud z žaláře. "Co ještě jsi dělal s mým otcem? V Borlienu. Byl opilý? Chci to vědět - měl na palubě mladou ženu z Matrassylu? Obcoval s ní tělesně? Musíš mi to povědět." Naklonila se k němu a uchopila ho, tak jak to předtím udělal její bratr. "Teď pije. Byla tam žena, viď? Ptám se tě kvůli mé matce."
Prudkost těch slov Billyho vyděsila; snažil se vnořit hlouběji do svého stromu, cítit hrubou kůru, rozdírající nitro. Z úst mu vyšlo zabublání.
Zatřásla jím. "Obcoval s ní tělesně? Řekni mi to. Klidně si zemři, ale tohle mně řekni."

Pokoušel se přikývnout.
Něco v jeho pokřiveném výrazu potvrdilo její dohady. Na obličeji se jí objevil výraz pomstychtivého uspokojení.
"Muži! Takto muži zneužívají ženy. Moje ubohá matka trpí jeho zhýralostí už léta, ubohá nevinná matka. Já sama to zjistila dávno. Byl to strašný šok. My Dimariané jsme čestní lidé, ne jako obyvatelé Divošského kontinentu, který, jak doufám, nikdy nenavštívím..."
Když hlas odumřel, Billy se pokoušel protestovat. Jen tím rozdmýchal oheň Immyiny nevraživosti. "A co ta ubohá dívka, kterou do toho zatáhl? A její nevinná matka? Už před dlouhou dobou jsem přinutila bratra, prokletí mého života, přiznal mi vše, co otec dělá... Muži jsou prasata hnaná chtíčem, neschopní být věrnými..."
"To děvče." Ale Abathyino jméno uvízlo v uzlech Billyho krku.
Lordryardry obklopilo večerní šero. Freyr klesl za západní obzor. Ptačí zpěv zeslábl. Batalix stál nízko nad horizontem, kde zářil přes vodu na šupinaté tvory, kteří se hromadili na pobřeží. Mlha zhoustla, zahalila hvězdy i Nočního červa.
Než se Eivi Muntras odebrala na lůžko, přinesla Billymu polévku. Když ji pil, z nitra k němu přicházel strašlivý hlad. Přemohl strnulost, skočil na Eivi, zakousl se jí do ramene a vyrval jí kus masa. Pobíhal po místnosti a řval. Byla to bulimie, vlčí hlad, příznak pozdního stadia tučné smrti. Přiběhli ostatní členové rodiny, otroci přinesli světla. Billyho prokleli, spoutali a uvázali k posteli.
Hodinu ho nechali o samotě, zatímco z druhého konce domu se ozýval nářek; Eivi ošetřovali. Trpěl představami, že jí celou Eivi, že jí vysává mozek. Plakal. Představoval si, že je zpátky na Avernu. Myslel na to, že jí Rose Yi Pin. Znovu plakal. Slzy padaly jako listy.
V chodbě zavrzala prkna. Objevilo se mdlé světlo, za ním mužský obličej; vznášel se na hladině temnoty. S těžkým oddychováním vstoupil ledařský kapitán. Do místnosti s ním vpluly výpary životabudiče.
"Jsi v pořádku? Kdybys neumíral, musel bych tě vyhodit, Biliši." Uklidnil se, ale dál dýchal namáhavě. "Je mi líto, že to došlo tak daleko... Vím, že jsi andělem z lepšího světa, Biliši, dokonce i když koušeš jako ďábel. Člověk musí věřit, že někde existuje jiný svět. Lepší než tento, kde se o tebe nikdo nezajímá. Avernus... Odvedl bych tě tam zpátky, kdyby to šlo. Rád bych ho viděl."
Billy se znovu ocitl ve stromě, jeho končetiny byly mučenými větvemi.
"Lepší."
"Ano, lepší. Budu sedět na dvoře, Biliši, přesně pod tvým oknem. Budu pít. Přemýšlet o věcech. Brzy budu muset zaplatit svým mužům. Když mě budeš potřebovat, stačí zavolat."
Bylo mu líto, že Billy umírá, a životabudič způsoboval, že mu bylo líto i sebe sama. Nechápal, jak je možné, že se vždy cítí příjemněji s cizinci, dokonce i s královnou královen, než se svou vlastní rodinou. S tou byl neustále v nevýhodě.
Posadil se venku před okno, položil vedle sebe na lavici džbán a pohár. V mléčném světle kameny připomínaly spící zvířata. Albik šplhající po zdech domu ukázal květy; otevřely zobáčky jako papoušci; ve vzduchu se vznášela křehká vůně.
Muntrasovi se vydařil jeho plán dostat Billyho do bezpečí, ale potom zjistil, že není schopen pokračovat dál. Chtěl všem povědět, že existuje jiný život mimo ten, který znají, že Biliš je živým příkladem této pravdy. Nebylo to jenom proto, že Biliš umíral; Muntras měl podezření, že kdesi v chladném koutě jeho vlastního bytí je možná méně života, než se domníval. Přál si zůstat poutníkem. Teď je zpátky doma, navždy...
Po chvíli vzdychání ledařský kapitán vstal a otevřeným oknem nahlédl dovnitř. "Jsi vzhůru, Biliši? Viděl jsi Diva?"
V odpověď se ozvalo bublání.
"Ubohý chlapec, ten se pro takovou práci skutečně nehodí, to je pravda..." S hekáním se znovu posadil na lavici. Zvedl pohár a pil. Velká škoda, že Billymu životabudič nechutná.
Mléčná mlha zhoustla. Mezi květy albiku vrčely můry šerosvitu. Ve spícím domě za jeho zády zapraskala prkna.
"Někde musí existovat lepší svět..." Muntras usnul s nezapálenou roz-razilkou mezi rty.
Zvuk hlasů. Muntras se probudil. Ve dvoře se shromažďovali dělníci, kteří si přišli pro plat. Byl den a panovalo mrtvé bezvětří.
Muntras vstal a protáhl se. Nahlédl dovnitř oknem a spatřil Billyho zkroucené tělo, nehybně ležící na lůžku.
"Dnes je den assatassi, Biliši - málem bych na to zapomněl, když tě tu mám. Monzunový příliv. To bys měl vidět. Je to místní událost. Dnes v noci bude oslava, a rozhodně ne ošizená."
Z lůžka se ozvalo jediné slovo, procezené sevřenými čelistmi. "Oslava."
Dělníci byli drsní, oblečení v hrubých oblecích. Upírali pohled do země na ošlapané dlažební kameny, pro případ, že by si jejich pán vyložil jako urážku, že ho tu našli spícího. To však nebyl Muntrasův způsob.
"Pojďte, chlapi. Nebudu vás vyplácet už moc dlouho. Na řadě je váš nový šéf Div. Rychle, ať to máme za sebou a pak se připravíme na slavnost. Kde je můj výplatní úředník?"

Vystoupil malý muž s vysokým límcem a vlasy učesanými jinak, než měli všichni ostatní. V podpaždí držel účetní knihu a za ním šel Stalun s pokladnou. Úředník se důležitě prodíral mezi dělníky, oči neustále upřené na zaměstnavatele. Jeho rty se pohybovaly, jako by už počítal, kolik by měl každý muž dostat zaplaceno. Dělníci se při jeho příchodu začali v očekávání skromného výdělku řadit za sebe. V neobvyklém světle byly jejich rysy jako bez života.
"Vy chásko jedna, jdete si vybrat plat a pak jej předáte svým ženám nebo se opijete jako obvykle," začal Muntras.
Oslovil muže poblíž, mezi kterými viděl jen obyčejné námezdní dělníky a žádného ze svých mistrů řemeslníků. Vzápětí se ho však zmocnila směsice zápalu a lítosti a on promluvil hlasitěji, aby ho slyšeli všichni. "Vaše životy plynou. Uvázli jste tady. Nikde jste nebyli. Znáte legendy o Pegovinu, ale byli jste tam někdy? Kdo tam byl? Kdo už byl v Pegovinu?"
S bručením se opřeli o kulaté kameny.
"Já byl v celém světě, viděl jsem všechno. Byl jsem v Uskutošku, navštívil jsem Velké kolo Kharnabharu. Viděl jsem prastará města v ruinách a prodával jsem veteš na bazarech v Pannovalu a Oldorandu. Mluvil jsem s králi a královnami, půvabnými jako květiny. Je to tam všechno, čeká to na člověka, který má odvahu. Všude jsou přátelé. Muži a ženy. Je to nádhera. Miloval jsem z toho každičkou minutu.
Svět je větší, než si dovedete představit, vy, kteří trčíte tady v Lordryardry. Během poslední cesty jsem poznal člověka, který přišel z jiného světa. Existuje víc světů než jen tento, Helikonie. Kolem nás obíhá jiný, Avernus. A za ním další, světy, které čekají, až je někdo navštíví. Například Země."
Po celou dobu, co mluvil, malý úředník skládal knihu a ostatní potřebné věci na stůl pod suchými meruňkovými stromy a vytahoval z kapsy klíč od pokladny. Fagor pokladnu položil na zem, přesně tam, kam potřeboval. Stříhal přitom uchem. Muži se šourali k okraji stolu a ještě víc srovnali řadu, neboť se těsněji přimkli k sobě. Přicházeli další, podezřívavými pohledy si měřili svého zaměstnavatele a připojovali se na konec řady. Po obloze pluly purpurově zbarvené mraky.
"Povídám vám, že existují jiné světy. Jen si to představte." Muntras uhodil do stolu. "Necítíte občas touhu cestovat? Já ji cítil, když jsem byl mladý, a něco vám povím. Ve svém domě mám mladého muže, který přišel z jednoho z těch světů. Je nemocný, jinak by přišel a promluvil by k vám. Mohl by vám povědět zázračné věci, které se dějí daleko, mnoho životů odsud."
"On pil životabudič? " ozvalo se ze zástupu čekajících mužů. To Mun-trasovy výlevy zastavilo. Rázoval sem a tam podél řady, rudý v obličeji. Nikdo se neodvážil pohlédnout mu do očí.
"Dokážu, co říkám," vykřikl Muntras. "Pak mně budete muset uvěřit."
Otočil se a rozběhl se do domu. Úředník začínal být netrpělivý, bubnoval malými prsty do stolní desky, rozhlížel se, popotahoval se za špičatý nos a občas pohlédl na těžkou oblohu.
Muntras utíkal do místnosti, kde ležel Billy, strašlivě zkroucený, bez pohybu. Popadl Billyho ztuhlé zápěstí, jen aby zjistil, že hodinky jsou pryč.
"Biliši." Naklonil se nad nemocným, pohlédl na něj, zavolal jeho jméno ještě laskavěji. Ucítil chladnou pokožku, stiskl mezi prsty zkroucené maso.
"Biliši," řekl znovu, ale teď už to bylo jenom konstatování. Věděl, že Biliš je mrtvý - a věděl, kdo ukradl hodinky, tříciferníkové hodinky, které držel v ruce JandolAnganol. Existoval jen jeden člověk, který byl schopný takovou věc provést.
"Tobě už ty hodinky chybět nebudou, Billy."
Muntras si přikryl obličej dlaní a utrousil něco mezi modlitbou a kletbou. Ještě chvíli stál ledařský kapitán v místnosti a hleděl ke stropu, ústa otevřená. Pak, když si vzpomněl na své povinnosti, šel k oknu a dal úředníkovi pokyn, aby začal mužům vyplácet mzdu.
Do místnosti vstoupily Immya a jeho žena s obvázaným ramenem.
"Náš Biliš je mrtvý," řekl prázdně.
"Ach drahý, zrovna v den assatassi..." vydechla Eivi. "Stěží ode mne můžeš očekávat, že projevím lítost."
"Dohlédnu, aby tělo uložili do sklepa k ledu a zítra po slavnosti ho pohřbíme," navrhla Immya a popošla blíž, aby si prohlédla zkroucené tělo. "Než zemřel, pověděl mi něco, co by mohlo být příspěvkem k lékařské vědě."
"Jsi schopné děvče, postarej se o něho," požádal Muntras. "Jak říkáš, můžeme ho pohřbít zítra. Pohřeb jak se patří. Já zatím půjdu a dohlédnu na sítě. Abych pravdu řekl, cítím se mizerně, pokud na tom vůbec někomu záleží."
Nedbaje na brebentící ženy, které napínaly sítě na kůly, ledařský kapitán kráčel podél okraje vody. Na nohou měl vysoké boty a ruce vražené v kapsách. Občas proti němu jako dotěrný pes vyskočil některý z černých leguánů. Muntras ho bez zájmu odkopl. Leguáni se kolébali mezi silnými hnědými provazci mořských řas, které vířily v mělké vodě. Občas kolem sebe kopali, aby se osvobodili z jejich smyček. Místy lhostejně leželi jeden na druhém.
Jakoby na zvýraznění melancholické osamocenosti svého království, dělili se leguáni o prostor s chlupatými dvanáctinohými kraby, kteří se v milionech prohánělimezi ještěry, strážícími vlnolamy. Krabi pozřeli jakýkoliv kousek žrádla - tulení maso nebo mořské řasy - který leguáni upustili; proti srsti jim nebylo ani sežrat občas leguáni mládě.
Charakteristickým zvukem dimariamského pobřeží bylo chroupání a škrábání okrunýřovaných nohou proti klepetům; každodenním rituálem života místních obyvatel bylo bránit se tomuto hluku, stejně nekonečnému jako hukot vln.
Ledařský kapitán si těchto ďábelských obyvatel pobřeží nevšímal. Hleděl na moře, za Lordry, velrybářský ostrov. Vyptával se v přístavu a tam mu řekli, že v noci někdo ukradl malý člun s vesly.
Syn mu utekl a vzal s sebou čarovné hodinky, buď jako talisman, nebo aby je prodal. Odplul pryč bez rozloučení.
"Proč jsi to udělal?" zeptal se Muntras polohlasem. Hleděl přes purpurové moře, nad nímž panovalo bezvětří.
"Předpokládám, že z obvyklé příčiny, z jaké muž odchází z domova. Buď už jsi déle nedokázal snášet svou rodinu, nebo jsi prostě toužil po dobrodružství - cizích místech, překvapeních, cizích ženách. Nu, hodně štěstí, chlapče. Nikdy by z tebe nebyl nejslavnější ledařský kapitán na světě, to je jisté. Doufejme, že nebudeš odsouzen k tomu, abys kvůli obživě

musel krást prsteny..."
Některé z žen, pokorné manželky dělníků, na něj volaly, aby šel za sítě, než nastane příliv. Pozdravil je a vydal se pryč od hemžících se leguánů.
Vedení společnosti budou muset převzít Immya a Právník. Nemá je sice moc rád, ale pravděpodobně povedou celý podnik lépe, než to kdy dělal on. Musíš se vypořádat se skutečností. Nemá smysl být zahořklý. Třebaže s dcerou nikdy nevycházel právě nejlépe, věděl, že je to dobrá žena.
Teď se rozloučí s přítelem a dohlédne, aby BilišOupin měl řádný pohřeb. Ne že by Biliš nebo on věřili v některého z bohů. Bude to jen kvůli nim dvěma.
Zamířil do bezpečí za sítě, kde stáli dělníci.
"Měl jsi pravdu, Biliši," utrousil nahlas. "Nebyl jsi nikomu za blázna."
* * *
Avernus měl na své oběžné dráze kolem Helikonie společnost. Pohyboval se mezi flotilou pomocných satelitů, jejichž hlavním posláním bylo pozorovat ty části glóbu, které nestudoval Avernus sám. Ale náhoda tomu chtěla, že Avernus byl v čase Billyho pohřbu právě nad Lordryardry a putoval na sever.
Pohřeb byl oblíbenou událostí. Pravda je taková, že lidské schránky jsou křehké a smrt jiných lidí není zas tak nepříjemná. Melancholie patří mezi nejoblíbenější city. Téměř všichni na palubě Avernu se dívali: dokonce i Rose Yi Pin, třebaže ta onu událost sledovala z postele svého nového přítele.
Billyho Poradce, s očima suchýma, přednesl řeč o stovce odměřených slov o cti podřídit se údělu. Epitaf byl zároveň náhrobním kamenem protestního hnutí. S jistou úlevou zapomněli na těžké myšlenky, týkající se reformy, a vrátili se k denním administrativním povinnostem. Jeden z nich napsal smutnou píseň o Billym, pohřbeném daleko od své rodiny.
Na Helikonii už byla pohřbena pěkná řádka Averňanů, samí výherci Helikonského kola štěstí. Otázkou, kterou si na Avernu často kladli, bylo, jak to ovlivní složení planety.
Na Zemi, kde Billyho pohřeb nevzbudil takový zájem, pozorovali tuto událost s větším odstupem. Každá živá věc je stvořená z mrtvé hvězdné hmoty a každá živá věc musí podniknout svou osamocenou cestu z molekulární úrovně k anatomii zrození, cestu, která v případě lidí trvá tři čtvrtiny roku. Komplexní stupeň uspořádání, které tvoří vyšší životní formu, nemůže být zachován navždy. Nakonec opět nastává návrat k anorganickému. Chemické vazby se rozpouštějí.
To se stalo i v Billyho případě. Nesmrtelné na něm byly pouze atomy, které ho tvořily. Ty přetrvaly. Nebylo nic zvláštního na člověku pozemského původu, který je pohřbený na planetě tisíc světelných let vzdálené. Země a Helikonie byly téměř sousedy, složenými ze stejného odpadu stejných, dávno zaniklých hvězd.
V jednom detailu neměl ten korektní člověk, Billyho Poradce, pravdu. Mluvil o Billym, který se ubírá na dlouhý odpočinek. Veškeré organické drama, jehož bylo lidstvo součástí, se však odehrávalo v obrovské a neustávající explozi vesmíru. Z kosmického hlediska neexistoval odpočinek nikde, žádná stabilita, pouze nekonečná aktivita částic a energií.

XVII - Let smrti

Generál Hanra TolramKetinet měl na hlavě klobouk se širokou krem-pou a staré kalhoty, nacpané do po kolena vysokých armádních bot. Přes nahou hruď si hodil krásnou novou mušketu na řemeni. Brodil se mořem vstříc blížícím se lodím.
Malá skupinka za ním ho povzbuzovala. Měl dvanáct mužů, kterým velel schopný mladý pobočník GortorLanstatet. Stáli na písčitém výběžku, za nimi byla džungle a temné ústí řeky Kacol. Jejich cesta z Ordelay -od porážky - skončila; plavili se na Lordryardryjském medvědovi, chvílemi peřejemi, chvílemi místy, kde proud byl tak pomalý, že se z hlubin draly vzhůru bradavičnaté rostliny, které se svíjely jako klubka úhořů, snažily se pokrýt hladinu a vydávaly pach mršiny a julepu. Ten zápach byl prokletím džungle.
Na obou březích Kacolu se les svíjel v uzlech, chapadlech a serpentinách o nic milosrdnějších než vegetace, která rostla z hlubin řeky. Les tady vypadal skutečně neproniknutelně; nebyly v něm žádné široké stezky, jimiž generál v naprostém bezpečí procházel ještě před půl tennerem. Řeka vyzývala okraje džungle k souboji množstvím po slunci dychtících šlahounů. Džungle na sebe vzala zakrslejší podobu, změnila se z deštného pralesa v monzunový les s těžkými baldachýny korun, které se k sobě tiskly nízko nad hlavami borlienských vojáků.
Tam, kde řeka konečně vlévala své hnědé vody do moře, stoupaly z lesa smrduté ranní mlhy a v chuchvalcích se valily po divokých svazích, které vrcholily Randonanským masivem.
Mlha jako by byla motivem jejich cesty už od okamžiku, kdy - poté, co se v Ordelay zmocnili Medvěda - vypáčili dvířka, jen aby je přivítaly husté výpary, které stoupaly z lodního nákladu tajícího ledu. Jakmile byl led shozen přes palubu, našli noví majitelé lodi při průzkumu tajné komory plné sibornalských mušket, zabalených v hadrech proti vlhkosti. Byl to tajný náklad kapitána Medvěda; tento obchod ho měl odškodnit za nebezpečnou cestu, již se zavázal vykonat ve prospěch Lordryardryjské společnosti obchodující s ledem. Nově vyzbrojení Borlieňané vypluli do olejnatých vod a zmizeli v záclonách vlhka, které byly typickým rysem Kacolu.
Nyní hleděli na svého generála, jak kráčí k lodi. Stáli na písčitém vyběžku, který se jako ostruha táhl z malého, skalnatého, lesem porostlého ostrova Keevasienu, rozprostřeného mezi řekou a mořem. Temný zelený tunel, zápach, hmyzem mučené ticho, mlha, to všechno bylo za nimi. Kynulo jim volné moře. Hleděli vstříc záchraně a stínili si oči proti jasu mořské hladiny, zdůrazněnému ranním oparem.
Záchranu šlo stěží načasovat lépe. Předchozího dne, když Freyr zmizel za obzorem a džungle se v pomalém západu Batalixu stala změtí rozmazaných obrysů, hledali místo k přistání mezi obřími kořeny, rudými jako vnitřnosti; bez varování na ně z větví nad jejich hlavami spadlo klubko šesti hadů; žádný nebyl kratší sedmi stop. Byli to pospolití

hadi s primitivní inteligencí, kteří vždy lovili pohromadě. Nic by posádku nedokázalo vystrašit víc. Když muž, který stál u kormidla, viděl, jak ty strašné věci dopadly blízko něho, okamžitě se rozvinuly a začaly zuřivě syčet, bez váhání skočil přes palubu, jen aby padl do chřtánu hltavce, který ještě okamžik předtím vypadal jako zetlelý kmen.
Pospolité hady nakonec zabili. Proud však mezitím strhl loď, takže začala drhnout o randonanský břeh. Když se pokoušeli znovu ji dostat pod kontrolu, kormidlo narazilo na překážku pod hladinou a urazilo se. Přinesli tyče, ale řeka byla v těch místech už příliš široká a hluboká, takže tyče nepomohly. Když se před nimi v šeru začal rýsovat ostrov Keevasien, nebylo v jejich moci vybrat si ani levobok, borlienský proud, ani pravobok, randonanský proud. Medvěd byl bezmocně unášen proti skalám na severním cípu ostrova; s proděravělým bokem nakonec uvízli na mělčinách. Do lodi narážel proud a hrozil, že ji odnese. Popadli svých pár věcí a vyskočili na břeh.
Snášela se temnota. Stáli a naslouchali opakovanému dunění přílivu, které připomínalo palbu z děl. Protože muži měli hrozný strach, TolramKetinet se rozhodl raději strávit krátkou noc tam, kde byli, než aby se pokoušeli dosáhnout města Keevasienu, o kterém věděl, že je blízko.
Postavili hlídku. Vládu noci převzaly uskoky a náhlá smrt. S obrovskými světly se vydal na lov malý hmyz, křídla můr blýskala hrůzyplnýma nevidomýma očima, čočky dravců žhnuly jako horké kameny; a po celou dobu poblíž zuřily oba proudy řeky se světélkujícími víry. Těžký tah vody sténal a dral se jim i do snů.
Freyr vyšel za mrakem. Muži se probudili a vstali. Škrábali si kousance od moskytů, které pokrývaly každý nechráněný kousek jejich pokožky. TolramKetinet a GortorLanstatet je ihned hnali do práce. Když vyšplhali na skalnatý výběžek, dohlédli přes východní rameno řeky na otevřené moře a na borlienský břeh v dáli. Tam, chráněn před mořem zalesněným útesem, se rozkládal přístav Keevasien, nejzápadnější město jejich rodné země, Borlienu, kdysi domov legendárního učence YarapRombryho.
Purpurový opar před nimi na okamžik tajil pravdu; hodnou chvíli hleděli na rozbořené střechy a zčernalé zdi, než - téměř jednohlasně -zvolali: "Oni ho zničili!"
Fagorské smečky, zdomácnělé v monzunových lesích, směnily svůj vulumunwun s randonanskými kmeny. Ke kmenům promluvil Velký duch. Domorodci pochytali ve stromech Jiné, uvázali je do bambusových křesel a putovali s nimi džunglí k přístavu, aby ho vypálili. Nic plamenům neuniklo. Na místě nezůstala jediná známka života - s výjimkou několika melancholických ptáků. Válka stále zuřila; muži byli jejími tvůrci i oběťmi zároveň.
Zamlkle pokračovali v cestě na jižní stranu ostrova. Sešplhali na písčitou pláž a tím unikli ostrému porostu, kterým se dusilo vnitrozemí.
Před nimi leželo volné moře, hnědí vroubené tam, kde se do něj vléval Kacol, jinak modré. Proti příkrým svahům pláže se rozvíjely bíle třpytivé dlouhé příbojové vlny. Na západě viděli Poorich, velký ostrov, který dělil Moře orlů od Narmossetského. Právě ho obeplouvaly čtyři lodě, dvě karaky a dvě karavely.
TolramKetinet popadl borlienskou zástavu, která byla uskladněná mezi sbírkou vlajek v tajných komorách Medvěda, a kráčel jim pěnou vstříc.
Dienu Pašaratid měla hlídku na Zlatém přátelství, které spolu s ostatními loďmi mířilo k bezpečnému přistání při ústí řeky Kacol. Rukama svírala brlení; jinak neprojevovala žádné známky radostného vzrušení, které cítila při pohledu na to, jak míjejí ostrov Poorich a z ranních mlh pomalu vystupuje pobřeží Borlienu.
Od chvíle, kdy opravili lodě a vypluli z příjemného kotviště poblíž mysu Findowel, měli za sebou šest tisíc námořních mil. V té době Dienu hodně rozmlouvala s bohem Azoiaxickým; nekonečné prostory oceánu ji do jeho přítomnosti přivedly mnohem blíž, než byla kdykoli předtím. Říkala si, že vztah k jejímu manželovi Io skončil. Chladným sibornalským způsobem, aniž by dala najevo hněv, ho poslala na Spojenectví, aby ho nemusela mít na očích. Byla opět volná a mohla se těšit ze života a z Boha.
Kolem ní vanul příjemný vánek, viděla moře, oblohu - proč na ni útočí chmury, když se snaží těšit ze života? Určitě ne proto, že by žárlila na vztah, který rostl - jako býlí, říkala si, jako býlí - mezi knězem-válečníkem admirálem a borlienským bývalým kancléřem. Nemohlo to být ani proto, že by cítila byť jen tu nejmenší jiskřičku citu k Io. "Mysli na zimu," říkala si - užívajíc uskutský výraz, který doslova znamenal "zmraz svoje myšlenky".
Dokonce i společenství s Azoiaxickým, z něhož se nedokázala vyrvat, ji zneklidňovalo. Jako by Azoiaxický neměl pro Dienu Pašaratid ve své náruči místo. Navzdory její počestnosti, bezúhonnosti a obezřetnosti zůstával lhostejný.
V tomto ohledu ji také vyděsilo vědomí, že Přebývající, pán církve Hrozivého míru, je až neskutečně podobný Io Pašaratidovi. A spíš než útěcha ji pustými kilometry moře pronásledoval právě tento obraz. Vítala cokoliv, co ji dokázalo vytrhnout z chmur. Takže když se objevilo pobřeží Borlienu, rychle se otočila od kormidla a vyzvala trubače, aby zatroubil "Dobré zprávy".
Za chvíli byla brlení všech čtyř lodí obležena vojáky, dychtivými spatřit první obrys země, na kterou měli v úmyslu zaútočit a podmanit si ji.
Jedním z posledních pasažérů, který vyšel na palubu, byl SartoriIrvraš. Chvíli postál na čerstvém vzduchu, natřásl si šaty a zhluboka dýchal, aby se zbavil fagořího pachu. Fagor byl pryč; zůstal jen ten hořký pach - a útržek vědění.
Poté, co Zlaté přátelství vyplulo z Findowelu, plavilo se na jih přes průliv Ponipot, kolem prastarých zemí a skrze Kadmerské úžiny, nejužší pruh vod mezi Kampannlatem a Hespagoratem. Byly to země, o kterých se vyprávělo v legendách; některé pravily, že tam vznikli lidé, že tam se poprvé mluvilo některými jazyky. Byl tam Ponipot, Ponpt, o kterém malá Tatro četla ve svých pohádkových příbězích, Ponipot téměř neobydlený, obrácený k zapadajícím sluncím, se svými starými dýmajícími městy, jejichž jména stále ještě dokázala pohnout lidem srdcem - Powachet, Prowaš, Gal-Dundar na mrazivé řece Aza.
Za Ponipotem se zvedaly skalnaté hřebeny Radada, země vysokých pustin, nejjižnější cíp Bariér, kde podle tvrzení mnohých nežil ani milion lidí - v protikladu ke třem a třičtvrtě milionům žijícím v sousedním Randonanu - a rozhodně tam žilo méně lidí než fagorů. Radado byl totiž západním koncem velké migrační trasy prvotních, která se táhla přes celý

Kampannlat, ultima Thule, do které tito tvorové přicházeli každého léta Velkého roku, aby tam prováděli své nepochopitelné rituály nebo aby prostě jen nehybně seděli v podřepu a hleděli přes Kadmerské úžiny k Hespagoratu, k dálkám, jiným životním formám neznámým.
SartoriIrvraš byl v těchto dlouhých horkých dnech na nehybné lodi uklidněný a spokojený. Unikl z pracovny do širého světa. Během šerosvitů se těšil z dlouhých intelektuálních rozhovorů s knězem-válečníkem admirálem. Ti dva se sblížili. Počáteční složitost jazyka Odi Jeseratabhar se rozplynula v cosi mnohem méně formálního. Začali toužit po blízkosti, zprvu nedobrovolně vynucené úzkými příbytky. Stali se opatrnými milenci a plavba kolem Divošského kontinentu byla současně plavbou jejich duší.
Stárnoucí milenci, Borlieňan a Uskutka, spolu během toho okouzlujícího bezvětří seděli na palubě a přehlíželi téměř nehybné moře. V pozadí se mlhavě rýsovala pevnina Radada. Poblíž, na levoboku, se rozkládal ostrov Gleeat. Na pravoboku strměly další tři ostrovy, potopené horské vrcholy, které jako by se vznášely na hrudi vod.
Odi Jeseratabhar ukázala na pravobok: "Téměř si dokážu představit, že vidím pobřeží Hespagoratu - zemi zvanou Throssa, abych byla přesná. Všude kolem nás existují důkazy, že Hespagorat a Kampannlat byly kdysi spojeny pevninským mostem, který pak zničilo nějaké zemské hnutí. Co si o tom myslíš, Sartori? "
Pozoroval hrb ostrova Gleeat. "Pokud lze věřit legendám, prvotní pocházejí ze vzdálené části Hespagoratu, z Pegovinu, kde žijí černí fagorové. Možná fagorové z Kampannlatu putují do Radada proto, že stále doufají, že objeví starověký most, který by je odvedl zpět do jejich země."
"Viděl jsi někdy černého fagora v Borlienu? "
"Jednou, otroka." Potáhl z rozrazilky. "Na každém kontinentu žije jiný druh zvířat. Pokud kdysi existoval pevninský most, dá se předpokládat, že hespagoratské leguány nalezneme i na pobřeží Radada. Jsou tam, Odi?"
Náhle ji napadlo: "Myslím, že ne, protože lidé je zřejmě všechny vyhubili - Radado je pustinou, kde všechno slouží za potravu. Ale co Gleeat? Teď, když panuje bezvětří, máme spoustu času, v němž bychom mohli přispět k prohloubení lidských vědomostí. Ty a já se v člunu vydáme na expedici a uvidíme, co nalezneme."
"Můžeme to udělat?"
"Když to řeknu já, tak ano."
"Vzpomínáš si na tu téměř katastrofu při výpravě v Zálivu pronásledování? "
"Určitě si myslíš, že jsem se tehdy zbláznila."
"Myslím, že ses zbláznila teď."
Oba se dali do smíchu. SartoriIrvraš jí stiskl ruku.
Admirál přivolala loďmistra. Otroci se pustili do práce. Spustili největší veslový člun na lodi. Odi Jeseratabhar a SartoriIrvraš do něj vlezli. Otroci s nimi veslovali dvě míle k ostrovu; přes moře, které bylo jako ze skla. Ve člunu také seděl tucet ozbrojených vojáků, potěšených příležitostí opustit nenáviděné stísněné prostory lodi.
Ostrov Gleeat měl pět mil v průměru. Člun přistál na příkré písčité mělčině na jihovýchodním cípu. Postavili hlídku a zbytek skupiny se vydal na průzkum.
Na skalách se vyhřívali leguáni. Neprojevovali žádný strach z lidí a vojáci jich několik probodli oštěpy, aby je pak odnesli na loď, kde poslouží jako vítané zpestření stravy. Ve srovnání s obřími černými leguány Hespagoratu byli poměrně drobní. Stěží dosahovali délky přes pět stop. Měli hnědě skvrnitou barvu. Dokonce i krabi, kteří s nimi žili v symbióze, byli malí a měli jen osm nohou.
Zatímco SartoriIrvraš a Odi Jeseratabhar prozkoumávali skály a hledali leguáni vejce, skupina se stala terčem útoku. Z úkrytu se vyřítili čtyři fagorové s oštěpy v rukou a napadli je. Byla to zubožená zvířata a na cáry rozervanou srstí jim prosvítala žebra.
S výhodou překvapení se fagorům podařilo zabít dva vojáky, které oštěpy zahnali do vody. Ostatní se jim však postavili. Leguáni se rozprchli do všech stran, rackové s křikem vzlétli, bitka po krátkém pronásledování fagorů přes skály skončila. Fagoři byli mrtví - s výjimkou giloty, jejíž život Odi Jeseratabhar rozkázala ušetřit.
Zvíře bylo větší než jeho druhové a pokryté hustou černou srstí. S rukama pevně svázanýma za zády byla zajatkyně v člunu odvezena na palubu Zlatého přátelství.
Odi a Sartori se v soukromí objali a poblahopřáli si k potvrzení pravdivosti staré legendy o pevninském mostu. A k přežití.
O den později začaly vát monzunové větry a flotila se opět vydala k východu. Po levoboku teď ubíhalo ve vší své divoké nádheře pobřeží Randonanu; SartoriIrvraš však trávil většinu času v podpalubí, kde studoval zajatkyni, jíž dal jméno Gleeat.
Gleeat mluvila pouze rodným a to ještě dialektem. Protože SartoriIrvraš rodný neznal, ba dokonce ani hurdhuštinu, musel pracovat prostřednictvím tlumočníka. Odi sešla do těsné tmavé cely, aby se podívala, co dělá, a dala se do smíchu.
"Jak se můžeš zabývat tím zapáchajícím tvorem? Dokázali jsme svůj názor, že Radado a Throssa byly kdysi spojené. Bůh Azoiaxický byl na naší straně. Malá kolonie leguánů na ostrově Gleeat je nižší větví izolovanou od hlavního jádra leguánů na jižním kontinentu. Tento tvor, jehož jsme našli mezi bílými fagory, pravděpodobně představuje jakýsi druh přežívající černé odrůdy z hespagoratského Pegovinu. Na tom malém ostrově nepochybně vymírají."
Zavrtěl hlavou. Třebaže obdivoval její bystrý úsudek, neuniklo mu, že došla k příliš unáhlenému závěru.
"Ona tvrdí, že její skupina byla na lodi, která na Gleeatu ztroskotala v období předchozích monzunů."
"To je jasná lež. Fagorové se na lodích neplaví. Nesnáší vodu."
"Říká, že byli otroky na throssanské galéře."
Odi mu poklepala na rameno. "Poslouchej, Sartori, jsem přesvědčená, že k tomu, abychom dokázali, že ty dva kontinenty byly kdysi spojené, stačilo nahlédnout do starých map v mapovně. Na břehu Radada se nachází Purporian

a na pobřeží Throssy je přístav zvaný Popevin. 'Poop' v čisté olonetštině znamená 'most' a 'Pup' nebo 'Pu' je to samé v místní olonetštině. Minulost je zamčena v jazyku, pokud člověk ví, jak se na ni dívat."
Třebaže to řekla se smíchem, její povýšený sibornalský přístup ho vyprovokoval. "Pokud ti ten zápach vadí, raději bys měla jít na palubu, drahá."
"Brzy doplujeme do Keevasienu. Města na pobřeží. Jak víš, 'ass' nebo 'as' v čisté olonetštině znamená 'moře' - což je ekvivalent pro 'aš' v Pont-pianu." S tímto výtryskem vědomostí se s úsměvem odmlčela a šikovně vylezla po žebříku na ubytovací palubu.
Příštího dne SartoriIrvraš s překvapením zjistil, že Gleeat je zraněná. Na palubě, kde ležela, se leskla kaluž zlatavé krve. Vyptával se jí prostřednictvím tlumočníka. Když odpovídala, zblízka ji pozoroval, a přesto nedokázal zachytit nic, co by připomínalo city.
"Ne, není raněná. Říká, že přichází do období páření. Právě prodělala menstruační periodu."
Tlumočník vypadal znechuceně, ale vyvaroval se osobních poznámek, protože byl nižší hodnosti.
Jaká jen bývala Irvrašova nenávist vůči fagorům - už ale pominula, stejně jako většina všeho ostatního z minulého života, jak si uvědomoval - že vždy zanedbával jejich historii a odmítal se naučit jejich jazyk. Záležitosti tohoto druhu přenechával králi JandolAnganolovi s jeho pervezní vírou v tyto tvory. Nicméně, sexuální zvyklosti fagorů byly terčem chlípných žertíků těch nejhorších pobudů v ulicích Matrassylu; vzpomněl si, že prvotní samice, ani člověk, ani zvíře, má něco jako jednodenní menstruační výtok z dělohy; zřejmě jako předzvěst cyklu páření, kdy přichází do období pohlavní roztouženosti. Možná to byly vzpomínky na tyto staré povídačky, co podtrhlo jeho dojem, že zápach zajatkyně je o něco čpavější.
Poškrábal se na tváři. "Jak zní slovo použité pro menstruaci? Její slovo v rodném? "
"Ve svém jazyce tomu říká 'tennhrr'. Mám ji nechat ostříkat hadicí? "
"Zeptej se jí, jak často přichází do období pohlavní roztouženosti."
Gilotu, kterou nechali svázanou, museli pobídnout tyčí, než odpověděla. Ze štěrbiny nozder jí vytékal dlouhý pramínek růžového slizu. Nakonec přiznala, že má během Malého roku deset takových období. SartoriIrvraš pokýval hlavou a šel se na palubu nadýchat čerstvého vzduchu. Ubohý tvor, pomyslel si; škoda, že spolu nedokážeme všichni žít v míru. Spor mezi lidmi a fagory bude muset být jednoho dne vyřešen, tak či onak. Až bude mrtvý a zmizí z tohoto světa.
Monzun je hnal celou noc, příští den a následující noc. Deště se lily pravidelně a byly tak husté, že muži na palubě Zlatého přátelství neroz-lišili sesterské lodi. Kadmerské úžiny nechali za sebou. Před nimi nebylo nic než šedivé Narmossetské moře, plné rozbouřených vln s dlouhými vrcholy bílé pěny. Celý svět se stal tekutým.
Během páté noci vpluli do bouře a karaka se ocitla téměř na boku. Všechny cesmíny a pomerančovníky rostoucí ve středopalubí byly smeteny přes palubu a mnozí se obávali, že loď ztroskotá. Pověrčiví námořníci přišli za kapitánem a naléhali na něj, aby zajatý fagor byl hozen přes palubu, protože je dobře známo, že prvotní na lodi přinášejí neštěstí. Kapitán souhlasil. Vyzkoušel už téměř všechno ostatní.
SartoriIrvraš byl navzdory pozdní hodině vzhůru. Nedokázal v bouři usnout. Protestoval proti kapitánovu rozhodnutí. Nikdo neměl náladu poslouchat jeho argumenty; byl cizincem a sám se ocitl v nebezpečí, že i jeho hodí přes palubu. Šel a schoval se, zatímco Gleeat vytáhli z jejího špinavého chléva a hodili ji do rozbouřených vod.
Během hodiny ten nejhorší vítr ustal. V čase falešného úsvitu, kdy se před nimi viditelně rýsoval ostrov Poorich, už vála jen čerstvá bríza. Do svítání se objevily další tři lodě, jako zázrakem nepoškozené a ne příliš vzdálené - bůh Azoiaxický byl milosrdný. Brzy skrze narůžovělé pobřežní mlhy rozlišili ústí Kacolu, kde ležel Keevasien.
Nad linií horizontu lpělo nepřirozené přítmí. Moře se všude v okolí sibornalské flotily hemžilo delfíny, kteří dováděli těsně pod hladinou. Nad hlavami jim kroužila hejna mořských a pevninských ptáků, čítající mnoho stovek jedinců. Nevydali jediný hlásek, ale údery nesčetných křídel zněly jako déšť, při kterém z nebe nic nepadalo. Hejna se nerozletěla ani tehdy, když se z lodi k pobřeží nesl signál "Dobré zprávy".
Jakmile vítr ustal, plachty povolily a ochable zplihly kolem stožárů. Čtyři lodě se během plavby k pobřeží přimkly těsněji k sobě.
Dienu si přiložila k oku malý skládací dalekohled a zahleděla se tam, kde mezi dorážejícími vlnami vybíhal pruh ostrova, Viděla na něm stát muže a napočítala jich tucet. Jeden jim přicházel vstříc. Během dnů monzunu se plavili podél pobřeží Randonanu; tady začínal Borlien -nepřátelské území. Bylo nutné, aby se zprávy o příjezdu flotily nedostaly do Ottassolu předem; jako ve většině válečných akcí i tady spoléhali na výhodu překvapení.
Viditelnost se od minuty k minutě zlepšovala. Zlaté přátelství pomocí signálů upozornilo Spojenectví, Dobrou naději a bílou karavelu Vajabharského prosebníka na nebezpečí.
Muž v klobouku se širokou krempou se brodil pěnou. Za ním, při ústí řeky, byla vidět loď s trupem napolo skrytým. Vždycky musí počítat s tím, že možná plují do léčky. Když se ocitnou příliš blízko, ztratí vítr a budou v pasti. Dienu napjatě stála při brlení ubytovací paluby; na okamžik si přála, aby tu s ní byl její nevěrný Io; ten se vždy dokázal rozhodnout rychle.
Muž v příboji rozvinul vlajku. Objevily se pruhy Borlienu.
Dienu pokynula dělostřelcům, aby zaujali místa u brlení obráceného k pevnině.
Vzdálenost mezi lodí a pobřežím se zmenšovala. Muž v příboji se zastavil po stehna ve vodě. Sebejistě mával vlajkou. Bláznivý Borlieňan...
Dienu vydala povely kapitánovi střelců. Zasalutoval a po palubním žebříku slezl dolů, aby dal příkazy svým mužům. Střelci pracovali v párech, jeden obsluhoval pušku s kolečkovým zámkem, druhý podpíral hlaveň.
"Pal!" vykřikl kapitán střelců. Po okamžiku ticha následovala salva výstřelů.
Tak začala bitva u keevasienského výběžku.
Zlaté přátelství bylo tak blízko, že Hanra TolramKetinet rozeznal obličeje vojáků podél brlení. Viděl, jak na něj střelci

míří.
Teď už podle symbolů na plachtách poznal, že se jedná o sibornalské lodě, překvapivě vzdálené od domova. Napadlo ho, zda jeho oportunistic-ký král neuzavřel smlouvu, podle které by Sibornal bojoval v Západních válkách po boku Borlienu. Neměl důvod vidět v nich nepřátele - až do okamžiku, kdy zvedli zbraně.
Přátelství se k němu otočilo téměř bokem, aby střelci měli co nejvýhodnější palebnou pozici. Odhadoval, že kvůli plavebnímu ponoru se k němu nebudou moci přiblížit víc. Spojenectví plulo před svou vlajkovou lodí, zatáčelo TolramKetinetovi po levici a dostávalo se nepříjemně blízko k východnímu konci keevasienského ostrova. Když na lodi stahovali hlavní plachty a vratiplachty, přes vodu se k němu nesl křik povelů.
Dvě menší lodě, které připluly blíž k randonanskému břehu, se k němu přibližovaly zprava. Dobrá naděje stále zápasila se širokým hnědým proudem ze západního ramene Kacolu, bílý Vajabharský prosebník byl za ní - vypadalo to, že je těsně za ní, třebaže ve skutečnosti byl ještě poměrně daleko. Na všech lodích, s výjimkou Dobré naděje, viděl záblesky hlavní, které na něj mířily. Slyšel, jak kapitán střelců vydal rozkaz k palbě. TolramKetinet upustil vlajku, otočil se, vrhl se do vody a mocnými tempy začal plavat zpět k písčitému výběžku.
GortorLanstatet ho již kryl palbou. Uchýlil se s ostatními muži za nízký hřeben, polovinu palebné síly soustředil na vlajkovou loď a polovinu na bílou karavelu Vajabharského prosebníka, který se k nim nadále rychle přibližoval. Pobočník měl dobrého lukostřelce; nařídil mu a ještě jednomu muži, aby si připravili zápalné šípy.
Hladinu kolem generála rozrážely olověné koule. Plaval pod vodou a co nejméně se vynořoval, aby se nadýchal vzduchu. Věděl, že nablízku jsou delfíni, ti se však nepokoušeli plést se mu do cesty.
Najednou palba ustala. Vynořil se a otočil. Bílá karavela, která na plachtách nesla znak Velkého kola, se neuváženě dostala mezi ně a Zlaté přátelství. Šiveninští vojáci, natlačení na nejhořejší palubě, se chystali spustit palbu na obránce výběžku.
Nad ním se tříštily vlny. Břeh byl neočekávaně strmý. TolramKetinet popadl kořen a s jeho pomocí se s námahou vytáhl mezi keře. Vylezl několik stop do úkrytu a zhroutil se k zemi. Ležel a těžce oddychoval, obličej zabořený v hnědém písku. Byl nezraněn.
Před vnitřním zrakem mu vyvstala vzpomínka na krásný obličej královny MyrdemInggaly. Něco vážně říkala. Vzpomínal na to, jak se pohybují její rty. Zatím přežil. Vyhraje kvůli ní.
Ano, měl být chytřejší. Neměli ho jmenovat generálem. Postrádal vrozenou schopnost velet, jakou měl Lanstatet. Ale...
Od té doby, co v Ordelay dostal zprávu od královny královen - bylo to poprvé, co ho královna oslovila na osobní úrovni, třebaže to bylo z druhé ruky - přemýšlel o králově úmyslu rozvést se s ní. TolramKetinet měl z krále strach. Jeho věrnost koruně byla rozpolcená. Třebaže chápal dynastickou nutnost JandolAnganolova počínání, královské rozhodnutí změnilo TolramKetinetovy city. Předtím sám sebe přesvědčoval, že náklonnost, kterou cítí ke královně, je zrádná. Avšak královna v exilu, to je něco zcela jiného; o zradě se už nedá hovořit. Ani o věrnosti králi, který ho ze žárlivosti poslal zemřít do randonanské džungle. Opět vstal a rozběhl se k výběžku obsazenému GortorLanstatetem.
Když se TolramKetinet vrhl mezi vojáky k zemi, jeho borlienský oddíl ho pozdravil. Objal se s nimi a přes oblázky pokrytý hřeben ostrova vyhlížel k moři.
Scéna se během okamžiku dramaticky změnila. Zlaté přátelství svinulo plachty a vyhodilo přední a zádovou kotvu. Stálo zhruba dvě stě yardů od břehu. Dobře mířený hořící šíp způsobil, že část přídě a přední stěžeň lodi byly v plamenech. Zatímco námořníci bojovali s ohněm, od boku lodi vyplouvaly dva veslové čluny plné vojáků; jednomu z člunů - třebaže tuto skutečnost TolramKetinet nevěděl a vědomost o ní byla pro něj zbytečná - velela admirál Odi Jeseratabhar, která strnule stála na přídi; SartoriIrvraš, který trval na tom, že ji bude provázet, jí seděl v poněkud potupné pozici u nohou.
Spojenectví už téměř najelo na mělčinu vlevo od malého ostrova; vojáci vylézali z lodi a houževnatě se brodili ke břehu. O něco blíž uvízl v mělčinách Vajabharský prosebník. Plachty mu ochable visely a vojáci natěsnaní ve člunu nezkušeně mířili ke břehu. Jejich člun byl nejbližším cílem a palba z mušket jej do jisté míry poškodila.
Pouze Dobrá naděje svou pozici nezměnila. Chycená v proudu Kacolu, uvízla v něm s plachtami napjatými a přídí namířená ke keevasien-skému ostrovu, neschopná čímkoli přispět k boji.
"Určitě si myslí, že bojují s celou keevasienskou pevností," poznamenal GortorLanstatet.
"Takovou pevnost bychom teď potřebovali, ubozí ďáblové. Jestliže tu zůstaneme, všechny nás pobijí."
Neexistoval způsob, jak by se třináct mužů, špatně ozbrojených, mohlo samotných ubránit proti člunům plným vojáků, vyzbrojených puškami s kolečkovým zámkem.
A právě tehdy moře povstalo, otevřelo se a přineslo déšť assatassi.
Od jednoho konce Moře orlů na druhý assatassi letěly jako šípy z moře na pobřeží.
Rybáři, kteří moři rozuměli, tento den a ještě další vyhradili k oslavám a hodování. Byl to svátek, ke kterému docházelo vždy na počátku léta během Velkého léta, v čase přílivu. V Lordryardry byly připravené sítě. V Ottassolu natáhli nepromokavé plachty. V Gravabagalinienu královnu spříznění varovali, aby se držela daleko od smrtícího břehu. To, co bylo svátkem pro spoustu vědoucích, stalo se deštěm smrti pro ty, kteří nevěděli.
Vyplouvajíce z dalekého středu oceánu, mířily mraky assatassi na pevninu. Jejich migrace během Velkého léta pokrývaly celý svět. Jejich lovnými oblastmi byly vzdálené okraje Žhnoucího moře, které doposud nenavštívil žádný z lidí. Když dosáhla dospělosti, hejna začala dlouhou pouť na východ, proti směru oceánských proudů. Proplula Klimentským mořem a pokračovala dál úzkými branami Kadmerských úžin.
Díky tomuto zúžení byla hejna nucena srazit se těsně k sobě. Vynucená blízkost společně s předzvěstí monzunového počasí v Narmossetském moři způsobila změnu jejich chování. To, co bylo dlouhou, pomalou plavbou bez zjevného cíle, stalo se závodem - závodem, který měl skončit jako let smrti.
Avšak ke skutečnému letu, k té vytoužené smrti podél tisíců mil pobřeží, bylo zapotřebí dalšího faktoru.

Správného okamžiku přílivu.
Během staletí zimy byla všechna helikonská moře bez přílivu. Po apas-tronu v nejtemnějších letech Freyr opět začal dávat najevo svůj vliv. Když jeho gigantická masa přivolávala promrzlou planetu zpět ke světlu, pohnula také moři. Jeho účinek na masu oceánů byl nyní, pouhých 118 pozemských let od periastronu, značný. Nastal čas malého roku, kdy na moře působila přitažlivost Batalixu a Freyru současně. Výsledkem byl šedesátiprocentní nárůst přílivové síly oproti situaci v zimě.
Úzká moře mezi Hespagoratem a Kampannlatem a síla západního proudění se spojily, vytvořily vysoký hřeben přílivu a s dramatickou silou bez varování udeřily. Na fenomenálním přílivu vod k pobřeží se vezla hejna assatassi.
Posádky sibornalských lodí nejdříve zjistily, že pod plavebním ponorem nemají žádnou vodu. Pak na ně zaútočila přílivová vlna, která téměř kolmo a z ničeho nic vyvstala z moře. Než si uvědomili, co se děje, byly tu assatassi. Let smrti začal.
Assatassi je nekrogenetická ryba, či spíš ryboještěrka. V dospělosti dosahuje délky osmnácti palců; má dvě velké složené oči; nejvýraznějším znakem je však její rovný kostní zobec, vyrůstající z pevné lebky. Při letu smrti assatassi dosahuje rychlosti dostatečně vysoké, aby tento zobec pronikl člověku přímo do srdce.
U Keevasienu se assatassi vynořily z vody sto yardů za Zlatým přátelstvím. Vzduch jich byl za chvíli tak plný, že ty, co letěly tak nízko, že až brázdily vodu, spolu s těmi, které se dostaly do výše padesáti stop, vytvořily pevné těleso rychle se pohybujících ryboještěrek. Leskly se jako myriáda ostří mečů. Samotný vzduch se stal ostřím meče.
Vlajkovou loď assatassi zasypaly od přídě po záď. Všichni na palubě byli zasaženi. K moři obrácenou stranu lodi pokrývali tvorové, kteří v ní viseli zabodnutí zobci. Stejné to bylo se třemi dalšími loděmi. Nejvíc však utrpěly čluny, plné vody z přílivové vlny. Všichni členové posádek byli zranění a mnozí byli na místě zabiti. Čluny byly proraženy a všechny čtyři se začaly potápět.
Ozývaly se výkřiky bolesti a hrůzy - a zanikaly v křiku ptáků, kteří se vrhali dolů, aby lapili potravu ze vzduchu.
První vlna assatassi trvala dvě minuty.
Pouze TolramKetinetovi muži přežili nezraněni. Přílivová vlna se přelila přímo nad nimi, takže když příval assatassi skončil, stále ještě leželi napůl při vědomí tváří k zemi.
Když bombardování ustalo, vzhlédli, aby se podívali na zmatek okolo. Sibornalské oddíly bojovaly o život ve vodě, kam se stahovaly velké dravé ryby. Zdálo se, že Dobrá naděje je bezmocně unášena na širé moře. Hlavní stěžeň lodi byl zlomený. Ve stěžních Zlatého přátelství nekontrolovaně zuřil oheň. Všechno kolem, skály i stromy, bylo pokryto potlučenými těly ryb. Let smrti odnesl množství ryb daleko do vnitrozemí. Do chmurné džungle obklopující ústí Kacolu pronikly ryboještěrky, které do západu Batalixu shnijí.
Chování assatassi nebylo žádnou morbidní fantazií, ale důkazem proměnlivosti, která chránila tyto živočichy před vymřením. Stejně jako jinak zcela odlišní yelkové, biyelkové a gunnaduové, kteří obývali ledové pláně Kampannlatu v zimě, byly assatassi nekrogeny, kteří dávali život pouze skrze smrt.
Assatassi byly hermafrodité. Byly příliš jednoduché, než aby v sobě mohly nést normální rozmnožovací aparát, a proto jejich rozmnožování zahrnovalo ničení. Zárodky jim rašily v útrobách a braly na sebe formu vlákna, které připomínalo larvu. V bezpečí rodičovských vnitřností larvy přežily náraz letu smrti, žily dál a živily se mršinou, která takto vznikla. Prožíraly si cestu do vnějšího světa. Tam prodělaly metamorfózu v nohaté larvami stadium, hodně připomínající miniaturní leguány. Vždy na podzim malého roku tito drobní leguáni, až doposud žijící na pevnině, vykonali pouť do velkého rodičovského moře, zmizeli v něm, ztratili se v něm beze stop jako zrnka písku, aby znovu začali cyklus života assatassi.
Byl to tak ohromující zvrat událostí, že TolramKetinet a Lanstatet zůstali stát na výběžku a jen se nevěřícně rozhlíželi. Velká vlna, která zaplavila celé pobřeží, byla předehrou potopy, která Sibornalanům pachtícím se na pobřeží způsobila nemalé problémy.
První vlna se řítila ústím Kacolu. Teď opadla, vracela se a přinášela s sebou černé bahno, které zpětnými proudy poskvrnilo moře. Mnohem zlověstnější byl proud těl, která po TolramKetinetově levici pomalu vyplouvala z ústí řeky, provázena řvoucími mořskými ptáky. Generál si pomyslel, že to jsou zabití z Keevasienu, kteří hledají místo ke spočinutí.
Příbojová vlna se přivalila a převrátila člun ze Zlatého přátelství. Ti, kteří nezůstali pod vodou, vstali jen proto, aby se setkali s oblakem ryboještěrek.
SartoriIrvraš zjistil, že zápasí ve vodě spolu s ostatními raněnými, mezi kterými spatřil i Odi Jeseratabhar. Měla utrženou jednu tvář a z masa na šíji jí trčela ryboještěrka. Mnozí z raněných byli napadeni dravými racky. SartoriIrvraš sám zůstal nezraněn. Probojoval si cestu k Odi, vzal ji do náruče a začal se brodit ke břehu. Voda byla stále hlubší.
Obličej přiblížil k assatassi zapíchnuté v Odině krku, očima vyhledal velké kostnaté oko, ze kterého ještě nevyprchal život.
"Jak může lidstvo vůbec kdy vybudovat bašty proti přírodě, která se neustále valí jako potopa, lhostejná k tomu, co s sebou odnáší?" pomyslel si v duchu. "To se ptám tebe, Akhanabo, ty hrattoku!"
Ze všech sil se snažil udržet hlavu Odi, která byla v bezvědomí, nad hladinou. Jen několik yardů před ním byl písčitý výběžek, ale voda kolem něj stále stoupala. Vykřikl strachy - a pak najednou na výběžku spatřil muže, který připomínal JandolAnganolem nenáviděného generála TolramKetineta.
TolramKetinet a GortorLanstatet pozorovali sibornalskou loď Vajab-harského prosebníka, která byla napravo, nedaleko od nich. Přílivová vlna jí mrštila proti pobřeží, ale vířící nápor vod z Kacolu ji znovu zvedl. S výjimkou assatassi zasypaného pravoboku se zdálo, že je v pořádku. Posádka, naprosto demoralizována, se brodila ke břehu a tam se stahovala do bezpečí křoví.
"Zmocníme se té lodi, Gortore. Co říkáš?"

"Nejsem námořník, ale z pevniny vane bríza."
Generál se otočil ke svým dvanácti mužům.
"Jste moji stateční druhové. Nikomu z vás nechybí odvaha. Pokud by ji jen jeden z vás na okamžik ztratil, bylo by s námi se všemi zle. Před sebou máme poslední hrdinský čin a pak budeme v bezpečí. Tady v Keevasienu se pomoci nedočkáme, proto musíme plout podél pobřeží. Půjčíme si tu bílou karavelu. Je to dar - třebaže o něj možná budeme muset bojovat. Připravte si meče. Následujte mne!"
Když sbíhal s výběžku, následován svými muži, málem se srazil s promočeným člověkem, který se pachtil ke břehu s ženou v náručí. Muž zavolal jeho jméno: "Hanro! Pomoc!"
V údivu poznal borlienského kancléře a hned ho napadlo, že to je další člověk, se kterým si JandolAnganol ošklivě zahrál...
Zastavil skupinu. Lanstatet vytáhl SartoriIrvraše z vody, další dva muži mezi sebe vzali ženu. Sténala a vracelo se jí vědomí. Zaútočili na Vajabharského prosebníka.
Posádka a vojáci šiveninské lodi utrpěli ztráty. Někteří byli mrtví, ti, které zranily assatassi, už téměř dosáhli břehu. Nad lodí poletovali ptáci a sbírali ryboještěrky v ráhnoví. Zůstala jen hrstka vojáků s důstojníky. TolramKetinetova skupina se vyrojila z pravoboční strany plavidla a zaútočila. Nepřítel už byl demoralizovaný. Po vlažném odporu se Si-bornalané vzdali a byli přinuceni vyskákat na břeh. GortorLanstatet vzal skupinu tří mužů do podpalubí, obklíčili všechny, co tam se skrývali a vyhodili je z lodi. Po sedmi minutách byli připraveni k vyplutí.
Osm mužů karavelu roztlačilo. Loď se pomalu zhoupla a plachty, třebaže poškozené ryboještěrkami, se napjaly.
"Hýbejte se! Dělejte!" křičel TolramKetinet z můstku.
"Nenávidím lodě," zaúpěl GortorLanstatet. Padl na kolena a s rukama nad hlavou se modlil.
Ozvala se rána a všechny je zmáčela voda.
Námořníci na Zlatém přátelství jejich pirátský čin viděli. Vypálili na ně z jednoho děla ze vzdálenosti dvou set yardů. Když Prosebník rychlostí ne vyšší než je chůze vyklouzl z úkrytu převislé džungle, zachytila ho silnější bríza. Aniž by čekali na rozkaz, dva borlienští střelci začali obsluhovat dělo na střelecké palubě. V okamžiku na Zlaté přátelství vypálili; pak se úhel mezi oběma loďmi tak zostřil, že ústí děla nebylo možné ve čtvercové střílně otočit tak, aby na vlajkovou loď mohli zacílit.
Střelecká posádka vlajkové lodi se potýkala se stejným problémem. Vyletěla ještě jedna koule, přistála v porostu ostrova a pak se rozhostilo ticho. Osm mužů ve vodě vyšplhalo po lanech na palubu. Borlienští byli rozradostněni, když se Prosebník vydal na cestu.
Po levoboku jim ubíhal ostrovní porost. Do stromů slétali mrchožra-ví ptáci a hltali zabodané assatassi, zatímco kolem divoce bzučeli sršni a včely, které opeřenci svým vpádem vyrušili. Prosebník musel proplout kolem uskutské lodi Spojenectví, která dosud bezmocně vázla na mělčině, s přídí namířenou k pevnině.
"Co takhle vyhodit je do povětří, až poplujeme kolem?" křikl Gortor-Lanstatet dolů na střeleckou palubu.
Střelci se rozběhli na příď, otevřeli střílnu, začali nabíjet neforemné dělo. Loď se však už pohybovala příliš rychle a oni nestačili nabít včas.
Mezi posádkou a vojáky Spojenectví, kteří opustili loď a ukryli se v džungli, aby unikli letu smrti, byl i přízně zbavený Io Pašaratid. Šel jako první. Dezertoval spíš z vypočítavosti než z paniky.
Jako jediný ze Sibornalanů ve flotile kdysi Keevasien už navštívil. Bylo to během služební cesty, když působil jako velvyslanec na borlienském dvoře. Třebaže to místo se mu nezamlouvalo ani v nejmenším, napadlo ho, že by tu mohl nakoupit zásoby, kterými by oživil jednotvárnost lodní stravy. V duchu si vypočítal, že by mohl využít dvou hodin všeobecné paniky, aniž by ho někdo postrádal.
Když uviděl spálené ruiny města, změnil rozhodnutí. Vrátil se na místo boje, jen aby uviděl Vajabharského prosebníka, proplouvat kolem své vlastní lodi, s Hanrou TolramKetinetem, oblíbencem královny královen, stojícím na palubě.
Io Pašaratid nebyl tak úplně sobecký a samolibý, třebaže jeho činy do jisté míry ovlivňovala neustálá žárlivost. Rozběhl se, shromáždil muže, kteří se krčili v keřích, a nahnal je zpět na palubu Spojenectví. Přílivová vlna loď nepoškozenou posadila na výběžek pláže.
Po chvíli zápolení s vesly, kterému napomohla další vlna, se jim podařilo dostat loď z mělčiny. Plachty se napjaly a příď se pomalu otočila k volnému moři.
Vytáhli signální vlajky; oznámili, že Spojenectví pronásleduje pirátskou loď. Signál byl určen pro Dienu Pašaratid na Zlatém přátelství; ta však už nikdy žádný signál nepřijme. Byla jednou z prvních obětí letu smrti assatassi.
Teprve když byli venku ze zálivu a čerstvý západní vítr je pomalu unášel k rozlehlým prostorám oceánu, měli TolramKetinet a SartoriIrvraš příležitost obejmout se.
Když jeden druhému pověděli něco ze svých dobrodružství, TolramKetinet pravil: "Není toho mnoho, na co mohu být hrdý. Protože jsem voják, nemohu si stěžovat na to, kam mě pošlou. Nebyl jsem dobrým generálem. Moje síly byly rozprášeny ještě předtím, než měly možnost bojovat byť jen v jediné bitvě. Žiji v neustálé nemilosti. Randonan polyká muže celé."
Bývalý kancléř po chvíli odvětil: "Jsem vděčný za své cesty, které nebyly o nic víc plánované než tvoje. Sibornalané mne využili, ale ta zkušenost mně dala něco cenného. Mnohem víc než jen cenného."
Jemně ukázal na Odi Jeseratabhar. Měla již rány ošetřené a obvázané, a nyní seděla na palubě a s očima zavřenýma naslouchala mužům.
"Stárnu a lásky starých jsou pro mladíky, jako jsi ty, Hanro, směsné. Ne, nepopírej to." Zasmál se. "A ještě něco. Poprvé jsem si uvědomil, jaké štěstí naše generace mají, že žijí v tomto období Velkého roku, kdy převažuje žár. Jak naši předkové přežili zimu? A kolo se otočí a znovu bude zima. Jak zlovolný osud to musí být - vyrůstat, když Freyr umírá a nevidět nic jiného. V některých částech Sibornalu lidé Freyr nespatří po celá staletí Zimy."

TolramKetinet pokrčil rameny. "To je osud."
"Ale ten nesmírný rozsah vývoje a zkázy... Možná děláme chybu, když se domníváme, že jsme od přírody odděleni. Nu, díky svému stáří vím, že tebe takové myšlenky sotva zajímají. Něco ti však musím říct. Věřím, že jsem vyřešil jednu z otázek převratného významu..."
Zaváhal, pohladil si vlhké kníry. TolramKetinet jej s úsměvem pobídl, aby pokračoval.
"Myslím, že jsem přišel na něco, co doposud nenapadlo nikoho přede mnou. K tomu poznání mne přivedla zde tato žena. Potřebuji se dostat do Oldoranda nebo Pannovalu, abych svou myšlenku předložil mocným Pannovalské svaté říše. Mou dedukci, pokud se tomu tak dá říkat. Pak jistě budu odměněn, a Odi a mně se spolu bude dobře žít."
TolramKetinet, který mu pozorně hleděl do kníratého obličeje, řekl:
"Dedukce, za které ti zaplatí? To musejí být vskutku cenné."
Je to hlupák. Vždycky jsem to věděl, pomyslel si bývalý kancléř, ale nedokázal odolat příležitosti vysvětlit mu to.
"Víš," začal a ztišil hlas, takže ho v pleskání plachet nad jejich hlavami bylo stěží slyšet, "nikdy bych, na rozdíl od svého pána, nemohl lpět na rase prvotních. V tom spočívá mnoho z naší odlišnosti. Moje myšlenka, moje dedukce, je namířena právě proti prvotním. Proto podle znění Pannovalského prohlášení dostanu odměnu."
Odi Jeseratabhar vstala z křesla, uchopila SartoriIrvraše za paži a řekla TolramKetinetovi a Lanstatetovi, který se k nim připojil: "Možná nevíte, že král JandolAnganol zničil kancléřovu celoživotní práci, jeho 'Abecedu historie a přírody'. Je to zločin, na který nelze zapomenout. Kancléř se se svou dedukcí, jak ji skromně nazývá, může JandolAnganolovi pomstít a snad nám také umožní pracovat spolu na znovusepsání 'Abecedy'."
Lanstatet ostře vpadl: "Paní, ty jsi naším nepřítelem. Přísahala jsi, že naši vlast zničíš. Měla bys být v železech v podpalubí."
"To už je minulost," namítl SartoriIrvraš s jistou důstojností. "Teď jsme jen putující učenci - bez domova."
"Putující učenci..." To bylo na generála příliš, takže SartoriIrvrašovi raději položil praktickou otázku: "Jak se chceš dostat do Pannovalu?"
"Oldorando bude stačit - je blíž a doufám, že tam přijedu dřív než král, pokud tam už není, abych způsobil maximální rozruch, než se ožení s madiskou princeznou. Ty ho také nemáš rád, Hanro. Ty jsi ideálním člověkem, který mne tam dostane."
"Já popluju do Gravabagalinienu," TolramKetinet se tvářil neústupně, "pokud nás tam tahle kocábka doveze a pokud nás nepřátelé nepřed-honí."
Všichni se ohlédli. Vajabharský prosebník byl na volném moři a pomalu plul podél pobřeží k východu. Z keevasienského zálivu se vynořilo Spojenectví, ale bylo ještě hodně vzdáleno. Nehrozilo jim bezprostřední nebezpečí, že by je dostihli.
"V Gravabagalinienu uvidíš svou sestru Mai," obrátil se SartoriIrvraš ke generálovi. Ten se mlčky usmál.
Později toho dne uviděli, že je pronásleduje také Dobrá naděje, s provizorně usazeným náhradním stěžněm. Pak se plavidla pronásledovatelů ztratila v oparu, zatímco v břiše temného mraku na západě se míhaly blesky. Lemy mraku měly barvu mědi.
Z moře vyrostla druhá vlna assatassi a hnala se jako vítr, aby se vrhla na pevninu. Prosebník byl už příliš daleko od břehu, než aby tím nějak utrpěl. Poblíž lodi se mihlo jen pár letících ryboještěrek. Muži lhostejně hleděli na to, nad čím ještě ráno oněměli úžasem. Když pluli ke Gravabagalinienu, rozestřela se hrobová temnota. Jen jemné provazce blesků osvětlovaly pobřeží, kde lidé hodovali na mrtvých útočnících.
Cosi bez totožnosti pomalu plulo k místu, kde královna královen přebývala v dřevěném paláci: lidské tělo.
RobaydayAnganol se jako černý pasažér přeplavil po řece z Matrassylu až do Ottasolu. Udržoval si náskok před otcem. Ať se nyní ubíral kamkoliv, v jeho chůzi se zračila naléhavost a spěch, neustále se ohlížel. Cítil se neustale pronásledovaný a připomínal tím otce. Považoval sám sebe za pronásledovatele. Nemyslel na nic jiného, než jak se otci pomstít.
Místo aby šel v Ottassolu do podzemního paláce, který měl navštívit jeho otec, vydal se ke starému SartoriIrvrašovu příteli, deuteroskopovi a anatomovi CaraBansitymu. Bardol CaraBansity neměl krále ani jeho divného syna příliš v lásce.
Manželé CaraBansitovi u sebe zrovna měli společnost deuteroskopů z Vallgosu. Nabídli Robaydayovi ubytování v domě, který vlastnili poblíž přístavu. Tam, jak mu řekli, se o jeho potřeby postará jistá dívka.
Robayday se o ženy zajímal zřídkakdy. Nicméně okamžitě zjistil, že žena v CaraBansityho přístavním domě je velmi přitažlivá. Měla dlouhé hnědé vlasy a vyzařovalo z ní podivné ovzduší autority, jako by znala tajemství, všem ostatním neznámé.
Představila se mu jako Metty a on si na ni vzpomněl. Byla to dívka, se kterou se jednou potěšil v Matrassylu. Její matka pomohla jeho otci; tehdy když byl raněn v bitvě u Kosgattu. Ve skutečnosti se jmenovala Abathy.
Ona ho nepoznala. Bezpochyby to byla žena, která měla už hodně milenců. Robayday jí to zpočátku neřekl. Zůstal nevšímavý a nechal ji přijít k sobě. Aby na něj udělala dojem, mluvila o skandálních stycích se sibornalskými činiteli v Matrassylu; zatímco mluvila, pozoroval její výraz a myslel na to, jak hodně se její názor na svět liší od jeho.
"Tys mne nepoznala, protože mne je obtížné poznat, a přesto byl kdysi den, kdy jsi měla na očích méně černidla a kdy jsme si byli tak blízko jako jazyk zubům..."
Abathy vyslovila jeho jméno a s radostí ho objala.
Později řekla, že musí být vděčná matce, které pravidelně posílá peníze, za to, že ji naučila, jak se chovat k mužům. Líbili se jí urození a mocní; řekla mu, že CaraBansity ji potupně znásilnil, ale nyní že doufá v lepší život. Políbila ho.
Nechala sklouznout na zem svůj čarfrul a odhalila před ním bílé nohy. Robayday, který měl ve zvyku všude vidět zradu, viděl jenom pavouci past. Dychtivě do ní vstoupil. Později leželi vedle sebe, líbali se a ona se půvabně smála. Miloval ji

i nenáviděl zároveň.
Všechna jeho nutkání ho pobízela, aby pospíchal do Oldoranda, a přesto s ní zůstal ještě další den. Miloval ji a nenáviděl.
Druhý večer v jejím domě. Myslel si, že je v nebi a zůstane s ní navždy. Opět si rozpustila své krásné vlasy a vykasala si sukně, znovu s ním vylezla na pohovku.
Objali se. Milovali se. Byla studnicí rozkoše. Abathy ho začala svlékat, aby prodloužila jejich potěšení, když vtom se ozvalo bušení na dveře. Oba se vyděšeně posadili.
Ráznější bušení. Dveře se rozletěly a dovnitř vpadl statný mladík v neforemném dimariamském oděvu. Byl to Div Muntras, roztoužený jako býk.
"Abathy!" zvolal. Ona vykřikla v odpověď.
Poté, co sám připlul do Ottassolu, Div ji pracně vypátral. Prodal vše, co měl, kromě talismanu, hodinek, které vzal Bilišovi a které mu bezpečně spočívaly v opasku. A tady, na konci trpké cesty, nalezl dívku, která vládla jeho myšlenkám od doby, co tak vyzývavě lelkovala s jeho otcem na palubě Lordryardryjské paní, jak leží s jiným mužem.
Obličej se mu zkřivil hněvem. Zvedl pěsti. Zařval a vyrazil.
Robayday vyskočil a postavil se na pohovce zády ke zdi. Obličej mu ztemněl hněvem, že je Div vyrušil. Křičet na královského syna - a v takovém okamžiku! Nemyslel na nic jiného než na to, že vetřelce zabije. V opasku měl dýku vyrobenou z fagořího rohu, ostrý dvoubřitý nástroj. Tasil ji.
Diva pohled na zbraň ještě víc rozzuřil. Však on se toho hubeného mladíka, co se plete kam nemá, zbaví!
Abathy na něj vykřikla, ale on jí nevěnoval pozornost. Stála s oběma rukama u svých hezkých úst, oči rozšířené hrůzou. To Diva potěšilo. Pak si to rozdá s ní.
Vrhl se po Robovi a skokem přistál na pohovce. Dostal ránu rohem přímo pod nejspodnější žebro. Špička drhla o kost, zatímco dýka zajížděla do těla a až po jílec vnikla do masa, projela slezinou a žaludkem. Pak se rukojeť v ruce protivníka ulomila.
Div dlouze, zmateně zasténal. Krev postříkala zeď, na kterou padl a pak pomalu klouzal na podlahu.
Rozzuřený Robayday nechal dívku plakat. Přivedl dva muže, kteří tělo uklidili. Hodili ho do Takissy.
Robayday utekl z města, jakoby štván smečkou šílených psů. Nikdy se nevrátil k té dívce ani do té místnosti. Musí splnit svůj úkol, na který málem zapomněl, úkol v Oldorandu. Znovu a znovu cestou naříkal a proklínal sám sebe.
Unášeno proudem, stále znovu obraceno, proplulo tělo Diva Muntrase mezi loděmi do ústí Takissy. Nikdo je neviděl, protože většina lidí, dokonce i včetně otroků, se věnovala velkému smažení assatassi. Tělo ucítily ryby, obdařily je svou pozorností, a napuchlé maso bylo unášeno do chřtánu moře, aby se stalo součástí proudění vod západním směrem, ke Gravabagalinienu.
Toho večera, když slunce zapadlo, lidé sešli na pláže a mysy borlien-ského pobřeží. Hnala je touha oslavovat a vzdávat díky. Ve všech zemích omývaných úzkými moři, v Randonanu, Thribriatu, Iskahandi, Dimariamu a Throsse, se shromáždí další davy.
Končil velký svátek assatassi. Nastal čas zastavit se a nabídnout duchu, který přebýval ve vodách, modlitbu za takové požehnání.
Zatímco ženy zpívaly a tančily na písku, jejich muži se brodili v moři s malými loďkami v rukou. Byly to pevné listy, na kterých hořely krátké svíčky. Vydávaly sladkou vůni.
Když se vkrádal soumrak, na každé pláži vypustili celá loďstva listů. Některé pluly, mihotavá světýlka, ještě dlouho poté, co padla tma, a vytvářely panoráma, které připomínalo pověry o gossiích a fessupech uvězněných v ještě hlubší temnotě. Některé byly odneseny daleko na širé moře a teprve tam jejich slabé plamínky pohasly.

XVIII - Návštěvníci z hlubin

Každý, kdo mířil ke Gravabagalinienu, už z dálky viděl dřevěný palác, královnino útočiště. Stál tam osamocený, vydán všanc nebezpečí, jako hračka odhozená na pláži.
Povídalo se, že v Gravabagalinienu straší. Ze kdysi dávno v minulosti na místě chatrného paláce stála pevnost, která byla ve velké bitvě srovnána se zemí.
Nikdo ale nevěděl, kdo tam tehdy bojoval či z jakého důvodu. Jenom to, že tam mnoho lidí zemřelo a bylo zakopáno v mělkých hrobech na místech, kde padli. Povídalo se, že se tam stále zjevují stíny mrtvých, kteří byli pohřbeni daleko od svých správných zemských pásů.
Na té staré neposvěcené půdě se teď ale odehrávala jiná tragédie. Nastal čas, kdy připlul král JandolAnganol se svými dvěma loděmi, s muži a fagory, s Esomberrem a CaraBansitym, aby se rozvedl s královnou.
A královna MyrdemInggala sestoupila ze schodů a podřídila se nutnosti rozvodu. Pak přinesli víno a páchali hodně špatností. Alam Esomberr, C'Sarrův vyslanec, se odebral do komnat bývalé královny jen pár hodin poté, co vykonal obřad rozvodu. A pak přišla zvěst, že daleko v Oldorandu zabili Simodu Tal. Král se tu bolestnou zprávu dozvěděl v okamžiku, kdy první paprsky vycházejícího Batalixu malovaly žlutí opryskané venkovní zdi paláce.
Teď už se zřetelně rýsovala nevyhnutelnost událostí a osudů lidí i fagorů. Blížilo se vyvrcholení, kdy dokonce i hlavní protagonisté budou bezmocně smeteni jako komety, mizící v temnotě.
JandolAnganolův hlas byl zastřen zármutkem. Rval si vousy a vlasy a křičel k Akhanabovi.
"Tvůj služebník padá před tebe, ó, Velký. Tys dopustil, aby mne navštívil zármutek. Dopustil jsi, aby byly moje armády poraženy. Dopustil jsi, aby ode mne odešel jediný syn. Dopustil'jsi, abych se rozvedl se svou milovanou královnou. Dopustil jsi, aby byla moje budoucí nevěsta zavražděna... co ještě budu kvůli tobě muset snést?

Nenech mou zemi strádat. Přijmi moje utrpení, ó Velký pane, jako dostatečnou oběť za můj lid."
Když vstal a oblékl si tuniku, bezkrevný AbstrogAthenat nenucené řekl: "Je pravda, že armáda v Randonanu prohrála. Avšak všechny civilizované země jsou obklopeny barbarskými a obvykle jsou poraženy, když na ně jejich armády zaútočí. Měli bychom jít ne s mečem, ale se slovem božím."
"Tažení přísluší Pannovalu, ne chudobné zemi, jakou je naše, vikáři." Když si stahoval tuniku přes zakrvavená záda, ucítil v kapse tříciferníkové hodinky, které v Ottassolu vzal CaraBansitymu. I nadále, stejně jako tehdy, je považoval za předmět zlého znamení.
AbstrogAthenat s bičem za zády se uklonil.
"Alespoň bychom Všemocného mohli potěšit tím, že budeme víc lidmi a zbavíme se nelidskosti."
JandolAnganol v náhlém hněvu mávl levou rukou a uhodil vikáře klouby přes tvář.
"Drž se božích záležitostí a světské věci přenech mně."
Věděl, co měl ten muž na mysli. Narážel na vyčištění Borlienu od fagorů.
S rozhalenou tunikou, jejíž látka dosud vsakovala krev z posledního bičování, vyšel JandolAnganol z podzemní kaple do přízemí dřevěného paláce. Yuli vyskočil, aby ho uvítal.
Hlava se králi kymácela, jako by šel poslepu. Pohladil malého fagora a zabořil mu prsty do husté srsti.
Venku stále ještě vládly stíny. JandolAnganol nevěděl, jak se postavit ránu: přijel do Gravabagalinienu teprve včera a - v přítomnosti vyslance svatého C'Sarra, Alama Esomberra - se rozvedl se svou půvabnou královnou.
Okenice paláce byly zavřené, stejně jako předchozího dne. Ve všech místnostech stále ještě leželi muži v opileckém spánku. Sluneční světlo si prořízlo cestu do temnoty síťovím čar a dalo paláci podobu proutěného košíku, kterým král cestou ke dveřím procházel.
Když je doširoka rozrazil, královská První fagorská garda držela venku stráž. Řady protáhlých čelistí a rohů byly naprosto bez pohybu. To je pohled, který stojí za to vidět, říkal si ve snaze rozptýlit chmury.
Než žár zesílil, chvíli se procházel na čerstvém vzduchu. Viděl moře a cítil vánek, ale nevěnoval jim pozornost. Před úsvitem, když stále ještě hluboce spal, zmožen včerejší pitkou, za ním přišel Esomberr. Vedle Esomberra stál jeho nový kancléř, Bardol CaraBansity. Oznámili mu, že madiská princezna, se kterou měl v úmyslu se oženit, byla úkladně zavražděna.
Nic nezůstalo.
Proč musel projít tolika útrapami, aby se rozvedl se svou pravou ženou? Co to ovládlo jeho mysl? Takové kruté věci by nedokázali snášet ani ti nejodolnější.
Zatoužil promluvit si s ní.
Ohleduplnost mu však bránila poslat nahoru do jejího pokoje sluhu se vzkazem. Věděl, že je tam s malou princeznou Tatro, že čeká, až odejde a vojáky vezme s sebou. Možná slyšela zprávy, které muži v noci přinesli. Možná se bojí, že ji zavraždí. Možná ho nenávidí.
Prudce se otočil, jako by chtěl dopadnout při činu sám sebe. Těžkým odhodlaným krokem a s drkotajícími čelistmi k němu přicházel jeho nový kancléř.
JandolAnganol na CaraBansityho pohlédl, pak se k němu otočil zády. Než mu CaraBansity vysekl neohrabanou poklonu, byl nucen obejít jeho i Yuliho.
Král na něj hleděl. Žádný z mužů nepromluvil. Nakonec CaraBansity odvrátil zamračený pohled.
"Nacházíš mne ve špatném rozpoložení."
"Ani já jsem nespal, pane. Jsem hluboce zarmoucen, že tě potkalo takové neštěstí."
"Za moji špatnou náladu může nejenom Všemocný, ale také ty, který zdaleka tak mocný nejsi."
"Čím jsem tě rozčílil, pane?"
Orel svraštil obočí, takže jeho pohled ještě víc připomínal dravého ptáka.
"Vím, že ve skrytu jsi proti mně. Povídá se o tobě, jak jsi mazaný. Viděl jsem ten škodolibý pohled, který jsi nedokázal skrýt, když jsi mně přišel oznámit zprávu o smrti - ty víš koho."
"Madiské princezny? Pokud mi nedůvěřuješ, pane, nesmíš mne považovat za svého kancléře."
JandolAnganol se k němu znovu otočil zády. Žlutá tkanina jeho tuniky byla protkaná červení krve jako starobylý prapor.
CaraBansity přešlápl. Nepřítomně hleděl na palác a na oprýskávající bílou barvu. Věděl, jak se cítí prostý člověk a věděl, jak se cítí král.
Byl na světě rád. Znal hodně lidí a byl zvyklý na společnost. Miloval svou ženu. V životě se mu dařilo. A pak si přijde král a zmocní se ho proti jeho vůli, jako by byl pouhým otrokem.
Přijal tu roli, a protože byl poctivým člověkem, snažil se plnit ji co nejlépe. A tento panovník teď má takovou drzost, že se mu odváží říct, že je tajně proti svému králi. Královská neomalenost nezná hranic - a on doposud nezná způsob, jak se vyhnout nutnosti doprovázet JandolAnganola celou cestu až do Oldoranda. Soucítění s královými nesnázemi ho opustilo.
"Veličenstvo, chtěl jsem říct," začal odhodlaným hlasem a pak, s pohledem upřeným na králova krvavá záda, se zalekl své vlastní troufalosti, „je to jenom maličkost, samozřejmě, ale než jsme vypluli z Ottassolu, vzal jsi mně tříciferníkové hodinky. Nemáš je náhodou ještě?"
Král se neotočil ani nepohnul.
"Mám je ve své tunice," odpověděl.
CaraBansity se zhluboka nadechl a pak mnohem slabším hlasem, než měl v úmyslu, požádal: "Mohl bys mi je, prosím, vrátit, Veličenstvo?"
"Ted, když je ohroženo postavení Borlienu ve Svaté říši, není čas chtít po mně nějaké milosti."

Když mluvil, byl skutečným Orlem.
Stáli a hleděli na Yuliho, který se hrabal v keřích u paláce. Tvor zvedl nohu a vymočil se typickým způsobem svého druhu.
Král se odměřeným krokem vydal k moři.
Nejsem nic víc než jen proklatý otrok, říkal si CaraBansity v duchu, když šel za králem.
S mládětem poskakujícím vedle šel král stále rychleji a bez přestání mluvil, takže statný deuteroskop byl nucen přidat do kroku. O hodinkách se už raději nikdy nezmínil.
"Akhanaba mi projevil přízeň a seslal do mé životní cesty hodně ovoce. K těm plodům přidal i zvláštní milost - vždy jsem věděl, že zítra toho dostanu ještě víc - zítra, pozítří, popozítří. Cokoliv jsem si přál, a mohl jsem toho mít stále víc. Je sice pravda, že jsem utrpěl porážky a prohry, ale ty byly pomíjivé. Nedovolil jsem jim, aby mne dlouho znepokojovaly. Moje osobní porážka v Kosgattu - nu, poučil jsem se z ní, nechal jsem ji za sebou a nakonec jsem dosáhl velkého vítězství."
Minuli řadu gwing-gwingových stromů. Král popadl jeden plod, v řeči se zakousl až k pecce, šťávu si nechal stékat po bradě. Pohodil rukou a pevně sevřel nakousnutý plod.
"Dnes svůj život vidím v novém světle. Možná, že všechno, co mně bylo přislíbeno, jsem už dostal... koneckonců, překročil jsem pětadvacet let." Mluvilo se mu nelehko. "Možná je teď moje léto a až příště zatřesu keřem, žádné ovoce už nespadne... Mohu nadále spoléhat na hojnost? Nevaruje nás snad naše náboženství, že musíme být připraveni na časy hladu? Pche - Akhanaba je jako Sibornalané, stále posedlí zimou, která má přijít."
Kráčeli podél nízkých útesů, které oddělovaly travnatou zemi od pláže, kde se královna obvykle koupávala.
"Pověz mi," pokračoval JandolAnganol náhle bezstarostně, "pokud jako ateista nesdílíš moje náboženské pochopení této záležitosti - jak ty vidíš moje nesnáze? "
CaraBansity mlčel. Masitý rudý obličej měl skloněný k zemi, jako by jej strážil před královým pronikavým pohledem.
Seber odvahu, poroučel si v duchu.
"Nu? Pověz, co máš na srdci. Mám mizernou náladu! Nechal jsem se zbičovat svým vikářem, který má místo obličeje syrovátku..."
Když se CaraBansity zastavil, král udělal totéž.
"Pane, nedávno jsem jednomu příteli dovolil, aby do mého příbytku přivedl jistou mladou dámu. Moje žena a já přicházíme do styku s mnoha lidmi, někteří jsou živí, jiní mrtví; také se zvířaty určenými k pitvám, a s fagory, buď na rozřezání nebo z nich jsou sluhové. Nikdo nám nezpůsobil tolik problémů jako ta jistá mladá dáma.
Miluji svou ženu a vždy tomu tak bude. Avšak zatoužil jsem po té mladé dámě. Pohrdal jsem jí, a přesto po ní toužil. Opovrhoval jsem sám sebou, ale nadále jsem po ní toužil."
"A dostal jsi ji?"
CaraBansity se dal do smíchu a poprvé v králově přítomnosti se jeho obličej rozzářil. "Pane, měl jsem ji tak, jako ty máš gwing-gwing, ovoce šerosvitu. Šťáva, pane, stékala... Jenomže to byl khmir, ne láska, a jakmile byl khmir ukojen - třebaže to bylo dílo... to bylo dílo léta, pane -jakmile byl ukojen, hnusil jsem se sám sobě a už nikdy jsem po ní nic nechtěl. Ubytoval jsem ji mimo svůj dům a řekl jí, aby ke mně už nikdy nechodila. Pak jsem se dozvěděl, že se dala na řemeslo své matky a byla příčinou smrti přinejmenším jednoho muže."
"Proč mně to všechno povídáš? " zeptal se král s povýšeným výrazem.
"Pane, domnívám se, že rozhodujícím principem tvého života je spíš chtíč než láska.
Říkáš tu v náboženských pojmech, že Akhanaba ti je příznivě nakloněný a že ti do cesty seslal mnoho plodů. Já to chápu tak, žes vzal, cos vzal a udělals, cos udělal a chceš, aby to tak pokračovalo. Máš v oblibě prvotní jako nástroje svého chtíče, a nehledíš na to, že fagorové ve skutečnosti nikdy nemohou být pokorní. Nic ti nesmí stát v cestě - s výjimkou královny královen. Ta ti smí stát v cestě, protože ona jediná na světě ovládá tvoji lásku a možná dokonce i nějakou čest. Proto ji nenávidíš, proto, že ji miluješ.
Stojí mezi tebou a tvým khmirem. Ona jediná dokáže pochopit tvou - rozpolcenost. V tobě, stejně jako ve mně a možná ve všech lidech, jsou tyto dva principy oddělené - ale tvé rozpolcení je tak velké, jak velký je tvůj stát.
Pokud raději chceš věřit v Akhanabu, věř tedy, že ti doposud všemi těmi porážkami sesílal varování, že tvůj život by mohl sejít na špatnou cestu. Dej ho do pořádku, dokud ti nabízí šanci."
Zastavili se na útesu, ignorujíce tupý hukot more, a stáli tam tváří v tvář, oba napjatí. Král kancléře vyslechl bez jediného pohybu, zatímco Yuli se válel v tuhé trávě opodál.
"Jak bys navrhl, abych si dal život do pořádku? " Méně sebejistý člověk než CaraBansity by z tónu jeho hlasu dostal strach.
"Radím ti toto, Veličenstvo. Nechoď do Oldoranda. Simoda Tal je mrtvá. Už k návštěvě nepřátelského hlavního města nemáš důvod. Jako deuteroskop tě před tou cestou varuji." Zpod prošedivělého obočí CaraBansity bedlivě sledoval, jaký účinek mají jeho slova na JandolAnganola.
"Tvoje místo je ve tvém vlastním království. Nikdy víc než právě teď, kdy tvoji nepřátelé ještě nezapomněli na masakr s myrdolátory. Vrať se do Matrassylu.
Tvoje právoplatná královna je tady. Padni před ní na kolena a pros o odpuštění. Roztrhej před jejíma očima Esomberrovu listinu. Vezmi si zpět to, co miluješ nejvíc. Tvoje příčetnost spočívá v ní. Odmítni ošidné Pannovalské sliby."
Orel hleděl na moře, rychle mrkal očima.
"Žij rozumnějším životem, Výsosti. Získej zpět syna. Nespoléhej na Pannoval ani na fagorskou gardu, žij rozumným životem se svou královnou. Zavrhni falešného Akhanabu, který tě přivedl -"
Zašel příliš daleko.

Krále se zmocnila s ničím nesrovnatelná zuřivost. Naplnil ho hněv, dokud se sám nestal zosobněním hněvu. Vrhl se na CaraBansityho. Ten před jeho hněvem za hranicí příčetnosti couval a padl na zem v okamžiku, kdy po něm král skočil. Král si klekl na jeho tělo, které leželo tváří k zemi, a tasil meč. CaraBansity vykřikl.
"Ušetři mne, Veličenstvo! Minulou noc jsem královnu zachránil před chlípným znásilněním."
JandolAnganol se zastavil, pak vstal, hrot meče namířený na chvějící se tělo schoulené u jeho nohou. "Kdo by se odvážil dotknout se královny, když já byl nablízku? Odpověz!"
"Veličenstvo..." Hlas se mu mírně chvěl, rty, které promluvily, byly
téměř přitisknuté k zemi; a přesto to, co řekl, bylo slyšet zřetelně. "Byl jsi opilý. A vyslanec Esomberr vešel do její komnaty, aby se jí zmocnil."
Král se zhluboka nadechl, zasunul meč do pochvy a zůstal stát bez hnutí. "Ty obyčejný prosťáčku! Jak ty bys mohl pochopit králův život? Nepůjdu zpět cestou, kterou jsem už jednou šel. Ty vlastníš život, který patří mně, a já si ho kdykoliv mohu vzít, ale já mám osud a budu ho sledovat tam, kam ho povede Všemocný.
Odplaz se, kam patříš. Ty mně radit nemůžeš. Kliď se mi z očí!"
Nadále však stál nad zotročeným anatomem, ležícím v prachu. Když k němu přišel Yuli a začal ho očichávat, král se náhle otočil a zamířil do dřevěného paláce.
Hlídky při jeho křiku vyskočily. Během hodiny opustí Gravabagalinien. Budou pochodovat na Oldorando, tak jak bylo naplánováno. Jeho hlas a chladný hněv obracely palác naruby, jako by byl hnízdem hrbáčků, vyrušených zvednutím ztrouchnivělého kmene. Zevnitř bylo slyšet Esom-berrovy vikáře, kteří vysokými hlasy pokřikovali jeden na druhého. Tato vřava zalétla až ke královně do jejích komnat. Stála uprostřed slonovinové místnosti a naslouchala. U dveří byl její osobní strážce. Mai TolramKetinet se dvěma dvorními dámami seděla v předpokoji a tiskla k sobě Tatro. Přes okna byly staženy silné závěsy.
MyrdemInggala na sobě měla dlouhý, tenký oděv. Její obličej byl bledý jako stín křídla fagorského ptáka na sněhu. Stála, vdechovala a vydechovala teplý vzduch a naslouchala zvukům hoxnejů, klení a povelům mužů zdola. Jednou popošla k závěsům; pak, jako by propadla vlastní slabosti, odtáhla ruku, kterou předtím zvedla, a vrátila se na místo, kde stála předtím. Horko způsobilo, že jí na čele stály kapky potu jako perly. Jednou zřetelně uslyšela králův hlas, pak už ne.
Co se týče CaraBansityho; vstal, jakmile král odešel. Sešel k zálivu, kde ho nikdo neviděl, aby se uklidnil a znovu dostal barvu. Po chvíli si začal zpívat. Získal zpět svobodu, třebaže ne hodinky.
Král ve své bolesti odešel do pokojíku v jedné z vratkých věží a zavřel za sebou dveře na petlici. V prachu, jenž se snášel k zemi, se přízračně zhmotňovaly pruhy zlata, které pronikaly mřížovím. Místo páchlo peřím, plísní a starým senem. Holá prkna podlahy potřísnil holubí trus, ale král na to nedbal, lehl si na zem a silou vůle upadl do pauku.
Jeho duše se oddělila od těla, uklidnila se. Jako padající křídlo můry klesla do sametové temnoty, která se prostírala tam, kde všechno ostatní končilo.
Paradoxem očistce, v němž se duše bez cíle vznášela, byla skutečnost, že se prostíral všude a byl říší nekonečna, a přesto ho duše znala tak dobře, jako dítě zná tmavý prostor pod svou pokrývkou.
Duše neměla oči smrtelníků. Vnímala jiným zrakem. Pod sebou skrze obsidián viděla zástup kalných světel, která stála na místě, ale duše je přesto při svém sestupu vnímala jako pohyblivé - ve vztahu jednoho ke druhému. Každé světlo kdysi bylo živou bytostí. Všechna nyní byla přitahována řídícím mateřským principem, který bude existovat dokonce i tehdy, až svět zemře, prapůvodní strážkyní, principem mocnějším než - či alespoň mimo nich - jsou takoví bohové jako Akhanaba.
Duše mířila ke světlu, které ji obzvlášť přitahovalo, ke gossimu jejího otce.
Jiskřička, která kdysi bývala osobností neméně slavnou než VarpalAnganol, král Borlienu, připomínala jen nesmělou kresbu slunečních paprsků na staré zdi, s žebry a pánví stěží načrtnutými. Z hlavy, která kdysi nosila korunu, zůstalo cosi, co vypadalo jako kámen s jantarovými skvrnami, vzdáleně připomínajícími oční důlky. Skrze tuto drobnou skořápku byli vidět fessupové, kteří jako spirály prachu viseli za ní.
"Otče, přišel jsem k tobě, tvůj nehodný syn, abych tě poprosil o odpuštění za zločiny, kterými jsem se proti tobě provinil." Tak promluvila nehmotná duše JandolAnganola.
"Můj drahý synu, jsi zde vítán, vítán kdykoliv najdeš čas navštívit otce, který je tec? mezi zástupy zemřelých. Nemám ti co vyčítat. Vždy jsi byl mým drahým synem."
"Otče, tvoje výtky mně vadit nebudou. Rád uvítám i nejzahořklejší pokárání, protože vím, jak velký byl můj zločin vůči tobě."
Ticho, které se vždy rozhostilo mezi jejich slovy, bylo nezměrné, protože zde nikdo nedýchal.
"Psst, můj synu, v tomto společenství nemusíš mluvit o hříchu. Byl jsi milujícím synem a to stačí. Není třeba říkat víc. Nebuď smutný."
Když se zdálo, že je čas promluvit, z místa, kde kdysi bývala ústa, vylétl obláček prachu, pouhý skon plamene svíce. Bylo vidět, jak vystupuje košem žeber do sloupu hrdla.
Duše opět promluvila. "Otče, prosím tě, abys na mne vychrlil svůj hněv za všechno, čím jsem se proti tobě provinil za tvého života a za to, že jsem zapříčinil tvou smrt. Zmenši můj pocit viny. Je to na mne příliš, než abych to dokázal snést."
"Jsi nevinný, můj synu, tak nevinný jako vlna, která doráží na pobřeží. Nemusíš cítit vinu za štěstí, které jsi vnesl do mého žití. Nyní, ve zbytku mého života, necítím žádný hněv, který bych proti tobě vznesl."
"Otče, deset let jsem tě držel uvězněného v hradním žaláři. Jakým způsobem si mohu zasloužit odpuštění za ten čin? "
Plamen se s jiskřením vznesl.
"Ten čas je zapomenut, synu. Stěží si vzpomínám na dobu věznění, protože ty jsi za mnou chodil, abys se mnou mluvil.

Tolik jsem se radoval z těch příležitostí, protože jsi ode mne žádal rady - které jsem ti vždy ochotně dal, pokud to bylo v mých silách."
"Bylo to smutné místo."
"Poskytlo mně čas k rozjímání o vlastních chybách, kterých jsem se v životě dopustil, a k přípravě na to, co přijde."
"Otče, jak mě tvoje odpuštění zraňuje!"
"Pojď ke mně blíž, můj chlapče. Dovol mi utěšit tě."
Pro živé však byl dotek mrtvých v říši prapůvodní strážkyně zakázaný. Kdyby bylo dosaženo konečné duality, oba by byli stráveni. Duše o kousek couvla před hrozbou, která před ní visela v propasti.
"Utěš mne další radou, otče."
"Mluv."
"Nejdřív ze všeho mi pověz, jestli mezi vás nevstoupil můj nezdárný syn. Obávám se nestálosti jeho života."
"Uvítám toho chlapce, až sem přijde, to neměj strach - ale zatím stále ještě putuje po světě světla."
Po chvíli duše promluvila znovu.
"Otče, ty chápeš moje postavení mezi živými. Porad, kam mám jít. Mám se vrátit do Matrassylu? Mám zůstat v Gravabagalinienu? Nebo mám pokračovat v cestě do Oldoranda? Kde leží nejuspokojivější budoucnost?"
"Na každém z těch míst jsou ti, kteří tě očekávají. Ale v Oldorandu na tebe čeká někdo, koho neznáš. Ten drží v ruce tvůj osud. Jdi do Oldoranda."
"Budu se ve svých činech řídit tvou radou."
Z jiskřivých batalionů mrtvých duše stoupala vzhůru, nejdříve pomalu, pak s větší naléhavostí. Odněkud se ozval zvuk bubnu. Jiskry se rozplynuly, vrátily se do náruče prapůvodní strážkyně.
Nehybné tělo na podlaze ve zvonici se pomalu začalo pohybovat. Končetiny sebou škubly. Posadilo se. V prázdném obličeji se otevřely oči.
Jedinou živou věcí, na které spočinula pohledem, byl Yuli, který lezl opodál. "Můj ubohý král byl ve zztadiu ukončení," řekl.

Král bez odpovědi prohrábl mláděti kožich a dovolil mu přivinout se k němu.
"Ach, Yuli, jaká je to věc, ten život."
Po chvíli prvotního poplácal po ramenou. "Jsi hodný chlapec. Není v tobě žádné zlo."
Když se k němu tvor přitiskl, král ucítil, že ho něco tlačí do boku a vytáhl z kapsy tříciferníkové hodinky, které vzal CaraBansitymu. Kdykoliv na ně pohlédl, pocítil zmatek. Přesto v sobě ještě nenašel sílu je vyhodit.
Kdysi ty hodinky patřily Billymu, tvorovi, který tvrdil, že přišel ze světa, jemuž nevládne Akhanaba. Musí na Billyho zapomenout (stejně jako vymazal z paměti myšlenky na ty zatracené myrdolátory), protože Billy je nebezpečný pro celou propracovanou strukturu víry, na které stojí Pannovalská svatá říše. Někdy se krále zmocnil strach, že by o svou náboženskou víru mohl být připraven, tak jako přišel o tolik jiných věcí. Zůstala mu pouze víra a toto pokorné nelidské mládě.
Zasténal. S velkým úsilím se postavil.
Během hodiny už stál král JandolAnganol v čele vojska. Jel na Chocholatá, s vyslancem Alamem Esomberrem po boku. Za nimi šli královi kapitáni, pak Esomberrova skupina a nakonec příslušníci královské První fagorské gardy, kteří s ušima vzpřímenýma a pohledem upřeným přímo před sebe pochodovali na Oldorando, tak jak to jejich druh vykonal před mnoha staletími.
Králův odjezd z dřevěného paláce se vším svým utajovaným pocitem úzkosti učinil na pozorovatele na Avernu patřičný dojem. Rádi odvrátili zrak od krále v pauku. Dokonce i zanícené ženské obdivovatelky se cítily nepříjemně při pohledu na krále ležícího tváří k zemi, s duchem daleko od těla.
Pro lidské obyvatelstvo Helikonie byl pauk, neboli klid předků, stejně přirozený jako plivání. Neměl žádný mimořádný náboženský význam, třebaže často existoval ruku v ruce s náboženstvím. Tak jako se ženy stávaly těhotnými budoucím životem, tak lidé byli ob-těžkáni životy těch, kteří odešli dlouho před nimi.
Na Avernu tajuplný helikonský zvyk pauku považovali za náboženskou funkci vzdáleně podobnou modlitbě. Jeho existence uváděla šest rodin do rozpaků. Obyvatelé Avernu neměli žádné zábrany ohledně sexu: o to se už o hodně dřív postaralo neustálé monitorování; láska a vyšší emoce pro ně nebyly ničím jiným než vedlejšími účinky každodenních funkcí, které bylo záhodno ignorovat; ovšem náboženství bylo něčím, s čím se vyrovnávali obzvlášť těžko.
Rodiny považovaly náboženství za primitivní posedlost, za nemoc, za opium pro ty, kdo nedokáží rozumně uvažovat. Neustále doufali, že SartoriIrvraš a jemu podobní se ve svém ateismu stanou bojovnějšími a přivodí Akhanabovu smrt, čímž přispějí ke šťastnějšímu stavu věcí. Pauk se jim nelíbil, ani ho nechápali. Přáli si, aby k němu vůbec nedocházelo.
Na Zemi převažoval jiný názor. Život a smrt bylo možné chápat jako neoddělitelnou jednotu; ti, kteří žili řádným životem, se smrti nikdy nebáli. Pozemšťané helikonskou zvyklost pauku pozorovali s živým zájmem. Během prvních let kontaktu s Helikonii považovali stav transu za druh astrální projekce helikonské duše, hodně podobný stavu meditace. Později se vyvinul intelektuálnější názor; rostlo pochopení, že lidé Helikonie mají zvláštní schopnost dostat se za hranici, stanovenou mezi životem a smrtí, a vrátit se zpoza ní. Schopností této spojitosti byli obdařeni jako kompenzací za výraznou nespojitost v průběhu Velkého roku. Pauk měl evoluční hodnotu a stal se pojítkem mezi lidmi a jejich proměnlivou planetou.
Z tohoto důvodu se pozemšťané o pauk pozorně zajímali. V té době objevili soulad se svou vlastní planetou a byli stále více schopni soucítit s Helikonii.
Ve dnech, které následovaly, královnu královen sklátila apatie a upoutala ji na lůžko.

Ztratila cenné věci, které pro ni doposud byly smyslem života. Květiny po bouři nikdy nezvedají hlavu příliš rychle. S hlubokým pocitem viny, že svého krále zklamala, se snoubil hořký hněv vůči jeho osobě. Pokud zklamala, nebylo to proto, že by se nesnažila, a léta lásky, kterou mu poskytovala tak svobodně jako dýchání, byla víc než ztracená. To na tom bylo ze všeho nejkrutější. Chápala JandolAnganolovy pochybnosti o sobě samém jako nikdo na světě. Nebyla schopná rozbít pouto, které mezi sebou kdysi stvrdili.
Každý den po modlitbě upadala do pauku, aby komunikovala s gossim matky.
Když si po ležení tváří k zemi vzpomněla na to, jak SartoriIrvraš klid předků odsuzoval jako pověru, MyrdemInggala se v návalu pochybností ptala sama sebe, zda vůbec matku navštívila, zda ty přízraky nebyly jenom v její hlavě, zda po smrti může existovat nějaká forma přežití s výjimkou vzpomínek těch, které stále ještě čeká cesta za ten hrůzu nahánějící břeh.
Vyptávala se sama sebe. Přesto pro ni pauk byl druhem útěchy, stejně jako moře. YeferalOboral už byl mezi gossii, chrlil na ni svou lásku a klesal k prapůvodní strážkyni. Královniny nevyslovené obavy, že ho dal zavraždit JandolAnganol, se nepotvrdily. Ted už věděla, koho lze skutečně obvinit. Byla za to všechno vděčná.
Přesto litovala, že nemá tento další důvod krále nenávidět. Plavala v moři se svými spřízněnými. Pokaždé, když přišla na břeh, rozhostil se v ní klid mysli. Fagorové ji i s trůnem odnesli do paláce; s tím, jak se blížila k bráně, opět v ní narůstal vzdor. Dny se táhly a ona nemládla. S Mai stěží promluvila. Utekla do svých vrzajících komnat a tam skrývala obličej.
"Pokud je ti tak zle, jeď za králem do Oldoranda a popros C'Sarrovy zástupce, aby rozvod anulovali," radila jí Mai netrpělivým tónem.
"Ty bys ráda šla za králem?" zeptala se MyrdemInggala. "Já ne."
V mysli ji pálila vzpomínka, jak král v rozmařilých časech strhával tuto ženu, její komornou, do své postele a pak je jako ty nejnižší děvky obšťastnil obě najednou. Žádná z žen o těch příležitostech nemluvila -a přesto mezi nimi ležely, hmatatelné jako meč.
Především kvůli potřebě občas s někým pohovořit královna přesvědčila CaraBansityho, aby pár dní zůstal v paláci a pak ještě o den déle. Vymlouval se, že na něj doma v Matrassylu čeká žena. Ona ho prosila, aby zůstal ještě chvíli. On žadonil, aby ho omluvila, ale protože to byl zkušený muž, věděl, že je nemožné odmítnout něco královně. Každý den se procházeli po pobřeží, občas narazili na stádo jelení zvěře, a Mai se nespokojeně courala za nimi.
Když JandolAnganol, Esomberr a jejich skupina byli z Gravabagalinienu pryč týden a dva dny, královna seděla zachmuřená ve svém pokoji a hleděla na pevninskou stranu své úzké říše. Najednou se rozletěly dveře a dovnitř vběhla TatromanAdala. Vykřikla na matku pozdrav.
Dítě popošlo na půl cesty mezi dveřmi a místem, kde se choulila MyrdemInggala. Ta zvedla hlavu a pohlédla na ně zpod rozcuchaných vlasů s takovou nenávistí, že se Tatro zastavila.
"Matko! Budeš si se mnou hrát?"
Královna viděla, že dceřin dětský obličej nese otcovy rysy. Genetická shoda možná bude mít za následek další tragédie, které se ještě neprojevily. Královna na Tatro vykřikla.
"Klid se mi z očí, ty malá čarodějnice!"

Dětským obličejem přelétly údiv, zděšení, hněv, hrůza. Zčervenal, jako by se chtěl rozpustit, zalily ho slzy, ozvalo se vzlykání.
Královna královen vyskočila a bosa se vrhla k malému stvoření. Otočila je, tlačila před sebou a vystrčila je ven z místnosti, nakonec za ním práskla dveřmi. Pak se sama zhroutila proti zdi, s rukama nad hlavou, a začala plakat.
Později toho dne se jí nálada zlepšila. Vyhledala dítě a vychválila je do nebe. Malátnost vystřídala euforie. Vzala si satarový oděv a sešla ze schodů. Třebaže v Gravabagalinienu panoval polední žár, dala si přinést trůn. Přinesli jej pokorní bezrozí fagorové. Dostavil se majordomus ScufBar a princezna Tatro s chůvou a také chůvina služka, která měla na starosti knihy a hračky.
Když se shromáždilo toto malé procesí, královna se posadila do trůnu a takto se vydali na pobřeží. V tuto dobu je neprovázeli žádní dvořané. Shlížel na ně Freyr, který stál nízko nad ramenem útesů, a Batalix zářil téměř v zenitu.
Na pobřeží dorážely líné vlny. Třpytily se, jako by svět vznikl právě toho dne, a svíjely se, aby na okamžik ukázaly svá studená srdce. Při úpatí skály Linien voda lákavě klokotala. Po assatassi z nedávné minulosti nebylo ani památky a nebude až do léta příštího roku.
MyrdemInggala chvíli stála na pláži. Fagorové bez pohybu vyčkávali u trůnu. Princezna vzrušeně pobíhala a vydávala příkazy služkám, které stavěly tu nejmocnější pískovou pevnost na světě, pianissimo generalissime, jako by si předem nacvičovala životní roli. Lákání moře nešlo odolat. Královna smyslným pohybem paže uvolnila oděv a nechala jej sklouznout z hrudi. Odhalila navoněné tělo slunečním paprskům.
"Neopouštěj mne, matko!" pronikavě vykřikla Tatro.
"Nebudu pryč dlouho," odpověděla královna a rozběhla se po pláži, aby se vrhla do moře, které jí kynulo.
Jakmile byla pod hladinou, tvor se čtyřmi končetinami se stal mrštným jako ryba a téměř stejně rychlým. Mocnými tempy minula temný výběžek skály Linien a vynořila se až daleko v zálivu. Země se na východní straně stáčela a vytvářela poměrně úzký průchod mezi mysem a pevným skalním podložím. Zavolala. Královnu královen okamžitě obklopili delfíni - její spříznění, jak jim říkala.
Věděla, že se dostavili podle hodností. Stačilo, aby do moře uvolnila kapku moči a zaleskly se stříbřité tvary, kroužily kolem ní, stále blíž a blíž, až se nakonec o dva z nich mohla opřít pažemi tak jistě, jako by byli opěrkami jejího trůnu.

Dotýkat se jí mohli pouze vyvolení. Těch bylo jednadvacet. Za nimi plavali členové vnějšího dvora, kterých nebylo méně než šedesát čtyři. Někdy příslušníkovi vnějšího dvora dovolili připojit se k vnitřním. Dále to bylo komonstvo,

jehož počet mohla královna MyrdemInggala jen odhadovat. Možná jich bylo tisíc tři sta čtyřicet čtyři. Komonstvo sestávalo většinou z matek, dětí a starců, a všichni patřili do jedné školy - nebo národa, jak je chápala královna.
Za komonstvem, neustále na stráži kvůli nebezpečí, byl regiment. Příslušníky regimentu zahlédla zřídkakdy a často byla varována, aby se k nim nepřibližovala. Regiment podle ní čítal přinejmenším tolik jedinců jako komonstvo. Pochopila také, že v hlubinách moře jsou obludy, ze kterých delfíni mají strach. Povinností regimentu bylo strážit komonstvo a dvory a varovat je před nebezpečím.
MyrdemInggala spřízněným důvěřovala víc, než kdy věřila svým lidským společníkům; a přece, jako v každém společenství živých, i tady jí bylo něco odpíráno. Tak jako s ní spříznění nemohli sdílet život na zemi, tak i oni měli něco v hlubinách, nějakou tajemnou vědomost, o kterou se s ní nemohli podělit. Protože ta věc byla neznámá a ležela mimo hranice jejího chápání, měla příchuť zakázaného ovoce.
Členové vnitřního dvora s ní rozmlouvali širokým orchestrálním rozsahem tónů. Jejich pískání bylo pokorné a roztomilé - skutečně ji pod vodou přijali jako královnu, stejně jako byla přijímána na zemi. Hlouběji do moře znělo dlouho protahované barytonové švitoření, které se ve složitých vzorech proplétalo s hlubokým basovým bručením.
"Co je to, moji drazí, moji spříznění?"
Zvedli své usměvavé obličeje a políbili ji na ramena. Poznala každého ze členů vnitřního dvora a pojmenovala si je. Něco jim dělalo starosti. Uvolnila se a její pochopení se rozšířilo pod hladinou stejně jako předtím její moč. Plavala s nimi hluboko do chladnějších vod. Ve spirálách kroužili kolem ní, občas se dotkli její pokožky kůží. Tajně doufala, že spatří alespoň záblesk monster skutečného moře. Zatím byla ve vyhnanství v Gravabagalinienu jen krátce, takže je nestačila ani zahlédnout. Měla pocit, že spříznění jí naznačují, že tentokrát se nebezpečí blíží ze západu.
Varovali ji před letem smrti assatassi. Třebaže postrádali lidský smysl pro čas, začínala chápat, že ať už se blíží cokoliv, přichází to pomalu, ale neúnavně a brzy se to objeví. Zmocnil se jí podivný strach. Tvorové na její strach reagovali. Každé zachvění jejího těla se stalo součástí jejich hudby.

Chápajíce její zvědavost, delfíni ji opět vedli dál.
Hleděla skrze saflorové tabulky moře. Přivedli ji na okraj nízkého útesu na mělčině, na kterém rostly mořské řasy, ohnuté pod náporem mořského proudění. Propluli mezi nimi. Za útesem ležela písčitá pánev. Tam byly nesčetné zástupy komonstva, řada za řadou, obrácené hlavami k západu.
Za nimi se obezřetným způsobem stráží pohybovala celá síla regimentu. Plavali těsně u sebe, tělo se téměř dotýkalo těla. Moře bylo černé jejich řadami, které se táhly tak daleko, kam jen oko dohlédlo. Nikdy předtím královně nedovolili tak blízký pohled na celou školu, a ona si doposud nikdy neuvědomila, jak početná by mohla být, kolik jedinců ji tvoří. Složitost shromážděných řad doplňovala úžasná harmonie zvuků, daleko přesahující meze lidského sluchu.
Vynořila se a dvůr ji následoval. MyrdemInggala nevydržela pod vodou déle než tři čtyři minuty a delfíni se potřebovali nadechovat stejně jako ona. Pohlédla ke vzdálenému pobřeží. Jednoho dne, pomyslela si, mne tito nádherní tvorové, které jsem schopná milovat a kterým věřím, odnesou pryč od lidí. Změním se. Nedokázala říct, zda to je smrt nebo život, po čem touží.
Postavy na břehu tancovaly. Jedna z nich mávala nějakou látkou. Královna si nejdříve rozhořčeně pomyslela, že k tomu použili její oděv. Pak si uvědomila, že jí dávají znamení. To mohlo znamenat jedině nějakou vážnou situaci. S pocitem viny jí myšlenky zabloudily k malé princezně.
V náhlé předtuše si přitiskla ruce k hrudi. Nejdříve členům vnitřního dvora poskytla slovo vysvětlení, pak začala rychle plavat k pobřeží. Někteří ze spřízněných ji následovali, jiní pluli před ní ve formaci šípu a vytvářeli tak příznivou vlnu, která urychlila její tempa.
Její oděv ležel nedotčený na trůnu, stráženém fagory, kteří stáli s rameny svěšenými a bez jakéhokoliv projevu vzrušení. Jedna z komorných ze zoufalství svlékla vlastní šaty, aby jimi mohla mávat. Když se MyrdemInggala vynořila z vody, komorná se rychle oblékla, protože nechtěla, aby někdo porovnával její tělo s královniným.
"Na moři je loď!" křičela Tatro, dychtivá sdělit jí jako první novinu. "Blíží se sem loď!"
Pomocí skládacího dalekohledu, který přinesl ScufBar, královna z mysu loď uviděla. Poslali pro CaraBansityho. Než přišel, spatřili další dvě plavidla, pouhé skvrny na ponurém západním obzoru.
Když CaraBansity vrátil dalekohled ScufBarovi, promnul si oči velkou dlaní.

"Paní, podle mého mínění ta nejbližší loď není z Borlienu."
"Odkud tedy?"
"Za půl hodiny bude symbol zřetelnější."
"Jsi tvrdohlavý muž. Odkud je ta loď? Nedokážeš rozeznat znaky na plachtě?"
"Kdybych to dokázal, paní, pak bych si myslel, že je to Velké kolo Kharnabharu, což je nesmysl, protože to by znamenalo, že se jedná o sibornalskou loď - velmi daleko od domova."
Vyškubla mu dalekohled. "Je to sibornalská loď - poměrně velká. Co jen může dělat v těchto vodách? "
Deuteroskop si založil ruce na hrudi a zamračil se. "Nemáš tu nic, čím by ses mohla bránit. Doufejme, že míří do Ottassolu a že má dobré úmysly."
"Moji spříznění mne před nimi varovali," řekla královna vážně.
Den plynul. Loď se přibližovala pomalu. V paláci zavládlo velké vzrušení. Na vyvýšeními nad malým zálivem, kde předpokládali, že loď bude muset přistát, pokud je Gravabagalinien cílem její cesty, byly vyvaleny sudy s dehtem. Ukáže-li se, že posádku tvoří nepřátelé, alespoň je budou moci uvítat hořícím dehtem.
K večeru vzduch zhoustl. Už nebylo pochyb o znaku na plachtě. Batalix zapadl v soustředných aureolách světla. Freyr se rozplynul ve stejném lesku jako jeho druh a zmizel. Byl soumrak a na moři se zaleskla plachta; zachytila příznivý vítr

a napjala se.
S temnotou se na obloze začaly objevovat hvězdy. Noční červ jasně zářil, vedle matně blikala Královnina jizva. Nikdo nespal. Malé společenství bylo plné strachu a naděje. Věděli, jak jsou zranitelní.
Královna seděla v hale se zavřenými okenicemi. Na stole plápolaly vysoké svíce z velrybího tuku. Víno, které otrok nalil do broušené sklenice a ochladil lordryardryjským ledem, stálo netknuté a vrhalo mihotavé červené odlesky na stolní desku. Čekala a přes místnost hleděla na protější holou zeď, jako by z ní chtěla vyčíst budoucí osud.
S úklonou vstoupil její pobočník. "Slyšeli jsme rachot řetězů, paní. Spouštějí kotvu."
Královna zavolala CaraBansityho a společně sešli na pobřeží. Zavolali několik mužů, kteří měli v případě nebezpečí zapálit sudy s dehtem. Hořela jen jedna pochodeň. Královna ji vzala a zamířila s ní do temné vody. Nic nedbala, že si promáčí oděv. Zvedla pochodeň nad hlavu a postupovala k přibližujícím se světlům. Na nohou okamžitě pocítila hladký polibek spřízněných.

Hluk příboje se začal mísit s povrzáváním vesel.
Před ní se slabě rýsovala dřevěná stěna. Loď přistála s plachtami svinutými. Spustili člun. Královna viděla, jak se muži s holými zády opírají do vesel. Uprostřed člunu stáli dva lidé, jeden držel lampu. Jejich obličeje ozařoval kruh světla.
"Kdo se tady opovažuje přistát?" zavolala.
Odpověděl jí vzrušený mužský hlas. "Královno MyrdemInggalo, jsi to ty?"
"Kdo to volá?" zeptala se. Ale poznala ten hlas, dokonce i přesto, že odpověď přišla přes vodu; vzdálenost se stále zmenšovala.
"Tvůj generál, paní, Hanra TolramKetinet."
Vyskočil ze člunu a začal se brodit na břeh. Královna zvedla ruku, aby těm na výběžku dala povel, ať sudy nezapalují. Generál před ní padl na kolena, stiskl jí ruku, na které se leskl prsten s modrým kamenem. Druhou ruku mu položila na hlavu, aby se uklidnila. V polokruhu kolem stála královnina fagorská garda. Jejich zakaboněné obličeje byly v temnotě noci stěží viditelné.
CaraBansity popošel, aby se udiveně přivítal s generálovým společníkem na člunu. Vřele se se SartoriIrvrašem objal a řekl: "Domníval jsem se, že se ukrýváš v Dimariamu. Vidím, že jsem hádal špatně."
"Zřídkakdy se mýlíš, ale tentokrát ses zmýlil o celý kontinent," opáčil SartoriIrvraš. "Stal jsem se světoběžníkem - co ty tady děláš? "
"Zůstal jsem, když král odjel. JandolAnganol mě na chvíli dosadil na tvoje staré místo a málem mě pak zabil. Zůstal jsem kvůli bývalé královně. Je v melancholickém rozpoložení, ubohá paní."
Oba muži pohlédli k MyrdemInggale a TolramKetinetovi, ale žádného zármutku si na nich nevšimli.
"Co její syn Roba?" zeptal se SartoriIrvraš. "Máš o něm nějaké zprávy?"
"Zprávy a nezprávy." CaraBansity v úšklebku nakrčil čelo. "Před několika týdny přijel do mého domu v Ottassolu, právě po letu smrti assatassi. Ten chlapec je blázen a určitě někomu ublíží. Nechal jsem ho tam přespat." Chtěl říct víc, ale pak se zarazil. "Nezmiňuj se o Robovi před královnou."
Zatímco si oba páry povídaly na písku, člun se vrátil k Prosebníkovi, aby na pevninu přepravil Odi Jeseratabhar a Lanstateta. Když veslaři vytáhli člun do bezpečí nad čáru přílivu, celá skupina zamířila po pláži do paláce, následujíc královnu a TolramKetineta. V některých oknech paláce hořela světla.

SartoriIrvraš nadšeně představil Odi Jeseratabhar CaraBansitymu. Ten zůstal pozoruhodně chladný; dal tím najevo, že sibornalský admirál není na borlienské půdě vítána.
"Chápu tvoje pocity," řekla Odi slabým hlasem CaraBansitymu. Byla bledá a vyčerpaná, rty měla bezkrevné a vlasy rozcuchané.
Připravili pro neočekávané hosty jídlo. Generál se po dlouhé době shledal se svou sestrou Mai a objal ji. Mai se rozplakala.
"Ach, Hanro, co s námi všemi bude?" ptala se. "Vezmi mne zpět do Matrassylu."
"Ted už bude všechno v pořádku," odpověděl s jistotou v hlase.
Na Mai bylo vidět, že není příliš nadšená. Chtěla mít od královny pokoj - ne ji mít za švagrovou.
Jedli rybu, pak zvěřinu podávanou s gwing-gwingovou omáčkou. Pili to samé víno jako královští vojáci, kteří odešli před pár dny, víno chlazené nejlepším lordryardryjským ledem. Zatímco jedli, TolramKetinet jim vypravoval o útrapách Druhé armády v džungli; občas se obrátil k Lanstatetovi, který seděl vedle jeho sestry, aby mu potvrdil to či ono tvrzení. Zdálo se, že královna ho vůbec neposlouchá, třebaže vyprávění bylo určeno jí. Jedla málo a stěží občas od stolu zvedla oči, ukryté pod dlouhými řasami.
Po jídle vzala svíci v cínovém držáku a řekla hostům: "Noc se krátí. Ukážu vám vaše pokoje. Jste vítanější než moji předešlí návštěvníci."
Vojáci a Lanstatet dostali pokoje v zadním traktu paláce. SartoriIrvrašovi a Odi Jeseratabhar přidělili komnatu blízko královniny a také otrokyni, která měla obvazovat Odiina zranění.
Když byly její příkazy splněny, MyrdemInggala a TolramKetinet zůstali sami v hale plné ozvěn.
"Obávám se, že jsi unavená," prohodil tiše, když stoupali do schodů. Neodpověděla. Na její postavě, jak tak kráčela před ním, však žádná únava znát nebyla; spíš potlačovaná energie.
V chodbě nahoře rachotily lištové rolety proti otevřeným oknům ve falešném úsvitu. Z věže se ozval časný ranní pták. Úkosem na něj pohlédla a řekla: "Nemám manžela, stejně jako ty nemáš manželku. Ani nejsem královnou, třebaže mne tím titulem stále oslovují. A od chvíle, co jsem přijela na toto místo, pomalu už nejsem ani ženou. Čím jsem, to poznáš, než dnešní noc skončí."

Otevřela doširoka dveře své ložnice a pokynula mu, aby vstoupil.
Tázavé se zastavil.
"U strážkyně -"

"Strážkyně bude strážit to, co strážit má. Moje víra mne opustila tak, jako ze sebe nyní spustím na zem tento oděv."
Když vstoupil, rozepjala oděv a rozevřela výstřih. Před jeho zraky se vyhoupla půvabná ňadra s velkými tmavými bradavkami. Zavřel za sebou dveře a vydechl její jméno.
Spontánně se mu oddala. To, co zbylo z noci, neprospali. TolramKetinet ji objímal a cítil své tělo uvnitř jejího.
Tak tedy konečně dostala odpověď na dopis, který svěřila do rukou ledařského kapitána.
Příští ráno přineslo starosti zapomenuté ve znovushledáních uplynulé noci.
Spojenectví a Dobrá naděje připlouvaly k nechráněnému přístavu. Pašaratid se blížil.
Navzdory krizové situaci Mai trvala na tom, že chce mít bratra na půl hodiny pro sebe; zatímco mu vypravovala o strastech života v Gravabagalinienu, TolramKetinet usnul. Aby ho probudila, vychrstla na něj sklenici vody.
Nahněvaně se vymotal z paláce a šel za královnou na pobřeží. Stála tam s CaraBansitym a jednou ze svých starých žen a hleděli na moře.
Slunce stála v rozdílných částech oblohy a obě zářila jasněji, protože je měly co nevidět zaclonit černé dešťové mraky, které šplhaly po útesech oblohy. V aktinickém světle se zaleskly dvě plachty.
Spojenectví bylo blízko, Dobrá naděje ne dál než hodinu plavby za ním; znaky na jejich napjatých plachtách se už daly zřetelně rozlišit.
Lanstatet s posádkou pracoval, vykládal zařízení z Prosebníka.
"Blíží se k nám, Akhanabo, stůj při nás!" křikl na TolramKetinet a.
"Co to tam ta žena dělá?" podivil se TolramKetinet.
Stará žena, královnina služebnice a dlouholetá domovnice v dřevěném paláci, pomáhala Lanstatetovým mužům vykládat věci z Prosebníka. Tím způsobem projevovala královně oddanost. Muž nad ní koulel z paluby dolů po můstku soudky se střelným prachem a stará žena je usměrňovala; tím vojákům umožňovala dělat jinou práci.
"Pomáhám vám - cos myslel? " vykřikla na generála.
Její pozornost tím byla na okamžik odpoutána. Další soudek, který se valil z můstku, ji udeřil do ramene, překulil se přes ni a přimáčkl jí obličej k oblázkům.
Zvedli ji a opřeli o truhlici na pláži. Protestovala jen mírně. Z obličeje se jí řinula krev. MyrdemInggala pospíchala z výběžku, aby ji utěšila.

Když poklekla vedle staré služebnice, přišel za ní TolramKetinet a položil jí ruku na rameno.
"Můj příjezd ti způsobil jen problémy, paní. To jsem nechtěl. Začínám litovat, že jsem neplul přímo do Ottassolu."
Královna neodpověděla, jen vzala ruku staré ženy a položila si ji do klína. Žena zavřela oči, ale dech měla pravidelný.
"Doufám, paní, že ty nelituješ, že jsem neplul rovnou do Ottassolu."
Když se k němu otočila, v obličeji se jí zračilo rozhořčení. "Hanro, nelituji minulé noci, kdy jsme byli spolu. Chtěla jsem to. Myslela jsem, že se tím osvobodím od Jana. Jenomže jsem tím nedosáhla toho, v co jsem doufala. Z toho však musím vinit sama sebe, ne tebe."
"Jsi přece svobodná. Rozvedl se s tebou, ne snad? O čem to mluvíš?" Vypadal rozčileně. "Vím, že nejsem příliš dobrý generál, ale -"
"Ach, přestaň s tím!" přerušila ho netrpělivě. "S tebou to nemá nic společného. Co je mně do toho, že jsi ztratil svou zatracenou armádu? Já mluvím o poutu, o posvátném stavu, který po dlouhou dobu existuje mezi dvěma lidmi... některé věci nekončí, když doufáme, že se tak stane. Jan a já - je to, jako bych nebyla schopná procitnout - ach, nedokážu to vyjádřit -"
TolramKetinet podrážděně řekl: "Jsi unavená. Vím, jak se ženy dovedou rozrušit. Promluvíme si o těch věcech později. Teď se musíme zabývat naléhavější záležitostí." Ukázal vážně na moře: "Podle toho, že se neobjevilo Zlaté přátelství, soudím, že bylo příliš vážně poškozené, než aby mohlo vyplout. Admirál Jeseratabhar říká, že na něm byla Dienu Pašaratid. Možná zahynula, a v tom případě bude Io Pašaratid na Spojenectví plný pomstychtivosti."
"Bojím se toho muže," řekla MyrdemInggala, "a mám k tomu své důvody." Sklonila hlavu ke staré ženě.
Generál na ni úkosem pohlédl. "Jsem tu přece proto, abych tě chránil, ne snad? "
"Předpokládám, že ano. Alespoň tvůj pobočník pro to něco dělá."
JandolAnganol se postaral o to, aby v dřevěném paláci neměli žádné zbraně, kterými by se mohli bránit. Útesy vybíhající do moře ze skály Linien však znamenaly, že jakékoliv větší plavidlo, jako například Spojenectví, musí proplout mezi skálou a pevninou; právě v tom spočívala šance obránců. Gortor Lanstatet posílil svůj oddíl na pláži o fagory. Na břeh byla kladkou spuštěna dvě velká děla z paluby Vajabharského prosebníka a nyní je muži táhli na mys, odkud budou mít záliv pod kontrolou.

ScufBar s ještě jedním sloužícím přinesli nosítka, aby mohli odnést zraněnou ženu do bezpečí paláce a přiložit jí na rány ledové obklady.
TolramKetinet opustil místo po královnině boku a rozběhl se pomoci jim umístit děla. Viděl nebezpečí jejich situace. S výjimkou fagorů a několika neozbrojených pomocníků čítaly obranné síly Gravabagalinienu pouze oddíl třinácti mužů, kteří s ním přišli z Ordelay. Každá ze sibornalských lodí, které se teď blíží k zálivu, má na palubě takových padesát ozbrojených, bojeschopných mužů.
Pašaratidovo Spojenectví se natáčelo a přibližovalo se k pobřeží bokem.

Muži se zapřeli do provazů, pokoušeli se usadit druhé dělo.
CaraBansity, s rukama založenýma, oslovil královnu: "Paní, dal jsem králi dobrou radu, on si ji však vyložil špatně. Dovol mně nyní poradit i tobě, v naději, že se mé radě dostane laskavějšího přijetí. Ty a tvoje ženy byste měly sednout na hoxneje a bez otálení odjet do vnitrozemí."
Obličej jí ozářil smutný úsměv. "Jsem ráda, že si o mne děláš starosti, Bardole. Ty jdi. Vrať se ke své ženě. Toto místo se mně stalo domovem. Víš, že se o Gravabagalinienu říká, že tu přebývají duchové těch, kteří tady kdysi dávno padli v bitvě. Raději se připojím k těm stínům, než bych odešla."
Přikývl. "Možná máš pravdu. V tom případě zůstanu taky."
Něco v jejím výrazu mu prozradilo, že je jeho slovy potěšena. Impulzivně se otázala: "Co si myslíš o bratříčkování našeho přítele Rušvena s tou uskutskou dámou - samotným admirálem? "
"Ta žena je mlčenlivá, ale já bych si jí moc jistý nebyl. Možná by bylo bezpečnější poslat ty dva pryč. V sibornalském rukávě je vždy víc než jen ruka. Musíme využít své moudrosti, paní - máme k dispozici málo jiného."
"Zdá se, že je mému bývalému kancléři zcela oddána."
"Pokud tomu tak je, pak zběhla od sibornalského poslání, paní. A to může být pro toho člověka, Pašaratida, dalším důvodem k vylodění. Vypakuj ji odsud pro spásu všech."
Z moře vycházel kouř. Zakrýval všechno kromě plachet Spojenectví. O okamžik později se ozvaly výstřely.
Koule dopadly do vody na úpatí nízkého výběžku. Při druhé salvě budou střelci přesnější. Jejich hlídka pravděpodobně spatřila manévrování s děly na pobřeží.
Ukázalo se, že výstřely nejsou pouhým varováním. Spojenectví se stočilo přídí k pevnině a mířilo přímo do malého zálivu.

Královna tam stála samotná a její dlouhé vlasy, po uplynulé noci ještě nespletené, poletovaly ve větru. V určitém smyslu se připravovala na smrt. Možná by to byl nejlepší způsob, jak vyřešit všechny problémy. Nebyla -k vlastnímu zděšení - připravená přijmout TolramKetineta, čestného, ale necitlivého muže. Měla zlost sama na sebe, že si dovolila vejít vůči němu v citové područí. Pravda byla taková, že jeho tělo a laskání minulé noci jen zvýšilo její silnou touhu po Janovi. Cítila se osamoceněji než předtím.
Kromě toho s melancholickým odstupem vytušila i Janovu osamocenost, kterou by bývala mohla zmírnit, kdyby byla moudřejší.
Daleko na moři monzunový déšť vytvářel proudy temnoty, prořízla šikmými pruhy světla. Hladinu bičoval příval vod. Nízko nad ní visely mraky. Dobrá naděje byla téměř ztracená ve tmě. A moře samotné -MyrdemInggala na ně pohlédla a uviděla, že ve vlnách se tísní spříznění. To, o čem se mylně domnívala, že je zčeřená hladina, byl kolot jejich těl.
Bleskurychle se přihnal déšť a udeřil ji do obličeje.
V příští vteřině všechny zasáhl těžký liják.
Dělo se zastavilo, kola uvízla v blátě. Muž s kletbami padl na kolena. Všichni nadávali a řvali. Jestliže déšť neustane, doutnák v proděravělé plechové schránce navlhne.
Naděje, že se jim podaří dělo umístit na šikovné místo, zcela pohasla. S bouří se zvedl vítr. Spojenectví bylo unášeno do zálivu.
Když se loď dostala na úroveň skály Linien, delfíni se dali do pohybu. Vytvořili formaci, komonstvo společně s regimentem, a přehradili vstup do zálivu vlastními těly.
Námořníci na Spojenectví, napolo oslepení deštěm, křičeli a ukazovali na natěsnané hřbety pod trupem jejich lodi. Bylo to, jako by loď klouzala po lesklých černých oblázcích. Delfíni se těly pevně zapřeli do dřeva. Spojenectví s praskáním zpomalilo.
Křičíc vzrušením, MyrdemInggala zapomněla na svoje strasti a vběhla do vody. Tleskala a povzbudivě křičela na své pomocníky. Písek a sůl jí pleskaly o lýtka, vnikaly pod oděv. Vrhla se do vody a spodní proud ji unášel na moře.
Dokonce i TolramKetinet měl strach následovat ji. Nad královnou se v provázcích deště tyčila tmavá loď.
Jeden ze spřízněných se vymrštil z vody, jako by čekal na její příchod, a uchopil do tlamy látku jejího oděvu. Poznala v něm staršího člena vnitřního dvora a oslovila ho jménem. Ve změti volání jí předal naléhavou zprávu, kterou pochopila: zůstaň stranou, nebo se tě zmocní obrovitá věc - ale nepochopila, jaká. Něco daleko v hlubinách zachytilo její pach.
Dokonce i královnu královen tato zpráva vyděsila. Začala ustupovat ke břehu, celou cestu provázena spřízněným.
Když vystoupila na písek, tisknouc k sobě promáčené šaty, zmizel pod příkrovem pěny.
Spojenectví už připlulo jen pár stop od místa, kde stála královna a její společníci. Mezi pláží a lodí byli delfíni, jak komonstvo, tak regiment, natěsnaní jeden na druhém. Královna skrze provazce deště rozeznala velitelskou postavu Io Pašaratida - a on poznal ji.
Stál tam, vysoký a zlověstný na deštěm oblévané palubě, s tmavým vousem v plátěném kabátci, na hrudi rozhaleným, s kápí přes oči. Pohlédl na ni a začal jednat.
V ruce měl oštěp. Vyšplhal na lodní brlení, a svíraje jednou rukou úpony, naklonil se nad hladinu a opakovaně bodal do vody. S každým bodnutím ostří zbraně zalila šarlatová barva. Voda začala pěnit. Pašara-tid bodal znovu a znovu.
Pro pověrčivé námořníky byl delfín posvátným tvorem. Spojencem duchů z hlubin, který v očích mořeplavců nemůže nikomu uškodit. Když mu ublížíš, dáš vlastní život vsázku.
Pašaratida obklopili rozzuření námořníci. Vyrvali mu kopí z ruky a odhodili je. Diváci na břehu viděli, jak ho zmítajícího se odnášejí na palubu, dokud se nepřihrnuli jeho vojáci, kteří ho osvobodili. Potyčka chvíli trvala. Královnini spříznění úspěšně přehradili cestu do Gravabagalinienu.
Dešťová bouře dosáhla vrcholu. Vlny rostly výš a výš, s velkolepou zuřivostí narážely na pobřeží. Královna vykřikla radostí z vítězství. Rozcuchaná, zmáčená křičela nadšením a hodně připomínala svou mrtvou matku, divokou Šannanu.

Stála a volala, dokud ji TolramKetinet nestrhl na břeh ve strachu, že se znovu vrhne do vody.
V útrobách bouře zazářil blesk, pak se rozezněl doprovodný hrom. Mrak se pohyboval jako větrem hnaná pokrývka.
Dal vyniknout obrysům Dobré naděje; voda kolem ní najednou dostala stříbřitou barvu. Stála asi třetinu míle, možná méně od své doprovodné lodi a posádka se ji ze všech sil snažila udržet na volném moři.
Linie delfínů vyrazila ze zálivu a bylo možné je vidět, jak míří k Dobré naději, jako by je tam něco zvalo.
Moře se křečovitě zmítalo. Vřelo kolem lorajanského plavidla.
Když bylo po všem, muži na břehu přísahali, že voda skutečně vřela. Křečovité zmítání bylo stále divočejší, provázeno provazci blesků, které se svíjely jako zářiví hadi. Pak se z vody něco zvedlo, setřáslo si to vlny z hlavy, rostlo to, stále rostlo, dokud se ta věc netyčila až nad stěžni Dobré naděje. Mělo to oči, obrovské světélkující čelisti a kníry, které se třepaly jako hádci. V silných šupinatých záhybech, silnějších než lidské tělo, toho z moře stoupalo stále víc. Živlem té věci byla bouře.
Další poryvy. Objevilo se druhé monstrum, rozzuřené, soudě podle prudkých pohybů hlavy. Vynořilo se jako gigantický had, pak rozrazilo vlny a začalo se potápět. Ve slizkém vzduchu se blýskaly články tvorova provazcovitého těla.
Hlava se vynořila znovu a tentokrát Dobrou naději rozhoupala. Oba tvorové spojili síly. Bezstarostní ve své obscénní zábavě, klouzali vodou. Jeden ocasem udeřil do boku karavely, rozbil obšívku, vyrazil dřevěné hřeby.
Pak obě bestie zmizely. Na místě, kde se předtím tyčily z vody, byla hladina opět klidná. Uposlechly výzvy delfínů a zamířily zpátky do hlubin oceánu. Třebaže se před zraky lidí objevovali zřídka, tito obrovští tvorové také tvořili součást cyklu živých bytostí, přizpůsobených Velkému roku na Helikonii.
V tomto stadiu existence byli velcí hadi bezpohlavní. Období jejich intenzivního páření leželo daleko v minulosti. Tehdy to byli létající tvorové, kteří po staletí mařili čas v milostném nechutenství a k životu potřebovali jen plození. Jako obrovské vážky se vznášeli nad dvěma pustými světovými póly, stranou od nepřátel či pouhých svědků.
S příchodem Velkého léta vzdušní tvorové migrovali do moří na jihu, především do Moře orlů, kde jejich zjev přivedl jakési dávno zemřelé a or-nitologii neovládající mořeplavce k tomu, že po nich pojmenovali oceán. Na vzdálených ostrovech jako Poorich a Lordry tito tvorové shazovali křídla. Po břiše se odplazili do moře a tam dali život mladým. V mořích stráví léto. Nakonec se jejich velká těla rozplynou, aby nakrmila assatassi a další obyvatele moře. Nenasytná mláďata byla známa jako hnilobné ryby. Ve skutečnosti to vůbec nebyly ryby. Až je zavolá mráz dlouhé zimy, hnilobné ryby vylezou na pevninu a tam na sebe vezmou další podobu, zvanou takovým nehezkým jménem jako Wutrův červ.
V jejich současném bezpohlavním stadiu byli oba hadi vyburcováni k činnosti vzpomínkami na svou dávnou minulost. Tu vzpomínku jim přinesli delfíni ve formě pachové stopy, uvolněné do vod královnou královen během její menstruační periody. Ve zmateném neklidu se ovíjeli kolem sebe; žádná síla však nedokázala přivolat zpátky to, co dávno minulo. Jejich příšerný zjev vzal osazenstvu Spojenectví a Dobré naděje jakoukoliv chuť do boje. Gravabagalinien bylo strašidelné místo a vetřelci to nyní sami poznali. Obě lodě rozvinuly všechny možné plachty a odpluly před bouří na východ. Zakryla je oblaka a byly pryč.

Delfíni zmizeli.
Jenom vlny útočily dál a s tupými nárazy, které se rozléhaly po pláži, se rozbíjely vysoko o skálu Linien.
Lidští obránci Gravabagalinienu se v dešti odebrali do dřevěného paláce.
Komnaty paláce duněly jako bubny pod náporem monzunových dešťů. Znělka se měnila, jak déšť skomíral, pak se rozeznívala s novou silou.
Ve velké komnatě probíhala válečná porada, které předsedala královna.
"Ze všeho nejdřív bychom si měli ujasnit, s jakým člověkem máme co do činění," promluvil TolramKetinet. "Kancléři SartoriIrvraši, pověz nám, co víš o Io Pašaratidovi a mluv prosím k věci."
SartoriIrvraš vstal, pohladil si holou lebku a uklonil se Jejímu Veličenstvu. To, co má říct, bude skutečně stručné, ale stěží potěšitelné. Omluvil se, že vynáší na světlo staré nepříjemné věci, ale budoucnost je vždy spojena s minulostí takovými způsoby, které by dokonce i ti nejmoudřejší dokázali stěží předvídat. Jako příklad by mohl uvést...
Když zachytil pohled Odi Jeseratabhar, shrbil ramena a vrátil se k tématu. Během let pobytu v Matrassylu bylo jeho povinností kancléře odhalovat tajemství královského dvora. Když byl královnin bratr, YeferalOboral drahé paměti, stále ještě naživu, zjistil, že Pašaratid -tehdy velvyslanec své země - se těší přízni jednoho mladého děvčete neurozeného původu, jehož matka si vydržovala dům špatné pověsti. Dále se on, kancléř, od VarpalAnganola dozvěděl, že Pašaratid to vymyslel tak, aby se mohl dívat na tělo královny, když se koupala nahá. Ten chlapík je darebák, chlípný a bezohledný, držený na uzdě jen svou ženou - o které nyní mají důvod domnívat se, že je mrtvá.
Kromě toho by jim chtěl povědět řeči - možná víc než jen řeči - které se dozvěděl od průvodce zvaného Ukazovač cesty, s nímž se spřátelil cestou pouští do Sibornalu, řeči o tom, že Io Pašaratid zavraždil královnina bratra.
"Ano, to vím," MyrdemInggala mu pokynula, že to stačí. "Máme všechny důvody domnívat se, že Io Pašaratid je nebezpečný člověk."
Vstal TolramKetinet.
Zaujal vojenský postoj a mluvil květnatě a vzletně; přitom hleděl na královnu, aby viděl, jak na ni jeho vystoupení působí. Pašaratida se mají proč obávat. Je rozumné předpokládat, že ten darebák velel Spojenectví a pomocí svých styků mohl rozkazovat a nutit svou vůli i kapitánovi Dobré naděje. On, TolramKetinet, zhodnotil vojenskou situaci z hlediska nepřítele a přišel k závěru, že Pašaratid bude jednat takto. Jedna -"
"Zestručni to, prosím, nebo na nás ten člověk zaútočí, zatímco budeme sedět u tohoto stolu," vpadl CaraBansity. "Víme, že jsi stejně velký řečník jako jsi generál."
TolramKetinet se zamračil a řekl, že Pašaratid si uvědomí, že se dvěma loděmi Ottassol nikdy nedobude. Vymyslí si plán

zmocnit se královny a tak Ottassol přinutit, aby se podřídil jeho požadavkům. Měli by předpokládat, že Pašaratid zakotví někde východně od Gravabagalinienu, kdekoliv se naskytne příhodně položená pláž. Pak se svými muži napo-choduje na Gravabagalinien. On, TolramKetinet (při těchto slovech se udeřil do hrudi), se domnívá, že musejí neprodleně připravit obranu proti tomuto předpokládanému pozemnímu útoku. Osoba královny je v jeho péči v bezpečí.
Po generálově řeči královna vydala rozkazy. Když mluvila, na stůl začaly padat kapky deště. "Protože voda je mým živlem, nemohu si stěžovat, že střechou zatéká," podotkla.
MyrdemInggala jim poradila, že by měli zřídit obranné pozice podél obvodu území paláce a že generál by měl sepsat seznam všech dostupných zbraní a vojenských potřeb a nezapomenout přitom na výzbroj z Vajab-harského prosebníka.
Pak se otočila k SartoriIrvrašovi a nařídila mu, aby s Odi Jeseratabhar okamžitě odjeli z paláce. Mohou si vzít tři hoxneje ze stájí.
"Jsi laskavá, paní," uklonil se SartoriIrvraš, třebaže výraz na jeho hrabošském obličeji naznačoval, že si myslí něco jiného. "Ale můžeš nás postrádat?"
"Mohu, pokud je tvoje společnice schopná cesty."
"Nemyslím, že by už byla v pořádku."
"Rušvene, mohu tě postrádat stejně tak, jako tě může postrádat Jan. To ty jsi mu poradil ten plán s rozvodem, ne snad? Co se týče tvé nové družky, chápu to tak, že je nebo byla blízkou přítelkyní zločineckého Io Pašaratida."
Vyvedla ho z míry. "Má paní, měli jsme tolik starostí. Bylo do toho zapleteno mnoho politických otázek. Za to, že jsem podporoval krále, jsem byl placen."
"Vždycky jsi tvrdil, že podporuješ pravdu."
Nepřítomně zašmátral v čarfrulu, jako by hledal rozrazilku, pak si místo toho začal mnout kníry.
"Někdy se dvě role musí spojit. Vím, že jsi v srdci laskavá a že král je zastáncem fagorů v našem království. Přesto jsou právě oni hlavním zdrojem všech lidských problémů. V létě, kdy je jich málo, máme příležitost zbavit se jich. Jenomže léto je obdobím, kdy se hádáme mezi sebou a nedokážeme v nich vidět naše úhlavní nepřátele. Věř mi, paní, studoval jsem takové historie jako Brakstovu Thribriatiadu a dozvěděl jsem se -"
Hleděla na něj nelaskavě a nakonec zvedla ruku.
"Dost už, Rušvene! Byli jsme přáteli, ale naše životy se změnily. Odejdi v míru."
Neočekávaně oběhl kulatý stůl a popadl ji za ruku.
"Půjdeme, půjdeme! Koneckonců jsem zvyklý na kruté zacházení. Dovol mi alespoň jednu prosbu, než odejdeme... S Odiinou pomocí jsem přišel na něco, co je pro nás životně důležité. Půjdeme do Oldoranda a předložíme svůj objev svatému C'Sarrovi, v naději, že za to budeme odměněni. Rovněž to nelibě ponese tvůj bývalý manžel, jak jistě ráda slyšíš -"
"Jakou máš prosbu?" přerušila ho nahněvaně. "Skonči už, ano? Mám na práci důležitější věci."
"Moje prosba souvisí s tím objevem, paní. Když jsme ještě přebývali v bezpečí matrassylského paláce, čítával jsem tvé dceři. Ted na tom už pramálo záleží. Vzpomínám si na tu půvabnou pohádkovou knihu, kterou Tatro měla. Dovolila bys mně vzít si tu knihu s sebou do Oldoranda? "
MyrdemInggala vydala něco mezi smíchem a výkřikem. "My se tady připravujeme na pozemní útok a ty si přeješ dětskou pohádkovou knihu! Pro mě za mě si ji měj a pak se kliď z paláce a ten svůj neúnavný jazyk si vezmi s sebou!"
Políbil jí ruku. Couval ke dveřím, Odi vedle něho se úlisně usmála a prohodila: "Déšť ustává. Neboj se, brzy tohle nehostinné místo opustíme."
Královna po kancléřových vzdalujících se zádech mrštila svíci.
Na jedné straně paláce se rozkládala rozlehlá zahrada, kde rostly byliny a ovocné keře. V zahradě byla ohrada a v ní drželi prasata, kozy, kuřata a husy. Za touto ohradou rostla řada větrem ošlehaných stromů. Za stromy se táhly mělké valy, porostlé travou. Obklopovaly bažinatou zemi na východě - ve směru, ze kterého přijde Pašaratidovo vojsko, pokud vůbec přijde.
Po pracovní prohlídce území se TolramKetinet a Lanstatet rozhodli, že musejí použít tuto starou linii obranných valů.

Uvažovali také o tom, že Gravabagalinien opustí lodí. Jenomže Prosebník byl neodborně zakotven, bouře jej poškodila a stěží se dal považovat za schopný plavby.
Všechno cenné z lodi vyložili a některá prkna a trámy použili k postavení pozorovatelny na nejstatnějším stromě. Když země po bouři oschla, zaměstnali pár fagorů budováním obranných násypů podél staré linie valů. Ostatní se rozestavěli a pustili se do kopání zákopů.
Právě toto se dělo, když SartoriIrvraš a Odi Jeseratabhar opouštěli Gravabagalinien. Jeli na hoxnejích jeden za druhým a na provaze za nimi šlo třetí zvíře; neslo zavazadla. Když spatřili CaraBansityho, který venku dohlížel na práci, SartoriIrvraš zastavil.
"Musím se rozloučit se starým přítelem," vysvětlil, když sesedal.
"Nebuď tam dlouho," varovala ho Odi. "Nikdo tě tu kvůli mně nemá v lásce."
Přikývl, vypjal ramena a zamířil k deuteroskopovi.
CaraBansity pracoval na mokřinaté půdě s několika prvotními. Když vzhlédl a spatřil SartoriIrvraše, jeho masitý obličej potemněl a pak, jako by k tomu byl donucen tlakem vzrušení, se rozzářil. Pokynul SartoriIrvrašovi.
"Tady je minulost... tyto výkopy tvoří součást starého systému opevnění. Fagorové odkrývají lidské legendy..."
Přešel k čerstvě vykopané jámě. SartoriIrvraš ho následoval. Nedbaje na čvachtající bláto, CaraBansity poklekl u okraje jámy. Zhruba na délku paže pod drny vyčnívalo z rašelinité půdy něco, co SartoriIrvraš zpočátku pokládal za starý

černý pytel, slisovaný naplocho. Byl to, nebo spíš kdysi býval, člověk. Tělo leželo natažené na levém boku. Krátká kožená tunika a boty naznačovaly, že se jedná o vojáka. Napolo skrytý pod tělem srovnaným se zemí ležel jílec meče. Mužův profil, s ústy, která zkřivily rozbité zuby, byl tlakem země vytvarován do hrůzného úsměvu. Maso se lesklo tmavou hnědí.
Odkrývali další těla. Fagorové pracovali bez zájmu, odhrabávali bláto prsty. Z hlíny se vynořil další mumifikovaný voják se strašlivou ranou v hrudi. Rysy obličeje byly zřetelné, jako by je namaloval tužkou. Oční důlky se zbortily a dodaly mu výraz melancholické prázdnoty.
Do nosu je udeřil sklepní pach země.
"Rašelinitá půda je zakonzervovala," usoudil SartoriIrvraš. "Možná jsou to vojáci, kteří zahynuli v bitvě nebo něčem podobném. Mohou být sto let staří."

"Mnohem víc," opravil ho CaraBansity a skočil do příkopu. Vyhrabal tam něco z mnoha věcí, které SartoriIrvraš považoval za kameny, a zvedl to do výše, aby si to přítel mohl prohlédnout.
"Tohle možná zabilo toho chlapíka s rozbitými zuby. Je to semeno z radžabaralu, tvrdé jako železo. Možná je upekli, proto nikdy nevzešla. Uplynulo přes šest století od jara, kdy radžabaraly měly semena. Útočníci je použili jako dělové koule. Na tomto místě se odehrála legendární bitva u Gravabagalinienu. Našli jsme to místo, protože je chceme znovu použít v bitvě."
"Ubozí ďábli!"
"Oni? Nebo my?" Zamířil k zadní části jámy. Pod tělem muže s ranou v hrudi ležel fagor, částečně viditelný. Jeho obličej byl černý a srst měl matnou a zčervenalou působením spodní vody, takže připomínala stlačený porost. "Vidíš, bojovali tady spolu muži a fagoři a také spolu zahynuli."
SartoriIrvraš si znechuceně odfrkl. "Docela dobře to mohli být nepřátelé. Nemáš žádný důkaz."
"V každém případě je to špatné znamení. Byl bych nerad, kdyby to viděla královna. Nebo TolramKetinet, který je k ničemu. Raději těla přikryjeme."
Bývalý kancléř se odvrátil a chystal se odejít. "Ne všichni skrýváme tajemství, na která přijdeme, příteli. Vlastním vědomost, která, když ji předložím autoritám v Pannovalu, rozpoutá svatou válku proti rase prvotních po celém Kampannlatu."
CaraBansity se na něj přemýšlivě podíval krví podlitýma očima.
"A ty za to, že tu válku začneš, dostaneš zaplaceno, viď? Žij a nech žít, říkám já."
"Ano, to říkáš ty, Bardole, ale ne ti rohatí tvorové. Ti mají jisté přesvědčení. Když nebudeme jednat, převýší nás počtem a pobijí nás. Kdybys na vlastní oči viděl stáda flambregů -"
"Nenech se unést vášní. Ta vždy působí jen problémy... A teď budeme pokračovat v práci. V zemi tady kolem zřejmě leží stovky těl."
SartoriIrvraš si založil ruce a řekl: "Chováš se ke mně chladně, stejně jako královna."
CaraBansity pomalu vylezl z příkopu. "Její Veličenstvo ti dalo, co jsi chtěl, knihu a tři hoxneje." Vrazil si kotník ukazováku do úst a hleděl na bývalého kancléře.
"Proč jsi proti mně, Bardole? Zapomněl jsi na doby, kdy jsme se jako mladíci dívali tvým dalekohledem a pozorovali fáze Kaidawa, když nám pádil nad hlavami? A z toho jsme pak odvodili kosmické geometrie, v jejichž rámci existujeme."
"Nezapomínám na to. Jenomže tys sem přišel se sibornalským důstojníkem, zapřísáhlým nepřítelem Borlienu. Královně hrozí smrt a království rozpad. Nemám rád JandolAnganola ani fagory, a přesto chci, aby všechno pokračovalo nerušené dál a aby se lidé pořád mohli dívat dalekohledy.
Rozmetej království, jak to hodláte udělat - ty a ona -, a rozmetáš tím i dalekohledy."
S hořkým výrazem pohlédl skrze stromy k moři a pokrčil rameny.
"Byl jsi svědkem toho, jak Keevasien, kdysi místo s jistou kulturou, domov velkého YarapRombryho, bylo bezohledně vymazáno z povrchu země. Kultuře se lépe daří ve starém bezpráví než v novém. To je vše, co jsem ti chtěl říct."
"Obhajuješ si svůj vlastní způsob života."
"Vždy budu bojovat za svou cestu v životě. Věřím v ni. I když to znamená, že musím bojovat sám proti sobě. Jdi, vezmi s sebou tu ženu - a pamatuj, že v sibornalském rukávě je vždy víc než jen ruka."
"Proč se mnou takto mluvíš? Já jsem oběť. Poutník - vyhnanec. Zničili moji celoživotní práci. Mohl jsem být YarapRombrym své doby... Jsem nevinný."
CaraBansity zavrtěl hlavou. "Jsi ve věku, kdy nevinnost je zločinem. Odejdi i se svou paní. Jdi a rozšiřuj svůj jed."
Vyzývavě pohlédli jeden na druhého. SartoriIrvraš si povzdechl, CaraBansity slezl zpět do příkopu.
SartoriIrvraš se vrátil k místu, kde čekala Odi Jeseratabhar se zvířaty. Se slzami v očích mlčky nasedl na hoxneje.
Vydali se cestou, která vedla na sever do Oldoranda. JandolAnganol a jeho družina po ní šli jen pár dnů před nimi, cestou k domovu královy zavražděné nevěsty.

XIX - Oldorando

Slunce žhnula na bezmračné obloze, svým kombinovaným světlem vyhlazovala step.
Král JandolAnganol, Orel Borlienu, byl rád, že je zase v divočině. Avšak náročné pochody, přerušované jen kratičkými zastávkami, které jemu přinášely potěšení, rozhodně nebyly po chuti C'Sarrovu rozkošnic-kému vyslanci, Alamu Esomberrovi.
Král a jeho vojsko, doprovázeni duchovními, se k Oldorandu blížili z jihu, po jedné ze starých poutnických cest, které

vedly přes Oldorando do svatého Pannovalu.
Oldorando se rozkládalo na křižovatce Kampannlatu. V blízkosti města vedly na západ a na východ migrační trasy fagorů a různé ukty Madisů. Na sever se klikatila stará solná cesta do Quzintu a k jezeru Dorzin. Na západ leželo Kace - špinavé Kace, vlast hrdlořezů, řemeslníků, pobudů a zloduchů; na jih se prostíral Borlien - přátelský Borlien, domov dalších zlosynů.
JandolAnganol mířil do země, která byla, stejně jako jeho vlastní, ve válce s barbary. Válku mezi Oldorandem a Kace zavinila jak Sayren Stundova neschopnost, tak proradnost Kacanů.
Když se JandolAnganol vypořádal s porážkou Druhé armády, uzavřel to, co bylo všeobecně považováno za zbabělý mír s klany Kacanů z vysočiny tím, že jim poslal cenné příděly obilí a rozrazilu, aby zpečetil klid zbraní. Pro Kacany byl mír relativní; už dávno přivykli bratrovražedným bojům. Jednoduše pověsili luky na vnitřní strany dveří chatrčí a chopili se tradičních činností. Patřil mezi ně lov, krvavé potyčky, hrnčířství - vyráběli vynikající nádobí, které s Madisy vyměňovali za přikrývky -krádeže, těžba drahých kamenů a popohánění svých vychrtlých žen, aby lépe pracovaly. Avšak ve válkách s Borlienem, třebaže byly sporadické, v klanech vznikl nový smysl jednoty.
Během bouřlivých oslav vítězství - poté, co JandolAnganolův dar obilí přeměnili v něco tekutějšího - se vedoucí klany Kace jaksi pozapomněly hádat a přijaly za svého univerzálního vladaře mocného tyrana jménem Skrumppabowr. Jako projev dobré vůle při příležitosti svého zvolení dal Skrumppabowr všechny Oldoranďany žijící na území Kacanů pobít neboli "napíchnout", jak tomu říkali v místní mluvě.

Skrumppabowrovým dalším tahem byla oprava škod napáchaných válkou na zavlažovacích terasách a vesnicích na jihovýchodě. A nakonec vyzval všechny prvotní z Randonanu, Quainu a Oldoranda, aby přišli do Kace. Výměnou za práci jim zaručil svobodu a klid od pogromů, zuřících v Oldorandu. Jako pohané Kacané neměli žádný důvod k pronásledování fagorů, pokud se tito budou chovat slušně a nikdy nepohlédnou na kacanské ženy.
JandolAnganol si zvěsti o těchto událostech vyslechl s radostí. Potvrdily mu jeho pocit, že je dobrým diplomatem. Přijímatelé tak potěšeni nebyli. Byli to vojáci Pannovalské svaté říše, kteří měli intenzívní styky přímo s Pannovalskou svatou stolicí. Povídalo se, že Kilandar IX sám byl v mládí Přijímatelem.
Jízdní armáda Přijímatelů vyrazila z města Oldoranda, podnikla troufalý nájezd na Akace, zaneřáděnou horskou osadu, která sloužila jako hlavní město, a přes noc pobila přes tisíc nově příchozích fagorů společně s několika Kacany. Jejich úspěch však byl méně než vítězstvím. Na zpáteční cestě padli Přijímatelé, rozjaření a bezstarostní vítězstvím, do léčky vládce klanů Skrumppabowra a tentokrát byli povražděni oni, mnozí sadistickým způsobem. Pouze jeden z nich se vrátil do Oldoranda, spíš mrtvý než živý, aby to všem pověděl. Řitním otvorem mu prohnali celým tělem tenký bambusový prut, jehož ostrý konec trčel za klíční kostí pravého ramene. Napíchli ho.
Zprávy o tomto řádění pronikly ke králi Sayrenu Stundovi. Vyhlásil barbarům svatou válku a vypsal odměnu na Skrumppabowrovu hlavu. Krev tekla na obou stranách, především však na straně oldorandské. V současné době polovina oldorandské armády - ve které nesměli sloužit žádní fagorové - pořádala trestné výpravy v divočinách šoatapraxi, přemnožené na úbočí kopců v Kace.
Král brzy ztratil o boj zájem. Po vraždě starší dcery Simody Tal se uzavřel v komnatách paláce a od té doby ho stěží viděli. Procitl až tehdy, když uslyšel, že se blíží JandolAnganol, ale i to bylo jen na naléhavé prosby rádců, madiské královny a druhé dcery, Miluy Tal.
"Jak zabavíme toho velkého krále, Sayrene, můj nejdražší? " zeptala se královna Bathkaarnet-ona zpěvavým hlasem. "Já jsem taková ubožačka, květina, a navíc chromá. Kulhavá květina. Chceš, abych mu zpívala písně o Cestě?"
"Osobně mi na tom člověku nezáleží. Nemá žádnou kulturu," odpověděl jí manžel. "Jandol přijde se svou fagorskou gardou, protože si nemůže dovolit platit opravdové vojáky. Máme-li ty dotěrné tvory trpět v našem hlavním městě, možná nás sami budou bavit svými zvířecími kašpařinami."
Podnebí v Oldorandu bylo horké a úmorné. Erupce hory Rustyjonnik zahájily řetězec vulkanické činnosti. Nad zemí často visel sírový příkrov. Vlajky, které král nařídil vyvěsit na uvítanou borlienskému královskému bratranci, zplihle visely v nedýchatelné atmosféře.
Krále Borlienu se zmocnila netrpělivá energie. Pochod z Gravabagalinienu trval už bezmála celý tenner. Nejprve postupovali přes sprašová farmářská území, pak divočinou. Žádné tempo se JandolAnganolovi nezdálo dost rychlé. Jenom První fagorská si nestěžovala.
K řadě špatných zpráv přibývaly další. V království panovala neúroda a hlad; důkazy viděl všude kolem. Druhá armáda nejenomže byla poražena: nikdy se znovu nevynoří z džunglí Randonanu. Domů se připlížilo jen pár mužů, kteří přísahali, že už nikdy v životě nepůjdou do války. Fagorské bataliony, které přežily, zmizely v divočině.
Zprávy z hlavního města nebyly o nic povzbudivější. JandolAngano-lův spojenec, arcikněz BranzaBaginut, napsal, že Matrassyl je ve varu a baroni vyhrožují, že krále svrhnou a sami se ujmou vlády ve jménu rady. Král by měl jednat rozhodně a co nejrychleji zakročit.
JandolAnganol se radoval, že je v pohybu, těšilo ho objevovat, jaká v divočině žijí zvířata či připojit se večer k vojákům sedícím u ohně, a dokonce snášel dny jasného slunečního svitu, tak vzdálené pobřežnímu monzunovému klimatu. Zdálo se, že přímo čerpá potěšení z pohybu, který jej naplňoval. Obličej mu zeštíhlel, zpevněl, králova vzpurnost se stala markantnější.
Alam Esomberr byl nadšený méně. Vychován v otcovském domě v podzemních prostorách Pannovalu, byl pod volnou oblohou nešťastný a bouřil se proti rychlému tempu. Zjemnělý vyslanec svatého C'Sarra nakonec zavelel zastavit, protože věděl, že jeho unavená družina bude stát při něm.
Bylo to za šerosvitu, kdy se v mdlé trávě rozevřely velké, zářivé květiny, které lákaly můry stmívání. Odněkud se ozval pták; prozpěvoval svůj dvojnotový nápěv.

Za sebou nechali sprašová farmářská území a procházeli neobdělanou planinou, na které bylo jen pár vesnic.
Vyslancova skupina se uchýlila do stínu obrovitého dennissového stromu, jehož listy ševelily ve větru. Z dennissu vyráželo mnoho kmenů, některé mladé, jiné prastaré, které se táhly po zemi do všech stran a pomocí zakrnělých loktů se navzájem líně - jako Esomberr sám - podpíraly.
"Jak nás můžeš takto hnát, Jandole?" zeptal se Esomberr. "Proč spěcháme kromě spěchání kvůli spěchání samotnému? Abych to řekl jinak, jaký lepší osud na tebe čeká v Oldorandu než ten, který jsi zničil v Gravabagalinienu? "
Ulevil svým nohám a s pobaveným výrazem pohlédl králi do obličeje.
JandolAnganol seděl v podřepu opodál, balancoval na špičkách prstů. Ucítil slabý pach kouře a pátral v dálce po jeho původu. Házel na zem malé oblázky.
Skupina královských kapitánů, královský zbrojíř a další se opírali o hole nedaleko od nich. Někteří kouřili rozrazil, jeden špásoval s Yulim, šťouchal do něj holí.
"Musíme se do Oldoranda dostat co nejdřív." Mluvil jako člověk, který se nechce o ničem dohadovat. Esomberr se však nedal odbýt.
"Já sám jsem také nedočkavý, až uvidím to mizerné město, i kdyby jen proto, abych se na dalších pár tisíciletí namočil v jednom z jeho slavných horkých pramenů. To ovšem neznamená, že jsem ochotný celou cestu tam utíkat. Od té doby, co jsi byl v Pannovalu, ses hodně změnil, Jandole -není s tebou takové povyražení, dá-li se to tak říct..."
Král začal oblázky házet prudčeji. "Borlien potřebuje spojenectví se Sayrenem Stundem. Ten deuteroskop, který mně daroval třícifernikové hodinky, Bardol CaraBansity, říkal, že v Borlienu nemám co pohledávat. Jenomže mne se v tu chvíli zmocnilo přesvědčení, že tam jít musím. Podpořil mne v tom i můj otec. Jeho poslední slova ke mně byla - když mi umírající ležel v náruči - 'Jdi do Oldoranda'. Protože ten hlupák TolramKetinet nechal svou armádu rozmetat, nezbývá mně nic jiného než usilovat o spojenectví s Oldorandem. Osudy Borlienu a Oldoranda byly vždy propojeny." Zuřivě mrštil na zem poslední kamínek, jako by tím chtěl předem zabránit jakýmkoliv diskusím.
Esomberr mlčel. Utrhl stéblo trávy a strčil si ho do úst, najednou pod královým pohledem celý znejistěl.
Král JandolAnganol po chvíli vyskočil a rozkročmo se postavil nad vyslance.
"Tady stojím. Svou silou tlačím na zemi a prochází mnou její energie. Jsem z borlienská půdy. Jsem přírodní silou."
Zvedl ruce nad hlavu, napjal prsty.
Mušketami vyzbrojení fagorové lhostejně leželi opodál jako beztvaré kusy dobytka a rozhlíželi se po planině. Někteří hrabali pod kameny a hledali ponravy nebo hrbáčky, které jedli. Jiní stáli bez hnutí, kromě občasného mávnutí hlavou nebo stříhnutí uchem, aby odehnali mouchy. Ve stínu bzučely okřídlené věci. Esomberr s nepříjemným pocitem vstal.
"Nechápu, co tím myslíš, ale klidně se bav," řekl suše.
Obhlížeje obzor, král navázal:
"Dám ti příklad, abys pochopil, jakým člověkem jsem. Ať už jsem z jakéhokoliv důvodu zavrhl královnu MyrdemInggalu, i nadále zůstává mou. Kdybych například zjistil, že třeba ty ses odvážil vstoupit do její ložnice, abys s ní obcoval, když jsme byli v Gravabagalinienu, pak, nehledě na naše přátelství, bych tě bez výčitek svědomí zabil a pověsil tvůj trup tady na tom stromě."
Žádný z nich se nepohnul.
Pak Esomberr vstal, zády se opřel o jeden z dennissových kmenů. Jeho hezký štíhlý obličej zbělel jako mrtvý list.
"Chci se tě zeptat - napadlo tě někdy, že ti tvoji proklatí fagoři, dobře vyzbrojení sibornalskými zbraněmi, vzbuzují v obyčejných lidech, jako jsem já, strach? Ze v hlavním městě Sayrena Stunda, kde v zájmu svaté věci probíhají pogromy, se jim pravděpodobně dostane špatného uvítání? Nikdy ses neobával, že bys ses sám mohl stát... nu, něčím jako fagorem? "
Král se pomalu otočil, na tváři výraz naprostého nezájmu o Esom-berrovy otázky.
"Dívej se."
Zkřivil obličej do směsice úšklebku a úsměvu a nosem se zhluboka nadechl. Rozběhl se, skrčil se a přeskočil jeden z kmenů stromu plné čtyři stopy nad zemí. Byl to dokonalý skok. Narovnal se, otočil a přeskočil kmen opačným směrem; silou, která ho donesla téměř k Esomberrovi.
Král byl o půl hlavy vyšší než vyslanec. Ten vyplašeně sáhl po meči, pak napjatě zůstal bez hnutí stát proti králi.
"Je mně pětadvacet let, jsem v dobré kondici a nebojím se lidí ani fagorů. Mým tajemstvím je to, že se dokážu vypořádat s okolnostmi. Oldorando bude mou záležitostí. Získám z něj energii... Neprovokuj mne, Alame Esomberre, a nezapomínej na má slova o posvátnosti toho, co kdysi bylo moje. Ty jsi jen jednou z mých okolností, ne naopak."
Vyslanec ustoupil, zakašlal; posloužilo mu to jako záminka, aby mohl zvednout ruku od meče k ústům. Podařilo se mu chabě usmát.
"Vidím, že jsi opravdu ve výborné kondici. To je úžasné. U strážkyně, jak já ti závidím. Škoda, že já a moje malá smečka vikářů nejsme v tak dobrém stavu. Často mne napadá, že modlení ochabuje svaly. Proto tě musím požádat, abys se svou skupinou a svými milovanými zvířaty jel napřed - svým zběsilým tempem - zatímco my tě budeme následovat poněkud pomalejším krokem, ano?"
JandolAnganol na něj hleděl bez změny výrazu. Pak se ošklivě zamračil. "Nu, dobrá. Toto území je klidné, přesto na sebe ale dávejte pozor. Zloději nemají k vikářům přílišný respekt. Pamatuj na to, že neseš mou rozvodovou listinu."
"Můžeš se řítit dál, třeba navěky, budeš-li chtít. Já tvoji listinu včas doručím C'Sarrovi." Natáhl ruku a nechal ji napřaženou. Král ji neucho-pil.
Místo toho se bez jediného dalšího slova otočil a zapískal na Yuliho, aby se k němu připojil. Zavolal gilotskou velitelku své gardy, Ghht-Mlark Chzarn. Zástupy nelidí se seřadily a odpochodovaly; lidé je následovali poněkud méně formálně. Zanedlouho zůstali Alam Esomberr a jeho hodnostáři sami. V tichosti stáli pod dennissovým stromem. Pak se postavy JandolAnganolovi ztratily ve stínu z očí. Brzy v chvějivém žáru planiny zmizel i obrovský strom.

O dva dny později dal král zastavit jen několik mil před Oldorandem. Nad zvlněnou krajinou se valily chuchvalce kouře. Stanul u jednoho ze starých kamenných pilířů, jež značkoval krajinu. Netrpělivý, až je dohoní zadní voj fagorského zástupu, JandolAnganol přejížděl prstem po červovitém obrazci na kameni, známém symbolu tvořeném dvěma soustřednými kruhy a dvěma zvlněnými čarami, spojujícími vnitřní kruh s vnějším. Jen na okamžik ho napadlo, co ten pilíř a obrazec asi znamenají; ale taková tajemství - která pravděpodobně nikdy nikdo nerozluští, stejně jako nemůže očekávat, že mu někdo poví, který dávno mrtvý král ty kameny dal vztyčit - okupovala jeho mysl jen na okamžik. V myšlenkách se soustředil na to, co ho bezprostředně očekávalo.
Dosáhli oblasti, která byla okolím legendárního města, cíle jejich cesty.
Po městě ještě nebylo nikde ani stopy. Viděl jen oblé nízké kopce, úpatí předhoří Quzintských hor, které se jako ježatý hřbet táhly kontinentem. Před ním se prostíral jeden z uktů, jehož konce se na obou stranách ztrácely v dálce.
Ukt vytvářel spíš okrově zbarvenou než zelenou linii, sestával pouze z několika mála větších stromů, ale především z množství keřů a cyk-lád, ovinutých křiklavě barevnými, nyní zavřenými květy, jejichž semena migrující kmeny během pouti žvýkaly.
Žádná jiná cesta nebyla tak široká jako ukt. Avšak na rozdíl od cesty nebyl ukt určený lidem. Navzdory pustošení arangy a fhlebihty se ukty staly neproniknutelnými. Madiské kmeny se svými zvířaty putovaly podél okrajů. Tímto způsobem, nechávajíce po sobě semínka a výkaly, proto-gnostici ukt nevědomky zvětšovali. Rok po roce byl širší, stával se pruhem lesa.
Nebyl pravidelný.
Na místech, kde byly příhodnější půdní podmínky, se ujímaly vetře-lecké rostliny jako šoatapraxi, rozmnožovaná špičatými semínky, která se zachytávala v srsti zvířat a rozrůstala se v houštiny. Madisové nové keře obcházeli nebo šli přímo přes ně, a nechávali stopu, které se pak zmocnily další vlny vetřelců.
To, co zpočátku bylo dílem náhody, stalo se pevně zavedeným. Ukt sloužil jako bariéra. Motýli a malá zvířata žijící na jedné straně nebylo vidět na druhé. V uktu se skrývali ptáci a plazi a jedovatý zlatý had, a tato zvířata se nikdy neodvažovala mimo hranice svého domova, jež se rozšiřoval po kontinentu. V uktu vedlo svůj dovádivý život několik druhů Jiných.
Také lidé uznávali existenci uktu a používali ho jako hranici. Tento ukt značil hranici mezi severním Borlienem a zemí oldorandskou.
Ta hranice nyní hořela.
Láva z nově vybuchlé sopky uvrhla ukt do plamenů. Začal hořet po celé své délce jako doutnák.
Přístroje na Avernu zaznamenávaly detaily zvyšující se vulkanické aktivity na světě pod nimi, který se blížil k periastronu. Údaje vysílané k Zemi, jež se týkaly hory Rustyjonnik, ukazovaly, že sloupec kouře z erupcí vyrostl do výše 50 kilometrů. Nižší vrstvy tohoto oblaku byly rychle unášeny na východ a za patnáct dní obletěly glóbus. Popílek, který vystoupil do výše 21 kilometrů, se s převažujícím prouděním nižších vrstev stratosféry pohyboval západním směrem a obletěl glóbus za šedesát dní.
Podobné údaje byly získávány i o jiných sopkách. Oblaka prachu se hromadila ve stratosféře; měla zdvojnásobit helikonské albe-do, odrážejíc stále intenzivnější záření Freyru od povrchu planety. Tímto způsobem elementy biosféry pracovaly jako vzájemně propojené těleso stroje, který měl sloužit k uchování jejích vitálních procesů.
Během desetiletí, kdy se Freyr ocitne Helikonii nejblíž, bude planeta chráněna před jeho nejhoršími účinky prašnými vrstvami.

Nikde tuto dramatickou homeostázi nepozorovali s větším údivem a bázní než na Zemi.
Na Helikonii znamenal lesní požár pro mnoho vystrašených tvorů konec světa. S větším odstupem to bylo znamení, že jejich svět je odhodlán zachránit sám sebe a své bohatství organického života.
JandolAnganolovy síly vyčkávaly, natěsnané v mělkém údolí. Kouřová clona na východě oznamovala, že oheň se blíží. Uktem směrem na západ prchalo do bezpečí množství chlupatých prasat a jelení zvěře. Následovala stáda pomalejších fhlebihtů, kteří při úprku hlasitě bečeli.
Kolem procházely rodiny Jiných a popoháněly svá mláďata lidským způsobem. Měli tmavou srst a bílé obličeje. Některé druhy byly bezocasé. Obratně se zhoupli z větve na větev a byli pryč.
JandolAnganol vstal a pokrčen pozoroval proudy zvířat. Fagoří mládě Yuli radostně vyskočilo a připojilo se k němu. Ostatní fagorové nadále netečně odpočívali jako dobytek a přežvykovali svůj denní příděl ovesné kaše a drceného sušeného masa.
Madisové a jejich stáda utíkali před požárem na východ. Zatímco některá z jejich zvířat prchala na svobodu nebo v hrůze vběhla do houštin, protognostici samotní zůstali věrní zvyku a sledovali linii uktu.
"Slepí blázni!" vykřikl JandolAnganol.
V hlavě se mu bleskurychle zrodil plán. Vydal povely skupině fagorů a s jejich pomocí nastražil past. Když došli Madisové, vedoucí skupinu, až k léčce, z houštin do vzduchu před ně najednou vyletěl provaz omotaný trnitými liánami. Zmateně zastavili a spolu s nimi i ovce, asokini a psi, kteří se jim váleli u nohou.
Obličeje Madisů byly krotké jako tváře papoušků či květin. Cela a čelisti ustupovaly dozadu, oči a nosy byly výrazné a dodávaly jim neustálý výraz nedůvěřivosti vůči světu. Muži měli výrůstky na čelech a čelistích. Vlasy měli leskle hnědé. Volali jeden na druhého zoufalými holubími hlásky.
Najednou na ně z úkrytu vyskočila skupina fagorů. Každý fagor se přiblížil k některému z vystrašených Madisů. Každý popadl tři nebo čtyři rukama dočervena spálenýma slunci a pokrytýma prachem z cesty. Madisové se vzdali bez boje. Jedna gilota chytila vůdce stáda, asokina, jemuž se na hrudi pohupovala plechovka. Ovce poslušně stály kolem.
Někteří Madisové se pokusili uprchnout. JandolAnganol dva udeřil pěstí a poslal je k zemi. S nářkem se svíjeli v

prachu. Zezadu však neustále přicházeli další, takže je nechal být.
Jeho skupina si s kořistí razila cestu uktem. Husté kožichy fagorů byly proti trnům imunní. Ženouce před sebou zajatce, přešli z Borlienu do Oldoranda. Když oheň, který se šířil rychlostí chůze a nechával po sobě jen popel, proběhl pruhem za nimi, byli už bezpečně na cestě.
Takto přišla JandolAnganola skupina do Oldoranda, připomínajíc spíš pohůnky než královskou Výsost. Jejich protognostičtí zajatci byli rozdrásaní z houštin uktu a z ran jim prýštila krev. Stejně na tom byli mnozí z lidí. Král sám byl pokryt prachem.
Na Oldorandu bylo něco teatrálního; možná proto, že přímo v jeho srdci stálo křiklavé jeviště, na kterém v plném lesku probíhalo uctívání Akhanaby Všemocného s volským obličejem. Skutečné uctívání probíhá v soukromí; když se zbožní spřáhnou dohromady, postaví na místo bohů falešné pozlátko.
V zapařeném středu Kampannlatu, obtékané řekou Valvoral, která jej spojovala s Matrassylem a - na konci cesty - s mořem, bylo Oldorando městem poutníků. Mnozí přišli, aby se káli, a když nechtěli činit pokání, tak aby obchodovali. Fyzickou formou město připomínalo dlouhou existenci těchto proti-kladných úmyslů. Od jihozápadu k severovýchodu se v uhlopříčné linii táhla část města zvaná Holyval, která jako naježený útes vystupovala nad nepravidelně roztaženými řadami obchůdků. Holyval zahrnoval Staré město s jeho obrovskými sedmipatrovými věžemi, ve kterých přebývaly stálé náboženské komunity. Byly tam i Akademicky, ženský řád. Také poutníci a žebráci, stejně jako boží chátra, která se bila do holých hrudí. Našly se tam dvory stínů a místa modliteb vsakujících se hluboko do země. Stál zde i dóm s kláštery a také Sayren Stundův palác.
Všeobecně panoval názor - alespoň mezi těmi, kdo žili v Holyvalu zavření - že tento sektor svatosti, tato diagonála ctnosti, běží mezi stokami světových špatností.
Avšak mezi holyvalskými odřenými pompéznímí zdmi a hradbami zamezujícími přístup bylo vsazeno množství dveří. Některé se otevíraly jen při slavnostních příležitostech, jiné umožňovaly přístup do Svatého města pouze vyvoleným. Jedny byly určené pouze mužům, druhé jen ženám, (fagorové měli do zkaženého Holyvalu přístup zakázaný). A byly tam ještě další, ty nejčastěji používané, které i těm největším volnomyšlenkářům umožňovaly odcházet si a přicházet dle libosti. Mezi svatými a nesvatý-mi, stejně jako mezi živými a mrtvými, byla stanovena bariéra, ta však nikomu nebránila překračovat ji.
Nesvatí žili v méně vznosných obydlích, třebaže i tam si bohatí postavili paláce podél širších ulic. Prohnaní bohatli a poctiví se prodírali životem, jak nejlépe uměli. Z osmi set devadesáti tisíc lidí, kteří v současné době žili ve městě, jich téměř sto tisíc bylo příslušníky náboženských řádů, kde sloužili Akhanabovi. Přinejmenším stejný počet obyvatel tvořili otroci, kteří sloužili jak věřícím, tak bezvěrcům.
V souladu s okázalostí, kterou Oldorando tak milovalo, čekali na Jan-dolAnganolův příchod u Jižní brány dva poslové ve zlatomodrých oděvech s kočárem, který ho měl přivézt ke králi Sayrenu Stundovi.
JandolAnganol kočár odmítl a místo toho, aby podnikl triumfální pochod ulicí Wozen, odbočil se svou prachem pokrytou společností do Pauku. Pauk byl prostornou, ošuntělou oblastí hospod a tržišť, kde se zdržovali kupci, kteří koupí jak zvířata, tak protognostiky.
"Madisové v Embruddoku moc nevynášejí," řekl jeden statný kupec, používaje staré místní jméno pro Oldorando. "Máme jich dost a stejně jako Nondadům jim práce moc nevoní. Tvoji fagorové, to by bylo něco jiného, jenomže v tomto městě je obchod s fagory zakázaný."
"Prodávám jen Madisy a zvířata, člověče. Řekni cenu nebo půjdu jinam."
Když se dohodli na částce, Madisové byli prodáni do zajetí a jejich zvířata k porážce. Král odešel spokojený. Teď už byl na setkání se Say-renem Stundem připravený lépe. Před prodejem u sebe neměl ani roon. Fagorové, vyslaní do Matrassylu pro zlato, se nevrátili.
Pohybujíc se ve vojenské formaci, První fagorská pochodovala ulicí Wozen, kde se shromáždily davy, aby si je prohlédly. Zdravily JandolAnganola, který s Yulim kráčel v čele. Byl mezi lůzou Oldoranda oblíbený, navzdory tomu, že měl v lásce oficiálně zakázané fagory. Obyčejní lidé příznivě porovnávali tohoto živého, nepokojného muže se svým vypaseným, líným a domáckým panovníkem. Neznali královnu královen. Projevovali sympatie králi, jehož nastávající byla brutálně zavražděna - třebaže ta nevěsta byla jen Madiska, či spíš poloviční Madiska.
S obyčejnými lidmi přišli i náboženští fanatici. Objevily se knězi se zástavami: PŘIZNEJTE SVÉ HŘÍCHY. KONEC SVĚTA SE BLÍŽÍ. KAJTE SE, DOKUD JE ČAS. Tady, stejně jako v Borlienu, spoléhala pannoval-ská církev na masový strach, který jí měl posloužit k tomu, aby srazila nezávisle myslící na kolena.
Prašný postup pokračoval. Kolem prastaré Dennissovy pyramidy. Sektorem Wozenu. Na široké náměstí Loylbryden. Za řekou, na vzdálené straně náměstí, byl Park pištců. Čelem k náměstí a parku stál velký Dóm úsilí a pitoreskní královský palác. Ve středu náměstí se tyčil zlatý pavilon, ve kterém seděl sám král Sayren Stund, připravený uvítat návštěvníka.
Panovníkovi po boku seděla královna Bathkaarnet-ona, oděná do šedého keedrantu zdobeného černými růžemi, s nepohodlnou korunou na hlavě. Mezi Veličenstvy seděla na malém trůnu jejich druhá dcera, Milua Tal. Všichni tři si hověli v absurdní důstojnosti pod baldachýnem, zatímco zbytek dvora se potil ve slunečním žáru. Horký vzduch se hemžil mouchami. Hrála hudba. Pozoruhodná byla nepřítomnost vojáků. Kolem pomalu pochodovalo jen pár postarších důstojníků v okázalých uniformách. Civilní garda usměrňovala davy podél obvodu náměstí.
Oldorandský dvůr byl pověstný strnulou formálností. Sayren Stund se ze všech sil snažil obejít při této příležitosti dvorní etiketu, avšak za ním stála řada nadutých rádců a církevních hodnostářů, mnozí v rozevlátých kněžských róbách, kteří čekali na to, až si s králem JandolAnganolem potřesou rukou a políbí na tvář.
Orel před nimi stál se skupinou kapitánů a svým hrbatým zbrojířem a vyzývavě je přehlížel, pokrytý prachem cesty.
"Tvoje přehlídka by udělala čest muzeu, královský bratranče Sayre-ne," promluvil.

Sayren Stund, stejně jako jeho důstojníci, byl oděn ve strohém černém čarfrulu na znamení smutku. Sestoupil z trůnu a s rukama nataženýma došel k JandolAnganolovi. JandolAnganol se uklonil a křečovitě se narovnal. Yuli stál krok za ním, z nozder mu chvílemi tekl sliz, jinak se nehýbal.
"Pozdravy ve jménu Všemocného. Oldorandský dvůr tě vítá na tvé mírumilovné bratrské návštěvě našeho hlavního města. Nechť Akhanaba požehná tomuto setkání."
"Pozdravy ve jménu Všemocného. Děkuji ti za bratrské přijetí. Přicházím nabídnout svou soustrast a zármutek nad smrtí tvé dcery Simody Tal, mojí vyvolené."
Zatímco JandolAnganol mluvil, jeho pohled, vrhány zpod linie obočí, byl ve střehu. Nedůvěřoval Sayrenu Stundovi. Stund ho provedl podél řad hodnostářů a JandolAnganol jim dovolil, aby mu třásli rukou a líbali ho na zachmuřenou tvář.
Poznal ze Sayren Stundova chování, že král Oldoranda je plný zlé vůle. Trápilo ho to. V srdcích lidí nacházel nenávist. Vražda Simody Tal zanechala skvrnu, kterou nyní musí mít na zřeteli.
Po skončení uvítacího obřadu za JandolAnganolem přišla kulhavá královna, ruku položenou na rameni Miluy Tal. Krása Bathkaarnet-jí už povadla, ale v jejím výrazu, ve způsobu, kterým držela hlavu - pokorně a přesto sebejistě - bylo stále něco, co na JandolAnganola zapůsobilo. Vzpomněl si na Sayren Stundovu poznámku, která se k němu kdysi donesla - proč setrvávala v jeho paměti? - "Jestliže jsi jednou žil s madiskou ženou, nezatoužíš po jiné."
Jak Bathkaarnet-ona, tak její dcera měly okouzlující ptačí obličeje, vlastní jejich druhu. Ačkoliv krev Miluy Tal byla smíšená s lidskou, dívka působila exoticky temným, jiskřivým dojmem. Po stranách orlího nosu jí zářily obrovské oči. Když mu ji představili, pohlédla JandolAnganolovi přímo do očí a obdarovala ho Pohledem přijetí. Letmo si vzpomněl na SartoriIrvrašovy chovné experimenty; tady, pokud vůbec někde existuje, je důkaz plodného zkřížení.
Pohled na její jasný obličej mezi tolika tupými ho potěšil. Oslovil ji: "Velmi připomínáš portrét tvé sestry, který mně poslali. Abych pravdu řekl, jsi ještě krásnější."
"Simoda a já jsme si byly v mnohém podobné a zároveň velmi odlišné, jako všechny sestry," odpověděla Milua Tal. V hudbě jejího hlasu slyšel mnoho věcí, ohně v temnotách, děťátko Tatro vrnící v chladném pokoji, holuby ve dřevěné věži.
"Naše ubohá Milua je zdrcená vraždou sestry stejně jako my," řekl král se zvukem, který byl něčím mezi povzdechem a říhnutím. "Máme zvědy široko daleko. Pronásledují vraha, zlosyna, který přestrojen za Madise vnikl do paláce."
"Byla to pro nás oba krutá rána."
Další potlačované povzdechnutí. "Nu, příští týden bude zasedat Svatá rada a bude sloužena zvláštní vzpomínková bohoslužba za naši zesnulou dceru, kterou svou přítomností poctí samotný svatý C'Sarr. To nás povzbudí. Musíš s námi vyčkat této příležitosti, královský bratranče. C'Sarr bude potěšen, bude-li se moci přivítat s tak váženým členem svého společenství - a bude jen ve tvém zájmu strávit s ním nějaký čas, jak si jistě uvědomuješ. Už ses někdy setkal s Jeho Svatostí?"
"Znám jeho vyslance, Alama Esomberra. Přijede co nevidět."
"Aha. Ano. Hmm. Esomberr. Chytrý chlapík."
"A dobrodružství chtivý," dodal JandolAnganol.
Začala hrát hudba. Mířili přes náměstí do paláce a JandolAnganol brzy našel po svém boku Miluu Tal. Hezky se na něj podívala, usmála se. Spiklenecky se jí zeptal: "Jsi připravena sdělit mi svůj věk, mladá dámo, když slíbím, že to udržím v tajnosti?"
"Ach, to je jedna, z otázek, které slýchávám nejčastěji," řekla pohrdavě. "Spolu s dotazem 'Líbí se ti být princeznou?' Lidé mne považují za vyspělejší než jsem a určitě mají pravdu. Zvýšený žár současného období na mladé lidi působí, vyvíjí je v každém ohledu. Už přes rok se mně zdají sny dospělých. Zdálo se ti někdy, že jsi byl v mocném objetí ohňového boha, ze kterého nelze uniknout? "
Naklonil se k jejímu uchu a zaníceným šepotem jí laškovně řekl: "Než ti prozradím, že jsem ohňový bůh, musím znát odpověď na svou otázku. Řekl bych, že ti není víc než devět let."
"Devět let a pět tennerů," odpověděla, "ale city jsou rozhodující, ne věk."
Přední stěna paláce byla dlouhá a tři patra vysoká, s masivními naleštěnými sloupy radžabaralů, které spojovaly okázalé vodorovné plochy vyšších poschodí. Střecha se klenula v celé své nádheře, vykládaná modrými taškami, které vyrobili hrnčíři z Kace. Palác byl poprvé postaven před více než třemi sty padesáti Malými lety, poté, co Oldorando bylo částečně zničeno fagorskou invazí; třebaže stavební dříví bylo od té doby obnoveno, stavitelé dodržovali původní projekt. Umně vyřezávané dřevěné okenice chránily nezasklená okna. Dveře byly vyrobené podobným způsobem, ale byly vykládané stříbrem a podložené dřevěnými pláty. Ozval se zvuk zvonce, dveře se otevřely a Sayren Stund uvedl hosta dovnitř.
Následovaly dva dny hodování a prázdných řečí. Svou roli sehrály také horké prameny, jimiž bylo Oldorando proslavené. V dómu se konala pobožnost díkůvzdání, které se zúčastnilo mnoho vysoce postavených církevních hodnostářů. Zpěv byl úchvatný, kostýmy působivé, temnota ve velké klenuté podzemní místnosti taková, že Akhanaba by si hlubší přát nemohl. JandolAnganol se modlil, zpíval, mluvil, zúčastnil se obřadu -a nikomu nevěřil. Všichni si tím zvláštním mužem byli nejistí, všichni ho pozorovali. On zas pozoroval všechny kolem sebe. Bylo zřejmé, proč ho někteří zvou Orlem.
Postaral se o to, aby První fagorská garda dostala vhodné ubytování. Na město, které nenávidělo fagory, byli docela slušně vybavení. Za náměstím Loylbryden byl Park pištců, území zeleně odříznuté Valvoralem a jeho přítoky. Tam pěstovali brassimové stromy. Tam také byl po celém kontinentu známý Oznamovatel času. Tento gejzír vystřikoval s nejvyšší přesností každou hodinu. Vydával přitom pronikavý zvuk, který způsoboval husí kůži. Dny, týdny, tennery, roky, staletí míjely a Oznamovatel času stále vystřikoval. Někteří říkali, že délka hodiny a čtyřiceti minut, tvořících

hodinu, byly stanoveny podle tohoto zvuku, který přicházel ze země.

Na okraji parku stála prastará, sedm poschodí vysoká věž a několik nových pavilonů. Fagory ubytovali v těchto pavilonech. Čtyři mosty do parku byly strážené, fagory na vnitřní straně, lidmi na vnější, tak aby se nikdo nemohl dostat do parku a obtěžovat prvotní.
Brzy se shromáždily davy, které pozorovaly vojsko prvotních za vodou. Dobře vycvičení, zdánlivě klidní tvorové byli hodně vzdálení fagorům z oblíbených představ, kteří se jako bohové řítili na velkých rezavěčerve-ných ořích, cestovali úchvatnou rychlostí a přinášeli lidem zkázu a ničení. Tito jezdci ze sněhových bouří měli pramálo společného se zvířaty, která teď zarputile pochodovala parkem.
Když JandolAnganol opouštěl své kohorty s úmyslem vrátit se do Sayren Stundova paláce, všiml si, jak jsou prvotní nepokojní. Promluvil s fagorským majorem Chzarn, ale dozvěděl se od ní pouze to, že fagorové potřebují chvíli času, než se usadí v nových příbytcích.
Předpokládal, že je dráždí zvuk Oznamovatele času. Poté, co je slovy uklidnil, odešel. Yuli mu poskakoval po boku jako kůzle. Vzduch plnil sírový pach vulkánu.
Když vstoupil do stříbrných bran paláce, setkal se s Miluou Tal. Během posledních dvou dnů si zamiloval její vrtošivou společnost, vrkavý holubí hlas.
"Přijeli někteří z tvých přátel. Říkají, že jsou svatí, ale tady jsou zřejmě svatí všichni. Jejich vůdce svatě nevypadá. Je příliš hezký, než aby byl svatý: Nestydatě se na mě dívá. Máš rád nestydaté lidi, králi Jandole? - protože já si myslím, že jsem nestydatá."
Zasmál se.
"Ano, já si také myslím, že jsi nestydatá. Taková je většina lidí. Včetně některých svatých."
"Takže aby člověk vynikl v davu, je zapotřebí být výjimečně nestydatý?"
"To je rozumná úvaha."
"Proto tak vynikáš v davu?"
Vsunula mu ručku do dlaně a on ji stiskl.
"Jsou tu jiné důvody. Jedním z nich je to, že jsem bohem ohně."
"Zjišťuj u, že většina lidí mne příšerně zklamává. Víš, když moji sestru zabili, našli jsme ji sedět v židli, úplně oblečenou. Nikde nebyla vidět krev. To mne zklamalo. Představovala jsem si kaluže krve. Myslela jsem, že celý palác bude šílet a lidé se budou vzájemně vraždit z nenávisti nad tím, co se stalo."
JandolAnganol se tvrdým hlasem zeptal: "Jak byla zabita?"

"Zyganky, bodnutá přímo do srdce rohem bestie! Otec říkal, že to byl roh bestie. Projel jí přes šaty rovnou do srdce."
Podezřívavě pohlédla na Yuliho, který šel za pánem, ale Yuli byl bez rohů.
"Měla jsi strach?"
Pohrdavě se na něj podívala. "Na ten jsem nikdy nepomyslela. Vůbec ne. Jen myslím na to, jak tam vzpřímeně seděla. Stále ještě měla otevřené oči."
Vstoupili do tapiseriemi vyzdobené přijímací haly. Milua Talino varování posloužilo k tomu, aby JandolAnganola upozornilo na příchod Alama Esomberra a jeho "malé smečky vikářů", jak je Esomberr sám nazval. Obklopil je dav oldorandských urozených; ozývala se slova zdvořilé úcty.
Králův orlí zrak pronikl až na druhý konec místnosti, kde zpozoroval další známou postavu, kterou, když král vstoupil, právě vyháněli ven zadními dveřmi. Když opouštěla místnost, otočila se a její pohled, navzdory množství hlav mezi nimi, se setkal s JandolAnganolovým. Pak muž zmizel a dveře se za ním zavřely.
Při příchodu krále se Esomberr zdvořile oddělil od svých druhů a vystoupil, aby se JandolAnganolovi uklonil. Na tváři mu zářil jeho typický urážlivý úsměv.
"Tady jsme, jak vidíš, Jandole, moje skupina duchovních a já. Jeden vymknutý kotník, jeden případ otravy jídlem, jeden vyslanec toužící po pohodlí, jinak vše v pořádku. A samozřejmě, jsme utahaní z dlouhé cesty přes tvé území..."
Formálně se objali.
"Jsem rád, že jsi v pořádku, Alame. Toužíš-li po pohodlí, obávám se, že to místní shledáš poněkud pochmurným."
Esomberr pohlédl na fagoří mládě, které stálo králi po boku. Laškovně natáhl ruku, aby Yuliho pohladil, ale pak ji stáhl.
"Nekoušeš, vid, ty jeden?"
"Jzzem civilizovaný," odpověděl Yuli.
Esomberr zvedl obočí. "Nechci ti do toho mluvit, Jandole, ale bude tenhle poněkud zkostnatělý dav tady, Sayren Stund a jeho společnost, tolerovat - třebaže ochočeného ty-víš-co v jejich středu? Momentálně na ně pořádají pogromy - aby oslavili smrt tvé zaslíbené, předpokládám..."
"Zatím jsem neměl žádné potíže - ale brzy přijede C'Sarr. Raději by sis to své pohodlí měl do té doby užít. Mimochodem, právě jsem viděl svého bývalého kancléře SartoriIrvraše. Víš o něm něco? "
"Hmmm. Ano, ano, vím, pane." Esomberr si mnul prstem svůj vznešený nos. "On a jedna sibornalská žena dostihli mne a mou smečku vikářů krátce poté, co jsi tak rychle odchvátal se svým fagorským vojskem."
"Co ho přivedlo do Oldoranda? "
"Že by také toužil po pohodlí?"
"V tom bude něco jiného. Co ti říkal? "
Alam Esomberr upřel zrak na podlahu, jako by si pokoušel vybavit prchavou vzpomínku. "Zyganky, cestování často kalí rozum... hmm. Nu, opravdu ti to nejsem schopný říct, pane. Co kdyby ses ho zeptal sám?"
"Tak on přišel z Gravabagalinienu? Proč tam byl?"

"Možná chtěl vidět moře, pane. Slyšel jsem, že někteří lidé to dělají, než zemřou."
"V tom případě jeho přání zřejmě vycházelo z předtuchy," zasyčel JandolAnganol zlověstným hlasem. "Dnes večer mně nejsi příliš nápomocný, Alame."
"Odpusť mi. Moje nohy jsou v tak hrozném stavu, že to ovlivňuje i moji hlavu. Možná budu schopnější, až se vykoupu a navečeřím. Mezitím bych tě chtěl ujistit, že nejsem přítelem tvého poněkud tajuplného bývalého kancléře."
"Až na to, že byste oba chtěli zbavit svět fagorů."
"Stejně by učinila většina lidí, kdyby měli odvahu jednat. Fagory a otce."
Zkoumali jeden druhého. "Otázku odvahy raději nebudeme rozebírat," poznamenal JandolAnganol a odešel.
Vnořil se do skupiny, kde muži v honosně zdobených čarfrulech a s exotickými pokrývkami na hlavách rozmlouvali s králem Sayrenem Stundem, a bez omluvy je přerušil. Sayren Stund vypadal zmateně, ale přesto své posluchače neochotně požádal, aby se vzdálili. Prostor kolem obou králů byl vyklizen. Hned nato přišel lokaj se stříbrným tácem a nabídl jim sklenice vína s ledem. JandolAnganol se otočil. Napolo úmyslně vyrazil muži tác z ruky.
"Ale no tak," pousmál se Sayren Stund. "Nevadí, byla to nehoda, viděl jsem to. Máme spoustu dalšího vína. A vlastně taky ledu, který nám nyní přiváží ledařský ženský kapitán, Immya Muntras. Musíme si zvykat na nové vymoženosti."
"Bratře králi, na takových detailech nezáleží. Ukrýváš tady v paláci muže, který byl mým kancléřem a jehož jsem se já sám zbavil, muže, kterého považuji za nepřítele, protože se dal k Sibornalanům, muže jménem SartoriIrvraš. Co tady pohledává? Přinesl ti tajnou zprávu od mé bývalé královny, jak se obávám?"
"Muž, o kterém mluvíš, přišel před pouhými dvaceti minutami ve společnosti slušných lidí, jako je Alam Esomberr. Souhlasil jsem s tím, že mu poskytnu přístřeší. Má s sebou ženu. Ujišťuji tě, že nebudou hosty pod touto střechou."
"Je to Sibornalanka. Propustil jsem toho muže. Domnívám se, že tu není proto, aby mně prokázal nějakou službu, spíš naopak. Kde budou ubytováni? "
"Drahý bratře, nemyslím, že to je tvoje či moje starost. Můry šera se musí držet v šeru, jak říkáme."
"Kde bude přebývat? Ty ho chráníš? Bud ke mně upřímný."
Sayren Stund, který doposud seděl ve vysokém křesle, důstojně vstal a prohodil: "Je tu stále větší horko. Pojďme se projít do zahrady, než budeme příliš uhřátí." Své ženě pokynul, aby zůstala.
Prošli místností a klenutou chodbou. Za nimi šlo pouze fagoří mládě Yuli. Zahrady osvětlovaly pochodně umístěné ve výklencích. Protože venku cirkulovalo téměř tak málo vzduchu jako v paláci, pochodně hořely stálým plamenem. Nad pečlivě udržovanými cestičkami lpěl sírový zápach.
"Nechci tě rozčilit, bratře Sayrene," navázal JandolAnganol, "ale pochop, že mám i neznámé nepřátele. Poznal jsem ze SartoriIrvrašova pohledu, z jeho výrazu, že i on je tec? mým nepřítelem, a sem přišel proto, aby mně způsobil potíže. Chceš to snad popřít?"
Sayren Stund se dokázal ovládat lépe než JandolAnganol. Byl zavalitý a když šel, namáhavě dýchal. Chladně řekl: "Možná víš, že obyčejný lid Oldoranda, nebo Embruddoku, jak někteří rádi říkají po staru, považují lid tvé země - pochop, že já tuto jejich zaujatost nesdílím - za barbary. Nedokážu je vyvést z omylu, dokonce ani tím, že podporuji náboženství, které je nám společné."
"Jak to souvisí s mou otázku?"
"Drahý, špatně se mi dýchá. Myslím, že jsem alergický. Mohl bych se tě zeptat, zda toho fagora s sebou vláčíš jen proto, abys urážel mne a královnu? " Pohrdavým gestem ukázal na Yuliho.
Tentokrát byl v koncích JandolAnganol.
"Není ničím víc než jen - oblíbeným psem. Chodí za mnou všude."
"Je urážkou brát tohoto tvora na můj dvůr. Měl by bydlet v Parku pištců s ostatními zvířaty."
"Říkám ti, že to je jenom můj oblíbený pes. Večer spí před mou ložnicí a v případě nebezpečí zaštěká."
Sayren Stund se zastavil, sepjal ruce za zády a upřeně se zahleděl do křoví.

"Neměli bychom se hádat, oba máme své problémy, já v Kace, ty doma v Matrassylu, pokud se dá zprávám, které se ke mně dostanou, věřit. Ale toho tvora do mého paláce vodit nesmíš - síla názoru dvora je proti, ať já řeknu cokoliv."
"Proč jsi mi to neřekl, když jsem sem před dvěma dny přišel?"
Sayren Stund si ztěžka povzdechl. "Dva dny jsi byl v milosti. Ber to takhle. Jak víš, brzy přijede svatý C'Sarr. Bude to pro nás velká čest, ale zároveň nesmírná zodpovědnost. Nestrpí pohled na fagora. Představoval bys pro nás problém, Jandole. Protože už je splněn účel tvé návštěvy, proč by ses zítra nemohl i se svými zvířaty vrátit domů do hlavního města Matrassylu? "
"Nejsem tady vítán? Pozval jsi mne, abych zůstal na C'Sarrovu návštěvu. Jaký jed ti SartoriIrvraš nalil do ucha?"
"Návštěva svatého C'Sarra musí proběhnout v klidu. Možná je pro mne spojenectví s mocným Pannovalem důležitější než pro tebe, protože moje království je mu blíž. Upřímně řečeno, bestie a ti, kdo je mají rádi, nejsou v této části světa oblíbení. Pokud tu už nemáš co dělat, navrhuju ti, abychom ti zítra popřáli šťastnou cestu domů."
"A pokud tu co dělat mám? "
Sayren Stund si odkašlal. "Co tím myslíš? Oba jsme zbožní lidé, Jandole. Pojďme, pomodleme se, nechme se spolu zbičovat a ráno se rozlučme jako přátelé a spojenci. Není to tak nejlepší? Pak na tvou návštěvu budeme s láskou vzpomínat. Dám ti loď, kterou můžeš rychle sjet po Valvoralu a budeš doma co nevidět. Cítíš ten kvetoucí zaklal? Není to nádhera?"
"Ach tak." JandolAnganol si založil ruce na hrudi. "Dobrá tedy, pokud tvoje přátelství a náboženství sahají tak hluboko - zítra za svítání ukončíme naši přítomnost zde."
"Budeme zarmouceni, že nás musíš opustit tak brzy. Stejně tak naše královna a dcera."
"Plním tvoji žádost, třebaže s ní v duchu nesouhlasím. Odpověz mi za to na mou otázku. Kde je SartoriIrvraš? "

Král Oldoranda najednou ožil. "Nemáš právo špatně smýšlet o mé prosbě. Myslíš, že moje dcera by dnes byla mrtvá, kdyby sis ji nebyl vyvolil? Byla to politická vražda - to ubohé děvče nemělo žádné osobní nepřátele. Pak si přijdeš na můj dvůr se svými špinavými zvířaty a myslíš si, že budeš vítán."
"Sayrene, upřímně ti říkám, že smrt Simody Tal mne zarmoutila. Kdybych našel vraha, věděl bych, jak s ním naložit. Nezvyšuj můj zármutek tím, že k mým dveřím kladeš zlo."

Sayren Stund se odvážil položit dlaň na rameno bratra krále.
"Nedělej si starosti ohledně toho - muže, o kterém ses zmínil, tvého bývalého kancléře. Dali jsme mu pokoj v jednom z klášterních útulků, který stojí za palácem a dómem. Vůbec se s ním nemusíš sejít. Byl bych nerad, kdybychom se měli rozloučit ve zlém. To by nebylo správné." Vysmrkal se. "Jenom, prosím tě, zítra odejdi z Oldoranda."
Jeden druhému se uklonili. JandolAnganol pomalu odešel do svých komnat v jednom z křídel paláce. Yuli šel za ním. Na zdech tam visely nezajímavé tapiserie, prkenná podlaha byla špinavá. Zaťukal na dveře majora svých pěšáků. Neozvala se žádná odpověď. Z náhlého vnuknutí přešel k Fard Fantilovým dveřím a zaklepal. Královský zbrojíř zavolal, ať vstoupí. Hrbáč seděl na posteli a leštil si boty; když viděl, kdo přišel, vyskočil. U okna stál nehybný fagor s oštěpem v ruce.
JandolAnganol neztrácel čas a hned přešel k věci.
"Jsi ten pravý člověk, kterého potřebuji. Oldorando je tvým rodným městem a na rozdíl ode mne znáš místní zvyklosti. Zítra odcházíme - ano, je to nečekané, ale nemáme na vybranou. Odplujeme do Matrassylu."
"Problémy, pane?"
"Problémy."
"Král je lstivý."
"Chtěl bych s sebou vzít SartoriIrvraše - jako vězně. Je tady ve městě. Chci, abys ho našel, přemohl ho a propašoval do těchto komnat. Nemůžeme mu podříznout krk - tím bychom se dostali do velkých problémů. Musíš ho nepozorovaně dostat sem."
Fard Fantil začal s nakrčeným obočím rázovat sem a tam po místnosti. "Takovou věc nemůžeme udělat. Je to nemožné. Zákon to nedovoluje. Co provedl?"
JandolAnganol se uhodil pěstí do dlaně. "Znám nebezpečné myšlenky toho starého blázna. Vymyslel si proti mně nějakou šílenost, aby pošpinil mou pověst. Nějak se to bude týkat fagorů. Než to stačí všem povědět, musí být mým vězněm. Zítra odejdeme i s ním, zavřeným v truhle. Nikdo se to nedozví. Přebývá v jednom z útulků za tímto palácem. Spoléhám na tebe, Fard Fantile, protože vím, že jsi dobrý člověk. Udělej to a odměním se ti, máš moje slovo."
Zbrojíř stále váhal. "Zákon to nedovoluje."
Král ocelově chladným hlasem řekl: "Máš tady v pokoji fagora. To jsem výslovně zakázal. S výjimkou mého mláděte musí být všichni prvotní ubytovaní v Parku pištců. Za to, že jsi neuposlechl rozkazu, zasloužíš zbičovat - a degradovat."

"Je to můj osobní sluha, pane."
"Dostaneš pro mne SartoriIrvraše, jak jsem tě požádal?"
Fard Fantil zamračeně souhlasil.
Král hodil na postel váček zlata. Byly to peníze, které před dvěma dny získal na tržišti.
"Dobrá. Přestroj se za mnicha. Jdi hned. Toho svého miláčka vezmi s sebou."
Když muž a fagor odešli, JandolAnganol chvíli zůstal stát v temné místnosti a přemýšlel. Oknem viděl YarapRombryova kometu; plála nízko na severní obloze. Pohled na zářivou šmouhu v temné noci v něm probudil vzpomínku na poslední setkání s otcovým gossim a na předpověď, že v Oldorandu se setká s někým, kdo drží v rukou jeho osud. Je to SartoriIrvraš? Celou myslí i odvážným pohledem pátral po jiných možnostech.
Spokojený, že udělal všechno, co v tomto nepřátelském městě udělat šlo, vrátil se do svých komnat, kde se Yuli jako obvykle uvelebil ke spánku přede dveřmi. Když král procházel kolem, pohladil ho.
U postele našel položený tác s vínem a ledem. Sayren Stund chtěl možná svému odjíždějícímu hostu projevit vděk. JandolAnganol se zamračil a vypil sklenici sladkého vína do dna, pak tác i džbán hodil do kouta.
Shodil ze sebe šaty, vlezl do pokrývek a okamžitě usnul. Vždy spal dobře. Té noci však spal hlubším spánkem než obvykle.
Měl hodně zmatených snů. Byl mnoha věcmi a nakonec byl ohňovým bohem, brodil se zlatým ohněm. Ale oheň byl spíš tekutinou než plamenem. Byl ohňovým bohem moře a MyrdemInggala na delfínu plula před ním. Plaval ze všech sil. Moře ho sevřelo.
Nakonec ji dohonil. Pevně ji uchopil. Zlato bylo všude. Ale hrůza, která ho pronásledovala zpoza okrajů snu, se k němu rychle přibližovala.
MyrdemInggala byla jiná, než se domníval. Z jejího těla vyzařovala nesmírná tíha a únava, nemoc. Zápasil s ní a křičel. Zlatý déšť mu padal do úst i do očí. Byla cítit jako -
Vytrhl se ze sna do bdění. Na okamžik se neodvažoval otevřít oči. Ležel v posteli v oldorandském paláci. Něco křečovitě svíral v ruce. Prudce se chvěl.
Téměř proti své vůli oči otevřel. Zůstalo jen zlato ze sna. Skvrny zlata byly na pokrývkách a na hedvábném polštáři. Byly i na něm.
S výkřikem se posadil a odhodil pokrývky. Yuli ležel vedle něho. Hlava mláděte byla odříznuta. Zůstalo jen tělo. Studené tělo. Hustá zlatavá krev už přestala téci a srážela se v kaluži pod tělem i pod králem.
Král se vrhl na holou podlahu, obličejem na dlaždice. Plakal. Vzlyky přicházely z jakéhosi místa uvnitř a roztřásaly celé

jeho zlatem poskvrněné tělo.
Na oldorandském dvoře bylo zvykem, že každého rána v deset hodin se v královské kapli, která byla pod palácem, konala bohoslužba. Na počest hostů král Sayren Stund každý den JandolAnganola vyzval, aby předčítal - což bylo jeho zvykem - z "RayniLayanova testamentu" chovaného ve velké úctě. Dnešního rána, když se zbožní členové královského dvora scházeli, byl vzduch plný šepotů a dohadů. Mnozí pochybovali, že král Borlienu přijde.
Král sešel po schodech ze svých komnat. Znovu a znovu se omýval, pak se oblékl, ne do čarfrulu, ale do tuniky, která mu sahala po kolena, vysokých bot a lehkého pláště. Obličej měl výjimečně bledý. Ruce se mu chvěly. Šel rozvážně, krok za krokem, a násilím se ovládal.
Když sestupoval po schodech, přiběhl k němu královský zbrojíř a hlásil: "Pane, na moje dřívější klepání na tvé dveře nikdo neodpovídal. Odpusť mi. Mám u sebe v pokoji toho vězně, kterého jsi jmenoval, zavřeného ve skříni. Budu ho hlídat, dokud nebude připravená loď. Jenom mně řekni, kdy ho mám propašovat na palubu."
"Plány se mohou měnit, Fard Fantile."
Královo chování i slova zbrojíře vylekala.
"Nejsi nemocný, pane? " zeptal se s vyděšeným pohledem zpod obočí.
"Vrať se do svého pokoje."
Aniž by se otočil, král pokračoval v sestupu do přízemí a pak ještě níž do královské kaple. Byl posledním, kdo vstoupil. Introitus hrál na vrachy a bubny. Když strnule vešel, jako chlapec na chůdách, aby vystoupil do lóže vedle Sayrena Stunda, otočily se k němu oči všech přítomných. Jenom Stund nadále hleděl k oltáři a rychle mrkal, jako by si nebyl vědom ničeho nepatřičného.
Královská lóže stála stranou od ostatních, čelem ke shromáždění. Byla umně zdobena a vyřezávané bočnice pokrývaly stříbrné ornamenty. Vedlo k ní šest schodů. Těsně pod ní byla jednodušší lóže, do které se vcházelo jen po jednom schodu a kde seděla královna Bathkaarnet-ona se svou dcerou.
JandolAnganol, s pohledem upřeným přímo před sebe, zaujal místo vedle druhého krále a bohoslužba začala. Po dlouhém hymnu chválozpěvů na Akhanabu se Sayren Stund otočil a tak, jak to dělával během předchozích dnů, pokynul JandolAnganolovi, aby přečetl část testamentu.
JandolAnganol pomalu sestoupil po šesti schodech, po černých a červených dlaždicích přešel k pulpitu a otočil se čelem ke shromáždění. Rozhostilo se naprosté ticho. Jeho obličej byl bílý jako pergamen.
Postavil se jejich masovému kamennému pohledu. Četl v něm zvědavost, skrývaný posměch, nenávist. Nikde neviděl sympatie, s výjimkou obličeje devítiletého děvčete, které se skrčilo vedle matky. Když na ni upřel zrak, obdarovala ho Pohledem přijetí, stejně jako tehdy, když se setkali poprvé.
Promluvil. Hlas mu zněl překvapivě slabě, ale po nejistém začátku nabral na síle.
"Chtěl bych říci toto - tvoje královská Výsosti a vy všichni urození -musíte mne omluvit, že dnes nebudu číst, ale místo toho využiju příležitosti oslovit vás přímo na tomto svatém místě, kde Všemocný slyší každé slovo a vidí do každého srdce.
Vím, že určitě shlížíš i do vašich srdcí a vidí, kolik mně přejete dobra. Stejně tolik dobra já přeji vám. Moje království je velké a bohaté. Přesto jsem ho opustil a přišel jsem sem téměř sám - téměř sám. Všichni se snažíme zajistit mír pro svůj lid. Dlouho jsem se o to snažil a přede mnou můj otec. Mým životním úkolem je zajistit blahobyt Borlienu. Tak jsem přísahal.
A mám ještě osobnější úkol. Jsem bez toho, po čem touží většina mužů, dokonce i nad povinnost své zemi. Postrádám královnu.
Kámen, který jsem uvedl do pohybu před rokem, se stále valí. Tehdy jsem se rozhodl oženit se s dcerou z rodu Stundů; tento záměr mám v úmyslu uskutečnit."
Odmlčel se, jakoby vystrašen tím, co hodlá říci. Každé oko v kapli se mu upíralo na obličej, aby si v něm přečetlo vepsanou historii jeho života.
"Nejenom v odpověď na to, co Výsost král Sayren Stund udělal, tady prohlašuji, před trůnem toho, kdo je povznesen nad veškerou pozemskou moc, že já - král JandolAnganol z rodu Anganolů - mám v úmyslu sjednotit národy Borlienu a Oldoranda pokrevním svazkem. Mám v úmyslu pojmout co nejdříve za manželku ctěnou a milovanou dceru Jeho Veličenstva, princeznu Miluu Tal Stund. Svatební obřad proběhne, s Akhana-bovou vůlí, v mém hlavním městě Matrassylu, protože je žádoucí, abych odsud dnes odjel."
Mnozí ve shromáždění vyskočili, aby viděli, jaká bude Sayren Stundova reakce na tuto omračující zprávu. Když JandolAnganol domluvil, ztuhli pod jeho mrazivým pohledem jako sochy a v kapli opět zavládlo naprosté ticho.
Sayren Stund pomalu sklouzl ze svého křesla a už nevstal. Scénu narušil výkřik Miluy Tal, která se rychle vzpamatovala z počátečního ohromení a rozběhla se k JandolAnganolovi, aby ho objala.
"Budu stát při tobě," řekla hrdě, "a jako tvoje zákonitá manželka si budu plnit všechny svoje povinnosti."

XX - Jak byl dán průchod spravedlnosti

Vybuchovaly ohňostroje. Shromažďovaly se davy a pily rathel. Ve svatějších částech města zněly modlitby.
Obyvatelé města Oldoranda se radovali ze zprávy o zásnubách JandolAnganola s princeznou Miluou Tal, přestože k radovánkám žádný zvláštní důvod neměli. Sayrenův královský dvůr a církev, která byla jeho pravou rukou, si pohodlně žily na úkor lidu. Příležitostí k radovánkám však bylo málo a lid je vždy dokázal využít.
Když byla princezna Simoda Tal zavražděna, královská rodina si získala všeobecnou soustrast. Takové strašlivé události obvykle přispívaly k emocionálnímu životu lidu.

To, že její mladší sestra je nyní zasnoubená s mužem, který předtím byl zaslíben její mrtvé sestře, znamenalo překvapivý zvrat událostí. Chlípně spekulovali o tom, kdy Milua Tal měla první menses a - jako obvykle -debatovali o sexuálních zvyklostech Madisů. Jsou naprosto promiskuitní nebo výlučně monogamní? Nikdy tuto otázku nevyřešili, třebaže mužské mínění se přiklánělo spíš k první alternativě.
JandolAnganol si získal všeobecnou podporu.
V očích veřejnosti byl skvělým člověkem, ani vyzývavě mladým, ani nechutně starým. Kdysi se oženil a rozvedl s nejkrásnější ženou celého Kampannlatu. Co na tom, že teď se má oženit s děvčetem mladším, než je jeho syn?... Takové dynastické svazky nebyly ničím neobvyklým; a množství dětských prostitutek při Východní bráně a v Uidoku poskytovalo odpověď na jednu více než zřejmou otázku.
Co se fagorů týkalo, obyvatelstvo bylo neutrálnější než palác předpokládal. Jistě, všichni znali historii a věděli o dobách, kdy hordy fagorů srovnaly jejich město se zemí. To však bylo už dávno. Teď už žádné ná-jezdnické hordy bestií neexistovaly. Fagory v Oldorandu vídali zřídkakdy. Lidé se na ně rádi chodili dívat k Parku pištců a přes Valvoral hleděli na První fagorskou gardu. Fagorové se určitým způsobem stali populárními.
Nic z toho nezmírnilo hořkou zášť krále Sayrena Stunda. Protože nikdy nebyl odhodlaným mužem, nechal si ujít příležitost, kdy ještě mohl sňatek zmařit. V duchu proklínal sám sebe i královnu. Bathkaarnet-ona sňatek schvalovala.
Královna byla prostá žena. JandolAnganola měla ráda. "Líbí se mně, jak vypadá," protáhla zpěvavě. Třebaže prvotní neměla v oblibě, rozpoznala v neustálých pogromech nesnášenlivost, která by se snadno mohla obrátit proti jejímu vlastnímu druhu; a vskutku, Madisové nebyli v Oldorandu oblíbení a často se stávali oběťmi násilí. Proto se domnívala, že tento muž, který chrání fagory, bude laskavý i k její jediné zbývající dceři, poloviční Madisce.
Výmluvněji řečeno, Bathkaarnet-ona věděla, že Sayren Stund má už dlouho v úmyslu provdat Miluu Tal za Taynth Indredda, prince z Pannovalu, mnohem staršího a nechutnějšího než JandolAnganol. Neměla Taynth Indredda v lásce a nelíbilo se jí pomyšlení, že milovaná dcera by měla žít v chmurném Pannovalu, pohřbeném pod horami v Quzintu. To nebyl správný úděl pro Madisku nebo dceru Madisky. JandolAnganol a Matrassyl se zdáli být lepší volbou.
Takže se svým pokorným způsobem králi postavila. Byl nucen hledat jiný způsob, jak dát najevo hněv. Ten způsob teď měl na dosah.
Navenek Sayren Stund předstíral dobrou náladu. Nemohl přiznat sebemenší zodpovědnost za zabití Yuliho. Dokonce JandolAnganola pozval na schůzku, kde měli probrat záležitosti týkající se nadcházející svatby. Sešli se v místnosti, kde se ze stropu houpaly zavěšené vějíře, kde rostl vulus v květináčích a na zdech místo oken visely v pannovalském stylu pestré madiské rohože.
Se Sayrenem Stundem tam byla jeho žena a rádce v církevních záležitostech, vysoký zachmuřený muž s obličejem neoholeného sekerníka, který seděl v pozadí, na nikoho se nedíval a nic neříkal.
JandolAnganol se dostavil v uniformě, provázen jedním ze svých kapitánů, srdečným, větrem ošlehaným mužem, který, jak se zdálo, byl z nové diplomatické role poněkud zmatený.
Sayren Stund nalil víno a nabídl JandolAnganolovi pohár.
Ten odmítl.
"Sláva tvých vinic je světová, ale já zjistil, že jsem po tvém vínu ospalý."
Sayren Stund narážku ignoroval a přešel k věci.
"Jsme potěšeni, že se chceš oženit s princeznou Miluou Tal. Určitě si vzpomeneš, že tvým úmyslem bylo pojmout moji zavražděnou dceru za manželku zde v Oldorandu. Proto tě žádáme, abys i tento obřad uspořádal tady, kde ho vykoná samotný svatý C'Sarr, až se dostaví."
"Pane, pochopil jsem to tak, že jsi velmi dychtil po tom, abych dnešního dne odjel."
"To bylo nedorozumění. Doslechli jsme se, že ten tvůj krotký tvor, kterým jsi nás urazil, byl zabit." Při těchto slovech neustále zalétával očima ke svému zasmušilému poradci, jako by u něj hledal podporu. "Uspořádáme pro tebe slavnost jak se sluší a patří, a zajistíme vše potřebné."
"Jsi si jistý, že C'Sarr tu bude do tří dnů?"
"Jeho poslové už jsou tady. Naši zvědové jsou s ním ve styku. Průvod již projel kolem jezera Dorzin. Zítra očekáváme další návštěvníky, jako například prince Taynth Indredda z Pannovalu. Tvůj svatební obřad bude záležitostí historického významu."
JandolAnganol si uvědomoval, že Sayren Stund se tímto jednáním snaží získat čas. Odešel do rohu místnosti, aby se poradil se svým kapitánem. Chtěl z města odjet ihned, než na něj Sayren Stund vymyslí další uskok. K tomu však potřeboval loď a lodi byly majetkem Sayrena Stun-da. Byla tu také další naléhavá záležitost - jak mu kapitán připomněl - SartoriIrvraš, svázaný, s roubíkem v ústech a napolo udušený ve Fard Fantilově skříni.
Znovu se otočil k Sayrenu Stundovi. "Můžeme si být jisti, že svatý C'Sarr bude schopný obřad provést? Je už prastarý, že ano?"
Sayren sevřel rty.
"Stárne, to možná ano. Je starý. Ale rozhodně bych neřekl, že je prastarý. Možná je mu devětatřicet a tenner či dva. Ovšem může mít proti sňatku námitky, založené na faktu, že Borlien nadále poskytuje ochranu fagorům a odmítá uposlechnout žádosti o pogromy. Ohledně tohoto bodu doktríny bych nechtěl být příliš dogmatický; musíme si prostě počkat na úsudek ze svatých úst."
JandolAnganolovy tváře zahořely hněvem.
Chladně pronesl: "Mám důvod domnívat se, že naše milované náboženství - na němž nikdo nelpí víc než já - vzešlo z obyčejného uctívání fagora. To bylo v dobách, kdy jak lidé, tak fagoři žili mnohem primitivně-ji. Třebaže církevní historikové se tuto skutečnost snaží tajit, Všemocný svým vzhledem kdysi velmi připomínal prvotního. Oblíbené podobizny z posledních pár staletí se tuto podobnost snažily zastírat. Přesto je v nich patrná.

Nikdo už si dnes nemyslí, že fagorové jsou všemocní. Ze své osobní zkušenosti vím, jak poslušní umí být, pocítí-li pevnou ruku. Nicméně stěžejním bodem našeho náboženství jsou právě oni. Proto je nelze jen tak pronásledovat; ani podle výnosů církve."
Sayren Stund se ohlédl o pomoc ke svému kněžskému poradci. Ctihodný muž promluvil. Aniž by vzhlédl, dutým hlasem pronesl: "Tento názor bude pro Jeho Svatost C'Sarra - který by řekl, že borlienský král se rouhá proti podobě Akhanaby - nepodstatný."
"Stačí," přerušil ho Sayren Stund. "Je to názor, který nemá význam ani pro jednoho z nás, bratře. C'Sarr tě musí oddat a ty si své názory musíš nechat pro sebe."
Spěšně schůzku ukončili. Jakmile zůstal sám s královnou a svým tmavým poradcem, Sayren Stund si zamnul baculaté ruce a řekl: "Tak, teď bude čekat na C'Sarra. Máme tři dny na to, abychom svatbě zabránili. Potřebujeme SartoriIrvraše. Ubytovna fagorů v Parku pištců byla prohledána a tam není. Musí stále ještě být v paláci. Dáme prohledat královy komnaty - každý kout a skulinku."
Temný poradce si odkašlal. "Je tu ještě záležitost té ženy, Odi Jeseratabhar. Přišla se SartoriIrvrašem. Dnešního rána vyhledala útočiště v příbytku sibornalského velvyslance - protože je v nesnázích - a nahlásila, že její přítel se ztratil. Pochopil jsem to tak, že ta žena je admirál. Moji zvědové hlásili, že se jí dostalo nedobrého přijetí. Velvyslanec by ji mohl označit za zrádkyni. Tou se však zabývat nemusíme - alespoň prozatím."
Sayren Stund se ovíval vějířem a napil se vína. "Poradíme si i bez ní."
"Je tu další věc, která nahrává tobě a na kterou přišli moji církevní bratři," pokračoval kněžský poradce. "Rozvod krále JandolAnganola byl proveden na základě listiny, kterou má stále v držení Alam Esomberr. Třebaže ji král podepsal - a jak se zdá, domnívá se, že jeho rozvod je hotová věc - podle pannovalských církevních zákonů není právoplatný do té doby, dokud se fyzicky nedostane do C'Sarrových rukou. Takže JandolAnganol je momentálně ve stavu prozatímního rozhodnutí o rozvodu."
"A nemůže se tedy oženit znovu?"
"Jakýkoliv sňatek uzavřený dříve, než bude mít rozvod absolutní platnost, by byl nezákonný."
Sayren Stund spráskl ruce a dal se do smíchu. "Výborně. Výborně. Takže ta jeho troufalost mu neprojde!"
"Spojenectví s Borlienem ale potřebujeme," namítla královna nesměle.
Manžel se na ni sotva podíval.
"Moje drahá, potřebujeme podkopat jeho pozici, uvést ho v nemilost a Matrassyl ho odmítne. Naši zvědové přinášejí zprávy o nových a nových vzpourách. Pak přijdu já jako spasitel Borlienu a budu vládnout oběma královstvím, tak jako Oldorando v minulosti vládlo Borlienu. Nemáš žádný smysl pro historii? "
* * *
JandolAnganol si byl dobře vědom obtížnosti své situace. Kdykoliv měl pocit, že mu schází odvaha, vybičoval hněv myšlenkami na Sayren Stundovu zášť. Když se dostatečně vzpamatoval ze šoku - poté, co v ložnici objevil Yuliho bezhlavé tělo -, našel jeho hlavu pohozenou v chodbě. O pár yardů dál ležel lidský strážce, kterého nechal postavit ke dveřím, ubodaný k smrti, s obličejem brutálně rozsekaným mečem. JandolAnganol zvracel. Druhého dne ho stále přepadaly záchvaty nevolnosti. Navzdory horku pociťoval chlad.
Po setkání se Sayrenem Stundem šel přímo k Parku pištců, kde se shromáždil malý dav, aby ho pozdravil. Setkání s fagorskou gardou ho uklidnilo.
S větší péčí než kdykoli předtím si prohlédl jejich příbytky. Fagorští velitelé šli za ním. Jeden z pavilonů, navržený jako dům pro hosty, byl pohodlně zařízený. Nahoře bylo kompletní apartmá.
"To apartmá bude moje," nařídil JandolAnganol.
"Už je tvoje. Žádný člověk v Hrl-Drra Nhdu do něj nevstoupí."
"Ani fagorové."
"Ani fagorové."
"Budete je strážit."
"To je naží povinozzí."
Třebaže věděl o jejich dávných a zdánlivě nevymazatelných vzpomínkách, neviděl žádný důvod k obavám, když prvotní použil staré fagorské jméno pro Oldorando. Byl zvyklý na jejich archaický způsob mluvy.
Když kráčel zpět napříč parkem se čtyřmi fagory, kteří ho provázeli, země se zachvěla. Zemětřesení bylo v Oldorandu častým jevem. Toto bylo druhé, které zažil od svého příchodu. Pohlédl přes náměstí Loylbryden na palác. Přál si, aby přišlo zemětřesení tak silné, aby se celý palác zhroutil. Věděl ale, že dřevěné sloupy podél fasády byly navrženy tak, aby zajišťovaly maximální stabilitu.
Lelkující diváky otřes půdy nijak neznepokojil. Prodavač vaflí se dál jako obvykle zabýval obchodem. JandolAnganola uvnitř zamrazilo a napadlo ho, zda navzdory všemu, co tvrdí moudří mužové, už nepřichází konec světa.
"Kéž by to všechno skončilo," řekl si v duchu.
Pak si vzpomněl na Miluu Tal.
Když se Batalix klonil k západu, do paláce přijeli poslové, aby oznámili, že princ Taynth Indredd z Pannovalu vjíždí do města Východní bránou - dříve, než ho očekávali. JandolAnganolovi a jeho skupině poslali formální pozvánku, aby se zúčastnili uvítací ceremonie na náměstí Loylbryden. Takové pozvání sotva mohl odmítnout.
Lhostejný ke státním záležitostem či válkám, které probíhaly jinde, Taynth Indredd byl na honu v Quzintu a přijel ověnčen loveckými trofejemi. Dostavil se v krytých nosítkách, následován několika klecemi zvířat, která ulovil. Z jedné klece na dav vřeštěli nebo se sklíčeně mračili Jiní. Do kroku živě vyhrávala kapela dvanácti hudebníků a prapory vlály. Byl to působivější příjezd než JandolAnganolův. Taynth Indredd se ani nemusel stavit na tržišti, aby tam usmlouval pár roonů.

Mezi členy princovy družiny byl jeden z mála přátel, které JandolAnganol měl na pannovalském dvoře, Guaddl Ulbobeg. Ulbobeg vypadal vyčerpaně; byl unavený z cesty. Když se zdálo, že oficiální uvítací ceremonie se už mění v prodlouženou pitku, JandolAnganolovi se podařilo se starým mužem promluvit.
"Jsem už příliš slabý na to, abych snášel takové výpravy," vzdychl Guaddl Ulbobeg. Ztišil hlas a dodal: "A mezi námi, Taynth Indredd sám je stále únavnější, tenner po tenneru. Velmi toužím odejít z jeho služeb. Koneckonců je mně šestatřicet a čtvrt roku."
"Proč neodejdeš na odpočinek?"
Guaddl Ulbobeg položil JandolAnganolovi ruku na rameno. Král byl bezděčným přátelstvím tohoto gesta dojat. "S mým místem je spojena diecéze v Praynu. Zapomněl jsi, že jsem biskupem Pannovalské svaté říše, Bůh jí žehnej? Když budu chtít odejít dřív, než mne sami propustí, ztratím to místo a vše, co obnáší... Mimochodem, Taynth Indredd tě nemá zrovna v lásce, takže mně dovol varovat tě."
JandolAnganol se zasmál. "Myslím, že mě nenávidí všichni. Urazil jsem Taynth Indredda něčím?"
"Ach, je všeobecně známo, že náš pompézní přítel Sayren Stund měl v úmyslu dát mu za ženu Miluu Tal, dokud jsi jim do toho nezačal strkat nos ty."
"Ty už to víš?"
"Já vím všechno. Také vím, že teď se půjdu vykoupat a pak spát. V mém věku mně pití už neprospívá."
"Promluvíme si ráno. Vyspi se dobře."
V noci se znovu zachvěla země. Tentokrát tak silně, že to způsobilo poplach. V chudších částech města padaly tašky ze střech a balkony. Ženy s křikem vyběhly do ulic. Otroci rozšířili poplach v paláci.

JandolAnganolovi to vyhovovalo. Pro své účely potřeboval odpoutat jejich pozornost. Jeho kapitáni prozkoumali zadní části paláce a zjistili - jak se dalo očekávat od budovy, která už dlouho nemusí sloužit jako pevnost - že tam je množství východů pro ty, kteří vědí. Některé zřídili obyvatelé paláce pro vlastní pohodlí. Třebaže před palácem stály stráže, zadem mohl uniknout kdokoli. Tak, jak to učinil JandolAnganol.
Rychle se přesvědčil, že nejenom on využívá zmatku. Uličkou, která se táhla kolem severovýchodní strany paláce, přijel povoz tažený šesti hoxnej i. Slezli z něj čtyři statní muži. Jeden podržel vedoucího hoxneje, zatímco ostatní tři odstranili dřevěné mříže z bočních dveří. Otevřeli je doširoka a zavolali na někoho, kdo se skrýval uvnitř vozu. Když se neozvala žádná odpověď, dva muži vlezli dovnitř a s údery a kletbami vytáhli do uličky svázanou postavu. Zajatec měl přes hlavu uvázaný pytel. Když začal sténat příliš hlasitě, umlčeli ho úderem do zad.
Tři hromotlukové beze spěchu odemkli železná dvířka a strčili postavu do přístavku paláce. Dveře se za nimi zabouchly.
JandolAnganol tuto událost sledoval ukryt v sloupové hale. Vedle něho stála křehká postava Miluy Tal. Ze zahrady za zdí, kde stáli, cítili těžkou vůni zaldalu, na který Sayren Stund JandolAnganola upozorňoval před pár dny.
Zřídili si útočiště v Bílém pavilonu v Parku pištců. Tam budou v bezpečí pod ochranou fagorské gardy. Králi se hlavou stále ještě honila scéna, jejímiž svědky se právě stali.
"Myslím, že tvůj otec mne chce dát zabít, než odejdu z Oldoranda."
"To by nebylo to nejhorší, jenomže on je spíš rozhodnutý nějak tě zostudit. Pokusím se zjistit jak, budu-li moci, ale on se na mne teď jen zamračeně dívá. Ach, jak mohou být králové tak nepříjemní? Doufám, že ty takový nebudeš, až uprchneme do Matrassylu. Už se nemohu dočkat, až ho uvidím a až se budu plavit po Valvoralu. Lodi plující po proudu se pohybují fantastickou rychlostí, rychleji než ptáci.
Máte v Borlienu pekubey? Chtěla bych mít nějaké v pokoji, tak jako má matka. Alespoň čtyři pekubey, možná pět - pokud si to můžeš dovolit. Otec říkal, že mne chceš zavraždit a uříznout mi hlavu, abys ses mu pomstil, jenomže já se mu vysmála, vyplázla na něho jazyk - viděl jsi, jak daleko umím vypláznout jazyk? - a řekla: 'Pomstít za co, ty starý hloupý králi?' a to ho přímo rozzuřilo. Myslela jsem, že ho raní mrtvice."
Šťastně dál švitořila a prohlížela si královo apartmá.
JandolAnganol, který nesl v ruce jejich jediné světlo, se k ní obrátil:
"Nemám v úmyslu ublížit ti, Miluo. Věř mi. Každý si o mně myslí, že jsem zlosyn. Jsem v rukou Akhanabových, tak jako jsme všichni. Dokonce ani nemám v úmyslu ublížit tvému otci."
Posadila se na postel a vyhlédla z okna. Ve stínu se rýsoval papoušci tvar jejího obličeje. "Právě to jsem mu řekla, nebo něco v tom smyslu. Byl tak šílený, že mně nechtěl prozradit jednu věc. Znáš SartoriIrvraše?"
"Znám ho moc dobře."
"Už je opět v otcových rukou. Jeho muži ho našli v pokoji toho hrbáče." '
Zavrtěl hlavou. "Ne. Je stále svázaný a s roubíkem v ústech ve skříni. Moji kapitáni ho kvůli bezpečí přivedou sem."
Milua Tal se bublavě zasmála. "Napálil tě, Jene. To je jiný člověk, otrok, kterého tam ve tmě strčili. Skutečného SartoriIrvraše našli tehdy, když všichni šli přivítat toho starého tlustého prince Indredda."
"U strážkyně! Ten člověk mně chce způsobit problémy. Byl to můj kancléř. Co jenom ví?... Miluo, ať se stane cokoliv, postavím se tomu. Musím tomu čelit, týká se to mé cti."
"Ach, zyganky, 'Týká se to mé cti!' Když tohle říkáš, jsi jako můj otec. Neměl bys spíš říct, že šílíš z mé nevinné dětské krásy nebo něco podobného?"
Chytil ji za ruce. "Možná šílím, moje krásná Miluo! Jenomže se ti pokouším říct, že žádný druh šílenství není dobrý, pokud se nemá o co opřít. Musím se vyrovnat s ponížením, přežít ho, nenakazit se jím. Jen tak získám zpátky svou čest. Všichni si mne budou vážit za to, že jsem přežil. Pak bude možné vytvořit mezi mou a tvou zemí spojenecký svazek, po kterém jsem tak dlouho toužil, a já ho vytvořím, společně s tvým otcem nebo kýmkoliv, kdo bude jeho nástupcem."
Zatleskala. "Já budu jeho nástupcem! Pak budeme každý mít jednu celou zemi."
Navzdory napětí a tušení, že na něj čekají další hrůzy, se rozesmál, popadl ji a přitiskl její útlé tělo ke svému.

Země se znovu zachvěla.
"Můžeme tady spolu spát?" zašeptala.
"Ne, to by nebylo správné. Ráno půjdeme navštívit přítele Esom-berra."
"Myslela jsem, že není tvým přítelem."
"Mohu z něj přítele udělat. Je ješitný, ale není ničema."
Otřesy země ustaly. Skončila i noc. Vyšel mocný Freyr, opět skrytý před zraky lidí ve žlutém oparu. Teplota stoupala.

Toho dne bylo v paláci možná spatřit jen pár důležitých osob. Král Sayren Stund oznámil, že neudili audience; ti, kteří při zemětřesení ztratili domov nebo dítě, marně čekali v dusných předpokojích nebo byli posláni pryč. Nebylo vidět ani krále JandolAnganola, ani mladou princeznu.
Následujícího dne osm silných mužů oldorandských stráží JandolAnganola uvěznilo.
Chytili ho, když sestupoval po schodech ze svého pokoje. Vzpíral se jim, ale oni ho zvedli z podlahy a odnesli do vězení. Skopali ho po točitém kamenném schodišti a hodili do žaláře.
Mnoho dlouhých minut ležel na podlaze, těžce oddychoval a byl bez sebe hněvem.
"Yuli, Yuli," opakoval znovu a znovu. "Bylo mně tak zle z toho, co ti provedli, že jsem si vůbec neuvědomil, v jakém nebezpečí jsem já sám... nikdy mě to nenapadlo..."
Po několika minutách ticha nahlas řekl: "Příliš jsem si důvěřoval. To byla chyba. Tolik jsem věřil, že se vždycky dokážu vypořádat s okolnostmi..."
Po další dlouhé chvíli vstal z podlahy a bezmocně se rozhlížel. Prkno u jedné zdi sloužilo jako postel a lavice zároveň. Oknem vysoko ve zdi pronikalo světlo. V jednom rohu byl otvor na tělesnou potřebu. Klesl na lavici a pomyslel na dlouhé věznění svého otce.
Když se mu nálada stále víc zhoršovala, vzpomněl si na Miluu Tal.
"Sayrene Stunde, jestli jí zkřivíš jediný vlásek na hlavě, ty slanže..."
Seděl bez hnutí, celý strnulý. Nakonec se přinutil uvolnit se a opřel se zády o vlhkou zeď cely. S řevem vyskočil a začal přecházet sem a tam mezi zdí a dveřmi.
Přestal až tehdy, když uslyšel šoupání bot, scházejících po schodech. V zámku zarachotil klíč a dovnitř mezi dvěma ozbrojenými strážnými vstoupil černě oděný člen místního kléru. Když se ledabyle uklonil, JandolAnganol v něm poznal Sayren Stundova poradce s obličejem kata jménem Crispan Mornu.
"Podle jakého nečestného zákona jsem já, panovník spřátelené země na návštěvě, vězněn? "
"Přišel jsem tě informovat, že jsi obviněn z vraždy a za tento zločin budeš souzen zítra při úsvitu Batalixu před královským církevním dvorem." Hrobový hlas se odmlčel a pak dodal: "Připrav se."
JandolAnganol se zuřivě vrhl k poradci. "Z vraždy? Z vraždy, vy bando zločinců? Co jste si to na mě zase vymysleli za ničemnost? Jakou vraždu jste na mě hodili? "

Zastavila ho zkřížená kopí.
"Jsi obviněn z vraždy princezny Simody Tal, starší dcery krále Oldoranda Sayrena Stunda," odpověděl kněz.
Opět se uklonil a zmizel.
Král zůstal stát jako přibitý. Nespouštěl zrak ze dveří. Bez mrknutí upíral oči na výplně, jako by si přísahal, že už nikdy nemrkne - až do té doby, než zas bude volný.
Po celou noc se téměř nepohnul. Silná potřeba pohybu, které nyní nemohl vyhovět, v něm zůstala stlačena jako pružina. Udržoval si v hodinách temnoty vzdorovitou ostražitost, připravený zaútočit na kohokoliv, kdo by se odvážil vstoupit do žaláře.
Nepřišel nikdo. Nepřinesli mu jídlo ani vodu. Během noci cítil vzdálené otřesy - tak vzdálené, že to mohly být spíš pulzace tepny než země -a na kameny podlahy padaly spršky prachu z malty ve zdi. Nic jiného. JandolAnganola nenavštívila ani krysa.
Když se do vězeňské cely začalo drát denní světlo, přistoupil ke kamennému korytu. Vylezl na něj a když zaklesl prsty do štěrbiny mezi dvěma kameny, vydlabané předchozími vězni, mohl vyhlédnout nezaskle-ným okénkem ven. Na tváři ucítil vzácný závan čerstvého vzduchu.
Jeho žalář byl před palácem, poblíž nároží dómu, nebo tak to alespoň odhadoval. Viděl z něj přes náměstí Loylbryden. Zorné pole bylo příliš nízko, než aby dohlédl přes vrcholky stromů v parku.
Náměstí bylo liduprázdné. Malý obdélník oblohy, který viděl, byl bez oparu. Batalix vrhal dlouhé stíny přes kočičí hlavy. Po chvíli stíny vybledly a spolu s vycházejícím Freyrem se zdvojily. Pak se ztratily úplně, protože se vrátil opar a teplota začala stoupat.
Přišli dělníci, přinesli s sebou prkna a trámky. Pracovali způsobem pro dělníky typickým: byli připraveni vykonat svou práci, ale nehodlali s ní zbytečně pospíchat. Přesto to netrvalo dlouho a postavili jednoduché lešení.
JandolAnganol slezl, posadil se na lavici, přitiskl si dlaně ke spánkům.
Přišly pro něj stráže. Marně se jim vzpíral. Dali ho do řetězů. Vrčel na ně. Lhostejně ho hnali po kamenných schodech nahoru.
Všechno probíhalo k Sayren Stundově spokojenosti. V nepřetržité enantiodromii, která ovlivňuje chod všech věcí, přetvářejíc je v pravý opak, mohl nyní pokořit muže, který nedávno pokořil jeho. Radostně poskakoval, objímal Bathkaarnet-ji, vrhal spokojené zlomyslné pohledy na svou zavrženou dceru.

"Vidíš, dítě, ten zločinec, kterému ses vrhla kolem krku, bude před všemi označen za vraha." Přistoupil k ní s obludnou škodolibou radostí. "Zítra ti dám jeho mrtvolu, abys ji mohla objímat. Ano, dalších pětadvacet hodin a tvoje panenství

bude před JandolAnganolem navždy bezpečné."
"Proč nepověsíš taky mě, otče, a nezbavíš se všech svých dcer, které ti působí jen starosti?"
V paláci byla zvláštní místnost, která sloužila jako soudní síň. Církev ji vysvětila pro soudní účely. Na zdech visely provazce rozrazilu, šalvěje a pellamantinu - všechny tyto byliny měly uklidňující účinky - aby zmírnily dusivé horko a uvolňovaly do místnosti aromatickou vůni. Dostavilo se mnoho význačných osobností dvora a města, aby na vlastní oči viděly proces. Zdaleka ne všichni přítomní podporovali svého vladaře, jak on se domníval.
Třemi hlavními aktéry dramatu byli král, jeho zachmuřený poradce Crispan Mornu a soudce jménem Kimon Euras, který zastával místo státního soudního archiváře.
Kimon Euras byl tak hubený, že byl celý nachýlený, jako by mu napjatá pokožka ohýbala páteř; byl holohlavý, či přesněji bez jediné viditelné stopy po vlasech, a pleť jeho obličeje měla nasedly odstín připomínající pergameny, které lakotně shromažďoval. Když vystupoval do soudcovské lavice, oděn v černém keedrantu, jenž mu splývал až k lopatkovitým chodidlům, pavouci vzhled jako by zaručoval, že co se milosrdenství týče, bude stejně skoupý.
Když tito vznešení hodnostáři zaujali svá místa, ozval se úder gongu a dva silní strážci přivlekli do síně krále JandolAnganola. Přinutili ho zůstat stát ve středu místnosti, kde na něj všichni dobře viděli.
Protiklad mezi vězněm a svobodnými je patrný v každé soudní síni. Tady byl zřetelnější než obvykle. Královo krátké uvěznění mu stačilo po-špinit jeho tuniku i osobnost. Přesto stál s hlavou vzpřímenou a přejížděl zrakem shromáždění spíš jako dravý pták, který loví slabé, než jako člověk, prosící o milost. Neztratil nic ze vznešenosti, vlastní jeho pohybům i rysům.
Kimon Euras začal roztřeseným hlasem předříkávat dlouhou řeč. V krku se mu nahromadil prastarý prach z dokumentů, které měl v úschově. O něco hlasitěji promluvil tehdy, když přišel ke slovům: "...krutou vraždu naší milované princezny Simody Tal přímo v tomto paláci, bodnutím rohem prvotního. Králi JandolAnganol z Borlienu, jsi obviněn z toho, že jsi strůjcem této vraždy."

JandolAnganol okamžitě vykřikl na protest. Soudní zřízenec do něj zezadu strčil a pronesl: "Vězňům není dovoleno v této soudní síni mluvit. Jakékoliv vyrušování a hodíme tě zpět do cely."
Crispanu Mornuovi se pro tuto příležitost podařilo najít oděv černější než obvykle. Stejnou barvu odrážely jeho čelisti, tváře, oči a když promluvil, také jeho hrdlo.
"Máme v úmyslu dokázat, že vina borlienského krále je zřejmá a že sem přišel s jediným úmyslem - zavraždit také princeznu Miluu Tal a tím ukončit rodovou linii Stundů. Ukážeme vám kopii nástroje, kterým byla princezna Simoda Tal krutě sprovozena ze světa. Také předvedeme skutečného pachatele činu. Vysvětlíme vám, jak tyto faktory nevyhnutelně vedou zde k tomuto vězni jako ke strůjci onoho krutého činu. Přineste dýku."
Přiklusal otrok; přehnaně kladl důraz na spěch a podal mu předmět, o který požádal.
Neschopný dodržet předepsaný postup, Sayren Stund se natáhl a uchopil jej dřív, než to mohl udělat Crispan Mornu.
"Je to roh fagorské bestie. Má dvě ostré hrany a proto si ho nelze splést s rohem žádného jiného zvířete. Odpovídá tvaru rány v hrudi zesnulé princezny. Ubohého milovaného děvčete. Nepokoušíme se předstírat, že toto je zbraň, kterou byla vražda spáchána. Ta se ztratila. Tato se jí pouze podobá, je nově stržená z hlavy fagora.
Chtěl bych soudnímu dvoru připomenout, a on posoudí, zda je tato skutečnost závažná či ne, že vězeň měl za svého oblíbence fagoří mládě. Toto mládě vězeň rouhavě pojmenoval po velkém válečníku a světci našeho národa Yulim. Zda tato urážka byla úmyslná nebo byla učiněna z nevědomosti, to zde nebudeme rozebírat."
"Sayrene Stunde, za svoji bezcitnost zaplatíš," vzkřikl JandolAnganol a dostalo se mu za to silného úderu.
Když nechali dýku z rohu kolovat, zkroucená postava Kimona Eurase se napřímila natolik, aby se mohla zeptat: "Co jiného může obžaloba proti obviněnému předložit jako důkaz?"
"Viděli jste zbraň, podobnou té, jíž byl čin spáchán," oznámil černý hlas Crispana Mornua. "Teď vám ukážeme člověka, který zbraň použil a zabil jí princeznu Simodu Tal."
Do síně napolo přivedli, napolo přinesli vzpouzejícího se chlapce. Přes hlavu měl přehozený pytel a JandolAnganol si okamžitě vzpomněl na vězně, kterého viděl v noci, jak ho vytahovali z dřevěného povozu.
Vězně přivlekli do středu místnosti. Na příkaz mu stáhli pytel z hlavy.

Mladík takto odhalený jako by sestával ze zuřivosti, z rozcuchané hřívy vlasů, do nachová zbarveného obličeje a trhavých pohybů. Když do něj prudce strčili a on místo boje začal skučet, poznal v něm RobaydayAnganola.
"Robo!" vykřikl král a vysloužil si tím úder do ledvin, který ho zlomil vpůli bolestí. Klesl na lavici, zdrcen pohledem na vlastního syna v zajetí - Robu, který se zajetí vždy tak obával.
"Tento mladý člověk byl zadržen zvědy Jeho Veličenstva v přístavním městě Ottassolu v Borlienu," objasnil Crispan Mornu. "Bylo nesmírně obtížné sledovat ho, protože se občas vydával za Madise, přizpůsobil se jejich zvykům a stylu oblékání. Přesto je to člověk. Jmenuje se RobaydayAnganol. Je to syn obviněného a jeho divokost je všeobecně známá."
"Zavraždil jsi zesnulou princeznu Simodu Tal?" otázal se soudce hlasem, který připomínal trhání pergamenu.
Robayday propukl v záchvat nářku. Bylo slyšet, jak říká, že nezabil nikoho, že nikdy předtím v Oldorandu nebyl a že chce, aby ho nechali na pokoji, aby mohl žít svým nuzným životem.
"Nespáchal jsi tu vraždu na popud svého otce?" otázal se Crispan Mornu; každé slovo znělo jako úder sekerou.
"Já svého otce nenávidím! Bojím se ho! Nikdy bych ho neposlechl."
"Proč jsi tedy zavraždil princeznu Simodu Tal?"
"Neudělal jsem to. Neudělal. Jsem nevinný, přísahám."
"Koho jsi zavraždil?"

"Nezavraždil jsem nikoho."
Jako by právě toto byla slova, na která čekal celý život, Crispan Mornu mávl skvrnitou rukou do výše a zvedl nos, dokud mu nezářil ve světle jako naleštěný.
"Slyšeli jste, jak tento mladík tvrdí, že nikoho nezavraždil. Zavoláme svědka, který dokáže, že je lhář. Přiveďte svědka."
Do síně vstoupila mladá žena. Šla bez pout, ale značně rozrušeně, mezi dvěma strážnými. Nařídili jí, aby se postavila pod stupínkem soudce, zatímco všichni přítomní si ji se zájmem prohlíželi. Zraky všech přitahovala její krása a mládí. Byla zářivě nalíčená, tmavé vlasy měla upravené do nádherného účesu. Na sobě měla přiléhavý šagirak, jehož květinový vzor jí zdůrazňoval postavu. Stála s jednou rukou v bok, mírně vzdorovitě, a dařilo se jí vypadat nevinně i svůdně zároveň.
Soudce Kimon Euras vystrčil kupředu alabastrovou lebku a zřejmě byl odměněn pohledem za její výstřih, protože se lidštějším hlasem než doposud otázal: "Jaké je tvé jméno, mladá ženo? "

"AbathVasidol, prosím. Přátelé mi obvykle říkají Abathy," odpověděla jemným hlasem.
"Jsem si jistý, že máš spoustu přátel," poznamenal soudce.
Nedotčený touto proměnou, Crispan Mornu řekl: "Tuto ženu sem také přivedli zvědové Jeho Veličenstva. Nepřišla sem jako vězeň, ale ze svobodné vůle, a bude za svoje úsilí v zájmu pravdy odměněna. Abathy, povíš nám, kdy jsi tohoto mladíka viděla naposledy a za jakých to bylo okolností? "
Abathy si navlhčila rty, které se už tak leskly, a řekla: "Och, pane, bylo to v mém pokoji, v mém malém pokoji v Ottassolu. Byl tam se mnou můj přítel jménem Div. Seděli jsme na posteli, víš, a povídali si spolu. A najednou se objevil tento muž..."
Odmlčela se.
"Pokračuj, děvče."
"Je to tak strašné, pane..."
V soudní síni se rozhostilo napjaté ticho, jako by i byliny na zdech v horku schly. "Nu, pane, tento muž vtrhl dovnitř s dýkou. Naléhal, abych šla s ním, ale já nechtěla. Já takové věci nedělám. Div mi šel na pomoc a tento muž do něj vrazil dýku - nebo to byl roh, víš - a zabil Diva. Bodl ho přímo do břicha."
Opatrně ukázala na svou vlastní břišní krajinu a celý dvůr si mohl vykroutit krk.
"A co se stalo pak?"
"Nu, pane, víš, potom tento muž odvlekl tělo pryč a hodil je do moře."
"To všechno je lež, lživý výmysl!" vykřikl JandolAnganol.
Byla to dívka, kdo mu odpověděl, a byl na ní znát záchvěv hněvu. Už si v soudní síni zvykla a její role se jí začínala zamlouvat.
"Není to lež. Je to pravda. Tento vězeň odvlekl Divovo tělo pryč a hodil je do moře. Zvláštní na tom byla skutečnost, že o pár dní později se tělo vrátilo, obložené ledem, zpět do Ottassolu, protože jsem je viděla v domě mého přítele a ochránce Bardola CaraBansityho - který se pak na čas stal královým kancléřem."
JandolAnganol se přiškrceně usmál a oslovil soudce. "Jak si někdo dokáže vymyslet tak nemožný příběh? "
"Není nemožný a já to mohu dokázat," řekla Abathy odvážně. "Div měl zvláštní šperk, hodinky se třemi pohyblivými číselníky. Ta čísla v nich byla živá. Div je nosil v opasku kolem pasu." Naznačila oblast, kterou měla na mysli, na vlastním těle, a kolektivní krk dvora se opět vykroutil. "Ten samý šperk se objevil u CaraBansityho a ten ho dal Jeho Veličenstvu, které ho pravděpodobně má i teď." Dramaticky ukázala prstem na JandolAnganola.
Král byl zjevně zaskočen a zůstal zticha. Hodinky ležely zapomenuté v kapse jeho tuniky.
Teprve teď si vzpomněl, příliš pozdě, že se hodinek vždycky bál jako cizí věci, věci vědy, které nesmí věřit. Když mu BilišOupin, muž, který tvrdil, že přišel z jiného světa, hodinky nabídl, JandolAnganol je po něm hodil. Záhadným způsobem se k němu později vrátily prostřednictvím deuteroskopa. Navzdory pevnému odhodlání se jich nemohl zbavit.
Teď ho zradily.
Nebyl schopen slova. Sestoupilo na něj zlé kouzlo: vnímal ho, ale nedokázal říct, kdy začalo. Ani veškerá jeho oddanost Akhanabovi ho z moci kouzla nedokázala vysvobodit.
"Chtěl jsem je dát jako svatební dar princezně Milue Tal..." vydechl nakonec slabým hlasem.
V soudní síni vypukla vřava. Lidé pobíhali sem a tam, kněži volali po pořádku. Sayren Stund si zakrýval obličej, aby zamaskoval svůj triumf.
Když byl znovu obnoven pořádek, Crispan Mornu položil Abathy další otázku. "Jsi si jistá, že tento mladý muž, RobaydayAnganol, králův syn, je člověkem, který zavraždil tvého přítele Diva? Viděla jsi ho od té doby znovu?"
"Pane, byl pro mne velkou přítěží. Nechtěl mě nechat na pokoji. Nevím, co bych si počala, kdyby ho tvoji muži nebyli zatkli."
Následovalo krátké ticho, ve kterém všichni uvažovali o tom, co by se takové přitažlivé mladé dámě asi mohlo stát.
"Dovol mi položit ti poslední, poněkud osobní otázku," ozval se znovu Crispan Mornu, který si Abathy měřil mrtvolným pohledem. "Očividně jsi ženou nízkého původu a přesto se zdá, že máš vlivné přátele. V pomluvách se objevilo tvoje jméno v souvislosti s jistým sibornalským velvyslancem. Co na to řekneš? "
"Hanba," ozval se hlas z lavic v síni, ale Abathy klidně odpověděla: "Měla jsem to potěšení znát jednoho sibornalského muže, pane. Mám Sibornalany ráda pro jejich zdvořilé způsoby."
"Děkuji ti, Abathy, tvoje svědectví je neocenitelné," ukončil výslech Crispan Mornu hlasem připomínajícím úsměv jehly. Pak se otočil k soudnímu dvoru a promluvil, až když dívka odešla.
"Předpokládám, že žádný další důkaz nepotřebujete. Tato nevinná mladá dívka nám pověděla vše, co jsme vědět

potřebovali. Lži tohoto muže naopak dokazují, že syn krále Borlienu je vrah. Slyšeli jste, jak provedl vraždu v Ottassolu, pravděpodobně podle otcových pokynů a zřejmě jenom proto, aby dostal nějakou cetku, kterou pak mohl přinést sem. Jeho oblíbenou zbraní je roh fagora; stejnou zbraní zavraždil Simodu Tal. Jeho otec si sem pak mohl přijet, těšit se naší pohostinnosti a předložit zločinecké návrhy týkající se jediné zbývající dcery Jeho Veličenstva. Odhalili jsme spiknutí tak temné, že v dějinách nemá obdoby. Ani trochu neváhám, když žádám - v zájmu královského dvora a celého národa -trest smrti pro oba, otce i syna."
Robaydayova vzpurnost se zhroutila už v okamžiku, kdy do soudní síně vstoupila Abathy. Nevypadal o nic víc než nedospělý spratek, když šeptem prosil: "Nechtě mne jít, prosím. Byl jsem stvořený k životu, ne ke smrti, k životu na nějakém divokém místě, kde vane vítr. Nemám žádné pletky s otcem - to popírám, ani s žádnými dalšími mocnými."
Crispan Mornu se dramaticky otočil a pohlédl na mladíka.
"Ty stále tvrdíš, že jsi Simodu Tal nezavraždil? "
Robayday si olízl rty. "Copak list může zabít? Jsem pouhý list, pane, zmítaný v bouři světa."
"Její Výsost, královna Bathkaarnet-ona, je připravená identifikovat tě jako návštěvníka tohoto paláce. Před nějakou dobou jsi přišel přestrojen za Madise s jediným cílem - vykonat svůj odporný čin. Přeješ si, aby Veličenstvo přišlo do této soudní síně a usvědčilo tě? "
Robayday se začal prudce třást. "Ne."
"Pak je případ prokázán. Tento mladík, nikdo jiný než princ, vstoupil do paláce a - na příkaz svého otce - zavraždil námi milovanou princeznu Simodu Tal."
Všechny oči se obrátily k soudci. Ten upřel zrak k podlaze a připravil se k vynesení rozsudku.
"Rozsudek je následující. Ruka, která spáchala tento odporný zločin, patří synovi. Mysl, která jeho ruku vedla, patří otci. Kde tedy spočívá zdroj viny? Odpověď je jasná -"
Roba zmučeně vykřikl. Ruka mu vylétla vzhůru, jako by chtěl fyzicky zabránit dalším Kimon Eurasovým slovům.
"Lži! Lži! Toto je soudní dvůr lží. Řeknu pravdu, třebaže to bude znamenat můj konec! Přiznávám, že jsem spáchal tu věc na Simodě Tal. Ne proto, že jsem byl ve spojenectví se svým královským otcem. Ach ne, to je nemožné. My dva jsme den a noc. Udělal jsem mu to naschvál.
Tady stojí - obyčejný člověk, ne král! Ano, jenom člověk, zatímco moje matka nadále zůstává královnou královen. Já ve spojenectví s ním? Nezabil bych kvůli němu o nic víc než bych se kvůli němu oženil... Prohlašuji, že tento zlosyn je nevinný. Jestliže mám zemřít vaší špinavou smrtí, tak nechci, aby se říkalo, že jsem zemřel proto, že jsem byl ve spojenectví s ním. Přál bych si, aby mezi námi bylo spojenectví. Proč ale pomáhat člověku, který nikdy nepomohl mně?"
Svíral si hlavu, jako by si ji chtěl utrhnout od těla.
V tichu, které následovalo, Crispan Mornu chladně pravil: "Mohl jsi otci ublížit víc, kdybys mlčel."
Robayday na něj pohlédl chladným, příčetným pohledem: "Je to podstata zla v lidech, ze které mám strach - vidím, že v tobě je ještě zlověstnější než v tom ubožákovi obtíženém korunou Borlienu."
JandolAnganol zvedl oči ke stropu, jako by se chtěl odpoutat od všech pozemských záležitostí. Místo toho však plakal.
Soudce si s potlačovaným vzrušením odkašlal.
"Ve světle tohoto synova doznání samozřejmě vychází najevo, že otec je nevinen. Historie je plná nevděčných synů... Proto pod vedením Akhanaby Všemocného prohlašuji, že otec je volný a syn odsud bude odveden a pověšen za hrdlo, jakmile to bude vyhovovat Jeho Veličenstvu, králi Sayrenu Stundovi."
"Zemřu místo něj a on může nastoupit na můj trůn," navrhl JandolAnganol odhodlaným hlasem.
"Proti rozsudku není odvolání. Rozpouštím soudní dvůr."
Přes šoupám nohou se sálem rozlehl Sayren Stundův hlas.
"Pamatujte na to, že teď se občerstvíme a odpoledne přijde další divadlo, kdy si vyslechneme, co nám chce povědět bývalý kancléř krále JandolAnganola SartoriIrvraš."

XXI - Poprava Akhanaby

Drama v soudní síni a JandolAnganolovo pokořeni sledoval větší počet diváků, než si král uměl představit. Pozornost obyvatel Avernu však nepoutal jen tento příběh, ve kterém král hrál pozoruhodnou roli. Někteří vědci studovali události odehrávající se jinde na planetě, nebo souvislosti, ve kterých byla králova role čistě nahodilá. Skupina vzdělaných žen z rodiny Tan se například zaměřila na původ dlouhotrvajících sporů. Sledovaly několik rozepří, které se táhly dlouhé generace do minulosti, studovaly, jak započaly, jak dlouho trvaly a jak byly nakonec vyřešeny. Jeden z jejich případů se týkal vesnice v severním Borlienu, kterou král projížděl cestou do Oldoranda. Tam se spor původně týkal toho, zda prasata, která patří dvěma sousedům, mohou pít ze stejného potoka. Po potoku už dávno nebylo ani památky, stejně tak po prasatech, a přesto existovaly dvě vesnice připoutané k sobě nenávistí, v nichž se stále mluvilo o vraždění sousedů jako o "zapíchávání vepřů ". Král JandolAnganol tím, že se svými fagory prošel jednou vesnicí a druhou ne, obnovil dlouhodobý svár a jednomu mladíkovi té noci v potyčce zlomili prst.
O tom učené dámy z rodiny Tan doposud nevěděly. Všechny jejich zápisy byly automaticky ukládány k prostudování, zatímco ony se v současné době soustředily na událost, která se přihodila před dvěma sty lety; studovaly videozáznamy incidentu neslušného obnažení, kdy jistý stařec z jedné vesnice byl napaden muži z druhé vesnice. Po této nechutné události o ní kdosi složil nádherný žalo-zpěv, který se stále ještě zpíval při slavnostních příležitostech. Pro učené dámy rodiny Tan byly tyto události stejně živé jako proces s králem - a mnohem důležitější než veškerá

strohost anorganického života.
Jiné skupiny se zabývaly obtížněji pochopitelnými záležitostmi. Zvláštní pozornost věnovaly úpadku fagorů. Způsob, kterým se fagorové pohybovali, pro Helikoňany tak zarážející, na Avernu už chápali přesně. Prvotní zachovávali prastaré vzory chování, které nebylo možné jen tak snadno vymýtit. Byly to vzory dokonalejší, než se dalo předpokládat. Existoval druh "zdomácnělého" fagora, který se podřídil vládě člověka stejně pohotově jako vládě kzahh-na; skrytý před lidskými zraky však existoval mnohem nezávislejší prvotní, který jednotlivá období přežíval tak jako jeho předkové, bral si od života to, co přinášel a žil dál jako svobodný tvor, lidstvem neovlivněný.
Historie Oldoranda jako celku také měla své učence, kteří se nejvíc věnovali právě tomuto procesu. O spletité osudy jednotlivců se však zajímali jen povšechně.
Když se oči Avernu poprvé upřely na Oldorando, nebo Em-bruddok, jak se jmenovalo tehdy, nebylo ničím jiným než místem horkých pramenů na soutoku dvou řek. Kolem pramenů stálo pár nízkých věží ve středu nezměrné ledové pustiny. Dokonce i tehdy, v počátečních letech avernského výzkumu, bylo zřejmé, že je to místo strategicky situované, které má šanci rozrůst se, jakmile se počasí zlepší.
Oldorando nyní skutečně bylo větší a mělo víc obyvatel, než kdokoliv ze šesti rodin viděl kdy předtím. Jako každý živý organismus se rozšiřovalo v příznivém počasí a skomíralo, když se otočilo.
Ovšem co se týkalo lidí na Avernu, pro ty příběh nebyl dál než na samém počátku. Prováděli záznamy, vysílali neustálý proud informací k Zemi; podle předpokladu měly soudobé přenosy dorazit na Zemi v roce 7877. Věděli, že spletitost helikonské biosféry a její reakce na změny v průběhu Velkého roku lze pochopit jedině tehdy, budou-li je intenzivně studovat nejméně po dobu dvou kompletních cyklů.
Učenci mohli vyvozovat závěry, mohli se rozumně dohadovat. Do budoucnosti však neviděli o nic víc než JandolAnganol věděl, co se stane toho odpoledne.
Od té doby, co byla zavražděna jeho starší dcera, neměl Sayren Stund lepší náladu než právě toho dne. Před odpolední událostí, která měla JandolAnganola pokořit ještě víc, Stund pojedl lehký oběd z dorzinských ryb a svolal zasedání vnitřního kruhu své rady, na kterou chtěl učinit dojem vlastní chytrostí.
"Samozřejmě, nikdy jsem neměl v úmyslu pověsit krále JandolAnganola," informoval rádce. "Hrozba popravou posloužila jen tomu, aby ho ponížila, tak jak se to podařilo tomu jeho synovi, na pouhého člověka, nahého a bezbranného. Myslí si, že si může dělat, co chce. To není pravda."

Když domluvil, vstal ministerský předseda, aby před Veličenstvem pronesl řeč díků.
"Obzvlášť si ceníme toho, jak Tvoje Veličenstvo pokořilo panovníka, který si pěstuje fagory a zachází s nimi - nu, téměř jako by byli lidmi. My v Oldorandu nepochybujeme, nesmíme pochybovat o tom, že prvotní nejsou nic víc než zvířata. Mají všechny znaky zvířat. Mluví sice, ale to umí i příti a papoušci.
Na rozdíl od papoušků fagorové jsou pro lidstvo neustálým nepřítelem. Nevíme, odkud pocházejí. Zdá se, že vznikli v posledním Čase chladu. Víme ale - a toto král JandolAnganol neví - že tito hrůzu nahánějící vetřelci musí být smeteni, nejdříve z tváře lidské společnosti, pak z povrchu světa.
Jsme nuceni snášet JandolAnganolovy fagorské bestie v našem parku. Všichni předpokládáme, že po událostech dnešního odpoledne budeme králi Sayrenu Stundovi moci prokázat další vděčnost tím, že se této smečky zvířat i jejich pána zbavíme navždy."
Ozval se všeobecný potlesk. Tleskal i Sayren Stund. Každé slovo v řeči ministra odráželo jeho vlastní myšlenky.
Sayren Stund měl patolízalství rád. Nebyl ovšem hlupák. Nadále potřeboval spojenectví s Borlienem; chtěl zajistit, aby byl Borlien jeho hlavním partnerem. Také doufal, že odpolední představení zapůsobí na národ, se kterým už byl v nerovném spojenectví, totiž na Pannoval. Měl v úmyslu postavit se C'Sarrovu vojenskému a církevnímu monopolu tím, že přijde s ohromující filozofií, důležitou pro pannovalský boj proti rase prvotních. Po rozmluvě se SartoriIrvrašem pochopil, že tento učenec mu může nabídnout přesně takovou filozofii, jakou potřeboval.
Uzavřel se SartoriIrvrašem obchod. Výměnou za odpolední projev a zničení autority JandolAnganola si SartoriIrvraš mohl navzdory námitkám Sibornalanů odvést Odi Jeseratabhar ze sibornalského velvyslanectví. Král SartoriIrvrašovi a Odi slíbil bezpečí u svého dvora, kde mohou v klidu žít a pracovat. S dohodou nadšeně souhlasily obě strany.
Žár rána zmohl mnohé z těch, kdo navštívili dvůr; zprávy přicházející do paláce hovořily o stovkách srdečních kolapsů ve městě. Odpolední kratochvíle se proto měla konat v královských zahradách, kde proudy vody smáčely listoví a mezi stromy byla natažena řídká tkanina, která vytvářela příjemný stín.
Jakmile se shromáždili významní členové dvora a církve, přišel sám Sayren Stund; vedl královnu za rámě. Jejich dcera kráčela za nimi. Napínal zrak a rozhlížel se, jestli někde uvidí JandolAnganola. Milua Tal ho spatřila první a rozběhla se k němu přes trávník. Stál pod stromem, spolu se svým královským zbrojířem a dvěma kapitány.
"Ten chlapík má odvahu, to se musí nechat," zamumlal si Sayren Stund. Nechal doručit JandolAnganolovi vyumělkovaný dopis, ve kterém se mu omluvil za to, že ho dal nezákonně uvěznit, a ospravedlňoval své chování tím, že důkazy přece tak přesvědčivě hovořily proti němu. Nevěděl, že Bathkaarnet-ona JandolAnganolovi poslala jednodušší vzkaz, ve kterém vyjádřila svou bolest nad celou záležitostí a označila manžela za "škrtiče lásky".
Když se Veličenstvo pohodlně usadilo na trůně, ozval se úder gongu a objevil se Crispan Mornu, jako vždy oblečený v černém. Státní archivář Kimon Euras byl beze všech pochyb ranním výkonem tak vyčerpán, že nebyl schopen odpoledne pokračovat. Crispan Mornu ho měl zastupovat.
Sestoupil z pódia umístěného ve středu trávníku, uklonil se králi a královně a promluvil hlasem, který měl stejnou příchuť - jak kdysi poznamenal jakýsi dvorní vtipálek - jako sexuální život veřejného kata.
"Dnešního odpoledne pro vás máme výjimečně příjemné překvapení. Budeme přítomni pokroku historie a přírodní filozofie. My, současná generace osvícených lidí, jsme nakonec pochopili, jak je historie našich kultur periodická.

Příčinou je 1825 Malých let Velkého roku a ne neustálé války, jak tvrdí liché řeči. Velký rok zahrnuje období nesmírného žáru a několik století kruté zimy. Jsou to tresty Všemocného za hříšnost lidstva. Protože chlad trvá tak dlouho, je pro lidstvo obtížné zůstat civilizovaným.
Jsme tady proto, abychom vyslechli někoho, komu se podařilo prohlédnout skrze ony průrvy v historii, aby nám přinesl zprávy o událostech, které se staly daleko v minulosti, ale naléhavě se týkají současnosti, především pak našeho vztahu ke zvířatům, která na nás Všemocný za trest seslal, k fagorům.
Prosím vás všechny urozené, abyste nyní bedlivě naslouchali učenému mistru SartoriIrvrašovi."
Nad trávníkem se rozlehlo vlažně zdvořilé tleskání. Povětšině dávali přednost spíš hudbě a oplzlým povídačkám než intelektuálním snahám.
Když potlesk odezněl, předstoupil SartoriIrvraš. Třebaže si známým způsobem popotahoval kníry a pokradmu se rozhlížel napravo i nalevo, nevypadal nervózně. Po boku mu kráčela Odi Jeseratabhar v květovaném šagiraku. Už se zotavila ze zranění, které jí způsobily assatassi, nesla se obezřetně a v pohledu, jímž obhlížela shromáždění, zůstalo mnoho z její uskutské povýšenosti. Když pohlédla na SartoriIrvraše, výraz jí zjemněl.

SartoriIrvraš měl na hlavě plátěnou pokrývku, jíž halil holohlavost. Přinesl s sebou pár knih, které předtím, než promluvil, opatrně položil na stolek. Důstojný klid, s nímž začal, neprozrazoval nic o zděšení, které hodlal rozšířit.
"Jsem vděčný Jeho Veličenstvu, králi Sayrenu Stundovi, za to, že mně poskytl útočiště u oldorandského dvora. Ve svém dlouhém životě jsem byl zasažen mnoha ranami osudu a dokonce i tady, dokonce i tady jsem byl pronásledován těmi, kdo jsou nepřáteli vědomostí. Příliš často jsou ti, kteří nenávidí vědění, těmi, na které bychom nejvíce měli spoléhat, že je budou šířit.
Mnoho let jsem sloužil jako kancléř králi VarpalAnganolovi a později jeho synovi, který se opovažuje být zde přítomen, navzdory dnešnímu střetnutí se spravedlností. Byl to král, kdo mne nespravedlivě zprostil úřadu. Během let pobytu v Matrassylu jsem pracoval na přehledu našeho světa, nazvaném 'Abeceda historie a přírody', ve kterém jsem se snažil oddělit od sebe mýty a skutečnost. A právě o tomto tématu budu teď hovořit.
Nu, byl jsem tedy propuštěn, všechny moje papíry s poznámkami byly nemilosrdně spáleny a moje životní práce byla zničena. Vědomosti, které nosím v hlavě, jsou však nezničitelné. S nimi a se zkušenostmi, které jsem od té doby získal, obzvlášť za přispění ženy po mém boku, Odi Jeseratabhar, kněze-válečníka admirála sibornalské flotily, jsem došel k pochopení toho, co dříve bylo i pro mě tajemstvím.
Jedním tajemstvím především. Kosmologickým, a to takovým, které se týká našeho každodenního života. Vydržte to se mnou, třebaže je horko, protože budu tak stručný, jak je to jen možné, třebaže o mně často říkají, že stručnost nemívám ve zvyku."
Zasmál se a rozhlédl se kolem. Všude viděl pozornost, ať skutečnou či předstíranou. Takto povzbuzen, pustil se do rozebírání svého argumentu.
"Doufám, že tím, co hodlám říct, nikoho neurazím. Mluvím ve víře, že lidé nadevše milují pravdu.
Natolik se zabýváme svými lidskými starostmi, že se zřídkakdy všímáme velkých věcí naší planety. Je úchvatnější, než bychom si mohli myslet. Překypuje životem. V kterémkoliv ročním období, okřídlený a na nohou, všude je život, od pólu k pólu. Přes rozlehlý kontinent Sibornal bezstarostně pádí nekonečná stáda flambregů. Každé stádo čítá miliony zvířat. Takový pohled je nezapomenutelný. Odkud se ta zvířata vzala? Jak dlouho jsou tady? Na tyto otázky neznáme odpovědi. Jenom na ty tvory můžeme hledět, oněmělí bázní.

Tajemství minulosti by mohla být odemčena jen tehdy, kdybychom skoncovali s válkami a kdyby všichni králové oplývali moudrostí Sayrena Stunda."
Uklonil se oldorandskému králi; ten se na něj v odpověď usmál, nevěda, co má následovat. Ozvalo se pár tlesknutí.
"Když život u matrassylského dvora byl ještě poklidný, dostávalo se mně cti těšit se ze společnosti královny MyrdemInggaly, poddanými zvané královna královen - samozřejmě jenom proto, že neznají královnu Bathkaarnet-ji - a její dcery TatromanAdaly. Tatro měla knihu pohádkových příběhů, ze které jsem jí čítával. Třebaže všechny moje papíry dal král spálit, jak už jsem podotkl, pohádky princezny Tatro zničeny nebyly, dokonce ani tehdy, když ji její krutý otec vykázal na pobřeží. Zde mám tuto knihu."
V tom okamžiku Odi zvedla knihu významně do výše a držela ji tak, aby ji všichni viděli.
"V té pohádkové knize princezny Tatro je příběh s názvem 'O stříbrném oku'. Mnohokrát jsem jej četl, aniž bych chápal jeho vnitřní význam. Teprve během svých cest jsem dokázal pochopit jeho výmluvnou pravdivost. Možná proto, že stáda flambregů mně silně připomněla primitivní prvotní."
Až do tohoto bodu SartoriIrvrašova řeč, prosta obvyklé nezáživnosti a planého vědátorství, poutala jen vlažnou pozornost obecenstva. Mnozí z diváků usazených na trávníku byli organizátory pogromů a měli vrozenou nenávist vůči fagorům; při slově "prvotní" projevili zájem.
"V příběhu o stříbrném oku je jeden prvotní.
Tím prvotním je gilota. Je poradcem krále v mytické zemi Ponptu. Nu, vlastně ne v mytické: Ponpt, nyní zvaný Ponipot, stále existuje západně od Bariér. Tato gilota je králi nadřazena a poskytuje mu moudrost, díky které vládne. Je na ní závislý jako syn na matce. Na konci příběhu král gilotu zabije.
Stříbrné oko samotné je těleso podobné slunci, ale je stříbrné a září pouze v noci. Jako blízká hvězda, bez tepla. Když král gilotu zabije, stříbrné oko odpluje pryč a zmizí navždy.
Co to znamená? ptal jsem se sám sebe. Jaký je smysl tohoto příběhu?"
Naklonil se nad pódiem, nahrbil ramena a prstem ukázal na obecenstvo, celý nedočkavý povědět jim pravdu.
"Klíč k řešení přišel tehdy, když jsem se plavil na uskutské lodi. Plavidlo stálo v bezvětří v Kadmerských úžinách. Odi,

tato žena zde, a já jsme se vylodili na ostrově Gleeat, kde se nám podařilou zajmout divokou gilotu s černou srstí. Samice rasy prvotních mají, jako předehru k cyklu páření, kdy přicházejí do období pohlavní roztouženosti, jednodenní výtok z dělohy. Kvůli předsudkům vůči tomuto druhu jsem neměl žádné znalosti rodného, ba dokonce ani hurdhuštiny, ale zjistil jsem, že výraz giloty pro její období je 'tennhrr'. To byl ten klíč! Odpusťte mi, jestliže se vám toto téma zdá příliš nechutné k rozebírání.
Ve svých studiích - všech zničených velkým králem JandolAnganolem - jsem zaznamenal, že dokonce i fagorové mají jednu či dvě legendy. Stěží by se dalo očekávat, že budou dávat smysl. Především je tu legenda, která praví, že Helikonie kdysi měla sesterské těleso, které kolem ní obíhalo, přesně tak jako Batalix krouží kolem Freyru. Toto sesterské těleso bylo 'odvanuto pryč', když přišel Freyr a zrodilo se lidstvo. Tak praví legenda. Jméno toho zmizelého tělesa v rodném je T'Sehn-Hrr.
Položil jsem si otázku, proč by 'tennhrr' a 'T'Sehn-Hrr' měly ve skutečnosti být jedním slovem?
Tennhrr se u gilot vyskytuje desetkrát v období Malého roku - každých šest týdnů. Proto můžeme předpokládat, že toto nebeské oko či měsíc sloužilo jako spouštěcí mechanismus jejich periody. Znamená to, že měsíc 'T'Sehn-Hrr', za předpokladu, že skutečně existoval, obíhal kolem Helikonie pouze jednou za šest týdnů? Jak se přesvědčit o pravdivosti něčeho, co se stalo tak dávno a o čem v historii lidstva neexistují žádné zápisy?
Odpověď leží v příběhu princezny Tatro.
Ten příběh praví, že stříbrné oko na obloze se otevíralo a zavíralo. Možná to znamená, že se zvětšovalo nebo zmenšovalo se vzdáleností, stejně jako Freyr. Naplno se otevřelo desetkrát do roka. Tak tomu bylo. Opět tu máme desetkrát. Skládanka do sebe zapadá.
Chápete ten nezvratný závěr, ke kterému jsem přišel? "
Když se rozhlížel po obecenstvu, SartoriIrvraš viděl, že mnozí vskutku nechápou. Zdvořile čekali na vysvětlení. Slyšel svůj vlastní hlas, jak zesílil, jak přímo křičí.
"Tento náš svět měl kdysi měsíc, stříbrný měsíc, který se ztratil v čase nějakého nepokoje na nebesích. Odplul, ztratil se, zatím nevíme jak. Ten měsíc se nazýval T'Sehn-Hrr - a T'Sehn-Hrr je fagorské jméno."
Když to v obecenstvu zašumělo, pohlédl do poznámek a prohodil pár slov s Odi. Drsným tónem začal znovu.
"Proč by měl měsíc mít jen 'prvotní' jméno? Proč neexistují žádné lidské zápisy o tom chybějícím tělese? Odpověď nás vede do změti a nepříjemností pradávných dob.

Když jsem se rozhlížel po vysvětlení, našel jsem ten ztracený měsíc. Ne na obloze, ale září přímo z naší každodenní řeči. Protože jak je rozdělen náš kalendář? Na osm dnů týdne, šest týdnů tenneru, deset tennerů roku, který trvá čtyři sta osmdesát dní... Nikdy jsme se nad ním nezamýšleli. Nikdy nás nenapadlo, proč se tenneru říká tenner. Proto, že je jich deset do roka.
To však ještě není celá pravda. Naše slovo 'tenner' připomíná časy, kdy stříbrné oko na obloze bylo otevřené a měsíc byl v úplňku. Je tomu tak proto, že lidstvo přejalo fagorské slovo 'tennhrr'. 'Tenner' je 'tennhrr' a to je'T'Sehn-Hrr'."
Hukot v davu zesílil. Sayren Stund se zjevně cítil nepříjemně. SartoriIrvraš však zvedl nad hlavu knihu princezny Tatro a požádal o klid. Byl tak unesen, že přehlédl past, která se před ním otevírala.
"Slyšte celý závěr, přátelé. Tady mezi vámi stojí král JandolAnganol a ten také musí slyšet pravdu ten, který tak dlouho nechal ty nechutné tvory množit se na jeho území."
JandolAnganol teď ale nikoho nezajímal. Jejich hněvivé obličeje byly otočené k SartoriIrvrašovi.
"Závěr je jasný, nezvratný. Rasa prvotních, které vděčíme po dlouhé věky za mnohé z našich lidských strastí, není rasou nově příchozích, jako jsou například Driati. Je to prastará rasa. Kdysi osídlovala celou Helikonii, stejně jako flambregové teď okupují obtočnové oblasti.
Fagorové se nevynořili během poslední Zimy Weyru, jak jí říkají Sibornalané. Ne. Tento názor vznikl z nevědomosti. Pravdu nám prozrazuje skutečný příběh, pohádkový příběh. Fagorové tu byli dávno před lidmi.
Byli na Helikonii ještě předtím, než se objevil Freyr - možná dávno předtím. Lidé přišli až později. Byli na fagorech závislí, naučili se jejich řeč a stále používají fagorská slova. 'Khmir' je starým fagorským výrazem pro 'chtíč'. Dokonce i 'Helikonie' je dávným fagorským slovem."
JandolAnganol konečně našel hlas. SartoriIrvrašova řeč byla takovou urážkou jeho náboženského cítění, že stál jako opařený, s ústy otevřenými, a spíš připomínal rybu než orla.
"Lži, rouhání, kacířství!" vykřikl. Slovo rouhání se začalo ozývat i z jiných hrdel. Sayren Stund však nařídil strážím, ať se postarají o to, aby JandolAnganol nevyrušoval. Přiblížili se k němu statní muži - jen aby narazili na JandolAnganolovy kapitány s tasenými meči. Vypukla bitka.
SartoriIrvraš zvýšil hlas.
"Nu, tady vidíš svou slávu zničenou pravdou. Fagorové tu byli před lidmi. Fagorové byli vládnoucí rasou našeho světa a pravděpodobně s našimi předky zacházeli jako se zvířaty, dokud jsme proti nim nepovstali," "Vyslechněme si ho. Kdo se opovažuje tvrdit, že ten muž nemá pravdu? " vykřikla královna Bathkaarnet-ona. Její manžel ji uhodil přes ústa. Hluk v obecenstvu narůstal. Lidé vstávali a křičeli nebo si klekali a modlili se. Na scénu přiběhly další stráže, zatímco některé dvorní dámy se pokoušely utéct. Kolem JandolAnganola se rozpoutal boj. Na SartoriIrvraše dopadl první kámen. Ohánějte se hrozivě pěstí, pokračoval v řeči.
V davu dvořanů, vyburcovaném k zuřivosti, byl přinejmenším jeden nevzrušený pozorovatel, vyslanec Alam Esomberr. Byl tomu lidskému dramatu vzdálený. Neschopen nechat se hluboce unést událostmi, mohl se bavit jejich následky.
Ti na Zemi, vzdálení v čase a prostoru, pozorovali scénu na trávníku krále Sayrena Stunda s menší lhostejností. Věděli, že SartoriIrvraš měl v podstatě pravdu, přestože některé podrobnosti nebyly přesné. Věděli také, že lidé nemají nadevše rádi pravdu, jak SartoriIrvraš tvrdil. Za pravdu se neustále musí bojovat, protože se neustále ztrácí. Pravda může

odplout stejně jako stříbrné oko na obloze a nikdo ji už nikdy nespatří.
Když T'Sehn-Hrr odplul, žádná lidská bytost toho nebyla svědkem. Kosmologové na Avernu a na Zemi tu událost rekonstruovali a domnívali se, že ji chápou. Ve velkém kosmickém vření, které se zmocnilo systému před osmi miliony pozemskými lety, gravitační síly hvězdy nyní zvané Freyr o hmotnosti 14,8 krát větší, než je hmotnost Slunce, odmrštily T'Sehn-Hrr z oběžné dráhy Helikonie.
Propočty naznačovaly, že T'Sehn-Hrr měl poloměr 1252 kilometrů oproti 7723 kilometrům Helikonie. Zda byl na satelitu život, tím si nebyli jisti.
Jisté však bylo, že události té epochy byly tak blízko katastrofě, že navždy zůstaly vryty do eotemporálních myslí fagorů. Obloha se zřítila a žádný z nich na to nikdy nezapomněl.
Pro mysl lidí byl mnohem působivější způsob, kterým život na Helikonii přežil dokonce i ztrátu svého měsíce, jakož i kosmologické události, které tuto ztrátu způsobily.
"Ano, vím. Možná to zní jako svatokrádež a já se za to omlouvám," křičel SartoriIrvraš, když k němu Odi přistoupila blíž a hluk narůstal. "To, co je pravda, by mělo být řečeno - a vyslyšeno. Fagorové kdysi byli dominantní rasou a budou jí znovu, pokud jim dovolíme žít. Věřte mi, experimenty, které jsem prováděl, dokázaly, že jsme kdysi byli zvířaty. Genetické odlišnosti daly lidstvu vzniknout z Jiných - z Jiných, kteří před těmito událostmi byli domácími zvířaty, prvotních. Lidstvo se vyvinulo z Jiných, stejně jako se fagorové vyvinuli z flambregů. A tak, jako se fagorové vyvinuli z flambregů, mohou jednoho dne opět pokrýt celou zemi. Stále čekají, divocí, se svými kaidawy, ukrytí ve Vysokém Nktryhku, aby sestoupili a pomstili se. Smetou vás ze světa. Varuju vás. Zesilte pogromy. Prvotní musí být vyhubeni v létě, kdy je lidstvo silné. Až přijde zima, divocí kaidawové se vrátí!
Moje poslední slovo: nesmíme plýtvat energií tím, že bojujeme proti sobě navzájem. Měli bychom bojovat proti našemu staršímu nepříteli -a proti lidem, kteří jej chrání!"
Ale lidé už bojovali proti sobě navzájem. Nejzbožnější z posluchačů byli většinou takoví, kteří - tak jako Crispan Mornu - nejvíc podporovali pogromy. A najednou si mezi ně přijde cizinec, který uráží jejich nejhlubší náboženské principy a zároveň v nich burcuje násilnické pudy. Prvního, kdo hodil kamenem, napadl soused, který seděl vedle něho. Za chvíli létaly kameny nad celou zahradou. Brzy do masa zajela první dýka. Zeny křičely. Hněv a strach vzrůstaly a za chvíli už se rvali všichni. Baldachýn se zhroutil.
Když Alam Esomberr v tichosti odcházel z místa děje, na trávníku paláce se odehrávala válka v malém.
Hlavní původce vřavy se zděšeně rozhlížel. Bylo k nevíře, jak lidé reagují na vědění. Svatí idioti! Vržený kámen ho zasáhl do úst a SartoriIrvraš padl k zemi.
Odi Jeseratabhar se s výkřikem vrhla na jeho tělo a pokoušela se ho chránit před dalšími kameny.
Odtrhla ji skupina mladých mnichů. Odehnali ji a pak začali do bývalého kancléře, který ležel tváří k zemi, kopat a bít ho. Alespoň oni odmítali slyšet jméno Akhanaby poskvrněné.
Crispan Mornu, veden obavami, že se mu události začínají vymykat z rukou, vykročil a zvedl ruce, otvíraje černá křídla svého keedrantu. Rozřízlo je ostří meče. Odi se otočila a prchala; za cíp oděvu ji uchopila žena, kolem které běžela, a za okamžik už bojovala i ona o život v klubku rozzuřených dvorních dam.
Křik rostl. Povyk, který ještě před hodinou nebyl myslitelný, se brzy rozšíří do města. Ve skutečnosti to byli mnichové, kdo ho šířil. Zanedlouho vyšli poskvrnění krví z paláce, nad hlavami nesli zohavené mrtvoly SartoriIrvraše a jeho sibornalské družky a za pochodu křičeli: "Kacířství je mrtvé. Ať žije Akhanaba!"
Po potyčce v zahradě se všichni vyhrnuli do ulic a tam následovaly další rvačky, zatímco mnichové s mrtvými těly pokračovali ulicí Wozen, až je nakonec hodili psům. Pak se rozhostilo hrozivé ticho. Dokonce i První fagorská v parku jako by vyčkávala.
Sayren Stundův plán ošklivě selhal.
SartoriIrvraš měl pouze v úmyslu pomstít se svému bývalému pánovi a přičinit se o to, aby První fagorská byla vyvražděna. To bylo jeho vědomým cílem. Ovšem láska k vědění pro vědění samotné a nenávist k nevědomým lidem jej zradily. Nedokázal pochopit své obecenstvo. V důsledku toho byla náboženská víra uvržena do děsivé krize - a to den před příjezdem imperátora Svatého Pannovalu, velkého C'Sarra Kilandara IX, který měl přijet do Oldoranda, aby ve jménu Akhanabově požehnal věřícím.
Ta nejživější slova pocházejí od mrtvých učedníků. Mnichové nerozumně šířili SartoriIrvrašovy rouhačské řeči. Ty ovšem našly připravenou půdu, v níž mohly růst. Během několika dní se mniši sami stali terčem útoku.
To, co dohnalo lid k takové zuřivosti, byl ten aspekt jeho odhalení, vůči kterému byl SartoriIrvraš slepý. Posluchači si vytvořili spojitost skrze víru, které SartoriIrvraš se svými omezenými sympatiemi nebyl schopen.
Pochopili, že řeči tak dlouho církví potlačované jim teď byly odhaleny v celé nahotě. Všechna moudrost světa existovala odevždy. Akhanaba byl fagor - a oni sami a jejich otcové před nimi strávili život uctíváním prvotního. Modlili se ke zvířeti, které nyní pronásledovali. "Proto se mne neptejte, zda jsem člověk nebo zvíře nebo kámen," stálo ve svatých knihách. Nyní ta pohodlná zástěrka spadla před banálním faktem. Povaha jejich boha, kterým se vychloubali, boha, který držel pohromadě jejich politický systém, byla prvotní.
Co by teď měli zavrhnout, aby své životy učinili snesitelnějšími? Pravdu, již nešlo přijmout? Nebo zprofanovanou církev?
Dokonce i služebnictvo v paláci zanedbávalo povinnosti a jeden druhého se ptali: "Jsme otroky otroků?" Pánů se zmocnila duchovní krize. Považovali za samozřejmost, že jsou vládci světa. Planeta se najednou stala docela jiným místem - místem, kde oni byli nově příchozími a ještě k tomu podřízenými.
Probíhaly vzrušené debaty. Mnozí z věřících SartoriIrvrašovy hypotézy naprosto odmítli jako snůšku lží. Ale jako v každé takové situaci se vyskytli i takoví, kteří je podpořili a přispěli k nim, ba dokonce tvrdili, že oni pravdu znali po celou dobu. Divoká bouře sílila.

Sayren Stund se o víru zajímal jen z praktických důvodů, pro něj nebyla živou věcí jako pro JandolAnganola. Zajímal se o ni pouze jako o olej, který mu usnadňoval vládu. Najednou bylo všechno v sázce.
Nešťastný oldorandský král strávil zbytek odpoledne zavřený v komnatách své ženy. Kolem hlavy mu švitořili příti. Každou chvíli posílal Bathkaarnet-ji ven, aby se pokusila zjistit, kde by mohla být Milua Tal, nebo přijímal posly, kteří přinášeli zvěsti o vydrancovaných krámech a o bitce, která se rozpoutala v jednom z nejstarších klášterů.
"Nemáme žádné vojáky," naříkal Sayren Stund.
"A žádnou víru," dodala manželka poněkud samolibě. "Abys udržel pořádek v tomto strašném městě, potřebuješ obojí."
"Předpokládám, že JandolAnganol uprchl, aby se zachránil před zabitím. Měl tady zůstat na synovu popravu."
Ta myšlenka jej povzbudila. Až do chvíle, než se k večeru dostavil Crispan Mornu. Jeho vzhled prozrazoval nesmírnou a pro něho dosud neznámou slabost. Uklonil se Veličenstvu a řekl: "Pokud zmatenou situaci odhaduji správně, Výsosti, centrum pozornosti se přesunulo od JandolAnganola na víru samotnou. Musíme doufat, že na tu troufalou řeč z dnešního odpoledne lidé brzy zapomenou. Nedokáží o sobě dlouho smýšlet jako o otrocích fagorských oblud.
Je načase postarat se o to, aby byl JandolAnganol ze středu naší pozornosti odstraněn navždy. Podle církevních zákonů není rozvedený a dnes ráno jsme odhalili, co se skrývá pod tou jeho domýšlivostí. Je nám k ničemu.
Proto bychom ho měli odstranit z města ještě předtím, než bude mít možnost promluvit se svatým C'Sarrem - možná prostřednictvím vyslance Esomberra nebo Ulbobega. C'Sarr bude postaven před záležitost většího významu, před problém duchovní krize. Také otázka sňatku tvojí dcery by mohla být vyřešena, samozřejmě za účasti vhodných stran."
"Ach ano, já vím, na co narážíš, Crispane," zašveholila Bathkaarnet-ona. Mornu nepřímo panovníkovi připomínal, že by měl Miluu Tal urychleně provdat za prince Taynth Indredda z Pannovalu; tím by mohl nastolit silnější vládu náboženství v Oldorandu.
Crispan Mornu na sobě ani v nejmenším nedal znát, že slyšel královninu poznámku.
"Co uděláš, Veličenstvo?"
"Ach, skutečně. Myslím, že se půjdu vykoupat..."

Crispan Mornu vytáhl ze záhybů černého oděvu obálku.
"Zprávy z Matrassylu z tohoto týdne naznačují, že některé události by se brzy mohly dostat do rozhodujícího stadia. Unddreid Kladivo, metla Mordriatu, zemřel při pádu z hoxneje v jedné potyčce. Zatímco ohrožoval Borlien, ve městě bylo dosaženo určité jednoty. Ted, s Unddreidem mrtvým a JandolAnganolem nepřítomným..." Nedořekl větu a ostře se usmál. "Nabídni JandolAnganolovi rychlou loď, Veličenstvo - pokud to bude zapotřebí, tak i dvě - aby se svou fagorskou gardou odplul tak rychle, jak jen to bude možné. Snad tvou nabídku přijme. Naléhej na něho, že tu máme situaci, kterou nedokážeme zvládnout, a že jeho milovaná zvířata musí okamžitě pryč, nebo budou povražděna. Vychloubá se, že se dokáže vypořádat s okolnostmi. Uvidíme, jak mu to půjde."
Sayren Stund si mnul čelo a přemýšlel.
"JandolAnganol tuto radu nikdy ode mne nepřijme. Ať mu to vyloží jeho přátelé."
"Jeho přátelé?"
"Ano, ano, jeho pannovalští přátelé. Alam Esomberr a ten nicotný Guaddl Ulbobeg. Dej je zavolat, zatímco já si dopřeju příjemnou vášnivou koupel." Obrátil se k manželce a zeptal se jí: "Přeješ si přijít, drahá, a pokochat se tím vzrušujícím pohledem?"
Davy se daly do pohybu. Jejich shromažďování viděli i obyvatelé Avernu. Oldorando bylo plné flákačů. Rozbroje byly vždycky vítané. Vyšli z hospod, kde se dosud neškodně povalovali. Zamkli své krámky a popadli klacky. Vstali ze schodišť chrámů, kde žebrali. Motali se kolem útulků, ubytoven a svatých míst, aby se podíleli na čemkoliv, co se kde dělo.
Jakýsi hrattok řekl, že bývali podřízeni bestiím. To byla silná slova. Kde je ten hrattok? Možná je to ten slanže, co tamhle stojí a něco povídá...
Mnoho pozorovatelů na Avernu shlíželo na potyčky a na záminky k nim s pohrdáním. Jiní, kteří přemítali hlouběji, viděli i jinou stránku. Ať bylo téma, které SartoriIrvraš nadnesl, jakkoliv absurdní, jakkoliv primitivní, mělo své paralely na palubě výzkumné stanice planety Země - jenomže tam by je nevyřešila žádná srocení davů.
" Víra: pomíjivost. " Tak pravilo pojednání " O délce jednoho heli-konského ročního období mimo rozsah lidského života. " Víra v technologický pokrok, která inspirovala vybudování Avernu, se v průběhu generací stala pastí pro lidi na jeho palubě, stejně jako se stal pastí nárůst víry, zvané akhanabismus.
Spokojení v poklidu sebepozorování, ti, kteří řídili Avernus, viděli, že z této pasti není úniku. Báli se změn, které ze všeho nejvíc potřebovali. Třebaže jejich přístup k chátře pobíhající Husí ulici a ulicí Wozen byl blahosklonný, ta chátra měla naději, upíranou těm, kteří byli vysoko nad nimi. Rozjařen bitkou a pitím mohl muž v Husí ulici použít pěsti nebo křičet před katedrálou. Mohl být zmatený, ale nemusel čelit prázdnotě, které čelili Poradci šesti velkých rodin. Víra: pomíjivost. Byla to pravda. Víra na Avernu zemřela a nechala po sobě jen zoufalství.
Jednotlivci byli zoufalí, lid však ne. Dokonce i když staří hleděli na planetu a unaveně vysílali k Zemi scény zmatku, které jako by odrážely jejich vlastní nicotnost, na stanici se začínala jasně vytvářet další skupina.
Tato skupina si už dala název - Aganipeři. Její členové byli mladí a nepokojní. Věděli, že nemají žádnou šanci vrátit se na Zemi ani - jak efektivně dokázal nedávný příklad Billyho Xiao Pina - žít na Helikonii. Na Aganipu by však měli šanci. Podařilo se jim vyhnout všudypřítomným sledovacím čočkám, shromáždili zdroje a vytipovali si vesmírné plavidlo, které by si mohli přivlastnit a které by je dopravilo na pustou planetu. Naděje v jejich srdcích byla stejně jasná jako naděje těch, které viděli dole pod sebou v Husí ulici.
Večer se pomalu ochlazoval.

Došlo k dalšímu otřesu půdy, ale ve všeobecném zmatku si ho téměř nikdo nevšiml.
Uklidněn a osvěžen koupelí, dobře najedený, král Sayren Stund měl tu pravou náladu pro přijetí Alama Esomberra a stárnoucího Guaddla Ulbobega. Pohodlně se posadil na pohovce a ženu si usadil za záda, aby vytvořil přitažlivou kompozici, než si zavolá ty dva.
Po všech nezbytných zdvořilostech otrokyně nalila víno, ochlazené lordryardryjským ledem.
Guaddl Ulbobeg měl na sobě světlý čarfrul a přes něj církevní šerpu. Vstoupil váhavě a když uviděl, že je přítomen Crispan Mornu, ani trochu se neuklidnil. Cítil, že jeho pozice je ohrožena a nervózním způsobem to dával najevo.
Alam Esomberr měl na rozdíl od něho až nepřiměřeně dobrou náladu. Jako vždy bezvadně oblečený, přistoupil ke králově pohovce a způsobem člověka, který je imunní vůči jakýmkoliv bakteriím, políbil ruce oběma Veličenstvům.
"Nu, vskutku, pane, dnešního odpoledne jsi pro nás uspořádal divadlo, jak jsi slíbil. Gratuluji. Jak obratně hovořil ten tvůj ateistický lump! Samozřejmě, naše víra se pochybnostmi jen prohloubí. Je skutečně zábavným obratem okolností, že ten, kterého jste si tak ošklivili, král JandolAnganol, milovník fagorů, který ještě dnes ráno stál před soudem a šlo mu o život, se do dnešního večera stal hrdinským ochráncem božích dětí."
Srdečně se zasmál a otočil se k poradci Crispanu Mornuovi, aby zjistil, zda se baví i on.
"To je rouhačství," promluvil Crispan Mornu svým nejčernějším hlasem.
Esomberr s úsměvem přikývl. "Ted, když má Bůh novou definici, rouhačství ji určitě má taky. Kacířství včerejška je teď chápáno jako dnešní cesta pravdy, se kterou musíme zacházet tak obratně, jak jen dokážeme..."
"Nevím, proč jsi tak veselý," postěžoval si Sayren Stund. "Doufám ale, že tvé dobré nálady teď budu moci využít. Chtěl bych vás oba požádat o službu. Ženo, nalej další víno."
"Vykonáme cokoliv, co nám tvoje Veličenstvo nařídí," řekl Guaddl Ulbobeg, který vypadal ustrašeně a křečovitě svíral sklenici.
Král vstal z pohovky, pohladil si břicho a s nádechem královské pom-péznosti řekl: "Poskytneme vám prostředky, jimiž krále JandolAnganola přesvědčíte, aby bezprostředně opustil naše království, než se mu podaří přemluvit moji dceru Miluu Tal, aby s ním vstoupila do stavu manželského."
Esomberr pohlédl na Guaddla Ulbobega. Ten pohlédl na Esomberra.
"Nu?"řekl král.
"Pane," odpověděl Esomberr a začal si popotahovat pramen vlasů vzadu na krku, což nutně vyžadovalo, aby upřel pohled k podlaze.
Guaddl Ulbobeg si odkašlal a pak, jako by ho napadlo něco nového, odkašlal si znovu. "Osmělil bych se Veličenstva zeptat, zda svou dceru v poslední době vůbec vidělo? "
"Co se mne týče, pane, s ohledem na krále Borlienu jsem téměř bezmocný," dodal Esomberr, který stále věnoval pozornost krku. "A sice kvůli prohřešku z minulosti, pane. Kvůli mé nerozvážnosti, jež se týkala - což je neodpustitelné - královny královen. Takže když za námi král Borlienu dnes odpoledne přišel, cítili jsme se povinni..."

Protože větu nedopověděl a namísto toho pozoroval obličej Sayrena Stunda, Ulbobeg pokračoval místo něj.
"Jsem biskupem královského dvora svatého C'Sarra z Pannovalu, pane, a tudíž obdařen mocí zastupovat Jeho Svatost v jistých církevních záležitostech..."
"A já," doplnil Esomberr, "stále poslušně střežím rozvodovou listinu, podepsanou bývalou královnou MyrdemInggalou, která měla být předána C'Sarrovi nebo jednomu z jeho představitelů na královském dvoře už před celými tennery - omlouvám se za použití toho nyní hanebného slova -"
"A oběma nám záleží na tom," doplnil Guaddl Ulbobeg, teď spíš s tónem potěšení v hlase, "abychom Jeho Svatost nezatěžovali přílišným množstvím úkolů při jeho milé návštěvě sesterského národa -"
"Kdy se bude muset zabývat mnohem problematičtějšími záležitostmi-"
"Ach, vskutku, abychom Veličenstvo neobtěžovali s -"
"Dost!" vykřikl Sayren Stund. "Přejděte k věci, vy dva! Dost bylo okolků!"
"Přesně to jsme si řekli před pár hodinami," souhlasil Esomberr s nejvybranějším úsměvem. "Dost už okolků - dokonale řečeno, Veličenstvo... A tudíž, z moci svěřené nám těmi, kteří stojí nad námi, jsme stvrdili stav manželský mezi JandolAnganolem a tvojí krásnou dcerou Miluou Tal. Byl to jednoduchý, ale dojemný obřad, a nám bylo líto, že se ho nemohla zúčastnit i obě Vaše Veličenstva."
Jeho Veličenstvo sklouzlo z pohovky, postavilo se na nohy a zarvalo: "Oni byli oddáni? "
"Ne, Výsosti, jsou oddáni," upřesnil Guaddl Ulbobeg. "Já provedl obřad a vyslechl jejich sliby v zastoupení Jeho Svatosti."
"A já byl svědkem a držel jsem prsten," dodal Esomberr. "Přítomni byli také někteří z kapitánů krále Borlienu. Ovšem žádní fagorové, to mohu zaručit."
"Oni jsou oddáni?" opakoval Sayren Stund, divoce se rozhlížeje kolem sebe. Padl do náruče své ženy.
"Oba bychom chtěli Vašim Veličenstvům poblahopřát," řekl Esomberr uctivě. "Jsme si jisti, že ti dva spolu budou velmi šťastní."
Večer následujícího dne, když se slunce klonila k západu, opar se pročistil a na východní obloze se objevily hvězdy. Západní oblohu stále ještě barvily stopy po velkolepém západu Freyru. Panovalo bezvětří. Otřesy půdy byly stále častější.

Jeho Svatost C'Sarr Kilandar IX přijel do Oldoranda k poledni. Byl to prastarý muž s dlouhými bílými vlasy. V paláci se ihned odebral na lože, aby se zotavil z cesty. Zatímco ležel přemožený cestou, nejrůznější hodnostáři a nakonec i král Sayren Stund, předhánějíce se v omluvách, přišli starému muži povědět o náboženském rozvratu, ve kterém nalezne

oldorandské království.
Jeho Svatost si všechno vyslechla. Ve své moudrosti svatý muž prohlásil, že při západu Freyru vykoná zvláštní bohoslužbu - ne v dómu, ale v palácové kapli - při ní osloví shromáždění a vyřeší všechny jejich pochybnosti. Ponižující řeči o tom, že prvotní jsou starší, nadřazenou rasou, budou odsouzeny jako naprostá lež. Dokud ve stárnoucím těle nalezne poslední kapku síly, nedovolí, aby zvítězily hlasy bezvěrců.
Bohoslužba nyní začala. Starý C'Sarr promluvil vznešeným hlasem. Dostavili se téměř všichni.
Dva však přece jen chyběli. Byli spolu v Bílém pavilonu v Parku pištců.
Král JandolAnganol se na znamení kajícnosti a také z vděčnosti zbičoval a teď si smýval krev ze zad proudy horké vody, kterou mu ze džbánu na záda lila otrokyně.
"Jak můžeš dělat něco tak krutého, můj choti?" zvolala Milua Tal, která čile vstoupila. Byla bosá a na sobě měla jen tenký bílý satarový oděv. "Z čeho jsme stvořeni, když ne jenom z masa? Z čeho jiného bys chtěl být?"
"Mezi tělem a duší je rozdíl, na který musíme oba pamatovat. Nechci po tobě, abys prováděla stejný obřad, třebaže požaduji, abys souhlasila s mými náboženskými pohnutkami."
"Ale tvoje tělo je mi drahé. Teď je i mým tělem a jestli je budeš nadále týrat, zabiju tě. Až budeš spát, sednu si ti zadkem na obličej a udusím tě!" Objala ho a přitiskla se k němu, až měla oděv celý promočený. Poslal otrokyni pryč a začal svou choť líbat a mazlit se s ní.
"Miluji tvoje mladé tělo, ale rozhodl jsem se, že s tebou nebudu tělesně obcovat až do tvých desátých narozenin."
"Ach ne, Jene! To je ještě celých pět tennerů! Nejsem žádná malá a slabá holka - snadno tě dokážu přijmout, uvidíš." Přitiskla k němu svůj květinu připomínající obličej.
"Pět tennerů není dlouhá doba a čekání nám neuškodí."
Vrhla se na něho a shodila ho na lůžko, bušila do něj, svíjela se mu v náručí a divoce se smála.
"Nebudu čekat, nebudu! Vím všechno o tom, jaké by ženy měly být a co by jako manželky měly dělat, a budu tvojí ženou každým kouskem svého těla."
Začali se vášnivě líbat. Pak ji JandolAnganol se smíchem odstrčil.
"Ty malá divoško, ty můj klenote, kytičko moje. Počkáme, dokud nám okolnosti nebudou příznivěji nakloněny a pak zkusíme sjednat mír s tvými rodiči."
"Ale teď večer je přece čas přiléhání," naříkala.
Aby odvedl její pozornost, řekl: "Poslyš, mám pro tebe malý svatební dar. Je to vlastně jediné, co tady s sebou mám. Až budeme zpátky v Matrassylu, zavalím tě dary."
Vyndal z tuniky tříciferníkové hodinky a podal jí je. Stálo na nich:
07:31:15 18:21:90 19:24:40
Milua Tal si je s poněkud zklamaným výrazem vzala. Pokoušela si je ovinout kolem čela, ale řemínky byly příliš krátké, než aby šly na zátylku zapnout.
"Kde bych to měla nosit? "
"Jako náramek?"
"Možná ano. Nu, děkuji ti, Jene. Budu to nosit později." Odhodila hodinky a pak ze sebe prudkým pohybem stáhla promočené šaty.
"Ted si mne prohlédni, abys viděl, jestli jsi dostal kvalitní zboží."
Začal se modlit, ale nedokázal zavřít oči, když tančila po pokoji. Svůdně se na něj usmívala, viděla v jeho očích probouzející se khmir. Rozběhl se k ní, popadl ji a nesl ji do postele.
"Dobrá tedy, moje sladká Miluo Tal. Tady začne náš manželský život."
O hodinu později byli vytrženi z extáze prudkým zemětřesením. Trámy nad nimi sténaly, olejová lampička spadla na podlahu. Postel rachotila. Když nazí vyskočili, cítili, jak se jim podlaha houpe pod nohama.
"Půjdeme?" zeptala se. "Ten park se nějak hýbe, nezdá se ti?"
"Počkej chvilku."
Otřesy trvaly dlouho. Ve městě vyli psi. Když vše skončilo, rozhostilo se hrobové ticho.
V tom tichu však myšlenky v králově hlavě pracovaly jako larvy. Pomyslel na sliby, které kdysi dal - všechny porušené, na lidi, které miloval -všechny zrazené. Na naděje, které měl - všechny mrtvé. V nastalém tichu nedokázal nikde najít útěchu, dokonce ani v upoceném těle přitisknutém k jeho.

Upřel ocelový pohled na předmět, který dopadl na rákosovou rohož na podlaze. Byly to hodinky, které kdysi vlastnil BilišOupin, výrobek neznámé vědy, který si našel cestu skrze tennery úpadku jeho života.
S náhlým výkřikem hněvu vyskočil a mrštil hodinkami ven oknem, které vedlo na sever. Stál tam nahý a divoce zíral před sebe, jako by měl strach, že se mu hodinky samy vrátí do ruky.
Po chvíli k němu přišla užaslá Milua Tal a položila mu ruku na rameno. Beze slov se naklonili z okna, aby se nadýchali chladnějšího vzduchu.
Na severu svítilo tajuplné bílé světlo, ve kterém se rýsovaly obrysy horizontu a stromů. V jeho středu bezhlučně tančily blesky.
"U strážkyně, co se to děje?" zeptal se JandolAnganol a sevřel štíhlá ramena své nevěsty.
"Neboj se, Jene. To jsou světla zemětřesení - brzy pohasnou. Často je vídáme po obzvlášť zlém otřesu. Je to druh noční duhy."
"Jaké ticho." Uvědomil si, že neslyší jediný zvuk od První fagorské, která se měla zdržovat poblíž. Najednou se ho zmocnil strach.
"Něco slyším." Milua Tal se rozběhla k protějšímu oknu a vykřikla: "Jandole! Podívej se! Palác!"

Utíkal k ní a vyhlédl ven. Palác na vzdálené straně náměstí Loylbry-den stál v plamenech. Hořela celá vnější dřevěná fasáda a oblaka kouře se valila vzhůru ke hvězdám.
"Požár určitě způsobilo zemětřesení. Pojďme, podíváme se, jestli můžeme pomoci - rychle, rychle, moje ubohá matka!" naříkala svým holubím hlasem.
Spěšně se oblékli a vyběhli ven. V parku nebyli žádní fagorové, ale když běželi přes náměstí, uviděli je.
První fagorská tam stála v plné zbroji, hleděla na palác, hlídala jej. Bez hnutí pozorovala, jak se plameny rozlézají. Lide z města stáli opodál a bezmocně přihlíželi, drženi v šachu fagory.
JandolAnganol se chtěl prodrat jejich řadami, ale nastavili mu do cesty kopí a zadrželi ho. Fagorský major Ghht Mlark Chzarn svého pána pozdravila a promluvila.
"Nesmíš dělat příchod do větší blízkosti, pane, kvůli nebezpečí. Vykonali jsme přinesení plamenů všem Synům Freyru na místě chrámu pod zemí. Naše mysli dostihla vědomost, že zlý král a církevní král přinesou zabíjení všem tvým služebníkům této gardy."
"Nevydal jsem žádný rozkaz!" Byl téměř neschopen slova. "Zabili jste Akhanabu - boha stvořeného do vaší podoby."
Tvor s hlubokýma rudýma očima se tříprstou rukou dotkl své lebky.

"Rozkazy se vytvořily v našich myslích. Učinily příchod z dávných časů. Kdysi toto město být dávný Hrrm-Bhhrd Ydohk... Další říkání..."
"Zabili jste C'Sarra, Akhanabu... všechno... všechno..." Stěží slyšel, co prvotní říká, protože Milua Tal ho držela za ruku a vysokým hlasem naříkala: "Moje matka, moje matka, moje ubohá matka!"
"Hrrm-Bhhrd Ydohk být dávným místem rasy prvotních. Nikdo nedal Synům Freyru."
Nedokázal to pochopit. Odstrčil kopí a vytáhl meč. "Nech mne projít, majore Chzarn, nebo tě zabiju!"
Věděl, že hrozby jsou marné. Chzarn pronesla klidně: "Neprocházet, pane."
"Jsi ohňový bůh, Jene - poruč jí, ať uhasí požár!" Milua Tal křičela jako papoušek, škrábala ho do masa, ale on se nepohnul. Chzarn měla v úmyslu něco mu vysvětlit a zápasila se slovy, než se jí podařilo říct:
"Dávný Hrrm-Bhhrd Ydohk dobrým místem, pane. Vzdušné pásy dělají píseň. Předtím, než byli na Hrl-Ichor Yharu Synové Freyru. V pradávných dobách T'Sehn-Hrru."
"Teď je současnost, současnost! Žijeme a umíráme v současné době, giloto!" Pokoušel se donutit sám sebe zaútočit, ale nebyl toho schopen, navzdory dívce po boku. Vůle ho opustila. Plameny hořely v panenkách jeho zúžených očí.
Fagor neúnavně pokračoval ve vysvětlování, jako by byl strojem.
"Prvotní tady, pane, před Syny Freyru. Předtím, než Freyr udělal špatné světlo. Předtím, než T'Sehn-Hrr odešel, pane. Staré hříchy, pane."
Nebo snad řekla "staré věci". V zuření plamenů ji neslyšel. Část palácové střechy se s hukotem zřítila a k noční obloze se vyvalil sloupec kouře. Na náměstí začaly padat pilíře.
Dav jednohlasně vykřikl a začal couvat. Mezi přihlížejícími byla i AbathVasidol; když všichni od žáru ustupovali, tiskla se k paži muže ze sibornalského velvyslanectví.
"Svatý C'Sarr... všechno je zničeno," naříkal JandolAnganol bolestně. Milua Tal tiskla tvář k jeho a plakala. "Všechno je zničeno... všechno."
Neučinil jediný pokus dívku utěšit ani ji odstrčit. Neznamenala pro něho nic. Plameny pohltily jeho duši. Zkáza strávila všechny ambice -oheň dosáhne cíle. Mohl by se stát vladařem Oldoranda stejně jako Borlienu, ale v této nekonečné proměně věcí v jejich protiklady, v této trestající enantiodromii, která boha měnila ve fagora, už po vládě netoužil.
Jeho fagorové mu přinesli triumf, ve kterém zřetelně spatřil porážku. V myšlenkách se vrátil k MyrdemInggale: jejich společné léto však skončilo a tento velký ohňostroj nepřátel je signálem jeho podzimu.
"Všechno je zničeno," promluvil nahlas.
Blížila se k nim postava, která se vznešeně pohybovala řadami První fagorské, přicházela téměř procházkovým tempem. Když došla až k nim, poznamenala: "Ne docela všechno, jak ti s potěšením mohu oznámit."
Navzdory snaze být nenucený jako obvykle měl Esomberr bledý obličej a celý se viditelně chvěl.

"Protože, jsem nikdy neuctíval Všemocného příliš vroucně, ať už je člověk nebo fagor, napadlo mě, že se vymluvím z C'Sarrovy přednášky na toto téma. Jak se ukázalo, měl jsem nesmírné štěstí. Budiž to pro tebe ponaučením, Veličenstvo, abys i ty chodil v budoucnu do chrámu méně často."
Milua Tal hněvivě vzhlédla: "Proč neutíkáš? Jsou tam oba moji rodiče."
Esomberr na ni ukázal prstem. "Musíš se naučit bojovat s okolnostmi, tak jak o sobě tvrdí, že to dokáže, tvůj nový manžel. Pokud tvoji rodiče zahynuli - a mám podezření, že jsi narazila na zřejmou pravdu - pak jsem možná první, kdo ti blahopřeje k tomu, že ses stala královnou jak Borlienu, tak Oldoranda.
Doufám, že se mně od tebe dostane výhod jako hlavnímu nástroji tvého tajného sňatku. Nikdy nenahradím C'Sarra, ale oba víte, že moje rady jsou dobré. Zachovávám si veselou mysl, dokonce i v časech nepřízně, jako je tento."
JandolAnganol zavrtěl hlavou. Objal Miluu Tal kolem ramen a začal ji přesvědčovat, aby od místa požáru odešli.
"Nemůžeme udělat nic. Zabití jednoho či dvou fagorů nic nevyřeší. Musíme čekat do rána. V Esomberrově cynismu je něco pravdy."
"Cynismu?" zeptal se Esomberr tiše. "Nenapodobují snad ta zvířata pouze to, co ty jsi provedl s myrdolátory? Není snad cynismus v tom, že ty z toho budeš jen těžit? Tvoje zvířata tě korunovala králem Oldoranda."
V králově obličeji bylo vepsáno něco, na co se Esomberr nedokázal déle dívat. "Pokud celý dvůr zahynul, co jiného mně zbývá než zůstat, splnit svou povinnost a postarat se o to, aby trůnní právo dále zákonně pokračovalo ve jménu

Miluy Tal? Najdu v tom úkolu potěšení, Esom-berre?"
"Předpokládám, že se vypořádáš s okolnostmi. Stejně jako já. Co je to potěšení? "
Šli dál, princeznu mezi sebou museli podpírat.
Po dlouhé odmlce král doplnil: "Jinak tu nastane anarchie - a zásahne Pannoval. Ať to vyvolává radost či nářek, zdá se, že skutečně máme příležitost učinit z našich dvou království jedno, silné proti všem nepřátelům."
"Stále jen nepřátelé!" naříkala Milua Tal ke svému bohu, který ji zklamal.
JandolAnganol se otočil k Esomberrovi s výrazem prázdné nedůvěry. "Samotný C'Sarr je mrtvý. C'Sarr..."
"Ano, nepřežil zásah boží. Avšak mám pro tebe i jednu příjemnější zprávu. Král Sayren Stund se možná nezapíše do historie jako její nejmoudřejší panovník, ale než zahynul, prodělal záchvat milosrdenství. Možná ho k tomu přiměla matka tvé nové královny. Jeho Veličenstvo nemělo žaludek na to, aby dalo pověsit syna svého nového zetě, a před hodinou či tak nějak ho propustilo. Možná to měl být svatební dar..."
"On propustil Robaydaye?" Králův chmurný výraz se na chvíli rozplynul.
Zřítila se další část paláce. Vysoké dřevěné sloupy hořely jako svíce. Stále víc a víc obyvatel Oldoranda se v tichosti kradlo podívat se na požár. Věděli, že pohled na takovou noc se jim už nikdy nenaskytne. Mnozí ve svých pověrčivých srdcích věřili, že se jedná o dlouho předvídaný konec světa.
"Viděl jsem, jak ten mladík odcházel svobodný. Divoký jako vždycky. Snad ještě divočejší. Šíp z luku by byl slabým přirovnáním."
Z JandolAnganolových rtů uniklo zasténání. "Ubohý chlapec, proč za mnou nepřišel? Doufal jsem, že se konečně zbavil nenávisti vůči mně..."
"Ted už pravděpodobně stojí v řadě, aby mohl políbit rány na těle mrtvého SartoriIrvraše - poněkud nehygienická forma zábavy, jak jsem viděl."
"Proč za mnou Roba nepřišel...?"
Nedostal žádnou odpověď, ale JandolAnganol se dovtípil sám: skrýval se přece v pavilonu s Miluou Tal. Bude trvat mnoho tennerů, než se plně zrodí důsledky toho, co se přihodilo dnešního dne, a on se s nimi bude muset smířit.
Jako by odrážel jeho myšlenky, Alam Esomberr řekl: "Mohu se tě zeptat, co zamýšlíš udělat se svou slavnou fagorskou gardou, která spáchala toto zvěrstvo? "
Král po něm hodil tvrdým pohledem a odkráčel od požáru.
"Možná mně poradíš ty, jak se má lidstvo provždy vypořádat se svým fagorským problémem."

Poslání

Vojáci z Dobré naděje a Spojenectví se vylodili u borlienského pobřeží a pod Io Pašaratidovým vedením se vydali na západ do Gravabagalinienu.
Během postupu svého vojska Pašaratid zaslechl zvěsti o vření, které zničilo Matrassyl. Lid strávil hrůznou novinu o masakru s myrdolátory a jeho svědomí se pozvolna probouzelo; až se král vrátí, nebude vítán.
V Pašaratidově mysli vzklíčil plán a rozhořel se s takovým přesvědčením, že už vypadal téměř jako skutečnost. Zmocní se královny královen: Gravabagalinien mu padne do rukou a ona také. Matrassyl ochotně přijme svou královnu. On bude vládnout jako její choť. Politicky nebyl ambiciózní, ne příliš. Minulost, útěky, zklamání, nemilosti, to všechno bude pryč. Stačí jedna menší vojenská akce a vše, po čem kdy toužil, bude jeho.
Průzkumníci se vrátili se zvěstmi o nových opevněních kolem dřevěného paláce. Zaútočil při úsvitu Batalixu, kdy se nad zemí vznášel opar. Jeho střelci postupovali po dvou, pušky s kolečkovým zámkem v pohotovosti, kryti kopiníky. Zpoza valů zamával bílý prapor a opatrně se vynořila statná postava. Pašaratid přikázal vojákům zastavit a dál šel sám, s pocitem, jak je statečný, jak spravedlivý, podle svého mínění každým palcem dobyvatel.
Velký muž se blížil. Zastavil se až tehdy, když je od sebe nedělila vzdálenost větší než na délku kopí.
Bardol CaraBansity promluvil. Zeptal se, proč vojáci chtějí zaútočit na téměř nechráněný palác.
Na to Io Pašaratid nadutě odpověděl, že je čestným mužem. Jeho jediným požadavkem je, aby se královna MyrdemInggala dobrovolně vzdala a on palác nechá na pokoji.
CaraBansity si prstem udělal na čele znamení svatého kruhu a hlasitě popotáhl. Poté Pašaratidovi oznámil, že královna královen je mrtvá, zabita šípem, který vystřelil špeh jejího bývalého manžela krále JandolAnganola.
Pašaratid reagoval nevěřícně a rozzlobeně.
"Přesvědč se sám," vybídl ho CaraBansity.
Ukázal k moři, ve světle úsvitu matnému, na jehož břehu muži právě vypravovali pohřební koráb.
Io Pašaratid se skutečně mohl přesvědčit na vlastní oči. Opustil vojáky a rozběhl se na pláž. Čtyři muži s hlavami skloněnými nesli máry, na kterých spočívalo tělo pod vrstvami bílého mušelínu. Okraje látky se třepetaly ve zvedající se bríze. Na těle ležel věnec z květin. Na břehu stála stará žena, které z bradavice na tváři vyrůstaly chlupy, a naříkala.
Čtyři muži máry uctivě donesli na palubu bílé karavely, Vajabhar-ského prosebníka; poškozené boky lodi byly vyspraveny natolik, aby se loď mohla vypravit na cestu, které se neměli zúčastnit živí. Položili máry pod stěžeň a odešli.
ScufBar, královnin starý majordomus, celý v černém šatu, vystoupil na palubu se zapálenou pochodní v ruce. Hluboce se uklonil tělu zahalenému do rubáše. Pak přiložil pochodeň k chrastí, vysoko navršenému na palubě.
Když se oheň zmocnil lodi, příznivý vítr ji pomalu začal unášet ze zálivu. Kouř se valil nad vodou jako prořídlý pramen vlasů.
Pašaratid zahodil helmu do písku a divoce zařval na své muže.

"Na kolena, vy hrattoci! K zemi a modlete se k Azoiaxickému za duši té krásné ženy. Královna je mrtvá, ach, královna královen je mrtvá!"
CaraBansity se vracel na hnědém hoxnejovi k manželce do Ottassolu. Chvílemi se usmíval. Byl chytrý chlapík a jeho lest vyšla; Pašaratidův úmysl byl zmařen. Na malíčku pravé ruky se mu blýskal dar od královny, prsten v barvě moře.
Královna opustila Gravabagalinien jen pár hodin před Pašaratidovým příchodem. Spolu s ní odjel generál, jeho sestra, princezna Tatro a hrstka věrných. Vydali se na sever, přes úrodné země Borlienu do Matrassylu.
Kdekoliv projížděli, rolníci vybíhali z chatrčí, muži, ženy a děti, a svolávali požehnání na MyrdemInggalu. Ti nejchudší z lidí přiběhli, aby její skupinu nakrmili a jakýmkoliv možným způsobem pomohli.
Královnino srdce přetékalo láskou. Už ale nebylo srdcem, jakým bývalo; její city opustil všechen žár. Možná bude časem schopna přijmout TolramKetineta. To se ještě uvidí. Nejdříve ze všeho musí najít syna a utěšit ho. Až pak se bude moci rozhodovat o budoucnosti.
Pašaratid dlouho stál na pobřeží. Na pláž přiběhlo stádo jelení zvěře. Dovádělo na čáře přílivu, zcela lhostejné k jeho přítomnosti.
Vítr unášel pohřební loď na širé moře. Nesla tělo služebnice, která zemřela na následky zranění způsobeného padajícím soudkem s prachem. Plameny rostly do výše, kouř klesal do vln. K Pašaratidovým uším doléhal praskot dřeva.
Plakal, rval si tuniku a myslel na všechno, co už se nikdy nestane. Padl na kolena do písku a naříkal pro smrt, ke které ještě nedošlo.

Kolem hořícího trupu kroužila zvířata moře. Pak odplula. Opustila pobřežní vody a zamířila daleko k hlubinám. V dokonale organizovaných legiích plula tam, kam doposud neplul žádný z lidí, aby splynula s tekutou divokostí Helikonie.
Léta ubíhala. Jeden po druhém odcházeli všichni z té generace bouřliváků... Dlouho poté, co královna zmizela z očí smrtelníků, mnohé z toho, co na ní bylo nesmrtelné, cestovalo přes nezměrné propasti prostoru a bylo přijímáno na Zemi. Tam její rysy a obličej znovu ožily. Její utrpení, radosti, porážky, ctnosti - to všechno bylo vyvoláno k životu pro lid Země.
Na Helikonii samotné se všechny vzpomínky na královnu brzy ztratily, tak jako se vlny rozplývají na pláži.
Na obloze zářil T'Sehn-Hrr. Měsíční světlo bylo modré. Dokonce i přes den, kdy Batalix svítil skrze chladné mlhy, bylo denní světlo modré.
Druhu prvotních to všechno vyhovovalo dokonale. Teploty byly nízké. Drželi rohy vzpřímené a nikam nemuseli spěchat. Obývali hory tropů a lesy poloostrova Pegovin v Hespagoratu. Jedni s druhými žili v míru.
Jak mláďata pomalu dospívala v kreaty a pak do plné dospělosti, jejich kožichy houstly a měnily se v černé. Pod beztvarou srstí byli nesmírně silní. Vrhali hrubě tvarované oštěpy, kterými dokázali zabít na vzdálenost sta yardů. Těmito zbraněmi zabíjeli členy jiných jednotek, kteří se odvážili vstoupit na jejich území.
Ovládali i jiné dovednosti. Zkrotili a ochočili si oheň. Statečně putovali krajinou a často jich byly vidět celé skupiny, jak při různých příležitostech slézají na pobřeží, kde lovili ryby. Oheň hořel na kamenných deskách, které také nosili na širokých ramenou.
Ovládali umění výroby bronzu. Tímto kovem se zdobili; teplý odlesk bronzu svítil u ohnišť v horských jeskyních.
Úspěšně zvládli hrnčířství a na kruzích točili hrnce často složitých forem, tvarované tak, aby připomínaly lusky plodů, které jedli. Z mořských řas a lián si tkali hrubé pokrývky těla. Měli dar řeči. Staluni a giloty společně chodili na lov a bok po boku obdělávali skrovnou úrodu zeleniny na vyčištěných mýtinách. Samci a samice žili bez sváru.
Jednotky prvotních chovaly domácí zvířata, mazlíčky. Fagoři se dělili o prostor a potravu s asokiny, které používali jako lovecké psy, když se vydali na hon. Jejich Jiní byli méně užiteční, rozpustilé zlodějské kejkle jim byly tolerovány a sloužily k pobavení.

Když Batalix zapadl a světlo opustilo chladný svět, prvotní lhostejně upadli do spánku. Spali pokorně jako dobytek, leželi tam, kde předtím stáli. Měli schopnost naprosto vypnout mysl. Jejich dlouhými lebkami se během tichých hodin noci nehonily žádné sny.
Pouze tehdy, když byl měsíc T'Sehn-Hrr v úplňku, se místo spánku pářili a lovili. Byl to pro ně velký čas. Zabili každé zvíře, na které narazili, každého ptáka, každého cizího fagora. Neměli důvod zabíjet; vraždili proto, že to byl jejich způsob.
Za denního světla některé jednotky, ty, které žily na jihu, honily flam-bregy. V rozsáhlém světadíle, jižním polárním kontinentu Hespagorat, žily miliony kusů flambregů. S flambregy létala oblaka hmyzu. V oblacích much byly i žluté mouchy. Fagorové flambregy zabíjeli, masakrovali je jednotlivě nebo po desítkách, zabíjeli vůdce stáda, zabíjeli laně, těhotné i mláďata, pokoušeli se zaplnit svět mrtvolami flambregů.
Nikdy však flambregy neodradili od pronikání na sever přes nížiny poloostrova Pegovin. Prvotní zas nikdy neunavilo zabíjet je. Léta míjela, stejně tak staletí, a velká stáda se stále vrhala na neúnavná kopí. Jednotky neměly žádné jiné dějiny kromě neustálé historie zabíjení.
Páření probíhalo v období úplňku: o rok později se při úplňku rodila mláďata. Z nich se pomalu stávali dospělí fagoři.
Všechno probíhalo pomalu, jako by si samotné údery srdce dávaly na čas, a pozvolné tempo, kterým rostl strom, bylo měřítkem pro všechny věci. Když velký bílý disk měsíce klesl do mlh obzoru, všechno bylo takové, jaké to bylo, když ze stejných mlh vyšel. Fagorové s tímto pozvolným tempem splynuli a byli jím ovládáni; čas nikdy nevstoupil do jejich jednoduchých mozků.
Domácí zvířata umírala. Když zemřel Jiný, jeho tělo obvykle pohodili mimo území tábora, kde ho sežrali supové. Velcí černí fagorové smrt neznali: nebyla pro ně ničím jiným než časem. Když zestárli, jejich pohyby se zpomalily. Třebaže

nadále zůstávali v kruhu svých nejasně vymezených rodin, stahovali se do ústraní. Rok po roce byly jejich schopnosti stále víc omezené. Brzy ztratili řeč, nakonec i možnost pohybu.
Tehdy kmen projevil smysl pro péči. O jednotlivce se nezajímali. Pomáhali mláďatům, ale jinak jenom těm, kteří podlehli věku. Uskladnili tyto přestárlé fagory do bezpečných úkrytů, chovali je v úctě a vynášeli je při jakékoliv slavnostní příležitosti, například tehdy, když měli v úmyslu zaútočit na cizí jednotku.
Jako ztělesnění líně se vlekoucího času zestárlí fagorové přecházeli bez vnímatelné změny tu stínovou hranici, která oddělovala život od jiných stavů. Čas dal ztuhnout jejich tělům. Scvrkli se a během mnoha let se stali pouhými malými keratinovými podobiznami sebe sama. Dokonce ani tehdy neupadaly tyto jiskřičky existence v zapomnění. Živí se s nimi radili. Stále hráli svou roli v životě skupiny. Teprve tehdy, když se rozpadli, dalo se říct, že je navštívilo konečno: a s mnohými zacházeli tak šetrně, že přežili celá staletí.
Dlouho trval tento soumračný způsob života. Léto ani zima nepřinášely poloostrovu ve tvaru kyje, rozprostřenému až téměř k rovníku, žádné velké změny. Jinde v období zimy moře možná zamrzala; na poloostrově, vysoko v horách i dole v lesnatých údolích zůstával letargický ráj beze změn po mnoho, mnoho měsíců, mnoho let a mnoho věků.
Druh prvotních nereagoval na změnu pohotově. Neznámá hvězda -předem neohlášená a nebývalá - byla zářivě jasným bodem na obloze dlouho předtím, než vstoupila do jejich myslí.
Když se objevili první fagorové s bílou srstí, chovali se k nim lhostejně. Stále víc jich dosahovalo stadia dospělosti. Rodila se jim bílá mláďata. Teprve tehdy je vyhnali.
Vyděděnci žili podél ponurých břehů moře Kowass, kde se živili leguány. Na ramenou nosili své ochočené Jiné, kteří tu a tam házeli pecky nebo sušené mořské řasy do přenosných ohnišť.
Za soumraku bylo vidět fagory a Jiné. Táhli po pobřeží, s plameny a kouřem na ramenou, sklíčeně putovali k východu. Jak léta míjela, bílých fagorů přibývalo a exodus na východ nabral na síle. Značili si cestu kamennými pilíři - možná v naději, že jednoho dne se budou moci vrátit domů. K návratu však nikdy nemělo dojít.
Místo toho se hvězda na obloze rozlézala jako rakovina, planula stále jasněji, zatemňovala všechny ostatní hvězdy, až nakonec, stejně jako T'Sehn-Hrr, vrhala stín i v noci. Tehdy druh prvotních po mnoha rozmluvách se svými staršími ve stadiu ukončení dal hvězdě nové jméno: Frehyr, což znamenalo strach.
Od jedné generace ke druhé nebyl ve velikosti hvězdy strachu patrný žádný rozdíl. Presto rostla. A od generace ke generaci se podél pobřeží Hespagoratu množili zmutovaní bílí fagorové. Na západ od poloostrova Pegovin je zastavily ponuré mokřiny země, později známé jako Dimariam. Na východě pomalu obsazovali horské země Throssy, aby po dvou tisících mil přišli ke Kadmerskému pevninskému mostu. Toto všechno se dělo s bezduchým odhodláním, vlastním druhu prvotních.
Po pevninském mostu, táhnoucím se přes Radado, vstoupili do zemí, kde se podnebí více podobalo pegovinskému. Někteří se tam usadili; jiní, kteří dorazili později, se plahočili dál. Kudykoliv šli, všude stavěli kamenné pilíře, aby jimi vyznačili své příznivé vzdušné pasy, které vedly zpět do domova předků.
Pak nadešel čas katastrofy. Stárnoucí hvězda Batalix i se svým nákladem planet byla uchvácena hvězdou strachu, mladou, zuřivou, jež plnila prostor kolem sebe radiací. Hvězda strachu měla slabšího společníka. V kosmickém vření, které následovalo, když se rodily nové oběžné dráhy, se slabší společník ztratil. Vyrazil novým směrem a vzal s sebou přitom jednu z planet Batalixu a helikonský měsíc, T'Sehn-Hrr. Batalix sám se stal zajatcem nové hvězdy. To byla Katastrofa, která v myslích prvotních neměla být nikdy zapomenuta.
V následných převratech, které planetu postihly, byl prastarý pevnin-ský most přes Kadmerské úžiny rozbořen krutými větry a přílivy. Spojení mezi Hespagoratem a Kampannlatem bylo zničeno.
Během toho bouřlivého času prodělali změnu i Jiní. Byli drobnější než jejich páni, ale obratnější a bystřejší mysli. Exodus z Pegovinu změnil jejich postavení vůči fagorům: už nebyli považováni za pouhá bezcenná zvířata k ukrácení času. Prvotní po nich vyžadovali, aby pátrali v lesích a sháněli pro jejich jednotky potravu.
K obratu došlo čirou náhodou.
Skupina Jiných byla na průzkumu v zálivu na pobřeží Radada, když je náhle odřízl příliv. Po určitou dobu byli nuceni přebývat na ostrově, kde v laguně žilo množství olejnatých ryb. Olejnaté ryby byly jedním z příkladů měnících se ekosystémů; v mořích se jich rozmnožily miliony. Jiní zůstali a hodovali.
Později, když takto ztratili pány, vydali se sami na cestu. Postupovali na sever do téměř pusté země, kterou nazvaly Ponpt. Tam založili Deset kmenů, neboli Olle Onets. Nakonec se jejich značně modifikovaná verze rodného, známá jako olonetština, rozšířila po celém Kampannlatu. To však bylo až poté, co změněná divočina prošla rukama mnoha a mnoha staletí.
Jiní se sami také vyvíjeli. Deset kmenů se rozpadlo a stalo se mnoha kmeny. Rychle se přizpůsobovaly novým okolnostem, ve kterých se ocitly. Některé kmeny se nikdy neusadily a začaly putovat po tváři nového kontinentu. Jejich velkými nepřáteli byli fagorové, které nicméně považovali za něco jako bohy. Tyto sebeklamy - tyto aspirace - byly součástí jejich živé odpovědi světu, ve kterém objevili sebe samé. Radovali se, lovili, množili se a svítilo na ně nové slunce.
Když nastala první Velká zima, když se první bouřlivé léto změnilo v chlad a sníh častokrát bez ustání padal celé měsíce, ospalým eotemporálním myslím fagorů muselo připadat, že vše se vrací zpět k normálu. Bylo to období, kdy Deset kmenů bylo podrobeno zkoušce: budoucí existence geneticky tvárných bytostí měla záviset na stupni úspěšnosti, se kterou přežijí staletí apastronu, kdy se Batalix plazil po nejvzdálenější části své nové oběžné dráhy. Kmeny, které se přizpůsobily nejlépe, se příštího jara vynořily s novou sebedůvěrou. Staly se lidstvem.
Muži a ženy, všichni se radovali ze svých nových schopností: cítili, že svět a budoucnost patří jim. A přesto byly časy - když za nocí sedávali u ohňů se záplavou hvězd svítících jim nad hlavami - kdy se v jejich životech otevírala záhadná trhlina a oni jako by hleděli do proudu, přes který nevede žádný most. Vracely se jim vzpomínky na doby, kdy se o ně

starali větší tvorové, kdy vládla jejich drsná spravedlnost. V tichosti se odplížili ke spánku a na rtech se jim formovala slova bez zvuku.
Potřeba uctívat a být ovládáni - a bouřit se proti vládě - je nikdy neopustila, ani tehdy, když Freyr opět dokazoval svou sílu.
Nové podnebí s vyššími hladinami energie fagorům s bílou srstí nevyhovovalo. Freyr na obloze nad hlavami se pro ně stal symbolem veškerého zla, které následovalo. Začali do kamenů značících vzdušné pásy vytesá-vat symbol proti zlu: jeden kruh uvnitř druhého, s paprsky, jež jako příčle spojují vnitřní kruh s vnějším. V očích fagorů byl nejdříve znázorněním T'Sehn-Hrru, vzdalujícího se od Hrl-Ichor Yharu. Později byl považován za něco jiného, za obraz Freyru s paprsky, který si přitahuje Hrl-Ichor Yhar a rozmačkává jej pod sebou.
Zatímco někteří z těch, kdo mluvili olonetštinou, se od generace ke generaci měnili v nenáviděné Syny Freyru, fagorové pomalu ztráceli svou kulturu. Nadále však byli silní a drželi rohy vzpřímené. Nové klima totiž nebylo bezvýhradně na straně Synů Freyru.
Třebaže Freyr nikdy neodešel, přicházela dlouhá období, ve kterých odplul do takové vzdálenosti, že jeho pavouci tvar zmizel mezi třpytem hvězd. A tehdy znovu byl druh prvotních schopen vládnout Synům Freyru. V příštím Čase chladu svého dávného nepřítele vyhubí navždy.
Ten čas ještě nenastal. Ale přijde.

* * *
KONEC DRUHÉHO DÍLU